

วารสารสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2563

Vol.4 No.3 July – September 2020

ISSN 2586-9493

ISSN 2697-4967(Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2563
Vol.4, No.3 July - September 2020
ISSN: 2586-9493 (ISSN: 2697-4967 Online)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านองค์ความรู้ ความคิด แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจน เทคนิคการวิจัยใหม่ ๆ ต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ

กำหนดการของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยลักษณะของผลงานที่รับการตีพิมพ์มีอยู่ 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ โดยมีกำหนดการออกเล่มวารสารเป็นรายไตรมาส ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 ระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม
- ฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน
- ฉบับที่ 4 ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม

ขอบข่ายของวารสาร

1. เป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการ

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และจะต้องเขียนบทความตามแบบฟอร์มของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่กำหนดให้เท่านั้น เช่น มีชื่อและที่อยู่ผู้พิมพ์ครบถ้วน, มีบทความภาษาไทย และภาษาอังกฤษ, มีเอกสารอ้างอิงเป็นรูปแบบเดียวกัน เป็นต้น (สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ใน <http://social.rmu.ac.th/web/>)

2. เป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือ วารสาร และอื่นใดมาก่อน

3. เป็นบทความที่จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ไม่น้อยกว่า 2 คน ตามที่กองบรรณาธิการคัดสรรตรงตามสาขาวิชาและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเจ้าของผลงานหรือผู้พิมพ์ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบ Double blinded คือ มีการปกปิดชื่อเจ้าของบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าของบทความไม่ทราบชื่อของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาการลงตีพิมพ์ในวารสารหลังจากกองบรรณาธิการได้พิจารณาผลงานในเบื้องต้นแล้ว

5. หากบทความใดได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ เจ้าของผลงานหรือผู้พิมพ์จะต้องแก้ไขต้นฉบับให้เสร็จและส่งคืนกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะถือว่าสละสิทธิ์การตีพิมพ์

6. ผู้ส่งผลงานหรือผู้พิมพ์จะต้องส่งผ่านระบบออนไลน์เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเท่านั้น (<http://social.rmu.ac.th/web/>)

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ (ผู้พิมพ์)

1. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ จะต้องศึกษากระบวนการระเบียบ ขั้นตอน ข้อกำหนด ของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตามที่วารสารได้กำหนดไว้ โดยกระบวนการจะเป็นแบบการจัดการแบบออนไลน์

2. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องทำตามฟอร์รูปแบบ (Format) ของวารสารที่กำหนดให้ไว้เท่านั้น

3. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องตรวจสอบดูว่าบทความที่ส่งมาต้องมีความเกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา, สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาวิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์

4. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องตรวจสอบดูว่าบทความที่ส่งมาต้องจัดอยู่ใน 3 ประเภทนี้ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์

5. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดและคำแนะนำของวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ ถ้าบทความใดยังไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะอย่างสมบูรณ์ วารสารขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับในทุกกรณี

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

1. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1.1 บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความทุกฉบับที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ ว่ามีการส่งบทความเป็นไปตามกระบวนการตามขั้นตอนที่วารสารได้กำหนดไว้

1.2 บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองบทความทุกฉบับให้เรียบร้อยเหมาะสมตามรูปแบบองค์ประกอบหรือเป็นไปตามสาขาวิชาของวารสารที่กำหนดไว้

1.3 บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองบทความทุกฉบับที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ ว่าต้องไม่เคยหรือได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใด ๆ มาก่อน

1.4 หากบรรณาธิการตรวจและกลั่นกรองพบว่าบทความนั้น ๆ เคยหรือได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใด ๆ มาก่อนแล้ว บรรณาธิการจะติดต่อผู้พิมพ์เพื่อขอคำชี้แจงว่าใช่หรือไม่อย่างไร ถ้าพบว่าใช้บรรณาธิการจะขอยุติกระบวนการแล้วแจ้งผลการปฏิเสธนำส่งกลับไปยังผู้พิมพ์ทันที

1.5 บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความนั้น ๆ ให้ตรงตามคุณสมบัติหรือตามความเชี่ยวชาญของศาสตร์สาขานั้นเฉพาะ

1.6 บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมินบทความและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในบทความนั้น ๆ

1.7 บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความนั้น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้พิมพ์กับผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ

1.8 เมื่อได้รับผลประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความนั้น ๆ แล้ว บรรณาธิการจะทำการตรวจสอบผลและส่งกลับไปยังผู้พิมพ์เพื่อทำการแก้ไข (หากได้แก้ไข) แล้วส่งกลับมาตามระบบเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่อไป

2. บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Duties of Reviewers)

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องพิจารณาบทความที่ปราศจากอคติส่วนตัว โดยจะต้องมีทัศนคติ แนวความคิด มุมมองที่เป็นกลางหรือต้องพิจารณาตามหลักทางวิชาการที่เป็นเหตุและผล

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและมีความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชี่ยวชาญในการพิจารณาบทความเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงความสำคัญเกี่ยวกับเวลาหรือกรอบระยะเวลาในการประเมินบทความ โดยใช้เวลาอย่างเหมาะสมไม่ควรใช้เวลานานจนเกินไป

2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เรียกร้องผลประโยชน์จากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีใด ๆ ที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข

ของวารสารที่กำหนดไว้

2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการพิจารณาบทความให้บุคคลอื่นได้รับรู้

2.6 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยจะต้องไม่คัดลอกผลงานหรือนำเอาผลงานไปดัดแปลงเป็นผลงานของตนเอง

2.7 หากผู้ทรงคุณวุฒิไม่สามารถพิจารณาหรือประเมินบทความนั้น ๆ ได้ ให้รับผิดชอบบรรณาธิการเพื่อขอส่งบทความกลับคืน โดยชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นนั้น ๆ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

3.1 ผู้นิพนธ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอื่น ๆ ของวารสารให้เข้าใจอย่างถูกต้องและท่องแท้

3.2 ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของบทความตนเองให้ดีก่อน ว่าได้เขียนบทความเป็นไปตามรูปแบบและองค์ประกอบที่วารสารกำหนดไว้หรือไม่

3.3 ผู้นิพนธ์ต้องส่งบทความผ่านหรือเข้าระบบแบบออนไลน์เท่านั้น

3.4 ผู้นิพนธ์ต้องมีจริยธรรม ในตนเอง โดยจะต้องไม่แอบอ้างนำเอาบทความหรือผลงานของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับการอนุญาต มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่

3.5 ผู้นิพนธ์ต้องมีจรรยาบรรณในตนเอง โดยจะต้องไม่นำบทความหรือผลงานของตนที่เคยตีพิมพ์มาแล้วจากแหล่งอื่น มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำซ้อนอีก

3.6 ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับที่วารสารกำหนดอย่างเคร่งครัด

3.7 หากผู้นิพนธ์ได้รับทราบผลหรือรับรู้ถึงผลการประเมินแล้ว ถ้าผ่านการพิจารณาโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไขบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็วและต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างครบถ้วน

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วารีธ ราศรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายนครินทร์ ม่วงอ่อน (เลขาธิการบรรณาธิการ)

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม ประกอบด้วย กองบรรณาธิการจากภายนอก 11 ท่าน และภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3 ท่าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน ดังนี้

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรหรือ	มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เอี่ยมธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัดไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษอริ ยี่หะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิราชย์ นันขันตี	มหาวิทยาลัยนครพนม
14. ดร.สุกิตี ผ่องตุงเนิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2563 มีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิชชัย สิงห์มาตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ คำผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินต๊ะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริสุตา ทองเฉลิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หนัมนี่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญชา พุฒินากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย โคตรดก	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรพสิริ ส่งสุขรุจิโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา ป้องธนู	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (อุดรธานี)
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ ตรีเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิราชย์ นันชนันตี	มหาวิทยาลัยนครพนม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิปปิย ชยาฯ จันทร์ดอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เสนาเวียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี อุตถาการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทพงศ์ นันทสำเริง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยวัฒน์ พันธะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
30. ดร.ดร.ปริยัติ นามสง่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
31. ดร.สวาทรี เถาว์โท	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
32. ดร.สุชาดา แม้นพยัคฆ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
33. ดร.กริช สินธุศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
34. ดร.วุฒิกกร เดชกวินเลิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

35. ดร.บุญมี โททำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
36. ดร.ทิวาพรรณ อายวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
37. ดร.สุริยนต์ หลาบหนองแสง	มหาวิทยาลัยนครพนม
38. ดร.นพดล อัครฮา	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
39. ดร.จตุรนต์ เบญมาตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
40. ดร.จิรัชยา เจียวัก	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
41. ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
42. ดร.พิมพ์พร ภูครองเพชร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
43. ดร.กิตติธนต์ ญาณพิสิทธิ์	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
44. ดร.กชพงศ์ สารการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
45. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	วิทยาลัยชุมชน (มุกดาหาร)
46. ดร.วิชา เลี่ยมสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการตรวจพิสูจน์อักษร ตรวจรูปแบบ และตรวจการอ้างอิง

อาจารย์ศรัณยา อุตถากร

สำนักพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เลขที่ 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทร. 043-722118

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY) ฉบับนี้เป็นฉบับประจำปีี่ 4 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2563 เนื้อหาของบทความฉบับนี้อยู่ในขอบข่ายตามระเบียบข้อกำหนดของวารสาร 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยลักษณะของบทความแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ ซึ่งวารสารในฉบับดังกล่าวนี้ มีผู้สนับสนุนให้ความสนใจ ส่งบทความเข้าสู่ระบบเพื่อขอรับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นจำนวนมาก แต่บทความที่ผ่านการคัดเลือกจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กลับกรองพิจารณาอย่างเข้มข้นและเคร่งครัด จนได้บทความที่มีคุณภาพ มีเพียง จำนวน 36 บทความ เท่านั้น ได้แก่ บทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 20 บทความ บทความภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 16 บทความ โดยลักษณะของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ใน ฉบับนี้ แบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 30 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 6 บทความ

สุดท้ายนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฉบับประจำปีี่ 4 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2563 จะเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าทางวิชาการ ต่อชุมชน ท้องถิ่น สังคม ประเทศชาติ ตลอดจน ขอขอบท่านพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กองบรรณาธิการทั้งภายใน-ภายนอกมหาวิทยาลัย คณะกรรมการท่านผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน และผู้นิพนธ์ทุกท่าน มากมาย ณ โอกาสนี้ ไว้พบกันใหม่ในวารสารฯ ฉบับหน้า ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

- การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 2
- The Correction, Treatment, and Rehabilitation of the Juvenile and Family Court and
Procedure Act B.E. 2553 (2010).
- วันทนีย์ ทองธราพัชร¹, และวรรณวิภา เมืองถ้ำ²
Wantanee Thongtarapat¹, and Wanwipa Muangtham²
- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับ 11
นักศึกษาระดับปริญญาตรี
- Development of Learning Management Model to Promote the Chinese pronunciation
by Using Active Learning Concept for Undergraduate students.
- ทัศนวิทย์ ศรีมันตะ¹, ประสพสุข ฤทธิเดช², และภูษิต บุญทองเถิง³
Thussaneewan Srimanta¹, Prasopsuk Rittidej², and Phusit Boonthongtherng³
- การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา ผ่านระบบบริการ 20
การศึกษาสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- An Application by Information System to Increase an Efficiency for the Graduation
Service The Office of Academic and Registration Rajabhat Maha Sarakham University.
- พรทิพย์ มาตย์วังแสง
Phonthip Martwangsaeng
- วาทกรรมชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ 29
- Discourse of Marginality in Mala Khamchan Short Stories.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์¹, และกิตติศักดิ์ แก้วตา²
Vajrindra Kaencandra¹, and Kittisak Kaewta²

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิจัย	
รูปแบบการจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่: กรณีศึกษาองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์	39
The integrated management model of public sector organizations in agricultural field products: A case study of Public Warehouse Organization Ministry of Commerce. นภัทร ภักดีสรวิชัย ¹ , ปากิน เจริญนนทสิทธิ์ ² , บุญชนะ ยี่สารพัฒน์ ³ , อัจฉรา เหลืองสวัสดิ์ ⁴ Naphat Phakdisorawit ¹ , Pakin Jaroennonthasit ² , Boonchana Yeesarapat ³ , and Achara Luengsawas ⁴	
ความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด	48
The Members' Service Demand of Maha Sarakham Hospital Saving Cooperative Limited. ปาริฉัตร อัทธการ ¹ , และอนุชา ภูริพันธุ์ปัญญา ² Parichat Atthakor ¹ , and Anucha Puripunpinyoo ²	
พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร	57
Behavioral decision making in selection members of Parliament of a group of Rachthanijarensrisothon province. สนุก สิงห์มาตร Sanook singmart	
ปัญหาการค้นหาคำความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	66
The Problems in Fact-Finding of the Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases. วรวิมล งามเมือง ¹ , อุจจิตต์ตระกูล ¹ , และวรรณวิภา เมืองถ้ำ ² Warinlak Ungjittrakul ¹ , and Wanwipa Muangtham ²	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิจัย	
รูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	75
The Model Therapy of Therapy for Cigarette-Addicted Adult of Sub-District Health Promoting Hospital in Pakthongchai Nakhornratchasima Province.	
สมพงษ์ เบอริโธสง ¹ , รุ่งสรรค์ สิงห์เลิศ ² , และชาตรี ศิริสวัสดิ์ ³ Sompong Berthaisong ¹ , Rungson Singhalert ² , and Chatree Sirisawat ³	
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายตามพระราชบัญญัติ ทนายความ พ.ศ. 2528	84
Legal Measures Regarding the Liability of Establishment of Law Offices under the Lawyers ACT B.E. 2528	
อนุราช เพ็ญสิน ¹ , และภักฎิญา สิริบวรพิพัฒน์ ² Anuratch Permsin ¹ , and Phatthiya Siriborwornpiphat ²	
รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME)	94
Knowledge Management Model for Local Wisdoms Marketing of Elderly in Mukdahan Province. (KME Model)	
ทิวากร เหล่าลือชา Tiwakorn Laoluecha	
การพัฒนาวิธีการพิจารณาอิทธิพลพระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์ และพระสังฆาธิการกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์	104
The Development on the Consideration Process of Monk Wrong doing is the Fromat of Court Consideration Process.	
ประมานเลิศ อัจฉริยปัญญากุล Pramarnlert Archariyapanyakul	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิจัย	
รูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยชุมชนในประเทศไทย	112
Success Model of the Community Radio Stations Management in Thailand.	
เทิดแผ่นดินทอง ธารชัย ¹ , ภักดี โพธิ์สิงห์ ² , และยุภาพร ยูภาต ³	
Therdpandinthong Thanchai ¹ , Phakdee Phosing ² , and Yupaphorn Yupat ³	
การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	120
The Development of Learning Activity Management to Improve Chinese Reading and Vocabulary Writing by Using CIRC Cooperative Learning Technique with Songs for 3 rd Grade Students.	
กชกร บุตรชาติ ¹ , สุรกันต์ จังหวะ ² , และทิพาพร สุจารี ³	
Kotchakorn Bhutchalee ¹ , Suriakarn Jungharn ² , And Tipaporn Sujaree ³	
การเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562	129
Everyday Politics of the Vendors in the IndoChina Border Market Mukdahan Province under the Implementation Special Economic Zones Policy and National Security Policy of the NCPO Government between B.E. 2558–2562 (2015–2019)	
ทิพวรรณ บรรลุสันต์, และณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์ ²	
Thippawan Banlusan, and Nattakant Akarapongpisak ²	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

- คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวตามทัศนะ
ของสถานประกอบการ 138

Desirable Characteristics of trainees from Tourism Management students:

A study from entrepreneurs' perspectives.

ธราธร บุ่งทอง¹, ธเนศ ศรีสถิตย์², และบุษบา บุตรดา³

Taraton Boongthong¹, Tanes Srisatit², and Budsaba Budda³

- พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดอุดรธานี 146

Social Media Online Usage Behaviors in Administration of Local Administrative
Organization Administrators in Udon Thani Province.

อารี นันทะศรี¹, สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ², และจินตนา กำแพงศิริชัย³

Aree Nonthasree¹, Sukhumvit Saiyasopon², and Jintana Kampangsirichai³

- การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขต
กรุงเทพมหานคร 155

The Analysis of Factors Influencing the Use of Commercial Banking Services of
Elderly People in Bangkok Metropolis.

กนิษฐา ฤทธิคำรพ¹, เพชรไทย เย็นแย้ม², และจิรวุฒิ หลอมประโคน³

Kanitta Richkamroph¹, Petthai Yenyaem², and Chirawut Lomprakhon³

- การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับ
ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 165

The Development of a Training Curriculum to Enhance the Competency on
Information and Communication Technology for Secondary School
Teachers in the 21st Century.

พิรุณรัตน์ แก้วสุพรรณ¹, ชมพูนุท เมฆเมืองทอง², และนิรุต ถิ่นนาค³

Pirunrat Kaewsuphan¹, Chompunut Makemuenthong², Nirut Thuengnak³

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิจัย	
การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยบูรณาการอาเซียน ศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา The Curriculum Development to Promote the Communicative English Learning Management by integrating the ASEAN Studies for Primary School Teachers. ขันแก้ว มาพรม ¹ , ชมพูนุท เมฆเมืองทอง ² , สุรภานต์ จักรหาร ³ Khankaeo Maprom ¹ , Chompunut Makemuenthong ² , Surakharn Jhankharn ³	173
การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี Performance Enhancement of Government Officers of the Royal Irrigation Department in the Chi Basin Province. อนันต์ศักดิ์ แยมชื่น ¹ , รังสรรค์ สิงห์เลิศ ² , และแดนวิชัย สายรักษา ³ Anansak Yaemchuen ¹ , Rungson Singhalert ² , And Daenvichai Sayruksa ³	180
การพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด Local Development of Local Administrative Organizations in Roi-et Province. ทัศนินทร์ รัชดาธนรัชต์ ¹ , สถิตคุณ บุญเรือน ² และชูชาติ ผาระนัด ³ Tusanamin Rutchatathanarat ¹ , Satitkoon Boonruen ² and Chuchat Pharanut ³	188
การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ Citizenship Promotion by the Democratic Approach in the Local of Roi-Kean-Sara-Sin Province. ชูชาติ ผาระนัด ¹ , ทัศนินทร์ รัชดาธนรัชต์ ² , และสถิตคุณ บุญเรือน ³ Chuchat Pharanut ¹ , Tusanamin Rutchatathanarat ² and Satitkoon Boonruen ³	198
ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล Effecting to Performance of Sub-District Health Promotion Hospital. จินตนา กำแพงศิริชัย ¹ และประสิทธิ์ คุณรัตน์ ² Jintana Kampaengsirichai ¹ and Prasit Kunurat ²	207

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิจัย	
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Competency Development Model of Support Line Personnel of Rajabhat Mahasarakham University. ลำดวน ดวงคมทา ¹ และสมาน ศรีสะอาด ² Lumduan Duangkhomtha ¹ and Samarn Srisa-ard ²	214
The Effect of Classroom Management Practices on Managing School Facilities in Vientiane City, Lao PDR. Yingsan Hapha ¹ , Suphanee Sae Cha ² , Vathanavanh Sayasane ³ , Agung Purwa Widiyan ⁴ , Kampon Khantawong ⁵ , Hataikan Soyngam ⁶ , Tevarit Sittinok ⁷ , Nitas Masalee ⁸ , and Prakittiya Tuksino ⁹	223
Effects of Task Sequencing in the SSARC Model on EFL Student Lexical Complexity in Written Output Production. Suwitchan Un-udom ¹ and Chomraj Patanasorn ²	233
The Development of English Reading Comprehension Ability by Using Task-based Learning Activities of Matthayomsueksa 3 (9th Grade) Students. Sirinthorn Pimdee ¹ , Mayureesirin Siriwan ² , and Sangrawee Donkeawbua ³	243
The Early Risk Warning System of The International Capacity Cooperation. Phoummasack Rithikone ¹ , Huang Dechun ² , and Zhang Changzheng ³	249
English Language Learning Style of Undergraduate Students, Rajapruk University. Ladawan Wattanaboot	254

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิชาการ

การต่อสู้ การก้าวถอยหลัง และความท้าทายใหม่ในการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศของเพศหญิง
ในยุคปัจจุบัน 264

A fight, a backward step, and new challenges of the fight for women's gender
equality in present days

ประดิษฐ์ ชินอุดมทรัพย์¹ และธนิกุล จันทรา²
Pradit Chinudomsut¹ and Thanikun Chanttra²

การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของการขับพวนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี 272
Adjustment of Music Phuan Singing of Thai Phuan Ethnic Group in Ban Phue District
Udon Thani Province.

อุทุมพร รอดขันเมือง
Utumporn Rodkhanmuang

ปัญหาทางกฎหมายการบังคับพระภิกษุให้สละสมณเพศ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา 279
และพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว
The Enforcing Monks to Quit from Monkhoo in Case Buddhist Monks Are Alleged of
Committing Criminal offence and the investigator or Public Prosecutor do not allow
to Provisional Release.

พระสิทธิธิตธาดา¹ และประมานเลิศ อัจฉริยปัญญากุล²
PhraSittithada¹ and Pramarnlert Archariyapunyakul²

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงพุทธ 286
Buddhist Culture Tourist Attraction.

พระมหาธนาวุฒิ จตตมโล (सानากุลชัย)¹ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร²
Phramaha Thanawut Chathamalo (Sanakulchai)¹ and Soawalak Kosolkittiamporn²

บทความวิชาการ

พจนมเบัญ: บุญเดือนสิบวิถีถิ่นสยามเรียบแห่งความกตัญญู 292

Pham Chuben: Boon Duen Sibhee Ten Way of Siem Reap of Gratitude.

ณัฐดี รอดภัย¹, รสสุคนธ์ เพ็ญเนตร², อนรรักษ์ จันทสุวรรณ³, นิภา อาจริยาภิบาล⁴, พระครูปัญญามัชฌิมาภูกุล⁵,
ชมนาด แปลงมัลย์⁶, สิปปชัย ชยานุสาสนี จันทร์ดอน⁷,
Nattawadee Rodpai¹, Rossukon Penneth², Anurak Jantasuwana³, Nipa Archariyapipan⁴,
Phrakhrupayamutchimankul⁵, Chommanat Plaengmal⁶, and sippi Chayanusasani Chandon⁷

แบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ Skilbeck สู่แนวทางการวางแผนและออกแบบ 298

หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

From Skilbeck's Model of School-based Curriculum Development to Approach in
School-based Curriculum Planning and Design for Basic Education School.

วชิระ ดวงใจดี

Wachira Duangjaidee

บทความวิจัย

การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

The Correction, Treatment, and Rehabilitation of the Juvenile
and Family Court and Procedure Act B.E. 2553 (2010).

วันทนี ทองธราพัชร¹, และวรรณวิภา เมืองถ้ำ²

Wantanee Thongtarapat¹, and Wanwipa Muangtham²

¹นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master Student of Laws Sukhothai Thammathirat Open University

²Lecturer from the Faculty of Law Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding Author Email: Wantanee2210@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 14 July 2020

Accepted: 23 July 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร แล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงลึกแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบด้วย 1.1) ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา 1.2) ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน 1.3) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ 1.4) ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู หรือไม่ก็ได้ 1.5) ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู 1.6) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และ 2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ 2.1) ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา 2.2) ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน 2.3) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ 2.4) ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู หรือไม่ก็ได้ 2.5) ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้แทนชุมชนให้ชัดเจน และ 2.6) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู คุณสมบัติของผู้ประสานการประชุมคุณสมบัติควรเป็นอย่างไร ซึ่งการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องและหลังฟ้องคดี

คำสำคัญ: การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู, มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา, เด็กและเยาวชน

Abstract

The purposes of this study were 1. to study concepts, theory regarding prevention and suppression of The Correction, Treatment, and Rehabilitation of Delinquency and Juvenile Justice 2. to study legal framework regarding prevention and suppression of The Correction, Treatment, and Rehabilitation of Delinquency and Juvenile Justice. This study was a qualitative research by using documentary approach.

Data was collected via related documents, regulations, convention, provision, rules, notifications and other governmental documents regarding prevention and suppression of The Correction, Treatment, and Rehabilitation of Delinquency and Juvenile Justice. The study revealed that 1) Thailand has set up the offence punishable of imprisonment for delinquency and juvenile justice for using a Special measure in lieu of criminal prosecution; there is still no law that set up a case type serious violent offence for Special measure in lieu of criminal prosecution 2) The Juvenile and Family Court and Procedure Act B.E. 2553 (2010) there is still no law police officers to consider the use of before Special measure in lieu of criminal prosecution deciding to charge a juvenile 3) The juvenile has shown repentance for his or her act But do not to Plead 4) The public prosecutor may also attend the conference on preparation of the Rehabilitation plan 5) The community representatives or of any entities concerned or effected by an offence committed The qualifications are more transparent 6) The facilitator in a conference on preparation of the Rehabilitation plan are more transparent. It is recommended that there should be a recognizes acts of The Correction, Treatment, and Rehabilitation of Delinquency and Juvenile Justice satisfy to the Conventions on the Rights of the Child and The best interests of the child more transparent.

Keywords: The Correction, Treatment, and Rehabilitation, The special measures in lieu of criminal case action, Juvenile Justice

บทนำ

ปัจจุบัน เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนต่อสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง เพราะการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมิได้สร้างความเดือดร้อนหรือเสียหายแต่เพียงเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงผู้ได้รับผลร้าย ครอบครัว สังคม ชุมชน สภาพเศรษฐกิจ ชีวิตและทรัพย์สิน ด้วยเพราะเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ยังอ่อนต่อประสบการณ์มิได้มีวุฒิภาวะและความยับยั้งอย่างเช่นผู้ใหญ่ กระทำความผิดไปด้วยความคึกคะนอง หรือกระทำการไปโดยไม่รู้หรือไม่รู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด อาจเพราะถูกชักจูงหลอกลวงไปในทางที่ผิดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม จากความยากจน สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ครอบครัวเกิดปัญหาหย่าร้าง ต้องอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ขาดการถูกกำกับดูแลการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนจากผู้ปกครอง อีกทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่มีความสะดวกรวดเร็วเข้าถึงได้ง่าย เด็กและเยาวชนจึงสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระเหนือการควบคุมของผู้ปกครองเสรีภาพที่เกิดกับเด็กและเยาวชนผู้มีวุฒิภาวะต่ำก็เป็นส่วนกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เด็กและเยาวชนอาจกระทำความผิดไปเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนหรือคลุกคลีอยู่ในกลุ่มที่ติดยาเสพติด อย่างไรก็ตามเมื่อเด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องเติบโตขึ้นเป็นผู้ทำหน้าที่พัฒนาชาติบริหารบ้านเมืองต่อไปในอนาคต เด็กและเยาวชนอาจกระทำความผิดจากเหตุปัจจัยหลายด้านที่กระตุ้นทำให้เด็กและเยาวชนนั้นกระทำความผิดเด็กและเยาวชนไม่ควรต้องรับโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด เด็กและเยาวชนควรได้รับโอกาสได้ปรับปรุงอบรมเปลี่ยนแปลง แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้นและให้ความช่วยเหลือ ปรับปรุงพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สถิติปัญหา เพื่อกลับไปอยู่กับครอบครัวและสังคมได้เรียนหนังสือได้ทำงานเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนในวัยเดียวกัน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนมีแนวคิดแยกเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมหลักโดยมีได้มุ่งเน้นการนำตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่มีหลักเกณฑ์การกำหนด วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามและค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมและสภาพของเด็กและเยาวชนที่เป็นเหตุให้กระทำความผิด เพื่อหาแนวทางที่

เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการเยียวยา บำบัด พื้นฟูแทนการลงโทษโดยปกติ โดยประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 ประเทศไทยได้ร่วมลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติ (คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน) โดยได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ในปี 2532 จึงได้ให้ความสำคัญและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมยิ่งขึ้นรวมถึงให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว และในส่วนของกระบวนการพิจารณาตัดสินของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมใช้จนถึงปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเป็นรัฐภาคีจึงต้องสร้างหลักประกันต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาใช้แก่ เด็กและเยาวชน โดยนำมาตรการนี้มาใช้เป็นเครื่องมือในการเบี่ยงเบนคดีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมหลักได้ในทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ขั้นก่อนฟ้อง ขั้นพิจารณาคดี และขั้นก่อนศาลมีคำพิพากษา จึงเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ได้ให้สิทธิคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเด็กและเยาวชนอย่างเต็มที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อเปิดโอกาสเด็กและเยาวชนเหล่านั้น กลับตัวแก้ไข กลับคืนสู่สังคม และกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ (พงศจิรา เชิดชู, 2558, น.1)

ปัจจุบันประเทศไทยยังกำหนดแนวทางในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์เรื่องการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีบทบัญญัติว่ารัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม ส่งเสริมช่วยเหลือเด็กและเยาวชนดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างมีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่สำคัญในอนาคต และให้มีการคุ้มครองรวมตลอด ทั้งให้มีการแก้ไข บำบัด พื้นฟูและเยียวยาผู้กระทำความผิด (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) การแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนนั้นได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกที่ใช้กระบวนการการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟู มาใช้ในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กและเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้โดยไม่ต้องฟ้องคดี ภายใต้บทบัญญัติที่กฎหมายกำหนด เพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กและเยาวชน การบรรเทาผลร้าย ทดแทนหรือชดเชยความเสียหาย ซึ่งการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญานั้นเป็นกระบวนการเบี่ยงเบนคดีอาญาออกจากกระบวนการพิจารณาตัดสินตามปกติ (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2562, น. 163)

ดังนั้น จึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิจัยเพราะ แม้ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อการแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ยังคงมีอุปสรรคและสภาพปัญหาในข้อกฎหมายที่ไม่ได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะหรือไม่ชัดเจน ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิธีคิด มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในการที่จะดำรงชีพได้อย่างปกติสุขเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทั้งสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข โดยไม่หวนมากระทำผิดซ้ำ และเป็นแนวทางในการดำเนินการให้เป็นมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และคำนึงถึงหลักการในการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญา ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด คำแนะนำ และเอกสารราชการอื่น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความจากวารสาร เช่น บทบัณฑิตย ดุลพินิจ วารสารนิติศาสตร์และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ผลการวิจัยพบว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 กำหนดหลักเกณฑ์ว่าคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาขึ้นพิจารณาตามมาตรามาตรา 90 กำหนดว่าคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินยี่สิบปีไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์ และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 กำหนดว่าในคดีคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดหากศาลเห็นสมควร หรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ ศาลอาจมีคำสั่งให้ดำเนินการภายใต้หลักเกณฑ์ คือ คดีเสร็จการพิจารณาแล้วพฤติการณ์ของเด็กหรือเยาวชนในการกระทำความผิดไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมสมควรเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ จากหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้เพื่อการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนในมาตรา 86, 90, 132 มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งแห่งข้อหาหรือการกระทำความผิดใดบ้างสามารถนำมามาตรการพิเศษได้ ทั้งนี้ได้ระบุว่าข้อหาหรือฐานความผิดใดบ้างที่สมควรได้รับการยกเว้นไม่นำใช้ในแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 2) ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยนั้นมีการบัญญัติให้อำนาจการแก้ไข ปรับปรุง พื้นฟูพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายของเด็กและเยาวชนมาตรการทางกฎหมายที่ถูกกำหนดให้นำมาใช้กับเด็กและเยาวชนตามมาตรา 69/1 เป็นบทบัญญัติที่ชัดเจนแสดงให้เห็นถึงการให้โอกาส แก้ไข ปรับปรุง พื้นฟูพฤติกรรม ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กร่วมด้วยในการดำเนินคดีที่เปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจใช้วิธีว่ากล่าวตักเตือนเด็กและผู้ปกครองแทนการเปรียบเทียบปรับได้ แต่มีข้อแม้ว่าเด็กต้องกระทำความผิด “ครั้งแรก” ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำและบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยสามารถดูแลเด็กได้ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป 3) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีการกำหนด

หลักเกณฑ์ให้เด็กหรือเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำเป็นปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของ คำว่า “การสำนึกในการกระทำ” อย่างไร ถึงแสดงให้เห็นชัดเจนว่า “การสำนึกในการกระทำ” โดย “การสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี” ตามมาตรา 86 หมายความว่า เด็กหรือเยาวชนตระหนักว่าการกระทำของตนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เสียใจในการกระทำ พร้อมทั้งจะแก้ไขปรับปรุงตนเอง ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามที่ถูกฟ้อง 4) ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ก็ได้ ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยเมื่อเด็กถูกจับกุมและส่งตัวมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หากผู้อำนวยการพิจารณาเห็นว่าเด็กมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดจะมีคำสั่งตั้งให้ผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ก็ได้ ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยเมื่อเด็กถูกจับกุมและส่งตัวมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หากผู้อำนวยการพิจารณาเห็นว่าเด็กมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดจะมีคำสั่งตั้งให้ผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูภายใน 30 วัน ผู้ประสานการประชุมจะต้องดำเนินการทำหนังสือให้ตำรวจหยุดการสอบสวนไว้ชั่วคราวและประสานการประชุมจัดเตรียมข้อมูลพร้อมเชิญผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็ก ผู้ปกครอง ผู้เสียหาย (หากเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย) เข้าร่วมการประชุมเพื่อร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยการเชิญพนักงานอัยการเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นตามมาตรา 87 โดยกำหนดไว้เพียงอาจเชิญพนักงานอัยการหรือไม่ก็ได้ หากพิจารณาตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ตามข้อ 6 กำหนดให้ผู้ประสานการประชุมเชิญผู้เข้าร่วมประชุม ฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหาย บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ และบุคคลซึ่งผู้เสียหายร้องขอ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงาน คุมประพฤติ พนักงานอัยการ หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดด้วยก็ได้ 5) ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผลการวิจัยพบว่าได้กำหนดให้การประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 87 ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามมาตรา 86 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดหรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำแผน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูไปแล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็ก หรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ และหากพิจารณาตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พ.ศ. 2554 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ข้อ 6 ให้อำนาจผู้ประสานการประชุม หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดด้วยก็ได้ 6) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผลการวิจัยพบว่าคุณสมบัติผู้ประสานการประชุมมาตรา 86 บัญญัติไว้ในระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พ.ศ. 2554 กำหนดว่า ผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู “ผู้ประสานการประชุม” หมายความว่า ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานการประชุม กลุ่มเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยในระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร ส่วนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ. 2556 “ผู้ประสานการประชุม” หมายความว่า ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่ม เพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ข้อ 9 มีหลักเกณฑ์ว่า บุคคลที่ศาลเห็นสมควรให้เป็นผู้ประสานการประชุมต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (1) เป็นผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตรผู้ประสานการประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (2) ได้จัดแจ้งเป็นผู้ประสานการประชุมในบัญชีผู้ประสานการประชุมของศาลเยาวชน และครอบครัวแห่งท้องถิ่นนั้น ๆ ความในวรรคหนึ่งไม่ให้นำมาใช้กับผู้อำนวยการสถานพินิจที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ประสานการประชุม

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา พบว่า บทบัญญัติที่กำหนดการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดี ตามมาตรา 90 เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาตามมาตรา 132 ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์มิให้เข้าสู่มาตรการพิเศษดังกล่าว 2) ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนพบว่าประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ชัดเจนมีเพียงเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปรับคดีตามมาตรา 69/1 เท่านั้น 3) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ พบว่าประเทศไทยมีบทบัญญัติในมาตรา 86 และมาตรา 90 กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำแต่ไม่ต้องการให้การรับสารภาพ 4) ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ได้ พบว่าบทบัญญัติกำหนดเพียงพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วพนักงานอัยการเป็นบุคคลที่ต้องให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงควรต้องเข้าร่วมทุกคดี 5) ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูควรกำหนดคุณสมบัติของผู้แทนชุมชนให้ชัดเจน เช่น ควรเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน 6) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คุณสมบัติของผู้ประสานการประชุมคุณสมบัติควรเป็นอย่างไร ซึ่งการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องและหลังฟ้องคดี

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

พบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา คือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 กำหนดหลักเกณฑ์ว่าคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาคดีตามมาตรา 90 กำหนดว่าคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินยี่สิบปีไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทให้อื้อข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์ เป็นต้น 2) ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน คือ ประเทศไทยมีการบัญญัติให้อำนาจการแก้ไข ปรับปรุง ฟื้นฟูพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายของเด็กและเยาวชนมาตรการทางกฎหมายที่ถูกกำหนดให้นำมาใช้กับเด็กและเยาวชนตามมาตรา 69/1 เป็นบทบัญญัติที่ชัดเจนแสดงให้เห็นถึงการให้โอกาส แก้ไข ปรับปรุง ฟื้นฟูพฤติกรรม ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กร่วมด้วยในการดำเนินคดีที่เปรียบเทียบปรับได้ 3) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ คือ ประเทศไทยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้เด็กหรือเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำเป็นปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของ คำว่า “การสำนึกในการกระทำ” อย่างไร ถึงแสดงให้เห็นชัดเจนว่า “การสำนึกในการกระทำ” โดย “การสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี” ตามมาตรา 86 หมายความว่า เด็กหรือเยาวชนตระหนักว่าการกระทำของตนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เสียใจในการกระทำ พร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามที่ถูกฟ้อง 4) ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ได้ คือ ประเทศไทยเมื่อเด็กถูกจับกุมและส่งตัวมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หากผู้อำนวยการพิจารณาเห็นว่าเด็กมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดจะมีคำสั่งตั้งให้ผู้ประสานการประชุมจัด

ประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูภายใน 30 วัน ผู้ประสานการประชุมจะต้องดำเนินการทำหนังสือให้ตำรวจเหตุการณ์สอบสวนไว้ชั่วคราวและประสานการประชุมจัดเตรียมข้อมูลพร้อมเชิญผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็ก ผู้ปกครอง ผู้เสียหาย (หากเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย) 5) ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ ได้กำหนดให้การประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 87 ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามมาตรา 86 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง 6) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ คุณสมบัติผู้ประสานการประชุมมาตรา 86 บัญญัติไว้ในระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พ.ศ. 2554 กำหนดว่า ผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู “ผู้ประสานการประชุม” หมายความว่า ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มเพื่อทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยในระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร ส่วนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ. 2556 “ผู้ประสานการประชุม” หมายความว่า ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่ม เพื่อทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ข้อ 9 มีหลักเกณฑ์ว่า บุคคลที่ศาลเห็นสมควรให้เป็นผู้ประสานการประชุมต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (1) เป็นผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตรผู้ประสานการประชุมเพื่อจัดทำแผน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (2) ได้จัดแจ้งเป็นผู้ประสานการประชุมในบัญชีผู้ประสานการประชุมของศาลเยาวชน และครอบครัวแห่งท้องที่นั้น ๆ ความในวรรคหนึ่งไม่ให้นำมาใช้กับผู้อำนวยการสถานพินิจที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ประสานการประชุม

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

พบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา คือ บทบัญญัติที่กำหนดการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดี ตามมาตรา 90 เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟู และมาตรการพิเศษแทนการพิพากษามาตรา 132 ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์มิให้เข้าสู่มาตรการพิเศษดังกล่าว 2) ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน คือ ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ชัดเจนมีเพียงเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปรับคดีตามมาตรา 69/1 เท่านั้น 3) ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ คือ ประเทศไทยมีบทบัญญัติในมาตรา 86 และมาตรา 90 กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำแต่ไม่ต้องให้การรับสารภาพ 4) ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ก็ได้ คือ บทบัญญัติกำหนดเพียงพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ก็ได้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วพนักงานอัยการเป็นบุคคลที่ต้องให้ความเห็นชอบในการจัดแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงควรต้องเข้าร่วมทุกคดี 5) ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูควรกำหนดคุณสมบัติของผู้แทนชุมชนให้ชัดเจน เช่น ควรเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน 6) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คุณสมบัติของผู้ประสานการประชุมคุณสมบัติควรเป็นอย่างไร ซึ่งการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องและหลังฟ้องคดี

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดคดีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา พบว่า การกระทำความผิดร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม ต่อผู้เสียหาย ต่อรัฐอย่างมากและเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นภัยคุกคามต่อชีวิตทรัพย์สินและการอยู่ร่วมกันภายในสังคมทำให้เกิดความไม่สงบปลอดภัย เด็กและเยาวชนอาจตกเป็นเครื่องมือของการกระทำความผิดจากผู้ใหญ่ใช้ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์มาหลอกลวงให้ต้องกระทำความผิดได้ ประกอบกับเพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ ไม่เปิดโอกาสให้กลับมากระทำความผิดได้อีก เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ความผิดฐานอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดฐานการค้ามนุษย์ หรือความผิดฐานก่อการร้าย ซึ่งมีอัตราโทษสูง

2. ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน พบว่า หากเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเล็กน้อยและไม่ได้การปล่อยตัวชั่วคราว เด็กและเยาวชนจะถูกส่งตัวไปควบคุมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนร่วมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรง หากเป็นเช่นนี้อาจทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นตรรกะบาปติดตัวเด็ก ถูกตราหน้าว่ากระทำความผิด อีกทั้งเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเล็กน้อยควรที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูให้ตรงกับสภาพปัญหาและอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้สั้นที่สุด โดยไม่ถูกจำกัดเสรีภาพอย่างไม่จำเป็น ทั้งยังก่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัดงบประมาณของรัฐ ลดความเดือดร้อนของครอบครัวเด็กและเยาวชน และที่สำคัญเป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

3. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำ พบว่า เด็กและเยาวชน “การสำนึกในการกระทำ” แท้ที่จริงแล้วไม่สามารถมีสิ่งใดชี้วัดได้ว่าภายในจิตใจของเด็กหรือเยาวชนสำนึกแท้จริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม อาจจะแก้ง เพื่อให้สำนึกในการกระทำเพื่อมิต้องถูกพิจารณาคดีพิพากษาตัดสินคดี ย่อมไม่เกิดความเป็นธรรมกับสังคมและอาจส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำได้

4. ปัญหาการกำหนดพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ก็ได้ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้เป็นบุคคลที่มีอำนาจในการพิจารณาแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้บรรลุเป้าหมายของเจตนารมณ์ของกฎหมายย่อมไม่เกิดขึ้น เด็กและเยาวชนก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมและเกิดความไม่เป็นกลางหรือไม่เที่ยงธรรมจากการใช้กฎหมาย และอาจมีการเลือกปฏิบัติสองมาตรฐานเกิดขึ้นได้ เพราะหากพนักงานอัยการเลือกเข้าร่วมการประชุมบางคดีซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ใดกำหนดว่าคดีใดควรเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม สุดท้ายเด็กและเยาวชนย่อมไม่ได้รับการคุ้มครองให้แก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้รับการอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานสากลและหลักประโยชน์สูงสุด

5. ปัญหาการกำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า กฎหมายของประเทศไทยบัญญัติ แต่เพียงว่าผู้แทนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด โดยมีได้ระบุว่าเป็นบุคคลใดภายในชุมชน และควรต้องมีคุณสมบัติอย่างไร มีหน้าที่ภายในสังคมนั้นอย่างไรหรือไม่ เมื่อการบัญญัติกฎหมายไม่ชัดเจนสามารถตีความได้อย่างหลากหลาย อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการแก้ไข บำบัด เด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นคนดีภายใต้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน เพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู บรรลุตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายทางอาญาด้วยและสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีธยา เลิศศาสตรวัฒนา (2560)

6. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประสานการประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ผู้ประสานการประชุมจากคุณสมบัติข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นว่าระหว่างขั้นก่อนฟ้องคดีกับขั้นพิจารณาคดีผู้ประสานการประชุมในประเทศไทยยังคงมีความขัดกันและไม่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติซึ่งไม่มาตรฐานเดียวกันอาจจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมกับเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อจัดแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เพราะผู้ประสานการประชุมควรต้องเป็นเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ในขณะที่ต้องทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างครอบครัวเด็กและเยาวชน ชุมชน อัยการ รวมถึงตำรวจหรือ ทนายความ ดังนั้น ต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการทำงานว่าจะดำเนินการแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอย่างไรให้เกิด ความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูสามารถพูดคุยกัน ให้อภัยกันและเกิด ความปรองดองและสมานฉันท์ในสังคม อีกทั้งยังให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ชดเชยในสิ่งที่ตนเองได้กระทำไป ด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับการยกเว้นคดีที่มีความผิดร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ไม่นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา หรือมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีมาใช้กับเด็กและเยาวชน พร้อมบัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เช่น การประชุมกลุ่มครอบครัว การเตือนแบบทางการหรือไม่ทางการ เป็นต้น

1.2 ควร จัดโปรแกรมเยียวยา กำหนดหลักเกณฑ์ให้เด็กและเยาวชนต้องให้การรับสารภาพก่อนเข้าสู่แผนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู อีกทั้งกำหนดผู้แทนชุมชนเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนและผู้ ประสานการประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูควรกำหนดให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งชั้นก่อนฟ้องและชั้นพิจารณาคดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีมาตรการเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนว่ามีผลสัมฤทธิ์ อย่างไร ได้ผลแท้จริงหรือไม่ เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำหรือไม่ อย่างไร เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนไป กระทำความผิดหรือช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำ

2.2 ควร มีการทบทวนปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้กฎหมาย ของประเทศไทยเกิดความทันสมัยรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่ก้าวไปสู่โลกในยุคดิจิทัลซึ่งขับเคลื่อนด้วย เทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและทำให้งานวิจัย ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมีคุณค่า และขอขอบพระคุณ นักวิชาการ ครอบครัว ญาติพี่น้อง ตลอดจน ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

พงศ์จิรา เขตชู. (2558). รายงานการวิจัยปัญหาการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน.

นันทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560

ศรีณยา เลิศศาสตร์วัฒนา. (2560). กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใน ศาลเยาวชนและครอบครัว. (ปริญญาอุษณินพนธ์). สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

Development of Learning Management Model to Promote the Chinese Reading Comprehension by Using Active Learning Concept for Undergraduate Students.

ทัศนีย์ ศรีมันตะ¹, ภูษิต บุญทองเถิง², และประสพสุข ฤทธิเดช³

Thussaneewan Srimanta¹, Phusit Boonthongtherng², and Prasopsuk Rittidejand³

¹นักศึกษา ระดับปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of Curriculum and Learning Innovation Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: thussaneewan.yu@gmail.com

Received: 1 July 2020

Revised: 16 July 2020

Accepted: 23 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 100 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) และค่าที และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.59$) 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จำ ขั้นที่ 2 เข้าใจ ขั้นที่ 3 นำไปใช้ ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ และขั้นที่ 6 ประเมินค่า และ 3) ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.37/83.80 และความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการศึกษาความพึงพอใจโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.16$)

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ, การจัดการเรียนรู้, ภาษาจีน

Abstract

The purposes of the study were 1. to study the current situation and needs for Chinese reading comprehension skill development for bachelor degree students 2. to develop a learning management

model for Chinese reading comprehension skill for bachelor degree students and 3. to study the effects of the developed model on bachelor degree students' Chinese reading comprehension skill. The study was divided into 3 phases. Phase 1 aimed to study problems and needs of bachelor's degree students regarding Chinese reading comprehension. Phase 2 aimed to develop a model for Chinese reading comprehension management for bachelor degree students. and Phase 3 aimed to study the effects of the developed model on students' reading comprehension. The samples were 36 second-year students majoring in Chinese selected by cluster random sampling. The instruments were the developed learning management model, a learning management manual, and a Chinese reading comprehension test. The statistics used in data analysis were Percentage, Mean Score, Standard Deviation, Efficiency Index ($E1/E2$), and t-test. The results of the study were as follows. 1. The results of the problem and need analysis of students' Chinese reading comprehension skills were as follows. The analysis of instructors were found at a high level ($\bar{x}=4.44$) and The analysis of students were found at a very high level ($\bar{x}=4.59$). 2. The processes of the Chinese reading comprehension learning management model could be seen below. The model draft included 8 learning components including ground principles and theories, objectives, and 6 processes in Chinese reading comprehension skill development for bachelor degree students. 3. The effects of the learning management model for developing Chinese reading comprehension skills of bachelor degree students could be seen below at 82.37/83.80 ($E1/E2 = 82.37/83.80$) and There was a significant difference between students' scores before and after learning with the developed model at the statistical level of .05. and The students' satisfaction learning with the learning management model for developing Chinese reading comprehension skills of bachelor degree students was found at a high level ($\bar{x}=4.16$)

Keywords: Development Model, Learning Management, Chinese Language

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐหรือเอกชนต่างก็เปิดการเรียนการสอนภาษาจีนหลักสูตรต่าง ๆ กลายเป็นกระแสการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศภาษาหนึ่งที่มีความนิยมจากผู้เรียนเป็นจำนวนมาก นับแต่ที่มีการเปิดสอนหลักสูตรภาษาจีนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษามานานเกือบ 40 ปี (มหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาจีนเป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรีคือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2520) ประเทศไทยยังมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในหลายประเด็น อาทิเช่น ด้านหลักสูตร ตำราแบบเรียนและสื่อการสอน คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพครูผู้สอน เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์จีนศึกษา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552) ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษามากขึ้น และมีผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาภาษาจีนในปริมาณที่

สูงขึ้น แต่ปัญหาหนึ่งที่พบคือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพ กล่าวคือ ยังไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ประกอบการ และสังคมได้ตามความคาดหวัง ซึ่งจากสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบันจะพบว่า โดยทั่วไปยังใช้ระบบการท่องจำ การอ่าน การเขียน การคัด ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551, น.23) กล่าวว่าจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูกว่า 150 คน จาก 124 โรงเรียนทั่วประเทศ พบว่า ปัญหาหลักของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอยู่ที่ครูผู้สอนขาดหลักสูตรและแบบเรียน รวมไปถึงการขาดการสนับสนุนจากรัฐ การเรียนภาษาจีนเป็นเรื่องที่ยากมีคนจำนวนมากปรารถนาที่จะเรียนภาษาจีนแต่พอเรียนแล้วเกิดความรู้สึกท้อแท้เล็กน้อย เรียนกลางคันเรียนไม่สำเร็จ ซึ่งการเรียนการสอนภาษาจีนให้ประสบความสำเร็จผู้เรียนจะต้องจำคำศัพท์ให้ได้เสียก่อน ตัวอักษรจีนนั้นเป็นตัวโดด ๆ ไม่เหมือนภาษาอื่น ๆ ที่จำแค่พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ก็สามารถอ่านออกเสียงได้ ในการเรียนภาษาจีนนั้นผู้เรียนต้องจำตัวอักษรจีนเป็นตัวหนึ่งตัวอักษรหนึ่งมีความหมาย หากผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการจำตัวอักษรจีนหรือจำตัวอักษรจีนได้น้อยเวลาอ่าน เขียน ฟัง ก็จะไม่รู้สึกลึก (ฐิติรัตน์ คุ่มทอง, 2547, น.2)

การอ่านจับใจความภาษาจีนเป็นทักษะที่มีความสำคัญต้องเร่งพัฒนา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งผู้เรียนต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่เฉพาะใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันแต่เป็นการอ่านเพื่อสร้างสรรค์และความเป็นเลิศ สามารถจับประเด็นได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ตามเจตนาของผู้ส่งสาร เพื่อต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ หลักสูตรภาษาจีนจึงได้บรรจุรายวิชาทางการอ่านไว้ในหลักสูตร กล่าวเฉพาะการเรียนรู้อ่านซึ่งไม่ได้เน้นให้อ่านคำศัพท์ภาษาจีน หรือบทสนทนาได้แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะเน้นการอ่านระดับสูงที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียน สามารถเป็นพื้นฐานในการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ นั่นคือผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความที่ถูกต้องตามหลักการสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและสร้างองค์ความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้ในวงกว้าง (สายฝน วรรณสินธพ, 2554) ดังนั้นในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนจึงได้กำหนดกรอบมาตรฐานการเรียนรู้อ่านไว้ 2 อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนภาษาจีนในระดับปริญญาตรีมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความภาษาจีนของนักศึกษาระดับปริญญาตรียังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้คำอธิบายรายวิชาและหลักสูตรภาษาจีน จากการวิเคราะห์ข้อสังเกตตามสภาพปัญหาดังกล่าวเห็นว่านักศึกษายังขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนภาษาจีนที่ส่งผลให้นักศึกษามีข้อจำกัดในการเรียนโดยเฉพาะด้านการอ่านจับใจความ วงคำศัพท์ยังมีน้อย ประกอบยังไม่เข้าใจหลักการอ่านจับใจความที่ถูกต้อง การใช้คำ สำนวน ไวยากรณ์ที่ดี รวมทั้งยังไม่มี ความมั่นใจในเรื่องที่อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ และถ่ายทอดเรื่องราวออกมาตามสำนวนโวหารของผู้อ่าน เมื่อได้สนทนากลุ่มกับอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาภาษาจีนเพื่อปรึกษาหารือและร่วมกันเสนอข้อคิดเห็นด้านการส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาจีน ตลอดจน การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้านการอ่านจับใจความ พบว่า นักศึกษาไม่สามารถอ่านจับใจความได้ ไม่เข้าใจหลักการและวิธีการอ่านจับใจความ วงคำศัพท์ที่ใช้มีน้อย และไม่รู้จักใช้ถ้อยคำ สำนวนที่สละสลวยขาดการเรียบเรียงลำดับชุดความรู้จับประเด็นสำคัญและสรุปเรื่องที่อ่านไม่ได้ และสุดท้ายไม่สามารถถ่ายทอดออกมาด้วยวิธีการสื่อสารต่าง ๆ ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังเพื่อส่งเสริมการอ่านจับใจความภาษาจีนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการอ่านจับใจความภาษาจีนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 1,152 คน จำนวน 6 มหาวิทยาลัยในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 100 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยของการสุ่ม และอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีน ระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 10 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนักศึกษสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 2 หมู่เรียน จำนวน 70 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยของการสุ่ม แล้วสุ่มหมู่เรียนทั้งสามเป็นตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียนที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 ท่าน และกลุ่มทดลองนำร่องในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษสาขาวิชาภาษาจีน และอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีน แผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ. 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 100 คน และนักศึกษสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 2 หมู่เรียน จำนวน 70 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของข้อทดสอบค่า p , r โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test) (Dependent Samples) และประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) และค่า t-test

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของอาจารย์ผู้สอนและของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของอาจารย์ผู้สอน ($n = 30$) และของนักศึกษา ($n = 100$)

หัวข้อรายด้าน	อาจารย์ผู้สอน			นักศึกษา		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านปัญหา	4.32	0.44	มาก	4.59	0.45	มากที่สุด
ด้านความต้องการ	4.56	0.48	มากที่สุด	4.58	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.44$) และของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.59$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.59$) และด้านความต้องการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.58$) อีกทั้ง จากการศึกษาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งการตอบแบบสอบถามและการดำเนินการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาได้สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในระยะต่อไป

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลการวิจัยพบว่า ผลการสังเคราะห์การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จำ ขั้นที่ 2 เข้าใจ ขั้นที่ 3 นำไปใช้ ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ และขั้นที่ 6 ประเมินค่า ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$)

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรี มีรายละเอียด ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรี

รายการ	คะแนนเต็ม	ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้		
		$\bar{x}$	S	คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ
คะแนนระหว่างเรียน	300	247.11	1.20	82.37
คะแนนหลังเรียน	30	25.14	3.21	83.80
		ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ(E_1/E_2) เท่ากับ 82.37/83.80		

จากตารางที่ 2 นักศึกษาทำคะแนนระหว่างเรียนจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 247.11 จากคะแนนเต็ม 300 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.37 ดังนั้น ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 82.37 และค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.14 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.80 แสดงว่าคะแนนหลังเรียน (E_2) มีค่าเท่ากับ 83.80 และการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน	$\bar{x}$	S	df	t	sig(p)
ก่อนเรียน	19.58	4.99	35	8.79	0.00
หลังเรียน	25.14	3.21			

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เป็นตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.99 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.21 และค่า t-test เท่ากับ 8.79 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตลอดจน ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรี โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$)

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.59$)

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นที่ 1 จำ ขั้นที่ 2 เข้าใจ ขั้นที่ 3 นำไปใช้ ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ ขั้นที่ 5 สังเคราะห์

และชั้นที่ 6 ประเมินค่า ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ ภาษาจีนระดับปริญญาตรีโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$)

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเท่ากับ ($E1/E2$) 82.37/83.80 และความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับ ปริญญาตรีที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ ภาษาจีนระดับปริญญาตรีระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งความ พึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ ภาษาจีนระดับปริญญาตรีโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}=4.16$)

การอภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.59$) ศศิณัฐ สรรคบุรณรักษ์ (2559) กล่าวถึงปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการอ่านในปัจจุบันว่าการ สอนอ่านมักไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพราะมีปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ตัวครูครูไม่เข้าใจวิธีการสอนอ่านอย่างแท้จริง ส่วนมากจะกำหนด วัตถุประสงค์ให้นักเรียนอ่านเรื่องโดยไม่มีวัตถุประสงค์อื่น ซึ่ง ถ้าครูผู้สอนให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านในลักษณะต่าง ๆ ตามความสามารถนักเรียนก็จะนำวิธีการอ่านไปใช้ ประโยชน์ในการอ่าน ครูภาษาไทยมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอนอ่านไม่เพียงพอ เช่น จิตวิทยาการอ่าน การวิเคราะห์ ระดับความสามารถในการอ่าน วิธีสอนอ่านตามจุดมุ่งหมายเฉพาะสิ่งเหล่านี้ควรมีการสอดแทรก ความรู้ในหลักสูตรระดับ ปริญญาทางการศึกษา เพื่อจะนำความรู้มาพัฒนาตนเองและนักเรียนด้วย โดยสรุป ปัญหาการอ่านที่สำคัญประการแรกจะอยู่ที่ ตัวครูผู้สอน โดยเฉพาะการอ่านออกเสียง ซึ่งครูควรอ่านให้ถูกต้องซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก อีกทั้งถ้าครูสามารถพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จัดหาหรือผลิตสื่อการสอนที่ใช้ในการพัฒนาการอ่านมาใช้สอนเด็กก็จะทำให้เด็กพัฒนาการอ่านได้ดี ขึ้น ถึงแม้ว่า ปัญหาบางประการจะอยู่ที่ตัวเด็ก ด้านร่างกาย ระดับสติปัญญา ความเอาใจใส่จากบิดามารดา ตลอดจน สิ่งแวดล้อมของเด็กก็ตาม

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี พบว่า ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน ระดับปริญญาตรี 6 ชั้น ได้แก่ชั้นที่ 1 จำ ชั้นที่ 2 เข้าใจ ชั้นที่ 3 นำไปใช้ ชั้นที่ 4 วิเคราะห์ ชั้นที่ 5 สังเคราะห์ และชั้นที่ 6 ประเมินค่า และผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$) จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Joyce and Well (2009, p.100) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) แนวคิด และหลักการของรูปแบบซึ่งจะ เป็นตัวชี้้นำในการกำหนดวัตถุประสงค์เนื้อหากิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นั้น ซึ่งจะอาศัยความเชื่อแนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 3) เนื้อหา เป็นเนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ที่จะใช้ในการเรียนการสอน 4) กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรม วิธีการและขั้นตอนของการปฏิบัติในการ นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ 5) สื่อการเรียนการสอน และ 6)การวัดและประเมินผล เป็นส่วนสำคัญที่จะตัวบอกถึงผลการ ดำเนินการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บรรลุเป้าหมาย

3. การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีนสำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ ภาษาจีนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเท่ากับ (E_1/E_2) 82.37/83.80 ด้านความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน ระดับปริญญาตรีที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับ ใจความภาษาจีนระดับปริญญาตรีระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้อง กับชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2541, น.134-143) เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นระดับ ประสิทธิภาพของการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับที่ผู้จัดทำแผนการกิจกรรมการเรียนรู้จะพึงพอใจ หาก แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพระดับนั้นแล้ว แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นก็มีความดีที่จะนำไปสอน นักเรียนให้มีสัมฤทธิ์ผลสูงสุด เกณฑ์การหาประสิทธิภาพกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมของ ผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของขบวนการ/ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ประสิทธิภาพของขบวนการ (E_1) คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) ของ ผู้เรียน ได้แก่ การประกอบกิจกรรมกลุ่ม งานที่ได้มอบหมาย และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้สอนกำหนดไว้ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คือ การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) โดยพิจารณาจาก การทดสอบหลังเรียนและการสอบไล่ ตัวอย่าง 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจบจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัด กิจกรรม หรืองาน ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และข้อสอบปลายภาคเรียนหรือสอบไล่ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 การจะกำหนดเกณฑ์ (E_1/E_2) ให้ มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ มักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีการพัฒนาทักษะได้ครบทุกด้าน เช่น การอ่านออกเสียง การอ่านเอาเรื่อง การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ การ อ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

1.2 การประเมินความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาจีน ควรมีกระบวนการประเมินที่มีความเป็นปรนัยและมีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของการจัดการเรียนรู้

1.3 อาจารย์ผู้สอนควรชี้แนะหรืออธิบายช่วยเหลือนักศึกษาอย่างทั่วถึง กิจกรรมบางชั่วโมงอาจจะใช้เวลาในการ อธิบาย แนะนำ และทำความเข้าใจ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรจะปรับให้มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้อื่นเพื่อพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา เช่น ทักษะด้านการฟัง การพูด และการเขียน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจภาษาจีนร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติรัตน์ คุ่มทอง. (2547). *การเรียนรู้ภาษาจีน*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561. จาก www.srp.ac.th.
- ศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *การเรียนรู้การสอนภาษาจีนในประเทศไทย: ระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายฝน วรรณสินธพ. (2554). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกเสียง พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในภาษาจีนกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน และนักศึกษาคณะการแพทย์แผนจีน*. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Cromley, J. G. & Azevedo, R. (2007). Testing and refining the direct and inferential mediation model of reading comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 99, 311–325.

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา ผ่านระบบบริการการศึกษา

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

An Application by Information System to Increase an Efficiency for the Graduation

Service the Office of Academic and Registration Rajabhat Maha Sarakham University.

พรทิพย์ มาตย์วังแสง

Phonthip Martwangsang

บุคลากร สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Personnel from the Office of Academic Promotion and Registration Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author Email: ohwanjai_797@hotmail.com

Received: 13 July 2020

Revised: 20 July 2020

Accepted: 24 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาของการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2. ปรับปรุงระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3. เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านนโยบายและแผนการปฏิบัติงาน ด้านงานทะเบียนและประมวลผล ด้านงานขอสำเร็จการศึกษา และผู้ดูแลควบคุมด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 10 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาของการยื่นขอสำเร็จการศึกษาคือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ ทั้งในส่วนฐานข้อมูลทะเบียนนักศึกษาและฐานข้อมูลการเงิน ส่งผลให้กระบวนการทำงานขาดความเชื่อมโยงกัน เกิดข้อผิดพลาดและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ 2) การปรับปรุง การออกแบบและพัฒนา ระบบการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษาโดยใช้การประยุกต์สารสนเทศจากฐานข้อมูลทะเบียนนักศึกษา กับฐานข้อมูลการเงิน มีการปรับปรุง พัฒนาและนำระบบมาใช้งานผ่านเว็บไซต์ และ 3) มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษามากขึ้น และช่วยลดความผิดพลาดของข้อมูลน้อยลง

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศ, ประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา, ระบบบริการการศึกษา

Abstract

The purposes of the research were to 1. to study the problem of applying for Graduation Service, The Office of Academic and Registration Rajabhat Maha Sarakham University 2. to improve the graduation request through educational service system, The Office of Academic and Registration Rajabhat Maha Sarakham University and 3. to enhance the application process for graduation through the Office of Academic and Registration Rajabhat Maha Sarakham University. This research is qualitative research, The population and sample used in this study were academic management specialist policy, action plan, the registration and processing, graduation and the moderator controls the information technology system. At the office of academic and registration Rajabhat Maha Sarakham University 10 persons and using specific

selection methods. The research tool is focus group discussions with experts and administrators of the Office of Academic and Enrollment. The research found that, 1) the problem of applying for graduation is need to improved information technology. First, in the student database and financial database. 2) this results in a lack of coherence, errors and misuse. Therefore, the design and development of the system of applying for graduation through education service system has been designed and developed. Using an application of information from student registration database, with financial database to improve, develop and implement the system through the website. 3) The use of information systems can increase the efficiency of the graduation request a data error.

Keywords: An Application by Information System, Increase an Efficiency, The Graduation Service

บทนำ

มหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและผู้เรียนพร้อม ๆ กับทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ และเผยแพร่ “ความรู้” ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยโลกในอดีตสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ผลที่สังคมควรได้รับจากมหาวิทยาลัยคือ “บัณฑิต” ที่มีความรู้สามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงานเป็นพลเมืองที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นอย่างดี ส่วนความรู้และองค์ความรู้ที่เป็นผลิตผลจากมหาวิทยาลัย นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องช่วยนาสังคมไปสู่ความเป็นอารยประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, น.14) พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและเป็นผู้ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2545, น.5) ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) คือ มหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คุณธรรมมีสติปัญญาใฝ่การเรียนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบมีจิตสำนึกและศักยภาพในการสร้างงานบุคลิกภาพดี มีความเป็นผู้นำ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยมีวินัยรับผิดชอบตนเองและมีความเอื้ออาทรต่อสังคมตระหนักในคุณค่าทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีสุขภาพดีและมีความเป็นสากล (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2548, น.8)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นมหาวิทยาลัยอุดมศึกษาภาครัฐที่มีการกิจในด้านการผลิตบัณฑิตและการพัฒนาสังคม สนองความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ จากภารกิจดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงตระหนักและพยายามที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2561) ด้วยเหตุผลข้างต้นคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมของสโมสรนักศึกษา กิจกรรมของชมรม โดยมีการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมมีการติดตามและประเมินผลกิจกรรม มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมนักศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากิจกรรมนักศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา การจัดกิจกรรมต้องไม่มียอบายมุขทุกชนิดเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด และการพนัน พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องโทษและอันตราย แต่จากการดำเนินการจัดกิจกรรม พบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมนักศึกษามีประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ ความปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมไม่มีการวางแผนงานไม่ประชุมเตรียมงานการแบ่งหน้าความ

รับผิดชอบที่ไม่ชัดเจนของคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาและชมรมนักศึกษาการเลือกสถานที่และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม
ยังขาดความเหมาะสมและการรักษาเวลาของนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรม

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน เป็นหน่วยงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีหน้าที่สนับสนุนและ
บริการวิชาการแก่มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และในแต่ละปีภาคการศึกษาของระดับปริญญาตรีนั้นนักศึกษาที่คาดว่าจะ
สำเร็จการศึกษา โดยเป็นผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรม เรียนและสอบผ่านรายวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรสาขาวิชา
และคะแนนไม่ต่ำกว่า 2.00 ไม่อยู่ระหว่างการสอบสวนวินัยร้ายแรง กรณีที่มีเทียบโอนรายวิชาต้องมีเวลาศึกษาอยู่ในมหา
วิทยาลัยไม่น้อยกว่า 2 ภาคการศึกษา ซึ่งนักศึกษามีคุณสมบัติดังกล่าวครบถ้วนสามารถยื่นคำร้องสำเร็จการศึกษาได้ในแต่ละปี
ภาคการศึกษานั้น ๆ (คู่มือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2558) โดยคำร้องที่นักศึกษายื่นขอสำเร็จการศึกษานั้น
เป็นเอกสารที่ต้องกรอก รหัสประจำตัว ชื่อ-สกุล นักศึกษาภาษาไทยและอังกฤษ ที่อ้างอิงตามบัตรประชาชนหรือหนังสือ
เดินทาง วันเดือนปีเกิด เชื้อชาติ ศาสนา จังหวัดที่เกิด วุฒิการศึกษาเดิมก่อนเข้าศึกษา แล้วแนบสำเนาบัตรประชาชนหรือ
สำเนาหนังสือเดินทางและรูปถ่ายชุดครุย 1 นิ้ว และ 2 นิ้ว ตามปริญญาก่อน แล้วชำระค่าธรรมเนียมของจบที่ฝ่ายกองคลังของ
มหาวิทยาลัยฯ เท่านั้น ซึ่งข้อมูลทั้งหมดต้องเป็นข้อมูลที่แท้จริงของนักศึกษาแต่ละคนเพราะข้อมูลดังกล่าวจะแสดงบน
เอกสารสำเร็จการศึกษา การดำเนินงานที่ผ่านมามีความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพคือคำร้องขอสำเร็จการศึกษาเป็นเอกสารที่
ไม่ได้บันทึกผ่านระบบที่มีความทันสมัยทำให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงการยื่นความจำนง แต่นำมาเป็นสารสนเทศไม่ได้
จึงส่งผลให้การทำงานซ้ำซ้อนที่ผู้วิจัยต้องทำการบันทึกข้อมูลเองผ่านระบบงานตามที่ต้องการ ซึ่งนอกจากนั้นต้องมีการ
ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของนักศึกษาเป็นรายคนอย่างละเอียด ทำให้เกิดความล่าช้าและผิดพลาดได้ข้อมูลไม่ตรงตาม
ฐานข้อมูลนักศึกษา หรือรายชื่อตกหล่น ส่งผลต่อขั้นตอนการประมวลผลสำเร็จการศึกษาตามมา เกิดความไม่สะดวกและขาด
ความน่าเชื่อถือในข้อมูลและเอกสาร

ดังนั้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงปัญหา และข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจึงควรมีการพัฒนาการยื่นขอสำเร็จ
การศึกษาที่เคยทำมาแบบกรอกเอกสาร มาเป็นการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา
ผ่านระบบบริการการศึกษาของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการนำระบบ
สารสนเทศเข้ามาช่วยในการบันทึก และชำระค่าธรรมเนียมผ่านธนาคาร เพิ่มความสะดวกสบายและเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์
การเสนอแนะและวิธีการปรับปรุงขั้นตอนการตรวจสอบคำร้องขอสำเร็จการศึกษา ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อ
ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการตรวจสอบเอกสารอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม
2. เพื่อปรับปรุงระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงาน
ทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านนโยบายและแผนการปฏิบัติงาน
ด้านงานทะเบียนและประมวลผล ด้านงานขอสำเร็จการศึกษา และผู้ดูแลควบคุมด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนัก

ส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือเป็นข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation Technique) 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) เช่น ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยใช้ หลัก PDCA หรือ (Plan-Do-Check-Act)

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และปรับปรุงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในระบบขอสำเร็จการศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา ผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ขั้นตอนการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหา การทำงานเกิดข้อผิดพลาดและความซ้ำซ้อนของข้อมูล ความสะดวกและถูกต้องในการนำข้อมูลมาใช้ คือ 1) ขั้นตอนที่ 2 นักศึกษาที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในภาคเรียนนั้น ๆ กรอกเอกสารตามข้อมูลที่เป็นจริงพร้อมตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ซึ่งนักศึกษาอาจให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ได้ดำเนินการเองทำให้ข้อมูลผิดพลาด 2) ขั้นตอนที่ 4 นักศึกษาที่ยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาต้องชำระค่าธรรมเนียมตามระเบียบมหาวิทยาลัยฯ ขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่ทะเบียนต้องดูที่ใบเสร็จรับเงิน หรือดูที่ลายเซ็นของฝ่ายการเงินในเอกสารขอสำเร็จการศึกษาซึ่งบางฉบับไม่ได้ชำระและนำคำร้องขอสำเร็จการศึกษาส่งที่ทะเบียน 3) ขั้นตอนที่ 5 ส่งเอกสารยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน นักศึกษาบางคนชำระเงินค่าขอสำเร็จการศึกษาแต่ไม่ส่งเอกสารขอสำเร็จการศึกษาทำให้ไม่มีชื่อประมวลผลสำเร็จการศึกษา 4) ขั้นตอนที่ 6 เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ตรวจสอบเอกสารและการชำระเงินถูกต้อง ซึ่งการตรวจสอบนั้นดูที่คำร้องขอสำเร็จการศึกษา รายชื่อที่พิมพ์หรือข้อมูลที่เสนอประมวลผลสำเร็จการศึกษาอ้างอิงตามคำร้องขอสำเร็จการศึกษาแต่ไม่อ้างอิงข้อมูลการชำระเงินของฝ่ายการเงินทำให้ข้อมูลไม่ตรงกัน และไม่ถูกต้อง 5) ขั้นตอนที่ 8 เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน พิมพ์รายชื่อ วันเดือนปีเกิด วุฒิเดิมก่อนเข้าศึกษา ตามคำร้องขอสำเร็จการศึกษา แยกตามคณะ สาขาวิชาเอก เนื่องจากข้อมูลไม่มีพื้นฐานข้อมูลเดิมทำให้การบันทึกข้อมูลอาจเกิดความผิดพลาดได้ 6) ขั้นตอนที่ 9 ตรวจสอบข้อมูลในเอกสารรายชื่อที่พิมพ์ กับคำร้องขอสำเร็จการศึกษาสามารถตรวจสอบได้เฉพาะคนที่ส่งเอกสารเท่านั้น สำหรับผู้ที่ไม่ส่งเอกสารนั้นจะไม่รายชื่อถึงแม้จะชำระค่าขอสำเร็จการศึกษา กล่าวโดยสรุปปัญหาของการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษา คือขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปรับและพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและนำข้อมูลไปใช้ต่อเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

2. เพื่อปรับปรุงระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า การปรับปรุงระบบการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการยื่นผ่านเว็บไซต์ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการปรับปรุงระบบการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษาระบบเดิมและระบบใหม่

กิจกรรมที่ปรับปรุง ระบบการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษา	ระบบเดิม	ระบบใหม่
1. การคัดเลือกและกำหนดปัญหาที่จะดำเนินการของงาน ทำความเข้าใจปัญหา	✓	✓
2. วางแผนการแก้ไขปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน	-	✓
3. กำหนดวิธีการที่ได้จากการวิเคราะห์ การดำเนินการตามแผน	-	✓
4. นำเอาผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการ	-	✓
5. การจัดทำมาตรฐานเพื่อนำไปปฏิบัติกรนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน	-	✓

จากตารางที่ 1 พบว่า การปรับปรุงระบบการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษาระบบเดิมและระบบใหม่ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการยื่นผ่านเว็บไซต์แสดงให้เห็นถึงระบบเดิมและระบบใหม่ของการยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษา

3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา เป็นไปตามตารางที่ 2 ดังนี้
ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษาระหว่างระบบเดิมและระบบใหม่

การยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาระบบเดิม	การยื่นเรื่องขอสำเร็จการศึกษาระบบใหม่
1. ความถูกต้องของข้อมูล	1. ความถูกต้องของข้อมูล
1.1 ความถูกต้องแม่นยำ (accuracy) ต่ำ	1.1 ความถูกต้องแม่นยำ (accuracy) สูง
1.2 ความทันเวลา (timeliness) แต่ต้องทำงานซ้ำซ้อน	1.2 ความทันเวลา (timeliness) เป็นข้อมูลที่ทันสมัย (up to date) และทันต่อความต้องการของผู้ใช้
1.3 ความสมบูรณ์ครบถ้วน (completeness) น้อย	1.3 ความสมบูรณ์ครบถ้วน (completeness) ทุกด้าน
1.4 ความกะทัดรัด (conciseness) น้อย	1.4 ความกะทัดรัด (conciseness) สะดวกต่อการใช้และค้นหา
1.5 ความตรงกับความต้องการของผู้ใช้ (relevance) ข้อมูลที่จัดทำขึ้นมาเป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง	1.5 ความตรงกับความต้องการของผู้ใช้ (relevance) ข้อมูลที่จัดทำขึ้นมาเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการใช้ และจำเป็นต้องรู้/ทราบ
1.6 ความต่อเนื่อง (continuity) การเก็บรวบรวมข้อมูลน้อยไม่ชัดเจน	1.6 ความต่อเนื่อง (continuity) การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ
	1.7 มีระบบการติดตาม ตรวจสอบข้อมูล

1.7 ยากต่อการติดตาม ตรวจสอบข้อมูล	
2. การนำข้อมูลไปใช้	2. การนำข้อมูลไปใช้
2.1 ข้อมูลไม่ถูกต้องตามความจริง 2.2 การจัดระบบข้อมูลจำนวนมากไม่มีประสิทธิภาพ 2.3 การเรียกใช้ข้อมูลไม่สะดวก 2.4 ช่วยให้ผู้สามารถจัดระบบอัตโนมัติเพื่อการเก็บเรียกใช้และประมวลผล 2.5 การเข้าถึงข้อมูลยาก	2.1 ติดต่อประสานงานระหว่างข้อมูลสะดวกเร็ว 2.2 การจัดระบบข้อมูลจำนวนมากมีประสิทธิภาพ 2.3 ช่วยเก็บข้อมูลไว้ในรูปที่สามารถเรียกใช้สะดวก 2.4 ช่วยให้ผู้สามารถจัดระบบอัตโนมัติเพื่อการเก็บ เรียกใช้และประมวลผล 2.5 สามารถจำลองแบบข้อมูล ระบบการวางแผนและทำนาย เพื่อทดลองกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น 2.6 อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลดีกว่าสมัยก่อน มีประสิทธิภาพกว่า และสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ดีกว่า

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษาของระบบเดิมและระบบใหม่ทำให้ความถูกต้องของข้อมูลสูงและการนำข้อมูลไปใช้มีความสะดวกมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา ผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า จากศึกษาการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปัญหา คือขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับกระบวนการทำงานที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดมีความซ้ำซ้อนของข้อมูล ความสะดวกและถูกต้องในการนำข้อมูลมาใช้ คือ ในส่วนของการศึกษาการให้ข้อมูลเริ่มต้นที่ไม่ถูกต้องส่งผลการดำเนินการข้อมูลผิดพลาด ขาดฐานข้อมูลการเงินและฐานข้อมูลการยื่นขอสำเร็จการศึกษาที่เชื่อมโยงกัน ข้อมูลการชำระค่าธรรมเนียมตามระเบียบมหาวิทยาลัยฯ และข้อมูลการยื่นขอสำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกัน รวมถึงสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลการขอสำเร็จการศึกษาได้หากนักศึกษาไม่ส่งคำร้องขอสำเร็จการศึกษาเพราะขาดการดำเนินการที่ใช้ระบบบันทึกฐานข้อมูล ในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน การขาดฐานข้อมูลการเงินและฐานข้อมูลการยื่นขอสำเร็จการศึกษาที่เชื่อมโยงกันทำให้การตรวจสอบเกิดความล่าช้าในส่วนของการเอกสารคำร้องและข้อมูลการชำระเงิน และผิดพลาดในส่วนของการบันทึกข้อมูลของผู้ยื่นขอสำเร็จการศึกษาหรือการสูญหายของข้อมูล

2. เพื่อปรับปรุงระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า การปรับปรุงระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการวิเคราะห์ ออกแบบระบบให้ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนนักศึกษา และนำระบบยื่นขอสำเร็จการศึกษาซึ่งมีฐานข้อมูลประวัตินักศึกษาไปเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการเงินทำให้ง่ายต่อกระบวนการทำงาน การพัฒนาระบบปรับปรุงและนำระบบมาใช้งานผ่านเว็บไซต์

3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เมื่อทดลองใช้ระบบสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพได้เป็นอย่างมากทั้งความถูกต้องของข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษา ผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ปัญหาที่ผ่านมาก็คือขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับกระบวนการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดข้อผิดพลาดและความซ้ำซ้อนของข้อมูล ความสับสน และถูกต้องในการนำข้อมูลมาใช้ การขาดฐานข้อมูลการเงินและฐานข้อมูลการยื่นขอสำเร็จการศึกษาที่เชื่อมโยงกัน ทำให้ข้อมูลทั้งสองหน่วยงานไม่สอดคล้องกัน การตรวจสอบเกิดความล่าช้าในส่วนของการเอกสารคำร้องและข้อมูลการชำระเงิน การบันทึกข้อมูลของผู้ยื่นขอสำเร็จการศึกษาหรือการสูญหายของข้อมูลสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมบุญ ลัมจิระจรัส (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการผลิตงานโฆษณาของบริษัทตัวแทนโฆษณาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เหตุผลในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตโฆษณาเพื่อพัฒนาการทำงานของบริษัทให้ทัดเทียมหรือก้าวหน้ากว่าบริษัทคู่แข่ง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตโฆษณา และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของกฤษณ์ พงศ์พิรุฬห์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศแบบคอมพิวเตอร์ในโรงพยาบาลและคุณภาพการการดูแลผู้ป่วย พบว่า มีการนำเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการและการประมวลผล รวมทั้งการใช้ประโยชน์ข้อมูลเพื่อบริหารจัดการ และการทำรายงาน

2. เพื่อปรับปรุงระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า การปรับปรุงระบบขอสำเร็จการศึกษาโดยการออกแบบระบบการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษานั้นได้ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนนักศึกษา ข้อมูลประวัตินักศึกษาไปเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการเงินทำให้ง่ายต่อการออกแบบปรับปรุงกระบวนการทำงาน การพัฒนาระบบและนำระบบมาใช้งานผ่านเว็บไซต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพลศักดิ์ หลาบสีดา และนำคุณ ศรีสนิท (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานบริการของสายงานเทคโนโลยีและสารสนเทศภายในบริษัท: กรณีศึกษา บริษัทประกันภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานบริการของสายงานเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ได้พัฒนาขึ้นใช้ภายในบริษัทกรณีศึกษาบริษัทประกันภัย ระบบโดยรวมนั้น สามารถช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและตอบสนองความต้องการของสายงานเทคโนโลยีและสารสนเทศภายในบริษัทประกันภัยกรณีศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้การบริหารจัดการงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการงานบริการ และสามารถนำระบบไปใช้งานจริงได้

3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า เมื่อนำระบบการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษามาใช้แล้วนั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษาสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการนำระบบการขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษามาใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาดให้น้อยลงและนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ต่อได้รวดเร็วขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิกา หล้าโน (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมสามารถจัดการและรายงานข้อมูลสารสนเทศและการบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถ เพิ่ม ลบ แก้ไขสืบค้นข้อมูลและจัดทำรายงานงบการเงินได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การยื่นขอสำเร็จการศึกษาและการลดปัญหาของการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการขอสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีผ่านระบบบริการการศึกษาสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการทำงานในสำนักงานตามหลักการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพและส่งเสริมพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการบริหารและการบริการของหน่วยงานของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการการศึกษาวิจัยในประเด็นที่ลึกซึ้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไปพัฒนาต่อยอดเพื่อหารูปแบบ หรือหาแนวทางปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควร มีการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการใช้ระบบยื่นขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบบริการการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.3 การวิจัยครั้งนี้ ไม่สามารถใช้กับนักศึกษาบางส่วนที่ขอสำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่าภูตินการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากต่อการควบคุมได้

กิตติกรรมประกาศ

ในงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความร่วมมือของหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจากสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อประกอบการทำวิจัย รวมถึงสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย สำหรับการทำงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ พงศ์พิรุฬห์. (2548). ระบบสารสนเทศแบบคอมพิวเตอร์ในโรงพยาบาลและคุณภาพการการดูแลผู้ป่วย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ชนิกา หล้าโน. (2554). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2548). มาตรฐานกิจการนักศึกษา. กรุงเทพฯ: ทพวงฯ
- ธรรมบุญ ลิ้มจิระจรัส. (2546). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการผลิตงานโฆษณาของบริษัทตัวแทนโฆษณาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ บธ.ม.) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พลศักดิ์ หลาบสีดา และนำคุณ ศรีสนธิ. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานบริการของสายงานเทคโนโลยีและสารสนเทศภายในบริษัท: กรณีศึกษา บริษัทประกันภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2558). คู่มือนักศึกษาข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษา ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548. มหาสารคาม: อภิชาดิการพิมพ์.

- _____. (2561). *ประเด็นยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย. กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565).* สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/>

วาทกรรมชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์
Discourse of Marginality in Mala Khamchan Short Stories.

วัชรินทร์ แก่นจันทร์¹, และกิตติศักดิ์ แก้วตา²
Vajrindra Kaencandra¹, and Kittisak Kaewta²

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

²ครู ค.ศ. 1 โรงเรียนหนองม่วงไข่วิทยา

¹Lecturer from the Faculty of Liberal Arts University of Phayao

²Teacher Practitioner Level from the Nong-Muang-Khai Witthaya School

Corresponding Author Email: vajrindra@gmail.com

Received: 13 July 2020

Revised: 20 July 2020

Accepted: 26 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ และ 2. วิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะทำให้ศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสารวรรณกรรมเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ จำนวน 31 เรื่อง แล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) และการวิเคราะห์วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ มี 7 ด้าน ประกอบด้วย 1.1) ด้านภูมิศาสตร์ 1.2) ด้านการเมือง 1.3) ด้านการวิเคราะห์ 1.4) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 1.5) ด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ 1.6) ด้านสุขภาพและสาธารณสุข และ 1.7) ด้านบทบาท สถานภาพ และอาชีพ 2) วิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ มี 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 2.1) กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์ 2.2) กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิด และ 2.3) กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์กับมิติทางความคิด

คำสำคัญ: ความเป็นชายขอบ, วาทกรรม, มาลา คำจันทร์, เรื่องสั้น

Abstract

The article entitled “Discourse of Marginality in MALA KHAMCHAN Short Stories” aimed to 1) analyze the reflection on marginality and to 2) analyze the process of marginalization in MALA KHAMCHAN short stories. The data was 31 short stories analyzed by using the social reflection and critical discourse analysis (CDA). The results reveal that there are 7 reflections of marginality in the short stories as follows: 1) geography 2) politics 3) education 4) social and cultural 5) economy and wellbeing 6) health and public health and 7) the role, social status and career. In terms of the process of marginalization, there are 3 processes that are 1) the process of marginalization in geographic dimension 2) the process of marginalization in dimension of thought and 3) the process of marginalization in both geographic dimension and dimension of thought.

Keywords: Marginality, Discourse, Mala Khamchan, Short Stories

บทนำ

วรรณกรรมที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมา ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมที่ก่อร่างครอบจำความคิดของคนในสังคมให้เชื่อตาม เนื่องจากวาทกรรม (Discourse) ที่อยู่ในสังคมมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลในการสร้างความคิดหรือประสบการณ์ให้กับนักเขียน โดยนักเขียนมักจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการแต่งเติมเรื่องราวให้กลายเป็นวรรณกรรมด้วยกลวิธีต่าง ๆ ตามความถนัดของตน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาของวรรณกรรมทุกเล่ม จะเป็นภาพสะท้อนวาทกรรมที่ปรากฏในสังคมทั้งหมดอย่างตรงไปตรงมา เพียงแต่เป็นตัวแทนที่ต้องการสะท้อนการแสดงออกทางวาทกรรมบางอย่างเท่านั้น (นพพร ประชากุล, 2548; อ้างถึงในเสนาะ เจริญพร, 2548)

วรรณกรรมของเจริญ มาลาโรจน์ เจ้าของนามปากกา “มาลา คำจันทร์” เป็นนักเขียนแนวท้องถิ่นนิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงความเป็นชนบท วิถีชีวิต กลิ่นอายของวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ เนื่องจากมาลา คำจันทร์ ได้เกิด เติบโต และใช้ชีวิตท่ามกลางสังคมถิ่นเหนือ แม้จะมีบางช่วงอายุที่ได้จากถิ่นเกิดไปรับเรียนและทำงานในเมืองหลวง แต่เกินครึ่งชีวิตก็ได้กลับคืนสู่บ้านเกิด ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในสังคมบ้านนอก เห็นผลกระทบระหว่างวัฒนธรรมเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงได้นำเรื่องราวที่ประสบพบเห็นในชีวิตซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว มาถ่ายทอดเป็นวรรณกรรมในรูปแบบนวนิยาย และเรื่องสั้นเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยสิ่งแวดล้อมที่เป็นชนบท กอปรกับครั้งหนึ่งเคยไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขา จึงทำให้มาลา คำจันทร์ มีความผูกพันใกล้ชิดกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้งานเขียนมีการสอดแทรกวาทกรรมที่เรียกว่า “ความเป็นชายขอบ” ให้เห็นอย่างชัดเจน เพราะสังคมดังกล่าวถูกมองว่าเป็นสังคมชายขอบ ดังเรื่อง “วันนี้แม่ไม่มา” ที่ได้รับคัดเลือกเป็นเรื่องสั้นสร้างสรรค์ดีเด่น จากกลุ่มวรรณกรรมพินิจ ประจำปี พ.ศ. 2522 มาลา คำจันทร์ ได้ซ่อนวาทกรรมชายขอบผ่านตัวอักษรไว้ ดังตัวอย่าง...“เราเข้าไปอยู่หมู่บ้านเถอะแม่ อยู่ที่นี่มันไกล” “ไม่ได้หรอกอ้อม ชาวบ้านเขาย้ายแม่ออกมาแล้ว แม่จะย้ายเข้าไปได้อย่างไรแม่เป็นขี้ทูต” “ขี้ทูตอยู่ในหมู่บ้านไม่ได้หรือแม่” “ไม่ได้หรอก ชาวบ้านกลัวเชื้อขี้ทูตจะติดเขา” “ตีนมือแม่หยาบกร้านจนแตกกรัง ชาวบ้านพูดว่าแม่เป็นขี้ทูตแท้ๆ เพื่อน ๆ มันก็กลัวว่าอ้อมเป็นลูกขี้ทูต อ้อมเคยเห็น ขี้ทูตขอลานคนหนึ่งในงานปอยที่วัดหนกก่อน ชาวบ้านเขาว่าขี้ทูตขี้ทูต อ้อมเห็นขี้ทูตคนนั้นเนื้อตัวบวมฉิ่ง มีแต่แผลพุพอง น้ำเหลืองไหล แต่แม่ของอ้อมไม่เป็นอย่างนั้นเลย ทำไมคนจึงว่าแม่เป็นขี้ทูต...” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.66)

จากบทสนทนาระหว่างอ้อมกับแม่ ในเรื่องสั้น “วันนี้แม่ไม่มา” สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวของอ้อมต้องสร้างกระท่อมอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านเพียงลำพัง เพราะถูกชาวบ้านกีดกันให้ออกไปจากหมู่บ้าน ทำให้เห็นภาพสะท้อนความเป็นชายขอบดังบทสนทนาที่ว่า “เราเข้าไปอยู่หมู่บ้านเถอะแม่อยู่ที่นั่นมันไกล” เนื่องจากชาวบ้านมองว่าแม่ของอ้อมเป็นขี้ทูตหรือโรคเรื้อนซึ่งเป็นโรคที่น่ารังเกียจ และชาวบ้านเกรงว่าเชื้อขี้ทูตจะติดต่อไปสู่คนในหมู่บ้าน แม่ของอ้อมจึงกลายเป็นคนชายขอบจากกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบของคนส่วนใหญ่ ดังบทสนทนาที่ว่า “ไม่ได้หรอกอ้อม ชาวบ้านเขาย้ายแม่ออกมาแล้ว แม่จะย้ายเข้าไปได้อย่างไร แม่เป็นขี้ทูต” และ “ไม่ได้หรอก ชาวบ้านกลัวเชื้อขี้ทูตจะติดเขา” นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่ออ้อมซึ่งแม่จะไม่ได้เป็นขี้ทูต แต่ด้วยความเป็นลูกหรือคนในครอบครัวเดียวกัน อ้อมจึงได้กลายเป็นคนชายขอบไปโดยปริยาย และยิ่งกลายเป็นคนชายขอบของเพื่อน ๆ ดังจะเห็นจากการที่อ้อมถูกเพื่อนล้อว่าเป็นลูกขี้ทูต ที่ว่า “เพื่อน ๆ มันก็กลัวว่าอ้อมเป็นลูกขี้ทูต” และการเป็นขี้ทูตเป็นโรคที่น่ารังเกียจอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ผู้เขียนจงใจใช้คำว่า “ขี้ทูต” ซ้ำกันถึง 10 ครั้ง ยิ่งเป็นการตอกย้ำความเป็นชายขอบให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น ฯลฯ จะเห็นได้ว่าความเป็นชายขอบนั้นถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการของคนส่วนใหญ่ในสังคมหรือกระบวนการทางอำนาจที่มาจากศูนย์กลาง เพื่อกีดกัน ผลักไสคนบางกลุ่มให้ออกจากศูนย์กลางของสังคมต้องกลายเป็นเหยื่อของการลดทอนความเป็นมนุษย์ โดยการสร้างภาพความแตกต่าง ความเหลื่อมล้ำให้ดูเป็นเรื่องธรรมดาและธรรมดา พวกเขาเหล่านั้นยังถูกสร้างภาพราวกับเป็นส่วนเกินของประเทศ เป็นภาระของสังคม และเป็นตัวปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข (สุริชัย หวันแก้ว, 2546, น.80) ดังข้อความที่ว่า “อ้อมเคยเห็นขี้ทูตขอลานคนหนึ่งในงานปอยที่วัดหนกก่อน ชาวบ้านเขาว่าขี้ทูต ขี้ทูต อ้อมเห็นขี้ทูตคนนั้นเนื้อตัวบวมฉิ่งมีแต่แผลพุพอง น้ำเหลืองไหล แต่แม่ของอ้อมไม่

เป็นอย่างนั้นเลย ทำไมคนจึงว่าแม่เป็นซู้ตูด” อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นคนอื่นจากชุมชนท้องถิ่นของตน และสังคมกระแสหลักอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ดังที่แม่ของอ้อมถูกชาวบ้านย่ำให้ออกจากหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านกลัวจะติดเชื้อซู้ตูดหรือโรคเรื้อนจากแม่ของอ้อมนั่นเอง นอกจากนี้เนื้อเรื่องที่มาลา คำจันทร์ ได้สะท้อนภาพความเป็นชายขอบและกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครแล้ว ชื่อของเรื่องสั้นอีกหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่สื่อถึงเนื้อเรื่องทั้งหมดนั้น ยังสะท้อนให้เห็นถึงวาทกรรมชายขอบที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน เช่น เรื่องไอ้เตี้ย และเรื่องหล้าง้อย ซึ่งเป็นเรื่องของคนพิการที่ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม เรื่องหมู่บ้านคนบาป ที่สะท้อนว่าคนในหมู่บ้านต่างไร้ศีลธรรม จริยธรรม ห่างเหินพระพุทธศาสนา และเรื่องกะหรีกลับบ้าน ซึ่งเป็นอาชีพที่ถูกมองว่าน่ารังเกียจ และถูกกีดกันออกจากคนส่วนใหญ่ จากชื่อเรื่องสั้นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนได้ใช้ตัวละครและฉากในการสร้างความเป็นชายขอบผ่านชื่อเรื่องอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาระบวนการสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนในท้องถิ่นภาคเหนือและกลุ่มชาติพันธุ์ในวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ที่ได้สะท้อนความเป็นชายขอบ กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบ และการกลายเป็นคนชายขอบของตัวละครในเรื่องได้อย่างชัดเจนแทบทุกเรื่อง เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการถูกแบ่งแยกให้เป็นคนอื่นของคนในสังคมภาคเหนือ ซึ่งถูกมองจากอำนาจส่วนกลางว่าเป็นคนชายขอบตามมิติทางภูมิศาสตร์อยู่แล้วในเบื้องต้น นอกจากนี้คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นยังได้แบ่งแยกความเป็นชายขอบให้กับคนบางกลุ่มในท้องถิ่นเดียวกันผ่านมิติทางความคิดอีกด้วย ซึ่งงานวิจัยเล่มนี้จะช่วยเผยให้เห็นถึงภาพสะท้อนความเป็นชายขอบ กระบวนการและวิธีการสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนบางกลุ่มผ่านมิติต่าง ๆ รวมถึงสามารถอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นคนชายขอบของคนในสังคมจากเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ จำนวน 31 เรื่อง คือ

1.1 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ลมเหนือและป่าหนาว” จำนวน 17 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ห้า ปี พ.ศ. 2545 โดยหนังสือเล่มนี้ได้รวมเอาเรื่องสั้นจากหนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ทางที่ต้องเดิน” ซึ่งเป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นเล่มแรกมารวมเข้าด้วยกัน คือ 1) นกเลี้ยง 2) เมืองเขมรศรี 3) ไอ้เตี้ย 4) ชีวิตที่หายไป 5) ฟาร์องกับฟ้าลั่น, 6) คนเก่า 7) เจ้าที่ 8) คนตกค้าง 9) วันที่แม่ไม่มา 10) เจ้าพ่อ 11) หมู่บ้านคนบาป 12) กลับที่เก่า 13) ดำนาจจากพ่อเฒ่า 14) ไปไม้สี่เหลียง 15) ร่วงแล้วที่ราวป่า 16) ห่า และ 17) ความช่วยเหลือ

1.2 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ไฟพรางเทียน” จำนวน 8 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่สาม ปี พ.ศ. 2545 คือ 1) วันล้างใจ 2) มรณกรรมของหลวงพ่อ 3) ไฟพรางเทียน 4) แม่ผัวลูกสะใภ้ 5) ตูโป 6) กะหรีกลับบ้าน 7) หล้าง้อย และ 8) แข่งโคม

1.3 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “นาคบาศ” จำนวน 6 เรื่อง พิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2544 คือ 1) ครูป่าผ่าผ่า 2) นาคบาศ 3) ปลาหางแห้ว 4) ผ้าตัวบงา 5) แม่ช่าง และ 6) หนองเขียว

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการแยกการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบที่ปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ซึ่งผู้วิจัยนำกรอบแนวคิด วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) และแนวคิดภาพสะท้อนสังคมมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์

ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้จัดประเภทของภาพสะท้อนความเป็นชายขอบ และยกตัวอย่างประกอบพร้อมกับอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์

2.2 วิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบที่ปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ โดยผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) และแนวคิดกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบตามแนวคิดหลังทันสมัยนิยม (Post Modernism) มาใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยยึดหลักการแบ่งมิติความเป็นชายขอบออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามคำนิยามของสุริยา สมุทคุปติ์ (2542) คือ มิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางสังคมวัฒนธรรม แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “มิติทางความคิด” แทนคำว่า “มิติทางสังคมวัฒนธรรม” เนื่องจากสามารถสื่อความหมายได้กว้างและครอบคลุมกว่า และยกตัวอย่างประกอบพร้อมกับอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องวาทกรรมชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์

ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มภาพสะท้อนของความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านภูมิศาสตร์ จากการวิเคราะห์พบว่า ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านภูมิศาสตร์ ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สามารถแบ่งย่อยได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และความห่างไกลความเจริญ ตัวอย่างเรื่องใบไม้สีเหลือง “มันอาจเบิกเงินไม่ได้ หรือไม่มันอาจป็นขอบป็นเขาขึ้นมาแล้วแต่ยังไม่ถึง” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.109) จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในเรื่องสั้นได้สะท้อนความเป็นชายขอบทางภูมิศาสตร์ ที่ถูกมองว่าเป็นบ้านป่า บ้านดอย อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิต ความยากลำบากในการเดินทางคมนาคม ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นคนชายขอบไปโดยปริยาย โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอที่อาศัยบนภูเขา หรือแม้กระทั่งกลุ่มคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามเชิงเขาใกล้แล้วแต่ถูกมองว่าเป็นพื้นที่ของคนชายขอบทั้งสิ้น

1.2 ด้านการเมือง จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านการเมือง ตัวอย่างเรื่องมรดกรรมของหลวงพ่ “เพราะหลวงพ่แท้ ๆ บ้านเราถึงมีทางใหญ่กว้าง สร้างทางแล้วก็ไปชักไฟฟ้าเข้ามา ชักเข้าแกมลงทูนปลุกแดง หากบมีหลวงพ่บ้านเราก็เป็นทางเก่าควายเดิน” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.17) จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ภาครัฐไม่ได้สนับสนุน พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาให้กับคนในพื้นที่ชนบททางไกล ในเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างน้ำ ไฟฟ้า และถนน ซึ่งปล่อยปละละเลย ไม่ได้สนใจที่จะช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาพสะท้อนความเป็นชายขอบของคนในพื้นที่ชนบทที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐการเมือง

1.3 ด้านการวิเคราะห์ จากการวิเคราะห์พบว่าภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านการวิเคราะห์ ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สามารถแบ่งประเด็นด้านนี้ออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ การไม่ได้รับการวิเคราะห์ การได้รับการวิเคราะห์ในระดับต่ำ การขาดแคลนบุคลากรทางการวิเคราะห์ ความไม่รู้ และการใช้ภาษาในการสื่อสารที่ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อน ตัวอย่าง เรื่องท่า “หม่อราชิเลยหันไปคุยกับเพื่อนนั่งใกล้ ๆ พอครูข้ามห้องไปสอนอีกชั้น หม่อดีแงก็ลุกขึ้นสมทบ” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.127) จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การขาดแคลนบุคลากรทางการวิเคราะห์ ก็สะท้อนความเป็นชายขอบได้เช่นกัน ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจากโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล จึงถูกปล่อยปละละเลย กอปรกับมีจำนวนนักเรียนน้อยจึงถูกจัดสรรบุคลากรทางการวิเคราะห์น้อยตามไปด้วย ครูหนึ่งคนจึงต้องรับผิดชอบสอนในหลายรายวิชาและหลายระดับชั้น

1.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้แบ่งภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านสังคมและวัฒนธรรมออกเป็น 12 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นชาติพันธุ์ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ดนตรี การแต่งกาย อาหารการ

กิน ภาษาถิ่นและภาษากลุ่มชาติพันธุ์ งานหัตถกรรม การใช้สัญญาณเตือน ศาสนา และความบกพร่องในศีลธรรม ตัวอย่างเรื่องไอ้เตี้ย “แต่ก่อนหน้านั้นบริเวณนี้เทศบาลเอาไว้สำหรับทิ้งขยะ ต่อมามันกลายเป็นที่ซุกหัวนอนของคนหลายพวกหลายภาษา คนเมืองก็มี คนยอง คนเขิน คนลื้อ คนไต ตลอดจนคนไทย คนลาว” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.22) จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น ปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ยอง จีน (ไทเขิน) ลื้อ ไต และลาว ว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีที่ดินสำหรับสร้างบ้าน จึงต้องอาศัยพื้นที่ทิ้งขยะเป็นที่สร้างบ้านเรือน สะท้อนถึงความยากไร้ ความแปลก ความแตกต่างทั้งด้านความเป็นอยู่และภาษา รวมถึงเป็นพวกที่ล้าหลัง

1.5 ด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้แบ่งภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ ออกเป็น 9 ประเด็น ได้แก่ ความยากจน, ความขาดแคลนด้านอาหาร, ความขาดแคลนด้านเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวก, ความขาดแคลนด้านเครื่องนุ่งห่ม, ความขาดแคลนด้านที่ทำกิน, สภาพที่อยู่อาศัย, ความยากลำบากในการดำรงชีวิต, มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ตกต่ำ, การขาดความอบอุ่น และกำพร้า ตัวอย่าง เรื่องกลับที่เก่า “คืนนั้นแดงร้องไห้ พ่อกับแม่อ้างเรื่องหนี้เรื่องนางนงนึ่ง พี่บัวเองก็มาช่วยพ่อแม่พูดกับแดง” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.91) จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า คนในชนบทที่ยากจนเมื่อจำเป็นจะต้องซื้อข้าวของจะใช้วิธีเชื่อหรือกู้ยืม แต่เมื่อไม่สามารถหาเงินหรือสิ่งของมาชดเชยได้ก็จะกลายเป็นภาระหนี้สิน จนปัญหานี้สินเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ และยากต่อการชดเชยให้หมดสิ้น ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการดำรงชีวิต ความยากจนและปัญหานี้สินจึงเป็นภาพสะท้อนของชนชายขอบอย่างหนึ่ง

1.6 ด้านสุขภาพและสาธารณสุข ผู้วิจัยจึงแบ่งเนื้อหาด้านนี้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านเพศ และด้านสาธารณสุข ตัวอย่าง เรื่องหลังก้อย “เวทนาที่แขนขามันคอดแคะ แขนหนึ่งอ้วนป้อมเป็นปล้องเป็นปลี แต่แขนอีกข้างกลับคอดงอ ข้อมือเหมือนหักทาบ นิ้วทั้งห้ามีครบ แต่ปมปมผิดปกติแบบพิ้น” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.82) จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ตัวละครคือ หลังก้อย มีความพิการทางด้านร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นขา แขน หรือข้อมือที่ผิดปกติ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เต็มที่ และเป็นภาระของสังคม ความพิการจึงเป็นภาพสะท้อนของชนชายขอบอีกอย่างหนึ่ง

1.7 ด้านบทบาท สถานภาพ และอาชีพ จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มในประเด็นนี้ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ บทบาทประจำถิ่น, หม้าย, คนแปลกหน้า และอาชีพ ตัวอย่าง เรื่องแม่ช่าง “ย่าเงินขาตัวอ้วนใหญ่ อายุราวหกสิบเศษ เป็นหม้าย มีสถานภาพพิเศษในหมู่บ้านเพราะเป็นแม่ช่าง เด็กในหมู่บ้านล้วนผ่านมือแกแทบทั้งนั้น” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.133) จากตัวอย่างบทบาทแม่ช่างหรือหมอด้าย ก็สะท้อนให้เห็นถึงความห่างไกลความเจริญ ความล้าหลังของสังคมชนบทภาคเหนือ ดังนั้นบทบาทดังกล่าวจึงสะท้อนความเป็นชายขอบได้อีกมุมมองหนึ่ง

2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์

ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สามารถจัดกลุ่มกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบออกเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้

2.1 กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์ กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์ เป็นกระบวนการที่มนุษย์สร้างให้กับพื้นที่ กลุ่มคน หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ตามชายขอบของแผนที่ ตามตะเข็บชายแดน อาศัยอยู่ตามภูเขา หรือที่ราบระหว่างภูเขาในพื้นที่ชนบท มีระยะทางห่างไกลจากสังคมเมืองหรือศูนย์กลางทางอำนาจรัฐ พื้นที่ที่ความเจริญเข้าไปไม่ถึง โดยส่วนใหญ่ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ก็คือพื้นที่ของท้องถื่นภาคเหนือ และกลุ่มคนพื้นเมืองภาคเหนือที่เรียกตัวเองว่า “คนเมือง” กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่ จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์ ได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์กรหรือฝ่ายการเมืองสร้างความเป็นชายขอบให้กับกลุ่มคน, กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มอื่น, กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มเดียวกัน, กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับพื้นที่ที่อาศัย และบุคคลสร้างความเป็นชายขอบให้กับตัวเอง ตัวอย่าง เรื่องใบไม้สีเหลือง “แล้งไม่เคยพบ” แกตอบ “ข้าคิดถึงหนาน้ำแล้งที่หมู่บ้านโน้น เราหนิแล้งมาที่นี่ แล้วจากที่นี่ เราจะหนิไปไหนกันเล่า” “ข้าไม่รู้ ข้าได้ยินคนมันพูดว่า

อำเภอห้ามย้ายเสียแล้ว” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.108-109) จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐคืออำเภอ ได้กีดกันกลุ่มชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ โดยการไม่ให้กลุ่มคนเหล่านั้นย้ายที่อยู่อาศัย แต่ให้อยู่ในพื้นที่เดิมที่ได้กำหนดและได้แบ่งเขตพื้นที่ไว้แล้ว แม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะประสบปัญหาภัยแล้งแต่หน่วยงานภาครัฐก็นิ่งเฉยไม่ได้เข้าไปแก้ไขปัญหา ปล่อยให้กลุ่มคนดังกล่าวประสบชะตากรรมเพียงลำพัง มีหน้าที่ยังควบคุมการเคลื่อนไหว ด้วยมองว่ากลุ่มคนดังกล่าวไม่ใช่คนไทย เป็นพวกค้ายาเสพติด ตัดไม้ทำลายป่า และมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของประเทศ ถือเป็นกระบวนการสร้างความเป็นคนชายขอบให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในมิติทางภูมิศาสตร์

2.2 กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิด กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิด เป็นกระบวนการที่มนุษย์สร้างให้กลุ่มคน หรือบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างไปจากคนปกติธรรมดาทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นคนยากจน คนไร้การวิเคราะห์ คนต่างศาสนา คนบกพร่องในศีลธรรม คนแปลกหน้า คนขอทาน คนพิการ คนบ้า คนผิดปกติ คนชรา วัยรุ่น ลูกกำพร้า คนขายบริการทางเพศ คนป่วยด้วยโรคเรื้อรังเกียจ เพศที่สาม รวมถึงคนที่มีอาชีพต่ำต้อย จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิด ได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การหรือฝ่ายการเมืองสร้างความเป็นชายขอบให้กับกลุ่มคน, กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มอื่น, กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มเดียวกัน, กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับชุมชนที่อาศัย และบุคคลสร้างความเป็นชายขอบให้กับตัวเอง ตัวอย่าง เรื่องกะเหรี่ยงกลับบ้าน “ต่อเมื่อแต่งสาอำปากสีกกลับบับบอกกล่าว เขาจึงรู้จักว่าเป็นแต่งสา แต่พอกลับหลังเขาก็บ้องปากซุบซิบขีปนิตว่ากล่าว ว่าอิสานผู้นี้หากเป็นกะเหรี่ยงก็กล่า แต่งสาเอาแอ็บเข็นเรือนอีคำลูกเพื่อนเก่า คำลูกยังเป็นสาวช่างพอนสามปีก่อนนั้น ได้พอนคู่แรกด้วยกัน วันนี้แต่งสามาเยี่ยมเพื่อน แต่เพื่อนกลับเฉยเมยเหมือนไม่รู้จักกัน...อีคำคุยยิ้มกับอีจุมปี ชิก ๆ ซี้ ๆ บ้องปากกับกัน ถึงมันจะพูดค่อย แต่แต่งสาก็ยังได้ยีนว่า มีย่างที่ไหนกะเหรี่ยงเพื่อนเล้า งานบุญจะแปดเปื้อนหมด” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.73-74) จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวบ้านได้สร้างความเป็นคนชายขอบให้กับแต่งสาที่ขายบริการทางเพศ ด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการดิ้นนินทา การแสดงความรังเกียจด้วยเกรงว่าจะติดโรคร้าย โดยการเฉยเมยเหมือนไม่เคยรู้จัก การไม่รับของฝาก ไม่คุยด้วย ไม่คบค้าสมาคม การกีดกันไม่ให้มีส่วนร่วมในงานบุญ พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการสร้างความเป็นคนชายขอบให้กับหญิงขายบริการทางเพศในมิติทางความคิด

2.3 กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางความคิด กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางความคิด เป็นกระบวนการที่มนุษย์สร้างให้กับกลุ่มคนหรือบุคคลที่มี 2 ลักษณะในตัว กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นกลุ่มคนหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ตามชายขอบของแผนที่ ตามตะเข็บชายแดน อาศัยอยู่ตามภูเขาหรือที่ราบระหว่างภูเขาในพื้นที่ชนบท ซึ่งมีระยะทางห่างไกลจากสังคมเมืองหรือศูนย์กลางทางอำนาจรัฐ เป็นพื้นที่ที่ความเจริญเข้าไปไม่ถึง โดยส่วนใหญ่ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ก็คือกลุ่มคนพื้นเมืองภาคเหนือที่เรียกตัวเองว่า “คนเมือง” กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่ ส่วนลักษณะที่สองเป็นกลุ่มคนหรือบุคคลที่แตกต่างไปจากคนปกติธรรมดาทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนยากจน คนไร้การวิเคราะห์ คนต่างศาสนา คนบกพร่องในศีลธรรม คนแปลกหน้า คนขอทาน คนพิการ คนบ้า คนผิดปกติ คนชรา วัยรุ่น กำพร้า คนขายบริการทางเพศ คนป่วยด้วยโรคเรื้อรังเกียจ เพศที่สาม รวมถึงคนที่มีอาชีพต่ำต้อย จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางความคิดได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ องค์การหรือฝ่ายการเมืองสร้างความเป็นชายขอบให้กับกลุ่มคน กลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มอื่น และกลุ่มคนสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มเดียวกัน ตัวอย่าง เรื่องแม่ผัวลูกสะใภ้ “ชาวบ้านทุ่งห่านี่ก็เหมือนกัน ภูตงตัวดีหัวดีหัวดีขุดก็พากันแบะปากบ้างก็ขายสลัดไล่หลัง ทั้งที่อิจฉาขนตาไหม้อยู่วาวบ อภิโลกพทุโธเอ๋ย ไอ้อีบ้านนอก บางกอกเมืองฟ้าเขาไปถึงไหนไม่เคยสำเนียง ทิวที่เรียกก็ไม่รู้จัก ขอดูเพื่อนบ้าน ภูนี้คร้านจะลดตัวไปต่อปากต่อคำ แต่ครั้งกูเจียบก็หาว่ากูโง่” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.28-39) จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ตัวละครคือ น้องแนน ได้มองชาวบ้านในหมู่บ้านว่าเป็นคนบ้านนอกคอกนา ดังจะสังเกตจากคำว่า “ชาวบ้านทุ่งห่านี่” กับ “ไอ้อีบ้านนอก” นอกจากนี้น้องแนนยัง มองกลุ่มคนดังกล่าวว่าเป็นพวกขี้ฉ้อฉา ตาต๋า

ล้าหลัง ไม่ทันสมัย ไม่รู้จักแม้กระทั่งโทรศัพท์ เป็นคนยากจนที่ไปขอคูโทรศัพท์ของเพื่อนบ้าน และเป็นพวกกบในกะลาที่ไม่รู้ว่าบ้านเมืองอื่นเขาเจริญไปถึงไหนกันแล้ว ในทางตรงกันข้ามกลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านก็ได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างกับน้องแนน เช่น การบะปาก ขากเสลดไล่หลัง เปื้อนหน้า และใส่ร้ายป้ายสีว่าเป็นคนโง่เง่า พฤติกรรมการแสดงออกทั้งของน้องแนนและชาวบ้านซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเหมือนกัน จึงเป็นกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในลักษณะโต้ตอบกันไปมาทั้งในมิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางความคิดของคนกลุ่มเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องวาทกรรมชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์

พบว่า ภาพสะท้อนของความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านภูมิศาสตร์ ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านภูมิศาสตร์ ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สามารถแบ่งย่อยได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และความห่างไกลความเจริญ ตัวอย่าง เรื่องใบไม้สีเหลือง “มันอาจเบิกเงินไม่ได้ หรือไม่มันอาจป็นขอบป็นเขาขึ้นมาแล้วแต่ยังไม่ถึง” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.109)

1.2 ด้านการเมือง ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบทางการเมือง ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยพบประเด็นด้านนี้เพียงประเด็นเดียว คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ตัวอย่าง เรื่องหมู่บ้านคนบาป “...น้ำก่อนน้ำแข็งอย่าหวังได้กิน แล้ง ๆ น้ำจะกินก็ยิ่งตักไกลกันเป็นกิโล” (มาลา คำจันทร์, 2545, น. 83) ตัวอย่างเรื่องมรดกกรรมของหลวงพ่อบุญ “เพราะหลวงพ่อบุญ ๆ บ้านเราถึงมีทางใหญ่กว้าง สร้างทางแล้วก็ไปชักไฟฟ้าเข้ามา ชักเข้าแก้มกลางทุนปลูกแตง หากบ่มีหลวงพ่อบุญบ้านเราก็คือเป็นทางเก่าควายเดิน” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.17)

1.3 ด้านการวิเคราะห์ ด้านการวิเคราะห์ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชายขอบได้ ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สามารถแบ่งประเด็นด้านนี้ออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ การไม่ได้รับการวิเคราะห์ การได้รับการวิเคราะห์ในระดับต่ำ การขาดแคลนบุคลากรทางการวิเคราะห์ ความไม่รู้ และการใช้ภาษาในการสื่อสารที่ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อน ตัวอย่าง เรื่องท่า “หม้อราชีเลยหันไปคุยกับเพื่อนนั่งใกล้ ๆ พอครูข้ามห้องไปสอนอีกชั้น หมอดีแก็ลุกขึ้นสมทบ” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.127)

1.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านสังคมและวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 12 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นชาติพันธุ์ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ดนตรี การแต่งกาย อาหารการกิน ภาษาถิ่นและภาษากลุ่มชาติพันธุ์ งานหัตถกรรม การใช้สัญญาณเตือน ศาสนา และความบกพร่องในศีลธรรม ตัวอย่าง เรื่องไอ้เตี้ย “แต่ก่อนหน้านั้นบริเวณนี้เทศบาลเช่าไว้สำหรับทิ้งขยะ ต่อมามันกลายเป็นที่ซุกหัวนอนของคนหลายพวกหลายภาษา คนเมืองก็มี คนยอง คนจีน คนลื้อ คนไต ตลอดจนคนไทย คนลาว” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.22)

1.5 ด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ แบ่งออกเป็น 9 ประเด็น ได้แก่ ความยากจน, ความขาดแคลนด้านอาหาร, ความขาดแคลนด้านเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวก, ความขาดแคลนด้านเครื่องนุ่งห่ม, ความขาดแคลนด้านที่ทำกิน, สภาพที่อยู่อาศัย, ความยากลำบากในการดำรงชีวิต, มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ตกต่ำ, การขาดความอบอุ่น และกำพไร ตัวอย่าง เรื่องกลับที่เก่า “คืนนั้นแดงร้องให้พ่อกับแม่อ้างเรื่องหนี้เรื่องนาทุ่งนั้ง พี่บัวเองก็มาช่วยพ่อแม่พูดกับแดง” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.91)

1.6 ด้านสุขภาพและสาธารณสุข ด้านสุขภาพและสาธารณสุขในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ปรากฏภาพสะท้อนความเป็นชายขอบอยู่หลายประเด็น ผู้วิจัยจึงแบ่งเนื้อหาด้านนี้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านเพศ และด้านสาธารณสุข ตัวอย่าง เรื่องหลั่งอ้อย “เวทนาที่แขนขามันคอดแคะ แขนหนึ่งอ้วนป้อมเป็นปล้องเป็นปลี แต่แขนอีกข้างกลับคอดอ

ข้อมือเหมือนหักทบ นิ้วทั้งห้ามีครบ แต่ปุ่มปมผิดปกติแบบพื้มน” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.82)

1.7 ด้านบทบาท สถานภาพ และอาชีพ บทบาท สถานภาพ และอาชีพของคนในชนบทภาคเหนือที่ปรากฏในเรื่องสั้นได้สะท้อนภาพความเป็นชายขอบอย่างมีนัยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ บทบาทประจำถิ่น, หม้าย, คนแปลกหน้า และอาชีพ ตัวอย่าง เรื่องแม่ช่าง “ย่าเงินขาตัวอ้วนใหญ่ อายุราวหกสิบเศษ เป็นม่าย มีสถานภาพพิเศษในหมู่บ้านเพราะเป็นแม่ช่างเด็กในหมู่บ้านล้วนผ่านมือแกแทบทั้งนั้น” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.133)

2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์

พบว่า จากการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สามารถจัดกลุ่มกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบออกเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้

2.1 กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์ ตัวอย่าง เรื่องใบไม้สีเหลือง “แล้งไม่เคยพบ” แกตอบ “ข้าคิดถึงหน้าน้ำแล้งที่หมู่บ้านโน้น เราหนีแล้งมาที่นี่ แล้วจากที่นี่ เราจะหนีไปไหนกันเล่า” “ข้าไม่รู้ ข้าได้ยินคนมันพูดว่าอำเภอหามย้ายเสียแล้ว” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.108-109)

2.2 กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิด ตัวอย่าง เรื่องกะหล่ำปลีบ้าน “ต่อเมื่อแต่งสาอาปากลีกลีบบัวบอกกล่าว เขาจึงรู้จักว่าเป็นแต่งสา แต่พอกลับหลังเขาก็ปองปากซุบซิบขีบตาว่ากล่าว ว่าอีสาวผู้นี้หากเป็นกะหล่ำปลีก็ออกกลีแต่งสาเอาแอ็บเปลขึ้นเรือนอีคำสูกเพื่อนเก่า คำสูกยังเป็นสาวช่างพอนสามปีก่อนนั้น ได้พอนคู่แรกด้วยกัน วันนั้นแต่งสามาเยี่ยมเพื่อน แต่เพื่อนกลับเฉยเมยเหมือนไม่รู้จักกัน...อีคำสูกอยู่กับอีจุมปี ชิก ๆ ชิก ๆ ปองปากกับกัน ถึงมันจะพูดค่อย แต่แต่งสาก็ยังได้ยินว่า มีอย่างที่ไหนกะหล่ำปลีเพื่อนเลืบ งานบุญจะแปดเปื้อนหมด” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.73-74)

2.3 กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางความคิด ตัวอย่าง เรื่องแม่ผัวลูกสะใภ้ “ชาวบ้านทุ่งห่านี่ก็เหมือนกัน ภูแต่ตัวดีหัวดีตักขุดก็พากันแบะปาก บ้างก็ขากเสลดไล่หลัง ทั้งที่จ้องหน้าตาหม้อยู่ระวาว อภิโถอกพุทโธเอ๋ย โอ้อบ้านนอก บางกอกเมืองฟ้าเขาไปถึงไหนไม่เคยสำเหนียก ที่วีที่เวียกก็ไม่รู้จัก ขอดูเพื่อนบ้าน ภูนี้คร้านจะลดตัวไปต่อปากต่อคำ แต่ครั้นภูเจียบก็ท้าวภูไ้” (มาลา คำจันทร์, 2545, น.28-39)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องวาทกรรมชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบที่พบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ที่ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์, ด้านการเมือง, ด้านการวิเคราะห์, ด้านสังคมและวัฒนธรรม, ด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่, ด้านสุขภาพและสาธารณสุข รวมถึงด้านบทบาท สถานภาพ และอาชีพนั้น เมื่อนำไปเทียบกับงานวิจัยของนิภาภัทร เทศหมวก (2549) ที่ได้ศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ พบว่า นิภาภัทร เทศหมวก ได้จัดกลุ่มภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวเหนือออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ, ด้านวัฒนธรรม, ด้านศาสนา, ด้านการวิเคราะห์, และด้านการเมืองการปกครอง โดยในด้านการสังคมและเศรษฐกิจ มีภาพสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ, ด้านวัฒนธรรม มีภาพสะท้อนความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย ภาษา วรรณกรรม เครื่องดนตรี เพลงพื้นบ้าน การละเล่น, ด้านศาสนา มีภาพสะท้อนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม อาณิสสผลบุญ นรกสวรรค์ ขาดิภพ พฤติกรรมของพระสงฆ์, ด้านการวิเคราะห์ มีภาพสะท้อนสภาพการวิเคราะห์ในชนบท และบุคลากรทางการวิเคราะห์, ด้านการเมืองการปกครอง มีภาพสะท้อนลักษณะการปกครองในระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเห็นว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องและตรงกันในหลายประเด็นอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าผู้วิจัยจะเน้นวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบ ส่วนนิภาภัทร เทศหมวก เน้นวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแต่ผลการวิจัยที่ได้แสดงให้เห็นว่าภาพสะท้อนความเป็นชายขอบและภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชนบทภาคเหนือเป็นสิ่งที่ใกล้เคียง สอดคล้อง และเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ในผลการวิจัยของชัยเนตร ชนคุณ (2555)

ที่ได้ทำการวิเคราะห์ตัวละครชายขอบในวรรณกรรมซีไรต์ ที่พบว่าลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครปรากฏอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ ตัวละคร ชายขอบทางด้านภูมิศาสตร์, ตัวละครชายขอบทางการเมือง, ตัวละครชายขอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม, และตัวละครชายขอบทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนบทบาทของตัวละครชายขอบที่พบมีอยู่ 7 ลักษณะ คือ บทบาทของตัวละครที่เป็นชาวบ้าน, บทบาทของตัวละครที่เป็นหญิง, บทบาทของตัวละครที่เป็นเด็กและเยาวชน, บทบาทของตัวละครจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์, บทบาทของตัวละครที่เป็นพนักงานหรือลูกจ้าง, บทบาทของตัวละครที่เข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง, บทบาทของตัวละครจากอาชีพ, และบทบาทของตัวละครที่มีความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ จะเห็นว่าผลการวิจัยข้างต้นมีทั้งประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกับผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นชายขอบของผู้วิจัย ประเด็นความแตกต่างที่เห็นได้ชัด คือ บทบาทของตัวละครที่เข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง เนื่องจากชัยเนตร ชนกคุณ ได้ทำการวิเคราะห์จากงานวรรณกรรมซีไรต์ซึ่งมีแนวการเขียนที่หลากหลาย จึงทำให้มีประเด็นที่สามารถนำมาวิเคราะห์มากกว่า ในส่วนของกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ที่ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มออกเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์, กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิด, และกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางความคิดนั้นจากการวิเคราะห์พบว่า กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในมิติทางความคิดปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ มากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นการสร้างความเป็นชายขอบให้กับคนกลุ่มเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการสร้างความเป็นชายขอบนั้น เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมเป็นหลัก คนชายขอบไม่จำเป็นว่าจะต้องอยู่ในพื้นที่ชนบท คนที่อยู่ในสังคมเมืองก็อาจกลายเป็นคนชายขอบได้เช่นกัน เนื่องจากมนุษย์ได้ใช้ความรู้สึกลงตนในการตัดสินแบ่งแยกให้กลุ่มคนที่ตนเองมองว่าเป็นคนต่างกลุ่มต่างพวกหรือคนกลุ่มน้อย ให้กลายเป็นคนชายขอบหรือกลายเป็นคนอื่นของสังคมผ่านรูปแบบกระบวนการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ ความคิดเห็น พฤติกรรมการแสดงออก คำพูด การขับไล่ รวมถึงการใช้ความรุนแรง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ว่าทฤษฎีชายขอบเฉพาะในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ซึ่งใช้หนังสือรวมเรื่องสั้นจำนวน 3 เล่ม รวมเรื่องสั้นจำนวน 31 เรื่องเท่านั้น หากเป็นวรรณกรรมแนวอื่น เรื่องอื่น หรือผู้เขียนคนอื่น อาจมีผลการวิจัยที่ต่างไปจากนี้ เนื่องจากมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน

1.2 ผู้สนใจศึกษาสามารถนำผลการวิจัยเล่มนี้ ไปเปรียบเทียบภาพสะท้อนความเป็นชายขอบและกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบกับวรรณกรรมแนวท้องถิ่นของภูมิภาคอื่นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจศึกษาทฤษฎีชายขอบ สามารถต่อยอดงานวิจัยเล่มนี้ได้ โดยเพิ่มผลงานวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ เช่น นวนิยาย หรือวรรณกรรมเยาวชนให้มีจำนวนเรื่องที่มากขึ้น ซึ่งจะทำให้มีประเด็นเนื้อหาที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้หลากหลายยิ่งขึ้น

2.2 ควร ศึกษาภาพสะท้อนความเป็นชายขอบและกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบ ในวรรณกรรมแนวอื่น เรื่องอื่น หรือผู้เขียนคนอื่น ในลักษณะการเปรียบเทียบความเป็นชายขอบระหว่างภูมิภาค เช่น ชนบทภาคอีสาน ชนบทภาคใต้ กับสังคมเมืองหลวง

2.3 ควร ศึกษาภาพสะท้อนความเป็นชายขอบและกระบวนการสร้างความเป็นชายขอบในวรรณกรรม บทละคร หรือสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่จัดทำขึ้นใหม่ เพื่อผลการวิจัยที่มีความเป็นปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ นักวิชาการ ที่ถ่ายทอดตลกผลึกความรู้ทางวิชาการ ตลอดจน ขอขอบพระคุณครอบครัว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ชุมชน ท้องถิ่น ในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ทางความคิด มุมมอง และรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยเนตร ชนกคุณ. (2555). *ตัวละครชายขอบในวรรณกรรมซีไรต์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิภาภัทร เทศหมวก. (2549). *ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์*. (วิทยานิพนธ์การวิเคราะห์). มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มาลา คำจันทร์. (2544). *รวมเรื่องสั้น นาคบาศ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2545). *รวมเรื่องสั้น ไฟพรางเทียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- _____. (2545). *รวมเรื่องสั้น ลมเหนือและป่าหนาว*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2546). *กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2550). *คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิตติอาษา. (2539). *คนชายขอบ: มานุษยวิทยาในสังคมโลกาภิวัตน์*. นครราชสีมา: สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เสนาะ เจริญพร. (2548). *ผู้หญิงกับสังคมไทยในวรรณกรรมยุคทอง*. กรุงเทพฯ: มติชน.

รูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่:

กรณีศึกษาของการคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์

The Integrated Management Model of Public Sector Organizations in Agricultural Field

Products: A Case Study of Public Warehouse Organization Ministry of Commerce.

นภัทร ภักดีสรวิชัย¹, ปากิน เจริญนนทสิทธิ์², บุญชนะ ยี่สารพัฒน์³, และอัจฉรา เหลืองสวัสดิ์⁴
 Naphat Phakdisorawit¹, Pakin Jaroennonthasit², Boonchana Yeesarapat³, and Achara Luengsawas⁴
^{1,2,3,4}อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3,4}Lecturer from the Faculty of law Rajabhat Maha sarakham University

Corresponding Author Email: tophree3@hotmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 18 July 2020

Accepted: 26 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทย ตลอดจนการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ขององค์กรคลังสินค้า 2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทยและต่างประเทศ 3. เพื่อนำเสนอสร้างแนวทางการจัดทำรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์กรคลังสินค้า เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม และแบบบันทึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ หัวหน้าคลังสินค้าตามพื้นที่สินค้าเกษตรพืชไร่ทั่วประเทศ จำนวน 49 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าฯ ประกอบด้วย 1.1) นโยบายรัฐบาล/การเมือง 1.2) กฎหมายที่กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ดำเนินงานขององค์กรคลังสินค้าขาดการพัฒนาให้ทันสมัย 1.3) องค์กรคลังสินค้าไม่มีทั้งโครงสร้างการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ดี และธุรกิจต่อเนื่องเชิงพาณิชย์ที่ครบวงจร 1.4) องค์กรคลังสินค้าขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ งบประมาณ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการดูแลรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่แต่ละชนิด 1.5) การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรคลังสินค้ายังไม่ส่วนสัมพันธ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรพืชไร่โดยตรง 2) จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี ประกอบด้วย การวางแผนงานหรือภารกิจ และโมเดลธุรกิจที่ชัดเจน มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและทุกขั้นตอน มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกันทุกส่วนงานและมีทิศทางในการดำเนินงานไปในทางเดียวกัน และ 3) แนวทางการจัดทำรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์กรคลังสินค้า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยพัฒนาพันธุ์พืชไร่ ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัย และขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุนและกระบวนการผลิต

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการองค์กร, สินค้าเกษตรพืชไร่, ระบบเกษตรสมัยใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study and analysis government management model for agricultural crops products is Fully integrated and modern and to linking between production and marketing to increase the value of agricultural field production of the organization in Public Warehouse Organization

(PWO). 2) to study concepts, theories, and models of government organizations in agricultural field products in Thailand and abroad, and 3) To create development guidelines for establishing a comprehensive management model for public sector agricultural field products according to modern agriculture systems research methods used in qualitative and quantitative research. Consisting of document research In-depth interviews Quantitative research and listening to opinions by having the agricultural product management model of the Socialist Republic of Vietnam as a guideline for analysis The findings of the research are that the agricultural product management model of foreign government organizations that has a comprehensive and successful management model must consist of 3 steps of operations: Step 1: Study and research on field crop development Finding raw materials and producing agricultural field products and increasing the amount of agricultural field products Development and quality control of agricultural field products Analysis of production during the production season. Step 2 Storage of agricultural field products processing agricultural field products and adding value to agricultural field products and transportation. Step 3 Analysis of costs and linking between production and marketing and production processes. Agricultural product market development and agricultural product development and distributing products to both domestic and international markets Which the integrated agricultural product management of the warehouse organization must have a form that operates in 3 steps as well in order to connect the farmers' market with the consumer market in time for the economy. The research suggests that the correction Improve the management style and Internal organization structure. The Marketing strategy for production is the production of products meets the needs of consumers. To support the management of government organizations in integrated agricultural field products according to modern agriculture systems.

Keywords: Organization Management Model, Agriculture Products, Modern Agriculture System

บทนำ

ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีการเพาะปลูกสินค้าเกษตรพืชไร่เป็นหลักและเป็นเมืองเกษตรกรรม โดยภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญกับประเทศไทยเป็นอย่างมากทั้งในด้านการผลิตและการส่งออกตลอดจนการเป็นวัตถุดิบที่ป้อนสู่อุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูปรวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศ ทั้งนี้ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการผลิตสินค้า (ผลผลิต) ในภาคเกษตรมักเผชิญความเสี่ยงตลอดห่วงโซ่มูลค่านับตั้งแต่ความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาปัจจัยในการผลิต ภัยธรรมชาติทั้งภัยแล้งและภัยน้ำท่วม โรคระบาดจากศัตรูพืช และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงจากราคาผลผลิต โดยผลผลิตภาคเกษตรมักออกสู่ตลาดในช่วงเวลาเดียวกัน ส่งผลทำให้ราคาสินค้าเกษตรพืชไร่ตกต่ำ ลงเนื่องจากอุปทานมีมากเกินไป (Oversupply) หน่วยงานภาครัฐจึงมักเข้ามาช่วยเหลือภาคเกษตรซึ่งได้ดำเนินการผ่านโครงการแทรกแซงระบบตลาดสินค้าเกษตรพืชไร่โดยใช้นโยบายต่างๆ เช่น โครงการรับจำนำข้าวเปลือก โครงการประกันรายได้ผลผลิตของเกษตรกร แต่ในทางปฏิบัติแล้ว นโยบายการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรพืชไร่มักจะมีปัญหาในทางปฏิบัติและไม่สามารถนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพนักโดยเฉพาะการทำให้เกิดภาระทางการคลังต่อภาครัฐในแต่ละปี และยังเป็นมาตรการที่ไม่ยั่งยืนในระยะยาว ส่งผลทำให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมขาดประสิทธิภาพ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2559, น.5-10) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ถือว่าเป็นปัญหาเศรษฐกิจสำคัญของประเทศทำให้รัฐบาลทุกยุคสมัยดำเนินนโยบายเข้าแทรกแซงตลาดสินค้าเกษตรพืชไร่เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผ่านทางหน่วยงานภาครัฐทั้งที่เป็นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจก่อให้เกิดเป็นระบบการบริหารจัดการสินค้า

เกษตรพืชไร่ ซึ่งองค์การคลังสินค้าหรือที่เรียกโดยย่อว่า “อคส.” (องค์การคลังสินค้ากระทรวงพาณิชย์, 2562) ที่มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงพาณิชย์ที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. 2498 ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. 2496 ก็เป็นหนึ่งในองค์กรภาครัฐที่ภาครัฐมอบหมายให้มีการกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ผ่านโครงการของรัฐบาลทั้งด้านการบูรณาการและจำหน่ายสินค้าเกษตรพืชไร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน (เสาวณี จันทะพงษ์, 2555, น.25)

องค์การคลังสินค้า จึงเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีการสั่งสมประสบการณ์ ความชำนาญ และองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการคลังสินค้าเกษตรพืชไร่ทั้งพืชไร่และพืชสวนหลายประเภท ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ลำไย เป็นระยะเวลายาวนาน แต่กลับปรากฏว่า จากการดำเนินงานขององค์การคลังสินค้าสะท้อนให้เห็นได้ว่าปัญหาที่มีนั้นเกิดจากการบริหารจัดการที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมต่อเนื่องนับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันที่ยังคงใช้รูปแบบการบริหารตามนโยบายของรัฐเป็นหลัก (จุฬพล นิธิพานิช, 2548, น.165) นอกจากนี้ปัญหาที่กล่าวมาแล้วการดำเนินงานของ อคส. มักจะถูกแทรกแซงจากอำนาจทางการเมืองผ่านทางแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้บริหาร ทั้งทางด้านนโยบายการดำเนินงาน และงบประมาณ ทำให้การดำเนินการของ องค์การคลังสินค้า ไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างที่ควรจะเป็น ประกอบกับการที่เป็นรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับรัฐได้ จนอยู่ในขอบข่ายอาจถูกยุบหรือยกเลิกไปได้ (สมหญิง เจียมศักดิ์ศรี, 2533, น.25) ซึ่งในปัจจุบันคลังสินค้าขององค์การคลังสินค้าสามารถรองรับการจัดเก็บสินค้าได้หลายรูปแบบและเป็นคลังสินค้าขนาดใหญ่ที่เป็นทรัพย์สินขององค์การคลังสินค้าจึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ องค์การภาครัฐของประเทศไทยด้วยการพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานขององค์การคลังสินค้า (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2554, น.44) ภายใต้แนวคิดและหัวข้อการศึกษาว่า “รูปแบบการจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจร ขององค์การคลังสินค้า (อคส.)” เพื่อให้้องค์การคลังสินค้า มีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรที่สอดคล้องกับแนวทางของการประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรพืชไร่นั้นต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2546, น. 140)

ดังนั้น จากปัญหาและความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่: กรณีศึกษาขององค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการนำเสนอสร้างแนวทางการจัดทำรูปแบบการจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์การคลังสินค้า อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติในการพัฒนาระบบการจัดการองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทย ตลอดจนการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ขององค์การคลังสินค้า
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการบริหารจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อนำเสนอสร้างแนวทางการจัดทำรูปแบบการจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์การคลังสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ หัวหน้าคลังสินค้าตามพื้นที่สินค้าเกษตรพืชไร่ทั่วประเทศ จำนวน 49 คน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายจากประชากรทั้งหมดแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบบันทึก (Note form)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ และจากแบบบันทึก มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์กับโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978)

5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่: กรณีศึกษาองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. **เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทย** ตลอดจนการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ขององค์การคลังสินค้า

ผลการวิจัยพบว่า จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งบ่งชี้ว่าองค์การคลังสินค้าเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทด้านการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ แต่ไม่มีระบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรเพื่อสร้างรายได้และลดการสูญเสียหรือเสียหายที่เกิดกับสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ดูแลรับผิดชอบ ซึ่งปัญหาของการบริหารจัดการสินค้าทางการเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางด้านสินค้าเกษตรขององค์การคลังสินค้าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเหตุปัจจัยที่สำคัญประกอบด้วย 1) นโยบายรัฐบาล/การเมือง ด้านการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่องค์การคลังสินค้า ยังขาดความชัดเจนและมีความเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจน บุคคลผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า และผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ขาดความเชี่ยวชาญด้านการประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครบวงจร 2) กฎหมายที่กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ดำเนินงานขององค์การคลังสินค้าขาดการพัฒนาให้ทันสมัยเพื่อรองรับรูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่อย่างครบวงจร 3) องค์การคลังสินค้าไม่มีทั้งโครงสร้างการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ดีและธุรกิจต่อเนื่องเชิงพาณิชย์ที่ครบวงจร 4) องค์การคลังสินค้าขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ งบประมาณ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการดูแลรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่แต่ละชนิด 5) การดำเนินงานตามภารกิจขององค์การคลังสินค้ายังไม่ส่วนสัมพันธ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรพืชไร่โดยตรง เนื่องจากองค์การภาครัฐไม่ได้วางนโยบายการดำเนินงานในส่วนนี้มาให้กับองค์การคลังสินค้าดำเนินงานในปัจจุบัน เป็นต้น

2. **เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการบริหารจัดการองค์การภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทยและต่างประเทศ**

ผลการวิจัยพบว่า จากแนวคิดและทฤษฎี แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการองค์กรและการบริการที่ดี ประกอบด้วย การวางแผนงานหรือภารกิจ และโมเดลธุรกิจที่ชัดเจน มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและทุกขั้นตอนมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกันทุกส่วนงานและมีทิศทางในการดำเนินงานไปในทางเดียวกัน ตลอดจน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รวมถึงการลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อน และมีระบบการขนส่งที่การกระจายสินค้าอย่างรวดเร็ว โดยมีต้นทุนในการขนส่งที่ถูกและรวดเร็วจากแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าว ควรนำมาปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการภายในและบทบาทหน้าที่ขององค์กรคลังสินค้า ซึ่งหากพิจารณาจะเห็นว่าการดำเนินงานและโครงสร้างการบริหารจัดการในอดีตที่ผ่านมา จนกระทั่งในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานหลักขององค์กรเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล รวมถึงรายได้หลักขององค์กรก็มาจากงบประมาณของรัฐบาล ตลอดจนโครงสร้างขององค์กรยังเป็นรูปแบบของทางราชการ ซึ่งมีหลายขั้นตอนและเอกสารในการดำเนินงานที่มีจำนวนมาก อีกทั้งยังไม่ปรากฏว่า องค์กรมีโมเดลธุรกิจเชิงพาณิชย์ที่สามารถสร้างรายได้เพียงพอ จึงเห็นได้ว่าโครงสร้างการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ขององค์กรคลังสินค้า ไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าว ประกอบกับจากการศึกษาครั้งนี้ เห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. เพื่อนำเสนอสร้างแนวทางการจัดทำรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์กรคลังสินค้า

ผลการวิจัยพบว่า เพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครอบคลุมการดำเนินงานแบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ องค์กรคลังสินค้าต้องปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรจากที่แบ่งตาม Functional เข้าสู่โครงสร้างที่เป็น การบริหารจัดการสินค้าแบบครบวงจร ที่สามารถแยกหน่วยงาน รวมถึงตั้งหน่วยงานภายในให้สอดคล้องบริหารจัดการสินค้าการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครอบคลุมการดำเนินงาน 3 ส่วน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยพัฒนาพันธุ์พืชไร่ การหาวัตถุดิบและผลิตสินค้าเกษตรพืชไร่ และการเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรพืชไร่ การวิเคราะห์ผลผลิตในแต่ละฤดูการผลิต

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและการขนส่งสินค้า

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุนและกระบวนการผลิต ตลอดจน การเชื่อมโยงระหว่างการผลิตกับการตลาด การพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรพืชไร่และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรพืชไร่ และการกระจายสินค้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ฉะนั้น การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ตามโครงสร้างขององค์กรคลังสินค้าเป็นการบริหารจัดการเฉพาะในงานด้านการจัดเก็บสินค้าเกษตรพืชไร่เท่านั้น และสินค้าเกษตรพืชไร่ที่จัดเก็บมาจากโครงการของรัฐบาลที่มอบหมายให้องค์การคลังสินค้าและไม่มีระบบการบริหารจัดการแบบครบวงจรและทันสมัย อีกทั้งไม่มีรูปแบบการประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรพืชไร่ที่เกิดจากการริเริ่มดำเนินงานขององค์กร ทำให้การดำเนินงานขององค์กรที่ผ่านมาไม่มีการดำเนินงานในส่วนงานด้านวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรพืชไร่ และการกระจายสินค้าเกษตรพืชไร่ออกสู่ตลาด นอกจากนั้นในการจัดเก็บสินค้าเกษตรพืชไร่ในคลังสินค้าก็ไม่ได้มีการใช้เทคโนโลยีการจัดเก็บสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัยหรือการดำเนินงานใด ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรพืชไร่ที่จัดเก็บในความรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาองค์การคลังสินค้าให้เป็นรัฐวิสาหกิจที่สามารถประกอบธุรกิจด้านการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่: กรณีศึกษาขององค์กรคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทย ตลอดจนการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ขององค์กรคลังสินค้า พบว่า การบริหารจัดการสินค้าทางการเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรขององค์กรคลังสินค้า เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเหตุปัจจัยที่สำคัญประกอบด้วย 1) นโยบายรัฐบาล/การเมือง ด้านการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่องค์กรคลังสินค้า ยังขาดความชัดเจนและมีความเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจน บุคคลผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการองค์กรคลังสินค้า และผู้อำนวยการองค์กรคลังสินค้า ขาดความเชี่ยวชาญด้านการประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครบวงจร 2) กฎหมายที่กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ดำเนินงานขององค์กรคลังสินค้าขาดการพัฒนาให้ทันสมัยเพื่อรองรับรูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่อย่างครบวงจร 3) องค์กรคลังสินค้าไม่มีทั้งโครงสร้างการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ดี และธุรกิจต่อเนื่องเชิงพาณิชย์ที่ครบวงจร 4) องค์กรคลังสินค้าขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ งบประมาณ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการดูแลรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่แต่ละชนิด 5) การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรคลังสินค้ายังไม่สัมพันธ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรพืชไร่โดยตรง เนื่องจากองค์กรภาครัฐไม่ได้วางนโยบายการดำเนินงานในส่วนนี้มาให้กับองค์กรคลังสินค้าดำเนินงานในปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า จากแนวคิดและทฤษฎี แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการองค์กรและการบริการที่ดี ควรประกอบด้วย การวางแผนงานหรือภารกิจ และโมเดลธุรกิจที่ชัดเจน มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและทุกขั้นตอนมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกันทุกส่วนงานและมีทิศทางในการดำเนินงานไปในทางเดียวกัน ตลอดจน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รวมถึงการลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อน และมีระบบการขนส่งที่การกระจายสินค้าอย่างรวดเร็ว โดยมีต้นทุนในการขนส่งที่ถูกลงและรวดเร็ว ฉะนั้น องค์กรคลังสินค้าควรนำเอาแนวคิด ทฤษฎี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจน แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว มาพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการภายในองค์กรคลังสินค้า เพื่อให้มีโมเดลทางธุรกิจในเชิงพาณิชย์ที่ประสิทธิภาพ เน้นการลดบทบาทภารกิจที่มีการทับซ้อนระหว่างหน่วยงานภายในปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานขององค์กรโดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาวางระบบภายในองค์กรให้ทันสมัย

3. เพื่อนำเสนอสร้างแนวทางการจัดทำรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์กรคลังสินค้า พบว่า การบริหารจัดการสินค้าแบบครบวงจร ที่สามารถแยกหน่วยงาน รวมถึงตั้งหน่วยงานภายในให้สอดคล้องบริหารจัดการสินค้าการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครอบคลุมการดำเนินงาน 3 ส่วน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยพัฒนาพันธุ์พืชไร่ การหาวัตถุดิบและผลิตสินค้าเกษตรพืชไร่ และการเพิ่มปริมาณผลิตผลทางการเกษตร การพัฒนาและควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรพืชไร่ การวิเคราะห์ผลผลิตในแต่ละฤดูการผลิต ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัย การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรและการขนส่งสินค้า ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุนและกระบวนการผลิต ตลอดจนการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตกับการตลาด การพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรพืชไร่และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรพืชไร่ และการกระจายสินค้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่: กรณีศึกษาองค์กรคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการบริหารจัดการสินค้าทางการเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรพืชไร่ขององค์การคลังสินค้า พบว่า รูปแบบการจัดการสินค้าทางการเกษตรขององค์การคลังสินค้ายังไม่มีประสิทธิภาพ เพราะหากพิจารณาบทบาท และอำนาจหน้าที่ขององค์การคลังสินค้าที่ผ่านมา พบว่า การเก็บรักษาในคลังสินค้าทั้งหมด เป็นสินค้าตามโครงการของรัฐบาลที่กำหนดรูปแบบและวิธีการจัดเก็บแบบกึ่งธรรมชาติ ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีจัดเก็บและดูแลรักษาคุณภาพในลักษณะที่เป็นคลังสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัยและคุณภาพสูง ส่งผลให้สินค้าเกษตรพืชไร่ที่จัดเก็บเสื่อมคุณภาพเร็วกว่าตามระยะเวลาการจัดเก็บ อีกทั้งองค์การคลังสินค้า ยังทำหน้าที่เพียงการดูแลรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่จนกว่าจะได้รับคำสั่งให้ระบายสินค้าออกจากคลังสินค้าเท่านั้น ประกอบกับในปัจจุบัน องค์การคลังสินค้ายังไม่มีทั้งโครงสร้างองค์กรในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ดีและธุรกิจเชิงพาณิชย์ต่อเนื่อง และขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง งบประมาณ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการดูแลรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่แต่ละชนิด อีกทั้งการดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ของ องค์การคลังสินค้ายังไม่ส่วนสัมพันธ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรพืชไร่โดยตรง เนื่องจากกระทรวงและคณะกรรมการไม่ได้วางนโยบายการดำเนินงานในส่วนนี้มาให้กับองค์การคลังสินค้าดำเนินงานด้วย ฉะนั้น การดำเนินงานทั้งหมดขององค์กรเป็นงานที่ได้รับสั่งการและมอบหมายให้เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานตามโครงการของรัฐบาลด้านการจำหน่ายสินค้าเกษตรพืชไร่ ในลักษณะหน่วยรับซื้อและเก็บดูแลรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่ในโครงการจนกว่าสินค้าจะได้รับการประมวลขายออกไปและไม่มีระบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่สร้างรายได้ไว้อื่น นอกเหนือจากรายได้ที่มาจากการดำเนินงานตามโครงการรัฐบาล ซึ่งเป็นสาเหตุให้องค์การคลังสินค้าได้รับการจัดอันดับเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีสถานะการดำเนินงานและผลประกอบการไม่ดี จนกระทั่ง องค์การคลังสินค้า ต้องจัดทำแผนฟื้นฟูฐานะทางการเงิน และทบทวนบทบาทตามแนวนโยบายของรัฐต่อสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.)

2. ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า จากการผลวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี การวางแผนงานหรือภารกิจ และโมเดลธุรกิจที่ชัดเจน ต้องมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและทุกขั้นตอนมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกันทุกส่วนงานและมีทิศทางในการดำเนินงานไปในทางเดียวกัน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รวมถึงการลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อน และมีระบบการขนส่งที่การกระจายสินค้าอย่างทั่วถึง โดยมีต้นทุนในการขนส่งที่ถูกและรวดเร็ว ซึ่งพิจารณาจากรูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่องค์กรภาครัฐของต่างประเทศ จะเห็นว่า มีการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้กลไกการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่เป็นไปอย่างครบวงจร ตลอดจนโครงสร้างองค์กรในการบริหารจัดการ เป้าหมาย และแผนงานที่มีความชัดเจน มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการศึกษาวิจัย การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรพืชไร่ การเก็บรักษา การสร้างมูลค่า ตลอดจนการจัดจำหน่ายทั้งในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ และมีโครงสร้างการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครอบคลุมการดำเนินงานแบบครบวงจรภายใต้องค์กรเดียวกัน จะมีการดำเนินการประกอบด้วย (ก) หน่วยงาน การวิจัยและ พัฒนา วิเคราะห์ผลผลิตในฤดูกาล (ข) หน่วยงานในการเก็บรักษาเป็นเจ้าของเครือข่ายสถานที่ผลิตและคลังสินค้าที่มีมาตรฐาน เพื่อยืดอายุสินค้าเกษตรพืชไร่ แปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรพืชไร่และขนส่ง (ค) หน่วยงาน การวิเคราะห์ตามต้องการของตลาดและพัฒนาระบบตลาด และกระจายสินค้าออกสู่ตลาดทั้งในและนอก ส่วนแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์การคลังสินค้าประกอบด้วย 1) ในปัจจุบันองค์การคลังสินค้าไม่มีรูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ชัดเจนและทันสมัยในแต่ละชนิดสินค้า ฉะนั้น ควรมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดการสินค้าขององค์การคลังสินค้าให้มีรูปแบบที่การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ในแบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ (ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ)

3. แนวทางการพัฒนาเพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการองค์กรภาครัฐด้านสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ขององค์การคลังสินค้า พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตร

สมัยใหม่ขององค์การคลังสินค้าที่ครอบคลุมการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศ และเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ และแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ภาครัฐของประเทศไทย ตลอดจน เกิดการพัฒนาแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัย อีกทั้งยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรพืชไร่ของประเทศ ทั้งนี้ ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารงานภายในองค์กรให้มีส่วนงานภายในที่รับผิดชอบงานการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้ง 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) สำนักที่รับผิดชอบงาน ส่วนที่ 1 การศึกษาวิจัย และการผลิตสินค้าเกษตรพืชไร่ โดยการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การลดต้นทุนการผลิต พร้อมทั้งการวิเคราะห์ผลผลิตในแต่ละฤดูการผลิต ได้แก่ “สำนักมาตรฐานสินค้าและพัฒนาระบบคุณภาพ” 2) สำนักที่รับผิดชอบงาน ส่วนที่ 2 การเก็บรักษาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่มีมาตรฐาน และการแปรรูปสินค้า เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรพืชไร่ พร้อมทั้งการขนส่งสินค้า ได้แก่ “สำนักบริหารงานคลังสินค้าและจัดการสินทรัพย์” 3) สำนักที่รับผิดชอบงาน ส่วนที่ 3 การพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรพืชไร่โดยการกระจายสินค้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์ต้นทุนการบวนการผลิต ได้แก่ “สำนักการพัฒนาระบบกระบวนการผลิตและการตลาด” และแผนพัฒนาในระยะทั้ง 3 สำนัก ทำการเชื่อมโยงข้อมูลสินค้าเกษตรพืชไร่กับกระทรวงเกษตรและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลวิเคราะห์และการพัฒนาร่วมกันขององค์กร ประกอบกับแผนพัฒนาในระยะสอง ทั้ง 3 สำนัก มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาโครงการที่สามารถทำให้เกิดรูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ทันสมัย และสอดคล้องทิศทางของประเทศในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร กำหนดและจัดเตรียมแผนงานและนโยบายที่มาของรายได้จากการดำเนินงานหลักขององค์การคลังสินค้าให้ชัดเจนมากขึ้น พร้อมทั้งการวางแผนการสร้างรายได้ที่มาจากบริการใหม่ ได้แก่ การเตรียมการและจัดทำแผนขยายธุรกิจการค้าข้าวและพืชเศรษฐกิจทางการเกษตร พันธมิตร การให้เช่าคลังสินค้า การตรวจสอบ ควบคุมและดูแลรักษาสินค้าฝากเก็บ การเชื่อมโยงทางการตลาด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งควรมีการวางแผนในการพัฒนาสินทรัพย์ที่มีอยู่เดิมเพื่อจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรพืชไร่ที่ครบวงจรในแต่ละภาคของประเทศ

1.2 ควร กำหนดบทบาทและหน้าที่เพื่อเป็นองค์กรหลักในการสร้างคลังสินค้าและตลาดกลางสินค้าเกษตรพืชไร่ รวมถึงการแปรรูปสินค้าเกษตรพืชไร่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเป็นช่องทางการกระจายและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนในภูมิภาค รวมถึงมีหน่วยงานภายในที่มีขั้นตอนในการดูแลภารกิจครอบคลุมตั้งแต่การวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรพืชไร่ ตลอดจน จัดซื้อแหล่งวัตถุดิบของสินค้าเกษตรพืชไร่ จนกระทั่งกระจายสินค้าออกสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร ศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับภายใน โดยจัดทำเป็นร่าง พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า เพื่อให้รองรับโครงสร้างองค์กรที่มีการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่แบบครบวงจรตามระบบเกษตรสมัยใหม่ หากจะนำไปใช้บังคับให้เกิดขึ้นจริง มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรรวบรวมเอาคำตอบดังกล่าวมาวิเคราะห์แล้วไปจัดทำเป็น (ร่าง) แก้ไขพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ..... ปรับปรุงวัตถุประสงค์ทำกิจการขององค์การคลังสินค้าให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2581

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตากรุณาของอาจารย์ ดร.นันทพล กาญจนวัฒน์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ความเมตตากรุณารับเป็นที่ปรึกษา และได้สละเวลาช่วยให้คำแนะนำแนวคิดในทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำผลงานวิจัยที่สมบูรณ์ ตลอดจน ขอขอบพระคุณผู้ทรง คุณวุฒิทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าที่ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก การนำเสนอแบบสอบถามผู้บริหารระดับปฏิบัติการและการรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ได้ความคิดเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ และหวังว่าการวิจัยนี้จะมีคุณค่า สร้างองค์ความรู้ก่อประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล นิมิพานิช. (2548). *การบริหารจัดการภาครัฐใหม่: หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2546). *การปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัย.
- วสันต์ เรืองประภัสร์. (2554). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการบริหารปกครองในระบอบประชาธิปไตย สองกระแสความคิดในการบริหารจัดการภาครัฐสู่ลูกค้าหรือพลเมือง*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เสนอต่อสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.
- สมหญิง เจียมศักดิ์ศรี. (2533). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมรัฐวิสาหกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์. (2555). *เจาะลึกการจัดการข้าวไทยในมิติการกระจายรายได้และประสิทธิภาพการผลิต*. กรุงเทพฯ: เอกสารทางวิชาการ.
- องค์การคลังสินค้ากระทรวงพาณิชย์. (2555). *รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารองค์การคลังสินค้าปี 2556-2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill Book Company.

ความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด

The Members' Service Demand of Maha Sarakham Hospital Saving Cooperative Limited.

ปาริฉัตร อัทธการ¹, และอนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ²

Parichat Atthakor¹, and Anucha Puripunpinyoo²

¹นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²อาจารย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master Student of Agriculture and Cooperratives Program Thammathirat Open University

²Lecturer from the Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding Author Email: p.chamchong27@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 20 July 2020

Accepted: 27 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำนวน 316 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าสถิติค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) เมื่อพิจารณาารายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{x}=4.41$) 1.2) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{x}=3.91$) และ 1.3) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ($\bar{x}=3.57$) ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบด้านอายุ สถานภาพการสมรส ระดับรายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน มีความต้องการในการรับบริการที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพศและระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความต้องการในการรับบริการแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 3) ด้านเจ้าหน้าที่ ควรเอาใจใส่ต่อการให้บริการแก่สมาชิกมีมนุษยสัมพันธ์และการบริการด้วยใจ มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้ให้บริการให้มีความรอบรู้ สามารถตอบข้อซักถาม และให้คำแนะนำแก่สมาชิกได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจน ตลอดจน ต้องมีการจัดเอกสารอย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการให้บริการแก่สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สหกรณ์ออมทรัพย์, ความต้องการ, การรับบริการ

Abstract

The research objectives were to 1 study the members' service demand of Maha Sarakham hospital saving cooperatives limited 2. compare the members' service demand to the different personal factors and 3. study the problems and suggest the guidance for the saving cooperatives limited The study population was comprised of 1,504 members of Maha Sarakham hospital saving cooperatives limited. The sample size was calculated by Taro Yamane's formulation at 0.05 error. It turned out of 316 individuals as sample size.

Accidental sampling technique was applied. The questionnaire was utilized as the data collection tool. The data analysis was applied descriptive statistics-percentage, arithmetic mean and standard deviation, and the inferential statistics-t-test, F-test, One-way ANOVA and content analysis Research findings found that 1) as a whole, the members' service demand of Maha Sarakham hospital saving cooperatives limited was in the highest level of demand. Focusing on a specific area, it found that there was the high demand of cooperatives members for the provided service officers followed by cooperative operation, cooperatives information provider, location, materials, and durable goods respectively which showed up with the high level of members' service demand, 2) the difference of members' age, married status, income level, and the membership duration had no difference of members' service demand at 0.5 level of statistical significance while the difference of gender and education level had a difference of members' service demand at 0.5 level of statistical significance, 3) the cooperative problems for members' service demand were the service officers, the document management, technology application for members' services demand, the guidance's for cooperatives services would suggest that the provided service officers would pay attention for their services, good human relationship, sense of service mind. Also, the cooperative would have contained the officers' training program for knowledgeable, able to answer the members' questions and give members information clearly and concisely. The cooperative would apply the modern technology for member's service demand efficiently.

Keywords: Demand for services, Cooperative Members, Saving Cooperative Limited

บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นองค์การธุรกิจประเภทสถาบันการเงินอื่นคล้ายกับธนาคาร เกิดขึ้นเนื่องจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน เพื่อการทำประโยชน์แก่ตนเองเป็นที่ตั้ง โดยคนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพยายามเอารัดเอาเปรียบต่อคนจำนวนมากไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และช่วยเหลือคนที่มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ จึงนำเอาหลักการสหกรณ์มาใช้ หลักการสหกรณ์ดังกล่าวต่างก็สนับสนุนและเสริมสร้างซึ่งกันและกันในอันที่จะทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ประสบความสำเร็จคือส่งเสริมประโยชน์ของสมาชิกที่ช่วยกันจัดตั้งขึ้นมาโดยยึดหลักความสมัครใจ หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม แต่สหกรณ์จะไม่สามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดีและเจริญก้าวหน้าเติบโตได้ หากปราศจากความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องคือสมาชิก (People) ในฐานะเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของสหกรณ์กับระบบ (System) และวิธีดำเนินการบริหารองค์กรเพื่อประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ (Organization Procedures) ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้จะต้องดำเนินการสัมพันธ์กันและกัน เพราะการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นกระบวนการของสมาชิกเพื่อมวลสมาชิก ทุกขั้นตอนโปร่งใส ตรวจสอบได้ มุ่งสู่ผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม บนบรรทัดฐานแห่งความรับผิดชอบร่วมกัน สมาชิกต่างมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการ ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน ให้นั่นคงและปลอดภัย สหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทยกำเนิดขึ้นที่จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี 2459 ชื่อ "สหกรณ์ วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้" ต่อมา ในปัจจุบันรัฐบาลได้จัดสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงิน ประเภทหนึ่งตามประกาศกระทรวงการคลัง แต่การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มิได้มีเป้าหมายเพื่อหวังผลกำไรสูงสุดเช่นสถาบันการเงินอื่น ทั้งนี้สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีเงินออมและกู้ยืมเงินได้เมื่อจำเป็น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีการดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจการรับฝากเงินสมาชิก การให้กู้ การให้บริการ เพื่อแก้ไขปัญหาตนเอง

ตลอดจนถึงการจัดสวัสดิการในรูปแบบการช่วยเหลือสมาชิก (กองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ, 2551) สหกรณ์ออมทรัพย์ ถือเป็นอีกสถาบันการเงินหนึ่งที่มีความมั่นคงสูง เป็นที่ยอมรับในสังคมว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยวิธีการสหกรณ์ แต่เนื่องจากสภาวะแวดล้อมทางการเงินได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ทางการเงินของโลกและการดำเนินนโยบายการเงินเสรีของประเทศไทยทำให้ธุรกิจด้านสถาบันการเงินต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นจากสถาบันการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศและจากธุรกิจอื่น ๆ ที่สามารถให้บริการทางการเงินที่เกิดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งสถาบันการเงินต่าง ๆ ต่างก็พยายามที่จะมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการบริการให้มีความหลากหลาย รวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาการให้บริการและนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กร ให้ประสบความสำเร็จโดยการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2559)

สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ของหลักการสหกรณ์ จัดตั้งและดำเนินงานเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2535 มีสมาชิกแรกก่อตั้ง จำนวน 285 คน มีทุนเรือนหุ้นที่ขอจดทะเบียน จำนวน 87,100 บาท สมาชิกส่วนใหญ่รับราชการ เป็นลูกจ้างประจำ และสมาชิกสมทบที่เป็นลูกจ้างชั่วคราว สังกัดโรงพยาบาลมหาสารคาม มีการบริการด้านเงินฝากและด้านเงินกู้ ด้านเงินฝาก มีเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ ส่วนด้านเงินกู้มีเงินกู้ฉุกเฉิน เงินกู้สามัญและเงินกู้พิเศษ การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด เป็นการดำเนินธุรกิจ ในลักษณะของการให้บริการ ซึ่งปัจจุบันการดำเนินธุรกิจการให้บริการนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความประทับใจให้กับสมาชิก โดยการสร้างคุณภาพการบริการพร้อมทั้งหยิбы่น และส่งมอบความประทับใจที่เป็นเลิศให้กับสมาชิกเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีให้กับสมาชิก ฯลฯ ปัจจุบัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีความผันผวนมากขึ้น ส่งผลถึงการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ในเรื่องของการบริการ การบริหารงาน และมีผลกระทบโดยตรงต่อสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นเฉพาะผู้ที่บริโภคสินค้าจากต่างประเทศจะเกิดผลกระทบเป็นอย่างมาก มีสภาพการว่างงานที่เกิดขึ้นในครอบครัว รายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากลดลง และการหารายได้เสริมลดลง จากผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ดังกล่าว ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์หลายประการ การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงาน และการบริการจากเดิมทุกปีอันเนื่องมาจากตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ คณะกรรมการซึ่งเป็นผู้บริหารของสหกรณ์มีการเลือกตั้งใหม่ทุกปี ทำให้การบริหารงาน ไม่ต่อเนื่องส่งผลให้การบริการแก่สมาชิกอาจไม่ดีเท่าที่ควร เป็นต้น

ดังนั้น จากเหตุผลและปัญหาการตามทีกล่าวมาในข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด อันจะนำไปใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการปรับปรุงรูปแบบ วิธีการ และพัฒนาการให้บริการ เพื่อให้การบริการมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน เสริมสร้างศักยภาพในการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด และเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

สมาชิกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำกัด จำนวน 316 คน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ สมาชิกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำกัด จำนวน 1,504 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำกัด จำนวน 316 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำกัด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงก์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ่างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนิสิตพลศึกษาของมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต รวมทั้งสิ้น จำนวน 169 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test) และการทดสอบค่าเอฟ (F- test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำกัด ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำกัด

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-30 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ 5-10 ปี เหตุผลที่สมัครเป็นสมาชิกเพราะต้องการออมทรัพย์และกู้เงิน จำนวนครั้งที่เข้าใช้บริการเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อเดือน มีการติดต่อกับฝ่ายสวัสดิการมากที่สุด มีการใช้บริการด้านฝากเงินมากที่สุด และได้รับทราบข่าวสารสหกรณ์จากเจ้าหน้าที่สหกรณ์ด้วยกัน และจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสมาชิกมีความต้องการในการรับบริการโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =3.90) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =4.41) รองลงมา ด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =3.91) และต่ำที่สุด ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =3.57) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ให้ความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ความสุภาพและใช้ถ้อยคำสุภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ 2) ความกระตือรือร้นในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ 3) การแต่งกายและบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตามลำดับ

1.2 ด้านการดำเนินงาน ให้ความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านสวัสดิการ 2) ด้านการให้เงินกู้ และ 3) ด้านการรับฝากเงิน ตามลำดับ

1.3 ด้านสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ ให้ความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานที่ตั้งของสหกรณ์มีความสะดวกในการบริการ 2) ความเพียงพอของเครื่องมือ และความทันสมัยของอุปกรณ์ และ 3) สถานที่สำนักงานสหกรณ์มีความสะอาด และจัดเก็บเอกสารเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามลำดับ 4 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ ให้ความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีการให้คำแนะนำเพิ่มเติมเมื่อสมาชิกเข้าไปใช้บริการ 2) มีการใช้สื่อต่าง ๆ แจ้งข่าวสารของสหกรณ์แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง และ 3) สมาชิกมีการรับรู้ข่าวสารของสหกรณ์จากสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และอายุการเป็นสมาชิก

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เพศ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีเพศแตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อดูรายละเอียดแสดงในรายด้านพบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่าสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัดที่มีเพศ แตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด แตกต่างกันในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

2.2 อายุ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ไม่แตกต่างกัน

2.3 สถานภาพ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ไม่แตกต่างกัน

2.4 การศึกษา สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อดูรายละเอียดแสดงในรายด้าน พบว่า สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด แตกต่างกันในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

2.5 รายได้ต่อเดือน สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ไม่แตกต่างกัน

2.6 อายุการเป็นสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ที่มีอายุการเป็นสมาชิกแตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ไม่แตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด

ผลการวิจัยพบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการสมาชิก การจัดเก็บเอกสารและเทคโนโลยี โดยมีข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่สหกรณ์ควรเอาใจใส่ต่อการให้บริการแก่สมาชิกมีมนุษยสัมพันธ์และการบริการด้วยใจ มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้

ให้บริการให้มีความรอบรู้ สามารถตอบข้อซักถามและให้คำแนะนำแก่สมาชิกได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจนการจัดเอกสารอย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการให้บริการแก่สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด พบว่ามีความต้องการในการรับบริการโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=4.41$) ด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.91$) และด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.57$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด พบว่า การเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ด้านอายุ สถานภาพการสมรส ระดับรายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันมีความต้องการในการรับบริการที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพศและระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความต้องการในการรับบริการแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด พบว่าเสนอแนะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ ควรเอาใจใส่ต่อการให้บริการแก่สมาชิกมีมนุษยสัมพันธ์และการบริการด้วยใจ มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้ให้บริการให้มีความรอบรู้ สามารถตอบข้อซักถาม และให้คำแนะนำแก่สมาชิกได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจน ตลอดจนต้องมีการจัดเอกสารอย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการให้บริการแก่สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

ความคิดเห็นความคิดเห็นต่อความต้องการในการรับบริการของสมาชิก ประกอบด้วย ด้านการดำเนินงาน ด้านสถานที่ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ และด้านข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของนพคุณ เดชะผล (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกต่อคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์การเกษตรปฎิรูปที่ดินหนองกอก จำกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์การเกษตรปฎิรูปที่ดินหนองกอก จำกัด อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อสมาชิกในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจ ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการสมาชิก มีการศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ด้านการพัฒนาบุคลากรมากที่สุด รองมาคือ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ด้านการพัฒนาสถานที่ให้บริการ โดยด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด มีความต้องการในการรับบริการของสมาชิก ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสุภาพและใช้ถ้อยคำสุภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิพย์ มณเฑียร (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำกัด พบว่า

ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการให้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการให้บริการ ซึ่งจะเห็นว่าความพึงพอใจและใช้ถ้อยคำสุภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ นั้นเป็นส่วนสำคัญในการบริการ สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี รวมถึงความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วย ด้านการดำเนินงานสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด มีความต้องการในการรับบริการของสมาชิก ด้านการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.41$) คือ ด้านสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา ทองใหญ่ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ผลการศึกษา โดยรวมพบว่าบุคลากรมีความคาดหวังต่อการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อยู่ในระดับมาก จะเห็นว่าสวัสดิการที่พนักงานให้ความสำคัญมาก ได้แก่ โบนัส, วันหยุด-วันลา ตามกฎหมาย, ประกันสังคม, ค่าล่วงเวลา และเบี้ยขยัน ส่วนอีกปัจจัยสำคัญที่พนักงานยุคนี้ต้องการ ก็คือสวัสดิการด้านสุขภาพ ตั้งแต่ประกันสุขภาพ, ประกันชีวิต, ค่ารักษาพยาบาลของพนักงานและคนในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจที่มักเป็นความต้องการของคนทำงานรุ่นใหม่ นั่นก็คือ “เวลาทำงานที่ยืดหยุ่นได้ (Flexible Hour)” โดยคนรุ่นใหม่มักจะเน้นที่ประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าระบบการทำงานในแบบเก่าที่เน้นปริมาณมากกว่า ด้านสถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด มีความต้องการในการรับบริการของสมาชิก ด้านสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากปัจจุบันสถานที่ตั้งคับแคบและไม่เหมาะสม ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.27$) คือ สถานที่ตั้งของสหกรณ์มีความสะดวกในการบริการ มีความแตกต่างกับงานวิจัยของกัลยา แจ่มแจ้ง (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากด้านอาคารสถานที่ คือ ธนาคารตั้งอยู่ในทำเลที่เดินทางมาได้สะดวกและสถานที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ ด้านอาคารสถานที่ ลูกค้ามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในรายละเอียดลูกค้ามีความพึงพอใจระดับมาก เรียงลำดับคือ สถานที่กว้างขวางสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ตู้บัตรคิวสำหรับลูกค้าที่ไปติดต่อตั้งอยู่ในที่ ๆ เหมาะสมสะดวกในการกดบัตรป้ายบอกขั้นตอนการให้บริการต่าง ๆ มีความชัดเจน บริการน้ำดื่ม โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์และวารสารมีเพียงพอ มีเจ้าหน้าที่ คอยดูแลรักษาความปลอดภัยในเวลาราชการ ระดับปานกลาง คือทางเข้าออกของธนาคารมีความสะดวกเหมาะสม การจัดที่นั่งสำหรับรอรับบริการมีอย่างเพียงพอระดับน้อย คือธนาคารตั้งอยู่ในทำเลที่เดินทางมาติดต่อได้สะดวก สถานที่จอดรถสะดวกและเพียงพอด้านพนักงานลูกค้ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด มีความต้องการในการรับบริการของสมาชิก ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการให้คำแนะนำเพิ่มเติมเมื่อสมาชิกเข้าไปใช้บริการ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิพย์ มณเฑียร (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาการให้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำกัด พบว่า ควรมีการปรับปรุงเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกได้ทราบ และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันช่องทางการสื่อสารมีหลายรูปแบบ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาทำให้สะดวกต่อการแจ้งข่าวสาร สื่อออนไลน์ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ฝ่ายบริการสามารถสื่อสาร แจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว และทั่วถึงได้ ปัจจัยส่วนบุคคลที่หรือข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกมีผลต่อความต้องการในการรับบริการ ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด คือระดับการศึกษาในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เช่น ความสุภาพและใช้ถ้อยคำสุภาพในการให้บริการ ความกระตือรือร้นในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควร นำผลของการวิจัยในครั้งนี้มาเป็นนโยบายเพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงคุณภาพการให้บริการในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาถึงจุดที่บกพร่องในการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป

1.2 สหกรณ์ ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาการให้บริการของสหกรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้มากที่สุด ประเด็นที่สมาชิกมีความต้องการในการรับบริการด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมากที่สุด ในด้านความสุภาพ และใช้ถ้อยคำสุภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ความกระตือรือร้นในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ควรมีการปลูกจิตสำนึกในการให้บริการ กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปเข้ารับการอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เข้าร่วมสัมมนาด้วยกัน

1.3 สหกรณ์ ควรคำนึงถึงสถานที่ตั้งของสหกรณ์มีความสะดวกในการบริการ เนื่องจากผู้ใช้บริการจะได้เกิดความพึงพอใจในความสะดวกในการใช้บริการอาทิเช่น จอดรถได้ง่าย สะดวก สถานที่ตั้งสามารถหาได้ง่าย ทำให้ผู้ใช้บริการมีความสะดวกที่จะมาใช้บริการของสหกรณ์

1.4 สหกรณ์ ควรจัดหาช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกโดยการใช้สื่อออนไลน์ให้มากขึ้น เช่น ตั้ง Facebook สหกรณ์เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกหรือผู้ที่มีความสนใจในสหกรณ์ หรือตั้งกลุ่ม Line ของสหกรณ์เพื่อติดต่อข่าวสารสำคัญให้แก่สมาชิก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด เพื่อที่จะได้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ทั้งนี้จะได้นำมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด ต่อไป

2.2 ควร ทำการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจต่อการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด

2.3 ควร มีการศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อผู้รับบริการ

2.4 การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาพัฒนาระบบการให้บริการสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีต้องขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านคณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการคิดวิเคราะห์ที่ดีเพื่อนำมาสู่การปรับปรุงต่อยอดในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบพระคุณสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนในการวิจัยและบริการวิชาการเผยแพร่ผลงานด้วยดีมาตลอด

เอกสารอ้างอิง

- กองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ. (2551). *คู่มือการส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบการจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ กองสหกิจสหกรณ์พาณิชย์ และธนกิจ กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- กัลยา แจ่มแจ้ง (2549). *ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- กุลธีรา ทองใหญ่. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*. 13(2),17-18.
- นพคุณ เดชะผล (2559). ความพึงพอใจของสมาชิกต่อคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินหนองกอกจำกัด. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: ดัชนีการพิมพ์.
- รุ่งทิพย์ มณเฑียร. (2560). ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย จำกัด. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 9(1), 101-110.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2559). *แนวทางพัฒนาสหกรณ์ด้านการเงินและร้านค้า*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.webhost.cpd.go.th/cepocpd>.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics and Introductoly Analysis*. 3rd ed. New York: Harper & Row Publications

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร
Behavioral Decision Making in Selection Members of Parliament of a Group of
Rachthanijarernsrisothon Province.

สนุก สิงห์มาตร

Sanook Singmart

อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from the Faculty of Political Science and Public Administration Maha Sarakham Rajabhat University

Corresponding Author Email: rock800000@hotmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 19 July 2020

Accepted: 28 July 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร และ 2. วิเคราะห์สมการโครงสร้างและตรวจสอบสมการโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร จำนวน 400 คน ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามานะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านการทำตามหน้าที่ของพลเมือง ($\bar{x}=3.94$) 1.2) ด้านความต้องการลดภาระโยชน์ทางการเมือง ($\bar{x}=3.72$) 1.3) ด้านความต้องการต่อต้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ($\bar{x}=3.43$) ตามลำดับ 2) การวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสัมพันธ์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.458 ; > .05$) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ CFI = 1.000, TLI = 1.000, ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี SRMR = 0.025, RMSEA = 0.060 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการตัดสินใจ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, กลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร

Abstract

The theses of there research 1. To study behavioral levels of the decision to choose Member of Parliament of the people in group of Rachthanijarernsrisothon provine 2. To analyze the structural equations and examine the structural equations that influence behavior he decision to choose Member of Parliament of the people in group of Rachthanijarernsrisothon provine. Population people in group of Rachthanijarernsrisothon provine 3,323,185 people. Sample groups include there are 400 people. The

statistics used are mean and standard deviation and data analysis using Structural Equation Modeling (SEM). The research instruments were The instrument used in the research was a questionnaire and using data analysis using structural equations. The results of the research showed that. The behavior level of the decision making of the members of the House of Representatives of the people of group of Rachthanijarernsrisothon provine was in the high level and the results of the analysis of the equation, the structure of the relationships, the behavior of the members of the House of Representatives of the people group of Rachthanijarernsrisothon provine found that. After the format adjustment, it was consistent with the empirical data since. The harmony of the model as a whole is the Chi-square test was statistically significant at the level of 0.05 ($P = 0.458$; $> .05$) Which is the set criteria When considering the index set at the level greater than or equal to 0.90, found that every index is CFI = 1.000, TLI = 1.000, passed the criteria respectively. For the index that is set at less than 0.05, it is found that the SRMR = 0.025, RMSEA = 0.060. Therefore, it can be concluded that equations, structure, relationships, behavior patterns, decisions to select members of the House of Representatives of the people group of Rachthanijarernsrisothon provine the data obtained from the conceptual framework of the research is in harmony with the empirical data.

Keywords: Behavioral Decision Making, Member of Parliament, Rachthanijarernsrisothon Group

บทนำ

ในสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งภูมิภาค มีการเคลื่อนไหวทางสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อาจดูเหมือนว่าจะต่ำกว่าพื้นที่ภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ หมายความว่า อาจมีข้อจำกัดของการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจหรือการครองชีพของประชาชน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ของประชาชนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ยังขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแบบจริงจังและขาดความศรัทธาต่อประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ที่จะรักษาและวางแผนประชาธิปไตยที่จะไม่ให้ใครคนใดคนหนึ่งมาแย่งชิงเอาไปจากประชาชนได้ (กรรณิกา ชมดี, 2544, น.39) แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ระบอบประชาธิปไตยแม้จะมีจุดอ่อนมีช่องโหว่มากมายเพียงใด ก็ยังดีกว่าเผด็จการทุกรูปแบบ (อมร รักษาสมัย, 2537, น.126) หรืออย่างน้อยประชาธิปไตยก็เปิดพื้นที่ทางสังคมให้มีการสร้างความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของผู้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้สามารถสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อพัฒนาตนเอง (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2548, น.96) จึงพอจะมองเห็นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างถ่องแท้ ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งในครั้งต่อมา พรรคการเมืองที่คนตะวันออกเฉียงเหนือให้การสนับสนุนมักจะเป็นฝ่ายชนะการเลือกตั้งในแทบทุกครั้งไป สื่อให้เห็นถึงความมีหลักคิด อุดมการณ์ อุดมคติในการเลือกตัวแทนของตนตามระบอบประชาธิปไตยในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาที่เป็นรูปธรรมจริง ๆ (พิบูล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร, 2561, น.8)

กลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร เป็นภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 แบ่งกลุ่มจังหวัดตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 (ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ออนไลน์) ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธร ซึ่งในความเป็นจริงที่เกี่ยวกับการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา (24 มีนาคม 2562) พบว่า ประชาชนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 4 จังหวัดนี้ได้ตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับผลการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นไปตามที่นักวิชาการหรือบรรดาการคาดการณ์ไว้ พรรคการเมืองบางพรรคหรือผู้สมัครบางคนที่มีผู้เทสรรพกำลังทุกอย่างและเคยเป็นพรรคที่เคยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมาโดยตลอดและคาดว่าจะได้รับคะแนนเสียงตามที่มุ่งหวังไว้

กลับไม่เป็นไปตามที่มีความมุ่งหวังไว้ เช่นเดียวกันพรรคการเมืองบางพรรคหรือผู้สมัครบางคนกลับได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการเลือกตั้งทั้งที่บางพื้นที่ประชาชนเองไม่รู้จักแม้กระทั่งชื่อผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้นเลย สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นคำถามที่ตามมามากมายว่าเกิดอะไรขึ้นในพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในภูมิภาคนี้

ดังนั้น จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร มีเหตุผลหรือปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ประชาชนในภูมิภาคนี้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีรูปแบบพฤติกรรมอย่างไร มีปัญหาหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว อีกทั้งในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการ พฤติกรรมทางการเมืองในหลายครั้งของเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่ผ่านมาว่ามีปัจจัยใดบ้าง ตลอดจนสร้างรูปแบบสมการ โครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร มีลักษณะอย่างไร เพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็น เป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร
2. เพื่อศึกษาสมการโครงสร้างและตรวจสอบสมการโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร (อีสานตอนล่าง 2) โดยมีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น จำนวน 3,323,185 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร จำนวน 400 คน โดยการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามาเน (Taro Yamane, 1973, p.580-581) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามศึกษาระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพพจน์ของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อความ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร จำนวน 400 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling= SEM) และการประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Evaluating the data- model fit) เป็นการประเมินความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าสถิติต่าง ๆ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling= SEM) และการประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Evaluating the data-model fit)

ผลการวิจัย

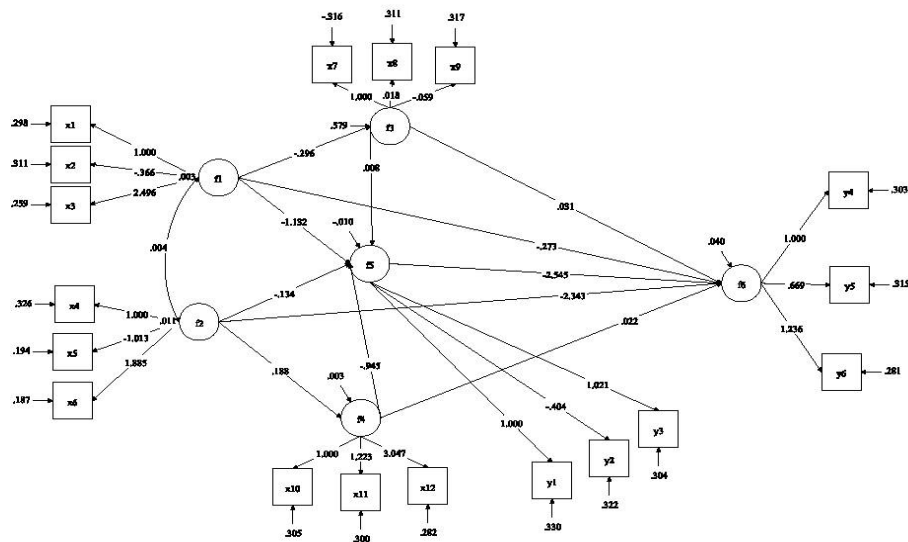
การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า 1) ด้านการทำตามหน้าที่ของพลเมือง ($\bar{x}=3.94$) 2) ด้านความต้องการอรรถประโยชน์ทางการเมือง ($\bar{x}=3.72$) 3) ด้านความต้องการต่อต้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ($\bar{x}=3.43$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาสมการโครงสร้างและตรวจสอบสมการโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างและตรวจสอบสมการโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ตามสมมติฐานการวิจัย เป็นไปตามดังรายละเอียด แผนภาพที่ 1 ดังนี้

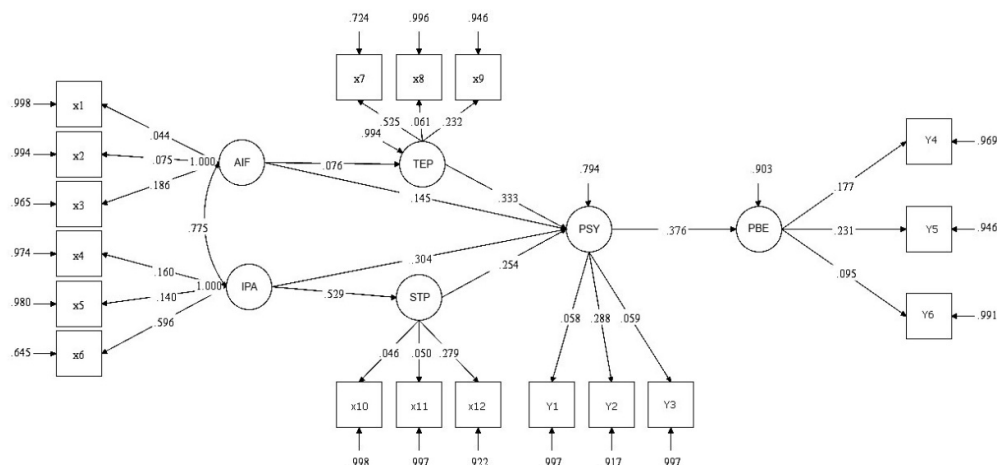

$\chi^2 = 99.709$, $df = 2$, $P\text{-Value} = 0.000$, $CFI = 0.939$, $TLI = 0.816$, $SRMR = 0.027$, $RMSEA = 0.349$, $\chi^2 / df = 49.854 > 2$

แผนภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสัมพันธ์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน (ก่อนปรับปรุงแบบ)

จากแผนภาพที่ 1 พบว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม พบว่า การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.000$; < 0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ $CFI = 0.939$, $TLI = 0.816$ ยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี $SRMR = 0.027$, $RMSEA = 0.349$ ยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า พบว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธรที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัยยังไม่มี ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงต้องมีการปรับโมเดลให้มีความกลมกลืนต่อไป

ผลการตรวจสอบสมการโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร (กรณีปรับปรุงแบบ) ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับ (Modification indices) โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งผลการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร พบว่า โมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าดัชนีความกลมกลืนดังแสดงในแผนภาพที่ 2 ดังนี้

$\chi^2 = 6.721$, $df = 7$, $P\text{-Value} = 0.458$, $CFI = 1.000$, $TLI = 1.000$, $SRMR = 0.025$, $RMSEA = 0.060$, $\chi^2 / df = 0.960 < 2$

แผนภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสัมพันธ์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร (หลังปรับตัวแบบ)

จากแผนภาพที่ 2 พบว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร หลังการปรับรูปแบบแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม พบว่า การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.458$; $> .05$) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ $CFI = 1.000$, $TLI = 1.000$, ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี $SRMR = 0.025$, $RMSEA = 0.060$ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ที่ได้จากรอบแนวคิดในการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า 1) ด้านการทำตามหน้าที่ของพลเมือง ($\bar{x}=3.94$) 2) ด้านความต้องการอรรถประโยชน์ทางการเมือง ($\bar{x}=3.72$) 3) ด้านความต้องการต่อต้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ($\bar{x}=3.43$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาสมการโครงสร้างและตรวจสอบสมการโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร พบว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธรหลังได้ปรับตัวแบบแล้วนั้น เห็นได้ว่าสมการโครงสร้างความสัมพันธ์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ที่ได้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามที่กำหนด

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร พบว่า ประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร มีระดับพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก คือ ด้านการทำตามหน้าที่ของพลเมือง รองลงมาคือด้านความต้องการอรรถประโยชน์ทางการเมือง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความต้องการต่อต้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดมีความตื่นตัวต่อการเลือกตั้งในครั้งนี้เป็นอย่างมาก อาจเป็นเพราะประเทศไทยไม่ได้จัดการเลือกตั้งระดับประเทศหรือเลือกตั้ง ส.ส.มาเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้คนตื่นตัวกับการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นอย่างมากส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกตั้งที่ออกมา อยู่ในระดับมากทุกด้านนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ ขวรัตน์สกุลกิจ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณี ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก ในด้านตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัด และด้านการรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพร อาจวิชัย (2558, บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาปัจจัย ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม: ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ผลการศึกษาพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด ด้านนโยบายเลือกตั้ง ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านบริบททางการเมือง และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้งตามลำดับ

2. ผลการศึกษасмการโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร พบว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร หลังการปรับรูปแบบแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม พบว่า การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.458 > .05$) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ CFI = 1.000, TLI = 1.000, ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี SRMR = 0.025, RMSEA = 0.060 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า สมการโครงสร้างความสัมพันธ์รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ที่ได้จากการออกแบบคิดในการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสัญญา เคนาภูมิ (2560, น.52-58). ศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางประเทศไทย พบว่า รูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ได้แก่ การเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ($\beta=.665$) การเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง ($\beta=.178$) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีปัจจัยกำหนด ($\beta=.178$) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีจิตวิทยา ($\beta=.156$) และอรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล ($\beta=.105$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

เป็น 0.865 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ได้ร้อยละ 74.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.54385 ($F=272.70$; $p\text{-value} = 0.001$)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธรนี้ ควรเสนอให้หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หน่วยงานระดับกลาง ระดับภูมิภาคของรัฐ สถาบันการศึกษา พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศได้ ผลการวิจัยทำให้ค้นพบรูปแบบที่เหมาะสมระดับมากที่สุด

1.2 สมการโครงสร้างความสัมพันธ์รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกลุ่มจังหวัดราชธานีเจริญศรีโสธร ที่ได้จากการออกแบบคิดในการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เราสามารถนำเอาปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ทั้ง 12 ตัวที่ค้นพบจากงานวิจัยไปขยายผลในการที่จะพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศพร้อมทั้งจะเป็นรูปแบบที่นำไปใช้ได้ทางปฏิบัติจริง คุ่มค่า และเหมาะสม ผู้ดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนให้เข้าใจเพื่อนำไปดำเนินการได้อย่างคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในกลุ่มจังหวัดอื่น ๆ

2.2 ควร ศึกษาวิจัยรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 ควร ศึกษาวิจัยรูปแบบพัฒนาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.4 ควร ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคอื่น ๆ ของประเทศด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส บุตดาพงษ์, ว่าที่ ร้อยตรี ดร.พิชิต กันยารณ, ดร.พิกุล มีมานะ, ท่านสุพล พองงาม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี, ดร.พิภูมิ ศรีชนะ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดยโสธรและนางจันทร์เพ็ญ ประเสริฐศรี อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอำนาจเจริญพร้อมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่ง ในการให้คำปรึกษาแนะนำในการวิจัยด้วยความเมตตาและเอาใจใส่อย่างยิ่งมาตลอด ขอขอบพระคุณนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำชี้แนะในการวิจัย และขอขอบคุณพี่น้องประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตพื้นที่ราชธานีเจริญศรีโสธรซึ่งหมายถึง จังหวัด อุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา ขมดี. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณี: โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์) .บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธิดารัตน์ ขวรัตน์สกุลกิจ. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม. สันติ: ตักสิลาการพิมพ์.
- เบญจพร อจวิชัย. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557*. (หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2548). *การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิบูล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร. (2561). *ประชาธิปไตย Thailand 4.0 ความมั่นคงของชาติพันธุ์อีสาน*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ครั้งที่ 3. 11 – 12 มกราคม 2561.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2560). *อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5(2).
- อมร รักษาสัตย์. (2537). *ประชาธิปไตยยุคหลักชัย*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rdEd). New York. Harper and Row Publications.

ปัญหาการค้นหาคำความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
The Problems in Fact-Finding of the Criminal Court for Corruption
and Misconduct Cases.

วรวิมลลักษณ์ อังจิตต์ตระกูล¹, และวรรณวิภา เมืองถ้ำ²

Warinlak Ungjittrakul¹, and Wanwipa Muangtham²

¹นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master Student of Laws Sukhothai Thammathirat Open University

²Lecturer from the Faculty of Law Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding Author Email: piyanoot74@hotmail.com

Received: 8 July 2020

Revised: 20 July 2020

Accepted: 28 July 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบทบาทศาลในการค้นหาคำความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และ 2. ศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในการค้นหาคำความจริงในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร แล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงลึกแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทศาลในการค้นหาคำความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบใช้ระบบไต่สวน ศาลทำหน้าที่ค้นหาคำความจริงด้วยตนเองและเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้ และ 2) ปัญหาในการค้นหาคำความจริงมี 2 ประการ คือ 2.1) การไต่สวนมูลฟ้องกฎหมายกำหนดให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องเฉพาะคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์เท่านั้น ส่วนคดีที่อัยการสูงสุด หรือประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นโจทก์ให้ศาลประทับฟ้องไว้โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับคดีที่พนักงานอัยการหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ 2.2) ในขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาในทางปฏิบัติศาลยังคงใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ส่วนข้อจำกัดในการค้นหาคำความจริงคือ ผู้พิพากษายังคงมีทัศนคติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการข้อ 9 ซึ่งเน้นระบบกล่าวหาทั้งวาระการแต่งตั้งโยกย้ายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษาในระบบไต่สวนต้องขาดตอนไป ผู้ศึกษาจึงขอเสนอการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาและข้อจำกัดในการค้นหาคำความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ชัดเจนภายใต้การอำนวยความสะดวกในระบบไต่สวน

คำสำคัญ: คดีทุจริต, การค้นหาคำความจริง, ระบบไต่สวน

Abstract

The objective of this research was to examine (1) the role of the criminal court for corruption and misconduct cases on the fact-finding process (2) the problems and limitations in fact-finding process of the criminal court for corruption and misconduct cases. This study was a qualitative and documentary research by studying the fact-finding process in accusatorial and inquisitorial systems and the roles of the court on the fact-finding process for corruption and misconduct cases in abroad. The documentary research was conducted from related documents, laws, regulations, rules, provisions, and correlated reports with fact-finding process of the criminal court for corruption and misconduct cases. It was found that (1) the role of

the court in fact-finding process of the criminal court for corruption and misconduct cases used an inquisitorial system. The court is responsible for fact-finding process by itself and calling for further evidence. (2) Problems in fact-finding process were 2 points 2.1) a preliminary examination in accordance with the provisions is only allowable the court conducts preliminary examination in criminal cases filed by injured persons. In the cases filed by either the attorney general or the chairman of national anti-corruption commission, the court renders an order to accept the charge without preliminary examination. There is no need to conduct preliminary examination in the cases filed by either the public prosecutor or the national anti-corruption commission However a preliminary examination may be investigated, if the court deems appropriate. 2.2) In the process of adjudication, in practice, the court still applies the principle of in Dubio Pro Reo. For limitations in fact-finding process, judges still have an attitude according to the code of criminal procedure and judicial conduct (No.9) focused on an accusatorial system. In addition, transfer order is also a cause to interrupt the experience and expertise of judges in the inquisitorial system. Therefore, the researcher would like to propose a clear amendment to the law regarding problems and limitations in fact-finding process of the criminal court for corruption and misconduct cases under the administration of justice in the inquiry system.

Keywords: Corruption Case, Fact-Finding Process, Inquisitorial System

บทนำ

การค้นหาคำความจริงในคดีอาญาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากวิธีค้นหาคำความจริงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ย่อมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ หรืออาจมีการลงโทษผู้บริสุทธิ์ หรือไม่อาจบังคับการลงโทษได้อย่างเสมอภาคการดำเนินกระบวนการยุติธรรมก็ถือว่าล้มเหลว (ไพโรจน์ กมลเชษฐ์ และคณะ, 2540) ระบบการค้นหาคำความจริงตามหลักสากลที่สำคัญ มี 2 ระบบ คือระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน ซึ่งทั้งสองระบบนี้ สิ่งที่แตกต่างกันในสาระสำคัญคือ บทบาทของศาลในการค้นหาคำความจริง กล่าวคือ ในระบบกล่าวหา ศาลจะวางตัวเป็นกลางมีบทบาทในเชิงรับ โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดนั้นจริง ศาลจะไม่เรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติม แต่ในระบบไต่สวน ศาลจะมีบทบาทในเชิงรุก ศาลจะเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้ ไม่ผูกมัดกับพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาพิสูจน์เท่านั้น การนำพยานหลักฐานมาสืบเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ไม่เคร่งครัดต่อหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานและในประเทศไทยศาลใช้บทบาทในการค้นหาคำความจริงทั้ง 2 ระบบ คือใช้ระบบกล่าวหากับการค้นหาคำความจริงในศาลยุติธรรมทั่วไป เนื่องจากเสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ จบการศึกษาจากประเทศอังกฤษและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปกฎหมาย จึงทำให้ระบบกล่าวหาเข้ามามีอิทธิพลและฝังรากลึกในกระบวนการยุติธรรมของไทย (อภินิติพันธ์พร้อม และคณะ, 2550, น.240) และใช้ระบบไต่สวนกับการค้นหาคำความจริงในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เนื่องจากเป็นคดีที่มีความซับซ้อน การกระทำความผิดมักปกปิดช่องทางการทุจริตมีพยานหลักฐานจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลเป็นเครือข่าย จึงยากแก่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ และมีบทบัญญัติหลายมาตราที่ให้อำนาจศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อค้นหาคำความจริงในเชิงรุก เช่น การให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติม นอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบ มีอำนาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นได้ (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความทุจริตและประพฤติมิชอบ, 2559) ศาลเป็นผู้ซักถามพยานเอง คู่ความจะซักถามได้ต่อเมื่อได้รับ

อนุญาตจากศาล ศาลจะเป็นผู้รับผิดชอบในการค้นหาข้อเท็จจริงจากการกระทำความผิดโดยการสืบพยาน โดยไม่ปล่อยให้เป็นที่บงกชหน้าที่ของพนักงานอัยการและทนายจำเลยเท่านั้น

การแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจึงควรเริ่มตั้งแต่ชั้นตรวจคำฟ้อง ใต้สวนมูลฟ้อง ซึ่งการใต้สวนมูลฟ้องเป็นกระบวนการที่สำคัญตามหลักการตรวจสอบเพื่อกลั่นกรองคดีที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอเข้าสู่กระบวนการขึ้นพิจารณา แต่การใต้สวนมูลฟ้องนั้นกลับถูกจำกัดให้กระทำเพียงกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ส่วนกรณีที่อัยการสูงสุด ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลไม่จำเป็นต้องใต้สวนมูลฟ้อง และกรณีพนักงานอัยการหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ กฎหมายกำหนดให้ศาลไม่จำเป็นต้องใต้สวนมูลฟ้อง เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้ใต้สวนมูลฟ้อง ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องตกเป็นจำเลยโดยที่คดีนั้นอาจไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอ ไม่เป็นไปตามหลักการตรวจสอบ ทำให้สิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับการคุ้มครองเพราะอาจต้องสูญเสียเสรีภาพหากศาลประทับฟ้อง ต้องถูกขังหากไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง นอกจากนี้การพิจารณาคดีของศาลที่ไม่ผูกมัดในการรับฟังพยานหลักฐานเพียงเท่าที่โจทก์จำเลยอ้างเป็นพยาน แต่ศาลต้องค้นหาข้อเท็จจริงในคดีให้ปรากฏครบถ้วนรอบด้านนอกเหนือจากการนำสืบพยานหลักฐานของคู่ความ หากมีข้อเท็จจริงใดที่ศาลยังสงสัยเมื่อศาลเป็นผู้ซักถามเองจึงต้องถามจนกว่าจะสิ้นสงสัย การที่ศาลจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสองจึงไม่อาจทำได้ในการค้นหาความจริงในระบบใต้สวน (วีระพงษ์ บุญโญภาสและคณะ, 2556, น.420) ทั้งผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงต้องยึดถือประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการซึ่งเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติและการดำรงตนของข้าราชการตุลาการและมีสภาพบังคับทางวินัยจึงยังคงมีทัศนคติในการรับฟังพยานหลักฐานตามประมวลจริยธรรมตุลาการ ข้อ 9 ที่กำหนดให้ “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเอง ก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง” อันเป็นบทบัญญัติที่เน้นระบบกล่าวหาที่ศาลจะวางตนเป็นกลางไม่เรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติม เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง อันเป็นการค้นหาความจริงของศาลยุติธรรมทั่วไปและแม้มีบทบัญญัติให้ศาลเป็นผู้กระทำเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 ซึ่งกำหนดให้ศาลมีอำนาจสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยผลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอได้ก็ตาม แต่ทางปฏิบัติศาลมักไม่ใช้ (สมทรัพย์ นำอำนวย, 2541, น.61) โดยเกรงว่าจะถูกตำหนิว่าไม่เป็นธรรม ลำเอียง ถูกร้องเรียนเรื่องความเป็นกลาง และเสี่ยงต่อจริยธรรมข้าราชการตุลาการด้วย (ปัทมิตา สิริภาพโสภณ, 2560, น.15) เมื่อผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหมั่นเรียนมาจากศาลยุติธรรมทั่วไป การใช้อำนาจในการค้นหาความจริงโดยเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง จึงยังคงมีข้อจำกัดตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการที่ยังต้องคำนึงถึงและไม่เคยชินในการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองและเคยชินกับระบบกล่าวหา ทำให้ผู้พิพากษายังไม่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการแสวงหาพยานหลักฐานข้อเท็จจริงด้วยตนเองนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอมากนัก เพราะศาลที่ใช้ระบบใต้สวนในศาลยุติธรรมมีเพียงไม่กี่ศาล เช่น ศาลอาญาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือจำกัดเฉพาะคดีไม่กี่ประเภท เช่น คดีค้ำมนุษย์ คดีคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งการแต่งตั้งโยกย้ายตุลาการเป็นสาเหตุหนึ่งในการสร้างและสะสมความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาที่มีวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ความจริงของเรื่องที่กล่าวหาว่ามีมูลความจริงและผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดนั้นและศาลต้องชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา โดยอาศัยกระบวนการค้นหาความจริงและขณะเดียวกันต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาไม่ให้ถูกละเมิดจากการดำเนินคดีอาญาสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้นั้นเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยเฉพาะคดี

ทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพ ความมั่นคงของสังคม เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นและก่อให้เกิดการความเสียหายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินจำนวนมาก เพื่อให้ศาลใช้บทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีอย่างเต็มที่โดยปราศจากข้อกังขาว่าจะขัดต่อประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ เสียต่อการถูกร้องเรียนว่าไม่เป็นธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องมุ่งศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งนี้ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ประชาชนหรือผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองภายใต้ระบบไต่สวน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทศาลในการค้นหาความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในการค้นหาความจริงในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **การรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญา ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด คำแนะนำ และเอกสารราชการอื่น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ สารานุกรม บทความจากวารสาร เช่น บทบัณฑิตย วารสารนิติศาสตร์และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา

2. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการค้นหาความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทศาลในการค้นหาความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบาทศาลในการค้นหาความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศส ซึ่งใช้การค้นหาความจริงในระบบไต่สวนเช่นกัน ศาลจึงมีบทบาทในเชิงรุก โดยบทบาทศาลขึ้นก่อนพิจารณาคดี ในประเทศฝรั่งเศสมีผู้พิพากษาไต่สวนซึ่งทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เปรียบเสมือนพนักงานสอบสวน แต่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานโดยผู้พิพากษาการแสวงหาพยานหลักฐานจึงทำได้อย่างกว้างขวาง ในประเทศเยอรมนี กระบวนการสืบสวนสอบสวนอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ ผู้พิพากษาไต่สวนจะเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นสืบสวนสอบสวน ในกรณีพนักงานอัยการร้องขอให้ผู้พิพากษากำหนดการใช้มาตรการบางอย่างที่จำเป็นในการสืบสวนสอบสวนคดี เช่น คำร้องขอให้มีการจับผู้ต้องหาเป็นไปตามหลักสัดส่วนหรือไม่ (สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, 2559, น. 6-56) ส่วนในประเทศไทยไม่มีผู้พิพากษาไต่สวนซึ่งค้นหาความจริงร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แต่ผู้พิพากษามีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา เช่น พิจารณาออกหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนบทบาทศาลในชั้นพิจารณาพิพากษาคดีทั้งประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย ต่างใช้วิธีพิจารณาระบบไต่สวน ศาลจึงมีบทบาทในเชิงรุกที่จะแสวงหาพยานหลักฐานได้ด้วยตนเอง เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีและพิพากษาตามที่ได้ความนั้น

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในการค้นหาความจริงในศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการค้นหาความจริงในศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

2.1 ปัญหาการค้นหาความจริงในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทย ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนีพบว่าประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี มีการกลั่นกรองคดีแม้คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์อย่างกระตือรือร้น ให้สิทธิจำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ส่วนในประเทศไทยศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบต้องทำหน้าที่ตรวจสอบกลั่นกรองคดีก่อนที่จะประทับฟ้อง แต่การไต่สวนมูลฟ้องของศาล กฎหมายกำหนดให้ต้องไต่สวนมูลฟ้องทุกคดี เฉพาะกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์เท่านั้น ส่วนกรณีอัยการสูงสุด ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง และกรณีพนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ กฎหมายกำหนดให้ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องเว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ในทางปฏิบัติศาลใช้ดุลพินิจในการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ น้อยมาก จากสถิติศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2560-2561 ศาลไม่เคยไต่สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์เลยแม้เพียงคดีเดียว ส่วนกรณีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ ศาลไต่สวนมูลฟ้องเพียง 5 คดี (สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพิพัฒนศักดิ์, 2562, น. 65) ผู้วิจัยเห็นว่าการไต่สวนมูลฟ้องเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ในการกลั่นกรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ไม่ต้องตกเป็นจำเลยโดยไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอ ศาลจึงควรไต่สวนมูลฟ้องทุกคดีไม่ว่าคดีที่อัยการสูงสุด ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์

2.2 ปัญหาการค้นหาความจริงในชั้นพิจารณาพิพากษาของศาล เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ต่างใช้ระบบไต่สวนในการค้นหาความจริง โดยที่ประเทศไทยยังคงใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งไม่ใช้ในการค้นหาความจริงในระบบไต่สวน เห็นได้จากคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ 9717/2561, 16468/2561 ผู้วิจัยเห็นว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีบทบัญญัติหลายมาตราที่ให้ศาลมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง รับฟังพยานหลักฐานได้กว้างขวาง รวมถึงการมีเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริงทั้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณาพิพากษา และศาลเป็นผู้ซักถามพยานเอง คู่ความจะซักถามได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล หากมีข้อเท็จจริงแห่งคดีส่วนใดที่ศาลยังไม่ชัดเจนและเป็นที่ยังสงสัยอยู่ ศาลจึงต้องแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อแก้ปมในคดีให้ลุล่วง จึงไม่ควรใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ดังเช่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนข้อจำกัดในการค้นหาความจริงของศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่าการใช้บทบาทในการค้นหาความจริงในระบบไต่สวน ศาลจำเป็นต้องมีทัศนคติในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมอย่างอิสระ โดยไม่ยึดติดกับทัศนคติแบบเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ทั้งต้องมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการใช้บทบาทในเชิงรุกอันเป็นบทบาทที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เน้นระบบกล่าวหาที่ศาลจะวางตัวเป็นกลาง มีบทบาทในเชิงรับ และมักไม่เรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมแต่อย่างใด ส่วนในระบบไต่สวนศาลต้องใช้เวลาในเตรียมคดีนาน เพราะแต่ละคดีมีพยานหลักฐานจำนวนมาก ต้องศึกษาทำความเข้าใจเรื่องราวในคดีเพื่อหาพยานหลักฐานของศาลเอง และต้องซักถามพยานเอง สังเกตอากัปกิริยาและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้วาระการแต่งตั้งโยกย้ายของผู้พิพากษาเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งทำให้การสร้างสมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษาต้องขาดตอนไป ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างให้ผู้พิพากษามีทัศนคติและความเข้าใจในการค้นหาความจริงในระบบไต่สวน รวมถึงการคุ้มครองการใช้ดุลพินิจอิสระในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมโดยปราศจากข้อก้ำกั้วจะขัดต่อประมวล

จริยธรรมข้าราชการตุลาการเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ และควรสร้างสมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษา เพื่อให้ค้นหาความจริงแท้ของเรื่องที่กล่าวหาได้ทุกแง่มุม อันนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยและพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องได้อย่างเที่ยงธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการค้นหาความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทศาลในการค้นหาความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ใช้การค้นหาความจริงระบบไต่สวน ซึ่งเป็นการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา หมายถึง การค้นหาความจริงในคดีที่มีลักษณะการดำเนินคดีระหว่างศาลและจำเลย มีวิธีการชำระความที่มุ่งเอาผลที่จะรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ โดยไม่เคร่งครัดต่อหลักเกณฑ์ ศาลจึงมีบทบาทในเชิงรุก สามารถเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้ รับฟังพยานหลักฐานได้อย่างกว้างขวาง แตกต่างจากศาลยุติธรรมทั่วไปที่มีบทบาทการค้นหาความจริงในระบบกล่าวหา ซึ่งเป็นการค้นหาความจริงในรูปแบบ หมายถึง การที่ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงในลักษณะของการควบคุมกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลจะมีบทบาทในเชิงรับ ศาลจะวางตัวเป็นกลาง โจทก์จำเลยต่อสู้กัน ศาลจะไม่ช่วยแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในการค้นหาความจริงในศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า ปัญหาในการค้นหาความจริงในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ปัญหาการค้นหาความจริงในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลใช้บทบาทในการค้นหาความจริงในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไม่เพียงพอ และมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องเฉพาะคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เท่านั้น ส่วนกรณีอัยการสูงสุด ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง และกรณีพนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นโจทก์ กฎหมายกำหนดให้ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องวันแต่ศาลเห็นสมควรให้ไต่สวนมูลฟ้อง จึงไม่ปฏิบัติตามหลักการตรวจสอบในคดีอาญา (Untersuchungsgrundsatz หรือ Examination Principle) ที่ต้องมีการตรวจสอบความจริงแท้ของเรื่อง และต้องตัดสินไปตามความจริงที่ตรวจสอบได้ความนั้น ทำให้มีคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่ไม่สามารถถ่วงดุลคดีที่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล และทำให้ศาลประทับฟ้องได้โดยง่าย 2) ศาลใช้บทบาทในการแสวงหาความจริงในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีไม่เพียงพอ ยังคงสงสัยในข้อเท็จจริงแห่งคดี ไม่สามารถวินิจฉัยข้อเท็จจริงแห่งคดีและวินิจฉัยชี้ว่าพยานหลักฐานพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ จึงยังคงยกฟ้องจำเลยโดยใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย สำหรับข้อจำกัดในการค้นหาความจริงในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลการวิจัยพบว่า ทิศนคติในการค้นหาความจริงของผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงคุ้นเคยกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เน้นระบบกล่าวหาและหยิ่งรักลึกในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ประกอบกับประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการข้อ 3 และข้อ 9 ซึ่งมีสาระสำคัญให้ศาลวางตนเป็นกลาง และการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความแต่ละฝ่ายที่จะกระทำผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามด้วยตนเองก็ต่อเมื่อเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง เมื่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีบทบัญญัติให้ศาลเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้ และใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดี การสร้างทัศนคติและประสบการณ์ความเชี่ยวชาญแก่ผู้พิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อแสวงหาความจริงแท้แห่งคดีให้ครบถ้วนรอบด้านและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อวินิจฉัยพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยโดยปราศจากข้อกังขาใด ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ส่งผลให้ศาลมี

ดุลพินิจในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้อย่างอิสระอย่างแท้จริง นำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษหรือปล่อยตัวผู้บริสุทธิ์ต่อไป

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัญหาการค้นหาคำความจริงของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ปัญหาการค้นหาคำความจริงในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง พบว่า การที่ศาลใช้บทบาทในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน เพราะทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาตัดสินคดีชั้นศาลต้องล่าช้า เนื่องจากกระบวนการกลั่นกรองคดีไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากในขณะที่จำนวนบุคลากรศาล เจ้าหน้าที่ มีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้รวดเร็ว ดังภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม” (Justice Delayed is Justice Denied) และไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ เพราะในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมีสิทธิที่จะแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ซึ่งเป็นสิทธิที่กฎหมายมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาตามหลักฟังความทุกฝ่าย หากศาลมีคำสั่งประทับฟ้องโดยง่ายจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาอาจต้องเสียอิสรภาพหากไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะผู้ถูกกล่าวหาที่มีฐานะยากจนไม่สามารถหาหลักประกันที่น่าเชื่อถือเพียงพอที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ และหากภายหลังศาลพิพากษายกฟ้องอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรศาลยุติธรรมตามนโยบายประธานศาลฎีกาที่มุ่งยกระดับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลยโดยคำนึงถึงเยื่ออาชญากรรมและความสงบสุขของสังคม

2. ปัญหาการค้นหาคำความจริงในชั้นพิจารณาพิพากษา พบว่า การที่ศาลสามารถใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยได้ อาจทำให้ศาลไม่ใช้บทบาทในการค้นหาคำความจริงภายใต้ระบบไต่สวนในชั้นพิจารณาพิพากษาอย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น การรับฟังพยานหลักฐานเพียงเท่าที่คู่ความนำเสนอ ไม่เรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมในส่วนที่ยังได้ข้อเท็จจริงไม่เพียงพอ และพิพากษายกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย เนื่องจากศาลยังสงสัยในข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานที่ได้มาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ส่งผลให้จำเลยซึ่งกระทำผิดจริงแต่พยานหลักฐานไม่เพียงพอหลุดพ้นจากการลงโทษและกลับไปทำผิดซ้ำ ทำให้เห็นว่าแม้มีกฎหมายกำหนดให้ใช้วิธีพิจารณาระบบไต่สวน แต่ในทางปฏิบัติศาลมีบทบาทไม่แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแบบเดิม อันขัดต่อเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มุ่งป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบเพราะคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมักก่อความเสียหายและส่งผลกระทบต่อสังคมและการพัฒนาประเทศในวงกว้าง ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงของสังคม และประโยชน์ของประชาชน จึงจำเป็นต้องกำหนดให้ศาลมีบทบาทการค้นหาคำความจริงในระบบไต่สวน ดังนั้น การที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้อย่างเสมอภาคจึงขัดต่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญาและหลักการค้นหาคำความจริงในระบบไต่สวน และส่งผลต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

3. ข้อจำกัดในการค้นหาคำความจริงของศาล พบว่า การที่ผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหมุนเวียนมาจากผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมทั่วไปที่ใช้หลักในการค้นหาคำความจริงแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้ศาลยังคงคุ้นเคยและมีทัศนคติในระบบกล่าวหา การใช้ดุลพินิจในการเรียกพยานหลักฐานของศาลเองนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอหรือการซักถามพยานด้วยตนเอง ศาลยังเกรงว่าจะถูกร้องเรียนกล่าวหาว่าไม่เป็นธรรม เข้าข้างคู่ความอีกฝ่ายมากเกินไป ทำให้การค้นหาคำความจริงของศาลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้การผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมาจากศาลยุติธรรมทั่วไปทำให้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการค้นหาคำความจริงในระบบไต่สวนไม่เพียงพอส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจในการเรียกพยานหลักฐานของศาลที่อาจไม่เพียงพอทำให้ต้องออกหมายเรียกพยานหลักฐานหลายครั้ง หรือเรียกพยานหลักฐานพุ่มพวย ไม่ตรงตามประเด็นสำคัญแห่งคดี ไม่สามารถแก้ปมแห่งคดีให้ชัดเจนได้ ข้อจำกัดในการค้นหาคำ

จริงของศาลจะทำให้ศาลต้องเสียเวลาในการพิจารณาคดีเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวนของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีเจตนารมณ์ในการพิจารณาคดีอย่างมีประสิทธิภาพโดยเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องให้มีการไต่สวนมูลฟ้องทุกคดีไม่เฉพาะแต่คดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์เท่านั้น และศาลควรมีบทบาทในเชิงรุกในการค้นหาความจริงให้มากขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559

1.2 ควร มีการเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ในเรื่องการวางตนของผู้พิพากษาให้ผู้พิพากษาคณะตระหนักถึงการซักถามพยานและเรียกพยานหลักฐานมาสืบด้วยตนเอง เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงแห่งคดีอันเป็นประโยชน์แก่การไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณาพิพากษาคดี โดยไม่จำกัดให้เป็นหน้าที่ของคู่ความ และทนายความแต่ละฝ่ายที่ต้องกระทำ ทั้งนี้การใช้อำนาจนี้ ไม่ขัดต่อประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ 9 แต่อย่างใด

1.3 ควร ปรับแก้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้พิพากษาเพิ่มเติม ให้ผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและประพฤติมิชอบแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิพากษามาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี และต้องเคยปฏิบัติคดีที่ใช้วิธีพิจารณาระบบไต่สวนมาก่อน ทั้งนี้ ต้องดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงแสดงความประสงค์ขอย้ายตามวาระได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร ศึกษาบทบาทการค้นหาความจริงของผู้พิพากษาไต่สวนในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการให้อำนาจองค์กรตุลาการในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้นคดีร่วมกับพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ และมีบทบาทในการแสวงหาพยานหลักฐานได้หลายรูปแบบ เพื่อนำมาปรับใช้กับบทบาทการค้นหาความจริงของผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ อันจะนำไปสู่การอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนภายใต้ระบบไต่สวนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณิภา เมืองถ้ำ ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำนักงานศาลยุติธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ได้ส่งเสริม สนับสนุนงานวิจัยและบริการเผยแพร่ผลงานด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- ปัทมิตา สิริภาพโสภณ. (2560). *การนำระบบไต่สวนมาใช้ในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ*. (หลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม. สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม. สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ไพโรจน์ กมลเชษฐ์ และคณะ. (2540). *รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่องกระบวนการยุติธรรมจะร่วมกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2556). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย เรื่องการนำระบบไต่สวนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศึกษาเปรียบเทียบนานาประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.

- สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพืช. (2562). รายงานการศึกษาวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพระบบงานศาลอาญาคดี
ทุจริตและประพฤติมิชอบ. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สมทรัพย์ นำอำนวย. (2541). บทบาทของศาลในชั้นพิจารณาเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2559). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. ในประมวลสาระ
ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง เล่ม 2. (หน่วยที่ 6, หน้า 6 – 89). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อภิตี โพธิ์พร้อม และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการเรื่องปัญหาความไม่เสมอภาคในกระบวนการ
ยุติธรรมที่ประชาชนได้รับ. กรุงเทพฯ: สำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม.

รูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
ในอำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา

The Model Therapy of Therapy for Cigarette-Addicted Adult of Sub-District Health
Promoting Hospital in Pakthongchai Nakhomratchasima Province.

สมพงศ์ เบอร์ไธสง¹, รุ่งสรรค์ สิงห์เลิศ², และชาตรี ศิริสวัสดิ์³

Sompong Berthaisong¹, Rungson Singhalert², and Chatree Sirisawat³

¹นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยุศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of Philosophy Program in Regional Development Strategies Mahasarakham Rajabhat University

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham Rajabhat University

Corresponding Author Email: Sompong.ber@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 17 July 2020

Accepted: 29 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในอำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อสร้างรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา และ 3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ที่สร้างขึ้นใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนวัยผู้ใหญ่ จำนวน 398 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที และสถิติวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) มีปัจจัยที่มีอิทธิพล 4 ปัจจัย ได้แก่ 1.1) ปัจจัยเสริม 1.2) ปัจจัยเอื้อ 1.3) ปัจจัยนำด้านลักษณะประชากรและสุขภาพ 1.4) ด้านความรู้ 2) ได้นำปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้ง 4 ปัจจัย มาเป็นข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบได้ 7 กิจกรรม ได้แก่ 2.1) กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพ 2.2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่ โทษและพิษภัยของบุหรี่ 2.3) กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาสูบ 2.4) มาตรการชุมชน 2.5) ความคาดหวังของครอบครัว 2.6) แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดผู้ติดบุหรี่ 2.7) กิจกรรมบำบัดต่อเนื่องและเยี่ยมเสริมพลัง เพื่อนำไปใช้บำบัดผู้ติดบุหรี่ และ 3) การประเมินผลรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ที่สร้างขึ้นใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถลดการสูบบุหรี่และหยุดสูบบุหรี่ได้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงสัปดาห์ที่ 20 ผู้เข้ารับการบำบัดหยุดสูบบุหรี่ได้ทั้ง 38 คน อีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 95 ลดได้แต่ยังไม่เลิกจำนวน 2 คน ทั้งนี้ยังไม่มีผู้กลับไปสูบบุหรี่ซ้ำ

คำสำคัญ: การบำบัดผู้ติดบุหรี่, ประชาชนวัยผู้ใหญ่, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

The objectives of this study were 1) to study factors affecting adult smoking cessation in Pak Thongchai district, Nakhon Ratchasima province; 2) to establish an approach to adult smoking cessation in sub-district health promoting hospitals; and, 3) to test the designed smoking cessation approach in sub-district health promoting hospitals, divided into three phases. Phase 1: the researcher conducted a study to learn about

casual factors that affected smoking habits along with smoking reduction and cessation of adults in Pak Thong Chai district. The population consisted of 398 people using the accidental sampling method. The data was collected through questionnaires and was analyzed with multiple linear regression. Phases 2: To establish an approach, the researcher brought the result from 'Phase 1' to conduct a brain storming and a focus group with 45 stakeholders such as specialists, public health personnel who are responsible for drug treatment programs, and public health volunteers for a brainstorming session. The result from the meetings, thus, had been delivered to five specialists to assess the appropriateness of the approach before a trial run. Phase 3: the researcher then tested the approach with adults who are addicted to cigarettes. The samples consisted of 40 adults from 16 villages in Toom sub-district, Pak Thong Chai district, Nakhon Ratchasima province. The samples were asked to complete a questionnaire before and after the training; and, the statistical data was analyzed by t-test analysis. After the training, smoking therapy had been carried out over a twenty-week period with the help of public health volunteers. The results showed that Phase 1: the factors affecting smoking habits and smoking cessation of adults in Pak Thong Chai district at a significance level of .05 were reinforcing factors (0.315), enabling factors (0.221), predisposing factors (0.167), and knowledge factors (0.157), respectively. Phases 2: Seven activities were found in the approach establishing session including building a relationship, general knowledge about cigarettes, tobacco law, tobacco control in a community level, family expectation, Idea of smoking therapy, and empowerment and twenty-week period of the continuous therapy program. Phase 3: After the trial run of the adult smoking cessation approach, the findings of before and after the training showed a statistically significant difference at .01. The result of the continuous therapy program revealed that all of the samples were able to reduce and stop smoking by 95 percentage points.

Keyword: therapy cigarette addiction, adults, Health Promotion Hospital

บทนำ

สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่เริ่มสูบตั้งแต่กลุ่มเยาวชนซึ่งสูบต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ จนกระทั่งส่งผลทำให้เกิดเจ็บป่วยจากผลกระทบการสูบ จากรายงานสำนักสถิติแห่งชาติข้อมูลปี พ.ศ.2557 ที่ได้สัมภาษณ์คนไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 54.8 ล้านคน พบว่ามีอัตราการสูบบุหรี่ร้อยละ 20.7 สูบเป็นประจำร้อยละ 18.2 นาน ๆ สูบครั้งร้อยละ 2.5 และเพศชายสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิงร้อยละ 18.4 เมื่อเทียบกับการสูบบุหรี่ในปี พ.ศ.2556 พบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.9 เป็นร้อยละ 20.7 ของประชากรทั้งประเทศ (ประกิจ วาทีสาธกิจ, 2557) ส่วนภาพรวมตั้งแต่ปี 2557-2560 มีแนวโน้มลดลง ผู้สูบบุหรี่เลือกบุหรี่ที่ผลิตจากโรงงานมากกว่าการมวนสูบด้วยตนเอง และในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่มีแนวโน้ม มีอัตราป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้น (พรรณปพร ลีวิโรจน์ และคณะ, 2560) ส่วนการสำรวจสถานการณ์กลุ่มผู้สูบบุหรี่ปี พ.ศ.2558 -2559 พบว่า การเจ็บป่วยและการตายด้วยโรคที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่โดยมีหลักฐานชัดเจนถึง 25 โรค และมีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ในกลุ่มอายุ 30 ปีขึ้นไป 50,737 คน ประเมินการความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ในปี พ.ศ.2552 มากถึง 74,884 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.78 ของ GDP ปี.พ.ศ.2561 คณะทำงานได้สรุปรายการสถานการณ์ปี พ.ศ.2560 ในกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป มีอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาคือมีผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 19.1 หรือ จำนวน 10.7 ล้านคน จากสถานการณ์ที่กล่าวมาการสูบบุหรี่นับเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ และ

เศรษฐกิจระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาการบริโภคยาสูบของโลก มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย โดยพบว่าประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 2,184,561 คน แบ่งเป็นเพศชาย 1,061,011 ล้านคน เพศหญิง 1,123,561 คน มีผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 18.5 เป็นชายร้อยละ 17.20 เพศหญิงร้อยละ 1.3 ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ จากฐานข้อมูลด้านการแพทย์และสาธารณสุขปี พ.ศ.2562 ประชากร อายุ 15 ปี ขึ้นไปจำนวน 1,536,480 คน ได้รับการคัดกรอง 653,868 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 สูบบุหรี่จำนวน 83,420 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 สามารถเลิกบุหรี่ได้ 16,773 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 ในจำนวนนี้มีผู้ที่เจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยสาเหตุจากการสูบบุหรี่ในระยะยาวซึ่งพบว่ามีคลินิกผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของโรงพยาบาลต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา มีผู้ป่วยที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ที่มีภาวะหอบหืด ภาวะลมโป่งพอง กลุ่มงานยาเสพติดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งรับผิดชอบงานด้านบริหารจัดการระบบยาเสพติดรวมถึงการบำบัดผู้ติดยาสูบ กำกับดูแลระบบรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมของการควบคุมการบริโภคยาสูบ ส่งเสริมณรงค์ตามนโยบายขององค์การอนามัยโลก และนโยบายยุทธศาสตร์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศ ประกาศนโยบายเข้าร่วมโครงการ 3 ล้าน 3 ปี เลิกบุหรี่ทั่วไพบีเกิดไท้องครำชน มีประชาชนเข้าร่วมคัดกรองจำนวน 451,704 คน เป็นกลุ่มที่สูบบุหรี่และสมัครใจเข้าบำบัดจำนวน 185,666 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 ของผู้ได้รับการคัดกรอง และผู้เข้ารับการบำบัดรักษาสามารถเลิกบุหรี่ได้ภายใน 6 เดือน มีจำนวน 35,796 คน คิดเป็นร้อยละ 19.28 ของผู้เข้ารับการบำบัด จะเห็นได้ว่ามีผู้สูบบุหรี่จำนวนมากที่ไม่สามารถเลิกได้แล้วกลับมาสูบใหม่หรือการติดยาสูบซ้ำและเกิดการเจ็บป่วยจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ (สำนักสถิติจังหวัดนครราชสีมา, 2561)

สำหรับ สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชาชนในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาปีงบประมาณ 2560-2562 คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอปักธงชัยให้ความสำคัญต่อประเด็นยาเสพติดและบุหรี่ตามยุทธศาสตร์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย ปี 2559 -2562 เพื่อมุ่งหวังลดความชุกของการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะประชากรไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไป โดยสิ้นปี พ.ศ.2562 ไม่ให้เกินร้อยละ 16.7 เพื่อคุ้มครองสุขภาพของประชาชนที่จะได้รับอันตรายจากควันบุหรี่ให้ลดลงร้อยละ 25 ภายในปี พ.ศ.2562 ในปีงบประมาณ 2561 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปักธงชัยร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดดำเนินการคัดกรองผู้สูบบุหรี่ตามโครงการ 3 ล้าน 3 ปี เลิกบุหรี่ทั่วไพบีเกิดไท้องครำชน เพื่อคัดเลือกประชาชนผู้ติดยาสูบเข้ารับการบำบัดเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุจากการสูบบุหรี่ ผลการดำเนินงานปี พ.ศ.2561 พบว่า ผู้ใหญ่ที่อายุ 21-59 ปี จำนวน 78,659 คน เพศชาย จำนวน 38,067 คน เพศหญิงจำนวน 40,592 คน มีผู้สูบบุหรี่จำนวน 20,357 คน คิดเป็นร้อยละ 25.88 จากฐานข้อมูลระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขของอำเภอปักธงชัยปี พ.ศ.2561-62 ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 73,603 คน ได้รับการคัดกรองสูบบุหรี่จำนวน 22,325 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ในจำนวนที่ได้รับการคัดกรอง สูบบุหรี่จำนวน 6,603 คน คิดเป็นร้อยละ 29.57 เข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอปักธงชัยทั้ง 20 แห่ง มีผู้สามารถลดและเลิกบุหรี่ได้สำเร็จภายใน 6 เดือนได้จำนวน 2,447 คน คิดเป็นร้อยละ 37.05 ที่เหลือกลับไปสูบบุหรี่ซ้ำและไม่สามารถเลิกได้จำนวน 4,156 คน คิดเป็นร้อยละ 62.94 และยังพบว่าผู้เข้ารับการบำบัดมีปัญหาสุขภาพจากการสูบบุหรี่ได้แก่ ปัญหาโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคความดันโลหิตสูง หอบหืด ภาวะลมโป่งพอง ปัญหากระดูกเชิงกระดูกสันหลังหักคด ปัญหาคนรอบข้างได้รับควันบุหรี่ (สำนักสถิติจังหวัดนครราชสีมา, 2561)

ดังนั้น จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบำบัดผู้ติดยาสูบสำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนสามารถเลิกบุหรี่ และเป็นการเสริมสร้างป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่มีผลมาจากการสูบบุหรี่ให้สามารถลดการสูบบุหรี่ และสามารถเลิกบุหรี่ได้ และให้กลับมามีสุขภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ที่สร้างขึ้นใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนวัยผู้ใหญ่อายุ 21-59 ปี ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 78,659 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนวัยผู้ใหญ่ จำนวน 398 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึก (Note form) จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshops) และการระดมสมอง (Brain Storming) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test) และสถิติวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์คุณลักษณะของประชากร และสถิติวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยนำด้านด้านคุณลักษณะประชากรและสุขภาพ และด้านความรู้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .063-.315 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามเรียงลำดับอำนาจการพยากรณ์จากมากไปหาน้อยได้แก่ ปัจจัยเสริม (Reinforcing Factors) 1 ตัวแปร ปัจจัยเอื้อ (Enabling Factors) 1 ตัวแปร และปัจจัยนำ 2 ตัวแปร

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า ได้นำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ทั้ง 4 ปัจจัยเป็นข้อมูลนำเข้าเพื่อวิเคราะห์และสร้างรูปแบบบำบัดผู้ติดบุหรี่ โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยผู้วิจัยร่างรูปแบบนำเสนอโดยใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพล 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยนำด้านด้านคุณลักษณะประชากรและสุขภาพ และด้านความรู้ โดยการเพิ่มปัจจัยด้านเจตคติ (Attitude) และการมีส่วนร่วม (Participation) เข้ามาเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างร่วมวิเคราะห์เสนอแนะในรูป K-PAER Model ผลการวิจัยได้ 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างสัมพันธภาพ 2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่ โทษและพิษภัยของบุหรี่ 3) กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาสูบ 4) มาตรการชุมชน 5) ความคาดหวังของครอบครัว 6) แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดผู้ติดบุหรี่ และ 7) กิจกรรมบำบัดต่อเนื่องและเยี่ยมเสริมพลัง เพื่อนำไปใช้บำบัดผู้ติดบุหรี่

3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ที่สร้างขึ้นใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังทำกิจกรรมกลุ่มบำบัดกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ในรูปแบบการจัดกระบวนการกลุ่มและการทำกลุ่มย่อยเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้การทบทวนตนเอง ทดลอง สาธิต และแสดงบทบาทสมมติ การปรับเจตคติ การเสริมพลัง (Empowerment) ร่วมกับการบำบัดต่อเนื่อง 4 ครั้ง ในรูปแบบการให้คำปรึกษารายกลุ่มและรายบุคคล ประกอบด้วยการให้คำแนะนำแบบสั้นตามผลการคัดกรอง (Brief Advice) และ (Brief Intervention) จำนวน 24 สัปดาห์ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หลังจากบำบัดครบตามระยะเวลาผู้เข้ารับการบำบัดสามารถลดการสูบบุหรี่ และหยุดสูบบุหรี่ได้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงสัปดาห์ที่ 20 ผู้เข้ารับการบำบัดหยุดสูบบุหรี่ได้ทั้ง 38 คน อีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 95 ลดได้แต่ยังไม่เลิกจำนวน 2 คน ทั้งนี้ยังไม่มีผู้กลับไปสูบบุหรี่ซ้ำ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์คุณลักษณะของประชากร และสถิติวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยนำด้านด้านคุณลักษณะประชากรและสุขภาพ และด้านความรู้

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ได้นำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ทั้ง 4 ปัจจัยเป็นข้อมูลนำเข้าเพื่อวิเคราะห์และสร้างรูปแบบบำบัดผู้ติดบุหรี่ โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยผู้วิจัยร่างรูปแบบนำเสนอโดย

ใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพล 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยนำด้านด้านคุณลักษณะประชากรและสุขภาพและด้านความรู้ โดยการเพิ่มปัจจัยด้านเจตคติ (Attitude) และการมีส่วนร่วม (Participation) เข้ามาเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างร่วมวิเคราะห์ เสนอแนะในรูป K-PAER Model ผลการวิจัยได้ 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างสัมพันธภาพ 2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่ โทษและพิษภัยของบุหรี่ 3) กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาสูบ 4) มาตรการชุมชน 5) ความคาดหวังของครอบครัว 6) แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดผู้ติดยาสูบ และ 7) กิจกรรมบำบัดต่อเนื่องและเยี่ยมเสริมพลัง เพื่อนำไปใช้บำบัดผู้ติดยาสูบ

3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการบำบัดผู้ติดยาสูบที่สร้างขึ้นใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภายหลังทำกิจกรรมกลุ่มบำบัดกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ในรูปแบบการจัดกระบวนการกลุ่ม และการทำกลุ่มย่อยเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้การทบทวนตนเอง ทดลอง สาธิต และแสดงบทบาทสมมติ การปรับเจตคติ การเสริมพลัง (Empowerment) ร่วมกับการบำบัดต่อเนื่อง 4 ครั้ง ในรูปแบบการให้คำปรึกษารายกลุ่มและรายบุคคล ประกอบด้วยการให้คำแนะนำแบบสั้นตามผลการคัดกรอง (Brief Advice) และ (Brief Intervention) จำนวน 24 สัปดาห์ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หลังจากบำบัดครบตามระยะเวลาผู้เข้ารับการบำบัดสามารถลดการสูบบุหรี่ และหยุดสูบบุหรี่ได้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงสัปดาห์ที่ 20 ผู้เข้ารับการบำบัดหยุดสูบบุหรี่ได้ทั้ง 38 คน อีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 95 ลดได้แต่ยังไม่เลิกจำนวน 2 คน ทั้งนี้ยังไม่มีผู้กลับไปสูบบุหรี่ซ้ำ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบำบัดผู้ติดยาสูบสำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้วิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 78.39 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 49.75 การศึกษาระดับ มัธยม/ปวช. มากที่สุดร้อยละ 64.82 สถานภาพคู่ร้อยละ 81.91 อาชีพรับจ้าง/ค้าขายร้อยละ 76.88 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000-11,000 บาทมากที่สุดร้อยละ 51.76 รายจ่ายในการสูบบุหรี่/วันไม่เกิน 60 บาทร้อยละ 80.40 และประสบการณ์สูบบุหรี่มากกว่า 15 ปีร้อยละ 73.37 จากสมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ การลดและเลิกสูบบุหรี่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ที่ติดยาสูบแตกต่างกัน โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปร ตามโดยกำหนดตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ (X_1) ปัจจัยด้านเจตคติการสูบบุหรี่ (X_2) และปัจจัยคุณลักษณะประชากรและสุขภาพ (X_3) ปัจจัยเอื้อ (X_4) และปัจจัยเสริม (X_5) ส่วนตัวแปรตามกำหนด 1 ตัวแปร คือพฤติกรรม การปฏิบัติเกี่ยวกับสูบบุหรี่ (Y) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (Y) จำนวน 5 ค่าพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .063 - .315 โดยที่ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) สูงสุด คือ ปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -.315 รองลงมาคือ ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -.221 ปัจจัยนำด้านคุณลักษณะประชากรและสุขภาพ (Predisposing factors) (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .167 ปัจจัยนำปัจจัยด้านเจตคติการสูบบุหรี่(X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -.063 ส่วนปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .157 โดยสามารถอธิบายความสอดคล้องแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแต่ละปัจจัยจากปัจจัยที่มีผลมากที่สุดตามลำดับดังนี้

ด้านปัจจัยเสริมมีอิทธิพลสูงที่สุดซึ่งปัจจัยด้านนี้ ได้แก่ บุคคลในครอบครัว เพื่อน ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคม การเห็นตัวอย่างบุคคลสำคัญสูบบุหรี่ การรับความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยบุหรี่ สื่อโฆษณา หรือผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับบุหรี่ทางสื่อโฆษณา

ต่าง ๆ อิทธิพลจากปัจจัยนำเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรรณปพร ลิวโรจน์ และคณะ (2560) ที่พบว่าสาเหตุที่สูบบุหรี่มาจากความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน การอยากลองซึ่งแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่

ด้านปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเอื้อเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลลำดับลงลงมา กล่าวไว้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดการปฏิบัติหรือแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ เช่น ทักษะของบุคคลโอกาสการเข้าถึงสถานที่ที่มีความพร้อมใช้ของสถานที่ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่และกฎระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การให้ความรู้จากการสอนในชั้นเรียนเกี่ยวกับโทษพิษภัยบุหรี่จะส่งผลต่อการสูบบุหรี่ การได้สัมผัสกับควันบุหรี่มือสองในบ้านที่สาธารณะ หรือคนที่สูบบุหรี่จะมีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ ความสะดวกในการหาซื้อบุหรี่ได้โดยง่าย การจัดบริการสถานที่ไว้สำหรับสูบบุหรี่โดยเฉพาะตามสถานที่เอกชน ส่วนราชการ ส่วนสาธารณะจะส่งผลต่อการลดการสูบบุหรี่ และการเลิกสูบบุหรี่อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับการเจ็บป่วยที่เกิดจากการสูบบุหรี่จะทำให้ส่งผลต่อการลดและเลิกบุหรี่ กฎหมายและระเบียบบังคับใช้ที่เคร่งครัดส่งผลต่อการสูบบุหรี่ ตัวแปรที่มีผลสูงกว่าตัวอื่นได้แก่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ใช้ควบคุมยาสูบ หรือบุหรี่ ส่วนตัวแปรที่มีผลรองลงมาได้แก่อิทธิพลของสื่อโฆษณา ซึ่งสอดคล้องกับพรรณปพร ลิวโรจน์ และคณะ (2560) และ Caliskan (2009) ที่พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการสูบบุหรี่ผ่านสื่อโฆษณา การเห็นภาพจากดารา และบรรทัดฐานทางสังคมนำไปสู่การเลียนแบบเพื่อความเท่ แสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ส่วนตัวแปรที่มีผลน้อยที่สุดได้แก่ความสะดวกของการหาซื้อและการสัมผัสบุหรี่มือสอง

ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ทั้ง 4 ด้าน ที่กล่าวว่าพฤติกรรมของการของผู้บริโภคมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การรับสิ่งเร้า การรับรู้ปัญหา การแสวงหาทางเลือก การประเมินทางเลือก การซื้อ ผลการซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับส่วนหลัง ได้แก่ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล (Individual Factors) ประกอบด้วย การสนใจการรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อและทัศนคติ บุคลิกภาพ แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง และแบบการดำเนินชีวิต และปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ กลุ่มผู้นำทางความคิด ครอบครัว วงจรชีวิต ชั้นของสังคม เป็นต้น การศึกษาของ Caliskan (2009) รวมถึงสมพงษ์ ลือกกลาง (2556) ก็สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่าวิธีช่วยให้ผู้ใหญเลิกบุหรี่จะต้องให้รู้ถึงโทษของบุหรี่ ประโยชน์การเลิก ฝึกทักษะในการแก้ไขปัญหา อาจโดยใช้สื่อเทคนิคการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวจิตใจ การเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยนำสำคัญเป็นตัวตัดสินว่าจะสูบบุหรี่ เลิกหรือเลิกสูบบุหรี่นั้น โดยเมื่อมีปัจจัยอื่นเป็นตัวกระตุ้นจะส่งผลให้สูบบุหรี่หรือเลิกสูบบุหรี่ได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. สร้างรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่สำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการบำบัดยาเสพติด กลุ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการบำบัดยาเสพติด และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้ง 3 กลุ่มจำนวน 40 คน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และกระบวนการกลุ่ม (Focus Group) ระดมสมอง วิเคราะห์สังเคราะห์สร้างรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ โดยผู้วิจัยนำเสนอร่างรูปแบบ K-PEAR Model ได้หลักสูตรบำบัดผู้ติดบุหรี่แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แล้วนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้ในรูปแบบกลุ่มบำบัด ได้ 1 โครงการ 7 กิจกรรม ระยะเวลาบำบัดแบ่งเป็น 3 ช่วง ช่วงที่ 1 เวลา 2 วัน 11 ชั่วโมง ช่วงที่ 2 บำบัดต่อเนื่อง 24 สัปดาห์ ช่วงที่ 3 สรุปประเมินผลลัพธ์หลังการบำบัดครบ 24 สัปดาห์

3. ประเมินผลรูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ที่สร้างขึ้นใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ช่วงที่ 1 ทดลองใช้โปรแกรมบำบัดตามรูปแบบ K-PEAR Model กับกลุ่มตัวอย่างที่ติดบุหรี่จำนวน 40 คน โดยใช้รูปแบบกลุ่มบำบัด มีกิจกรรมหลัก 7 กิจกรรมเวลา 2 วัน 11 ชั่วโมง โดยก่อน และหลังบำบัดได้ทดสอบความรู้ด้วยเครื่องมือที่สร้างขึ้นชุดเดียวกัน ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการบำบัดด้วยสถิติ t-test พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความพึงพอใจต่อกิจกรรมการบำบัดแบบกลุ่มเฉลี่ย (4.78) ช่วงที่ 2 บำบัดต่อเนื่อง 4 ครั้ง และเยี่ยมเสริมพลังรายบุคคลตามโปรแกรม 24 สัปดาห์ ผลปรากฏ

ว่าผู้เข้ารับการบำบัดการสูบบุหรี่ และเลิกได้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 และเพิ่มขึ้นเรื่อย ไปจนถึงสัปดาห์ที่ 20 กลุ่มตัวอย่างสามารถลดและเลิกสูบบุหรี่ได้จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ (95) ดังนั้นควรปรับระยะเวลาการบำบัดรวมกับการเยี่ยมเสริมพลังให้สั้นลง เนื่องจากการใช้โปรแกรมการบำบัดช่วงที่ 1 เป็นการนำเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก่อนรับการบำบัดต่อเนื่องแบบเดิมพบว่าผู้ติดบุหรี่สามารถลดการสูบบุหรี่ และเลิกสูบบุหรี่ได้ในเวลาบำบัดตามโปรแกรมสั้นลง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยนำ (ด้านความรู้ เจตคติ ปัจจัยด้านลักษณะประชากรและสุขภาพ) ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ต่างมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ จึงควรเสริมสร้างปัจจัยด้านนี้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่เล็กก่อนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้แก่ การให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างเจตคติที่ดีในระบบ ครอบครัว การสอนให้ความรู้ในชั้นเรียน และชุมชน เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ตั้งแต่เด็ก เป็นการป้องกันไม่ให้มีผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่เพิ่มขึ้น

1.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละแห่งควรนำรูปแบบการบำบัดไปประยุกต์ใช้แบบบูรณาการการมีส่วนร่วมของภาคเครือข่ายมากขึ้นเช่น ภาคส่วนราชการหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ชุมชน เครือข่ายอาสาสมัครอื่นเช่น จิตอาสาในพื้นที่ เพื่อกำหนดมาตรการ หรือธรรมนูญชุมชนเฉพาะประเด็นด้านการสูบบุหรี่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นขยายพื้นที่เพื่อไปประยุกต์ใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วทั้งประเทศร่วมกับมาตรฐานการบำบัดที่ขอบเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามารถให้บริการได้

1.4 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นลักษณะหลักสูตรกิจกรรมกลุ่มบำบัดรวมกับการบำบัดต่อเนื่องครั้งนี้ ควรนำไปใช้กับผู้ติดบุหรี่ที่สมัครใจหรือเข้ามาขอรับการบำบัดพร้อมกันในครั้งเดียวกันหลายคนจะทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สามารถจัดกระบวนการกลุ่มบำบัดได้มีประสิทธิภาพ และเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามโปรแกรมอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ปัจจัยนำด้านลักษณะประชากรเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมให้เกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้นควรมีการวิจัยเปรียบเทียบในกลุ่มอายุอื่นเช่นกลุ่มเด็กนักเรียน เยาวชนเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบว่าก่อนเข้าสู่ผู้ใหญ่มีพฤติกรรมใดที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของเด็กและเยาวชน เพื่อจัดกระบวนการแก้ไขปัญหาดังตรงประเด็น

2.2 ทดลองใช้รูปแบบการบำบัดผู้ติดบุหรี่ที่พัฒนาขึ้นมาให้กับประชาชนวัยผู้ใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แต่ละพื้นที่อาจประสบความสำเร็จแตกต่างกันจากสภาพการดำรงชีวิต ครอบครัวและความเป็นอยู่ของชุมชน ควรมีการวิจัยและทดลองในพื้นที่อื่น เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการวิจัยที่พบในการนำมาพัฒนาระบบบำบัดผู้ติดบุหรี่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้เหมาะสมแต่ละพื้นที่

2.3 ควรมีการศึกษาลักษณะตัวแปรแต่ละตัวสามารถส่งผลซึ่งกันและกันได้ หรือมีอิทธิพลย้อนกลับได้ หรือศึกษาตัวแปรปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มเช่น กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ไม่สูบบุหรี่และกลุ่มที่ติดบุหรี่เพื่อทราบปัจจัยดังกล่าวว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร จะเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพื่อให้ผลการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์นรินทร์รัชต์ พิชญคามินทร์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรพุทธิพงศ์ สัตยวงศ์ทิพย์ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และศาสตราจารย์พิเศษ ดร.นายแพทย์สำเริง แหยงกระโทก ผู้ช่วยรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ได้

สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณคณะกรรมการอาจารย์ ผู้ปกป้องวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ที่สุด และขอบคุณบุคคลอีกหลายท่าน จึงขอขอพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: ดัชนีการพิมพ์.
- ประกิจ วาทีสาธกิจ. (2557). *การเสียชีวิตของคนไทยต่อปีจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2557 จาก http://www.ashthailand.or.th/th/data_center_page.php?id=518 ; 2554. 9. Booker R. Practice Nursing promotion excellence
- พรรณปพร สิริโรจน์ และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นนอกระบบการศึกษาและผลการพัฒนาโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อการลดบุหรี่. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*.37(4)
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุพมาลย์ ประสมศักดิ์. (2558). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยและผลที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- สมพงษ์ ลีกลาง. (2556). รูปแบบการช่วยเหลือบุหรี่สำหรับผู้ใหญ่ที่ติดบุหรี่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ. (สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล
- สำนักสถิติจังหวัดนครราชสีมา. (2561). *ข้อมูลการสถิติการสูบบุหรี่ในจังหวัดนครราชสีมา*. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2561 จาก <http://nkrat.nso.go.th/>
- Caliskan, S. (2009). "The factors that affect smoking probability and smoking expenditures in Tuskey". *Serbian Journal of Management*, 2009,4(2), 183–20

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

Legal Measures Regarding the Liability of Establishment of Law Offices under the

Lawyers ACT B.E. 2528

อนุราช เพิ่มสิน¹, และภักฐิญา สิริบวรพิพัฒน์²

Anuratch Permsin¹, and Phatthiya Siribornpiphat²

¹นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹Master Student of Laws Sripatum University

² Lecturer from the Faculty of Law Sripatum University

Corresponding Author Email: anuratch.nueng@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 18 July 2020

Accepted: 29 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย และ 2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงลึกแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย ได้แก่ 1.1) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 ที่บัญญัติให้ “ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลังและให้นายทะเบียนทนายความจดแจ้งสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความ” 1.2) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประพฤติผิดมรรยาททนายความของทนายความในสำนักงานกฎหมาย “ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ” 1.3) ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษแก่สำนักงานกฎหมายที่ประพฤติผิดมรรยาททนายความ มาตรา 52 บัญญัติว่า “โทษผิดมรรยาททนายความมี 3 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ (3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ และ 2) มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย หากพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดเงื่อนไขในการเปิดสำนักงานกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลหากจะต้องจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย จำเป็นต้องมีการลงทะเบียนในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนั้น โดยทนายความจะต้องได้รับใบรับรองความถนัดทางวิชาชีพของทนายความ (CAPA: Certificate of Aptitude for lawyers) หรือประกาศนียบัตรความเชี่ยวชาญและในกรณีที่ต้องมีการฝึกอบรมก็ต้องได้รับใบรับรองการฝึกอบรมด้วย

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, ความรับผิด, สำนักงานกฎหมาย

Abstract

The objective of this thesis is to study legal measures relating to the liability in the establishment of a law office due to at present the establishment of a law office is still independent while there is still no provision for liability of the law office. Therefore, to provide guidelines in establishing an effective and

standardized law office including stipulating penalties for law offices is the purpose of this study. The findings reveal that (1) as for problems concerning the establishment of the law office under the Lawyer Act B.E. 2528, Article 42. In this regard, as there is currently no law concerning the structure of the establishment of the law office in which, under the Lawyer Act B.E. 2528, Section 42, it defines only that the Registrar of Lawyers shall notify the establishment of the law office in the register only. It is not required that the applicant for registration of law office establishment must be a licensed attorney. This makes the establishment of a law office to be conducted by anyone interested and wanting to do this business without any department or organization to inspect, supervise and control to be standardized and recognized for the public (2) As for problem concerning the involvement in liability to the misconduct of lawyer's etiquette of the lawyer in the law office under Regulation of the Lawyer Council regarding the Etiquette of Lawyer B.E 2529 Section 1 Article 4, there is nothing mentioned about the law office. Therefore, such regulation cannot be also enforced with the law office. Regardless of the type of attorney office established, it is not liable under the Regulation of the Lawyers Council of the etiquette of lawyers in any case and (3) As for problems relating to penalties for law firms that have misconduct. Since there is no statutory provision related to probation, the prohibition of business operations within the time limit or fine imposing of the law firm, especially in the case of the legal professional in the jurisdiction, or such law office or the involvement in recognizing or encouraging legal professionals in the jurisdiction or law office to misconduct the regulations of the etiquette of lawyers. As a result, the law offices have no fear and do not strictly adhere to the inspection to prevent the lawyer from behaving in violation of the etiquette of the lawyer. Therefore, the author recommends the amendment of Lawyer Act B.E. 2528 and the Regulations of the Lawyers Council of Thailand on the Etiquette of Lawyers B.E 2529 to be made concerning the liability of the Law Office.

Keyword: Legal Measures, Liability, Law Office

บทนำ

สำนักงานกฎหมายเป็นสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติงานทางกฎหมาย โดยในสำนักงานกฎหมายนั้นจะมีนายความทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย จัดทำเอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย และดำเนินการแทนคู่ความทั้งทางอาญาและแพ่งตรวจสอบเรื่องราวต่าง ๆ (จิตติ ดิงศักดิ์, 2555) และค้นคว้ากฎหมายที่จะนำมาใช้โดยการศึกษาประมวลกฎหมาย พระราชกฤษฎีกา เทศบัญญัติ คำพิพากษาของศาลสูงที่มีมาแล้ว และกฎหมายฉบับที่ตราขึ้นไว้ ตลอดจน ให้คำแนะนำแก่คู่ความถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายทำการแทนคู่ความในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมาย จัดทำเอกสารเกี่ยวกับกฎหมายและค้นหาคำบรรพต่าง ๆ ในประมวลกฎหมาย ว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในศาลแทนคู่ความทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา (ศักดิ์ ศิลประสิทธิ์, 2544, น.3)

การจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนี้ ในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 กำหนดให้นายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง และให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความซึ่งมีผลให้สำนักงานกฎหมายถูกจัดตั้งให้อยู่ในรูปแบบของสำนักงานและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทางกฎหมาย แต่จากการ

บังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว ยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ส่งผลให้การจัดตั้งสำนักงานกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้มาตรฐาน อันเป็นที่ยอมรับของประชาชนเท่าที่ควร โดยมีสภาพของปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 เนื่องจากพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 บัญญัติให้ “ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง และให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความ” ประเด็นปัญหาและนำมาสู่การศึกษาคือ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดกล่าวถึงโครงสร้างการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 กำหนดแต่เพียงให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนเท่านั้น มิได้มีการกำหนดให้ผู้ขอจัดตั้งสำนักงานกฎหมายจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และมิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ ในการดำเนินงานของสำนักงานกฎหมายที่ขอจัดตั้ง ทำให้การตั้งสำนักงานกฎหมายสามารถตั้งได้โดยบุคคลใดก็ตามที่สนใจและต้องการประกอบธุรกิจด้านนี้ โดยที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะเข้าไปตรวจสอบ กำกับ ควบคุมดูแล ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน เป็นเหตุให้ในปัจจุบันนี้มีการเปิดสำนักงานกฎหมายกันอย่างแพร่หลาย ภาวะจึงตกแก่ประชาชนหรือผู้ที่ต้องการใช้บริการจากสำนักงานกฎหมายดังกล่าว ต้องกลั่นกรองและตรวจสอบด้วยตนเองในการใช้บริการสำนักงานกฎหมาย อาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการถูกหลอกลวง ฉ้อโกง หรือการให้ข้อมูลค่าปรึกษาในทางคดีที่ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายทำให้ประชาชนได้รับความเสียหาย อันถือได้ว่าเป็นการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในกรณีนี้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย เพื่อสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนที่มาปรึกษาเกี่ยวกับบรรทัดคดีต่าง ๆ และกำหนดความรับผิดชอบเพื่อไม่ให้เกิดประทุพผิดในการดำเนินกิจการของสำนักงานกฎหมายนั้น 2) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประทุพผิดผิดมรรยาททนายความของทนายความในสำนักงานกฎหมาย เนื่องจากข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 1 ข้อ 4 กำหนดว่า “ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังจะกล่าวต่อไป นี้ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประทุพผิดผิดมรรยาททนายความ” ในประเด็นนี้ ส่งผลให้เกิดประเด็นการแอบอ้าง ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงทั้งแก่ผู้ถูกแอบอ้างและผู้เสียหายที่หลงเชื่อการแอบอ้าง และเมื่อเกิดความเสียหายแล้วพบว่าไม่สามารถเอาผิดกับสำนักงานกฎหมายได้ เพราะไม่มีกฎหมายฉบับใดกำหนดหลักเกณฑ์ให้สำนักงานกฎหมายต้องร่วมรับผิดชอบด้วย ยกตัวอย่างกรณีของ นางอนุสรฯ วงศ์สนธิ ผู้เสียหาย พร้อมด้วย นางสาวณัฏฐาณันท์ แอกทอง เข้าพบพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจบางยี่ขัน เพื่อแจ้งความดำเนินคดีกับ นายธนาศิวัฒน์ ชัยธนธาณัต หรือ ประธานบอย ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา และได้มอบคลิปหลักฐานของ นางอนุสรฯ ที่ ประธานบอย นำไปไลฟ์สดในเฟซบุ๊กส่วนตัว ให้กับพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานจากนั้นได้เดินทางไปยื่นเรื่องต่อ ประธานศาลฎีกา ให้ตรวจสอบ การละเมิดอำนาจศาลกรณีที่ ประธานบอย บอกว่าสามารถวิ่งเต้นคดีให้กับ นายวราฯ กล่อมไสยาสน์ ได้ในชั้นศาลฎีกา รวมทั้งส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ตรวจสอบคลิปเสียงการสนทนาจำนวน 3 คลิป (สำนักข่าวอิศรา, 2563, ออนไลน์)

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในหัวข้อเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การจัดตั้งสำนักงานกฎหมายมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน อันเป็นที่ยอมรับของประชาชน ตลอดจน มีบทกำหนดโทษสำนักงานกฎหมายให้รับผิดชอบในกรณีที่ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในสังกัดหรือสำนักงานกฎหมายประทุพผิดผิดมรรยาททนายความ โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **การรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญา ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด คำแนะนำ และเอกสารราชการอื่น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความจากวารสาร เช่น บทบัณฑิตย วารสาร นิติศาสตร์และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา
2. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 จากการศึกษาเนื้อหาของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 ที่บัญญัติให้ “ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง และให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความ” จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดกล่าวถึงโครงสร้างการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 กำหนดแต่เพียงให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนเท่านั้น มิได้มีการกำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งสำนักงานกฎหมายจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และมีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ ในการดำเนินงานของสำนักงานกฎหมายที่ขอจัดตั้ง ทำให้การตั้งสำนักงานกฎหมายสามารถตั้งได้โดยบุคคลใดก็ตามที่สนใจและต้องการประกอบธุรกิจด้านนี้ โดยที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะเข้าไปตรวจสอบ กำกับ ควบคุมดูแล ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน เป็นเหตุให้ในปัจจุบันนี้มีการเปิดสำนักงานกฎหมายกันอย่างแพร่หลาย ภาวะจึงตกแก่ประชาชนหรือผู้ที่ต้องการใช้บริการจากสำนักงานกฎหมายดังกล่าว ต้องกลั่นกรองและตรวจสอบด้วยตนเองในการใช้บริการสำนักงานกฎหมาย อาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการถูกหลอกลวง ฉ้อโกง หรือการให้ข้อมูลคำปรึกษาในทางคดีที่ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ทำให้ประชาชนได้รับความเสียหาย อันถือได้ว่าเป็นการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ยกตัวอย่างกรณีของนางอนุสรณ์ วงศ์สินธุ์ ผู้เสียหาย พร้อมด้วย นางสาวณัฏฐาณันท์ แอ็กทอง เข้าพบพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจบางยี่ขัน เพื่อแจ้งความดำเนินคดีกับนายธนาธิปพัฒน์ ชัยธนาธินันท์ หรือประธานบอย ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา และได้มอบคลิปหลักฐานของนางอนุสรณ์ ที่ประธานบอย นำไปโพสต์ลงในเฟซบุ๊กส่วนตัวให้กับพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานจากนั้นได้เดินทางไปยื่นเรื่องต่อประธานศาลฎีกาให้ตรวจสอบการละเมิดอำนาจศาลกรณีประธานบอย บอกว่าสามารถวิ่งเต้นคดีให้กับนายวราชา กล่อมไสยาสน์ ได้ในชั้นศาลฎีกา รวมทั้งส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ตรวจสอบคลิป

เสี่ยงการสนทนาจำนวน 3 คลิป เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ส่วนหนึ่งที่ทำให้การประกอบวิชาชีพทนายความปฏิบัติตามหน้าที่โดยไม่ชอบธรรม หลอกลวง หรือโก่งลูกความนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดตั้งสำนักงานที่ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการจัดตั้ง แต่ยังไม่ให้อิสระเสรีว่าบุคคลใดก็ตาม หากต้องการประกอบธุรกิจในการกฎหมายก็สามารถจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนั้นได้ จึงนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้ว วิชาชีพทนายความนั้น ถือว่าเป็นวิชาชีพที่อิสระในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ในการผดุงความถูกต้องเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปตามกรอบของอำนาจหน้าที่เป็นวิชาชีพที่เกี่ยวกับการผดุงความยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่จึงจำเป็นที่ทนายความต้องตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับลูกความและประชาชน องค์กรผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจึงได้ถือปฏิบัติและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์สำหรับให้ทนายความถือปฏิบัติต่อกันมา ทนายความทุกคนจึงต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามแบบแผนดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดแนวจริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดีของทนายความขึ้น รวมทั้งกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมให้ทนายความอยู่ในแนวของจริยธรรม และจรรยาบรรณ

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประพฤติผิดมรรยาททนายความของทนายความในสำนักงานกฎหมาย จากการศึกษาข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 1 ข้อ 4 ที่กำหนดว่า “ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ” จากข้อบังคับดังกล่าวพบว่า ไม่ได้มีข้อความใดกล่าวถึงสำนักงานกฎหมาย ข้อบังคับดังกล่าวจึงยังไม่นำมาใช้บังคับกับสำนักงานกฎหมายด้วย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานทนายความที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบใด ก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ดังนั้น ในปัจจุบัน การดำเนินคดีเพื่อจะเอาผิดกับนิติบุคคล ต้องพิจารณาถึงการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลว่าได้กระทำการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นหรือไม่และการกระทำดังกล่าวขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายอาญาฐานใด ส่วนตัวผู้แทนนิติบุคคล หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลในกิจการที่เป็นความผิดนั้น จะรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคล พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล จะต้องพิจารณาแล้วได้ความว่ากรรมการไม่ว่าจะในระดับใด หรือผู้จัดการ หรือผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องมีพฤติการณ์ใดที่แสดงให้เห็นว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำตามหน้าที่ แต่ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือไม่กระทำการตามหน้าที่แต่ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือละเว้นไม่สั่งการอันเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้น กระทำการอันเป็นความผิด ซึ่งหลักการนี้ จึงเป็นหลักที่ทำให้พนักงานสอบสวนไม่อาจแจ้งข้อหาแก่ผู้แทนนิติบุคคลได้ทันที แต่ต้องหาพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการผิดหน้าที่ที่จะต้องกระทำของผู้แทนนิติบุคคลนั้นก่อน ในเรื่องการมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับทนายความของสำนักงานกฎหมาย หากพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหราชอาณาจักรนั้น จะเห็นได้ว่า Solicitors Act 1974 Article 34A and 34B ได้กำหนดการประพฤติผิดมรรยาททนายความของสำนักงานกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การกระทำใดที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานทนายความและที่เข้าข่ายเป็นการกระทำประพฤติผิดมรรยาททนายความอันเกิดจากทนายความนั้น สำนักงานทนายความนั้นต้องร่วมรับผิดชอบในความผิดที่เกิดขึ้นนั้นด้วย ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรกำหนดให้สำนักงานกฎหมายรับผิดชอบตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษแก่สำนักงานกฎหมายที่ประพฤติผิดมรรยาททนายความ จากการศึกษาพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 51 บัญญัติว่า “ทนายความต้องประพฤติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ การกำหนดมรรยาททนายความให้สภาทนายความตราเป็นข้อบังคับ ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภาทนายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ” มาตรา 52 บัญญัติว่า “โทษผิดมรรยาททนายความมี 3 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ (3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ในกรณีประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นการผิดครั้งแรกถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามมาตรา 66 มาตรา 67 หรือมาตรา 68 แล้วแต่กรณีเห็นว่ามิเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยถือว่ากล่าวตักเตือน

หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้” จากบทบัญญัติดังกล่าว ยังไม่มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติเกี่ยวกับการภาคทัณฑ์ การห้ามประกอบกิจการภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการปรับ ของสำนักงานกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในสังกัดหรือสำนักงานกฎหมายนั้น ๆ หรือการมีส่วนร่วมรับรู้หรือสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในสังกัดหรือสำนักงานกฎหมายประพฤติผิดมรรยาทนายความ ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะอยู่ในฐานะกรรมการ หุ่นส่วน หรือลูกจ้างของสำนักงานกฎหมาย ซึ่งบทกำหนดโทษดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลให้สำนักงานกฎหมายนั้นเกิดความเกรงกลัวและเข้มงวดกับการตรวจสอบ เพื่อไม่ให้ทนายความนั้นผิดกรรมมรรยาทนายความ

2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งสำนักงานกฎหมายในต่างประเทศนั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดเงื่อนไขในการเปิดสำนักงานกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล หากจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย จำเป็นต้องมีการลงทะเบียนในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนั้น โดยทนายความจะต้องได้รับใบรับรองความถนัดทางวิชาชีพของทนายความ (CAPA: Certificate of Aptitude for lawyers) หรือประกาศนียบัตรความเชี่ยวชาญและในกรณีที่ต้องมีการฝึกอบรมก็จะต้องได้รับใบรับรองการฝึกอบรมด้วย ทนายความต้องมีสัญชาติฝรั่งเศส และจะต้องไม่เป็นผู้เขียนข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นหรือการลงโทษ คุณสมบัติของทนายความผู้ซึ่งจะดำเนินการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายได้นั้น จะต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เกี่ยวข้องกับบริษัทที่มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ หรือในวิชาชีพอื่นใดได้ เช่นเดียวกับอาชีพอิสระอื่น ๆ โดยทนายความจะถูกควบคุมตั้งแต่การจัดตั้งสำนักงานจนถึงการเคารพกฎจริยธรรมของวิชาชีพทนายความ (สัญญา ศรีสักดา, 2537, น.86-86) ดังนั้น ในกรณีนี้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ พร้อมทั้งควบคุมการดำเนินกิจการของสำนักงานกฎหมายเพื่อให้อยู่ภายใต้การตรวจสอบ กำกับ ควบคุมดูแล ของสภาทนายความ อันเป็นการสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนที่มาปรึกษาเกี่ยวกับบรรทัดคติต่าง ๆ และกำหนดความรับผิดชอบเพื่อไม่ให้เกิดประพฤติดิตในการดำเนินกิจการของสำนักงานกฎหมายนั้น เมื่อได้มีการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกรณีของทนายความนั้น การที่สำนักงานกฎหมายและทนายความจะรับผิดชอบร่วมกัน กฎหมายจะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน มิฉะนั้น ย่อมจะเอาความผิดกับอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ นอกจากนั้น โดยหลักแล้วสำนักงานกฎหมาย หากเปรียบเทียบกับเปรียบเสมือนว่าเป็นนายจ้าง เมื่อลูกจ้างไปกระทำความผิด นายจ้างในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมและดูแลลูกจ้าง ย่อมต้องทราบโดยธรรมดาปกติถึงการกระทำของลูกจ้างนั้น จะอ้างว่านายจ้างไม่ทราบหรือไม่รู้ถึงพฤติกรรมของลูกจ้างนั้น ย่อมเป็นเรื่องไปไม่สมเหตุผล ผล ดังนั้น เพื่อให้เกิดการว่ากล่าว ตักเตือน หรือห้ามปราม ไม่ให้มีการกระทำความผิดไม่ว่าในรูปแบบใด จึงควรมีบทบัญญัติของกฎหมายเอาผิดหรือให้สำนักงานกฎหมายร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างนั้นด้วย อย่างน้อยที่สุดสำนักงานกฎหมายจะได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นและเกิดความเกรงกลัวต่อความรับผิดชอบดังกล่าว จึงได้มีการว่ากล่าวตักเตือนหรือห้ามการกระทำของทนายความที่จะกระทำหรือเริ่มมีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นได้ ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยพิจารณาลักษณะแห่งคดีประกอบและวิธีการลงโทษที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด แนวคิดนี้ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามความผิดหรือการกระทำของตน อย่างไรก็ตาม แนวคิดการลงโทษนี้ไม่ได้มีเพียงการลงโทษอย่างเดียว ยังมีแนวคิดในการแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีแล้วใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขอีกด้วย ซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมและสังคม เพราะผู้กระทำความผิดบางคนอาจไม่ได้กระทำความผิดโดยสันทัด แต่อาจกระทำความผิดด้วยความจำเป็นหรือด้วยภาระและหน้าที่ ฯลฯ ในต่างประเทศเกี่ยวกับการลงโทษสำนักงานกฎหมายที่ประพฤติผิดมรรยาทนายความนั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่า Code of Professional Responsibility ของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดบทลงโทษทางวินัย โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษ แต่เป็นการ

ให้ความคุ้มครองต่อสาธารณชนและวิชาชีพทางกฎหมาย ซึ่งการลงโทษในคดีมรรยาทความจะมีอยู่ 3 สถาน ได้แก่ (1) การตักเตือน (Reprimand) ซึ่งอาจเป็นการตักเตือนเป็นทางการหรือตักเตือนอย่างไม่เป็นทางการก็ได้ (2) การห้ามกระทำการชั่วคราว (3) การลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ (Disbarment) (จินตลีย์ อุเจริณ, 2558, น.56) ดังนั้น ในประเด็นนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรกำหนดโทษผิดมรรยาททนายความของสำนักงานกฎหมายไว้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 จากการศึกษาเนื้อหาของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 ที่บัญญัติให้ “ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง และให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความ” 2) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประพฤติผิดมรรยาททนายความของทนายความในสำนักงานกฎหมาย จากการศึกษาข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 1 ข้อ 4 ที่กำหนดว่า “ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ” จากข้อบังคับดังกล่าวพบว่า ไม่ได้มีข้อความใดกล่าวถึงสำนักงานกฎหมาย ข้อบังคับดังกล่าวจึงยังไม่นำมาใช้บังคับกับสำนักงานกฎหมายด้วย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานกฎหมายที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบใด ก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษแก่สำนักงานกฎหมายที่ประพฤติผิดมรรยาททนายความ จากการศึกษา พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 51 บัญญัติว่า “ทนายความต้องประพฤติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ การกำหนดมรรยาททนายความให้สภาทนายความตราเป็นข้อบังคับ ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภาทนายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ” มาตรา 52 บัญญัติว่า “โทษผิดมรรยาททนายความมี 3 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ (3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย พบว่า การจัดตั้งสำนักงานกฎหมายในต่างประเทศนั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดเงื่อนไขในการเปิดสำนักงานกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลหากจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย จำเป็นต้องมีการลงทะเบียนในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนั้น โดยทนายความจะต้องได้รับใบรับรองความถนัดทางวิชาชีพของทนายความ (CAPA: Certificate of Aptitude for lawyers) หรือประกาศนียบัตรความเชี่ยวชาญและในกรณีที่จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมก็จะต้องได้รับใบรับรองการฝึกอบรมด้วย ทนายความต้องมีสัญชาติฝรั่งเศส และจะต้องไม่เป็นผู้เขียนข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นหรือการลงโทษ คุณสมบัติของทนายความผู้ซึ่งจะดำเนินการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายได้นั้น จะต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เกี่ยวข้องในบริษัทที่มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ หรือในวิชาชีพอื่นใดได้ เช่นเดียวกับอาชีพอิสระอื่น ๆ โดยทนายความจะถูกควบคุมตั้งแต่การจัดตั้งสำนักงานจนถึงการเคารพกฎจริยธรรมของวิชาชีพทนายความ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย พบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 เห็นควรที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ พร้อมทั้งควบคุมการดำเนินการของสำนักงานกฎหมายเพื่อให้อยู่ภายใต้การตรวจสอบ กำกับ ควบคุมดูแล ของสภานายความ อันเป็นการสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนที่มาปรึกษาเกี่ยวกับอรรถคดีต่าง ๆ และกำหนดความรับผิดชอบ ไม่ให้เกิดประพัตติผิดในการดำเนินการของสำนักงานกฎหมายนั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 เดิม “มาตรา 43 บัญญัติว่า ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาต หรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง และให้นายทะเบียนทนายความจดแจ้งสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความ” แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มวรรคสอง เป็น “มาตรา 42 ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง และให้นายทะเบียนทนายความจดแจ้งสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนทนายความ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หากจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย และจำเป็นต้องมีการจดทะเบียนในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนั้น บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ขอจัดตั้งสำนักงานกฎหมายนั้น จะต้องเป็นทนายความที่ขึ้นทะเบียนไว้ในทะเบียนทนายความ ในการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย และดำเนินการตรวจสอบ กำกับ ควบคุมดูแล ให้อยู่ภายใต้สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์” 2) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประพัตติผิดมรรยาททนายความของทนายความในสำนักงานกฎหมาย ในปัญหานี้ เห็นควรที่กำหนดให้สำนักงานกฎหมายรับผิดชอบตามข้อบังคับสภานายความว่าด้วยมรรยาททนายความ เดิม ข้อบังคับสภานายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 1 ข้อ 4 กำหนดว่า “ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพัตติผิดมรรยาททนายความ” แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มวรรคสอง เป็นข้อ 4 กำหนดว่า “ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพัตติผิดมรรยาททนายความ สำนักงานกฎหมายใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าสำนักงานกฎหมายนั้นประพัตติผิดมรรยาททนายความ” 3) ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษแก่สำนักงานกฎหมายที่ประพัตติผิดมรรยาททนายความ ในปัญหานี้ เห็นควรกำหนดโทษผิดมรรยาททนายความของสำนักงานกฎหมายไว้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 เดิม พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 51 บัญญัติว่า “ทนายความต้องประพัตติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ การกำหนดมรรยาททนายความให้สภานายความตราเป็นข้อบังคับ ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภานายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพัตติผิดมรรยาททนายความ” แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มวรรคสาม เป็น มาตรา 51 บัญญัติว่า “ทนายความต้องประพัตติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ การกำหนดมรรยาททนายความให้สภานายความตราเป็นข้อบังคับ ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภานายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพัตติผิดมรรยาททนายความ

2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย พบว่า สำนักงานกฎหมายต้องปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ การกำหนดมรรยาททนายความให้สภานายความตราเป็นข้อบังคับ หากสำนักงานกฎหมายใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภานายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสำนักงานกฎหมายนั้นประพัตติผิดมรรยาททนายความ” เดิม มาตรา 52 บัญญัติว่า “โทษผิดมรรยาท

ทนายความมี 3 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ (3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ในกรณีประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นการผิดครั้งแรกถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามมาตรา 66 มาตรา 67 หรือมาตรา 68 แล้วแต่กรณีเห็นว่ามีความผิดสมควรลงโทษ จะลงโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้” แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มวรรคสอง เป็นมาตรา 52 บัญญัติว่า “โทษผิดมรรยาททนายความมี 3 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ (3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ในกรณีประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นการผิดครั้งแรกถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามมาตรา 66 มาตรา 67 หรือมาตรา 68 แล้วแต่กรณีเห็นว่ามีความผิดสมควรลงโทษ จะลงโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้” โทษผิดมรรยาททนายความในกรณีของสำนักงานกฎหมาย มี 3 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) หยุดให้บริการสำนักงานกฎหมาย จนกว่าสภาพทนายความจะอนุญาตให้เปิดบริการได้ (3) ปรับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 การจัดตั้งสำนักงานกฎหมายพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 ในประเด็นนี้เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดกล่าวถึงโครงสร้างการจัดตั้งสำนักงานกฎหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 42 กำหนดแต่เพียงให้นายทะเบียนทนายความจัดตั้งสำนักงานกฎหมายไว้ในทะเบียนเท่านั้น มิได้มีการกำหนดให้ผู้ขอจัดตั้งสำนักงานกฎหมายจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ทำให้การตั้งสำนักงานกฎหมายสามารถตั้งได้โดยบุคคลใดก็ตามที่สนใจและต้องการประกอบธุรกิจด้านนี้ โดยที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะเข้าไปตรวจสอบ กำกับ ควบคุมดูแล ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน

1.2 กำหนดให้มีการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประพฤติผิดมรรยาททนายความของทนายความในสำนักงานกฎหมายเนื่องจากข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 1 ข้อ 4 ไม่ได้มีข้อความใดกล่าวถึงสำนักงานกฎหมาย ข้อบังคับดังกล่าวจึงยังไม่นำมาใช้บังคับกับสำนักงานกฎหมายด้วย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานกฎหมายที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบใด ก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม

1.3 กำหนดโทษแก่สำนักงานกฎหมายที่ประพฤติผิดมรรยาททนายความ เนื่องจากยังไม่มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติเกี่ยวกับการภาคทัณฑ์ การห้ามประกอบกิจการภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการปรับ ของสำนักงานกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในสังกัดหรือสำนักงานกฎหมายนั้น ๆ หรือการมีส่วนรับรู้หรือสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในสังกัดหรือสำนักงานกฎหมายประพฤติผิดมรรยาททนายความ ส่งผลให้สำนักงานกฎหมายนั้นไม่เกิดความเกรงกลัวและไม่เข้มงวดกับการตรวจสอบ เพื่อให้ทนายความนั้นพฤติกรรมมรรยาททนายความ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายครอบคลุมประเด็นหรือมีน้ำหนักของผลการวิจัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จิตติ ดิงศรัทีย. (2555). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จินตลีย์ อุ เจริญ. (2558). *การกำหนดให้มีทนายความผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศักดิ์ดา ศิลประสิทธิ์. (2544). *ความคาดหวังในศักยภาพของทนายความที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาว่าความจากสภานายความแห่งประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สัญญาชัย ศรีศักดิ์ดา. (2537). *คนกลางในการขายที่ดิน*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักข่าวอมรินทร์. (2563). *สภานายชี ไรค์ศักดิ์ศรี มีอาชีพรับงานผ่านนายหน้า-ประธานบอยจ่อฟ้องพวกดิสเครดิต (คลิป)*. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.amarintv.com/news/detail/4015>.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). *พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=326998&ext=htm>.

รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME)

Knowledge Management Model for Local Wisdoms Marketing of Elderly

in Mukdahan Province. (KME Model)

ทิวากร เหล่าลือชา

Tiwakorn Laoluecha

ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

Expert Level Teachers Mukdahan Community College Institute of Community Colleges

Corresponding Author Email: Kornmaha@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 20 July 2020

Accepted: 29 July 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร 3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร และ 4. เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร เป็น การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบ SWOT, Value chain และ Ansoff's matrix แบบสอบถาม แบบการประเมินผล BSC โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชนและลูกค้า และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 600 คนที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบประเมินผล มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบ SWOT, Value chain และ Ansoff's matrix มา วิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของชุมชน คือ ขาดการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุ ขาดการจัดการห่วงโซ่มูลค่าของชุมชนผู้สูงอายุเชิงระบบต้นทาง กลางทาง และปลายทาง 2) การพัฒนาของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุ พบว่า มีองค์ประกอบการจัดการความรู้ภูมิปัญญา 5KM และมีองค์ประกอบจัดการทางตลาด 6P 3) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุภายใต้แนวคิด KME: Knowledge Marketing Elderly ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ 3 กระบวนการ และมีขั้นตอนการจัดการความรู้ภูมิปัญญา 5 ขั้นตอน ได้พัฒนาหลักสูตร นักจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดชุมชนหรือรูปแบบ CME (Community Marketing Elderly) มีจำนวน 45 ชั่วโมง และผลของการทดลองใช้โดยการฝึกอบรมกับชุมชนเป้าหมาย จำนวน 3 กลุ่ม มีผลการเรียนรู้ระดับมาก และ 4) ประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิด BSC ใน 4 มุมมอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ มุมมองกระบวนการภายใน ($\bar{x}=4.63$) มุมมองการเรียนรู้และการพัฒนา ($\bar{x}=4.6$) มุมมองการเงิน ($\bar{x}=4.61$) และมุมมองลูกค้า ($\bar{x}=4.58$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, การตลาด, ชุมชนผู้สูงอายุ

Abstract

For this research and development, The purpose of this study is to study the current situation and problems of knowledge management, and to develop the marketing wisdom of knowledge management

mode. The purpose of this study is to explore the effectiveness of smart marketing management model for the elderly in mudahan province. Marketing knowledge management of the elderly community in mudahan Province. It was conducted in 2018-2020 with the target group, which consisted of elderly, public sector, private sector and customers and senior experts in a total of 600 persons. research results, 1) the state and problem of the execution of learning management of the community were examined by SWOT, Value Chain, SECI Model and KM Marketing indicating the lack of elderly community's development of marketing knowledge management and of systematic value chain management (upstream, midstream and downstream). The knowledge management strategy was E = Externalization, the marketing knowledge management strategy was the 'customer' 2) The development of model for marketing knowledge management of elderly community showed that 5KM and 6P were the factors of knowledge management and of marketing management, respectively. 3) The model for marketing knowledge management of elderly community was developed by the author based on the concept of KME: 'Knowledge Marketing Elderly' comprising 3 learning processes and 5 knowledge management stages. All these were applied in the development of 45-hour program titled 'Community Marketing Elderly' (CME). 4) The developed model and program was experimented in training sessions with 3 groups of target communities. It generated a high level of learning. And, finally, 5) the effectiveness of developed model was examined on the basis of BSC concept in 4 perspectives. The learning results in the internal perspective were found at the highest level, followed by learning and development, financial and customer perspectives, respectively. Indeed, all perspectives were found at the highest level.

Keywords: Knowledge Management, Marketing, Elderly Community

บทนำ

เมื่อโลกก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นภาระทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับสำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10.4 ปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10.5 และในปี 2550 จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พยากรณ์โครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุว่า "ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุถึง 1 ใน 4 ของประชากรและเป็นสังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์แบบภายในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551-2571 สัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.1 เป็นร้อยละ 23.5 หรือ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศการเปลี่ยนแปลงสถิติประชากรของโครงสร้างอายุในสังคมไทย อันเนื่องมาจากกระบวนการลดลงของการตายและการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนในสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุและส่งผลกระทบต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรของประเทศในอนาคตหากไม่มีนโยบายหรือแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมรองรับ ประเด็นที่เด่นชัดคือ จำนวนประชากรวัยแรงงานที่ลดลงจะมีผลกระทบต่อผลผลิตรวมของประเทศ ในขณะที่การจัดสรรทรัพยากรเพื่อผู้สูงอายุของประเทศเพิ่มขึ้น ผลกระทบต่อการจัดการด้าน

สังคมคือการพึ่งพิงสมาชิกในครอบครัวที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากภาวะถดถอยทางกายภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562, น.28-29)

จากการรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดมุกดาหารในปี พ.ศ.2560 โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สถานการณ์ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในจังหวัดมุกดาหาร มีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 42,421 คน มีผู้สูงอายุประสบปัญหา จำนวน 1,636 คน คิดเป็นร้อยละ 3.86 และสถานการณ์ปัญหาผู้สูงอายุที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยเรื้อรัง ติดเตียง/ติดบ้าน จำนวน 940 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวยากจน/ยากลำบาก จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 0.55 และผู้สูงอายุดูแลบุคคลในครอบครัว อาทิ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 0.28 และมีข้อเสนอแนะให้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดอบรมฝึกอาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมาย (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร, 2560, น.50-56)

จังหวัดมุกดาหาร ได้จัดสรรเงินงบประมาณในปี พ.ศ. 2561-2563 เพื่อให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุครบวงจรในปะ พ.ศ. 2561-2563 จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหารทั้ง 7 อำเภอ จำนวน 34 แห่ง ภายใต้แนวคิด “วิทยาลัย ฒ ผู้เฒ่า” โดยใช้แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนผู้สูงอายุในหลักการ 5 ก ประกอบด้วย กลุ่ม กรรมการ กติกา กองทุน และกิจกรรม การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดมุกดาหาร ได้ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) โดยมีแนวคิดการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไป หลายชั่วอายุคน โดยใช้วิถีธรรมชาติ เช่น พุดคุย สืบสอน จดจำ สังเกต ซึ่งในปัจจุบันความรู้ได้กลายเป็นกฎแห่งความสำเร็จ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเกินกว่าที่จะปล่อยให้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดังนั้นการจัดการความรู้แบบวิถีธรรมชาติอย่างเดียวย่อมอาจก้าวตามโลกไม่ทัน โรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรมีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ แบ่งปัน และใช้ความรู้หมุนได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถทำให้คนในชุมชนได้ใช้ความรู้ที่ต้องการได้ทันเวลาเพื่อเพิ่มผลผลิตและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและสามารถนำความรู้ที่มีมาต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนสามารถสร้าง และรักษาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Process) โดยเฉพาะผู้สูงอายุเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด คือเป็นแหล่งความรู้คือสินทรัพย์ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในส่วน of เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรมที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาไปเป็นสินค้าและบริการทางการตลาด ที่สร้างคุณค่าให้มากขึ้นจากการพัฒนาความรู้เก่ามาบูรณาการกับความรู้ใหม่ของผู้สูงอายุก็ให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น จนกลายเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุ

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นพบว่า ชุมชนผู้สูงอายุขาดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัย จึงได้จัดทำกรวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME) ขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 ภายใต้แนวคิด KME (Knowledge Marketing Elderly) โดยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ชุมชนผู้สูงอายุ ภาครัฐ ภาคเอกชน/ลูกค้า และภาคการศึกษาคือวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นผู้พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME) เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ทางการตลาดของชุมชนทั้งระบบ ทำให้ชุมชนผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานการศึกษา สามารถนำผลงานวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการความรู้ทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิผลในหลายมุมมอง และทำให้ชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร
4. เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ 1) ระยะที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มภาครัฐ จำนวน 30 คน กลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 90 คน และกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice) จำนวน 1 กลุ่ม จำนวน 30 คน รวมจำนวน 150 คน 2) ระยะที่ 2 กลุ่มภาครัฐ จำนวน 100 คน กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 34 กลุ่ม จำนวน 200 คน กลุ่มภาคเอกชนและลูกค้า จำนวน 290 คน รวมจำนวน 590 คน ระยะที่ 3 กลุ่มชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ชุมชนท่องเที่ยวบ้านแซ้ว ชุมชนท่องเที่ยวบ้านคำชะอี และชุมชนท่องเที่ยวบ้านคำบก รวมจำนวน 90 คน และระยะที่ 4 กลุ่มชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ชุมชนท่องเที่ยวบ้านแซ้ว ชุมชนท่องเที่ยวบ้านคำชะอี และชุมชนท่องเที่ยวบ้านคำบก รวมจำนวน 90 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ 1) ระยะที่ 1 แบบสัมภาษณ์ (interview) และเครื่องมือ SWOT, Value chain และ Ansoff's matrix วิธีการที่ใช้ในการวิจัยคือ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และการศึกษาดูงาน (Study tour) กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ (Best practice) 2) ระยะที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออก 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถาม การจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร โดยการตรวจสอบเครื่องมือ มีค่า IOC เท่ากับ 0.95 และ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.970 แบบสอบถามการจัดการทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร โดยการตรวจสอบเครื่องมือ มีค่า IOC เท่ากับ 0.91 และ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.978 3) ระยะที่ 3 แบบการประเมินผลจากการฝึกอบรม และระยะที่ 4 แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบจากแนวคิดการประเมินผลแบบ BSC

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้เครื่องมือการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะที่ 1 แบบสัมภาษณ์ (interview) 2) ระยะที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) 3) ระยะที่ 3 แบบการประเมินผลจากการฝึกอบรมและระยะที่ 4 แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบจากแนวคิดการประเมินผลแบบ BSC

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME) ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุโดยใช้เครื่องมือ SWOT พบว่า ด้านจุดแข็ง ชุมชนมีภูมิปัญญาและทรัพยากรจากผู้สูงอายุจำนวนมาก ด้านจุดอ่อน ขาดการพัฒนาการจัดการ

ความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบตั้งแต่ การพัฒนาต้นทาง กลางทางและปลายทาง ขาดการถ่ายทอดความรู้เพื่อการผู้สูงอายุในชุมชน ด้านโอกาส สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านการตลาดของชุมชน ด้านอุปสรรค ขาดการบูรณาการพัฒนาและจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา กลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานภาคเอกชน

1.2 การวิเคราะห์สภาพการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุโดยใช้เครื่องมือ Value Chain พบว่า การวิเคราะห์การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของชุมชนผู้สูงอายุ (Value Chain) ของหน่วยงานในการจัดการความรู้ พบว่า ต้นทาง (Upstream) พบว่า มีวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลางน้ำ (Midstream) พบว่า มีหน่วยงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปลายน้ำ (Downstream) พบว่า มีหน่วยงาน สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดการจัดการความรู้ ตามแนวคิด SECI Model พบว่า แนวทางการสร้างความรู้ของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหารมีการกำหนดแนวทางการสร้างความรู้แบบ I = Internalization การนำความรู้ที่ได้มาใหม่ ไปใช้ปฏิบัติหรือลงมือทำจริง ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า ชุมชนผู้สูงอายุมีลักษณะนำความรู้ ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ไปลงปฏิบัติ ประยุกต์ ปรับปรุง เป็นผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการหรือวิธีการใหม่ ๆ

1.4 การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาด ตามแนวคิด KM Marketing พบว่า ชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหารกำหนด Customer คือ การคำนึงถึงความต้องการของลูกค้า/ประชาชน กระตุ้นให้เกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเข้ามาใช้ความรู้อย่างต่อเนื่องนั้น ใช้หลักการส่งเสริมการขาย (Promotion) ซึ่งเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นการกำหนดช่องทางและรูปแบบการสื่อสาร (Communication) ที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบสภาพการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร คัดเลือกองค์ประกอบที่ตัวแปรมากกว่า 5 ตัวแปร สรุปได้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification องค์ประกอบที่ 2 การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge system) องค์ประกอบที่ 3 การสร้างและแรงจูงใจในการจัดการความรู้ (Knowledge Creation and Motives) องค์ประกอบที่ 4 การจัดการความรู้ทางการตลาด (Knowledge Marketing) และองค์ประกอบที่ 5 การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

ผลการศึกษาองค์ประกอบตัวแปรที่สำคัญจากองค์ประกอบการจัดการทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหารที่เกิดขึ้นจากการหมุนแกนเพื่อนำมาใช้ในการสร้างแนวทางที่เหมาะสมที่มีต่อองค์ประกอบของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Standardized Coefficient) เป็นตัวแปรสำคัญ ผลจากการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดความเพียงพอของข้อมูลการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีวัดแบบไกเซอร์ เมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.933 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า องค์ประกอบของสภาพการจัดการทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร คัดเลือกองค์ประกอบที่ตัวแปรมากกว่า 6 ตัวแปร สรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 บุคคล (People) องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม (Participation) องค์ประกอบที่ 3 การรับรู้คุณค่า (Perceived Value) องค์ประกอบที่ 4 ผลิตภัณฑ์ (Product) องค์ประกอบที่ 5 การจัดจำหน่าย (Place) และองค์ประกอบที่ 6 การนำเสนอ (Presentation)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร

ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 1) การประกอบอาชีพ และจุดมุ่งหมายก่อนเข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการ

ฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ส่วนมากมีวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาไม่ได้เรียน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 86.7 และมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ตามลำดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-15,000 บาท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนี้ ท่านมีงานทำหรือไม่ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนี้ มีงานทำอยู่แล้ว จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 การฝึกอบรมในหลักสูตรนี้นำไปอย่ามีความรู้เรื่องนี้ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนมากมีผู้สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์สามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมได้ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์สามารถนำไปสร้างงานใหม่ได้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์สามารถนำไปพัฒนางานและนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอยู่ได้ดีขึ้น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์สามารถนำไปประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้นได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และ 3) ผลการประเมินผลความพึงพอใจหลังการฝึกอบรม ได้แก่ มีอุปกรณ์ฝึกอบรมเพียงพอกับจำนวนผู้เข้าอบรมเพียงใด ($\bar{x}=4.73$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรมเพียงใด ($\bar{x}=4.70$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพตามแนวคิด BSC ทั้ง 4 มุมมองมีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ มุมมองกระบวนการภายใน ($\bar{x}=4.63$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มุมมองการเงิน ($\bar{x}=4.61$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มุมมองการเรียนรู้และการพัฒนา ($\bar{x}=4.6$) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ มุมมองลูกค้า ($\bar{x}=4.58$) ในภาพรวมเฉลี่ยมุมมองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.61$) ตามลำดับ แยกเป็นรายมุมมองได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด มีจำนวนยอดขายเพิ่มขึ้น ($\bar{x}=4.74$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{x}=4.6$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีอัตราการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้น ($\bar{x}=4.57$) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ มีจำนวนตลาดที่เพิ่มขึ้น ($\bar{x}=4.52$) ในภาพรวมเฉลี่ยมุมมองการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.61$) ตามลำดับ 2) มุมมองลูกค้า มีประสิทธิภาพมากที่สุด มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ($\bar{x}=4.63$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับลูกค้า ($\bar{x}=4.6$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ถัดมา ได้แก่ มีกลยุทธ์การบริหารลูกค้า ($\bar{x}=4.58$) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ มีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น ($\bar{x}=4.52$) ในภาพรวมเฉลี่ยมุมมองลูกค้าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.58$) ตามลำดับ 3) มุมมองกระบวนการภายใน มีประสิทธิภาพมากที่สุด มีการรวมกลุ่มทางการตลาด ($\bar{x}=4.7$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีการปฏิบัติการทางการตลาด ($\bar{x}=4.69$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการวางแผนทางการตลาด ($\bar{x}=4.61$) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ มีการตรวจสอบผลทางการตลาด ($\bar{x}=4.53$) ในภาพรวมเฉลี่ยมุมมองกระบวนการภายในอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.63$) ตามลำดับ 4) มุมมองการเรียนรู้และการพัฒนา มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ มีมีความรู้ทางการตลาดเพิ่มขึ้น ($\bar{x}=4.68$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีการประเมินผลทางการตลาด ($\bar{x}=4.68$) การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการดำเนินการปรับปรุงผลทางการตลาด ($\bar{x}=4.59$) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ มีการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ทางการตลาด ($\bar{x}=4.44$) ในภาพรวมเฉลี่ยมุมมองการเรียนรู้และการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.6$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ขาดการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุ และขาดการจัดการห่วงโซ่มูลค่าของชุมชนผู้สูงอายุเชิงระบบต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประกอบด้วย มืองค์ประกอบการจัดการความรู้ภูมิปัญญา 5KM ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) องค์ประกอบที่ 2 การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge System) องค์ประกอบที่ 3 การสร้างและแรงจูงใจในการจัดการความรู้ (Knowledge Creation and Motives) องค์ประกอบที่ 4 การจัดการความรู้ทางการตลาด (Knowledge Marketing) และองค์ประกอบที่ 5 การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และมีองค์ประกอบการจัดการทางตลาด 6P 6 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 บุคคล (People) องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม (Participation) องค์ประกอบที่ 3 การรับรู้คุณค่า (Perceived Value) องค์ประกอบที่ 4 ผลิตภัณฑ์ (Product) องค์ประกอบที่ 5 การจัดจำหน่าย (Place) และองค์ประกอบที่ 6 การนำเสนอ (Presentation)

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ 3 กระบวนการ และมีขั้นตอนการจัดการความรู้ภูมิปัญญา 5 ขั้นตอน ได้พัฒนาหลักสูตรนักจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดชุมชนหรือรูปแบบ CME (Community Marketing Elderly) มีจำนวน 45 ชั่วโมง และผลของการทดลองใช้โดยการฝึกอบรมกับชุมชนเป้าหมาย จำนวน 3 กลุ่ม มีผลการเรียนรู้ระดับมาก

4. เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิด BSC ใน 4 มุมมอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ มุมมองกระบวนการภายใน ($\bar{x}=4.63$) มุมมองการเรียนรู้และการพัฒนา ($\bar{x}=4.6$) มุมมองการเงิน ($\bar{x}=4.61$) และมุมมองลูกค้า ($\bar{x}=4.58$) ตามลำดับ

Input	KM Process			Output
	K	M	E	
Wisdoms Community - SWOT - Value chain - SECI Model - KM Marketing	Knowledge 1. Knowledge Identity 2. Knowledge system	Marketing 3. Knowledge Creative and Motives 4. Knowledge Marketing 6P	Elderly 5. Knowledge Sharing	-Goods -Service Outcome -Financial -Customer -Internal -Learning and Growth

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (รูปแบบ KME) ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า การค้นหาทุนที่มีคุณค่าของชุมชน/คุณค่าในตัวของผู้สูงอายุ เป็นกระบวนการที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรวัฒน์ เข้มแข็ง คณิต เขียววิชัย และนรินทร์ สังข์รักษา (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญาในการจัดการศึกษาตลอด พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ 1) การค้นหาทุนทางปัญญา S (Search for Intellectual Knowledge) 2) ขั้นตอนจัดการศึกษาตลอดชีวิต L (Learning Life Long Education) 3) ขั้นตอนย้อนกลับการเรียนรู้ R (Reflection) 4) ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ทุนทางปัญญาของผู้สูงอายุ T (Transformative Learning) พบว่า ขั้นตอนการค้นหาและแบ่งปันองค์ความรู้ทุนทางปัญญา (Search and Sharing Intellectual Knowledge) S เป็นขั้นตอนที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งทั้งผู้เรียน ครูผู้สอน และชุมชน ในองค์ความรู้ที่เป็นทุนทางปัญญาของชุมชน

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัด พบว่า มีองค์ประกอบ การจัดการความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนผู้สูงอายุ 5 องค์ประกอบและ มี 6 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME: Knowledge Marketing Elderly) เริ่มต้นภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชนดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางการตลาดมี 3 กระบวนการเรียนรู้ และมีขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้นการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการทางการตลาดของชุมชน โดยวัดผลได้จาก มุมมองการเงิน มุมมองลูกค้า มุมมองกระบวนการภายใน สอดคล้องกับงานวิจัยของเรณูมาศ กุลศิริมา และคณะ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชนตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี บัณฑิตวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่ามี 7 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การค้นหาความรู้ 2) การแสวงหาความรู้: ภายในชุมชนมีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ 5) การถ่ายทอดความรู้: มีหลายรูปแบบ 6) การใช้ความรู้ และ 7) การติดตามประเมินผลความรู้

4. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้นำรูปแบบ KME ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ในการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตร นักจัดการภูมิปัญญาทางการตลาดชุมชนผู้สูงอายุ (CME: Community Marketer Elderly) มีจำนวนชั่วโมง 45 ชั่วโมง ให้กับชุมชนผู้สูงอายุจำนวน 3 ชุมชน จำนวน 90 คน ผลการประเมินผลความพึงพอใจหลังการฝึกอบรมมากที่สุด ได้แก่ ผลการประเมินผลความพึงพอใจหลังการฝึกอบรมมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ จากผลการศึกษาวิจัยได้รูปแบบการเรียนรู้ คือ รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุแบบเอสดีแอลแอนด์เคเอ็ม (SDL & KM Model) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ คือ 1) ระบุประเด็นการเรียนรู้ 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการค้นคว้า 4) สะท้อนคิด 5) แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 6) สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของกรอบรูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้เชิงทฤษฎีด้วย

5. การหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า มี ประสิทธิผลตามแนวคิด BSC ทั้ง 4 มุมมองมีประสิทธิผลมากที่สุด ได้แก่ มุมมองกระบวนการภายใน การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มุมมองการเงิน การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มุมมองการเรียนรู้และการพัฒนา และให้ความสำคัญน้อยที่สุดได้แก่ มุมมองลูกค้า ในภาพรวมเฉลี่ยมุมมองอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

สอดคล้องกับงานวิจัยของเรณูมาศ กุละศิริมา และคณะ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน กรณีศึกษาตำบลโคกโคเต อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่ามี 6 ขั้นตอน 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ 4) การถ่ายทอดความรู้ และ 5) การใช้ความรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคชุมชน และภาคเอกชน ควรนำรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการของชุมชน ผู้สูงอายุ หรือรูปแบบ KME ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการบูรณาการการเรียนรู้และร่วมมือการพัฒนาทางการตลาดของชุมชน ผู้สูงอายุในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทางรักษาความรู้และต่อยอดเป็นสินค้าและบริการในชุมชนผู้สูงอายุในรูปแบบการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เป็นต้น

1.2 กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหารหรือกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอื่น ๆ ควรนำรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการของชุมชนหรือรูปแบบ KME ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดการปลูกผู้สูงอายุหรือกลุ่มอื่น ๆ ทำให้มีอาชีพ มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุที่มีอยู่ในชุมชนไม่สูญหาย และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดให้ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน รายละเอียดการดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชน

1.3 ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ควรนำรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการของชุมชนหรือรูปแบบ KME (Knowledge Marketing Elderly) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ทางการตลาดเพื่อชุมชนของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และหน่วยงานสถานศึกษาอื่น ๆ ที่สนใจรายละเอียดการดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ทำการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุหรือรูปแบบ KME (Knowledge Marketing Elderly) ในพื้นที่อื่นหรือการวิจัยกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

2.2 ควร นำรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุหรือรูปแบบ KME (Knowledge Marketing Elderly) ไปสู่ภาคปฏิบัติจริง ผลก่อประโยชน์อะไร และสามารถต่อยอดอะไรบ้าง เพื่อการพัฒนาแบบไปขึ้นอีกระดับหนึ่ง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันวิทยาลัยชุมชน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Eckerd College (UNITED STATES) Savan Institute of Management (LAO PRD.) และชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร ในโครงการวิจัยและพัฒนากิจการความรู้ทางการตลาดชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (Project based) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 และกราบขอบพระคุณกรรมการที่ปรึกษาที่ปรึกษา งานวิจัย ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. พยอม วงศ์สารศรีกรรมการที่ปรึกษา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรณิการ์ สมบุญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริพร สารคล่องผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราตรี พระนคร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรย์านุกูล ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขได้อย่างดียิ่ง จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). *แนวทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *ทำเนียบองค์กรชมรมด้านผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทิวากร เหล่าลีอา. (2561). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3*. มุกดาหาร: วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
- ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. (2556). *รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้*. วารสารวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เรณูมาศ กุลละศิริมา และคณะ. (2557). *แนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชนตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- วีรวัฒน์ เข้มแข็ง คณิต เขียววิชัย และนรินทร์ สังข์รักษา. (2562). *การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต*. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 33.(3) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาพร ปริญญาเศรษฐกุล และเอื้อมพร เอียรศิริบุญ. (2560). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาธุรกิจเครื่องปั้นดินเผาชุมชนเกาะเกร็ด*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). *รายงานผลทางสถิติประจำปี พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร. (2560). *รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดมุกดาหาร ปี 2560*. มุกดาหาร.
- สุนันทา แสงทอง. (2555). *รายงานการวิจัยเรื่องการก่อเกิด พัฒนาการ และทิศทางในอนาคตของวิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- Kaplan, R.S. and Norton, D.P. (2001). *BSC: Balanced scorecard*. (13th ed). Pearson Prentice Hall.
- Kotler, Philip and Keller Kevin Lane. (2012). *Marketing Management*. (14th ed). Global: Pearson Education Limited.

การพัฒนาวิธีการพิจารณาอิกรณพระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์
และพระสังฆาธิการกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์

The Development on the Consideration Process of Monk Wrong doing is the Fromat of
Court Consideration Process.

ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล

Pramarnlert Archariyapanyakul

อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lecturer from the Faculty of Law Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: pramarnlert2497@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 22 July 2020

Accepted: 7 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ โดยยกระดับเปลี่ยนแปลงระบบนิคกรรมตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 พ.ศ.2521 ข้อบังคับมหาเถรสมาคมในทางปกครองอื่น ๆ และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ โดยมีผู้พิจารณาคดีมีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายสงฆ์ และเป็นอิสระในการพิจารณาระงับอิกรณสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและคดีทางปกครองสงฆ์ เป็นการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร แล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงลึกแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการทางปกครองคณะสงฆ์และการอิกรณสงฆ์สมัยพุทธกาลพระภิกษุไม่มีกฎหมายใด ๆ ของรัฐที่ตราขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎและกติกาในการปกครองคณะสงฆ์มีแต่พระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองพระภิกษุสงฆ์ โดยใช้หลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก เมื่อสถาบันสงฆ์ขยายตัวมากขึ้นพระพุทธรองค์ทรงเล็งเห็นว่าการรักษาความบริสุทธิ์แห่งคณะสงฆ์ในภายหน้าให้ที่ประชุมสังฆสภาได้พิจารณาอิกรณโดยถือว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นคณะกรรมการการสงฆ์ทำสังฆกรรมในทางตุลาการขึ้นระงับอิกรณตามพระธรรมวินัย 2) การแก้ปัญหาคดีอิกรณโดยระบบการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ขึ้นพิจารณาคดีปาราชิก 4 สังฆาติเสส 13 จะได้รับความเป็นธรรมตามระบบความยุติธรรมศาลวินัยสงฆ์สามารถให้ความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน มีกฎหมายห้ามการละเมิดอำนาจศาล และเมื่ออยู่ในอำนาจศาลแล้ว ห้ามสื่อสารมวลชนไปออกข่าวขณะที่คดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล การฟังพยานและหลักฐานต่าง ๆ ของศาลสงฆ์ใช้ดุลยพินิจได้อย่างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมีประเด็นพิจารณาสรุป ได้แก่ 2.1) ศาลวินัยสงฆ์ เป็นการพัฒนาต่อจากระบบนิคกรรมเน้นรูปแบบแบบองค์คณะตุลาการผู้พิจารณาอิกรณในความผิดพระวินัยชั้นปาราชิก 4 และสังฆาติเสส 13 (เฉพาะผู้มีโจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีขึ้น) มีองค์คณะผู้พิจารณาคดีแบบจตุรวรรค มีผู้พิจารณาคดี 4 รูปโดยมีตุลาการร่วมเป็นผู้พิจารณา 1 รูป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลยตั้งแต่ชั้น เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปเข้าร่วมในคดีนั้นด้วย 2.2) ศาลปกครองสงฆ์ ศาลปกครองสงฆ์ ประกอบด้วย (1) ศาลปกครองสงฆ์เป็นศาลพิเศษ (2) ศาลปกครองสงฆ์

คำสำคัญ: ศาลวินัยสงฆ์, ศาลปกครองสงฆ์, การจัดตั้ง

Abstract

“ The Development on the Consideration process of Monk Wrong doing is the format of court Consideration process.” It is the study to find out the ways to set up the Court Rules and to control monks. This is the qualitative research by means of studying documents, theories and law on the wrong doing of monk rules and regulation in Thailand. And then are analyzing all of then so, we can set up the law to

govern the monk. The Result found that the monks punishment rules of NIKAHAGUM is still Unclear whether that wrong-doing law only the monk rules or that concerns with other state laws. The setting up of Court of Monks rules in considering the wrong doing of monks only with Monks Rules, so that they will be punished by means of LAW Court. If that is the wrong doing of Monks Law so, it should be applied with Monk Law in the law Court and if that wrong doing along with Criminal Law or Civil and Criminal Laws or other laws. It should be considered by those Court concerned. But while the monks wrong doing to the Chief monk and to the monk Governing Court, it should allow the loser to sue the Monk court for the Justice for the monk who works for the monks group. Suggestion; By the means to consider the wrong doing monk , if it is developed the form of Court of Monk Rules and Court of Monk Governing, this will certainly format the justice for Thai Monks. The monks will certainly be treated equally, so, we would suggest to create the Court of Monks Laws and the court of Governing.

Keyword: the Court of Monks Laws, the court of Monks Governing, the creation

บทนำ

สมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทรงเป็นพระประมุขเมื่อมีผู้ศรัทธาออกบวชจำนวนมากทรงกระจายอำนาจการปกครองคณะสงฆ์โดยให้พระสงฆ์จัดการสิ่งกิจกันเอง เรียกว่า “สังฆกรรม” การทำสังฆกรรมตามพระวินัย ได้สมมติพระภิกษุสงฆ์หลายรูปขึ้นเป็นคณะกรรมการการกสงฆ์มีจำนวนตามความสำคัญของสิ่งกิจแต่ละประเภทภายใต้พระธรรมวินัยเช่นคณะสงฆ์จตุรกร (พระสงฆ์ 4 รูป) คณะสงฆ์ปัญจกร (พระสงฆ์ 5 รูป) เป็นต้น แต่ได้เกิดอิทธิกรขึ้นเป็นที่ประจักษ์ว่าภายหลังพุทธปรารกที่ 12 พระสุทินเสพเมณธรรมกับอดีตภรรยาที่ปามหาวัน เกิดความต่างปรอยแก่คณะสงฆ์พระพุทธเจ้าเรียกประชุมคณะสงฆ์จำนวน 500 รูปขึ้นพิจารณาอิทธิกรโดยทรงเป็นประธานพระสุทินยอมรับสารภาพเป็นสังฆจะไม่เป็นปรีกษต่อตนเอง (ประทีป อ่าววิจิตรกุล, 2549) ด้วยในครั้งนั้นพระพุทธเจ้ายังมีได้บัญญัติพระวินัยเกี่ยวกับปาราชิกเหตุเสพเมณธรรมของพระภิกษุสาวกไว้ก่อนและยังไม่ได้บัญญัติพระวินัยแต่อย่างใด ทรงตรัสว่า พระวินัยไม่มีผลย้อนหลังไปถึงขณะเวลาที่พระสุทินเสพเมณให้พระวินัยบังคับในเบื้องหน้าต่อไปเป็นเหตุให้พระสุทินไม่ต้องรับโทษปาราชิกสิกขาบทนี้จึงเป็น “ปฐมปาราชิก” และเมื่อมีสิกขาบทอื่น ๆ ขึ้นอีกรวมเรียกว่า “พระวินัยบัญญัติ” (ร. เลangkadt, 2515)

การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล เป็นการปกครองโดยอาศัยพระธรรมวินัย ดังพระพุทธดำรัสที่ว่า “ดูกรอานนท์ ตถาคตมิได้มีความดำริอย่างนี้ว่า เราจักบริหารภิกษุสงฆ์หรือว่าภิกษุสงฆ์จักเชิดชูเรา ตถาคตจักปาราภิกษุสงฆ์แล้วกล่าวคำอย่างใดอย่างหนึ่งในคราวหนึ่ง” ศัพท์ที่ใช้ในความหมายว่าปกครองในพระไตรปิฎก เช่น ปสาส และที่เป็นรูปธรรมทรงกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับภิกษุสงฆ์ หรือเรียกว่าทรงบัญญัติพระวินัย และทรงใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหารการปกครองด้วยธรรมเป็นคำสอน วินัยเป็นคำสั่ง หรือรวมเรียกว่า พระธรรมวินัย ทรงแสดงไว้ในโคตรมสูตรโดยใจความว่าลักษณะที่จะตัดสินว่าอะไรคือธรรมวินัยของพระองค์นั้น จะต้องเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อคลายความกำหนัด ความปราศจากทุกข์ ความไม่พอกพูนกองกิเลส ความอยากอันน้อย ความสันโดษ ความสัจ การประกอบความเพียร ความเลื่องง่าย ธรรมเหล่าใดที่มีลักษณะเป็นไปอย่างนี้จึงชื่อว่าปธรรมเป็นวินัยของพระองค์ ถ้าตรงข้ามจากหลักทั้ง 8 ประการนี้แล้ว ก็ถือว่าไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่คำสอนของพระองค์ การปกครองสงฆ์ในสมัยพุทธกาลยังไม่มีรูปแบบอย่างองค์กรบริหารในปัจจุบัน แต่เป็นการทำหน้าที่ของพระภิกษุทุกรูปอยู่ร่วมกันในอาวาสหนึ่ง ๆ ซึ่งมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะช่วยเหลือดูแลกันในชีวิตความเป็นอยู่และกิจการของสงฆ์ในสังคมกันเอง เรียกว่า “ปกครองโดยธรรมวินัย”

การปกครองคณะสงฆ์ ในปัจจุบันใช้วิธีการสอบสวนหรือไต่สวนโดยที่ผู้บังคับบัญชาตั้งคณะกรรมการขึ้นเป็นการเฉพาะกิจเฉพาะคดี คณะกรรมการตัดสินอย่างไรไม่อาจนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองของรัฐได้อาจเกิดความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ปัญหาทางปกครองคณะสงฆ์ที่ผ่านมาบางคดีเกิดขึ้นอาจไม่เป็นธรรมต่อผู้ไต่บังคับบัญชา ทำให้เกิดระบบไม่เป็นธรรมและไม่มีอำนาจตรวจสอบได้เป็นระบบไม่เป็นธรรมกับพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่สุจริตจึงควรมีการจัดตั้ง “ศาลปกครองสงฆ์” ขึ้นทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมต่อพระสงฆ์การผู้ปกครองด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่ากระบวนการพิจารณาความอริการตามกฎหมายควรยกระดับขึ้นเป็น “ระบบศาลวินัยสงฆ์” และกรณีการใช้อำนาจสอบสวนทางปกครองคณะสงฆ์ที่ผู้บังคับบัญชากระทำเกินขอบอำนาจหน้าที่ทางปกครองสงฆ์ ควรยกระดับขึ้นเป็น “ระบบศาลปกครองสงฆ์” เพื่อสร้างคุณธรรมของคณะสงฆ์ไทยอย่างแท้จริง ในการพิจารณาอริการและคำสั่งทางปกครองสงฆ์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ โดยยกระดับเปลี่ยนแปลงระบบนิคมกรรมตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 พ.ศ.2521 ข้อบังคับมหาเถรสมาคมในทางปกครองอื่น ๆ
2. เพื่อศึกษาแนวทางจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ โดยมีผู้พิจารณาคดีมีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายสงฆ์และเป็นอิสระในการพิจารณาระงับอริการสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและคดียทางปกครองสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญา ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด คำแนะนำ และเอกสารราชการอื่น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความจากวารสาร เช่น บทบัณฑิตย วารสารนิติศาสตร์และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวิธีการพิจารณาอริการพระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์และพระสงฆ์การกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ โดยยกระดับเปลี่ยนแปลงระบบนิคมกรรมตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 พ.ศ.2521 ข้อบังคับมหาเถรสมาคมในทางปกครองอื่น ๆ

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางปกครองคณะสงฆ์และการอริการสงฆ์สมัยพุทธกาลพระภิกษุไม่มีกฎหมายใด ๆ ของรัฐที่ตราขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎและกติกาในการปกครองคณะสงฆ์มีแต่พระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองพระภิกษุสงฆ์ โดยใช้หลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก เมื่อสถาบันสงฆ์ขยายตัวมากขึ้นพระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นว่าการรักษาความบริสุทธิ์แห่งคณะสงฆ์ในภายหน้าให้ประชุมสังฆสภาได้พิจารณาอริการโดยถือว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นคณะกรรมการการกสงฆ์ทำสังฆกรรมในทางตุลาการขึ้นระงับอริการตามพระธรรมวินัย ซึ่งในสมัยสุโขทัยการปกครองในระบอบพ่อขุน คณะสงฆ์มีพระสังฆราชหลายพระองค์ แต่ละพระองค์ขึ้นตรงต่อพ่อขุนหรือพระมหากษัตริย์คล้ายกับการที่เจ้าประเทศราชขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ สมัยอยุธยา พระมหากษัตริย์ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ทรงเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจการ

ปกครอง สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นสกลมหาสังฆปริณายกคือประมุขสงฆ์ทั่วราชอาณาจักร ทรงบังคับบัญชาเจ้าคณะใหญ่ สามฝ่าย เจ้าคณะคามวาสีฝ่ายชาย เจ้าคณะคามวาสีฝ่ายชวา และเจ้าคณะอรัญวาสีซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ในหัวเมือง ต่าง ๆ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 การปกครองเป็นแบบอยุธยา การปกครองคณะสงฆ์ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เจ้าคณะใหญ่ทุกรูปอยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปกครองแผ่นดินและการปกครองคณะสงฆ์ มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 ให้เจ้าคณะใหญ่ทั้ง 4 และรองเจ้าคณะใหญ่อีก 4 รูป รวมกันเป็นมหาเถรสมาคม เป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช แต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 และที่ 7 สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาการคณะสงฆ์ด้วยพระองค์เองโดยมีมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการที่ปรึกษา สมัยรัชกาลที่ 8 มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาการคณะสงฆ์ผ่านทางสังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธร สมัยรัชกาลที่ 9 ยุครัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้ระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ ด้วยการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เป็นการรวมอำนาจยังศูนย์กลางที่มหาเถรสมาคม จึงมีอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ จนถึงปัจจุบันนี้

2. เพื่อศึกษาแนวทางจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ โดยมีผู้พิจารณาคดีมีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายสงฆ์และเป็นอิสระในการพิจารณาระงับอภิรณสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและคติทางปกครองสงฆ์

ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาคดีอภิรณโดยระบบการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ขึ้นพิจารณาคดีปาราชิก 4 สังฆาติเสส 13 จะได้รับความเป็นธรรมตามระบบความยุติธรรมศาลวินัยสงฆ์สามารถให้ความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน มีกฎหมายห้ามการละเมิดอำนาจศาล และเมื่ออยู่ในอำนาจศาลแล้ว ห้ามสื่อสารมวลชนไปออกข่าวขณะที่คดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล การฟังพยานและหลักฐานต่าง ๆ ของศาลสงฆ์ใช้ดุลยพินิจได้อย่างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมีประเด็นพิจารณาสรุป ดังนี้

2.1 ศาลวินัยสงฆ์ เป็นการพัฒนาต่อจากระบบนิคหกรรมเน้นรูปแบบแบบองค์คณะตุลาการผู้พิจารณาคดีอภิรณในความผิดพระวินัยชั้นปาราชิก 4 และสังฆาติเสส 13 (เฉพาะผู้มีใจทกยีนฟองเป็นคดียืน) มุ่งคณะผู้พิจารณาคดีแบบจตุรวรรคมีผู้พิจารณาคดี 4 รูป โดยมีตุลาการร่วมเป็นผู้พิจารณา 1 รูป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลยตั้งแต่ชั้น เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป เข้าร่วมในคดีนั้นด้วยการแต่งตั้งตุลาการร่วมเป็นการแต่งตั้งเฉพาะคดีทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือให้ผู้บังคับบัญชาได้รับรู้ข้อเท็จจริงมูลแห่งความผิดของจำเลยซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชามีอำนาจเสนอแนะในการตัดสินอภิรณได้แต่ไม่มีอำนาจชี้ขาดคดีและ ไม่จำเป็นต้องมีความคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ และอีก 3 รูป ต้องเป็นตุลาการผู้พิจารณาคดีของศาลวินัยสงฆ์ผู้ทรงคุณที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัยที่เหมาะสมและเข้าใจหลักกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างดี คือ สำเร็จปริญญาเอกทางนิติศาสตร์ และทางธรรมจบนักธรรมเอกถึงเปรียญธรรมขึ้นไป หรือสำเร็จปริญญาโททางนิติศาสตร์ และทางธรรมจบเปรียญธรรม 4,5,6 ขึ้นไป หรือสำเร็จปริญญาตรีทางนิติศาสตร์และทางธรรมจบเปรียญธรรม 7,8,9 ศาลวินัยสงฆ์มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร ศาลวินัยสงฆ์พิจารณาคดีภายใต้ “พระนามสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก” ก่อนเข้ารับตำแหน่งได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นตุลาการผู้พิจารณาคดี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ศาลวินัยสงฆ์ชั้นต้นมี 19 ศาลคือ ศาลวินัยสงฆ์กลาง (กรุงเทพมหานคร) โดยใช้ที่ทำการภาคเป็นศาลหรือตามพระธรรมบัญญัติศาลวินัยสงฆ์ เทียบเท่ากับศาลชั้นต้น และมีศาลวินัยสงฆ์สูงสุดเทียบเท่ากับศาลฎีกา จำนวน 1 ศาลตั้งที่ทำการในสำนักงานเถรสมาคม ซึ่งจัดเป็นเพียง 2 ชั้นเทียบกับศาลชั้นอุทธรณ์หรือของศาลนาประเทศ

2.2 ศาลปกครองสงฆ์ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงบริหารกิจการคณะสงฆ์จนเจริญรุ่งเรือง และทรงเป็นประมุขสงฆ์ให้สงฆ์ทั้งหลายอยู่ด้วยกันด้วยพระธรรมวินัย ทรงมีพุทธบัญญัติอนุญาตให้พุทธบริษัทผู้มีปัญญาเฉียบแหลมมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีความเชื่อถือได้เป็นที่ไว้วางใจของบรรพชิตให้จัดตั้งคณะกรรมการตุลาการแห่งสงฆ์ขึ้น โดยให้ร่วมกันตัดสินวินัยอภิรณที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์เรียกว่า “สันนิบาตประชุมกันโดยพุทธบัญญัติเพื่อพิจารณาวินัยอภิรณโดย

ธรรม ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงบัญญัติกฎหมายลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 (พ.ศ. 2445) เพื่อให้อำนาจเจ้ากระทรวงธรรมการและเจ้าพนักงานผู้ปกครองช่วยอุดหนุนให้เจ้าคณะฝ่ายสงฆ์มีอำนาจการจัดการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในการบังคับบัญชาและให้สมณศักดิ์เป็นฐานันดรแห่งพระภิกษุสงฆ์ พร้อมถวายเงินนิตยภัตเป็นรายเดือน ต่อมาในรัชกาลที่ 6 ทรงให้เจ้าคณะผู้ปกครองอย่างอิสระโดยมีตำแหน่งทางตุลาการสงฆ์ตามตามพระมหาสมณานัติเป็นกลไกในการพิจารณาทางปกครองสงฆ์ให้ได้รับความเป็นธรรม ลักษณะศาลปกครองสงฆ์ที่แปลสภาพมาจากการสอบสวนพระภิกษุผู้มีอำนาจทางปกครองในการกระทำล่วงละเมิดหน้าที่ในกิจของสงฆ์ เป็นต้น ศาลปกครองสงฆ์ ประกอบด้วย 1) ศาลปกครองสงฆ์เป็นศาลพิเศษ ตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความเป็นธรรมให้แก่พระสงฆ์การได้มีช่องทางในการใช้สิทธิทางปกครองเป็นการเสรีภาพภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีผู้พิจารณาตัดสินคดีของศาลปกครองเป็นผู้ไต่สวนและพิจารณาตัดสินคดี 2) ศาลปกครองสงฆ์ มี 2 ชั้น คือ ศาลปกครองสงฆ์ชั้นต้นและศาลปกครองสงฆ์ชั้นสูงสุด ให้ศาลปกครองสงฆ์กลางมีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร มี 1 ศาล และศาลปกครองสูงสุดมีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักรและมี 1 ศาล ส่วนศาลปกครองภาคจะได้พิจารณาเปิดแต่ละที่ตามความเหมาะสม 3) คุณสมบัติของตุลาการผู้พิจารณาตัดสินคดีในศาลปกครองสงฆ์ (1) เป็นพระภิกษุมีอายุพรรษาไม่น้อยกว่า 10 พรรษา (2) สำเร็จเปรียญธรรม 4 ถึง 9 จบการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านนิติศาสตร์ ปริญญาเอกด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ปริญญาเอกทางด้านสังคมศาสตร์ หรือปริญญาเอกด้านใดด้านหนึ่ง หรือปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ ปริญญาโททางด้านรัฐศาสตร์ ปริญญาโททางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ปริญญาโททางด้านสังคมศาสตร์ ปริญญาโททางด้านใดด้านหนึ่ง (3) หรือเป็นหรือเคยเป็นพระภิกษุผู้มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นพระเทพ 4) การพิจารณาพิพากษาอธิกรณ์ให้กระทำในพระนามสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 5) การบริหารศาลปกครองสงฆ์ (1) การพิจารณาตัดสินคดีปกครองสงฆ์ชั้นต้น จะต้องกระทำโดยรูปองค์คณะผู้พิจารณาตัดสินคดี มีคณะหนึ่งไม่น้อยกว่า 4 รูป ในแต่ละคดีให้จัดการเลือกประธานคดีกันเอง (2) การพิจารณาตัดสินคดีปกครองสงฆ์ชั้นสูงสุด จะต้องกระทำโดยรูปองค์คณะผู้พิจารณาตัดสินคดีมีคณะหนึ่งไม่น้อยกว่า 5 รูป ในแต่ละคดีให้จัดการเลือกประธานคดีกันเอง 6) อำนาจในการพิจารณาตัดสินคดี การละเมิดอำนาจศาลปกครองสงฆ์ในการพิจารณาตัดสินคดี ห้ามบุคคลหรือสื่อมวลชนวิพากษ์ใด ๆ ผู้ใดฝ่าฝืนจะเป็นการละเมิดอำนาจศาลมีความผิดเท่ากับการละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม 7) ให้ตุลาการผู้พิจารณาตัดสินคดีของศาลปกครองสงฆ์มีอำนาจเรียกพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุอื่นใดมาศาลได้โดยชอบ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคำบังคับใด ๆ ที่พระสงฆ์ล่วงละเมิดไม่มาตามหนังสือพระสงฆ์การในปกครอง และเมื่อประกาศดังกล่าวได้ประกาศในหนังสือพิมพ์ศาลให้ถือว่าเป็นคำสั่งโดยชอบ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวิธีการพิจารณาอธิกรณ์พระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์และพระสงฆ์การกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ โดยยกระดับเปลี่ยนแปลงระบบนิคมกรรมตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 พ.ศ.2521 ข้อบังคับมหาเถรสมาคมในทางปกครองอื่น ๆ พบว่า พัฒนาการทางปกครองคณะสงฆ์และการอธิกรณ์สงฆ์สมัยพุทธกาลพระภิกษุไม่มีกฎหมายใด ๆ ของรัฐที่ตราขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎและกติกาในการปกครองคณะสงฆ์มีแต่พระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองพระภิกษุสงฆ์ โดยใช้หลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก เมื่อสถาบันสงฆ์ขยายตัวมากขึ้นพระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นว่าในการรักษาความบริสุทธิ์แห่งคณะสงฆ์ในภายหน้าให้ที่ประชุมสังฆสภาได้พิจารณาอธิกรณ์โดยถือว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นคณะกรรมการการสงฆ์ทำสังฆกรรมในทางตุลาการขึ้นระงับอธิกรณ์ตามพระธรรมวินัย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ โดยมีผู้พิจารณาตัดสินคดีมีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายสงฆ์และเป็นอิสระในการพิจารณาระงับอธิกรณ์สงฆ์ตามพระธรรมวินัยและคตินิยามทางปกครองสงฆ์

ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาอธิกรณ์โดยระบบการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ขึ้นพิจารณาตัดสินคดีปาราชิก 4 สังฆาติเสส 13 จะ

ได้รับความเป็นธรรมตามระบบความยุติธรรมศาลวินัยสงฆ์สามารถให้ความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน มีกฎหมายห้ามการละเมิดอำนาจศาล และเมื่ออยู่ในอำนาจศาลแล้ว ห้ามสื่อสารมวลชนไปออกข่าวขณะที่คดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล การฟังพยานและหลักฐานต่าง ๆ ของศาลสงฆ์ใช้ดุลยพินิจได้อย่างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมีประเด็นพิจารณาสรุป ได้แก่ 1) ศาลวินัยสงฆ์ เป็นการพัฒนาต่อจากระบบนิคมกรรมเน้นรูปแบบแบบองค์คณะตุลาการผู้พิจารณาอธิกรณ์ในความผิดพระวินัยชั้นปาราชิก 4 และสังฆาติเสส 13 (เฉพาะผู้มีโจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีขึ้น) มีองค์คณะผู้พิจารณาคดีแบบจตุรพรรค มีผู้พิจารณาคดี 4 รูปโดยมีตุลาการร่วมเป็นผู้พิจารณา 1 รูป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลยตั้งแต่ชั้น เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปเข้าร่วมในคดีนั้นด้วย 2) ศาลปกครองสงฆ์ ศาลปกครองสงฆ์ ประกอบด้วย 1) ศาลปกครองสงฆ์เป็นศาลพิเศษ 2) ศาลปกครองสงฆ์

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวิธีการพิจารณาอธิกรณ์พระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์และพระสังฆาธิการกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน จำเป็นต้องมีกฎกติกาขึ้นควบคุมดูแลความประพฤติในศีลธรรมเรียกว่าพระวินัยสงฆ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหด เพื่อป้องกันมิให้หลอกลวงชาวโลกเลี้ยวชีพ เพื่อป้องกันความประพฤติเลวทรามเสียหาย เพื่อป้องกันการเล่นชุกชน เพื่อให้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติเป็นเอกลักษณ์ของภิกษุ เพื่อความดีงามผาสุกแห่งสงฆ์ เพื่อระวังอาสวะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อป้องกันอาสวะที่เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อความเลื่อมใสของชนผู้ยังไมเลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของชนผู้เลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม พระภิกษุสงฆ์จะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ ถ้าพระภิกษุสงฆ์สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนจะไม่ต้องคดีอาญาใด ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังมีพระภิกษุสงฆ์ทำผิดพระวินัยอยู่ทั้งที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรง ซึ่งเรียกว่า อาบัติ การทำผิดพระวินัยสงฆ์ที่มีโทษหนักที่สุดทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุสงฆ์ทันทีโดยไม่ต้องลาสิกขาบท หรือสึกจากการเป็นพระ ได้แก่ ปาราชิก 4 คือ 1) ปฐมปาราชิก สิกขาบทที่ 1 ภิกษุเสกเมณฑหมายถึง การร่วมประเวณี การมีเพศสัมพันธ์กับสตรี บุรุษ กะเทย อมนุษย์ หรือกับสัตว์ดิรัจฉานผ่านทวารหนัก ทวารเบา ช่องปากที่ทำแล้วสามารถให้สำเร็จภารกิจได้ 2) ทุตติยปาราชิกสิกขาบทที่ 2 ภิกษุถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ มีราคาเกิน 5 มาสก ต้องปาราชิก ทริพย์ประเภทสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้เช่น แก้ว แหวน เงินทอง และอสังหาริมทรัพย์ เป็นทรัพย์สินเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่นที่ดินและสิ่งปลูกสร้างติดกับที่ดินนั้น 3) ตติยปาราชิกสิกขาบทที่ 3 ภิกษุจงใจฆ่านมนุษย์ ภิกษุแกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต แสวงหาศีลตราอันจะนำเสีย แก่กายมนุษย์นั้น พรรณาคณแห่งความตายชักชวนเพื่อไปตาย 4) จตุตถปาราชิกสิกขาบทที่ 4 ภิกษุกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรม คือ ธรรมอันยิ่งของมนุษย์ ที่ไม่มีในตน คำว่าอวดตริมนุสสธรรมคือ คุณอย่างยิ่งยวดของมนุษย์หรือคุณของมนุษย์ผู้ยวดยิ่ง ส่วนการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดพระวินัยสงฆ์ที่ถือว่ามิโทษทางพระวินัยที่เบาว่า ปาราชิก 4 คือสังฆาติเสส 13 นิสสัคคิยาปัจจัตถิย สุตถิกปัจจัตถิยหรือปัจจัตถิย เป็นต้น บางความผิดผิดเฉพาะวินัยสงฆ์ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น อาบัติปัจจัตถิย การดื่มน้ำเมาโดยไม่มีเจตนาหรือตั้งใจ ดื่มเข้าไปก็ต้องอาบัติ ซึ่งอาจมีความผิดทางอาญาเช่นการดื่มสุราเถื่อนอาจถูกจับกุมได้ โทษของพระภิกษุสงฆ์ผู้ต้องอาบัติมี 3 สถาน 1) โทษอย่างหนัก ต้องให้ขาดจากความเป็นภิกษุ ได้แก่อาบัติปาราชิก 2) โทษปานกลาง ต้องให้อยู่กรรม คือประพฤติดุจรอย่างหนึ่ง เพื่อทรมานตน ได้แก่อาบัติสังฆาติเสส 13 3) โทษอย่างเบา ต้องให้ประจานตนต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ได้แก่อาบัติอุลลัจจัย ปัจจัตถิย ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และทุกภาสิต เมื่อพิจารณาความหนักเบาของการปรับโทษมีทั้งอาบัติที่แก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ คือ 1) อเทกัจฉา คือ อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ ปาราชิก 4 2) สเทกัจฉา คืออาบัติที่แก้ไขได้ ได้แก่สังฆาติเสส อุลลัจจัย ปัจจัตถิย ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และทุกภาสิต มูลเหตุที่เกิดแห่งอาบัติ โดยตรมมี 4 ทางคือ 1) ลำพังกาย คือ มีกายเป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่นอาบัติปัจจัตถิย ดื่มน้ำเมา แม้ไม่มีเจตนาหรือตั้งใจ 2) ลำพังวาจา คือ มีวาจาเป็นทางเกิด

แห่งอาบัติ เช่นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะสอนธรรมแก่อนุสัมปัน ให้ว่าพร้อมกัน แม้จะระวังอยู่แต่พลาดพลั้งว่าพร้อมกันก็ต้องอาบัติ 3) กายกบจิต คือ มีกยากบจิต เป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่น อาบัติปาราชิก เพราะทำโจรกรรมด้วยตนเอง 4) วาจากบจิต คือมีวากบจิต เป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่น อาบัติปาราชิก เพราะสั่งให้เขาทำโจรกรรมด้วยวาจา 5) กายกบวจากบจิต 6) กายกบวจากบจิตเข้าด้วย โทษแห่งอาบัติ 2 ลักษณะ 1) โลกวัชชะ คือเป็นโทษทางโลก หมายความว่า ชาวโลกทำก็เป็นความเสียหายหรือความผิด ภิกษุทำก็เสียหายเช่นเดียวกัน เช่นการทำโจรกรรม หรือการฆ่ามนุษย์ 2) ปณณตติวัชชะ คือ เป็นโทษทางพระบัญญัติ หมายความว่าชาวโลกทำไม่เป็นความเสียหาย แต่ภิกษุทำเป็นความผิดฐานละเมิดพระบัญญัติ เช่น การขุดดินหรือฉันทอาหารในเวลาวิกาล ซึ่งอาจเป็นความผิดทางพระวินัยสงฆ์แต่อาจไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฯลฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยโดยทั่วไป ไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นที่คำนึงถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนทุกคนโดยเท่าเทียมกันรวมพระภิกษุสงฆ์ การจัดให้มีศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ภิกษุสงฆ์ โดยจัดเป็นระบบศาลพิจารณาคดีโดยพระภิกษุสงฆ์เพื่อสังคมสงฆ์อย่างแท้จริง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวทางด้านกฎหมายเพื่อให้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดตั้งเป็นองค์กรในการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ประกอบด้วยพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีวินัยสงฆ์พระราชบัญญัติพระธรรมนูญศาลวินัยสงฆ์ ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยจำศาลวินัยสงฆ์ ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยคณะกรรมการบริหารศาลวินัยสงฆ์ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีปกครองสงฆ์ ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยให้อำนาจพระวินัยธรทำหน้าที่เป็นผู้ฟ้องคดี ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยให้อำนาจพระวินัยการทำหน้าที่จับกุมควบคุมพระทำผิดพระวินัย และทำหน้าที่สอบสวนทำสำนวนคดีส่งพระวินัยธรฟ้องต่อศาลวินัยสงฆ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

- 1.1 ให้จัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ขึ้น ให้มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักรและสังฆปริณายก
- 1.2 ให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้เร่งรัดพัฒนาการศึกษาด้านนิติศาสตร์อย่างจริงจังและเข้มแข็งตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ให้ผู้บริหารคณะสงฆ์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในการศึกษานิติศาสตร์และพุทธศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

เพื่อให้มีการวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ในครั้งต่อไปขอเสนอแนะให้ทำการวิจัย “แนวทางการจัดให้มีกฎหมายเพื่อการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีวินัยสงฆ์” และ “แนวทางการจัดให้มีกฎหมายเพื่อการจัดตั้งศาลปกครองสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีศาลปกครองสงฆ์” โดยทำการวิจัยด้านกฎหมาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำที่เต็มเปี่ยมด้วยความอนุเคราะห์อย่างที่สุดจากทีมงานที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ รองศาสตราจารย์ ดร.โกเมศ ขวัญเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ ดร.สังเวียน เทพผา และดร.สุธี อยู่สภารา ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ และความคิดเห็นที่เต็มไปด้วย

ความกรุณาเป็นที่สุด ทั้งยังให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา และขอบคุณท่านผู้พิพากษา ท่านอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย และให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีในด้านข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ประทีป อ่าววิจิตรกุล. (2549). *หลักกฎหมายละเมิดและสัญญา*. กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์.

ประสิทธิ์ พรหมรสี. (2547). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ร. แลงการ์ด. (2515). *หนังสือชุดภาษาไทยกฎหมายตราสามดวง*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.

แสวง อุดมศรี. (2533). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย

Success Model of the Community Radio Stations Management in Thailand.

เท็ดแผ่นดินทอง ธารชัย¹, ภักดี โพธิ์สิงห์², และยุภาพร ยูภาศ³

Therdpandinthong Thanchai¹, Phakdee Phosing², and Yupaphorn Yupat³

¹นักศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctor of Public Administration (Public Administration) Rajabhat Maha Sarakham University,

^{2,3} Lecturer from the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University,

Corresponding Author Email: terdpandintong@windowslive.com

Received: 8 July 2020

Revised: 21 July 2020

Accepted: 7 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย 2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3. เพื่อสร้างและประเมินผลรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 950 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม M-plus และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชนมีตัวบ่งชี้ 12 ตัว 1.2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 17 ตัว 1.3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 9 ตัว และ 1.4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 13 ตัว 2) รูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย มี 2 ตัวบ่งชี้ จำนวน 51 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน (2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน 0.74 (3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน (4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน และมีดัชนีระดับความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าความเหมาะสมของโมเดล (CFI) เท่ากับ 1.00 และ 3) รูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน 2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน 3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน และ 4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน 2) ปัจจัยกระบวนการ ได้แก่ วงจร Deming 3) ปัจจัยออก ได้แก่ ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย และ 4) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ Information Society, Digital Economy, Knowledge Society and Knowledge based Society and Economy

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, สถานีวิทยุชุมชน, องค์ประกอบ, ตัวชี้วัดความสำเร็จ

Abstract

This research aimed to (1) study the elements and indicators of success of Community radio stations in Thailand, (2) to examine the model consistency of elements and indicators of success of Community radio stations in Thailand, and (3) to establish and confirm the model consistency of elements and indicators

of success of Community radio stations in Thailand. The sample was 950 selected from the Multi-Stage Random Sampling. The instrument was the five rating scale questionnaires. Analysis by using M-plus program and confirm the model with the experts verify. The research results were found that: the elements and indicators of success of Community radio stations in Thailand consist of 4 aspects namely; (1) features of community radio stations are 12 indicators, (2) techniques and characteristics of community radio programmers are 17 indicators, (3) Community Radio Sponsor Feature are 9 indicators, and (4) Features of community radio listeners are 13 indicators. However, Management Model of Community radio stations in Thailand consists of (1) the input factors were; the features of community radio stations, the techniques and characteristics of community radio programmers, the features of community radio sponsor, and the features of community radio listeners. (2) The process factors were ; the Deming Cycle. The product factor was the success of Community radio stations in Thailand. And (4) the support factors were information society, digital economy, knowledge society and knowledge-based society and economy.

Keywords: Strategic Management, Community radio stations, Components, Success Indicators

บทนำ

กิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยถือกำเนิดมาเป็นระยะเวลาเกือบ 90 ปี แต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์มีความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองเศรษฐกิจสังคมอย่างน่าสนใจจากยุคที่วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อใหม่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ผ่านยุคชาตินิยมสงครามและการโฆษณาชวนเชื่อก่อนปี 2500 ยุคการค้าในระบบอุปถัมภ์โดยเผด็จการทหารก่อน พ.ศ. 2525 มาจนถึงยุคของการสื่อสารภายใต้ระบบทุนนิยมเสรีในปัจจุบันการเข้าถือครองคลื่นความถี่โดยหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้นรวดเร็วที่สุดในระหว่าง พ.ศ. 2525-2535 จากจำนวน 177 สถานีเป็น 488 สถานีจนถึงปัจจุบันมีสถานีวิทยุกระจายเสียง (สถานีหลัก) ทั้งสิ้น 525 สถานีอยู่ภายใต้การถือครองโดยหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่นำคลื่นความถี่วิทยุไปบริหารจัดการในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงอย่างกระทรวงกลาโหมถือครองสถานีวิทยุทั้งสิ้น 212 สถานี สำนักงานตำรวจแห่งชาติถือครองสถานีวิทยุทั้งสิ้น 44 สถานี หน่วยงานภาครัฐด้านบริการสาธารณะอย่างกรมประชาสัมพันธ์ถือครองสถานีวิทยุทั้งสิ้น 147 สถานี และองค์การรัฐวิสาหกิจอย่าง บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ที่นำคลื่นความถี่วิทยุไปบริหารจัดการเพื่อการค้า/ธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 63 สถานี (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2550, น.23)

สื่อวิทยุกระจายเสียงเติบโตแบบก้าวกระโดดหลังจากบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประมูลคลื่นความถี่วิทยุไปบริหารจัดการคลื่นเมื่อ พ.ศ. 2532 นาไปสู่ทิศทางการแข่งขันเพื่อเป็นผู้เข้าไปดำเนินการในสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ถือครองโดยรัฐทั้งจากกลุ่มทุนมีอาชีพที่นำเสนอความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงกลุ่มทุนที่เชื่อมโยงกับระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการเพื่อเข้ามาถือครองคลื่นความถี่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงจากหน่วยงานต่าง ๆ นาไปบริหารจัดการด้านการผลิตรายการและแสวงหารายได้ทั้งจากเม็ดเงินโฆษณาและเป็นนายหน้าแบ่งช่วงเวลาให้กับผู้ประกอบการรายอื่นอีกทอดหนึ่งการเปลี่ยนแปลงนโยบายการให้สัมปทานหรือเช่าเวลาทั้งสถานีของหน่วยงานภาครัฐและบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ส่งผลให้มีบริษัทเอกชนรายใหม่เข้ามาในธุรกิจด้านนี้มากขึ้นซึ่งส่งผลต่อค่าสัมปทานก็ปรับสูงขึ้นหลายเท่าตัว กระแสความนิยมในสถานีวิทยุกระจายเสียงของบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) เพิ่มขึ้นมาตามลำดับภายหลังจากที่บริษัทเอกชนผู้บริหารสถานีสามารถบริหารเวลาในผังรายการของสถานีได้อย่างเบ็ดเสร็จการจัดการผังรายการเพื่อตอบสนองผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม (Format Station) ตามแนวคิดที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกและสอดรับ

กับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยสามารถสร้างความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะสถานีประเภทดนตรีและเพลง (Music Radio) สำหรับกลุ่มผู้ฟังวัยรุ่นสามารถตอบสนองทางด้านการตลาดได้อย่างดีเม็ดเงินจากการขายสปอตโฆษณา (Loose spot) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันเป็นการสะท้อนถึงการเป็นอุตสาหกรรมสื่อ (Media Industry) อย่างเต็มรูปแบบและเม็ดเงินโฆษณาผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงสูงถึง 7,055 ล้านบาท ณ พ.ศ. 2548 (AC Nielsen, 2003)

จากยุคทองของวิทยุกระจายเสียงที่มีรายได้มหาศาลและได้รับความนิยมสูงสุดในอดีตสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ทำให้สื่อวิทยุกระจายเสียงถูกลดบทบาทลงในปัจจุบันปัจจัยหลักที่มองข้ามไปไม่ได้ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของสื่อวิทยุกระจายเสียงที่ใช้คลื่นความถี่คือการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางด้านการออกอากาศจากระบบอนาล็อก (Analog) ไปสู่ระบบดิจิทัล (Digital) และเทคโนโลยีทางด้านการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการควบคุมวางแผนและกำหนดเนื้อหาการรายการเพื่อนำออกอากาศโดยอัตโนมัติเป็นกลไกสำคัญในการผลิตและสร้างสรรค์งานซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีสูงอีกทั้งในด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นโทรศัพท์เคลื่อนที่และอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงสื่อวิทยุได้อย่างง่ายดายผู้ฟังสามารถรับฟังรายการวิทยุแบบสด ๆ (Real Time) ได้จากทั่วโลกการเลือกเวลาฟัง (On Demand) และการจัดตั้งสถานีวิทยุบนอินเทอร์เน็ตขึ้นจำนวนมากมายังจากมีสมัครงานและผู้ผลิตรายการมืออาชีพที่ใช้เป็นช่องทางของการสร้างรายได้ในเชิงธุรกิจขึ้นมาได้โดยง่ายในยุคโลกาภิวัตน์

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นเหตุผลหลักที่ผู้ศึกษาสนใจศึกษาถึง “รูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนแห่งประเทศไทย” ภายใต้ภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้มูลค่าทางการตลาดของสื่อวิทยุกระจายเสียงมีมูลค่าลดลงทุกปี โดยผู้ศึกษาอยากทราบถึงแนวทางการปรับตัวหรือปรับทิศทางองค์การการวางแผนและการกำหนดยุทธศาสตร์องค์กรด้านสื่อวิทยุกระจายเสียงในภูมิภาคเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านธุรกิจสื่อวิทยุกระจายเสียงและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันอย่างไรการบริหารงานสื่อวิทยุกระจายเสียงมีความแตกต่างซับซ้อนและมีปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวข้องที่ต้องคำนึงถึงในหลายด้านได้แก่กฎหมายระเบียบนโยบายของรัฐบาลและสภาวะทางการเมืองปัจจัยด้านรายได้คู่แข่งพันธมิตรทางธุรกิจองค์กรตรวจสอบทางสังคมกลุ่มผู้ฟังและผลกระทบทางด้านเทคโนโลยีและจากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงภูมิภาคบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ในอนาคตการบริหารจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์เพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการของการบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชน ทั้งในด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่กลยุทธ์การบริหารจัดการตลาดผู้บริโภคสื่อคู่แข่งและแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารเพราะการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และการปฏิรูปสื่อมวลชนตามเจตนารมณ์ดั้งเดิมของมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 จะเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์สื่อวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยจึงเป็นปัจจัยที่นำมาสู่ประเด็นปัญหาที่สนใจศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคู่ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อสร้างและประเมินผลรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ จำนวน 950 คน ประกอบด้วย หัวหน้าสถานีวิทยุชุมชน นักจัดรายการวิทยุชุมชน และผู้ฟังจากสถานีวิทยุชุมชน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงคกับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น. 249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากจำนวน 950 คน ประกอบด้วย หัวหน้าสถานีวิทยุชุมชน นักจัดรายการวิทยุชุมชน และผู้ฟังจากสถานีวิทยุชุมชน

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์กับโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA)

5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) และเทียบกับเกณฑ์ที่เหมาะสมทางสถิติ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) มีจำนวน 51 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบอันดับที่หนึ่ง เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.87 ได้แก่ คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 12 ตัวบ่งชี้ สามารถวัดคุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชนได้ทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวบ่งชี้ ที่มีน้ำหนักสูงสุด คือ สถานีวิทยุชุมชนมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน มีน้ำหนักเท่ากับ 0.74 รองลงมา ได้แก่ วิทยุชุมชนต้องให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึง

ได้ในด้านการวางแผนการใช้สอย มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.74 และวิทยุชุมชนเป็นสื่อ พันทิกิจเพื่อสนองประโยชน์ของสาธารณะ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.67 และค่าน้ำหนักต่ำสุด ได้แก่ วิทยุชุมชนดำเนินการโดยไม่หวังผลกำไร มีน้ำหนักเท่ากับ 0.52

1.2 องค์ประกอบอันดับที่สอง เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักเป็นอันดับที่สอง ได้แก่ เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน มีน้ำหนักเท่ากับ 0.74 มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 17 ตัวบ่งชี้ สามารถวัดคุณลักษณะของเทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชนได้ทั้ง 17 ตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักสูงสุด

1.3 องค์ประกอบอันดับที่สาม เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักเป็นอันดับที่สาม ได้แก่ คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน มีน้ำหนัก 0.68 มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 9 ตัว สามารถวัดคุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชนได้ทั้ง 9 ตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ การจัดรายการต้องมีลักษณะเนื้อหาตรงตามนโยบายของผู้ผลิตสินค้า มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.71 รองลงมาได้แก่ การจัดรายการต้องทำตามความต้องการผู้อุปถัมภ์รายการ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.70 และลักษณะของโฆษณาจะใช้วิธีพูดโฆษณาแต่เพียงอย่างเดียว และค่าน้ำหนักต่ำสุด ได้แก่ ผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชนต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.53 ตามลำดับ

1.4 องค์ประกอบอันดับที่สี่ เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักเป็นอันดับที่สี่ ได้แก่ คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.63 มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 13 ตัวบ่งชี้ สามารถ วัดคุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนได้ทั้ง 13 ตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ ผู้ฟังต้องการมีส่วนร่วมเพื่อเรียกร้องเสนอปัญหาในชุมชน มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.61 รองลงมา ได้แก่ ผู้ฟังมีความตระหนักว่า สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อเพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.60 และผู้ฟังต้องส่งเสริมจิตสาธารณะ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.60 และค่าต่ำสุด ได้แก่ การใช้วิทยุชุมชนตามสิทธิหน้าที่ของบุคคล โดยแสดงความคิดเห็น ซึ่งไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.49

2. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 (Secondary Confirmatory Factor Analysis) พบว่ามีตัวบ่งชี้ จำนวน 51 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีค่าเป็นบวก และสามารถวัดองค์ประกอบของความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนทุกตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ จัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) จากมากไปน้อย ได้แก่ (1) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน (2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน (3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน และ (4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87, 0.74, 0.68 และ 0.63 ตามลำดับ มีดัชนีระดับความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 3.137 ค่า df เท่ากับ 4 ค่า P-Value เท่ากับ 0.536 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า χ^2/df เท่ากับ 0.784 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนีการเปรียบเทียบสัดส่วนที่ปรับ ค่าความเหมาะสมของโมเดล (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าสัดส่วนดัชนีปริมาณที่เปลี่ยนแปลงจากการเปรียบเทียบระหว่างโมเดลที่สร้างขึ้น หรือโมเดลสมมติฐานตัวค่า df (TLI) เท่ากับ 1.00

3. เพื่อสร้างและประเมินผลรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า ผลการสร้างแบบประเมินรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญอันดับที่หนึ่ง ได้แก่ คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน และตัวบ่งชี้ 12 ตัว อันดับที่สอง เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชนและตัวบ่งชี้ 17 ตัว อันดับที่สาม คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชนและตัวบ่งชี้ 9 ตัว อันดับี่สี่ คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนและตัวบ่งชี้ 13 ตัว ปัจจัยกระบวนการ (Process) ได้แก่ PDCA Model ประกอบด้วย Plan, Do, Check, Act และปัจจัยเสริมที่บุคลากรจะต้องมีความรู้เพิ่มเติม ได้แก่ Information

Society, Digital Economy, Knowledge Society and Knowledge based Society and Economy และปัจจัยนำออก (Output) คือ ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) มีจำนวน 51 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชนมีตัวบ่งชี้ 12 ตัว 2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 17 ตัว 3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 9 ตัว และ 4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 13 ตัว

2. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 มีตัวบ่งชี้ จำนวน 51 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ จัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) จากมากไปน้อย ได้แก่ (1) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน (2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน (3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน และ (4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87, 0.74, 0.68 และ 0.63 ตามลำดับ มีดัชนีระดับความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 3.137 ค่า df เท่ากับ 4 ค่า P-Value เท่ากับ 0.536 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า χ^2/df เท่ากับ 0.784 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนีการเปรียบเทียบสัดส่วนที่ปรับ ค่าความเหมาะสมของโมเดล (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าสัดส่วนดัชนีปริมาณที่เปลี่ยนแปลงจากการเปรียบเทียบระหว่างโมเดลที่สร้างขึ้น หรือโมเดลสมมติฐานตัวค่า df (TLI) เท่ากับ 1.00

3. เพื่อสร้างและประเมินผลรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย พบว่า การสร้างแบบประเมินรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย มีปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญอันดับที่หนึ่ง ได้แก่ 1) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน และตัวบ่งชี้ 12 ตัว 2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชนและตัวบ่งชี้ 17 ตัว 3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชนและตัวบ่งชี้ 9 ตัว 4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนและตัวบ่งชี้ 13 ตัว ปัจจัยกระบวนการ (Process) ได้แก่ PDCA Model ประกอบด้วย Plan, Do, Check, Act และปัจจัยเสริมที่บุคลากรจะต้องมีความรู้เพิ่มเติม ได้แก่ Information Society, Digital Economy, Knowledge Society and Knowledge based Society and Economy และปัจจัยนำออก (Output) คือ ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทย พบว่า ด้วยการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ปรากฏว่า ตัวแปรในองค์ประกอบเดียวกันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าดัชนีไกเซอร์ ไมเยอร์ ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่ามากกว่า 0.50 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.976 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ซึ่งองค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Secondary Confirmatory Factor Analysis) พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยชุมชนทั้ง 4 องค์ประกอบ เรียงจากน้ำหนักมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของสถานีวิทยชุมชน ด้านเทคนิคและคุณลักษณะของ นักจัดรายการวิทยุชุมชน ด้านคุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน และคุณลักษณะของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87, 0.74, 0.68 และ 0.63 ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า โมเดลของความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยชุมชนในประเทศไทยมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 3.137, df เท่ากับ 4, χ^2/df เท่ากับ 0.784, P-Value เท่ากับ 0.136, CFI เท่ากับ 1.00, TLI เท่ากับ 1.00, RMSEA เท่ากับ 0.000 และ SRMR เท่ากับ 0.005 และมีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability) เท่ากับ 0.95 มีเป็นไปตามเกณฑ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นทิศทางเดียวกับการศึกษาของณัฐดา วงษ์นายนะ (2557) เรื่องการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสถานีวิทยชุมชนภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการดำเนินงานวิทยุชุมชนภาคเหนือตอนล่าง มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร มาจากบุคคลที่หลากหลายกลุ่ม ที่มีผู้มีจิตอาสา มีอุดมการณ์การทำงานร่วมกัน มีความโปร่งใส มีอิสระสามารถสื่อสารความเข้าใจแก่คนในชุมชน 2) ด้านการจัดการสถานี เป็นสถานีวิทยขนาดเล็ก ต้นทุนต่ำ อุปกรณ์ใช้งานง่าย ไม่มีการโฆษณา 3) ด้านรูปแบบรายการ มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ใช้ภาษาถิ่น เปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็น 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นการร่วมคิด ร่วมบริหาร ร่วมแบ่งปัน-เรียนรู้-สนับสนุนการทำงาน ร่วมเป็นเจ้าของและร่วมใช้ประโยชน์จากวิทยุชุมชน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนของการบริหารจัดการวิทยุชุมชนสานสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน สอดคล้องกับวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2011) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของวิทยุชุมชนแดนไทยเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า วิทยุชุมชนแดนไทย-ลาว จังหวัดหนองคายมีสถานภาพทั้งศักยภาพและปัจจัยภายนอกที่เสริมศักยภาพ รวมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อวิทยุชุมชนแดนไทย สำหรับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของวิทยุชุมชนแดนไทยเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว ในการทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว โดยวิทยุชุมชนแดนไทยได้รับความนิยมในการ เปิดรับฟังจากกลุ่มตัวอย่าง สปป.ลาว จำนวนมาก (ฟัง 97.25%) ในขณะที่วิทยุชุมชนแดน สปป.ลาว ไม่ได้รับความสนใจ จากกลุ่มตัวอย่างคนไทยมากนัก (ฟัง 27.00%) แม้ว่าจะมีความพยายามจากฝ่ายไทยและการวิจัยครั้งนี้จะผลักดัน ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมผลิตรายการระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาวแล้ว แต่ก็พบกับอุปสรรค ซึ่งต้องมี การพูดคุยกัน ระหว่างผู้นำของ 2 ประเทศ กระนั้นก็ตาม วิทยุชุมชนแดนไทยมีบทบาทในด้านการเชื่อมสัมพันธ์ด้วย ความบันเทิงผ่านเสียงเพลง และการโฆษณาสินค้าและบริการทั้งฝั่งไทยและลาว ฯลฯ

3. ผลการสร้างและประเมินรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยชุมชนในประเทศไทย พบว่า ผู้วิจัยบูรณาการทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) และแนวคิดวงจร PDCA ปรากฏว่า ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะของสถานีวิทยชุมชน มีตัวบ่งชี้ 12 ตัว 2) เทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 17 ตัว 3) คุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 9 ตัว และ 4) คุณลักษณะผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน มีตัวบ่งชี้ 13 ตัว ปัจจัยกระบวนการ (Process) เป็นการยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น ซึ่งประกอบด้วย Plan (P) , Do (D) , Check (C) and Act (A) นอกจากนั้นต้องมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับด้านต่อไปนี้ Information Society, Digital Economy, Knowledge Society and Knowledge Based Society and Economy และปัจจัยออก (Output) ได้แก่ รูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยชุมชนในประเทศไทย สำหรับการประเมินหรือยืนยันรูปแบบ (Model) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 21 คน มีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน ทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความสมเหตุสมผล 2) ความเป็นไปได้ 3) ความถูกต้อง 4) การวัดผลได้และการประเมินได้ 5) การนำไปใช้ประโยชน์ 6) ความยั่งยืน 7) ความมีประสิทธิภาพ 8) การถ่ายทอดส่งผล 9) เป้าหมายของ KPI ชัดเจน และ 10) เฉพาะเจาะจงได้ชัดเจน (Stufflebeam & Shinkfield, 2007)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการยืนยันรูปแบบความสำเร็จการบริหารสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทยครั้งนี้ พบว่า คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน มีน้ำหนักมากที่สุดและที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ วิद्यุชุมชนมุ่งตอบเทคนิคและคุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชนความต้องการของประชาชน โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน บุคคลในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ในการวางแผนการใช้สื่อและวิद्यุชุมชนเป็นสื่อพันธกิจเพื่อสนองประโยชน์ของสาธารณะ ของสถานีวิทยุชุมชน ดังนั้น ผู้จัดการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้าใจและตระหนักในองค์ประกอบนี้

1.2 ด้านคุณลักษณะผู้สนับสนุนรายการวิद्यุชุมชน มีส่วนสนับสนุนความสำเร็จของการบริหารสถานีวิद्यุชุมชน ดังนั้น ผู้จัดการสถานียังต้องทำความเข้าใจ มีกฎ กติกา หรือเกณฑ์ในการตัดสินใจที่จะให้การสนับสนุนสถานีวิद्यุชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 ด้านเทคนิคและคุณลักษณะของนักจัดรายการวิद्यุชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสนับสนุนส่งเสริมความสำเร็จการบริหารสถานีวิद्यุชุมชน ดังนั้น ผู้จัดการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องส่งเสริมและให้ความรู้เพิ่มเกี่ยวกับจิตวิद्यุชุมชน Information Society Digital Economy Knowledge Society and Knowledge Based Society and Economy

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเชิงลึกโดยอาศัยรูปแบบ (Model) ที่ได้พัฒนาขึ้น เพื่อยืนยันข้อค้นพบว่าตรงกันหรือไม่ และมีอะไรแตกต่างกัน

2.2 ควร วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ประสิทธิภาพของสถานีวิद्यุชุมชน เพื่อจะได้วัดประสิทธิผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และบริบทของสถานีวิद्यุชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธาดา วงษ์นายะ (2557). “การพัฒนาแบบการดำเนินงานสถานีวิद्यุชุมชนภาคเหนือตอนล่าง”. *The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal*, 20(3), 1-15
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: สำนักพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2554). “แนวทางการส่งเสริมบทบาทของวิทยุชุมชนไทยเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”. *Suranaree J. Soc. Sci.*, 5(2), 51-91
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2550). *ผู้พลิกโฉมหน้าโทรคมนาคมไทย*. กรุงเทพฯ: ก.พล.
- AC Nielsen, (2003). *Nielsen Global Technology and Information Center opens in Florida*. [Online]. <https://sites.nielsen.com/timelines/our-history/>
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A., (2000). *Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated*. London: SAGE Publications, Inc.,
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Stufflebeam and Shinkfield. (2007). *Evaluation Theory, Models and Application*. John Wiley and Son, Inc.

การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

The Development of Learning Activity Management to Improve Chinese Reading and
Vocabulary Writing by Using CIRC Cooperative Learning Technique with Songs for 3rd
Grade Students.

กชกร บุตรชาติ¹, สุรกันต์ จักรหา², และทิพาพร สุจาเร่³

Kotchakorn Bhutchalee¹, Suriakarn Jungharn², And Tipaporn Sujaree³

¹นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2}อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Master Student of Education Program in Curriculum and Instruction Faculty of Education

Rajabhat Maha sarakham University

^{1,2}Lecturer From The Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: bhutchalee25@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 20 July 2020

Accepted: 8 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และ 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสมิทธิพิทยาสรรพ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2562 1 ห้องเรียน 25 คน แล้วยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test) (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้เทคนิคแบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเพลง โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.06/79.87 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้เทคนิคแบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเพลง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจโดยรวมของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้เทคนิคแบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.62$)

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดการกิจกรรม, การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC, เพลง

Abstract

The purposes of This study were: 1) to develop learning activity management of Chinese reading and vocabulary writing by using CIRC cooperative learning technique with songs for 3rd grade students based on

the 75/75 standardized efficiency criteria; 2) to compare the abilities of the 3rd students in Chinese reading and vocabulary writing before and after using CIRC cooperative learning technique with songs; and 3) to investigate the satisfaction of the students with the learning activity management of Chinese reading and vocabulary writing by using CIRC cooperative learning technique with songs. The samples of the study were twenty five 3rd grade students of a class at Sahamipitaya School, Selaphum District, Roi-Ed Province in the 2nd semester of 2019. The instrument consisted of six 12-hour lesson plans using CIRC cooperative learning technique with songs, thirty items of multiple-choice test on Chinese reading and vocabulary writing and a 3-point-rating-scale questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and t-test (Dependent Samples) The research Findings revealed that: 1) the efficiency of learning activity management of Chinese reading and vocabulary writing by using CIRC cooperative learning technique with songs for 3rd grade students was 86.06/79.87 which was higher than the set criteria; 2) The results indicated that the average post-test score of the students for Chinese reading and vocabulary writing after using learning activity management by using CIRC cooperative learning technique with songs was significantly higher than that of the pre-test at the .05 level; and 3) the overall students' satisfaction with the learning activity management by using CIRC cooperative learning technique with songs was at a high level ($\bar{x}$ =2.62)

Keywords: Chinese Reading and Vocabulary Writing, CIRC Cooperative Learning Technique, Songs

บทนำ

ภาษาจีน เป็นภาษาต่างประเทศอีกภาษาหนึ่งที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันประเทศจีนมีบทบาทสำคัญมากในด้านการค้าและเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีการร่วมลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ระหว่างไทยและจีนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีของทั้งสองประเทศ จึงเกิดความร่วมมือกันในการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยดีเสมอมา (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยจีน, 2557) กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุภาษาจีนไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนสามารถเปิดหลักสูตรในรูปแบบต่าง ๆ ได้และผู้เรียนที่มีความสนใจก็สามารถที่จะเลือกเรียนในหลักสูตรนั้น ๆ ได้ตามความสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนที่สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการเปิดสอนวิชาภาษาจีนกันอย่างกว้างขวางแต่สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในทุกระดับการศึกษาของประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่มาก เช่น ปัญหาการขาดครูที่จบการศึกษาปริญญาตรีในสาขาภาษาจีนหรือสาขาการสอนภาษาจีนโดยตรง ปัญหาจากการเรียนการสอนภาษาจีนที่ยังไม่ได้มาตรฐานของโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ เนื่องจากยังไม่มีมีการกำหนดมาตรฐานกลางของการจัดการเรียนการสอน ประกอบกับเอกสารตำราเรียนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันก็มีความหลากหลาย อันส่งผลให้เกิดรูปแบบวิธีการสอนและเนื้อหาที่หลากหลายด้วย มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะต่างคนต่างทำ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์และทักษะทางภาษาของนักเรียนที่เรียนภาษาจีน (ประพิณ มโนมัยพิบูลย์, 2548) นอกจากนี้งานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ยังแสดงว่ามีประวัติการจัดการเรียนการสอนอย่างยาวนาน แต่ยังมีปัญหาต่างๆ หลายประการซึ่งส่วนหนึ่งของปัญหาที่พบคือ ประสิทธิภาพการเรียนต่ำ ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและแบบเรียนที่ใช้ในประเทศไทยขาดความเหมาะสมแบบเรียนที่นิยมใช้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในระบบหรือนอกระบบมีการใช้แบบเรียนที่ผลิตจากประเทศจีนเสียเป็นส่วนใหญ่ ตลอดจน วิธีการสอนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่จะดึงดูดให้ผู้เรียนตั้งใจและสนใจเรียนภาษาจีน (สถาบันเอเชียศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ห้วงข้อประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาจีนของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนเรียนภาษาจีนไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนทักษะการอ่านที่ยึดรูปแบบเดิม โดยครูเสนอเนื้อหา ใบงาน อธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด นักเรียนมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมน้อย นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีน จึงส่งผลทักษะทางภาษาจีนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดทุกปีการศึกษาจากสภาพและสาเหตุของปัญหาดังกล่าว หากไม่ได้รับการปรับปรุงหรือแก้ไขตามความสำคัญแล้ว จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้กับนักเรียนที่เรียนภาษาที่สอง เพราะผู้เรียนได้มีการรับรู้คำศัพท์ที่ผ่านการใช้ประโยคคำสั่งต่าง ๆ ทำให้เกิดการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC มาจาก Cooperative Integrated Reading and Composition เป็นวิธีการจัดการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนบรรลุสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคนสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนประสบผลตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่เอื้อต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สามารถปรับตัวให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานการอ่านและการเขียน เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานเดิมจากการมุ่งเพื่อใช้ในการเรียนภาษา เพื่อพัฒนาทักษะสัมพันธ์ของการพูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน ทักษะทางภาษาสามารถพัฒนาให้บรรลุผลสำเร็จได้ ตลอดจน ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต การตั้งใจฟังเพลงเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาหรือความหมายจึงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะยินดีและเต็มใจที่จะร้องเพลงภาษาอังกฤษแม้ว่าพวกเขาจะไม่เข้าใจเนื้อหาหรือความหมายของเพลงทั้งหมด ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาที่แท้จริงนั่นก็คือ ต้องการให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CRIC ร่วมกับเพลง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสหมิตรพิทยา จำนวน 2 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 50 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสหมิตรพิทยา จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสหมิตรพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 1 ห้อง รวม 25 คน ใช้เวลาสอนติดต่อกันเป็นจำนวน 12 ชั่วโมง ครั้งละ 55 นาที (1คาบเรียน) ระยะเวลาในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยการใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถิติที่ใช้ค่า t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และจากการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนทำแบบแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียนนักเรียนทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมร้องเพลงแทรกเข้ามาในบทเรียน แล้วทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านและการเขียน แล้วจึงนำคะแนนที่ได้มาหาประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1)	120	103.27	86.06
ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2)	30	23.96	79.87
ประสิทธิภาพของ ($\square\square$) ($\square\square$) มีค่าเท่ากับ 86.06/79.87			

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 103.27 คิดเป็นร้อยละ 86.06 แสดงว่า กิจกรรมการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 86.06 และนักเรียนได้คะแนนรวมเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 23.96 คิดเป็นร้อยละ 79.87 แสดงว่าค่าประสิทธิภาพด้านกระบวนการด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 79.87 ดังนั้นการจัดกิจกรรมการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง จึงมีประสิทธิภาพ 103.27/23.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CRIC ร่วมกับเพลง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D	t	sig
คะแนนทดสอบก่อนเรียน	25	30	19.00	2.61	9.53	0.00*
คะแนนทดสอบหลังเรียน	25	30	23.72	3.06		

*มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.00 และ 23.72 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าคะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.62$)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า กิจกรรมการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 86.06 และนักเรียนได้คะแนนรวมเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 23.96 คิดเป็นร้อยละ 79.87 แสดงว่าค่าประสิทธิภาพด้านกระบวนการด้านผลลัพธ์

(E₂) เท่ากับ 79.87 ดังนั้นการจัดกิจกรรมการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง จึงมีประสิทธิภาพ 103.27/23.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า การเปรียบเทียบการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.00 และ 23.72 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าคะแนนหลังเรียนของนักเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.62$)

การอภิปรายผล

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้เทคนิคแบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้คะแนนระหว่างเรียนและแบบทดสอบทางการเรียน พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.06/79.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่านและการเขียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยกันทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ทำกิจกรรมร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนในความสำเร็จของการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกษนันทน์ ชุ่มอาวุธ (2549, น.58-84) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ William and Others (2002, 235-248) การใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน สำหรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนนั้น ผู้วิจัยได้นำเพลงมาใช้ประกอบบทเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนมาสอดแทรกไว้ในกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนและขั้นสรุปของแต่ละบทเรียน เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นเร้าใจให้ผู้เรียนเรียนบทเรียนด้วยความสนุกสนานรื่นเริง ไม่เบื่อหน่าย ซึ่งปรากฏว่า นักเรียนมีความสนุกสนานกับบทเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนสูงขึ้นสามารถจับใจความ แปลความ ตีความและสรุปใจความของเรื่องที่อ่านได้ ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการนำเทคนิค CIRC มาใช้ร่วมกับเพลงดังกล่าว ได้สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แฉมมณี (2554, น.95) ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ตอนหนึ่งว่ากิจกรรมการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนให้ตรงความสนใจ และเป็นไปในทางเสริมแรงที่สร้างสรรค์

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้เทคนิคแบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมผลคะแนนหลังเรียนด้านการเรียนรู้คำศัพท์ และความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียน ด้วยการนำเพลงประกอบบทเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนมาสอดแทรกไว้ในกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน และขั้นสรุปของแต่ละบทเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC เป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับพัฒนาการอ่านคู่กับการเขียน (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2545, น.178) และทักษะการเรียนรู้ด้านภาษาตามธรรมชาติจะประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน และยังสอดคล้องกับวาทสนา สวนสิดา (2548, บทคัดย่อ) เรื่องการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือการเทคนิค CIRC และวิธีสอนอ่านเพื่อการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค CIRC สูงกว่าวิธีสอนอ่านเพื่อการสื่อสาร และผลงานวิจัยของยุพา ทองจีน (2548, บทคัดย่อ) เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนโดยเทคนิค CIRC และวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนการสอนโดยเทคนิค CIRC และวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับจุด .01 โดยที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยเทคนิค CIRC มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งผลงานวิจัยของถาวร แก้วสีหาบุตร (2549, บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) โดยการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค CIRC พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่าน-เขียน โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือการเรียนรู้เทคนิคทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน-เขียนสูงขึ้น โดยนักเรียนมีคะแนนด้านทักษะการอ่าน-เขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.20 ของคะแนนเต็มการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลง สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านและการเขียนภาษาจีน ได้มีประสิทธิภาพ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน มีการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม แบบคละความสามารรถ ทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ และนอกเหนือจากการนำเทคนิค CIRC ไปใช้ร่วมกับเพลงแล้ว ยังสามารถนำเทคนิค CIRC ไปประยุกต์ใช้สอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้อีก เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ เป็นต้น

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้เทคนิคแบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.62$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เหมาะสำหรับการสอนอ่านและการเขียนภาษาจีน เพราะเป็นเทคนิควิธีการที่ช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะการทำงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี นักเรียนในกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่าน และการเขียนควบคู่กันไปเห็นประโยชน์ของการร่วมมือกันเรียนรู้พัฒนาการเรียนของตนเองและเพื่อน รวมทั้งเมื่อมีการนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ซึ่งวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกรายวิชาและทุกระดับชั้น ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกัน การยอมรับเพื่อนร่วมงานและลดการแข่งขันเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรพล พยอมแย้ม (2545, น.103) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีหรือการมีกลุ่มเพื่อนเพื่อการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องทำให้ผู้เรียนแต่ละคนตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและประโยชน์ที่เกิดขึ้น รู้จักที่จะช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยเฉพาะด้านการเรียนและยังต้องจัดบรรยากาศหรือสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันให้มากที่สุดบรรลุผลสำเร็จ ครูจึงต้องติดตามดูแลการเรียนรู้และปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียนตลอดเวลา ให้ทุกคนรับผิดชอบต่อผลงานของตนเองและของกลุ่ม ทุกคนต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือพึ่งพากันยอมรับกันและกัน รวมทั้งช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และสอดคล้องกับคำกล่าวของรุ่ง แก้วแดง (2541, น. 29; อ้างถึงในอังคณา ปานนก, 2546, น.128) ซึ่งกล่าวว่าในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมหลากหลายสนุกสนาน จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม นักเรียนชอบ

การทำงานกลุ่ม สร้างความคุ้นเคย เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ครูผู้สอนต้องศึกษารายละเอียดวิธีการและลักษณะขั้นตอนของวิธีสอนแบบนี้ให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจนรวมทั้งการจัดเตรียมสื่อการสอนและให้โอกาสและเวลากับนักเรียนในการปรับตัวให้คุ้นเคยและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

1.2 ควรมีความยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมครูผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนที่เป็นมิตรต่อการทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่นยอมรับกันและกันและช่วยให้สมาชิกภายในกลุ่มใดที่แสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยการค้นหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1.3 ในการสอนด้วยกิจกรรมเพลง ครูควรกระตุ้นนักเรียนทุกคนให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมเพลงทุกขั้นตอน เพราะจะมีผลต่อการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียน ครูควรผลักดันให้นักเรียนทุกคนมีความกล้าและสร้างพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในการเรียนด้วยเพลงให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารได้ นักเรียนบางคนยังจำเนื้อเพลงไม่ได้หลังจากการเรียนรู้ จึงควรเลือกเพลงที่เนื้อเพลงไม่ยาวจนเกินไป เพื่อง่ายแก่การจดจำ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้แบบทดสอบไม่ซ้ำกันในการทดสอบหลังเรียน เพื่อให้เห็นชัดเจนว่านักเรียนมีการพัฒนาทางด้านการอ่านและการเขียนจริง ๆ โดยการเปลี่ยนคำศัพท์ในคำถาม แต่โครงสร้างและรูปแบบประโยคการสนทนายังคงเดิม

2.2 ครูควรหาเพลงตามสมัยนิยมมาร่วมใช้ในการสอน เพื่อเป็นการให้นักเรียนมีพัฒนาการต่อยอดจากเพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ ที่นักเรียนเคยเรียน

2.3 ควรนำวิธีการหรือรูปแบบในการสอนการอ่านและการเขียนมาใช้ร่วมกับการสอนด้วยกิจกรรมเพลง เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการอ่านและการเขียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม

กชนันท์ ช่มอาวุธ. (2549). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

ที่ 5 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ สามพราน จังหวัดนครปฐม ที่สอนด้วยเทคนิค CIRC กับการสอนแบบปกติ.

(วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ถาวร แก้วสีหาบุตร. (2549). *การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้น*

ประถมศึกษาปีที่ 5) โดยการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือกันเรียนรู้. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ทศนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่*

4). กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์.

ประพิน มโนมัยวิบูลย์. (2548). *ระบบภาษาจีน. วารสารภาษาจีนพื้นฐานเพื่อการสื่อสาร, (2), 215-330*

ยุพา ทองจีน. (2548). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*

ที่ 6 ที่สอนโดยเทคนิค CIRC และวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยศิลปากร

- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ประวัติการศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มติชน.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2545). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา สวนสีดา. (2548). *การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือ กับเทคนิค CIRC และวิธีสอนอ่านเพื่อการสื่อสาร*. (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทย. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน*. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/index.php>
- สถาบันเอเชียศึกษาศูนย์จีนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย: ระดับประถม – มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์จีนศึกษา.
- สุรพล พยอมแย้ม. (2545). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม (Industrial Psychology)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมเมธิ, 2545 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Williams, J. P., Lauer, K. D., Hall, K. M., Lord, K. M., Gugga, S. S., Bak, S.-J., Jacobs, P. R., & deCani, J.S. (2002). Teaching elementary school students to identify story themes. *Journal of Educational Psychology*, 94(2), 235–248.

การเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารภายใต้การนำนโยบายเขต
พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562
Everyday Politics of the Vendors in the IndoChina Border Market Mukdahan Province
under the Implementation Special Economic Zones Policy and National Security Policy
of the NCPO Government between B.E. 2558–2562 (2015–2019)

ทิพวรรณ บรรลุสันต์¹ และณัฐกันต์ อัครพงษ์พิศักดิ์²

Thippawan Banlusan¹ and Nattakant Akarapongpisak²

¹นักศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²อาจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master Student of Political Science Program in Politics and Governance Mahasarakham University

²Lecturer from the College of Politics and Governance Mahasarakham University

Corresponding Author Email: taidam3881@gmail.com

Received: 14 July 2020

Revised: 21 July 2020

Accepted: 8 August 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร ภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2558–พ.ศ. 2562 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ จำนวน 20 คน ที่มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) อาทิ กลุ่มผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีน จำนวน 15 คน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่ายอำนาจทางการเมืองในพื้นที่ 5 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า การเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนภายใต้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงทำให้เกิดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเข้ามาของแหล่งทุนในรูปแบบความร่วมมือระหว่างรัฐกับธนาคารเอกชน โครงการปรับปรุงตลาดชายแดนอินโดจีน การจัดระเบียบตลาดชายแดนอินโดจีน และการจัดระเบียบชายแดน ทำให้ผู้ค้ามีพฤติกรรมทางการเมืองในชีวิตประจำวันในการต่อรองภายใต้โครงการและกิจกรรมอันจะเป็นไปในทางที่ตนได้รับประโยชน์ ได้แก่ การมีความสัมพันธ์ในรูปแบบอุปถัมภ์กับนักการเมืองท้องถิ่นและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับข้าราชการ ผู้ค้ายังใช้สินเชื่อกาโครงการของรัฐเพื่อนำมาใช้หนี้ในระบบ ผู้ค้าใช้ยุทธวิธีการสื่อสารต่อสาธารณชนในการวิพากษ์วิจารณ์และการประณามการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสะท้อนว่าผู้ค้าไม่ได้ยอมจำนนต่ออำนาจรัฐ หากแต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ตลอดเวลาผ่านการเข้าไปแสวงหาโอกาสภายใต้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายทางสังคมที่มีตัวแสดง (Actor) หลากหลาย

คำสำคัญ: การเมืองในชีวิตประจำวัน, เสรีนิยมใหม่, เขตเศรษฐกิจพิเศษ, นโยบายความมั่นคง

Abstract

The purpose of this research was to study everyday politics of vendors in Indochina border market, Mukdahan province under the implementation of the NCPO's Special Economic Zones and National Security Policy in Mukdahan between 2015 – 2019. This research applied qualitative methodology. The data was collected from observations and in-depth interviews. The research target group is the vendors in

the Indochina market of Mukdahan Province, government officials and represented the Mukdahan Chamber of Commerce board, a total of 20 people that comes from the Purposive sampling method. The results found that the everyday politics of venders in Indochina border market, under the Special Economic Zones policy the Thai government intended to derive benefits from the Economic Corridor plan resulting in new projects and activities in Mukdahan and Indochina market. These were, for example, inflows of capital in the form of cooperation between the government and private domestic banks, an Indochina market renovation project, reformation of Indochina market, as well as order restoration of the border. Such projects and activities caused traders to develop certain everyday political behavior, finding opportunities and opening negotiations in projects and activities so as to obtain self-benefits. These included fostering patronage relationships with local politicians and maintaining good relationships with government officials, which was a strategy large traders in a network of local power offer help and support, financially, when one party was in trouble, offering help as siblings or close friends would, and providing financial support in local politics, both in the past and as continuing support. In addition, traders also settled existing informal debts by replacing them with loans received from a government programmed. There was also public communication in the form of criticism and condemnation of operations of government officials. This reflects the fact that traders refused to surrender to domination of the government. Rather, there were always changing patterns of political behavior, seen through finding opportunities from relationships in a multiple actor social network.

Keywords: Everyday Politics, Neoliberalism, Special Economic Zones, National Security Policy.

บทนำ

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันได้ใช้ตัวเลขทางการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวบ่งชี้ถึงความกินดีอยู่ดีของประชาชน “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” จึงกลายเป็นนโยบายตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่ ที่รัฐได้ออกแบบให้เป็นกลไกขับเคลื่อนการเพิ่มตัวเลขการค้าการลงทุนเพื่อส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ที่เชื่อกันว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษจะมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเร่งรัดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ รัฐดำเนินนโยบายเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนเพื่อมุ่งหวังให้เม็ดเงินและการลงทุนไหลเข้ามาผ่านความร่วมมือกับทุนข้ามชาติ ลักษณะดังกล่าวรัฐกำลังจะพยายามเชื่อมโยงการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจกับการแก้ปัญหาทางสังคม จังหวัดมุกดาหารจึงเป็น 1 ใน 5 ของจังหวัดชายแดนประเทศไทยที่ประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่ 1/2558 พ.ศ. 2558 ส่งผลให้พื้นที่ 3 อำเภอ 11 ตำบล ที่อยู่ในแนวชายแดนแม่น้ำโขง กลายเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Economic Zone: SEZ) ในชื่อ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร” ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EEC) เพื่อเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าและการลงทุนสู่ลาว เวียดนาม และประเทศในแถบตะวันออกไกล ปัจจุบันเขตพัฒนาเศรษฐกิจมุกดาหารอยู่ในระยะพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับระบบโลจิสติกส์ที่รัฐบาลจะประกาศให้จังหวัดมุกดาหารเป็นท่าเรือบก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) โดยรัฐมุ่งหวังการพัฒนาในพื้นที่ชายแดนให้เป็นเมืองใหม่ด้วยโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาด้านการค้า การลงทุนที่เชื่อว่าจะสามารถกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศภายใต้ความร่วมมือทางการค้าการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ ฯลฯ จากการดำเนินนโยบายของรัฐที่กล่าวมาข้างต้นได้สะท้อนมุมมองของรัฐในการ

พัฒนาเขตเศรษฐกิจบริเวณชายแดนในรูปแบบเศรษฐกิจตามแนวคิด “เสรีนิยมใหม่” กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริโภคของมวลชน การสะสมทุน การแปรรูปกิจการภาครัฐให้ภาคเอกชน (เกษียร เตชะพีระ, 2547 และกุลลดา เกษบุญชูมัต, 2549) การสัมปทานโดยนายทุนธุรกิจข้ามชาติ (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2561) ซึ่ง Harvey (2012) เรียกเสรีนิยมใหม่ว่า เป็นการสะสมทุนโดยผ่านการปล้นชิง (Accumulation by Dispossession) คือ การทำให้ทรัพย์สินของรัฐเป็นของเอกชน (Privatization) จะเกิดการกระจายความมั่งคั่งขึ้นบนมากกว่าลงล่าง (เดวิด ฮาร์วี, 2555) โดยดำเนินการภายใต้กฎหมายเพื่อผลักดันให้เป็นพื้นที่พิเศษที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษี และเปิดเสรีให้แก่ทุนข้ามชาติในการสะสมทุนโดยใช้กลไกใหม่ที่มีรัฐและนายทุนเข้าไปแสวงหาประโยชน์จากคนท้องถิ่น (ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ, 2558) อนึ่ง ภายใต้การบริหารของรัฐบาล คสช. ตั้งแต่ปี 2558 พื้นที่ชายแดนได้กลายเป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ที่ดูภายนอกแล้วย้อนแย้งและลักลั่นกันอย่างยิ่ง เช่น การส่งเสริมการค้า การลงทุนภายใต้การบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงที่เคร่งครัดพร้อม ๆ กับที่พยายามจะตอบโจทย์ของการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในชนบทเพื่อแย่งชิงฐานเสียงสนับสนุนความชอบธรรมของรัฐบาล มายาคติด้านความมั่นคงส่งผลให้รัฐสามารถเข้าไปจัดสรร จัดการกับชายแดน และทรัพยากรได้อย่างแยบยลและเป็นปกติ กลับเป็นการผลักดันประชาชนในพื้นที่ที่เคยค้าขายตามชายแดนให้ออกจากพื้นที่ชายแดน โดยรัฐดำเนินการปิดด่านประเพณีในบริเวณหมู่บ้านชายแดนทั้งหมด 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล ซึ่งเป็นตลาดชายแดนค้าขายระหว่างสองฝั่งแม่น้ำโขง จากการดำเนินตามนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายใต้แผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง พ.ศ. 2559-2564 (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร, 2561) การพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับอำนาจและการปกครองโดยรัฐที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนในการแบ่งปันผลประโยชน์ในสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในประเด็นการนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี 2558 ถึงปี 2562 นี้ว่า ส่งผลอย่างไรต่อการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อศึกษาว่าผู้คนที่อยู่ภายใต้โครงสร้างดังกล่าวได้ใช้ช่องว่างของนโยบายจัดการกับความเสี่ยงของตนในอาณาบริเวณตลาดชายแดนอย่างไร มุ่งเน้นศึกษาการเมืองในระดับจุลภาคระดับบุคคลคือผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนเป็นหน่วยศึกษา โดยการผสานทั้งแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) และแนวคิดการเมืองในชีวิตประจำวัน (Everyday Politics) ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งชี้วัดและตอบคำถามได้ว่าการนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารนั้น ส่งผลต่อผู้ค้าชายในตลาดชายแดนอินโดจีนกลุ่มใดบ้างที่ได้ประโยชน์และกลุ่มใดบ้างที่ยังเข้าไม่ถึงทรัพยากรที่มาในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งมีงานศึกษาเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่เน้นไปที่การพิจารณาปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการสร้างโอกาสทางการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ยังมิงานศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเขตเศรษฐกิจพิเศษกับเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นในบริบทของนโยบายเสรีนิยมใหม่ค่อนข้างจำกัด การศึกษาการเมืองในชีวิตประจำวันจะทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่กว้างขึ้นและหลายมิติ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายของรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่โดยตรง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร ภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2558-พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีน จำนวน 15 คน อาทิ กลุ่มผู้ค้าคนญวน (คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ค้าคนไทย จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ค้าชาวลาว (สปป.ลาว) ที่ข้ามแดนมาค้าขายบริเวณตลาดขายแดนอินโดจีน จำนวน 5 คน 2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่ายอำนาจทางการเมืองในพื้นที่ 5 คน อาทิ ผู้แทนหอการค้าจังหวัดมุกดาหาร 1 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 4 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองมุกดาหาร 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานนโยบายด้านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร 1 คน และ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงตามแนวชายแดนมุกดาหาร 1 คน

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นขอบเขตไว้ในการที่จะสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเพื่อจัดหมวดหมู่ในการนำข้อมูลในการนำมาวิเคราะห์และแยกประเภทของข้อมูลที่ได้

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรก การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยการอ้างอิงจากผู้อื่นมาอีกทอดหนึ่งไม่ว่าจะเป็น แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงเรื่องราวและปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบทในการศึกษาเรื่องราวที่อ้างอิงที่มาอย่างเป็นเหตุเป็นผล ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินนโยบายภายใต้การดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดและตลาดขายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร ภายใต้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายด้านความมั่นคง จากเอกสารแผนพัฒนาจังหวัด ขั้นที่สอง เป็นการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการการสังเกตและการสัมภาษณ์ ในการลงพื้นที่ภาคสนามที่ตลาดอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้ออกจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 มีผลการวิจัยได้ ดังนี้

พฤติกรรมทางการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร ภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2558-พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากโครงการระเบียงเศรษฐกิจภายใต้บริบทเสรีนิยมใหม่ ทำให้เกิดการพัฒนาคู่มือสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น ถนน โครงสร้างด่านพรมแดน รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขระเบียบศุลกากรที่ส่งเสริมการค้าชายแดน การพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดโครงการและกิจกรรมตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ในพื้นที่ตลาดขายแดนอินโดจีน ทำให้ตลาดขายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารต้องอยู่ท่ามกลางโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้แนวทางเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ได้แก่ 1) การเข้ามาของแหล่งทุนในรูปแบบความร่วมมือระหว่างรัฐกับธนาคารเอกชน (ธนาคารไทยเครดิต) 2) เกิดโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีน 3) ดำเนินการจัดระเบียบตลาดขายแดนอินโดจีน และ 4) การจัดระเบียบชายแดน โครงการและกิจกรรมตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ดังกล่าวทำให้เกิดโอกาสและในขณะเดียวกันทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการประกอบอาชีพค้าขายของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนท่ามกลางการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่มาพร้อมกับระเบียบกฎเกณฑ์ทางด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยมีผู้ปฏิบัติและดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มทุน นักการเมืองท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนใน

จังหวัด ซึ่งตัวแสดง (Actor) เหล่านี้ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดง (Actor) เพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษารูปแบบการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีน ภายใต้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พบว่า ผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนมีรูปแบบของพฤติกรรมการทางการเมืองในชีวิตประจำวันที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวแสดง (Actor) ในเครือข่ายทางสังคม ดังนี้

1. พฤติกรรมการทางการเมืองในชีวิตประจำวันเพื่อฉวยใช้ประโยชน์ (Capitalize on) จากโครงการสินเชื่อเพื่อหมุนเวียนระบบของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีน ในปี 2560 ธนาคารไทยเครดิตเปิดสาขาในจังหวัดมุกดาหารและได้นำโครงการสินเชื่อแก่ผู้ค้ารายย่อยในตลาดขายแดนอินโดจีนเพื่อขยายกิจการของผู้ค้ารายย่อย โดยไม่ต้องมีหลักประกันในการกู้และไม่ต้องมีเงื่อนไขการใช้แผนธุรกิจในการยื่นกู้เงิน ทำให้ผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนใช้ช่องว่างแห่งโอกาสจากแหล่งทุนนำเงินกู้ยืมมาหมุนเวียนในระบบซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากผู้ค้าในตลาดไปเงินกู้ธนาคารเพื่อพยุงร้านให้ค้าขายต่อได้และนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รูปแบบการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าเหล่านี้ คือ การติดตามข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐและในกลุ่มผู้ค้าด้วยกันเอง และการให้ความร่วมมือในการสมัครเข้าร่วมโครงการอบรมการเป็นผู้ประกอบการและการดำเนินธุรกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มาพร้อมกับโครงการสินเชื่อจากธนาคารไทยเครดิต เพื่อจะได้ติดตามข่าวสารการกู้เงินทั้งจากเจ้าหน้าที่ธนาคารและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้กู้เงิน เช่น การให้บุคคลในครอบครัวหรือการว่าจ้างให้บุคคลอื่นยื่นกู้แทนเพื่อให้ได้จำนวนเงินกู้ที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ค้าได้รับเงินกู้แล้วกลับมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงและไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งต้นของรัฐที่ต้องการให้นำเงินดังกล่าวมาใช้ในการต่อยอดและขยายกิจการค้าขาย อนึ่ง การที่ธนาคารไม่ได้กำหนดเงื่อนไขแผนธุรกิจในการกู้เงินได้ส่งผลต่อการขยายตัวของวงจรรายได้ของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีน

2. ผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนเลือกแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ต่อโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีน ผ่านตัวแสดง (actor) ในเครือข่ายทางสังคม ซึ่งทำให้ผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนรูปแบบการเมืองในชีวิตประจำวัน ดังนี้

2.1 การมีความสัมพันธ์ในรูปแบบระบบอุปถัมภ์กับนักการเมืองท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้ค้าที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีอำนาจต่อรองได้มากกว่าและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เนื่องจากการเป็นฐานเสียงการเลือกตั้งท้องถิ่น และสร้างความสัมพันธ์กับข้าราชการและนักการเมืองท้องถิ่น ส่งผลทำให้มีอำนาจต่อการจัดสรรพื้นที่เช่า (ล็อก) ภายในตลาดขายแดนอินโดจีนในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตน เช่น การได้รับจัดสรรล็อกที่มีทำเลที่ตั้งดี มีล็อกที่เช่ามากกว่าสิทธิตามเงื่อนไขในกฎระเบียบที่เทศบาลเมืองมุกดาหารกำหนดซึ่งกำหนดให้ผู้ค้าแต่ละรายเช่าได้เพียง 1 ล็อก แต่จากการศึกษาพบว่า มีร้านค้าจำนวนมากที่เจ้าของมีพื้นที่มากกว่า 1 สิทธิ เช่นกรณีของร้านขายเสื้อยีนส์ซึ่งให้ข้อมูลว่าตนมีพื้นที่เช่า 6 ล็อก โดยผู้ค้าเหล่านี้มีพฤติกรรมยินยอมและสนับสนุนการดำเนินโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีน รวมถึงการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของเทศบาลเมืองมุกดาหารและกิจกรรมของจังหวัดมุกดาหาร เช่น การร่วมบริจาคสิ่งของ การสนับสนุนทางการเงินในกิจกรรมการกุศลและเทศกาลสำคัญประจำปีของจังหวัด

2.2 พฤติกรรมในการประณาม และตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ โดยสื่อสารผ่านช่องทางสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อทางสังคมออนไลน์ อย่างเช่นกรณี การแสดงความคิดเห็น ร้องเรียนคัดค้านการดำเนินโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีนไม่โปร่งใส รวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) โดยการนำข้อความไปโพสต์ในเวปไซด์ “โครงการปรับปรุงตลาด อินโดจีนส่อทุจริต ไม่โปร่งใส” รวมทั้งการเขียนข้อความประณามและวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่รัฐในสาธารณะ “สร้างตลาดอินโดจีนด้วยอำนาจของพวกอิทธิพล” เพื่อมุ่งหวังให้ผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารได้ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากรัฐเข้าดำเนินโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีน มีการสื่อสารโดยรวมกลุ่มพูดคุยถึงผลกระทบในด้านลบในกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเล่า การนิทา การพูดคุยเกี่ยวกับความทุกข์ร้อนในการทำมาหากิน การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ

เจ้าหน้าที่รัฐต่อการดำเนินโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีนผ่านกลุ่มผู้ค้าตลาดอินโดจีน สภากาแฟ กลุ่มเรารักมุกดาหาร กลุ่มไลน์ กลุ่มเล่นการพนัน กลุ่มแชร์ เป็นต้น พฤติกรรมการสื่อสารส่งต่อข้อมูลดังกล่าวทำให้เกิดการตีความผลกระทบจากโครงการปรับปรุงตลาดขายแดนอินโดจีน (การค้าขายของผู้ค้าในตลาด) อันจะเป็นฐานที่ทำให้ผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีน รวมกลุ่มเพื่อร้องเรียนผ่านหน่วยงานรัฐ (เช่น ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด) เพื่อตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ

2.3 พฤติกรรมในการต่อต้าน คัดค้าน และหน่วงเหนี่ยวการดำเนินโครงการของรัฐ เช่น การผู้ค้าชั้นใต้ดินหน่วงขัดขวางคำสั่งเจ้าหน้าที่รัฐโดยไม่ยอมย้ายร้านออกจากบริเวณตลาดชั้นใต้ดินทำให้การดำเนินโครงการปรับปรุงตลาดอินโดจีนล่าช้า จากเดิมต้องเริ่มดำเนินโครงการเมื่อปี 2559 เลื่อนมาเป็นปี 2561 พ่อค้ารายหนึ่งเลือกที่จะแสดงออกถึงการคัดค้านโดยผ่านการร้องเรียนเพื่อไม่ให้ดำเนินโครงการปรับปรุงตลาด เขียนข้อความวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินโครงการปรับปรุงตลาดอินโดจีนลงในป้ายปิดประกาศแสดงในที่สาธารณะขัดขวางคำสั่งของรัฐกรณีแจ้งให้ย้ายร้านออกจากพื้นที่โครงการ พฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวเป็นการยื้อเวลาเพื่อต่อรองกรณีที่ผู้ค้ารายดังกล่าวย้ายออกจากพื้นที่แล้วต้องหาพื้นที่ค้าขายที่เหมาะสมให้ ซึ่งทำให้เทศบาลเมืองมุกดาหารพร้อมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการหาพื้นที่ค้าขายให้ผู้ค้าชั่วคราวบริเวณใกล้เคียงกับตลาดอินโดจีนก่อนที่จะเริ่มดำเนินโครงการ

3. การใช้ช่องทางการเมืองปกติของผู้ค้าที่ขาดคุณสมบัติระหว่างการจัดระเบียบตลาดขายแดนอินโดจีน ในการต่อรองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสรรพื้นที่เช่าในตลาดขายแดนอินโดจีน ผู้ค้ารายใหม่และผู้ค้าแฝง ในตลาดขายแดนอินโดจีนใช้ช่องทางการเมืองปกติ ได้แก่ การเข้าร่วมการประชุม การประชุม กรณีผู้ค้าขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขเทศบาลเมืองมุกดาหารกำหนด คือเป็นผู้ไม่มีทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารและไม่มีสัญญาเช่าพื้นที่ขายในตลาด ทั้งนี้เทศบาลเมืองมุกดาหารมีพื้นที่การปกครองผิวดิน 2 ตำบล คือ ตำบลศรีบุญเรือง และตำบลมุกดาหารบางส่วน ดังนั้น หากผู้ค้าที่ต้องการเข้ามาค้าขายแต่อยู่ตำบลหรืออำเภออื่นหรือจังหวัดอื่นถือว่าเป็นผู้ไม่มีสิทธิเข้าทำสัญญาเช่าพื้นที่ขายในตลาดแต่จะแอบแฝงเข้ามาโดยวิธีการเช่าพื้นที่ต่อจากผู้ค้าที่มีสัญญาเช่า ผู้ค้ากลุ่มนี้มีรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในชีวิตประจำวันเพื่อให้ได้เข้าไปค้าขายในตลาดผ่านการเข้าร่วมประชุม ประชุม เพื่อแสดงความต้องการและสะท้อนปัญหาในการบริหารจัดการตลาดของเทศบาลเมืองมุกดาหาร และใช้การสื่อสารผ่านการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ และการสร้างเครือข่ายผู้ค้าด้วยกันเอง เช่น กลุ่มแชร์ กลุ่มเล่นการพนัน กลุ่มแม่ค้าขายหอยใต้ดิน เป็นช่องทางในการสื่อสารร่วมเสนอความคิดเห็นและความต้องการส่วนตน โดยเสนอให้เทศบาลเมืองมุกดาหารปรับเปลี่ยนกฎระเบียบโดยเฉพาะเงื่อนไขคุณสมบัติของผู้ค้าเพื่อให้ประชาชนทุกคนในจังหวัดมุกดาหารได้เข้าไปค้าขายได้ และยังพบว่าผู้ค้ากลุ่มนี้เข้าไปขายในตลาดโดยผ่านตัวแสดง (Actor) คณะกรรมการวัดเพื่อขอเช่าพื้นที่วัดค้าขาย ผู้ค้าบางคนใช้ยุทธวิธีในการประมูลพื้นที่เช่าจากผู้ค้าเดิมที่มีคุณสมบัติและมีสัญญาเช่ากับเทศบาลเมืองมุกดาหาร สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ค้าไม่ได้ยอมจำนนต่ออำนาจของรัฐ หากแต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา โดยการรับเอา ยอมตาม ต่อต้าน หลีกเลียง และต่อรองกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของหน่วยงานรัฐ เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและจัดสรรทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของตน ผ่านการเข้าไปแสวงหาโอกาสภายใต้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ ที่มีตัวแสดงหลากหลาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดขายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การดำเนินงานของรัฐบาล คสช. ในปี 2558 ผลักดันให้เกิดการจัดตั้ง “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” และบริหารจัดการพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษผ่านนโยบายความมั่นคง ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับสิ่งที่เรียกว่า “แนวคิดเสรีนิยมใหม่” จากการศึกษา พบว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารเกิดขึ้นโดยผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารร่วมกับรัฐ และนักลงทุนจากภายนอกได้ร่วมกันผลักดันให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรูปแบบการบริการด้านการขนส่ง (logistics) เพื่อสร้างภาพจังหวัดให้เป็นเมืองเศรษฐกิจในการดึงดูดการลงทุนทั้งจากนักลงทุนภายนอก รวมไปถึงการได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อดำเนินโครงการและกิจกรรมโดยเฉพาะการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนนและระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งกลายเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการจัดสรรประโยชน์และทรัพยากรของผู้ค้าและผู้ประกอบการในพื้นที่ และในงานวิจัยนี้พบว่า ไม่ใช่ผู้ค้าทุกคนที่ได้ประโยชน์จากนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แต่กลับพบว่าผู้ค้าที่มีทุนจดทะเบียนบริษัทขนาดใหญ่ได้รับประโยชน์จากการยกเว้นภาษีและสิทธิพิเศษทางการค้าและการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และยังพบว่าไม่ใช่ทุกคนที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่ ดังจะเห็นจากการกรณีที่มีผู้ค้าเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่จะสามารถเข้าไปจัดสรรพื้นที่เช่า (ล็อก) ในตลาดอินโดจีนโดยการต่อรองและการฉวยใช้ประโยชน์ผ่านตัวแสดง (Actor) ที่อยู่ในเครือข่ายทางสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ค้ารายใหญ่ อันเป็นผลจากการที่ผู้ค้าและตัวแสดงในเครือข่ายทางสังคมได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการทำงานและการค้าขาย มาเป็นเวลานาน นอกจากนี้การดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนกลับทำให้การค้าขายตลาดชายแดนของประชาชนคนเล็กคนน้อยในพื้นที่ปิดตัวลงไปด้วยซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าขายของผู้ค้ารายย่อยที่ทำมาค้าขายในตลาดชายแดน ทำให้ผู้ค้าเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมในทางการเมืองในชีวิตประจำวันในการต่อต้าน ชัดขึ้น และหลีกเลี่ยงกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากการลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษีตามแนวชายแดน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้าในตลาดชายแดนอินโดจีนจังหวัดมุกดาหารภายใต้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล คสช. มาปฏิบัติระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษาจากการนำแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ใช้ในการมองปรากฏการณ์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ทำให้ได้ข้อค้นพบในมิติที่กว้างและหลากหลาย ซึ่งตามหลักแล้วแนวคิดเสรีนิยมใหม่เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของหลักกลไกตลาดเสรีโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ แต่กรณีในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ได้ชี้ให้เห็นถึงความย้อนแย้งของรัฐในทางปฏิบัติภายใต้บริบทเสรีนิยมใหม่ กล่าวคือ การให้กลุ่มทุนเข้ามาบริหารจัดการทางด้านเศรษฐกิจแต่รัฐยังมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษตามความมุ่งมาดปรารถนาของรัฐที่มีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เป็นผู้ขับเคลื่อน อีกทั้งยังพบว่ารัฐมีเทคนิควิธีการควบคุมชายแดนที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดระเบียบชายแดนตรวจตราทั้งคนและสินค้า การลาดตระเวนคอยสอดส่องจุดผ่านแดน การปิดจุดผ่อนปรนเพื่อควบคุมให้มีการเคลื่อนย้ายเฉพาะด้านที่มีเทคโนโลยีการควบคุมของรัฐ การประกาศให้นายจ้างต้องนำแรงงานไปขึ้นทะเบียน และการใช้กองกำลังทหารและตำรวจตระเวนชายแดนในการลาดตระเวนตามชายแดน ข้อค้นพบดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Harvey (2012) ที่มองว่า หลักการ “ลดบทบาทของรัฐ” ของแนวคิดเสรีนิยมใหม่มีความขัดแย้งกับภาคปฏิบัติ และข้อเสนอของ Aihwa Ong (2017) ที่ว่าเสรีนิยมใหม่เป็นเทคโนโลยีในการปกครอง รัฐบาลที่มีรูปแบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกันอาจเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่ต่างกันในการปกครองและบริหารประชากร (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2559) ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามโมเดลของเสรีนิยมใหม่ในประเทศตะวันตก ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางเสรีนิยมใหม่ไม่ใช่แม่แบบที่เป็นสากลชนิดเดียวกันทั่วโลก แต่เป็นปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับ

สถาบันอำนาจและบทบาทของรัฐผ่านการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อนำนโยบายมาปฏิบัติ เมื่อผู้วิจัยผสานทั้งแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) และแนวคิดการเมืองในชีวิตประจำวัน (Everyday Politics) ร่วมในการอธิบาย ทำให้ได้ข้อค้นพบที่มีมิติครอบคลุมมากขึ้น กล่าวคือ แทนที่จะมองนโยบายของรัฐเป็นนโยบายที่กระทำต่อผู้คนในพื้นที่ด้านเดียว (เช่น การมองว่านโยบายความมั่นคงส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่จากการเข้าถึงทรัพยากร) แต่เมื่อผสานแนวคิดการเมืองในชีวิตประจำวันในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ทำให้เห็นการต่อรอง ความรู้สึกนึกคิด ชีวิตชีวาของการเมืองในชีวิตประจำวันของคนเล็กคนน้อย และไม่ใช่เพียงแค่การต่อต้านอย่างที่ว่าแนวคิดนี้ตั้งต้นจะอธิบายเท่านั้น (เช่น แนวคิดการต่อต้านหรือขัดขืนในชีวิตประจำวัน (Everyday Resistance) ซึ่งปรากฏในงานของ James C. Scott (1985) แต่เรากลับเห็นการต่อรอง การปรับตัว และการยอมตาม ดังที่การศึกษาของ Benedict J. Tria Kerkvliet (2009) ได้ชี้ให้เห็นข้อสังเกตที่สำคัญของงานชิ้นนี้จึงเป็นการมองการเมืองในแบบที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกวัน แม้แต่ในลักษณะที่ผู้ปฏิบัติเองอาจไม่ทันได้พิจารณาว่าเป็น “การเมือง”

งานนี้ยังพบว่า ในพื้นที่ชายแดนมีการเมืองในชีวิตประจำวันของคนหลายกลุ่ม ที่ส่งผลกระทบต่อการณ์พฤติกรรมของฝ่ายตรงข้ามและของกลุ่มอื่น ๆ อาทิ การเมืองในชีวิตประจำวันของพ่อค้าแม่ค้ารายย่อย การเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้ารายใหญ่ การเมืองในชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องพยายามที่จะรักษาสมดุลในการที่จะให้ทุกกลุ่มมีพื้นที่ในการต่อรองของตนเอง นับว่าเป็นคุณภาพของการงานชิ้นนี้ที่นอกจากข้อค้นพบที่ได้จะตอบคำถามวิจัยในประเด็นการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้ารายย่อยในตลาดชายแดนอินโดจีนที่เป็นผู้แทนของกลุ่มผู้ไร้อำนาจ (Powerless) การศึกษาชิ้นนี้ยังได้อธิบายการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้ค้ารายใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีอำนาจ (Powerful) ต่อการนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมาปฏิบัติ เช่น กลุ่มผู้ค้าและผู้ประกอบการรายใหญ่ในตลาดชายแดนอินโดจีน โดยผู้ค้าเหล่านี้ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการและกิจกรรมที่มาพร้อมกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคการค้า กล่าวคือ พวกเขายอมตามและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้รัฐบาลประกาศให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในขณะเดียวกันก็ได้มีการต่อรองเพื่อให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การพยายามที่จะเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในตลาดชายแดนอินโดจีนโดยใช้วิธีเข้าไปใน (Tap Into) เครือข่ายอุปถัมภ์ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้พวกเขาได้รับการยอมรับและได้รับความเกรงใจจากหน่วยงานราชการ และมีอำนาจในการต่อรองในการที่จะเอื้อต่อประโยชน์ทางธุรกิจ เช่น การได้รับจัดสรรพื้นที่เช่าที่มีจำนวนมากกว่า 1 สิทธิ การได้รับงานจ้างเหมาในโครงการก่อสร้างของจังหวัด และเข้าร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดมุกดาหาร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการค้าชายแดนในแง่ที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการกระจายความมั่งคั่งให้กับประชาชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนท้องถิ่นหรือประชาชนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

1.2 ควร นำไปเป็นแนวทางในการทบทวนรูปแบบการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคการค้าเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีของชุมชน โดยส่งเสริมให้มีการค้าขายชายแดนตามด่านประเพณีและจุดผ่อนปรนการค้าของชุมชนสองฝั่งโขง ไทย-ลาว ตลอดจนการพัฒนาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควบคู่กับดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคการค้าในรูปแบบด้านการขนส่ง (Logistic)

1.3 ควร นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับบทบาทและมุมมองรัฐเกี่ยวกับความมั่นคง โดยการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขด้าน

ความมั่นคงชายแดนให้มีความยืดหยุ่นขึ้น ส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเสมอภาค รวมทั้งสร้างพื้นที่แห่งการเอื้อประโยชน์ระหว่างชาวบ้าน และผู้ค้ารายย่อย และการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควร ศึกษาเพิ่มเติมโดยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ศึกษาเพื่อยืนยันลักษณะทั่วไปของการค้นพบแนวคิดเชิงทฤษฎีและเพื่อเป็นการทวนซ้ำความแม่นยำของข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในพื้นที่อื่น เช่น เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนม เป็นต้น

2.2 ควร ศึกษาความต้องการของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความมั่นคงชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร เพื่อนำสู่การศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดทำโครงการเปิดจุดผ่อนปรนส่งเสริมการค้าชายแดนกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสองฝั่งโขง เพื่อให้ผู้ค้ารายย่อยและผู้คนในท้องถิ่นได้มีรายได้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแนวทางการพัฒนางานวิจัย ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหามาสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สุดท้ายขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การสนับสนุนและไม่เคยปิดกั้นความปรารถนาในด้านการศึกษา ความสำเร็จนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยหากปราศจากบุคคลทุกท่านที่ได้กล่าวไปข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลลดา เกษบุญชู-มัต. (2549). ทูนิยมอังกฤษกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 19. *วารสารฟ้าเดียวกัน*, 4(4), 94-109.
- เกษียร เตชะพีระ. (2547). *บุชกับทักษิณ: ระบอบอำนาจนิยมขวาใหม่ไทย-อเมริกัน*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ. (2558). *ห้องเรียนสาธารณะ: เขตเศรษฐกิจพิเศษ “ไม่ออก” ลิทธิชุมชน-กระจายอำนาจและการพัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2561 จาก <https://prachatai.com/journal/2015/10/61892>
- เดวิด ฮาร์วี. (2555). *ประวัติศาสตร์ย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่ [A Brief History of Neoliberalism]*. (เก้งกิง กิติเรียงลาภ, นรุตม์ เจริญศรี, ภัควดี วีระภาสพงษ์, สุรัตน์ โทระชัยกุล และอภิรักษ์ วรรณสาธพ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2559). *ทูนิยมคาสิโน: เขตเศรษฐกิจพิเศษจีนกับการสร้างชายแดนเสรีนิยมใหม่ในลาว*. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2561). *หลังเขตเศรษฐกิจพิเศษ*. เชียงใหม่: กองทุนพัฒนาวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2562 จาก http://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=482
- สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร 4 ปี พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2564*. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.mukdahan.go.th/mukdahan.html>

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว
ตามทัศนะของสถานประกอบการ

Desirable Characteristics of trainees from Tourism Management students:

A study from entrepreneurs' perspectives.

ธรรธร บุ่งทอง¹, ธเนศ ศรีสัตย์², และบุษบา บุตรดา³

Taraton Boongthong¹, Tanes Srisatit², and Budsaba Budda³

^{1,2}อาจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³นักวิชาการศึกษา คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{1,2}Lecturer from the Faculty of Tourism and Hotel Management Mahasarakham University

³Academic Officer from the Faculty of Tourism and Hotel Management Mahasarakham University

Corresponding Author Email: taraton.boongthong@gmail.com

Received: 30 June 2020

Revised: 19 July 2020

Accepted: 8 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามทัศนะของสถานประกอบการ และ 2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ หน่วยงานที่รับนิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 146 แห่ง ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามทัศนะของสถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}=4.51$) 1.2) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.48$) 1.3) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}=4.09$) 1.4) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{x}=4.02$) และ 1.5) ด้านความรู้ ($\bar{x}=3.86$) และ 2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ 2.1) ด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะเป็อุปสรรคในการทำงานของเด็กในอนาคต และ 2.2) ด้านความรู้พื้นฐานด้านการงานขององค์กร อยากให้ทราบถึงข้อมูลหน่วยงานมาก่อนเพื่อทราบแนวทางแนะนำพื้นฐานของงานที่จะมาฝึกของแต่ละหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น สายการบินไม่มีวันหยุดประจำ และการเข้างานเป็นกะ (เป็นช่วง)

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ทัศนะของสถานประกอบการ

Abstract

This research is survey research. The aims of the research were to explore the desirable characteristics of Tourism Management students' trainees from the Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University as viewed by entrepreneurs, and to identify the guidelines to develop the desirable characteristics of Tourism Management students' trainees regarding to five learning outcomes: 1)

Knowledge 2) Ethics and Moral skills; 3) Cognitive skills; 4) Interpersonal skills and responsibilities; and 5) Numerical analysis, communication and information technology skills. A questionnaire was used as a research instrument to collect data from 146 entrepreneurs. Data analysis was used to describe descriptive statistics, frequency, percentage, average and standard deviation. The research findings were as follows: a majority of the respondents were from the private sector accounting for 52.74%, followed by the government service which accounted for 37.67% and the state enterprises 9.59%, respectively. The entrepreneurs' satisfactions toward trainees on overall component were at the highest level. The Ethics and Moral skills ($\bar{x}$ = 4.51) was the first ranking in satisfactions, followed by Interpersonal skills and responsibilities ($\bar{x}$ = 4.48) and Numerical analysis, communication and information technology skills ($\bar{x}$ = 4.09), respectively. The entrepreneurs viewed that the trainees working with honesty was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.73) However, Knowledge gained the lowest satisfaction level ($\bar{x}$ = 3.86). When focusing on each factor, English or foreign languages in tourism careers are important. The students need to be improved before getting internship and working in the future. English or foreign language is very important for a career. Therefore, the internship is a guideline for Tourism Management students, enhancing the knowledge, skills and experience that will be the basic and make their confidence in an efficient career in tourism. And also the desirable characteristics according to the entrepreneurs' perspectives.

Keywords: Desired Characteristics, Trainees, Entrepreneurs' Perspectives

บทนำ

ปัจจุบัน สถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยได้มีการเปิดหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว JobThai ได้เผยข้อมูลความต้องการแรงงานของภาคธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม ประจำเดือนมีนาคม 2562 พบว่ามีความต้องการแรงงาน จำนวน 2,309 อัตรา ประเภทงานที่ต้องการแรงงานมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ งานขาย งานล่าม/มัคคุเทศก์ จองห้อง จองตั๋ว งานอาหาร-เครื่องดื่ม (Ratirita, 2019) การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวไทย จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง ด้านบริหารจัดการจำนวนนักท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความแออัดและปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาในภายหลัง การจัดระเบียบความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว และทำให้การท่องเที่ยวของไทยมีความยั่งยืนมากขึ้น โดยหอการค้าไทยได้ยกระดับขีดความสามารถธุรกิจท่องเที่ยวและบริการผ่าน 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) สร้างมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวในทุกด้าน (2) พัฒนาคูณภาพด้านการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพนักท่องเที่ยว คุณภาพสินค้าและบริการ (3) ส่งเสริมให้มีการกระจายตัวด้านการท่องเที่ยวให้ไปสู่ท้องถิ่น และ (4) พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ (กลินทร์ สารสิน, 2559)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือการฝึกงาน คือ การฝึกปฏิบัติงานที่นักศึกษาได้ใช้ทักษะและเพิ่มประสบการณ์ รวมไปถึงการพัฒนาตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานทั้งในระหว่างการศึกษาและภายหลังการศึกษา โดยนำความรู้จากภาคทฤษฎีไปสู่การฝึกการปฏิบัติจริงภายในระยะเวลาที่สถาบันศึกษากำหนด (สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560) เป็นกระบวนการที่นิสิตนำความรู้ทักษะที่ได้รับจากการศึกษาในมหาวิทยาลัยไปประยุกต์ใช้จริงในสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ได้ศึกษาในสถาบันการศึกษา การฝึกงานจึงเป็นหัวใจสำคัญหนึ่งของ

กระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริม เสริมสร้างนิสิตได้พัฒนาความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างประสบการณ์ในการทำงานให้แก่ นิสิต นับว่าการฝึกงานเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่จะเป็นพื้นฐานและความมั่นใจในการประกอบอาชีพอย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งสถานประกอบการหรือหน่วยและการประกอบอาชีพอิสระ โดยที่นิสิตจะมีโอกาสได้ใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ในวงการธุรกิจ ตลอดจนทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานและเทคนิคการทำงาน สามารถเห็นวิธีการสร้างสรรค์ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังสร้างความเชื่อมั่น ทศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สำคัญเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพในการประกอบวิชาชีพในอนาคตต่อไป เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของสถานประกอบการและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ทางหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวจึงได้บรรจุวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการและหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ไว้ในแผนการเรียนของนิสิตสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โดยนิสิตต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ครั้ง รวมระยะเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 6 เดือนตามเกณฑ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้นิสิตได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่จะเป็นพื้นฐานและสร้างความมั่นใจในการประกอบอาชีพอย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพ และมีความพร้อมในการเป็นบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยในประเด็นเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวตามทัศนะของสถานประกอบการ เพื่อจะนำไปสู่แนวทางสำหรับการพัฒนานิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามทัศนะของสถานประกอบการและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามทัศนะของสถานประกอบการ
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ สถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่รับนิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 146 แห่ง อาทิ จำแนกเป็นหน่วยงานราชการ 54 แห่ง รัฐวิสาหกิจ 14 แห่ง หน่วยงานเอกชน บริษัทนำเที่ยว 65 แห่ง และสายการบิน 13 แห่ง
2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถามประเมินผล แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อนิสิตฝึกงาน และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่ต้องการให้สาขาวิชานำไปพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบสอบถามประเมินผลจากการรวบรวมรายชื่อสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตในหน่วยงานที่รับนิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 146 แห่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติการทดสอบค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Average) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวตามทัศนะของสถานประกอบการ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามทัศนะของสถานประกอบการ

ผลการวิจัยพบว่า สามารถจำแนกผลการวิจัยตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว ตามทัศนะของสถานประกอบการในภาพรวม รวม 5 ด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.51	0.462	มากที่สุด
2. ด้านความรู้	3.86	0.541	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.02	0.592	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.48	0.494	มาก
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.09	0.554	มาก
รวม	4.19	0.051	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}=4.51$) 2) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.48$) 3) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}=4.09$) 4) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{x}=4.02$) และ 5) ด้านความรู้ ($\bar{x}=3.86$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสถานประกอบการต่อหลักสูตรมี ดังนี้

2.1 ด้านภาษา การท่องเที่ยวและการโรงแรมในสายงานต้องพบกับลูกค้าต่างชาติต่างภาษาอยู่แล้ว จึงเสี่ยงไม่ได้ต้องใช้ภาษาอังกฤษ แต่นักศึกษาของคณะส่วนใหญ่อ่อนภาษาอังกฤษ แม้แต่อ่าน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำงานของเด็กในอนาคต นิสิตต้องสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ในระดับปานกลางที่สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ปรับทักษะด้านภาษา

แก่นักศึกษา อยากให้เพิ่มภาษาให้กับนักศึกษา เช่น รัสเซีย จีน เพื่อเปิดประสบการณ์การทำงานให้กับนักศึกษามากขึ้น หลักการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานยังต้องเรียนรู้เพิ่มเติมและใช้งานได้จริง ในเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษที่ต้องเจอคนต่างชาติ เพื่อที่จะได้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้ดีและครบถ้วน

2.2 ด้านความรู้พื้นฐานด้านการทำงานขององค์กร ให้นิสิตหาความรู้พื้นฐานด้านการทำงานในองค์กรนั้น ๆ ก่อนการทำงานจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนิสิตเอง อยากให้ทราบถึงข้อมูลหน่วยงานมาก่อนเพื่อทราบแนวทาง แนะนำพื้นฐานของงานที่จะมาฝึกของแต่ละหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น สายการบินไม่มีวันหยุดประจำ และการเข้างานเป็นกะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวตามทัศนะของสถานประกอบการ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามทัศนะของสถานประกอบการ พบว่า สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}=4.51$) 2) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.48$) 3) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}=4.09$) 4) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{x}=4.02$) และ 5) ด้านความรู้ ($\bar{x}=3.86$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า 1) ด้านภาษา การท่องเที่ยวและการโรงแรมในสายงานต้องพบกับลูกค้าต่างชาติต่างภาษาอยู่แล้ว จึงเสี่ยงไม่ได้ที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ แต่นักศึกษาของคณะส่วนใหญ่อ่อนภาษาอังกฤษ แม้แต่อ่าน ซึ่งจะอุปสรรคในการทำงานของเด็กในอนาคต นิสิตต้องสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ในระดับปานกลางที่สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ปรับทักษะด้านภาษาแก่นักศึกษา อยากให้เพิ่มภาษาให้กับนักศึกษา เช่น รัสเซีย จีน เพื่อเปิดประสบการณ์การทำงานให้กับนักศึกษามากขึ้น หลักการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานยังต้องเรียนรู้เพิ่มเติมและใช้งานได้จริง ในเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษที่ต้องเจอคนต่างชาติเพื่อที่จะได้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้ดีและครบถ้วน และ 2) ด้านความรู้พื้นฐานด้านการทำงานขององค์กร ให้นิสิตหาความรู้พื้นฐานด้านการทำงานในองค์กรนั้น ๆ ก่อนการทำงานจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนิสิตเอง อยากให้ทราบถึงข้อมูลหน่วยงานมาก่อนเพื่อทราบแนวทางแนะนำพื้นฐานของงานที่จะมาฝึกของแต่ละหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น สายการบินไม่มีวันหยุดประจำ และการเข้างานเป็นกะ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวตามทัศนะของสถานประกอบการ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่อยู่ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ว่าด้วย คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขา สาขาวิชาต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและครอบคลุม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยว (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2560) คือ มุ่งผลิตบัณฑิตให้มี

คุณธรรม จริยธรรม มีจิตบริการและความรับผิดชอบต่อสังคมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา นาคพันธ์ แสงสมุทร (2562) พบว่า สถานฝึกประสบการณ์ประกอบวิชาชีพศึกษามีความคิดเห็นมากที่สุดต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในขณะเดียวกันบริษัทเอกชน ห้างร้าน สถานประกอบการธุรกิจส่วนตัว หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจต่อด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานของนักศึกษาฝึกงาน ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริง (พัชราวดี อักษรพิมพ์ และคณะ, 2562) หากพิจารณาเป็นรายข้อตามทัศนะของสถาน ประกอบการ พบว่า ระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ นิสิตปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่ง ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็น คุณธรรม จริยธรรมประการแรกที่เป็นคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการซึ่งธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศคาดหวัง (ธราธร บุ่งทอง, 2561)

2. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวต้องมีการติดต่อ พูดคุย ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวติดต่อประสานงานกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบการทำให้ สถานประกอบการต้องการบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธราวี อักษรพิมพ์ และคณะ (2562) พบว่า จุดเด่นของนักศึกษา ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริงที่สถานประกอบการมีความพึงพอใจ คือ มีมนุษยสัมพันธ์และอัธยาศัยที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธราธร บุ่งทอง (2561) พบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ รวมถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจากความคิดเห็นของผู้บริหาร คือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ การมีบุคลิกภาพทางสังคม ทางอารมณ์และจิตใจและทางกายที่ดี (ยุนิดา วิริโย, 2560) จากการฝึกงานของนิสิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว พบว่า นิสิตยังไม่สามารถปฏิบัติงานภายใต้ภาวะความกดดันได้ การเป็นผู้ปฏิบัติงานให้บริการ ต้องเผชิญกับผู้รับบริการประเภทต่าง ๆ พฤติกรรมการแสดงออกที่หลากหลาย อาจต้องเผชิญกับอารมณ์โกรธ หรือไม่พึงพอใจ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นความกดดันในการทำงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานให้บริการ เช่น มัคคุเทศก์ พนักงานต้อนรับบน เครื่องบิน เป็นต้น (รวีวรรณ โปรงรุ่งโรจน์, 2551) ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานให้บริการต้องมีความมานะพยายามอย่างสูงในการ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. ด้านทักษะด้านการการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นทักษะที่เกี่ยวกับการ คำนวณ การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการปฏิบัติงาน ได้แก่ สามารถใช้อุปกรณ์และ เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ นำเสนอและถ่ายทอดข้อมูลได้ ซึ่งการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการท่องเที่ยวต้องสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน Microsoft Word Excel Power Point Photoshop ในการทำงานและโปรแกรมระบบปฏิบัติการสำหรับการจองบัตรโดยสาร เครื่องบิน ท่องพัก มีความจำเป็นต่องาน สำหรับบริษัทนำเที่ยวที่พนักงานต้องใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐานในการทำงาน และระบบปฏิบัติการ ซึ่งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555, 30) ได้กล่าวว่า ธุรกิจนำเที่ยวมีหน้าที่ในการบริการรับจองที่พักแรม ทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ลูกค้าได้รับการบริการที่สะดวกสบาย รวดเร็ว พนักงานในธุรกิจนำเที่ยวจึงต้องมีความรู้ และทักษะในการทำโปรแกรมระบบปฏิบัติการ นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นบริษัทนำ เที่ยว สายการบิน หรือหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ต้องสามารถใช้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ในการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียน ขั้นพื้นฐานได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัย ไชยปกรณ์ ป้องญาติ และลินจง โพชารี (2561) พบว่า ปัจจัยด้านทักษะที่มัคคุเทศก์ต้องมี คือ ทักษะด้านการสื่อสารโดยเฉพาะทักษะ เฉพาะภาษาเวียดนาม บุคลากรทางการท่องเที่ยวนอกจากการสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีแล้ว ภาษาต่างประเทศที่ จำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะมัคคุเทศก์

4. ด้านความรู้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่นิสิตต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้ สำหรับการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ หรือ ไกด์ เป็นตำแหน่งงานที่ตลาดแรงงานต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของไชยปรกรณ์ ป้องญาติ และลินจง โพชาริ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ เป็นศักยภาพของมัคคุเทศก์ที่ควรมีความรู้เฉพาะสถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุนิดา วิริโย (2560) พบว่า ความรู้ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยที่ผู้บริหารสายการบินให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากส่งผลด้านความปลอดภัย เมื่อพิจารณารายชื่อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี ซึ่งภาษาอังกฤษสำหรับบุคลากรทางการท่องเที่ยวเป็นทักษะการสื่อสารที่จำเป็นอย่างยิ่ง คุณสมบัติของผู้วางแผนจัดนำเที่ยวควรมี คือ ภาษาอังกฤษในการเขียน อ่าน พูด แบบสื่อสารได้ที่ต้องใช้ในการจัดนำเที่ยวระหว่างประเทศ (ฉันทิช วรรณณอม, 2559) ยิ่งกว่านั้นมัคคุเทศก์ต้องสามารถใช้ภาษาอังกฤษ และ ภาษาต่างประเทศที่ใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้น ความรู้ด้านภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศเป็นจุดที่นิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้มีสติมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควรนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนในการปรับปรุง พัฒนา หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน รูปแบบของกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนิสิตให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนิสิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีคุณลักษณะตามทัศนคติของสถานประกอบการและใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควร ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านท่องเที่ยวในลักษณะการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัย สถานประกอบการที่รับนิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ และ อาจารย์ ดร.ปารณีย์ บุญไชย อาจารย์ประจำคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไข จนทำให้งานวิจัยสำเร็จ และนิสิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา นาคพันธ์ แก้วสมุทร. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษตามทัศนคติของแหล่งฝึกประสบการณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 10(2), 270 – 280. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2563 ออนไลน์จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/212013>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ*

- พ.ศ. 2552. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563 จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>
- กลินท์ สารสิน. (2559). *วิกฤตแรงงานท่องเที่ยวไทย*. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2563 ออนไลน์จาก <https://www.thaihotelbusiness.com/news-update/วิกฤตแรงงานท่องเที่ยว/>
- คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม. (2560). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยว หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560*. คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ฉันทิช วรรณณอม. (2559). *การวางแผนจัดงานเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าหลวง พรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- ไชยปรกรณ์ ป้องญาติ และ ลินจง โพขาริ. (2561). *ศักยภาพภาคใต้ที่จะก่อให้เกิดความประทับใจหรือความชอบของนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามในจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย*. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 14 วันที่ 6 กันยายน 2561, 174 – 180 สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2563 ออนไลน์จาก http://research.msu.ac.th/msu_journal/upload/articles/article2241_77753.pdf
- ธรรธ บึงทอง (2561). ความคาดหวังของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* 37(2), 108–118.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *ธุรกิจนำเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- พัชรารัตน์ อักษรพิมพ์ ทิตติธิดา สันรักษา และสลิลา วงศ์กระจ่าง (2562). *ความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนักศึกษาฝึกงานก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริง สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2. วันที่ 5–6 สิงหาคม 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2560, 359 - 371 สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2563ออนไลน์จาก <http://human.skru.ac.th/husoconference/conf/O26.pdf>
- สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2560). *ความหมายของการฝึกงาน*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562 ออนไลน์จาก <http://mads.org/wp-content/uploads/2017/11/เอกสารการฝึกงาน.pdf>
- ยุนิดา วิริโย. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ กจ.ม.). การจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2563 ออนไลน์จาก <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/7762/2/Fulltext-watermark.pdf>
- รวิวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2551). *จิตวิทยาการบริการ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Ratirita. (2019). *ท่องเที่ยวบูม เปิดความต้องการแรงงานสายงานท่องเที่ยวและโรงแรม*. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2563 ออนไลน์จาก <https://brandinside.asia/jobthai-job-tourism/>

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดอุดรธานี

Social Media Online Usage Behaviors in Administration of Local Administrative Organization Administrators in Udon Thani Province.

อารี นันทะศรี¹, สุขุมวิท ไสยโสณ², และจินตนา กำแพงศิริชัย³

Aree Nonthasree¹, Sukhumvit Saiyasopon², and Jintana Kamangsirichai³

¹นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²อาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³อาจารย์ ผู้ช่วยสอนประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master Student of Public Administration Program Udonthani Rajabhat University

²Lecturer from the Public Administration Program Udonthani Rajabhat University

³Teaching Assistant from the Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University

Corresponding Author Email: Aree123@hotmail.com

Received: 1 July 2020

Revised: 24 July 2020

Accepted: 8 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประกอบไปด้วย 1.1) ด้านนโยบายและการวางแผน 1.2) ด้านการจัดองค์การ 1.3) ด้านบุคลากร 1.4) ด้านอำนาจการและวินัยสั่งการ 1.5) ด้านการประสานงาน 1.6) ด้านการรายงานผล 1.7) ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$) 2) ควรมีการอบรมแนะแนวทางวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเพื่อใช้ในการทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และคล่องตัวในการทำงานตรงตามยุคตามสมัย อีกทั้งยังช่วยลดระยะเวลาในการทำงานในกรณีที่มีการติดต่อสื่อสารหรือประสานงานกับองค์กร หน่วยงานภายนอกได้อย่างรวดเร็ว ชับไว

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สื่อ, สื่อสังคมออนไลน์, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research purposed to 1. Study Administrators behavior to using social media in performance the local government organization 2. Finding the channel to promote the operation by social medias in command of the administrators in the local government organization The sample are administrators and officers in local administrative organizations Udon Thani Province, 120 people by specific selection used in the research were questionnaires and in-depth interviews. And then the data obtained from data collection To analyze statistical values such as frequency, percentage, mean, standard deviation The results showed

that the executive behaviors in using social media in the administration of Local government organization Udon Thani province, this time, both in overall and in each aspect, there are differences, gender, position, educational background, age, work experience of the executives. Monthly income Frequency of using social media types The location of service, usage period and social media usage, usage level and benefit level in administration in 7 aspects, policy and planning. Organization In the organization of personnel Coordination Reporting Budget Use of social media, usage levels, personnel At the highest level and Regarding the use of social media, the level of benefits that were reported at the highest level was the use of social media in the administration of the executives. Local government organization Udon Thani Province

Keywords: Media Behaviors, Social Online, Administrative Organization Administrators

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์ ในปัจจุบันกลายเป็นสื่อใหม่ที่เข้ามามีบทบาทอย่าง สำคัญยิ่งในยุคที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในแง่ของการเป็นส่วนหนึ่งในปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรในปัจจุบัน เมื่ออินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้นและเริ่มมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารการรับข่าวสาร เรียกว่าสื่อสารมวลชนออนไลน์ปรับตัวเข้าสู่กระแสอนไลน์จำนวนมาก จึงจะต้องมีการใช้งานช่องทางนี้ในการบริหารของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างมากการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตมากขึ้น กล่าวคือบุคคลบนโลกนี้สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้นั่นเอง พื้นฐานการเกิดสื่อสังคมออนไลน์ก็มาจากความต้องการของมนุษย์หรือคนเราที่ต้องการติดต่อสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กันสังคมของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งแต่ละคนสามารถเข้าไปดูได้ เข้าไปสร้างได้และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ เป็นสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตร่วมกัน ตัวอย่างเช่น สื่อออนไลน์ของผู้ใช้งาน เฟซบุ๊ก ไลน์ สามารถนำเอาสื่อต่าง ๆ เช่น เรื่องราวของบุคคลหรือเรื่องราวต่าง ๆ ภาพ วิดีโอ เผยแพร่ไปยังสมาชิกทุกคนในเครือข่ายได้ (ภิเชก ชัยนิรันดร์, 2553, น.28) เป็นช่องทางในการสื่อสารกันอย่างมากมายขึ้นและพัฒนาารูปแบบการสื่อสารให้รวดเร็ว ฉับไว ทัน เหตุการณ์ ก็เริ่มหันมาใช้สังคมออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรรวมทั้งยังนำมาแบ่งปันกิจกรรมขององค์กรหรือหน่วยงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย โดยที่ในขณะนี้เริ่มมีการปรับตัวมากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะเป็นมีอัตราการเติบโตที่ขยายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้เห็นถึงบทบาทความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อองค์กรภาครัฐในประเทศไทย (เกรียงกานต์ กาญจนะโกคิน, 2558, น.25) โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงรูปแบบที่เปลี่ยนไปของแนวทางการสื่อสารและการเชื่อมต่อระหว่างผู้บริหารในการปฏิบัติงานในการสั่งการไปยังบุคลากรในองค์กรสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในการบริหารงานของผู้บริหารในองค์กรการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นจัดว่าเป็นสื่อใหม่ เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญ และมีบทบาทต่อสังคมที่กำลังเปลี่ยนวิธีการติดต่อสื่อสารไปจากรูปแบบเดิม อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารช่องทางเลือกที่สำคัญของผู้คนในปัจจุบันส่งผลให้สื่อกระแสหลักทั้งหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร โทรทัศน์และวิทยุ ต่างหันมาให้ความสำคัญและนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กันมากขึ้น ทำให้ในการบริหารงานของผู้บริหารในองค์กรทุกวันนี้กลายเป็นสังคมแห่งยุคข่าวสารและมีความแคลง เนื่องจากการติดต่อกันทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการรับรู้ได้ในทันทีในการบริหารของภาครัฐในจังหวัดอุดรธานีจึงมีความสำคัญอย่างมากในปฏิบัติงานของผู้บริหารในจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบันจะต้องใช้สื่อสังคมเข้ามาใช้ เมื่ออินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้นและเริ่มมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารการรับข่าวสาร ปรับตัวเข้าสู่กระแสอนไลน์จำนวนมากจึงจะต้องมีการใช้งานช่องทางนี้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างมากการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนี้ทำให้บทบาทในการทำงานสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครอง

ท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานีเปลี่ยนไปจากเดิมที่การรับรู้และผู้บริหาร เปลี่ยนเป็นผู้รับสารเป็นผู้เลือก นอกจากนั้นคุณลักษณะของสื่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่เป็นช่องทางสำคัญในการให้ข่าวสารหรือการทำงานได้ในเชิงลึกและหลากหลายมากกว่าที่สื่ออื่นสามารถทำได้และนั่นเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อหาค่าความแปรปรวนหรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่า (F-test)
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลตามความแตกต่างในลักษณะต่างๆ ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานีโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) และใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านนโยบายและการวางแผน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.80$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เพื่อเก็บข้อมูลใช้ในการบริหารงาน ($\bar{x}=2.84$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ เพื่อเป็นกรอบนโยบายการทำงาน และพัฒนางองค์กร ($\bar{x}=2.78$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ด้านนโยบายและการวางแผน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อเก็บข้อมูลใช้ในการบริหารงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.85$) ละมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ เพื่อเป็นกรอบนโยบายการทำงาน และพัฒนางองค์กร ($\bar{x}=2.83$)

1.2 ด้านการจัดการ มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=2.80$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มอบหมายภาระงานในองค์กรให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{x}=2.86$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ จัดการแบ่งกลุ่มงานและกำหนดหน้าที่ ($\bar{x}=2.74$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ด้านการจัดการ มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.85$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด มอบหมายภาระงานในองค์กรให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{x}=2.86$) ละมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ จัดการแบ่งกลุ่มงานและกำหนดหน้าที่ ($\bar{x}=2.84$)

1.3 ด้านบุคลากร มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=2.90$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.01$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=2.79$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ด้านบุคลากร มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.85$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.92$) ละมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=2.79$)

1.4 ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.67$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารทำการติดตามผลการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.70$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาพิจารณาตัดสินใจและสั่งการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในองค์กรโดยผ่านสื่อ ($\bar{x}=2.65$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจการและวินิจัยสั่งการ มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.77$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารทำการติดตามผลการปฏิบัติงานช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.87$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาพิจารณาตัดสินใจและสั่งการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในองค์กรโดยผ่านสื่อ ($\bar{x}=2.67$)

1.5 ด้านการประสานงาน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.84$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ใช้กลไกสื่อเพื่อรวมพลังเข้าร่วมทำงานเพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกันตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.92$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ใช้สื่อในการติดต่อสื่อสารให้เกิดความคิด ความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้อง ทั้งเวลา และกิจกรรมที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{x}=2.89$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ด้านการประสานงาน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.89$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ใช้สื่อในการติดต่อสื่อสารให้เกิดความคิดความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้อง ทั้งเวลา และกิจกรรมที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.96$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ใช้กลไกสื่อเพื่อรวมพลังเข้าร่วมทำงานเพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกันตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของงาน ($\bar{x}=2.82$)

1.6 ด้านการรายงานผล มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สะท้อนผลการปฏิบัติงานงานของผู้บังคับบัญชา ($\bar{x}=2.99$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ติดตามและรับฟังผลการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=2.76$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ด้านการรายงานผลมีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.00$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ติดตามและรับฟังผลการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.02$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ สะท้อนผลการปฏิบัติงานงาน ของผู้บังคับบัญชา ($\bar{x}=2.99$)

1.7 ด้านงบประมาณ มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.89$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอต่อสภาท้องถิ่นในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.97$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่งบประมาณรับผิดชอบร่วมกันในการควบคุมงบประมาณรายจ่าย โดยใช้การรายงาน หรือการควบคุมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ($\bar{x}=2.82$) ระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ด้านงบประมาณ มีระดับความคิดเห็นในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.87$) มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอต่อสภาท้องถิ่นในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=2.90$) และมีการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่งบประมาณรับผิดชอบร่วมกันในการควบคุมงบประมาณรายจ่าย โดยใช้การรายงาน หรือการควบคุมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ($\bar{x}=2.84$)

2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยพบว่า สามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านนโยบายและการวางแผน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเก็บข้อมูล การบันทึกข้อมูล ควบคุมจากปัญหาจากสภาพพื้นที่จริง เพื่อให้การบันทึกข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องสมาชิกในกลุ่มไลน์ต้องตรวจเช็คให้ถี่ ว่ามีการลงภาพเข้าซ้อนกันหรือไม่ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดในการทำงานที่เป็นสาเหตุจากการลงภาพซ้ำซ้อนการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน เกิดปัญหาสมาชิกกลุ่มไลน์ไม่อ่านไลน์ในกรณีมีงานเร่งด่วน สมาชิกทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การใช้สื่อสังคมออนไลน์บางครั้งอาจล่าช้า การแก้ปัญหาความล่าช้า คือ การใช้โทรศัพท์ติดต่อโดยตรงกรณีเรื่องสำคัญเร่งด่วนเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

2.2 ด้านการจัดองค์การ การแบ่งกลุ่มงานและกำหนดหน้าที่ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ หลายครั้งที่ผู้รับคำสั่งไม่เข้าใจวิธีแก้ปัญหา คือ เรียกเข้าพบต่อหน้าและอธิบายคำสั่งการกำหนดหน้าที่โดยตรงการมอบหมายภาระงานในองค์กรให้แก่ผู้บังคับบัญชาโดยผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันความผิดพลาด ผู้บริหารจัดการแบ่งกลุ่มงานและกำหนดหน้าที่โดยใช้เอกสารตามวาระการประชุมแล้วจึงค่อยกำชับการสั่งงานผ่านไลน์อีกรอบ

2.3 ด้านบุคลากร การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานโดยผ่านไลน์ ถือเป็นเรื่องที่ไม่สะดวกและชัดเจนและหนักแน่นพอสำหรับให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามคำสั่ง จึงจำเป็นต้องใช้การเรียกเข้าพบ มองหนังสือมอบหมายงานแทนการสั่งผ่านไลน์

เพื่อติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงาน การติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการติดตามผ่านสื่อช่องทางไลน์ การโทรศัพท์ด้วยโทรศัพท์ และลงพื้นที่ติดตามด้วยตัวเอง

2.4 ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ การพิจารณาตัดสินใจและสั่งการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในองค์กรโดยผ่านวาระการประชุม และลงข้อมูลระเบียบวาระการประชุมผ่านไลน์อีกรอบ เพื่อย้ำเตือนให้ผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติตามวาระการประชุม

2.5 ด้านการประสานงาน การใช้สื่อออนไลน์เพื่อรวมพลังเข้าร่วมทำงานเพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกันตามที่กำหนด มีการใช้ไลน์ในการรวมบุคคลในการทำงานจะมีการประสานงานและมีเอกสารแจ้งเวียนตามหลัง เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงานการติดต่อสื่อสารให้เกิด ความคิด ความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้อง ทั้งเวลา และกิจกรรมที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ บางครั้งจำเป็นต้องให้ผู้นำหมู่บ้านเป็นคนประกาศผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน จะเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด

2.6 ด้านการรายงานผล การติดตามและรับฟังผลการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานจากลงรูปถ่าย รายงานผลผ่านไลน์เป็นระยะ ๆ หรือโทรติดต่อประสานงานกันโดยตรง เพื่อควบคุมและติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

2.7 ด้านงบประมาณ ก่อนที่จะนำเสนอข้อบัญญัติงบประมาณจะต้องมีการประชุมก่อนแต่ละหมู่บ้านให้รับฟังแล้วค่อยกระจายข่าวสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันการให้ข้อมูลงบประมาณที่ผิดพลาด จึงต้องมีการตรวจสอบอย่างละเอียดก่อนเสนอการจัดทำงบประมาณควรมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์หากผู้บริหารมีเรื่องด่วนในการที่จะประชุมหรือเข้าสภาในการอภิปรายงบประมาณ หากอยู่คนละหน่วยงานกัน ควรจะใช้สื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ ในการสื่อสารเพราะทุกวันนี้ไลน์สามารถใช้ทั้งการโทร และส่งข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี พฤติกรรมผู้บริหารในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานด้านระดับการใช้งาน และระดับประโยชน์ที่ได้รับของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ประกอบไปด้วย ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านบุคลากร ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ ด้านการประสานงาน ด้านการรายงานผล ด้านงบประมาณ โดยภาพรวม ด้านระดับการใช้งานมีการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$) ซึ่งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการรายงานผล ด้านการประสานงาน ด้านการจัดองค์การ ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ ตามลำดับ และด้านระดับประโยชน์ที่ได้รับภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านการรายงานผล รองลงมา คือ ด้านการประสานงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการจัดองค์การองค์การ ด้านนโยบายและการวางแผน และด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการการปฏิบัติงานตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี พบว่า การใช้สื่อสังคมในการปฏิบัติงานของบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ควร

มีการอบรมแนะแนวทางวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แก่ผู้บริหารและปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานราชการสะดวกรวดเร็วและง่ายตรงตามยุคตามสมัยเพราะการใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้นช่วยย่อโลกและย่นระยะทางลงมาไว้ในมือของเราสำหรับงานราชการนั้นใช้สื่อสังคมออนไลน์ใน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านบุคลากร ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ ด้านการประสานงาน ด้านการรายงานผล ด้านงบประมาณ จะช่วยทำให้ผู้บริหารนั้นไม่จำเป็นต้องเดินทางไปดูงานด้วยตนเองทุกครั้งแต่ก็ยังยังสามารถเข้าใจเนื้อหาและภาระงานที่ต้องแก้ไขได้ จะช่วยทำให้ภาระงานนั้นง่ายและเป็นประโยชน์ทางราชการมากยิ่งขึ้น วิธีการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้บริหารให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ยังสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีวิธีการให้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยทำงาน อาทิไปตรวจสอบงานเปลี่ยนเป็นการเปิดกล้องหรือวิดีโอคอลการประชุมทางไกล หรือการติดต่อสื่อสารสั่งงานโดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สิ่งเหล่านี้จะช่วยลดระยะเวลาในการทำงานและระยะเวลาในการเดินทางอีกทั้งช่วยเพื่อนอีกทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากยิ่งขึ้นหรือแม้แต่การส่งเอกสารประชุมเราสามารถบันทึกข้อมูลแล้วส่งผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทำให้เกิดการทำงานเกิดมีประสิทธิภาพมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านนโยบายและการวางแผน มีผลต่อระดับการปฏิบัติงานจากสภาพการณ์การบริหารในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านนโยบายและการวางแผน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสิน พันธ์พิณิจ (2555, น.40-41) และปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2557, น.7-19)

2. ด้านการจัดองค์การ มีผลต่อระดับการปฏิบัติงานจากสภาพการณ์การบริหารในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านการจัดองค์การ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสาคร สุขศรีวงศ์ (2550: 25; อ้างในDruck, 2006) การจัดการหมายถึง การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการจัดการ ซึ่งรวมถึงกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การขึ้นนำ และการควบคุมองค์กรนอกจากกิจกรรมการจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดสินใจในการบริหารจัดการการจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม และการจัดการในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ

3. ด้านบุคลากร มีผลต่อระดับการปฏิบัติงาน จากสภาพการณ์การบริหารในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านบุคลากร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตน วรงค์คำสิงห์ (2561: 38) ให้ความหมายการพัฒนาบุคลากรในองค์กรไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรหมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานนอกจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ทักษะอุปนิสัยและวิธีการในการทำงานจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

4. ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ มีผลต่อระดับการปฏิบัติงานจากสภาพการณ์การบริหารในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านอำนาจการและวินิจัยสั่งการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรสาสินี ประสานวงศ์ (2550) กล่าวว่า การวินิจัยสั่งการหรือการตัดสินใจหมายถึง การเลือกปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติหรือการเลือกทางดำเนินการที่เห็นว่าดีที่สุดในทางใดทางหนึ่งจาก

ทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการหรือการวินิจฉัยสั่งการคือ การชี้แจงไต่ตรองและตัดสินใจเลือกทางดำเนินงานที่เห็นว่าดีที่สุดทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

5. ด้านการประสานงาน มีผลต่อระดับการปฏิบัติงานจากสภาพการณ์การบริหารในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านการประสานงาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐยา สันตะการผล (2557, น.22) การประสานงานแบบเป็นทางการจะมุ่งเน้นในเรื่องการจัดการจัดโครงสร้างขององค์กร การจัดการسابบังคับบัญชา และการจัดขั้นตอนวิธีในการทำงานให้ซับซ้อนและมีขั้นตอนในการบริหารหลายระดับ

6. ด้านการรายงานผล มีผลต่อระดับการปฏิบัติงานจากสภาพการณ์การบริหารในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านการรายงานผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545, น.278-279) กล่าวถึง ความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการว่าบางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยกับผู้นำที่มีประสิทธิภาพในองค์กรควรจะสร้างสรรค์ วิสัยทัศน์ (Vision) ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการจะเป็นในอนาคต

7. ด้านงบประมาณ มีผลต่อระดับการปฏิบัติงานจากสภาพการณ์การบริหารในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ด้านงบประมาณ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2550, น.22) ได้ให้ความหมายของงบประมาณ โดยสรุปไว้ว่างบประมาณแผ่นดิน หมายถึงแผนทางการเงินเกี่ยวกับประมาณการรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจะต้องขออนุมัติจากรัฐสภาของรัฐบาลที่กำหนดไว้ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม และแผนการใช้จ่ายเงินสำหรับปีงบประมาณนั้น ๆ ให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการอบรมแนะแนวทางวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, YouTube, Instagram, Twitter, Wechat แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานราชการสะดวกรวดเร็วและง่ายตรงตามยุคตามสมัยเพราะการใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้นช่วยย่อโลกและย่นระยะทางลงมา

1.2 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านบุคลากร ด้านอำนวยการและวินิจฉัยสั่งการ ด้านการประสานงาน ด้านการรายงานผล ด้านงบประมาณ จะช่วยให้ผู้บริหารนั้นไม่จำเป็นต้องเดินทางไปดูงานด้วยตนเองทุกครั้งแต่ก็ยังสามารถเข้าใจเนื้อหาและภาระงานที่ต้องแก้ไขได้ จะช่วยทำให้ภาระงานนั้นง่ายและเป็นประโยชน์ทางราชการมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ควรมีเจตนาที่แน่วแน่ในการบริหารให้เกินประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์เป็นวาระที่จะต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากสามารถนำไปสู่ความเสมอภาคของประชาชนในสังคม เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจทั่วประเทศสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่มีคุณภาพมั่นคงและปลอดภัยได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2.2 และหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารและบุคลากรที่ดูแลทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเชิงลึก อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงขอขอบพระคุณท่าน รศ.ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม อาจารย์ประธานสาขา รัฐศาสตร์และอาจารย์ประจำสาขาทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำพร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องให้สามารถนำไปปรับปรุงได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ขอขอบพระคุณท่าน รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ และทุก ๆ ท่าน ที่มีส่วนสนับสนุนวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร กาญจนะโกณิน. (2555). *Event Marketing*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2562, จาก <http://uc.thailis.or.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b00548239>.
- ณัฐยา สันตรการผล, แปล, (2557). *หลักคิดเรื่องกลยุทธ์และการแข่งขัน*. (พิมพ์ครั้งที่1). แปลจาก เรื่อง Understanding Michael Porter: The Essential Guide to Competition and Strategy กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. (2550). *การคลังรัฐบาลและการคลังท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ภิเชก ชัยนรินทร์. (2554). *การใช้ Social Media สำหรับ CRM เพื่อสร้าง Brand Loyalty*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.doctorpisek.com/pisek/?p=933>.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการ: ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหาร การศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จี พี ไซเบอร์พิมพ์
- สิน พันธุ์พินิจ และปรีชา หงส์ไกรเลิศ. (2557). *หลักการของการวางแผน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน
- รัตน์ วงศ์คำสิงห์. (2561). *พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตรบัณฑิตสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ*. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ.
- สุธาสนี ประสานวงศ์. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งเด็กเข้าเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการธนาคารพาณิชย์
ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

The Analysis of Factors Influencing the Use of Commercial Banking Services of
Elderly People in Bangkok Metropolis.

กนิษฐา ฤทธิคำรพ¹, เพชรไทย เย็นแยม², และจิรวุฒิ หลอมประโคน³

Kanitta Richkamroop¹, Petthai Yenyaem², and Chirawut Lomprakhon³

^{1,3}อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

²ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

^{1,3}Lecturer from the Faculty of Business Administration Panyapiwat Institute of Management

²Supervisor from Prachinburi Primary Educational Service Area Office 2

Corresponding Author Email: kanittaric@pim.ac.th

Received: 14 July 2020

Revised: 6 August 2020

Accepted: 15 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2. วิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยในการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัย (Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์เพื่อการฝากเงิน ช่วงเวลาที่ใช้บริการธนาคารคือ 12.00-15.00 น. ความถี่ในการใช้บริการ 2 ครั้งต่อเดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อการออม โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงของธนาคาร ตัวเองคือผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจ และใช้บริการผ่านช่องทางตู้ถอนเงินอัตโนมัติมากที่สุด ส่วนปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุโดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย เมื่อพิจารณาปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานให้บริการ และด้านราคา ตามลำดับ สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่ามีองค์ประกอบของปัจจัยทั้งสิ้น 7 กลุ่มปัจจัย โดยเรียงความสำคัญจากค่าน้ำหนักมากไปน้อย ได้ดังนี้ กลุ่มการบริการของพนักงาน กลุ่มค่าธรรมเนียมและอัตราดอกเบี้ย กลุ่มการบริการ กลุ่มสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มประเภทของธุรกรรมและความง่ายในการใช้งาน กลุ่มสื่อประชาสัมพันธ์ และกลุ่มระบบอัตโนมัติ

คำสำคัญ: วิเคราะห์ปัจจัย, การบริการธนาคารพาณิชย์, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to 1) study the marketing factors and customer behaviors of the commercial banking services among the elderly people in Bangkok Metropolis and 2) analyze the factors influencing the use of commercial banking services of the elderly people in Bangkok Metropolis. This research was a quantitative research. The sample was constituted of 400 elderly people living in Bangkok selected by using convenience sampling. Questionnaires were used as research tool. The statistics used in this research were

percentage, mean, standard deviation, and Factor Analysis. The results of the research revealed that 1) elderly Customers behaviors of using commercial banking services for deposit, from 12:00 -15:00 pm. and two times per month. The main purpose was for saving. The elderly customers selected bank based on the stability of the bank and on their own decision as well as mostly used services through the Automated Teller Machine. As for the marketing factors of using banking services of the elderly people, all the factors were positioned at the high level. After examining each factor individually, it was found that the product factor was the highest, followed by place, physical evidence, process, promotion, people and price respectively. 2) The factor analysis of this research showed 7 groups that had significant influence on the use of commercial banking services of the elderly people in Bangkok Metropolis. These groups were ranked from the highest weight to the lowest as follows; the employee services group, fees and interest rates group, locations and facilities group, transaction types and ease of use operation group, public relation group, and automation systems group.

Keywords: Factor Analysis, Services, Commercial Banking, Elderly People

บทนำ

ธนาคารพาณิชย์ จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเงิน และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีธนาคารพาณิชย์ตามระบบของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ให้บริการอยู่ทั้งหมด 31 แห่ง แบ่งเป็น ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศทั้งหมด 14 แห่ง ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย 1 แห่ง, ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ 4 ธนาคาร และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 12 แห่ง เพื่อสนับสนุนการขยายตัว และการพัฒนาเศรษฐกิจธนาคารพาณิชย์จะกระจายครอบคลุมอยู่ทั่วประเทศ โดยมีหน้าที่หลักได้แก่ การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อขายตราสารทางการเงิน รวมทั้งการค้ำประกันเงินกู้ยืม การชำระเงินและโอนเงิน และการเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการบริหารความเสี่ยง อาทิ ตราสารอนุพันธ์ด้านอัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยน ตลอดจน ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย และตลาดหลักทรัพย์ โดยทำหน้าที่เป็นนายหน้าซื้อขายหุ้น คำหุ้น การจัดจำหน่ายหุ้น และออกกรมธรรม์ประกันวินาศภัยและประกันชีวิต เป็นต้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) สภาพการแข่งขันในปัจจุบันของธนาคารพาณิชย์ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง เนื่องจากผู้ใช้บริการมีทางเลือกในการใช้บริการทางการเงินเพิ่มขึ้น เพื่อความอยู่รอดของธนาคาร ตลอดจนการสร้างความพึงพอใจและความมั่นใจให้กับลูกค้า ดังนั้นธนาคารจึงต้องหาวิธีการและแนวทางในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ต้องปรับตัวไม่เพียงแต่เพื่อรองรับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย แต่เป็นการปรับตัวเพื่อการพัฒนารองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมการตลาดทั้งในและต่างประเทศ กอปรกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนที่มากขึ้นด้วย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงกันอย่างมาก องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้กำหนดสังคมผู้สูงอายุไว้ 3 ระดับ คือ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมด 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ และ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-Aged Society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สุโขทัยธรรมธิราช, 2557) โดยคาดการณ์ว่าสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกจะมีจำนวน 1,402 ล้านคน

หรือ ร้อยละ 16.5 ในปี พ.ศ. 2573 (Chaiwiboolvech R., 2018) ในแต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของประเทศนั้น ๆ โดยประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศอื่นๆ รองลงมาคือ ประเทศอิตาลี เยอรมัน และสวีเดน (สุโขทัยธรรมธราช, 2563) ส่วนประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Societies) แล้วตั้งแต่ปี 2548 กำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Societies) ในปี 2564 และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ ในปี 2574 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

กลุ่มผู้สูงอายุเป็นตลาดที่มีศักยภาพสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมต่าง ๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่และมีอำนาจในการซื้อสินค้าและบริการที่สูง มีความต้องการความอ่อนเยาว์กว่าเดิม มีการรับรู้ตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ถึงพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าของคนในกลุ่มนี้ได้ (Le Serre, D., 2008) นอกจากนี้กลุ่มผู้สูงอายุจะมีความหลากหลายอย่างมาก ซึ่งบางคนยังคงมีสุขภาพแข็งแรง เล่นมือถือ และชื่นชอบเทคโนโลยี แต่เมื่ออายุที่มากขึ้นก็จะมีปัญหาสุขภาพที่ตามมาทำให้มีความคล่องตัวน้อยลง การได้ยิน การมองเห็น หรือข้อมูลที่ได้รับมาอาจไม่เท่าผู้ที่อายุน้อยกว่า (Moven J.C. & Minor M., 1998) หรือผู้สูงอายุบางคนมีปัญหาเกี่ยวกับการจำรหัสผ่านและรหัสความปลอดภัย หรือมีปัญหาเกี่ยวกับเมนูคอลเซ็นเตอร์ (Age UK, 2016) แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุนั้นมีประสบการณ์ในการซื้อสินค้าที่สูงมาก โดยจะใช้เวลาในการเลือกซื้อสินค้าได้เร็วกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า (Wan, Y., Nakayama, M. & Sutcliffe, N., 2012) ผลการวิจัยของ Age UK (2016) พบว่าผู้สูงอายุมีประสบการณ์ทั้งในเชิงบวก และเชิงลบกับธนาคาร เช่น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรงมากกว่าการได้รับข้อความผ่านระบบออนไลน์ ผู้สูงอายุจำนวนมากกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการใช้อินเทอร์เน็ต ชื่นชอบการทำธุรกรรมในสำนักงานมากกว่าการใช้ตู้ ATM ช้างถนน และชื่นชอบการทำธุรกรรมทางการเงินด้วยกระดาษมากกว่าทำธุรกรรมผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อธนาคารพาณิชย์ และสถาบันทางการเงินสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน และพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด ตลอดจนการปรับปรุงรูปแบบการบริการให้ตรงกับความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้ากลุ่มผู้สูงอายุมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยในการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และเป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,020,917 คน (กรมการปกครองสำนักบริหารการทะเบียน, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ที่มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Yamane, T. (1976) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 400 ชุด เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีชุดแบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของ

ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นคำถามแบบเลือกตอบ และตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้จากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากตำราทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ปัจจัยโดยการสร้างตัวแปรใหม่ของกลุ่มตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อลดจำนวนตัวแปร ใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principle Component) ในการสกัดปัจจัยและหมุนแกนปัจจัยมุมฉากแบบ Varimax เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและจัดกลุ่ม

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และปัจจัยโดยการสร้างตัวแปรใหม่ของกลุ่มตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) โดยใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principle Component) สกัดปัจจัยและหมุนแกนปัจจัยมุมฉากแบบ Varimax

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยการตลาดต่อการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์เพื่อการฝากเงิน ช่วงเวลาที่ใช้บริการธนาคารคือ 12.00-15.00 น. ความถี่ในการใช้บริการ 2 ครั้งต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการเลือกใช้บริการธนาคารพาณิชย์เพื่อการออม โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงของธนาคาร ตัวเองคือผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการธนาคารพาณิชย์และใช้บริการธนาคารพาณิชย์ผ่านช่องทางตู้เอทีเอ็มอัตโนมัติมากที่สุด และมีปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร แยกตามประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญโดยภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.94$) เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ให้ความสำคัญกับ มีระบบของการทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายมากที่สุด ($\bar{x}=4.04$) รองลงมาคือ มีประเภทของธุรกรรมทางการเงินที่หลากหลายให้เลือกใช้บริการ ($\bar{x}=4.03$) มีการปรับปรุงระบบการดำเนินการธุรกรรมทางการเงินให้มีความทันสมัย ($\bar{x}=3.99$) ลักษณะของสมุดเงินฝาก บัตรเอทีเอ็ม มีความสวยงาม ($\bar{x}=3.85$) และมีรูปแบบการให้บริการธุรกรรมทางการเงินที่ตรงกับความต้องการของท่าน ($\bar{x}=3.81$) ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านราคา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.56$) เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ให้ความสำคัญกับอัตราค่าธรรมเนียมการชำระค่าสินค้าและบริการ ค่าทำบัตร ATM ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิตรายปี มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=3.67$) รองลงมาคือ อัตราค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างสาขา (นอกเขต) และการโอนเงินต่างธนาคาร มีความเหมาะสม ($\bar{x}=3.56$) มีป้ายประกาศอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ชัดเจน ($\bar{x}=3.56$) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก มีความเหมาะสม ($\bar{x}=3.50$) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีความเหมาะสม ($\bar{x}=3.50$) ตามลำดับ 3) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.93$) เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ให้ความสำคัญกับมีเครื่องรับฝากเงิน ถอนเงิน ปรับปรุงสมุดเงินฝากอัตโนมัติมากที่สุด ($\bar{x}=4.13$) รองลงมาคือ สถานที่ตั้งของธนาคารสะดวกต่อการติดต่อใช้บริการ ($\bar{x}=4.05$) ช่วงเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม ($\bar{x}=3.89$) สถานที่ภายในธนาคารกว้าง สะดวกสบาย และปลอดภัย ($\bar{x}=3.86$) และมีสถานที่จอดรถที่สะดวกและเพียงพอ ($\bar{x}=3.70$) ตามลำดับ 4) ปัจจัย

ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.79$) เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า ให้ความสำคัญกับการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ เป็นต้น มากที่สุด ($\bar{x}=3.87$) รองลงมาคือ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ โบปลิ้ว โปสเตอร์ สังคมออนไลน์ เป็นต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธนาคาร ($\bar{x}=3.80$) มีพนักงานให้คำแนะนำการใช้บริการที่ถูกต้อง เข้าใจง่าย ทำให้การรับบริการสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ($\bar{x}=3.78$) และมีการส่งเสริมการขาย เช่น การแจกของที่ระลึกให้กับลูกค้าเมื่อเปิดบัญชีใหม่ การแจกของที่ระลึกตามเทศกาลต่าง ๆ การยกเว้นค่าธรรมเนียมการใช้บริการ เป็นต้น ($\bar{x}=3.72$) ตามลำดับ 5) ปัจจัยด้านพนักงานให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.78$) เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า ให้ความสำคัญกับมีบุคลากรและการแต่งกายที่ดี มากที่สุด ($\bar{x}=3.98$) รองลงมาคือ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นกันเอง สุภาพ และเต็มใจให้บริการ ($\bar{x}=3.84$) พนักงานมีความรับผิดชอบและดูแลลูกค้าตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ($\bar{x}=3.78$) พนักงานมีความรู้ และความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์ของธนาคารเป็นอย่างดี ($\bar{x}=3.76$) พนักงานสามารถตอบคำถาม ให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องรวดเร็ว ($\bar{x}=3.68$) และ พนักงานให้บริการมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ ($\bar{x}=3.61$) ตามลำดับ 6) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.84$) เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการให้บริการเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สะดวกรวดเร็ว มากที่สุด ($\bar{x}=3.89$) รองลงมาคือ มีกระบวนการทำงานที่ถูกต้องเชื่อถือได้ ($\bar{x}=3.89$) มีการให้บริการตามลำดับโดยใช้ระบบบัตรคิว ($\bar{x}=3.83$) และขั้นตอนในการอนุมัติธุรกรรมทางการเงินรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน ($\bar{x}=3.76$) ตามลำดับ 7) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญภาพรวมระดับมาก ($\bar{x}=3.87$) เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า ให้ความสำคัญกับชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของธนาคารมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ($\bar{x}=3.98$) รองลงมาคือ อาคารสะอาด การตกแต่ง และการวางของ เป็นระเบียบ ($\bar{x}=3.95$) มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี ($\bar{x}=3.88$) อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้มีความทันสมัย และระบบการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไม่ซับซ้อน ($\bar{x}=3.80$) และมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าระหว่างรอรับบริการ เช่น แก้วน้ำ น้ำดื่ม นิตยสาร เป็นต้น ($\bar{x}=3.76$) ตามลำดับ

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยในการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาโครงสร้างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุ เป็นการจัดกลุ่มหรือจำแนกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันจะถูกจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน ในทางตรงข้ามปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจะถูกจัดไว้คนละกลุ่มกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์จะแบ่งได้ตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ปัจจัย การตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ปัจจัย ข้อกำหนดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ปัจจัย คือ ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ต้องมีความสัมพันธ์กันเพียงพอ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากค่า KMO และการทดสอบ Bartlett's Test ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และการทดสอบ Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.912
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6973.020
	df	561
	Sig.	0.000

จากตารางที่ 1 ค่า KMO เท่ากับ .912 สรุปได้ว่า ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะวิเคราะห์ปัจจัยได้ (วิยะดา ต้นวัฒนากุล, 2548; อ้างถึงในยุทธ ไกยวรรณ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับการทดสอบ Bartlett's Test

การสกัดปัจจัย การวิเคราะห์ปัจจัยครั้งนี้ ใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principle Component) เป็นวิธีในการสกัดปัจจัยและใช้ค่าไอเกน (Eigenvalue) ที่มากกว่า 1 เป็นเกณฑ์ในการสกัดปัจจัย ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการตลาดกับการให้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 7 ปัจจัย โดยปัจจัยที่ 1-7 สามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรเดิมได้ทั้งหมด 14.150%, 11.533%, 8.908%, 8.578%, 8.391%, 6.778% และ 3.641% ตามลำดับ และปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัยนี้สามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรเดิมได้ทั้งหมด 61.980% การหมุนแกนและแปลผลในการวิเคราะห์ปัจจัยนี้ จะใช้วิธี Varimax ซึ่งเป็นวิธีการหมุนแกนแบบมุมฉาก เพื่อให้ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ของตัวแปร มีค่ามากขึ้นหรือลดลงจนกระทั่งทำให้ทราบว่าตัวแปรนั้นควรอยู่ในปัจจัยใด (วียะดา ต้นวัฒนากุล, 2548; อ่างถึงในยุทธ ไกยวรรณ, 2551) ซึ่งได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์การหมุนแกนแบบ Varimax

	Component						
	1	2	3	4	5	6	7
1. มีระบบของการทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย	.014	.322	-.033	.164	.743	.132	-.017
2. มีประเภทของธุรกรรมทางการเงินที่หลากหลายให้เลือกใช้บริการ	.088	.212	.228	.074	.764	.137	.133
3. มีการปรับปรุงระบบการดำเนินการธุรกรรมทางการเงินให้มีความทันสมัย	.247	.001	.344	.061	.574	.226	.332
4. ลักษณะของสมุดเงินฝากบัตรเอทีเอ็ม มีความสวยงาม	.139	.011	.252	.057	.411	.448	-.203
5. มีรูปแบบการให้บริการธุรกรรมทางการเงินที่ตรงกับความต้องการของท่าน	.176	.090	.585	.101	.361	.089	.109
6. อัตราค่าธรรมเนียมการชำระค่าสินค้าและบริการ ค่าทำบัตร ATM ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิตรายปี มีความเหมาะสม	.032	.729	-.032	.240	.171	.074	.044
7. อัตราค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างสาขา (นอกเขต) และการโอนเงินต่างธนาคาร มีความเหมาะสม	.156	.787	.170	.137	.036	.139	.056
8. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก มีความเหมาะสม	.175	.786	.219	.170	.139	.044	-.057
9. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีความเหมาะสม	.309	.722	.174	-.062	.106	.069	.127
10. มีป้ายประกาศอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ชัดเจน	.133	.589	.460	-.019	.114	-.084	.232
11. มีเครื่องรับฝากเงิน ถอนเงิน ปรับปรุงสมุดเงินฝากอัตโนมัติ	.190	.230	.101	.319	.262	.160	.575

	Component						
	1	2	3	4	5	6	7
12. สถานที่ตั้งของธนาคารสะดวกต่อการติดต่อใช้บริการ	.086	.157	.298	.526	.128	.224	.356
13. มีสถานที่จอดรถที่สะดวกและเพียงพอ	.042	.353	.409	.194	.032	.414	-.213
14. สถานที่ภายในธนาคารกว้าง สะดวกสบาย และปลอดภัย	.205	.149	.642	.150	.008	.404	.005
15. ช่วงเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม	.225	.141	.652	.236	.116	.171	.054

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปรายละเอียดในการหมุนแค้นได้ 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1) กลุ่มให้ความสำคัญกับการบริการของพนักงาน ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 8 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 14.150% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ พนักงานมีความรู้ และความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์ของธนาคารเป็นอย่างดี พนักงานให้บริการมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ พนักงานมีความรับผิดชอบและดูแลลูกค้าตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ พนักงานสามารถตอบคำถาม ให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง รวดเร็ว มีกระบวนการทำงานที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ มีพนักงานให้คำแนะนำการใช้บริการที่ถูกต้อง เข้าใจง่าย ทำให้การรับบริการสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น มีมนุษย์สัมพันธ์ เป็นกันเอง สุภาพ และเต็มใจให้บริการ และขั้นตอนในการอนุมัติธุรกรรมทางการเงินรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน ปัจจัยที่ 2) กลุ่มให้ความสำคัญกับค่าธรรมเนียมและอัตราดอกเบี้ย ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 6 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 11.533% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ อัตราค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างสาขา (นอกเขต) และการโอนเงินต่างธนาคาร มีความเหมาะสม อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก มีความเหมาะสม อัตราค่าธรรมเนียมการชำระค่าสินค้าและบริการ ค่าทำบัตร ATM ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิตรายปี มีความเหมาะสม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีความเหมาะสม มีป้ายประกาศอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ชัดเจน และมีการส่งเสริมการขาย เช่น การแจกของที่ระลึกให้กับลูกค้าเมื่อเปิดบัญชีใหม่ การแจกของที่ระลึกตามเทศกาลต่าง ๆ การยกเว้นค่าธรรมเนียมการใช้บริการ เป็นต้น ปัจจัยที่ 3) กลุ่มให้ความสำคัญกับการบริการ ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 3 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 8.908% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ ช่วงเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม สถานที่ภายในธนาคารกว้าง สะดวกสบาย และปลอดภัย และมีรูปแบบการให้บริการธุรกรรมทางการเงินที่ตรงกับความต้องการของท่าน ปัจจัยที่ 4) กลุ่มให้ความสำคัญกับสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 4 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 8.578% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ ธนาคารสะอาด การตกแต่ง และการวางของ เป็นระเบียบ มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าระหว่างรอรับบริการ เช่น เก้าอี้ น้ำดื่ม นิตยสาร เป็นต้น สถานที่ตั้งของธนาคารสะดวกต่อการติดต่อใช้บริการ และมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี ปัจจัยที่ 5) กลุ่มให้ความสำคัญกับประเภทของธุรกรรมและความง่ายในการใช้งาน ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 3 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 8.391% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ มีประเภทของธุรกรรมทางการเงินที่หลากหลายให้เลือกใช้บริการ มีระบบของการทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย และ มีการปรับปรุงระบบการดำเนินการธุรกรรมทางการเงินให้มีความทันสมัย ปัจจัยที่ 6) กลุ่มให้ความสำคัญกับสื่อประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 2 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 6.778% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ สังคมออนไลน์ เป็นต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธนาคาร และ มีการโฆษณา

ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ปัจจัยที่ 7) กลุ่มให้ความสำคัญกับระบบอัตโนมัติ ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 1 ตัวแปร ซึ่งอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ 3.641% และสามารถเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ มีเครื่องรับฝากเงิน ถอนเงิน ปรับปรุงสมุดเงินฝากอัตโนมัติ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยการตลาดต่อการให้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์เพื่อการฝากเงิน ช่วงเวลาที่ใช้บริการธนาคารคือ 12.00-15.00 น. ความถี่ในการใช้บริการ 2 ครั้งต่อเดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อการออม โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงของธนาคาร ตัวเองคือผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจ และใช้บริการผ่านช่องทางตู้ถอนเงินอัตโนมัติมากที่สุด ส่วนปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุ โดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย เมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานให้บริการ และด้านราคา ตามลำดับ

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยในการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า แสดงให้เห็นว่าเมืององค์ประกอบของปัจจัยทั้งสิ้น 7 กลุ่มปัจจัย โดยเรียงความสำคัญจากค่าน้ำหนักมากไปน้อย ได้ดังนี้ กลุ่มการบริการของพนักงาน กลุ่มค่าธรรมเนียมและอัตราดอกเบี้ย กลุ่มการบริการ กลุ่มสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มประเภทของธุรกรรมและความง่ายในการใช้งาน กลุ่มสื่อประชาสัมพันธ์ และกลุ่มระบบอัตโนมัติ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยการตลาดต่อการให้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัจจัยทางการตลาดกับการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 7 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ กลุ่มให้ความสำคัญกับการบริการของพนักงาน กลุ่มให้ความสำคัญกับค่าธรรมเนียมและอัตราดอกเบี้ย กลุ่มให้ความสำคัญกับการบริการ กลุ่มให้ความสำคัญกับสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มให้ความสำคัญกับประเภทของธุรกรรมและความง่ายในการใช้งาน กลุ่มให้ความสำคัญกับสื่อประชาสัมพันธ์ และกลุ่มให้ความสำคัญกับระบบอัตโนมัติ สอดคล้องกับผลงานของ Moven, J.C. & Minor, M (1998) พบว่า สิ่งที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อการจากผู้ชาย ได้แก่ การบริการที่สุภาพอ่อนโยน การให้ความดูแลและช่วยเหลือส่วนตัว การบริการรับส่งสินค้าถึงบ้าน และการอำนวยความสะดวก เช่น มีที่นั่งเพื่อรอรับบริการ สอดคล้องกับราเชนทร์ นพวิฐวงศ์ และคณะ (2561) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพูด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายชื่อแล้วพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ โดยให้ความสำคัญในเรื่อง การต้อนรับด้วยความเป็นมิตร มีอัธยาศัยดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีการให้บริการอย่างเป็นธรรม และยังพบว่าผู้สูงอายุที่มาใช้บริการมีความพึงพอใจด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญระดับมากทุกข้อ โดยให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการโปร่งใส ยุติธรรม ขั้นตอนไม่ซับซ้อนยุ่งยาก มีการจัดลำดับการเข้ารับบริการมีความถูกต้องไม่ผิดพลาด สอดคล้องกับผลวิจัยของกัลยปริญ ทองสามสี และอิสระ ทองสามสี (2560) ศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของผู้สูงอายุจังหวัดนราธิวาส พบว่า หลักเกณฑ์ที่ผู้สูงอายุใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อประกอบด้วย สถาบันการเงินมีความน่าเชื่อถือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์

ที่ดี แบบฟอร์มคำขอสินเชื่ออ่านเข้าใจง่าย และต้องการใช้บริการสถาบันการเงินที่ตั้งใกล้แหล่งชุมชนนอกจากนี้ Hoyer, W.D. & Macinnis, D.J (2001) ได้กล่าวไว้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุรุ่นใหม่ชาวอเมริกา ร้อยละ 36 ของผู้สูงอายุที่มีอายุ 50-64 ปี สนใจกับการใช้อินเทอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 พนักงาน การมีพนักงานที่คอยให้บริการกับผู้ใช้บริการกลุ่มนี้ ในปัจจุบันธนาคารหลายๆแห่งหันไปให้ความสำคัญกับการทำธุรกรรมออนไลน์แต่สำหรับผู้สูงอายุนั้นยังต้องการ การบริการจากพนักงาน ในแง่ของการตอบคำถามการให้คำปรึกษา จำนวนพนักงานและความรวดเร็วในการให้บริการเนื่องจากผลการวิจัยบ่งชี้ไปทางนั้น

1.2 สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และระบบอัตโนมัติเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญเนื่องจากช่วยให้บริการเสริมจากพนักงาน เช่นเครื่องรับฝากเงิน ถอนเงิน ปรับปรุงสมุดเงินฝากอัตโนมัตินอกจากนี้ผู้สูงอายุยังให้ความสำคัญกับความสะอาด การตกแต่ง และการวางของ เป็นระเบียบ มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าระหว่างรอรับบริการ เช่น เก้าอี้ น้ำดื่ม นิตยสาร สถานที่ตั้งของธนาคารสะดวกต่อการติดต่อใช้บริการ และมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นที่ยกย่องเสริมการบริการกับกลุ่มผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ตลอดจนการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน. (2562). *ระบบสถิติทางการทะเบียน*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2563 จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php/
- กัลยาปริญ ทองสามสี และอิสระ ทองสามสี. (2560). ความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของผู้สูงอายุจังหวัดนราธิวาส. *วารสารปริชาต*, ฉบับพิเศษ, 231-243.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *สถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการ*. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2563 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/websiteFI/Pages/InstList.aspx/>
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2551). *วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย Step by Step SPSS 4*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ราชนนทร์ นพณัฐนคร, รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง และวิเชียร วิทยอุดม. (2561). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพูด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9*, 194-204.
- สุโขทัยธรรมธิดา. (2557). *สังคมผู้สูงอายุ: นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ*. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2563 จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *แถลงข่าว "สถิติบอกอะไร ผู้สูงวัยปัจจุบันและอนาคต"*. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2563 จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2561/N10-04-61-1.aspx/
- Age UK. (2016). *Age-Friendly Banking: What it is and how you do it*. From https://www.ageuk.org.uk/documents/en-gb/for-professionals/policy/money-matters/report_age_friendly_banking.pdf/ (Retrieved April 5, 2020)

- Belch, G. E. & Belch, M.A. (2012). *Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective*. (9th ed). New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Chaiwiboolvech R. (2018). เจาะลึก “อาวุธโลมาร์เก็ตติ้ง” จับตลาดคนสูงวัยอย่างไรให้อยู่หมัด. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2563 จาก <https://www.Brandinside.asia>.
- Hoyer, W.D. & Macinnis, D.J. (2001). *Consumer Behavior*. (2nd ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Kotler, P. (1997). *Marketing Management: Analysis, Planning Implementation and Control*. (9th ed). New Jersey: Asimmon & Schuster.
- Le Serre, D. (2008). *Who is the Senior Consumer?*. From http://www.marketingtrendscongress.com/2008_cp/Materiali/Paper/Fr/LeSerre.pdf (Retrieved April 5, 2020)
- Moven J.C. & Minor M. (1998). *Consumer Behavior*. (5th ed.). NJ: Prentice-Hall.
- Schiffman, L.G., & Kanuk, L.L. (1994). *Consumer Behavior*. (7th ed.). New Jersey: Prantice-hall.
- Wan,Y.,Nakayama, M. & Sutcliffe, N. (2012). The Impact of Age and Shopping Experiences on the Classification of Search, *Experinece, and Credence Goods in Online Shopping. Information Systems and eBusiness Management*. 10: 1-18.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครู
ระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21

The Development of a Training Curriculum to Enhance the Competency on
Information and Communication Technology for Secondary School
Teachers in the 21st Century.

พิรุณรัตน์ แก้วสุพรรณ¹, ชมพูนุท เมฆเมืองทอง², และนิรุต ถิ่นนา³

Pirunrat Kaewsuphan¹, Chompunut Makemuenthong², Nirut Thuengnak³

¹นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student in Educational Administration Program Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

²Lecturer from the Faculty Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

³Lecturer from the Faculty Education Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author Email: kaewsuphan2020@gmail.com

Received: 20 July 2020

Revised: 5 August 2020

Accepted: 16 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้สูงขึ้นหลังผ่านการฝึกอบรมหรือไม่และในระดับใด และ 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้หลักสูตร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมพึงพอใจในระดับมากที่สุด ยกเว้นแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม ระยะเวลามีความเหมาะสม และหลังจากได้รับการฝึกอบรมได้รับความรู้และทักษะในการจัดทำหลักสูตรและชุดฝึกอบรมเพื่อสอนงานปฏิบัติ เพิ่มมากขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับมาก 2) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้แบบจำลองการฝึกอบรมมีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=2.52$) โดยมีค่าสูงสุด สามลำดับแรก ได้แก่ การใช้งาน Google Classroom ($\bar{x}=2.79$) การใช้งาน Google Documents ($\bar{x}=2.69$) และการใช้งาน Google Mail ($\bar{x}=2.68$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 0.49 และ 3) ผู้เข้าฝึกอบรมมีความพึงพอใจในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Abstract

The objectives of the research were to: 1. develop a curriculum to enhance the competency on information and communication technology for secondary school teachers in the 21st century compared with the set criteria of 80/80 2. investigate the results of using the curriculum and 3. follow up the results of using the curriculum. The samples of the study were 18 secondary school teachers selected by a purposive sampling from 6 schools in the Secondary Educational Service Area Office 25 in academic year

2018. The research instruments were questionnaires. The statistic used for data analysis were mean, percentage, and standard deviation. The results of the research were as follows. The result founded that 1. The training program development results have the highest overall feedback level ($\bar{x}$ = 4.55) when considering the highest level of satisfaction, except for post-training tests, appropriate duration, and after receiving training and training skills to prepare courses and training kits to teach practice. More and more Trainees have a very level 2. Opinions. The results of the training course using the training model have a very good average total score. The first three priorities are Google Classroom ($\bar{x}$ = 2.79) Google Documents ($\bar{x}$ =2.69) and Google Mail ($\bar{x}$ =2.68) usage. Equals 0.49.3. Participants are satisfied with the training course to promote information and communication technology performance. For 21st-century secondary school teachers who developed, the average level is extreme ($\bar{x}$ =4.27)

Keywords: The Development of Curriculum, Competency on Information and Communication

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยที่สำคัญที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน การจัดการศึกษา ฉะนั้น การพัฒนาคนเพื่อให้มีคุณภาพถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง (กัจกร ตติยกิจ, 2561, น. 32) ด้วยลักษณะของโลกที่มีการสื่อสารข้อมูล ความรู้ที่รวดเร็วทันสมัยด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงย่อมกระทบต่อคนในสังคมทุกคนที่จะต้องปรับตัวเรียนรู้ ที่จะสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมการศึกษานับเป็นวิธีการหรือเครื่องมือที่สำคัญที่จะสามารถดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าว และผู้สอนหรือครูในฐานะผู้ดำเนินการทางการศึกษา จะต้องได้รับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและทำตนให้ทันสมัยมีทักษะเทคนิควิชาการใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ครูต้องเป็นผู้ต้นตัวไฟหาความรู้อยู่เสมออย่างสืบเนื่องตลอดเวลา (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล, 2554, น. 8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตราที่ 63 ถึง 69 ซึ่งกล่าวถึง การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, น. 36) ประกอบกับยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561 ที่ยังมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูประจำการและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, น. 23) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักและยึดถือภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจสำคัญ เนื่องจากครูผู้สอนเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรงต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่ตลอดเวลาทำให้ครูไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแสของการเปลี่ยนแปลงและอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ ครูจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะของตนเองทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและพัฒนาครูได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการ

ขาดแคลนครู ตลอดจนลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาในโรงเรียนที่ห่างไกลอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ดังนั้น ครู ICT ในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในระดับสูง

การพัฒนาครูถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 37) ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นแนวทาง การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้ ยังมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้าง สังคมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, 2562, เว็บไซต์) ที่ต้องการให้พัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างเร่งด่วน โดยหนึ่งในนโยบายเร่งรัด คือ ปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบัน และรองรับหลักสูตรใหม่ให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปี 2561 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, 43) และ มาตรฐานวิชาชีพครู (คุรุสภา, 2560, น. 28) ตามที่คุรุสภากำหนด นอกจากนี้กรอบนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารระดับประเทศมีแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ฉบับล่าสุดเป็นฉบับร่างระยะที่ 4 (พ.ศ. 2557-2561) ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้นเพราะเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีต่อ การศึกษาจึงได้มีนโยบายในการพัฒนาครูให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็น เครื่องมือในการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการศึกษาทุกระบบมากขึ้น โดยมุ่งเน้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ โดยพัฒนาทักษะด้าน ICT ให้แก่ครู ควบคู่ไปกับการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร, 2561, น. 10)

ดังนั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาครูให้มีความสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปฏิบัติงานด้าน การศึกษาให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพหรือที่เรียกว่า การพัฒนาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency Base Development) ซึ่งสมรรถนะหรือ Competency หมายถึงการที่บุคคลสามารถทำสิ่งใดก็ตาม ซึ่งผลลัพธ์ของการทำนั้น แสดงออกในลักษณะเชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินได้ ดังนั้นสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงหมายถึง การที่ครูสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาทำงานทางการศึกษาและผลลัพธ์ของการทำงาน แสดงออกในลักษณะเชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินได้ ทุกคนสามารถประเมินสมรรถนะของตนเองได้ เพื่อให้ทราบถึง ความสามารถของตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพ
2. ครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสามารถด้านการจัดการการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเป็นอย่างดี
3. ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการการเรียนรู้วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูสอน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารชั้นมัธยมศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ครูสอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ประจำปีการศึกษา 2561 จาก 6 โรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 3 โรงเรียน จำนวน 9 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน จำนวน 3 คน และโรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) วิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอบรม และพิจารณาร่างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) วิเคราะห์ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรม 4) วิเคราะห์ประสิทธิภาพจุดอ่อนจุดแข็งของหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นและได้ทดลองใช้

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 30 คน มีระดับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการทดลองใช้สูตรฝึกอบรม มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมพึงพอใจในระดับมากที่สุด ยกเว้นแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมระยะเวลามีความเหมาะสม และหลังจากได้รับการฝึกอบรมได้รับความรู้และทักษะในการจัดทำหลักสูตรและชุดฝึกอบรมเพื่อสอนงานปฏิบัติ เพิ่มขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความคิดเห็นครูที่ใช้หลักสูตรฯ ระหว่างจัดกิจกรรมการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูที่ใช้หลักสูตรฯ ระหว่างจัดกิจกรรมการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 ข้อ โดยในข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด 3 ลำดับ คือ เนื้อหาหลักสูตรตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หัวข้อการฝึกอบรมมีความน่าสนใจและสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาการฝึกอบรมแต่ละหัวข้อเรื่องมีความเหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ย และ 4.56 ตามลำดับ ส่วนข้อที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับต่ำสุด คือระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่า ควรเพิ่มเวลาการฝึกอบรมอีกอย่างน้อย 1 วัน

ผลติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้เข้ารับการอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความคิดเห็นว่าการเข้าฝึกอบรมได้มีการนำเอาความรู้และทักษะที่ได้รับในการฝึกอบรมกลับไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาของครูที่เข้ารับการอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เห็นว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการเรียนการสอนสูงสุด รองลงมาคือ ช่วยลดปัญหาให้กับให้กับครูผู้สอนในเรื่องของการขาดแคลนสื่อการสอนมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หัวข้อหลัก หัวข้อย่อย สร้างหลักสูตรฝึกอบรมและนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ ซึ่งผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาที่ควรนำมาใช้ในการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องประกอบไปด้วย 4 หัวข้อหลัก คือ การใช้งาน Google Drive การใช้งาน Google Documents การใช้งาน Google Mail และการใช้งาน Google Classroom โดยหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม สอดคล้ององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร สามารถนำไปใช้ฝึกอบรมได้ทุกรายการ โดยมีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับแบบทดสอบ แบบประเมินผลการฝึกอบรม แบบติดตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นและความยากง่ายของข้อสอบ หลังจากนั้นจึงนำหลักสูตรฝึกอบรมไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 หลังจากได้พิจารณาและปรับปรุงหลักสูตรรูปแบบฝึกอบรมตามผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนนครขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาด้วยความสมัครใจ เพื่อทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรม โดยมีวิทยากรบรรยาย และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

จากการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด 5 ส่วนคือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม โดยมุ่งเน้นให้ครูที่นำหลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตของระดับชั้นมัธยมศึกษา ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ความรู้และความสามารถในการสอนให้นักเรียนมีทักษะ และกระบวนการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน หลักสูตรการฝึกอบรมไม่สนองตอบความต้องการจำเป็นของครู หน่วยจัดฝึกอบรมจำกัดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขาดการติดตามและประเมินผลการนำไปใช้ และในด้านข้อมูลพื้นฐานของครู พบว่า ครูมีเครื่องมือที่ใช้ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตร้อยละ 80 เนื่องจากผู้วิจัย

ได้จัดทำการฝึกอบรมโดยเนื้อหาความรู้ตามที่ได้วิเคราะห์หัวเรื่องออกเป็นส่วนย่อย ๆ และเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมย่อย ๆ จัดเรียงลำดับก่อนหลัง ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ด้วยหลักสูตรฝึกอบรมได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พร้อมผ่านการทดลองนำร่องใช้ในการหาคุณภาพก่อนนำไปทดลองใช้จริงที่สำคัญหลักสูตรมีจุดประสงค์ มีเนื้อหาที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม

การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมเป็นเครื่องชี้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมครู ครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากหลักสูตรนี้จัดอบรมครูที่เป็นครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เข้าอบรมบางท่านมีพื้นฐานที่เข้าใจ เพียงแต่เข้ามาอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์จากความรู้เดิม แลกเปลี่ยนประสบการณ์สอนซึ่งกันและกันทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ผู้วิจัยจัดให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เนื้อหาในการฝึกอบรมมีทั้งความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนรวมทั้งบทบาทผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการปฏิบัติเป็นกลุ่ม และรายบุคคลผ่านกิจกรรมที่หลากหลายทำให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน ครูสามารถนำเอาแนวคิดกระบวนการและรูปแบบการสอนและการจัดกิจกรรมไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับซูซีย์ สมิตไกร (2554) ที่กล่าวว่าหลักการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้ตนเองมีทักษะความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ และส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนได้มีการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมทางการสอนใหม่ขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2556) กล่าวว่าในศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2001-2100) เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษาเทคโนโลยี ดังนั้นครูจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง จากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และจากแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่กำหนดกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่าง 3 องค์ประกอบใหญ่ๆคือ หนึ่ง วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 (Core Subjects and 21st Century Themes)สอง ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ประกอบด้วย 3 กลุ่มทักษะ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information, Media, and Technology Skills) และ ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) และสาม ระบบสนับสนุนจำเป็น (Supporting Systems) ประกอบด้วย 4 ระบบย่อย คือ ระบบมาตรฐานและการประเมิน (Standards and Assessment System) ระบบหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction System) ระบบการพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development System) ระบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment System) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณี หลาวทอง และคณะ (2554, น.84-108) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์ผู้สอน สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานและสอดคล้องกับงานวิจัยของเขมนิญ ปรีเปรม (2554, น.72-78) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารระบบสารสนเทศของผู้บริหาร

การติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า การปฏิบัติการสอนของครูมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจต่อครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพอใจในระดับมาก นั่นเป็นผลมาจากที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ และสามารถนำหลักการ แนวคิดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ

(2555, น.6) ที่ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน P21 ซึ่งได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเกตและการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูให้ครอบคลุมทุกระดับชั้นเพื่อสร้างความสามารถให้กับผู้เรียนได้ทุกระดับ ควรมีการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครูที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้กับผู้จัดอบรมที่มีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรในวิชาที่ใกล้เคียงหรือรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องสามารถนำไปศึกษาต่อไปได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรกันต์ จันทรา เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง ที่ทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ประสบการณ์และแนวทางในการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กำจร ตติยกวี. (2561). The Research for Development of the Nation. *Journal of Community Development and Life Quality*. (3),1, 1-4.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) ของประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561. กรุงเทพฯ: สกศ.
- ลดาวรรณ สระทองหมาย. (2561). การพัฒนาสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยีโลกเสมือนจริง 2 มิติ แบบมีปฏิสัมพันธ์เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและเทคโนโลยีอวกาศสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6.
- ภานุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ. (2561). การพัฒนาสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยีโลกเสมือนจริง 2 มิติ แบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและเทคโนโลยีอวกาศสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. การประชุมสวนสุนันทาวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชาติ ครั้งที่ 1(1),1-10.

สมพร หลิมเจริญ. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. (ปริญญาการศึกษาดุขภูบัณตติ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Junge, S.K., Manglallan,S., & Raskauskas, J. (2003). Building life skills through afterschoolparticipation in experiential and cooperative learning. *Child Study Journal* 33(3), 165-174.

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

The Curriculum Development to Promote the Communicative English Learning
Management by integrating the ASEAN Studies for Primary School Teachers.

ชั้นแก้ว มาพรหม¹, ชมพูนท เมฆเมืองทอง², สุรภานต์ จันทาร³

Khankaeo Maprom¹, Chompunut Makemuenthong², Surakharn Jhankharn³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Received: 14 July 2020

Revised: 5 August 2020

Accepted: 16 August 2020

¹Doctoral Student in Educational Administration Program Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

²Lecturer from the Faculty Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

³Lecturer from the Faculty Education Rajabhat Maha Sarakham University Corresponding Author Email: Corresponding

Author Email: khankaeo@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา 2. พัฒนาหลักสูตร และจัดอบรมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา และ 3. ศึกษาผลการใช้และติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถด้านการจัดการการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.34/88.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.42$) คะแนน ซึ่งหมายถึง หลักสูตรการฝึกอบรมมีคุณภาพดีมากและหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นทำให้ผู้เข้าอบรมได้รับการพัฒนาทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้มากขึ้นร้อยละ 80 3) เข้ารับการฝึกอบรมประเมินให้เรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นทักษะการพูด และเรื่องสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมีคุณภาพมากที่สุด ($\bar{x}=4.72$)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, บูรณาการอาเซียนศึกษา

Abstract

The objectives of the research were to 1) study the problems state and needs of the curriculum development to promote the communicative English learning management by integrating the ASEAN studies for primary school teachers, 2) develop the curriculum to promote the communicative English learning management by integrating the ASEAN studies for primary school teachers, and 3) study and follow the

result of developed curriculum usability. The research instruments were the questionnaires. The statistics were means, percentage, standard deviation, validity and reliability. The results of the research were as follows 1) The effectiveness of the developed curriculum was at 80.34/88.24 as the research's criteria. 2) The sample's satisfaction was at high level as 4.42 which means the participants were improved their skills.

Keywords: Curriculum Development, Communicative English Learning Management, Integration for ASEAN studies

บทนำ

ประเทศไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทำงานที่ใช้ในการประชุมอาเซียนหรือติดต่อเป็นหลัก แม้ว่าจะไม่มีประชาคมอาเซียน ภาษาอังกฤษก็เป็นภาษาที่ใช้แพร่หลายในการติดต่อกับต่างประเทศทั่วโลกมานานแล้ว ดังนั้นเยาวชนไทยควรเร่งฝึกฝนภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น รวมทั้งภาษาเพื่อนบ้านเพื่อจะได้สื่อสารและทำงานกับเพื่อนบ้านอาเซียนและกับประเทศอื่น ๆ ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ เยาวชนไทยควรเรียนภาษาประจำชาติเรียนรู้ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านให้มากยิ่งขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มโอกาสการทำงานและการติดต่อกันระหว่างกันในประชาคมอาเซียน (กรมอาเซียน, 2559, น. 67) ดังนั้นความสำคัญของภาษาอังกฤษในอาเซียนหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่ควรพัฒนาให้มากขึ้นในตัวนักเรียนเพื่อเตรียมก้าวสู่ยุคอาเซียน ได้แก่ ความรู้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจากภาษาอังกฤษได้ถูกกำหนดไว้ในกฎบัตรอาเซียน (มาตรา 34) ให้เป็นภาษาสื่อกลางในการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนประชาคมอาเซียน ภาษาอังกฤษซึ่งมีความสำคัญอยู่แต่เดิมเนื่องจากเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารกันทั่วโลกมีฐานะเป็นเครื่องมือทางธุรกิจเครื่องมือในการเข้าถึงวิทยาการ ความรู้ และความบันเทิงที่หลากหลายและทันสมัย ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมืออันดับหนึ่งสำหรับพลเมืองอาเซียนด้วยกันทุกคน และทุกคนจะต้องไปมาหาสู่ เดินทางท่องเที่ยว ทำความรู้จักคุ้นเคยต่อกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และที่สำคัญทุกคนจะต้องเดินทางข้ามพรมแดนเพื่อหางานทำและแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้กับชีวิต ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมืออันดับหนึ่งสำหรับพลเมืองอาเซียนในการสื่อสารสร้างสัมพันธ์สู่โลกกว้างของภูมิภาคอาเซียนโลกแห่งมิตรไมตรีที่ขยายกว้างไร้พรมแดน โลกแห่งการแข่งขันไร้ขอบเขตภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2557, น. 32) สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียน ครู ประชาชนมีหน้าที่จัดหาและพัฒนาสื่อหนังสือเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาเซียนศึกษาและเน้นการเรียนภาษาอังกฤษเป็นหลักเพราะภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือภาษาอังกฤษ เป็นทักษะ สำคัญที่ควรพัฒนาให้มากขึ้นในตัวนักเรียนเพื่อเตรียมก้าวสู่ยุคอาเซียนให้สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนั้นคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียนได้กำหนดเป็นลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และมีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน 2) ด้านทักษะ/กระบวนการ มีทักษะพื้นฐาน หมายถึง เด็กไทยสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศอาเซียนอีก อย่างน้อย 1 ภาษา) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคมเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภาวะผู้นำ เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง 3) ทักษะการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, น.7)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้และติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย ครูสอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 244 คน และครูสอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 218 คน ประจำปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 462 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 337 คน จาก 197 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) 3) แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมภาษาอังกฤษสำหรับครูระดับประถมศึกษา การบูรณาการอาเซียนศึกษา จำนวน 337 คน และสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมภาษาอังกฤษสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบูรณาการอาเซียนศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนทำการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และประเมินความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรมภาษาอังกฤษสำหรับครูระดับประถมศึกษา การบูรณาการอาเซียนศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาเซียนศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ยระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 40.56 คิดเป็นร้อยละ 81.12 และผลการเรียนรู้เฉลี่ยภายหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 44.26 คิดเป็นร้อยละ 88.52 ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับสูง และค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเท่ากับ 81.12/88.52 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

รายการ	จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าประสิทธิภาพ (ร้อยละ)
ผลระหว่างการฝึกอบรม	30	50	40.56	81.12
ผลภายหลังการฝึกอบรม	30	50	44.26	88.52

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42 ซึ่งหมายถึงระดับความสามารถในการปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมาก โดยคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการสอนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.47 ส่วนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีความสามารถในการปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมาก โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และ 4.37 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คะแนนเฉลี่ยของเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน (ข้อ 3) มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 4.64 รองลงมาคือ ความสอดคล้องของเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้กับหลักสูตรการเรียนรู้ (ข้อ 2) โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.55 และใช้เทคนิคและวิธีการสอนอย่างครบถ้วน เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การตรวจสอบความเข้าใจ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.54

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินผลการอบรม

รายการ	จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าประสิทธิภาพ (ร้อยละ)
ผลระหว่างการฝึกอบรม	12	50	40.17	80.34
ผลภายหลังการฝึกอบรม	12	50	44.12	88.24

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ยระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 40.17 คิดเป็นร้อยละ 80.34 และผลการเรียนรู้เฉลี่ยภายหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 44.12 คิดเป็นร้อยละ 88.24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับสูง และค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเท่ากับ 80.34 / 88.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

3. เพื่อศึกษาผลการใช้และติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นไปในทางบวกในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.41 ซึ่งหมายถึงการฝึกอบรมมีคุณภาพมากส่วนในรายละเอียดของการประเมิน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินให้เรื่องการสาธิตการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นทักษะการพูด และเรื่องสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม อยู่ใน

ระดับมีคุณภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 คะแนนรองลงมาคือเรื่องการสาธิตการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 คะแนนในขณะที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินเรื่องสัดส่วนของทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ และเรื่องความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเท่ากับ 4.08 คะแนน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษา สำหรับครูประถมศึกษา สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ยระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 40.56 คิดเป็นร้อยละ 81.12 และผลการเรียนรู้เฉลี่ยภายหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 44.26 คิดเป็นร้อยละ 88.52 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับสูง และค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเท่ากับ 81.12/88.52 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตร และจัดอบรมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ยระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 40.17 คิดเป็นร้อยละ 80.34 และผลการเรียนรู้เฉลี่ยภายหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับ 44.12 คิดเป็นร้อยละ 88.24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับสูง และค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเท่ากับ 80.34/88.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

3. เพื่อศึกษาผลการใช้และติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นไปในทางบวกในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.41 ซึ่งหมายถึงการฝึกอบรมมีคุณภาพมากส่วนในรายละเอียดของการประเมิน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินให้เรื่องการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นทักษะการพูด และเรื่องสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมีคุณภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 คะแนนรองลงมาคือเรื่องการสาธิตการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 คะแนนในขณะที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินเรื่องสัดส่วนของทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ และเรื่องความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเท่ากับ 4.08 คะแนน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยบูรณาการอาชีวศึกษา สำหรับครูประถมศึกษา อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach to Training) (ซูซัน สมิททิล, 2548, น.27) โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาต่าง ๆ เพื่อทำการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม จากนั้นทำการสำรวจความต้องการฝึกอบรมจากครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม รวมถึงเทคนิควิธีการฝึกอบรม วันและเวลาในการฝึกอบรม วิธีการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพ

ด้านเนื้อหา เทคนิคและวิธีการฝึกอบรมของแผนการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้และความเข้าใจในการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร แบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติ และแบบประเมินผลการฝึกอบรม จากนั้นนำหลักสูตรการฝึกอบรมไปทดลองใช้จำนวน 2 ครั้ง โดยเป็นการประเมินผลการฝึกอบรมทั้งทางด้านการเรียนรู้ (เนื้อหา) และปฏิกิริยาสนองตอบ (เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม) จากนั้นนำผลที่ได้จากการประเมินผลการเรียนรู้และผลการวิเคราะห์การประเมินปฏิกิริยาสนองตอบมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาเทคนิคและวิธีการฝึกอบรม รวมถึงแบบทดสอบและแบบประเมินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นการฝึกอบรมในครั้งนี้มุ่งเน้นในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน สนองตอบต่อความต้องการและความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2. การฝึกอบรมเพื่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งแบ่งการฝึกอบรมออกเป็น 2 ส่วนคือ การเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในการสอนแบบบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหรือภาคทฤษฎี และการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการวางแผนการสอนและการปฏิบัติการสอนหรือภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในส่วนของทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และสอดคล้องกับคำกล่าวของสาลี ศิลปธรรม (2550, น.30) ที่ว่าการฝึกอบรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติมีข้อดี คือ เมื่อมีปัญหาในขั้นตอนใดผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหา ในขณะที่ฝึกอบรม มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากรและครูที่เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน ซึ่งแต่ละคนมีประสบการณ์การสอนที่ประสบความสำเร็จแตกต่างกันออกไปตามสภาพของโรงเรียน ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการสังเกตและการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า เอกสารที่แจกให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เช่น ใบงาน ใบความรู้ เอกสารประกอบการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเอกสารสรุปการฝึกอบรมที่เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ เป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจ ทำให้บางกิจกรรมไม่ตรงตามกำหนดเวลาที่ได้วางไว้ ดังนั้น ในการฝึกอบรมควรทำเอกสารการนำเสนอภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้มีสัดส่วนที่สมดุลระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ

กิตติกรรมประกาศ

ผลการศึกษการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยบูรณาการอาชีวศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยกำลังใจจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรกันต์ จิงหารเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงยิ่งที่ทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ประสบการณ์และแนวทางในการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน. (2556). *ASEAN Mini Book. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ*,
กรุงเทพ ฯ วีระวานิช. (2541). “การพัฒนาชุดฝึกอบรมครู: การใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนภาษา.” (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ

- ชูชัย สมितिไกร. (2542). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- . (2548). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- . (2547). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สาตี ศิลปธรรม. (2550). *การพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2555). *การใช้ภาษาอังกฤษกับภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตของไทยในอาเซียน*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2555 การพัฒนาศักยภาพพยาบาลสู่ประชาคมอาเซียน ระหว่างวันที่ 26-27 กรกฎาคม 2555 ณ โรงแรมพีพีสมิทธาปีช อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา หน้า 14-18.

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี
Performance Enhancement of Government Officers of the Royal Irrigation Department
in the Chi Basin Province.

อนันต์ศักดิ์ แยมชื่น¹, รังสรรค์ สิงห์เลิศ², และแดนวิชัย สายรักษา³

Anansak Yaemchuen¹, Rungson Singhalert², And Daenvichai Sayruksa³

¹นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of Philosophy Program in Regional Development Strategies Rajabhat Maha Sarakam University

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakam University

Corresponding Author Email: anansaky@gmail.com

Received: 14 July 2020

Revised: 8 August 2020

Accepted: 16 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชี 2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี จำนวน 300 คน ที่มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชี ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย เรื่องตามลำดับอิทธิพล ดังนี้ การทำงานเป็นทีม ($\beta=0.64$) ด้านภาวะผู้นำ ($\beta=0.45$) ความเชื่อมั่นในตนเอง($\beta=0.30$) แรงจูงใจ ($\beta=0.20$) และการรับรู้บทบาท ($\beta=0.15$) 2) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ประกอบด้วย 16 กิจกรรม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับผู้นำ การสร้างวิสัยทัศน์ การรู้จักตัวเอง การพัฒนาอารมณ์ แต่งกายดี หน้าต่าง โจहारี บทบาทและหน้าที่ ค้นหาผู้นำ การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม เรียนรู้การพัฒนาบุคคล และทีมงาน การพัฒนาการพูด ความประทับใจของฉันทน์ การสร้างขวัญกำลังใจ วจีไพเราะ และการแสดงบทบาทสมมติ และ 3) ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนา พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกับก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

คำสำคัญ: การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, เจ้าหน้าที่ชลประทาน

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study factors influencing the performance of royal irrigation officers in the Chi Basin provinces; 2) to design a model to enhance the performance of royal irrigation officers in the Chi Basin provinces; and, 3) to carry out a trial run and assess the performance enhancement model. The research procedures were organized into three phases as follows: Phase One: a quantitative study was conducted to examine factors influencing the performance of royal irrigation officers in Chi Basin

provinces. The sample consisted of 300 royal irrigation officers in the Chi Basin provinces. The data were collected through questionnaires and were analyzed by the Structural Equation Modeling (SEM) in the LISREL program. Phase Two: the researcher gathered 20 stakeholders into a focus group and brainstorming sessions. The purpose of these gatherings was to find a solution in designing performance enhancement model to improve the royal irrigation officers' performance. The final product was then assessed by three specialists to verify whether the model was appropriate before a trial run. Phase Three: the performance improvement model was carried out to the experimental group ; that is, 30 royal irrigation officers who volunteered to be a part of this trial run. The researcher then analyzed the pre-and-post test of the performance enhancement model using repeated measure MANOVA ($\alpha=.05$). The results showed that 1. The factors influencing the performance of royal irrigation officers in the Chi Basin provinces ($\alpha=.05$) were teamwork ($\beta=0.64$), leadership ($\beta=0.45$), self-confidence ($\beta=0.30$), motivation ($\beta=0.20$), and role recognition ($\beta=0.15$), respectively. 2. Performance enhancement of the royal irrigation officers in the Chi Basin provinces model consisted of 16 activities: 1) knowledge of leadership, 2) vision development and achievement, 3) self-awareness, 4) emotional development, 5) well dressing, 6) employment of the Johari Window technique, 7) roles and duties recognition, 8) leaders searching activity, 9) leadership development, 10) teamwork, 11) individual and team development, 12) speech style development, 13) 'My Impression' activity, 14) morale-building activity, 15) politely speaking, and 16) role-playing activities. 3. The result of the performance enhancement model of the royal irrigation officers showed that there were statistically significant differences at the level of .05 between the pre-and-post test of the model. To be more precise, the royal irrigation officers' performance, after applying the performance enhancement model, was improved.

Keywords: Performance Enhancement, Royal Irrigation Officers

บทนำ

ปัจจุบัน ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำชี ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นปีละ 2-3 ครั้ง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2538 สภาพน้ำท่วมก่อให้เกิดความเสียหายค่อนข้างมาก เนื่องจากอิทธิพลของพายุโซนร้อน Garry, Helen, Ewing, Luis และ Nina ซึ่งพายุโซนร้อน Luis ในช่วงเดือนสิงหาคม ส่งผลให้ลุ่มน้ำยังถูกน้ำท่วมเสียหายเกือบทุกอำเภอ และปี พ.ศ. 2544 อิทธิพลของพายุโซนร้อน Uzangi มีปริมาณน้ำฝนวัดได้ถึง 315.2 มิลลิเมตร ทำให้บริเวณจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเฉพาะอำเภอเสลภูมิได้รับความเสียหายอย่างหนัก นอกจากนี้พื้นที่ลุ่มน้ำชียังประสบปัญหาอุทกภัยในหลายรูปแบบ ได้แก่ น้ำท่วมขัง น้ำไหลล้นตลิ่ง น้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม โดยพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยประเภทน้ำท่วมขัง ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ประเภทน้ำป่าไหลหลาก ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด ประเภทน้ำล้นตลิ่ง ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานี ส่วนพื้นที่ที่ประสบภัยดิน/โคลนถล่ม ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ และชัยภูมิ (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร, 2555) จากข้อมูลที่รวบรวมไว้ พบว่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8,137 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่ประสบกับปัญหาอุทกภัย จำนวน 1,112 หมู่บ้าน (ร้อยละ 13.67) ซึ่งในจำนวนนี้เป็นการเกิดอุทกภัยในลักษณะน้ำท่วมขังจำนวน 908 หมู่บ้าน (ร้อยละ 11.16) และเกิดอุทกภัยในลักษณะน้ำป่าไหลหลากจำนวน 204 หมู่บ้าน (ร้อยละ 2.51) โดย

หมู่บ้านที่ประสบปัญหาอุทกภัยส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ถึง 312 หมู่บ้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.06 ของหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยทั้งหมด (กรมชลประทาน, 2555) จากข้อมูลที่รวบรวมไว้พบว่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8,137 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่ประสบกับปัญหาภัยแล้ง จำนวน 4,808 หมู่บ้าน (ร้อยละ 59.09) ซึ่งจำนวนนี้เป็นการเกิดภัยแล้งในระดับที่ 1 (มีน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค แต่ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร) จำนวน 2,658 หมู่บ้าน (ร้อยละ 32.67) และเกิดภัยแล้งในระดับที่ 2 (ขาดแคลน ทั้งน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร) จำนวน 2,150 หมู่บ้าน (ร้อยละ 26.42) โดยหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้งส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นถึง 1,207 หมู่บ้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.10 ของหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้งทั้งหมด (กรมชลประทาน, 2555) การจัดการน้ำที่จะให้เกิดผลลัพธ์ตามนโยบายหรือให้ประโยชน์ที่ได้จากน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสูงสุด เพื่อช่วยลดการเกิดน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก หรือบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอในการอุปโภค บริโภคในฤดูแล้งนั้น เป็นสิ่งที่บุคลากรเจ้าหน้าที่ชลประทานจะต้องทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และด้วยภาระหน้าที่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชี ที่มีบทบาทในการทำงานหลากหลาย เช่น การพัฒนาศักยภาพของตนเองและเข้าร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น การบริหารองค์กร การให้บริการประชาชน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีเวลาการปฏิบัติงานที่จำกัด บางครั้งก็เกิดความสับสนด้วยไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง หรือมีความคลุมเครือในบทบาท (Role Ambiguity) และบางครั้งยังเกิดความรู้สึกที่ขัดแย้งในการแสดงบทบาทของตนเอง (Role Conflict) แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ชลประทาน มีการรับรู้บทบาทที่ไม่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ปฏิบัติงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ความคลุมเครือในบทบาทส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (ยศวรรณ พัทธน์ศิริผล, 2541)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะทำการได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มแม่น้ำชี สร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน และทดลองใช้รวมทั้งประเมินรูปแบบการพัฒนา เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาเจ้าหน้าที่ชลประทาน ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและมีคุณภาพ เป็นที่พึงพอใจของประชาชนสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้น และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำชี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี
3. เพื่อทดลองใช้ และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประกอบด้วย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี จำนวน 1,208 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน 300 คน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1973)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการใช้สถิติวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL for Windows) เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อ ตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี มีผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชี ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย เรียงตามลำดับอิทธิพล ดังนี้ การทำงานเป็นทีม ($\beta=0.64$) ด้านภาวะผู้นำ ($\beta=0.45$) ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta=0.30$) แรงจูงใจ ($\beta=0.20$) และการรับรู้บทบาท ($\beta=0.15$)
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี พบว่า รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ประกอบด้วย 16 กิจกรรม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับผู้นำ การสร้างวิสัยทัศน์ การรู้จักตัวเอง การพัฒนาอารมณ์ แต่งกายดี หน้าต่างใจฮาริ บทบาทและหน้าที่ ค้นหาผู้นำ การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม เรียนรู้การพัฒนาบุคคลและทีมงาน การพัฒนาการพูด ความประทับใจของฉันทน์ การสร้างขวัญกำลังใจ วจีไพเราะ และการแสดงบทบาทสมมติ
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี พบว่า ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกับก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

- 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย เรียงตามลำดับอิทธิพล ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ($\beta=0.64$) ด้านภาวะผู้นำ ($\beta=0.45$) ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta=0.30$) แรงจูงใจ ($\beta=0.20$) และการรับรู้บทบาท ($\beta=0.15$)
- 2) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ประกอบด้วย 16 กิจกรรม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับผู้นำ การสร้างวิสัยทัศน์ การรู้จักตัวเอง การพัฒนาอารมณ์ แต่งกายดี หน้าต่างใจฮาริ บทบาทและหน้าที่ ค้นหาผู้นำ การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม เรียนรู้การพัฒนาบุคคลและทีมงาน การพัฒนาการพูด ความประทับใจของฉันทน์ การสร้างขวัญกำลังใจ วจีไพเราะ และการแสดงบทบาทสมมติ และ
- 3) ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนา พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกับก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการงานเป็นทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ สาคร (2556) ที่พบว่าปัจจัยความสามารถในการทำงานเป็นทีมมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ และการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ดีควรจะมีองค์ประกอบในการทำงาน 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ สอดคล้องกับการวิจัยของประพนธ์ ผาสุกยัต (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการนำหรือภาวะผู้นำว่า เป็นคุณสมบัติหรือทักษะส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่สามารถสร้างขึ้นได้ หากได้รับการพัฒนาฝึกฝน ผู้นำที่เราพบเห็นกันอยู่ทุกวันนี้อาจจะไม่มีความสามารถในการนำที่ดีพอก็ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นมากมายทั้งในระดับองค์กรและในระดับประเทศ กล่าวคือ คนที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ (Leader) นั้นไม่ได้หมายความว่าเพียงพร้อมซึ่งคุณสมบัติและความสามารถในการนำ (Leadership) เสมอไปแต่ในทางตรงกันข้ามใครก็ตามที่มีภาวะผู้นำ (Leadership) ก็แสดงว่าผู้นั้นมีความพร้อมและเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำ (Leader) 3) ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง สอดคล้องกับรังสรรค์ สิงห์เลิศ (2548) ได้ศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นกลับหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจไทย พบว่า ก่อนการย้ายถิ่นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับน้อย ถึงระดับปานกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันแต่ภายหลังการย้ายถิ่นกลับสู่หมู่บ้านความเชื่อมั่นในตนเองได้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยผู้ย้ายถิ่นกลับส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับมาก และมีการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ย้ายถิ่นระหว่างก่อนการย้ายถิ่นและหลังการย้ายถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นกลับมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าก่อนการย้ายถิ่น 4) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland and Winter (1969) ที่มีความเชื่อว่าแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ก็คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จึงให้ความสำคัญมากกว่าแรงจูงใจชนิดอื่น ๆ ผู้ที่จะทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จจะต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูงความสำเร็จของงานจะทำให้ได้โดยการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสำคัญเมื่อแต่ละบุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็จะทำงานได้สำเร็จและช่วยให้ผลการปฏิบัติงานที่ได้ออกมานั้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด 5) ปัจจัยการรับรู้บทบาท สอดคล้องกับแนวคิดของ ยศวรรณ พิพัฒน์ศิริผล (2541) กล่าวว่า การรับรู้บทบาทเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หากบุคคลขาดความชัดเจนในการรับรู้บทบาท ก็จะส่งผลต่อสภาพจิตใจของตนเองในการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมั่นใจ ด้วยขาดความเชื่อมั่นว่าพฤติกรรมที่ตนแสดงออกมานั้นเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเครียดต่อแท้ เบื่อหน่ายได้ ซึ่งเป็นผลให้บุคคลมีความพึงพอใจในงานลดลงในที่สุดก็เบื่อหน่ายในการปฏิบัติงาน

2. ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชี โดยการเปรียบเทียบผลการทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชีของกลุ่มทดลองด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปร (แบบวัดซ้ำ) MANOVA (Repeated Measure) โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชี ประกอบด้วย 1) การพัฒนาการงานเป็นทีม วิชัย โสสุวรรณจินดา (2535) ได้แสดงทัศนะว่า ทีมงานนั้นมีความหมายมากกว่ากลุ่มคนที่มารวมกันเฉย ๆ เพราะทีมงานจะรวมความถึงความเป็นผู้นำกลุ่ม กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มการใช้ทรัพยากรของกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุดและการผสมผสานสมาชิกของกลุ่ม ให้มุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน 2) การพัฒนาภาวะผู้นำ สมยศ นาวิก (2540) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีภาวะผู้นำภายใต้การศึกษาความเป็นผู้นำ โดยทั่วไปทฤษฎีความเป็นผู้นำจะมุ่งที่เป้าหมายอย่างเดียวกันคือ การระบุดองค์ประกอบหรือปัจจัยที่ทำให้ผู้นำมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการศึกษาความเป็นผู้นำที่สำคัญสามอย่างที่ถูกนำเสนอ คือ (1) ทฤษฎี

คุณลักษณะ (2) ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม และ (3) ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ วิธีการศึกษาแต่ละอย่างจะมีแนวทางที่แตกต่างกันต่อการทำความเข้าใจการคาดคะเนความสำเร็จของการเป็นผู้นำและการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่กำลังได้รับความสนใจในช่วงเวลานี้ คือ ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformation Leadership) 3) การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง รังสรรค์สิงห์เลิศ (2548) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่น หมายถึง ความกล้า ความเชื่อ ความมั่นอกมั่นใจที่เกิดขึ้นในบุคคล จนทำให้บุคคลสามารถกรทำสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการได้ เช่น การยกมือแสดงความคิดเห็นในการประชุมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน การไปติดต่อประสานงาน พูดคุยหรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งทางราชการ ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด การไปขอกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือเอกชนเพื่อลงทุนประกอบอาชีพ การรับอาสาเป็นหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าคุ้มในหมู่บ้าน การโต้แย้งแสดงความคิดเห็นหรือแสดงจุดยืนของตนกับบุคคลต่าง ๆ ในเรื่องต่าง ๆ การกล่าวปราศรัยต่อหน้าผู้ชนในหมู่บ้าน การเป็นผู้นำชุมชน เช่น เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านคณะกรรมการโรงเรียน อบต. และผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน 4) การพัฒนาแรงจูงใจ Gibson et al. (1982) ได้สรุปจุดสำคัญของทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland เอาไว้ว่าแรงจูงใจของบุคคลสามารถให้การเรียนรู้หรือกระตุ้นให้เกิดขึ้นได้โดยเฉพาะแรงจูงใจ (Nach) นั่นคือบุคคลที่มีแรงจูงใจต่ำสามารถใช้ประสบการณ์การเรียนรู้จนทำให้แรงจูงใจสูงขึ้นได้สังคมหรือประเทศที่จะประสบความสำเร็จหรือมีความเจริญทางเศรษฐกิจมาก ๆ บุคคลที่อยู่ในสังคมหรือประเทศนั้นจะต้องมีแรงจูงใจสูง และการที่จะทำให้บุคคลมีแรงจูงใจได้นั้นขึ้นกับการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์เพื่อให้เด็กเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพัฒนาจนกลายเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจสูงซึ่งบุคคลที่มีแรงจูงใจสูงจะสามารถทำงานได้สำเร็จมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำสามารถจัดการงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำความสำเร็จมาสู่สังคมหรือประเทศต่อไป 5) การพัฒนาการรับรู้บทบาท ธงชัย สันติวงษ์ (2542) บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งได้ถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน เช่น จากผู้อยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ รอบตัว (ผู้ร่วมงาน) รวมทั้งตัวเราเองด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากกระบวนการซึ่งเรียกว่า “กระบวนการทางสังคม” (Socialization) ถ้าความคาดหวังจากทุกฝ่ายไม่ตรงกันและผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในบทบาทไม่สามารถปรับให้มีความพอดีจะเกิดปัญหาต่อต้านขัดแย้งในบทบาทหรือความล้มเหลวในบทบาทได้ และผลที่ตามมาคือความล้มเหลวของงาน ดังนั้น การแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่จะเป็นไปได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างและที่สำคัญ ได้แก่ (1) ความเข้าใจในบทบาทที่ตนต้องแสดงหรือปฏิบัติ (2) ประสบการณ์ของผู้ที่แสดงบทบาท และ (3) บุคลิกภาพของผู้ที่แสดงบทบาทนั้นตามคำจำกัดความของ “บทบาท”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในลุ่มน้ำชีมากที่สุด ซึ่งเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชีมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีภาวะผู้นำ ซึ่งจะต้องร่วมกันปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ด้วยบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เพื่อลดความเสี่ยง และความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร

1.2 การรับรู้บทบาท และการทำงานเป็นทีม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในลุ่มน้ำชีที่สำคัญ การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด การดำเนินการตามกิจกรรมการสร้างบทบาทสมมติในทีมเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ชลประทานมีการเรียนรู้บทบาทของกันและกันภายในทีม จะสามารถทำให้เจ้าหน้าที่ชลประทานแสดงบทบาทที่เหมาะสมตามสถานภาพหรือตำแหน่งที่ได้รับและสามารถปรับตัวรับสถานการณ์เมื่อตำแหน่งเปลี่ยนบทบาทก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

1.3 ขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ตำรวจเกิดความกระตือรือร้นเกิดความทะเยอทะยานอยากจะทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ กรมชลประทานควรมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยมได้รับการยกย่องตามความเหมาะสม

1.4 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในกลุ่มน้ำชีที่ดีที่สุดจะต้องพัฒนาควบคู่กันไประหว่างการพัฒนาปัจจัยภายในบุคคล คือ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ภาวะผู้นำกับการพัฒนาปัจจัยภายนอก คือ การพัฒนาการทำงานเป็นทีมและการรับรู้บทบาทหน้าที่พร้อมไปกับการสร้างแรงจูงใจจะทำให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในกลุ่มน้ำชีอย่างสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานในด้านภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ และการรับรู้บทบาท ระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเนื่องจากทั้งสองประเภทมีลักษณะและวัตถุประสงค์นโยบายในการบริหารและการดำเนินงานแตกต่างกัน

2.2 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลการวิจัย จึงควรมีการศึกษาในลักษณะที่ตัวแปรแต่ละตัวสามารถส่งผลซึ่งกันและกันได้ หรือมีอิทธิพลย้อนกลับได้จะเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2553). *โครงการจัดทำแผนพัฒนาการชลประทานระดับลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำชี*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารโครงการและคณะทำงานลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- กรมชลประทาน. (2555). *โครงการศึกษาวางระบบและติดตั้งระบบโทรมาตรเพื่อพยากรณ์น้ำและเตือนภัยในลุ่มน้ำชี*. กรุงเทพฯ: จาก <http://202.176.80.178/frmAbout.aspx>
- ธงชัย สันติวงษ์. (2542). *พฤติกรรมบุคคลในองค์การ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประพนธ์ ฌาสุยิต. (2547). *ทางเลือก ทางรอด*. กรุงเทพฯ: เอเออาร์ อินฟอร์เมชั่น แอนด์ พับลิเคชั่น.
- ยศวรณ พิชพันธ์ศิริผล. (2541). *ปัจจัยด้านบุคคล และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยหนักในโรงพยาบาลของรัฐเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2548). *การปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นกลับ หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจไทย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535). *การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ: ความลับขององค์การ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมนิติ.
- สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน). (2555). *การดำเนินการด้านการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโครงการพัฒนาระบบคลังข้อมูล 25 ลุ่มน้ำ และแบบจำลองน้ำท่วมน้ำแล้ง ลุ่มน้ำชี*. กรุงเทพฯ: บริษัทแอสติคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด
- สุนันท์ สาคร. (2556). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมหาสารคาม.
- สมยศ นาวิการ. (2540). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- Gibson, et al. (1982). *Organizational Behavior Structure Process Behavior Dallas*. Texas: Business Publication, Inc.

McClelland, D. C., & Winter, D. G. (1969). *Motivating Economic Achievement*. New York and London: Free Press-Collier-Macmillan, 48(2): 277-278.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

Local Development of Local Administrative Organizations in Roi-et Province.

ทัศนมินทร์ รัชตธนรัชต์¹, สถิตคุณ บุญเรือน² และชูชาติ ฝารณัต³

Tusanamin Rutchatathanarat¹, Satitkoon Boonruen² and Chuchat Pharanut³

¹นักวิจัย ประจำศูนย์วิจัยและพัฒนากระบวนการความมั่นคงและความปลอดภัยชายฝั่งเศรษฐกิจอ่าวไทย

²นิติกรชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย สปป เลย์ เขต 1

³อาจารย์ ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Researcher of Coastal Security and Safety Systems Research and Development Center

²Legal Officer Professional Level-Law Director of Loei-District 1

³Lecturer from the Faculty of Engineering Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: tiger_mpa.14@hotmail.co.th

Received: 16 July 2020

Revised: 9 August 2020

Accepted: 17 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 135 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน และสุ่มจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวนทั้งสิ้น 203 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวนปัจจัย 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยการประชาสัมพันธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยการสนับสนุนจากชุมชน โดยมีสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .22Z_2 + .21Z_3 + .30Z_5 + .49Z_8 + .13Z_{10}$ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ การส่งเสริมและผลักดันในเรื่องการฝึกอบรมและพัฒนาของบุคลากร การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น การพัฒนาความเป็นเอกภาพของบุคลากร และการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การพัฒนา, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, ท้องถิ่น, จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

This research was a quantitative research which aimed to study 1. the local development operations of local administrative organizations in Roi-et Province. 2. Factors affecting the local development operations of local administrative organizations in Roi-et Province and 3. Suggestions in developing local administrative organizations in Roi-et Province. Samples were presidents of the local administrative organization in Roi-et Province, 135 samples which were sized by Taro Yamane's formulation and obtained

from 203 local administrative organizations in Roi-et Province. Instruments used was a 5-rating scale questionnaire with reliability of .97. Statistics used in data analyzing were frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation, and multiple linear regression analysis. Research findings were: The local development operation level of local administrative organizations in Roi-et Province, in overall was in medium level. Factors statistically affected the local development operation level of local administrative organizations in Roi-et Province at the significant level of .01 were found in 5 factors which were; personnel factor, budgeting factor, public relation and information technology factor and community support factor which the standardized regression equation was formed as $Z = .22Z_2 + .21Z_3 + .30Z_5 + .49Z_8 + .13Z_{10}$. Suggestions in developing local administrative organizations in Roi-et Province were strategy formulation for integrated public administration, Promoting and driving personnel training and development, Leadership development of local administrators, Unity development of personnel and the development of participative work culture.

Keywords: Development, Local Administrative Organization, Local, Roi-et Province

บทนำ

ในการบริหารงานระดับประเทศไม่ว่าประเทศเล็กหรือใหญ่ ลำพังเพียงรัฐบาลกลางที่มีหน้าที่ให้บริการประชาชนโดยรวมคงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และอย่างทั่วถึง ดังนั้นประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยได้มีการบริหารแบบกระจายอำนาจมากขึ้น เพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินการกิจของตนเอง โดยนำการปกครองท้องถิ่นมาใช้ ทั้งนี้เพราะรูปแบบการปกครองท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี สามารถนำมาสู่การแก้ไขปัญหา รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่นสามารถใช้เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี (โกวิทย์ พวงงาม, 2550)

การพัฒนาท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญที่จะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยได้มีการวางแผนการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมานานแล้วจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของชน พัฒนาชุมชน และแก้ปัญหาความยากจน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12) โดยความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นนั้นยังสะท้อนให้เห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้บัญญัติไว้โดยให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตคนในชุมชน และสังคม ทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่ากันทั่วราชอาณาจักรไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาคนและพัฒนาท้องถิ่น อันมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการรับผิดชอบในการอยู่ดี กินดีมีสุขของประชาชน ซึ่งรัฐคาดหวังว่าจะสามารถทำหน้าที่ในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด (เฉลิมวุฒิ อุตโน, 2558) อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยที่ผ่านมาได้พบว่าในทางปฏิบัติการพัฒนาท้องถิ่นกลับไม่ได้ดำเนินไปได้อย่างเต็มที่ตามที่กำหนด โดยผลสำเร็จของงานยังมีประสิทธิภาพน้อย โดยเฉพาะในพื้นที่แถบภาคอีสานตอนบน เช่น จังหวัดร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ขอนแก่น และพื้นที่ใกล้เคียงอีกหลายแห่ง ยังพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาด้านความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นทุรกันดารยังทำได้ไม่ทั่วถึง (เฉลิมวุฒิ อุตโน, 2558) ซึ่งสภาพปัญหาสำคัญในท้องถิ่นที่พบประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางการคมนาคมไม่สะดวก ถนนขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ ประชาชนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ประชาชนไม่มีเอกสาร

สิทธิในที่ดินทำกิน ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ขาดการจัดการ และการวางแผนการผลิตทำให้ผลผลิตเกินความต้องการของตลาดส่งผลให้ราคาตกต่ำ และต้นทุนการผลิตสูง เป็นต้น (นคร มุลงาม, 2552) อีกทั้งจากการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏชัดเจนถึงการวิจัยที่แสดงถึงการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด อันจะแสดงถึงผลสะท้อนของการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

ดังนั้น จากความเป็นมาของสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นการสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจนตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด อันจะเป็นฐานคิดต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนทั้งสิ้น 203 แห่ง ซึ่งแบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 72 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 129 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนทั้งสิ้น 135 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนจำแนกตามประเภทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง นายกเทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง นายกเทศบาลตำบล จำนวน 48 แห่ง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 85 แห่ง จากนั้นใช้การสุ่มแบบง่ายจนครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเชิงปริมาณซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยเอ็ด แก่นสารสินธุ์ โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ อีกทั้งผู้วิจัยได้มีการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านการวัดและประเมินผล (Rovinelli and Hambleton, 1977) ร่วมกับการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) โดยผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80-1.00 ทุกข้อคำถาม และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ตามจำนวน และสัดส่วนที่ได้กำหนดไว้จำนวนทั้งสิ้น 135 แห่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการสถิติ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจนการค้นหาลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับจัดกลุ่มเนื้อหา (Text Grouping) และทำการสรุปข้อสนเทศที่ได้รับในเชิงพรรณนา (Narration)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (MLRA) โดยใช้การกำหนดตัวแปรเข้าสู่สมการแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและในรายด้าน

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด 7 ด้าน	ที่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการพัฒนา
1. การพัฒนาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1	3.41	0.85	มาก
2. การพัฒนาท้องถิ่นด้านคุณภาพชีวิต	2	3.28	0.81	ปานกลาง
3. การพัฒนาท้องถิ่นด้านจัดระเบียบชุมชน และรักษาความสงบ	6	3.10	0.77	ปานกลาง
4. การพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว	3	3.21	0.65	ปานกลาง
5. การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4	3.16	0.71	ปานกลาง
6. การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5	3.12	0.47	ปานกลาง
7. การพัฒนาท้องถิ่นด้านการพัฒนาองค์กร	7	3.04	0.59	ปานกลาง
การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นฯ โดยรวม		3.19	0.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดมีระดับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 และระดับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่นด้านคุณภาพชีวิต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 การพัฒนาท้องถิ่น

ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 การพัฒนาท้องถิ่นด้านจัดระเบียบชุมชน และรักษาความสงบ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และการพัฒนาท้องถิ่นด้านการพัฒนาองค์กร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (X*Y Correlation) โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment Correlation สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (X*Y Correlation)

Y ตัวแปรตาม	X	ตัวแปรอิสระ	R	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด	X ₁	ปัจจัยด้านนโยบาย	.66	.00**	ปานกลาง
	X ₂	ปัจจัยด้านบุคลากร	.63	.00**	ปานกลาง
	X ₃	ปัจจัยด้านงบประมาณ	.58	.00**	ปานกลาง
	X ₄	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้	.57	.00**	ปานกลาง
	X ₅	ปัจจัยด้านทัศนคติและความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน	.70	.00**	ปานกลาง
	X ₆	ปัจจัยด้านการวางแผน และการควบคุม	.67	.00**	ปานกลาง
	X ₇	ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน	.69	.00**	ปานกลาง
	X ₈	ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	.78	.00**	สูง
	X ₉	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	.53	.00**	ปานกลาง
	X ₁₀	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากชุมชนและสังคม	.71	.00**	สูง
		รวมปัจจัย X ₁ - X ₁₀	.77	.00**	สูง

หมายเหตุ: ** = Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรอิสระ (X) จำนวนทั้ง 10 ตัวแปรรวมกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .77 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายปัจจัย พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง มีจำนวน 2 ตัวแปร และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางมีจำนวน 8 ตัวแปร ตลอดจนผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis: MLRA) แบบ Stepwise Method ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาผลหรืออิทธิพลของตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตามหนึ่งตัวเพื่อที่จะทำให้สามารถนำผลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามมารวมกันได้ (Additivity) สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

Coefficients^a

Method: Stepwise		UnStd. b	S.E.	Std.Z Beta	t	Sig.	R	R ²	R ² _{Adj.}
Model	(Constant)	.94	.11	-	8.86	.00**			
1	X8	.74	.03	.78	22.59	.00**	.78**	.61	.61
Model	(Constant)	.65	.10	-	6.24	.00**	.82**	.67	.67
2	X8	.54	.04	.57	13.47	.00**			
	X5	.28	.04	.33	7.72	.00**			
Model	(Constant)	.50	.11	-	4.57	.00**	.83**	.69	.68
3	X8	.50	.04	.53	12.31	.00**			
	X5	.21	.04	.25	5.36	.00**			
	X2	.16	.04	.16	3.85	.00**			
Model	(Constant)	.58	.11	-	5.25	.00**	.84**	.70	.69
4	X8	.51	.04	.54	12.86	.00**			
	X5	.28	.04	.33	6.48	.00**			
	X2	.24	.05	.25	5.17	.00**			
	X3	.22	.06	.20	3.52	.00**			
Model	(Constant)	.61	.11	-	5.56	.00**	.84**	.70	.70
5	X8	.46	.04	.49	10.24	.00**			
	X5	.26	.04	.30	5.81	.00**			
	X2	.21	.05	.22	4.45	.00**			
	X3	.22	.06	.21	3.65	.00**			
	X10	.11	.04	.13	2.62	.01**			

Dependent: การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 5 ตัวแปร โดยปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X₈) เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง (R = .78) และสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้อย่างถูกต้องร้อยละ 61 (R² = 61) ทั้งนี้เมื่อเพิ่มปัจจัยด้านทัศนคติและความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน (X₅) เพิ่มปัจจัยด้านบุคลากร (X₂) เพิ่มปัจจัยด้านงบประมาณ (X₃) และเพิ่มปัจจัยด้านการสนับสนุนจากชุมชน (X₁₀) พบว่า ตัวแปรทั้ง 5 ปัจจัยสามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง ($R = .84$) และสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70 ($R^2 = .70$) ทั้งนี้ สามารถสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นตรงในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $\hat{Y} = .61 + (.21X_2) + (.22X_3) + (.26X_5) + (.46X_8) + (.11X_{10})$ และ $\hat{Z} = .22Z_2 + .21Z_3 + .30Z_5 + .49Z_8 + .13Z_{10}$

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย การพัฒนาการสนับสนุนจากพรรคการเมืองระดับชาติ และการเพิ่มแรงกดดันทางการเมืองจากภาคประชาชน โดยกำหนดยุทธศาสตร์การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ และการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้เป็นระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนากระบวนการบริหารภายในเพื่อให้เกิดกิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งจะมุ่งเน้นการส่งเสริมและผลักดันในเรื่องการฝึกอบรมและพัฒนาของบุคลากร การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น การพัฒนาความเป็นเอกภาพของบุคลากร และการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานเน้นการมีส่วนร่วม โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังจะต้องมีการพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน และยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อให้การพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ (Output) ที่พึงประสงค์ และมุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์การภาครัฐซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จระดับประเทศ (Ultimate Outcome) คือ ความกินดีอยู่ดีมีสุขของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดมีระดับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 และระดับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่นด้านคุณภาพชีวิต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 การพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 การพัฒนาท้องถิ่นด้านจัดระเบียบชุมชน และรักษาความสงบ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และการพัฒนาท้องถิ่นด้านการพัฒนาองค์การ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ตัวแปรอิสระ (X) จำนวนทั้ง 10 ตัวแปร รวมกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .77 ตลอดจน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 5 ตัวแปร โดยปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_8) เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง ($R = .78$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่า ประกอบด้วย การพัฒนาการสนับสนุนจากพรรคการเมืองระดับชาติ และการเพิ่มแรงกดดันทางการเมืองจากภาคประชาชน โดยกำหนดยุทธศาสตร์การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ และการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้เป็นระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนากระบวนการบริหารภายในเพื่อให้เกิดกิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งจะมุ่งเน้นการส่งเสริมและผลักดันในเรื่องการฝึกอบรมและพัฒนาของบุคลากร การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น การพัฒนาความ เป็นเอกภาพของบุคลากร และการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานเน้นการมีส่วนร่วม โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังจะต้องมีการพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน และยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อให้การพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ (Output) ที่พึงประสงค์ และมุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์การภาครัฐซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จระดับประเทศ (Ultimate Outcome) คือ ความกินดีอยู่ดีมีสุขของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัยซึ่งสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_8) จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_8 Beta = 49) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย และการให้ข้อมูลข่าวสาร และการให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ โดยเป็นการติดต่อสื่อสารจากภายนอกเป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งต้องให้บริการได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และเพียงพอ โดยผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของประสูตร เหลืองสมานกุล และพิเชษฐ์ วงศ์เกียรติจร (2559) ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า การติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านโดยการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่ผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากหากการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จะส่งผลให้ไม่สามารถสื่อสารข้อมูลให้ประชาชนทราบและเข้าใจ ซึ่งอาจเกิดปัญหาการสื่อสารไม่ชัดเจนหรือเกิดจากการปิดกั้นการเข้าถึงของประชาชน ดังนั้นเทคโนโลยีการสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญในเรื่องการประชาสัมพันธ์ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลทำ อะไรบ้าง และสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านทัศนคติและความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน (X_5) จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติและความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน (X_5 Beta = 30) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะจุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะนโยบายอาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติหรือขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ขององค์กร ดังนั้น จุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติ จึงส่งผลกระทบต่อหรือนำนโยบายไปปฏิบัติความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของราเชนทร์ นพณัฐจร (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการ

นโยบายเรียนฟรี 15 ปีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านด้านทัศนคติของบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการน่านโยบายไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยด้านบุคลากร (X_2) จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร (X_2 Beta = 22) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยด้านบุคลากรเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมดให้สามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ อันจะมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรขององค์กรเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้เข้ารับการอบรมและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากจะทำให้บุคลากรสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_3) จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_3 Beta = 21) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยด้านงบประมาณเป็นทรัพยากรที่อำนวยความสะดวกต่อการบริหารนโยบาย และประสิทธิผลของนโยบาย โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแบบการน่านโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของวรเดช จันทรศร (2552) ที่ได้อธิบายว่าปัจจัยด้านงบประมาณนั้น เป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรในการปฏิบัติงานขององค์กรในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

5. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากชุมชน (X_{10}) จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากชุมชน (X_{10} Beta = .13) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพต่อการน่านโยบายมาปฏิบัติ ซึ่งการน่านโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จไม่ได้ หากประชาชนในท้องถิ่นหรือในชุมชนไม่ร่วมมือกันปฏิบัติตามแนวทางของนโยบาย หรืออีกนัยหนึ่ง ปัญหาของการน่านโยบายไปปฏิบัติจะมีมากขึ้น ถ้าประชาชนขาดการมีส่วนร่วมหรือมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากนโยบาย โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของปณัฏกร บุญกอบ (2555) ที่ได้วิจัยเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยผลการวิจัยพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปัญหาในการกำหนดนโยบายและการไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนจะส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาและโครงการปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างที่ราคาไม่สอดคล้องกับราคารมาตรฐานเนื่องจากประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควร มีการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการดำเนินการในการเพิ่มพูนความรู้ (Training Center) ให้แก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานดังกล่าวต้องจัดทำการฝึกอบรมเริ่มตั้งแต่การจัดฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม การทดสอบภายหลังการฝึกอบรม และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของงานวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated Research) โดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุขได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้จัดทำนโยบาย กำกับ ตรวจสอบ และส่งเสริมให้มีการนำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือให้ประชาชนในเขตบริการขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ตรงตามความต้องการแบบบูรณาการไปพร้อม ๆ กัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). *ข้อมูลจำนวนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด*. กรุงเทพฯ: กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- เฉลิมวุฒิ อุตโน. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารร่มพญักษ์*, 33 (3), 26-37.
- นคร มุลงาม. (2552). *ประสิทธิภาพในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย*. (ดุขฎิ นิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
- ปณัยกร บุญกอบ. (2555). ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(2), 45-57.
- ประสูตร เหลืองสมานกุล และพิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 6(2), 127-143.
- วรเดช จันทรศร. (2552). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2553). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โครงการกิจกรรมเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย.
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing*. (5th ed). New York: Harper and Row.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

Citizenship Promotion by the Democratic Approach in the Local of Roi-Kean-Sara-Sin Province.

ชูชาติ ผาเรนันต์¹, ทศนรินทร์ รัชตารัตน์², และสถิตคุณ บุญเรือน³

Chuchat Pharanut¹, Tusanamin Rutchatatharnat², and Satitkoon Boonruen³

¹อาจารย์ ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²นักวิจัย ประจำศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบความมั่นคงและความปลอดภัยชายฝั่งเศรษฐกิจอ่าวไทย

³นิติกรชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย สปป เลย์ เขต 1

¹Lecturer from the Faculty of Engineering Rajabhat Mahasarakham University

²Researcher Coastal Security and Safety Systems Research and Development Center

³Legal Officer Professional Level-Law Director of Loei-District 1

Corresponding Author Email: Chonrasit.seenarod@hotmail.com

Received: 6 July 2020

Revised: 8 August 2020

Accepted: 20 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และ 2. แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ จำนวน 146 ตัวอย่าง และมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและสรุปผล การวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวนปัจจัย 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม ปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม 2) แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วยแนวทางส่งเสริมความเป็นพลเมืองใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ประชาธิปไตย และบทบาทความเป็นพลเมือง ด้านความชัดเจนของนโยบายและการมีส่วนร่วม และด้านความเพียงพอของทรัพยากรในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง, ประชาธิปไตยตำบล, ร้อยแก่นสารสินธุ์

Abstract

This research was a mixed methodology of qualitative and quantitative research, aimed to study 1) to study the factors influencing the citizenship promotion by the democratic approach in the local of Roi-Kean-Sara-Sin Province and 2) Approaches of citizenship promotion by the democratic approach in the local of Roi-Kean-Sara-Sin Province. Samples were committees of the district democracy promotion center in Roi-Kean-Sara-Sin Province, 146 samples and the target group were directors of democracy promotion center in Roi-Kean-Sara-Sin Province, 8 subjects. Instruments used were questionnaire and focus group form and were analyzed by using multiple linear regression analysis. Research findings were: Factors statistically

affected the citizenship promotion at the level of .01 were found in 6 factors which were Activity factor, Person Internal factor, Timing factor, Component factor, Government factor and Participation Opportunity factor. The Approaches of citizenship promotion by the democratic approach in the local of Roi-Kean-Sara-Sin Province were consisted of citizenship promotion approaches in 3 aspects which were; Political, democracy and citizenship knowledge comprehension aspect, Policy clearness and participation aspect and Sufficient operation resources aspect.

Keywords: Citizenship, Democratic Local, Roi-Kean-Sara-Sin

บทนำ

การส่งเสริมประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย นับได้ว่ามีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองประเทศในรูปแบบใดก็ตาม สำหรับประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย ว่าจะต้องทำอะไรให้มีเสถียรภาพ มีความสงบเรียบร้อย ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ตามข้อเท็จจริงการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยเป็นการปกครองที่ไทยรับเอามาจากประเทศตะวันตก แต่การปกครองระบอบดังกล่าวก็ยังไม่สามารถประสานเข้ากันได้กับวิถีชีวิตคนไทยอย่างสนิทแนบแน่นนัก เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นชนบท ยังไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะมีเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายประการ อันเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทย อีกทั้งลักษณะพฤติกรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองไทยนั้น มีเนื้อหาสาระแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในโลกตะวันตก รวมถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยมาจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่ชัดเจนมากนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อันเนื่องจากผู้ปกครองหรือผู้นำการเมืองไทยมักเน้นส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย โดยการพัฒนากำหนดทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว คือการร่างรัฐธรรมนูญ การพัฒนาความเข้มแข็งพรรคการเมือง การกระจายอำนาจ ระหว่างสถาบันการเมือง และการพัฒนาองค์กรอิสระขึ้นมาควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ แต่ละเลยการพัฒนาปัจจัยด้านการสร้างที่มีความเป็นภาวะผู้นำหรือมีความเป็นพลเมือง อันเป็นแบบแผนความคิดความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่ต้องการ เราจึงอาจกล่าวได้ว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยสนใจแต่เพียงรูปแบบหรือโครงสร้างทางการเมืองมากกว่าส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระอันได้แก่ ปรัชญาพื้นฐาน อุดมการณ์ และจิตวิญญาณของประชาธิปไตยที่แท้จริง (ปรมต วรรณบวร, สุรพร สุยะพรหม และบุษกร วัฒนบุตร, 2560)

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจัดได้ว่ามีการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยมาร่วม 80 ปี แต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่า ขาดความเป็นประชาธิปไตยด้วยเหตุผลมากมาย โดยเฉพาะประเด็นสำคัญของการขาดภาวะความเป็นพลเมืองของประชากรไทย เนื่องจากเมื่อไม่มี “พลเมือง” ประชาธิปไตยของประเทศไทยจึงล้มเหลวมาโดยตลอด เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็น “พลเมือง” ที่มีอิสรภาพ หากอยู่ภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของนักการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักการเมืองเป็นแนวตั้ง มีใช้แนวระนาบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะให้การอุปถัมภ์และประโยชน์แก่ประชาชน ประชาชนก็เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ความอุปถัมภ์แก่ตนเองต่อไป “พรรคการเมือง” จึงมักจะมีใช้เครื่องมือของประชาชนในการสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองดังที่ควรจะเป็น หากเป็นที่รวมกันของ “ผู้อุปถัมภ์” ที่มาจากกาเลือกตั้ง การจัดตั้งรัฐบาลเป็นเรื่องของการจัดสรรผลประโยชน์ และตามมาด้วยเรื่องการถอนทุนและคอร์รัปชัน สุดท้ายก็จบด้วยการรัฐประหารและฉีกรัฐธรรมนูญ ถึงแม้จะมีความพยายามแก้ปัญหาด้วยการไป “เผยแพร่ประชาธิปไตย” หรือ “สร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย” ให้กับประชาชนในต่างจังหวัด แต่ก็ล้มเหลวมาโดยตลอด

เพราะผู้ที่ไปเผยแพร่ก็ไม่ว่าอะไรคือประชาธิปไตย และไม่เข้าใจว่า “จิตสำนึกประชาธิปไตย” คืออะไร ซึ่งหากประชาธิปไตยมีความเป็นพลเมืองในแนวคิดที่จะช่วยให้ประเทศพัฒนาประชาธิปไตยไปอย่างสันติได้น่าจะก่อผลต่อการเสริมสร้างความก้าวหน้าของกระบวนการประชาธิปไตยมากขึ้น (ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, 2555) จะเห็นได้ว่าการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้น (Civic Education) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญ และเป็นปัจจัยความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดทำข้อเสนอแนะและแผน เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติในทุกด้าน รวมถึงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของคนไทยที่เป็น ประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ได้จัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 อันประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็ก และเยาวชน 2) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน 3) การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน และ 4) การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ดังนั้น ทั้งนี้ จากความเป็นมาของสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นการสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้ทราบสถานการณ์ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในพื้นที่ดังกล่าว อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองด้วยกระบวนการศึกษาของความเป็นพลเมือง (Civic Education) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ที่เข้ารับการอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในปีงบประมาณ 2562 จำนวน 413 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดขอนแก่น, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.2 (Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G. and Buchner, A., 2009) โดยได้กำหนด ตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการวิจัย = 6, ค่าขนาดอิทธิพลที่ได้จากการประมาณค่า (ระดับปานกลาง) = 0.15 และค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 146 ตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Non-Stratified Proportional Random Sampling)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 146 ตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ($X*Y$ Correlation) โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment Correlation สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ($X*Y$ Correlation)

ตัวแปรตาม	X	ชื่อตัวแปรอิสระ	R	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
การส่งเสริมความเป็นพลเมือง	X_1	ปัจจัยรางวัลและประโยชน์ตอบแทน	.65	.00**	สูง
	X_2	ปัจจัยภายในบุคคล	.76	.00**	สูง
	X_3	ปัจจัยผลักดันจากผู้อื่น	.72	.00**	สูง
	X_4	ปัจจัยที่มาจากทางราชการ	.77	.00**	สูง
	X_5	ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ	.75	.00**	สูง
	X_6	ปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม	.78	.00**	สูง
	X_7	ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด	.80	.00**	สูงมาก
	X_8	ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม	.71	.00**	สูง

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระจำนวนทั้ง 8 ตัวแปร (X_1-X_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ทั้งนี้ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก มีจำนวน 1 ตัวแปร และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมีจำนวน 7 ตัวแปร โดยสามารถเรียงลำดับค่าความสัมพันธ์ (R) จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด (X_7 , $R = .80$, ระดับความสัมพันธ์ = สูงมาก) 2) ปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม (X_6 , $R = .78$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) 3) ปัจจัยที่มาจากทางราชการ (X_4 , $R = .77$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) 4) ปัจจัยภายในบุคคล (X_2 , $R = .76$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) 5) ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ (X_5 , $R = .75$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) 6) ปัจจัยผลักดันจากผู้อื่น (X_3 , $R = .72$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) 7) ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม (X_8 , $R = .71$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) 8) ปัจจัยรางวัลและประโยชน์ตอบแทน (X_1 , $R = .65$, ระดับความสัมพันธ์ = สูง) ตลอดจน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

การส่งเสริมความเป็นพลเมือง	Unstandardized		Standardized		Sig.
	b	S.E.	β (Beta)	t	
Constant	.31	.11	-	2.72	.00**
ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม	.48	.05	.53	9.23	.00**
ปัจจัยภายในบุคคล	.31	.04	.30	7.30	.00**
ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด	.25	.05	.27	4.64	.00**
ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ	.18	.05	.20	3.91	.00**
ปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม	.15	.05	.15	2.96	.00**
ปัจจัยที่มาจากทางราชการ	.16	.07	.16	2.42	.00**

R = 0.94 R² = 0.88 Adjusted R² = 0.88

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีจำนวนรวม 6 ปัจจัย สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการผันแปรกับตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม (X_8 Beta = 0.53) ปัจจัยภายในบุคคล (X_2 Beta = .30) ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด (X_7 Beta = .27) ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ (X_5 Beta = .20) ปัจจัยที่มาจากทางราชการ (X_4 Beta = .16) ปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม (X_6 Beta = .15) โดยปัจจัยทั้ง 6 ตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .94 ($R = .94$) อีกทั้งปัจจัยทั้ง 6 ตัวแปรนี้สามารถอธิบายการผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 88.00 ($R^2 = .88$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อปัจจัยการกำหนดกิจกรรม (X_8 Beta = .53) ปัจจัยภายในบุคคล (X_2 Beta = .30) และปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด (X_7 Beta = .27) มีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์เปลี่ยนแปลงไป .53 หน่วย, .30 หน่วย และ .27 หน่วยในทิศทางเดียวกัน โดยมีสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized) และคะแนนมาตรฐาน (Standardized) ดังนี้ $\hat{Y} = 0.30 + (0.31X_2) + (0.16X_4) + (0.18X_5) + (0.15X_6) + (0.25X_7) + (0.48X_8)$, $\hat{Z} = 0.30Z_2 + 0.16Z_4 + 0.20Z_5 + 0.15Z_6 + 0.25Z_7 + 0.53Z_8$

2. แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 8 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมือง	แนวทางในการส่งเสริม ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้
ด้านการส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ในการความเป็นพลเมืองที่ดี	1. กิจกรรมอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ประชาธิปไตย และบทบาทหน้าที่ของ ความเป็นพลเมือง
ฯ	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองฯ	แนวทางในการส่งเสริมฯ ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้
ด้านการส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ในการความเป็นพลเมืองที่ดีตาม แนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่น	2. กิจกรรมการเสวนากลุ่มระหว่างกรรมการศูนย์ส่งเสริมประชาธิปไตย ตำบล 3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศูนย์ส่งเสริมประชาธิปไตยตำบลใน พื้นที่
ด้านความชัดเจนของนโยบาย และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม	1. กำหนดแผนการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ เป้าหมายและตัวชี้วัดการ ดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม 2. กำหนดสถานที่สาธารณะเพื่อประชาสัมพันธ์แผนการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ เป้าหมายและตัวชี้วัดการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ตามนโยบาย 3. ผู้บริหารฯ กรรมการฯ และตัวแทนประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการ กำหนดและตัดสินใจนโยบาย
ด้านความเพียงพอของทรัพยากรที่ใช้ในการ ดำเนินงาน	1. จัดสรรทรัพยากรการดำเนินงานให้มีความรัดกุมมากขึ้น 2. จัดทำรายงานถึงสภาพปัญหาและความขาดแคลนของทรัพยากรให้ม ีความชัดเจน 3. จัดสรรค่าตอบแทน เบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะแก่กรรมการฯ 4. จัดทำระบบ การจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมประชาธิปไตย ตำบล 5. สำรวจถึงความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาทางเทคโนโลยีทั้ง ในระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และกรรมการศูนย์ส่งเสริมประชาธิปไตย ตำบล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัย
สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่น
สารสินธุ์ พบว่า ตัวแปรอิสระจำนวนทั้ง 8 ตัวแปร (X_1-X_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว
แปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ทั้งนี้ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก มี
จำนวน 1 ตัวแปร และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมีจำนวน 7 ตัวแปร ตลอดจน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
เชิงเส้นตรง แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทาง
ประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีจำนวนรวม 6 ปัจจัย

2. แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
พบว่า แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
ประกอบด้วย แนวทางส่งเสริมความเป็นพลเมืองใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ประชาธิปไตย และ

บทบาทความเป็นพลเมือง ด้านความชัดเจนของนโยบายและการมีส่วนร่วม และด้านความเพียงพอของทรัพยากรในการดำเนินงาน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งพบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะมีความเข้าใจและตระหนักถึงสถานภาพและบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานภาพและบทบาทของพลเมือง มีความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าไปใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเอง อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ อันมีลักษณะที่เป็นกิจกรรมสาธารณะทางสังคมหรือชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของบุคคล โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนของอิวาลดี บุรีกุล และคณะ (Bureekul, et. al, 2012) ซึ่งได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของประชาชนไว้ว่า ในประเทศใดที่ประชาชนมีความเป็นพลเมืองสูง จะมีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ สูงด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดการเป็นพลเมืองของ Abowitz and Harnis (2006) ซึ่งได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการเป็นพลเมืองที่สำคัญว่า จะต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นพลเมืองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของประชาชน

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 6 ตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยจำแนกตามตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยสนับสนุนซึ่งเป็นผลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามระเบียบราชการหรือองค์การพัฒนาเอกชน ควรนำมาใช้ให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติพอสมควร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ค่อนข้างเป็นอิสระและไม่ผูกพันกับระเบียบราชการมากเกินไป และมีส่วนช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้นเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของอิวาลดี บุรีกุล และคณะ (Bureekul, et. al, 2012) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ

2.2 ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด และปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ต้องขึ้นอยู่กับระบบราชการ ซึ่งหากนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความเปิดกว้างจะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยการกำหนดกิจกรรมและปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมเนื่องจากสามารถกำหนดเงื่อนไข/เวลาในการทำงานเองได้ และส่งผลให้การร่วมกิจกรรมของ ศส.ปชต. ไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล รวมถึงสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงาน และผลประโยชน์ที่จะได้รับให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน/หมู่บ้านได้ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของศรีณู หมั่นทรัพย์ (2555) ซึ่งได้สรุปถึงปัจจัยของการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ประชาชนว่าประกอบด้วย ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมว่า ชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับสิ่งที่คาดหวังไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะในการเปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมโดยมีการกำหนดเวลาที่แน่ชัด และมีการกำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

2.3 ปัจจัยภายในบุคคล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยดังกล่าว เป็นแรงขับเคลื่อนที่เกิดจากแรงจูงใจหรือความต้องการในด้านต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่ของจิตวิทยาแล้ว การเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มีบทบาทในการพัฒนาอย่างเต็มตามความสามารถ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนของ McClosky (1968) ที่ได้อธิบายถึงปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (Psychological Variables) ว่าเป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของตนเอง อาทิ เช่น ต้องการมีอำนาจต้องการแข่งขัน ต้องการความสำเร็จ ต้องการไปสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการเงินทอง ศักดิ์ศรี ต้องการสถานภาพที่สูงขึ้น ต้องการการยอมรับจากสังคมเหล่านี้ เป็นต้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณู หมั่นทรัพย์ (2555) ซึ่งได้สรุปถึงปัจจัยของการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ประชาชนว่าประกอบด้วย ตัวแปรแรงจูงใจภายในบุคคลเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนายการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ในเชิงนโยบาย (Policy) ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 6 ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยที่มาจากทางราชการ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด ปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม และปัจจัยภายในบุคคล ไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลสำเร็จในการนำแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางการประชาธิปไตยในท้องถิ่นพื้นที่เขตจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

เอกสารอ้างอิง

- ปรมต วรรณบวร, สุรพร สุยะพรหม และบุษกร วัฒนบุตร. (2560). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสังคมปริทรรศน์*, 6(2), 85-100.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2559). *คู่มือวิทยากรหลักสูตรการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้การออกเสียงประชามติ พ.ศ.2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สภาผู้แทนราษฎร.
- Abowitz, K. and Harnish, J. (2006). Contemporary Discourses of Citizenship. *Educational Research*, 76(4), 653–690.
- Bureekul, T., Saengmahamat, R., Merieau, E. and Volpe, M. (2012). *Citizenship in Thailand*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing*. (5th ed). New York: Harper and Row.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. (2009). *Statistical Power Analyses Using G*Power 3.1: Tests for Correlation and Regression Analyses*. *Behavior Research Methods*, 41, 1149-1160.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a Definition of Mixed Methods Research. *Journal of Mixed Methods Research*, 7(2), 112-133.
- McClosky, H. (1968). "Political Participation" in *The International Encyclopedia of the Social Science*, 12. New York: McMillan.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล Effecting to Performance of Sub-District Health Promotion Hospital.

จินตนา กำแพงศิริชัย¹ และประสิทธิ์ คุณรัตน์²
Jintana Kampaengsirichai¹ and Prasit Kunurat²

Received: 2 September 2020
Revised: 16 September 2020
Accepted: 23 September 2020

¹นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
²อาจารย์ ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
¹Doctoral Student of in Public Administration Program the Faculty of Humanities & Social sciences Khon kaen University
²Lecturer from in Public Administration Program the Faculty of Humanities & Social sciences Khon kaen University
Corresponding Author E-mail: jintana.ka@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับบริการสุขภาพที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 8 จำนวน 315 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงและคำนวณขนาดตัวอย่างโดยวิธีของ Alabama Richard G. Lomax (2010, p.42) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Stepwise Method) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ และการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.770$ $p\text{-value}<0.01$) และผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่ามีตัวแปร 7 ปัจจัย ได้แก่ (1) พฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ (2) การรับรู้คุณภาพการบริการ (3) การจัดการองค์กร (4) จิตวิทยาสังคม (5) เทคโนโลยีการแพทย์ (6) การปฏิบัติงานตามภาระกิจหลัก และ (7) เศรษฐกิจ-สังคม ร่วมกันทำนายระดับสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภาพรวมตัวแปรต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{ value} < 0.05$) ตัวแปรทั้ง 7 สามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภาพรวมตัวแปรต้น ได้ร้อยละ 84.4 ($R^2 = 0.844$)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

Well being of people who living in the country is very important That administrators must provide public services that can truly meet the health needs of people Any public service from the government will be successful. And has a truly valuable performance for service user. This Research aims to study the factors that have an effect on the performance Quality and valuable to the community of Tambon Health Promotion Hospital in Region 8 is a quantitative research for population studies, including people who receive services at the Tambon Health Promotion Hospital. Using a random sampling method specifying

the sample size by the method (Alabama Richard G. Lomax, 2010: 42) calculated from the number of research variables, 21 variables X 15 times of variables The sample size is 315. Sample The level of statistical significance 0.05 The study found that a variant of 7 variants from 11 variables such as behavioral health care utilization, the Quality services awareness, Social Psychology, Economic–society, management, medical technology and operating workload to predict the achievement of performance quality to the community of Tambon Health Promotion Hospital. The statistically significant p value <0.05) of the 7 variables can explain the variation of factors that influence the quality and performance of the community of the Tambon Health Promotion Hospital, 81.5 %. ($R^2 = 0.815$)

Keyword: Achievement, Tambon Health Promotion Hospital

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมการเมือง นโยบายใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงที่ต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตและสุขภาพของมวลมนุษย การดำรงอยู่ของประชากรที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งด้านการบริหาร การให้บริการ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการบริหารกระบวนการดำเนินงาน การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการสรรหาบุคลากรที่จะเข้าร่วมองค์กร การรักษากำลังบุคลากรในองค์กรของตนไว้ การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้รับผิดชอบงานในองค์กรทำงานให้องค์กรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพการที่องค์กรต่าง ๆ ระดมหาเทคนิคที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเหล่านี้มาพัฒนาองค์กรเพื่อจุดหมายเดียวกันคือ มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายขององค์กรที่เน้นผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ นอกจากวิธีการหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่องค์กรนำมาใช้นั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่อาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ อีกด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้นพบว่าทั้งทางด้านกระบวนการด้านสมรรถนะ ด้านแรงจูงใจ ด้านบุคลากร ด้านความผูกพันกับองค์กร ด้านความก้าวหน้า และด้านการทำงานเป็นทีม (ฐิตินรา อัครภาณุวัฒน์, ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ และวรางคณา จันทร์คง, 2555; อ่างในบุบผชาติ อุไรรักษ์และสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2557) นอกจากนี้ Takalani Rhoda Luhailima (2014) กล่าวถึงปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการทำงานของพนักงานในโรงพยาบาลว่ามีทั้งปัจจัยภายนอกได้แก่สภาพแวดล้อมในที่ทำงานและบริเวณสำหรับพักผ่อนระหว่างการทำงาน และปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้ในสายงานของตนและความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน Mohanty R.P.Santhi K.and Haripriya C. (1996) ได้นำเสนอแบบจำลองในการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการระบบบริหารคุณภาพ ใน health care systems (Total Quality Management: TQM) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการระบบคุณภาพ TQM ให้เกิดผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กร ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและทางด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ การที่จะทำให้คนพัฒนาในอาชีพของตนได้นั้น การจัดการในองค์กรมีส่วนสำคัญของการก้าวหน้าในอาชีพ (C. Holtschlag, A. Masuda, B.S. Reiche, et al., 2019)

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลในการยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน การวางรากฐานให้ระบบหลักประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรในทุกภาคส่วนอย่างมีคุณภาพ บูรณาการข้อมูลระหว่างทุกระบบหลักประกันสุขภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านบริการสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข โดยเน้นการป้องกันโรค และการสร้างกลไกการจัดการสุขภาพในระดับเขตให้มากขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) กระทรวงสาธารณสุขจึงมีแผนการปฏิบัติงานที่มีการจัดบริการเพื่อดูแลสุขภาพประชาชนทุกกลุ่มแบบผสมผสานเป็นองค์รวมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับบุคคลครอบครัวและชุมชน อาจกล่าวได้ว่าการมุ่งผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบล ประกอบด้วยปัจจัยหลายด้านเพื่อลดการเข้าไปใช้บริการจากโรงพยาบาลในอำเภอ หรือโรงพยาบาลจังหวัด ซึ่งการเข้าถึงบริการเป็นไปด้วยความลำบากสร้างภาระให้กับประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาลที่ต้องการเข้ารับการรักษาอีกด้วย (พิมพ์ขวัญ บุญกลม, 2557)

ดังนั้น การปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ผ่านมาได้มีการติดตามประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การประเมิน ด้านสมรรถนะองค์กร การบริหารองค์กร การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและด้านสุขภาพประชาชน เป็นหลัก (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) การพัฒนาหน่วยงานด้านสาธารณสุขดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นระยะ ตลอดจนการสร้างการยอมรับจากบุคคลภายนอกจุดเน้นหนักองค์การประกันคุณภาพอยู่ที่กระบวนการปฏิบัติงานและผลผลิต (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545, น. 6-9) ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขเองได้ปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิ มาอย่างต่อเนื่อง ตามข้อกำหนด ของกระทรวงสาธารณสุขนั้น ผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการให้บริการสาธารณะ เป็นสิ่งที่องค์กรที่ให้บริการสาธารณะ ด้านสุขภาพคำนึงถึงมากที่สุด เพื่อที่จะให้การบริการที่มีคุณค่าต่อประชาชน และเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า จุดประสงค์เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานขององค์กรที่มีการยกระดับด้านการบริหารและการบริการ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหลักของกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่ ในภาพรวมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 8 มีผลการประเมินสูงกว่าภาพรวมทั้งประเทศ ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานนั้นมีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชน เพียงไร บริการสาธารณะที่รัฐจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่ เพื่อที่จะนำผลการวิจัยนี้มาพัฒนาการให้บริการที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของ รพ.สต. และขยายผลไปยังเขตสุขภาพอื่น ๆ เพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทยทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้รับบริการสุขภาพที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 8 จำนวน 315 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงและคำนวณขนาดตัวอย่างโดยวิธีของ Alabama Richard G. Lomax (2010, p.42)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ตอน ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 315 คน

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา

5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูง

ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.770$ $p\text{-value}<0.01$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ (X10) ($r=0.828$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านเศรษฐกิจ-สังคม (X7) ($r=0.823$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านพฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ (X9) ($r=0.814$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านจิตวิทยาสังคม (X11) ($r=0.810$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ (X4) ($r=0.797$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านภาวะสุขภาพ (X8) ($r=0.796$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านหลักการให้บริการสาธารณะ (X5) ($r=0.790$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านเทคโนโลยีการแพทย์ (X6) ($r=0.720$ $p\text{-value}<0.01$) ด้านการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก (X2) ($r=0.716$ $p\text{-value}<0.01$) และด้านทักษะเจ้าหน้าที่ (X3) ($r=0.711$ $p\text{-value}<0.01$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับด้านการจัดการองค์กร (X1) ($r=0.669$ $p\text{-value}<0.01$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีต่อการปฏิบัติงานและผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ปัจจัยที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P - value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยโน้มนำ			
1) ด้านการจัดการองค์กร (X1)	0.669**	<0.01	ปานกลาง
2) ด้านการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก (X2)	0.716**	<0.01	สูง
3) ด้านทักษะเจ้าหน้าที่ (X3)	0.711**	<0.01	สูง
4) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ (X4)	0.797**	<0.01	สูง
5) ด้านหลักการให้บริการสาธารณะ (X5)	0.790**	<0.01	สูง
6) ด้านเทคโนโลยีการแพทย์ (X6)	0.720**	<0.01	สูง
ปัจจัยสนับสนุน			
7) ด้านเศรษฐกิจ-สังคม (X7)	0.823**	<0.01	สูง
8) ด้านภาวะสุขภาพ (X8)	0.796**	<0.01	สูง
9) ด้านพฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ (X9)	0.814**	<0.01	สูง
10) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ (X10)	0.828**	<0.01	สูง
11) ด้านจิตวิทยาสังคม (X11)	0.810**	<0.01	สูง
รวม	0.770**	<0.01	สูง

ผลการวิเคราะห์หัตถดอยพหุคูณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่ามีตัวแปร 7 ปัจจัยได้แก่ (1) พฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ (2) การรับรู้คุณภาพการบริการ (3) การจัดการองค์กร (4) จิตวิทยาสังคม (5) เทคโนโลยีการแพทย์ (6) การปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก และ (7) เศรษฐกิจ-สังคม ร่วมกันทำนายระดับสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภาพรวมตัวแปรต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{ value} < 0.05$) ตัวแปรทั้ง 7 สามารถอธิบายการผันแปรของ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภาพรวมตัวแปรต้น ได้ร้อยละ 84.4 ($R^2 = 0.844$)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.770$ $p\text{-value}<0.01$) และผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่ามีตัวแปร 7 ปัจจัยได้แก่ (1) พฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ (2) การรับรู้คุณภาพการบริการ (3) การจัดการองค์กร (4) จิตวิทยาสังคม (5) เทคโนโลยีการแพทย์ (6) การปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก และ (7) เศรษฐกิจ-สังคม ร่วมกันทำนายระดับสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภาพรวมตัวแปรต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{ value} < 0.05$) ตัวแปรทั้ง 7 สามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภาพรวมตัวแปรต้น ได้ร้อยละ 84.4 ($R^2 = 0.844$)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ (Behavior) พฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพคือการเปลี่ยนแปลงแหล่งบริการสุขภาพจากแหล่งหนึ่งไปอีกแหล่งหนึ่ง โดยมีหลักว่า แหล่งบริการใดจะเสียค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นเชิงสังคมและเศรษฐกิจน้อยที่สุด นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้แหล่งสุขภาพของรัฐจะมีมากขึ้นเมื่อการเจ็บป่วยมีระยะเวลานานออกไปเนื่องจากทราบดีว่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของโรงพยาบาลภาครัฐ เสียน้อยกว่าเอกชน การศึกษา อาชีพ และชั้นทางสังคมทั้งสามมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสุขภาพ สอดคล้องกับอดิญาณ์ ศรีเกษตร และเพ็ญศรี ทองเพชร (2559) ปัจจัยภายในตัวบุคคลปัจจัยระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อมระดับองค์กร ปัจจัยด้านชุมชน การคมนาคม การขนส่ง รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับสุขภาพ (Brown SL., 2011) การออกกำลังในสถานที่ทำงาน การส่งเสริมการออกกำลังกายในผู้สูงวัย เหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพทั้งสิ้น
2. การรับรู้คุณภาพการบริการ (Perception) การรับรู้คุณภาพการบริการจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเข้าไปรับบริการไม่ว่าจะเป็นบริการด้านสุขภาพ บริการความสะดวกอื่น ๆ ที่จัดให้ประชาชนจะด้วยการจัดหาให้จากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชน ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติด้านคุณภาพและผลกระทบต่อผลลัพธ์คุณภาพด้านการดูแลสุขภาพขององค์กรและความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Mahour Mellat Parasta, Davood Golmohammadib, 2019) บริการสุขภาพลักษณะการให้บริการหากเปรียบเป็นสินค้า ก็เป็นสินค้าที่มีลักษณะมีรูปธรรมและนามธรรม รูปธรรมของสินค้าบริการสุขภาพได้แก่รูปลักษณะที่มองเห็นได้จากภายนอก ซึ่ง การให้บริการที่มีคุณภาพ จะต้องประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญที่ผู้ให้บริการและสถานที่ให้บริการพึงมีไว้เป็นหลักการเบื้องต้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541, น.216) ความสำคัญกับการรับรู้คุณภาพการบริการเช่นเดียวกันกับ การวัดคุณภาพบริการที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้อย่างกันอย่างแพร่หลาย การพัฒนาในการประเมินคุณภาพของการให้บริการ จากการรับรู้ของผู้เข้ารับบริการ สามารถพัฒนาตัวแบบ SERVQUAL (ซีแอมล์ พาราสุรามา และคณะ, 1985) เพื่อวัดความคาดหวังและการรับรู้ของผู้ให้บริการและหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างคุณภาพการให้บริการร่วมด้วย
3. การจัดการองค์กร (Management) ในงานวิจัยนี้พบว่าการจัดองค์กรมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานระดับปานกลาง การขับเคลื่อนองค์กรให้มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่มีภาวะหยุดนิ่ง (Dynamic) มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการ

จัดสรรทรัพยากรทั้งทางด้านบุคลากร การเงิน โครงสร้างกายภาพ รวมถึงการประสานงานในองค์กร Bateman and Snell (2009, p. 290) ทั้งนี้เพื่อที่จะสนับสนุนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายองค์กร การจัดการงานตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย (Antonia Lampaki, Vassilis Papadakis, 2018) การมอบหมายงาน และการรายงานร่วมด้วย การประสานระหว่างองค์กรขององค์กรที่เป็นหน่วยงานวิชาชีพใด ๆ จะส่งผลถึงการปฏิบัติงานร่วมด้วย (Ping Lu a, Xiangyang Cai a, Zhuping Wei b, Yinqiu Song c, Jianlin Wu. (2019) ในส่วนของการจัดองค์การของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หากมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรและเป็นไปตามกระบวนการการจัดองค์การ ย่อมส่งผลถึงการบริการที่เป็นหน้าที่หลักขององค์กรที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะด้านสุขภาพประชาชนได้ด้วยเช่นกัน สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2548) ได้กล่าวถึงทฤษฎีองค์การว่าเป็นการศึกษาถึงวิธีการกำหนดหน้าที่ขององค์การว่าส่งผลกระทบต่อบุคลากรที่ทำงานในองค์การอย่างไร และส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไรในระหว่างการทำงานในองค์การเหล่านั้น นอกจากนี้มีงานวิจัยที่สนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ C. Holtschlag, A. Masuda, B.S. Reiche, et al. (2019) ที่ได้ศึกษาความสำคัญของการจัดการองค์กรต่อผลการปฏิบัติงานซึ่ง ซึ่งพบว่าการจัดการองค์กรและการปฐมนิเทศผู้ที่รับเข้ามาทำงานในครั้งแรกเริ่มต้นดี ย่อมส่งผลถึงการลาออกของพนักงานลดลงและการทำงานได้ผลงานมากขึ้น นอกจากนี้ วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ (2560) ได้ศึกษาภาระงานและผลิตภาพกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ในภาพรวมการทำงานของบุคลากรใน รพ.สต. ใช้เวลาส่วนใหญ่กับงานรักษาพยาบาลอยู่ที่ร้อยละ 60-70 มากกว่างานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคซึ่งเป็นภารกิจหลักของรพ.สต. และยังมีความขาดแคลนกำลังคนเมื่อเทียบกับภาระงาน อัตราากำลังบุคลากรที่มีในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับกรอบอัตรากำลังอีกด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดองค์กรนั่นเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควร กำหนดกรอบและภารกิจหลักแก่ รพ.สต. ให้ชัดเจนการจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอและมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพประชาชนอย่างแท้จริง โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในการยกระดับจากสถานีนามมายมาเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรคำนึงถึงความเข้าใจในความหมายของคำที่ใช้แทน ส่วนใหญ่ประชาชนเข้าใจคำว่า โรงพยาบาล คือหน่วยงานที่ต้องมีแพทย์ประจำ มีเครื่องมือแพทย์ครบตามต้องการสามารถเข้ารับการรักษาทันทีโดยไม่ต้องไปรอคิวที่โรงพยาบาลศูนย์ แต่การเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่เข้าไปรับบริการสุขภาพเบื้องต้น และเพื่อการส่งต่อเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีนโยบายในการนำนวัตกรรมใหม่ เช่น “Telecare Clinic” หรือ เทเลเมดิซีน เข้ามาใช้ในการบริการสุขภาพกับประชาชนที่อยู่ห่างไกล หรือผู้ป่วยที่ต้องเดินทางมาเพื่อรับการรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์ เพื่อลดจำนวนการเดินทางของประชาชนเพื่อการเข้ามารับบริการ และเพื่อลดความแออัดของจำนวนผู้ป่วยที่เข้ามารับการรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้คำแนะนำข้อสังเกตต่าง ๆ แก่ไขและปรับปรุงงานวิจัยตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดกระบวนการวิจัย ทำให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตและคณะศึกษาศาสตร์ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการจัดการสอนและหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข .(2558). *แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี*. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.
- บุบผชาติ อุไรรักษ์ และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ .(2557). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพบริการสุขภาพของบุคลากรทาง
การแพทย์ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(2), 144-158.
- วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ. (2560). *การศึกษาภาระงานและผลิตภาพกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล*
(รพ.สต.). สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- พิมพ์ขวัญ บุญล้อม .(2557). *ความคิดเห็นของประชาชนผู้ใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเก่า อำเภอพาน
ทอง จังหวัดชลบุรี*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- อติญาณ ศรีเกษตริน, เพ็ญศรี ทองเพชร, อุทัยวรรณ สายพัฒนา และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2547). Collinearity.
วารสารปาริชาติ, 17(1): 55-62.
- Alabama Richard G. Lomax. (2010). *Structural Equation Modeling*. Third Edition. The University of
Ohio State University.
- Antonia Lampaki, Vassilis Papadakis. (2018). The Impact of Organisational Politics and Trust in the Top
Management Team on Strategic Decision Implementation Success: A Middle-Manager's
Perspective, *European Management Journal* (2018), doi: 10.1016/j.emj.
- Brown SL. (2011). *Using a social-ecological model to examine obesity interventions* [Dissertation]. Iowa:
Iowa state University;
- C. Holtschlag, A. Masuda, B.S. Reiche, et al., (2019). Why do millennials stay in their jobs? The roles of
protean career orientation, goal progress and organizational career management. *Journal of
Vocational Behavior*. 5 (2019): 86–104.
- Mahour Mellat Parasta, Davood Golmohammadib .(2019). Quality management in healthcare
organizations: Empirical evidence from the baldrige data. *International Journal of Production
Economics USA*, 216 (2019) 133–144.
- Ping Lu a, Xiangyang Cai a, Zhuping Wei b, Yinqiu Song c, Jianlin Wu. (2019). Quality management practices
and inter-organizational project performance: Moderating effect of governance mechanisms.
ScienceDirect. International Journal of Project Management: 37,(855– 869)

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Competency Development Model of Support Line Personnel of Rajabhat

Maharakham University.

ลำดวน ดวงคทา¹ และสมาน ศรีสะอาด²
Lumduan Duangkhamtha¹ and Samarn Srisa-ard²
กองบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Personnel Management Division Rajabhat Maharakham University

Corresponding Author E-mail: lamduan.rmu@gmail.com

Received: 9 September 2020

Revised: 19 September 2020

Accepted: 25 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2. เพื่อการสำรวจลำดับของความต้องการได้รับการพัฒนาจากบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3. เพื่อจัดอบรมสายสนับสนุนตามหลักสูตรฝึกอบรม เพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 4. เพื่อศึกษาติดตามและประเมินผลตามหลักสูตรฝึกอบรมการเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 หลักสูตร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน สังกัดคณะ สำนัก สถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 261 คน ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.14$) 2) ความต้องการได้รับการพัฒนาจากบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย 2.1) ด้านงานวิจัย 2.2) ด้านการวางแผนงาน 2.3) ด้านการประสานงาน 2.4) ด้านการคิดวิเคราะห์ ลำดับของความต้องการพัฒนา 2.5) ด้านการปฏิบัติการ 2.6) ด้านการบริการ 3) การจัดอบรมสายสนับสนุนตามหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ 3.1) หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยแบบ R to R (Routine to Research) 3.2) หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ 3.3) หลักสูตรการพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา และ 4) การประเมินผลตามหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 4.1) การพัฒนางานประจำสายสนับสนุนวิชาการ สูงงานวิจัย โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.29$) 4.2) การพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.36$) และ 4.3) การพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.48$)

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาสมรรถนะ, บุคลากรสายสนับสนุน

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the condition and development desire of competency of the support line personnel of Rajabhat Maharakham University The sample was 261 support line persons. The instrument was the five-rating scale questionnaire 2) To make the curriculums for developing the performance competency. 3) To organize and evaluate the project of developing the performance competency The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation. The quality data was

analyzed by content analysis. The research results were found as follows; 1. The performance competency of support line persons as overall was at high level, ranking mean from highest to lowest namely; the service, the critical thinking, the coordinating, the planning and the research respectively 2. The development desire of competency of the support line personnel was ranking from highest to lowest; the research, the planning, the coordinating, the critical thinking, the operating, and the service respectively 3. The development curriculum of performance competency of the support line personnel were 3 curriculums were; (1) the competency development in the line of Routine to Research, (2) the competency development on the strategy operating planning, (3) the competency development on the coordination arts of 360 degrees. 4. The operation results of developing the performance competency project found overall was high level, ranking mean highest to lowest (1) the competency development on the coordination arts of 360 degrees ($\bar{x}=4.48$) (2) The competency development on the strategy operating planning ($\bar{x}=4.36$) (3) The competency development in the line of Routine to Research ($\bar{x}=4.29$).

Keywords: Model, Competency development, Support Personnel

บทนำ

ปัจจุบัน การบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการโดยออกนอกระบบราชการ หลายสถาบัน และหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรอยู่รอดคือทรัพยากรบุคคล ที่จะนำพานโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผล อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีการกิจโดยรวม ในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากร มนุษย์ของประเทศให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (นิสดารัก เวชยานนท์, 2549) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ จึงสามารถเชื่อมโยงการจัดการผลการ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร และณัฐวุฒิ โรจนันันตติกุล, 2550) การเปลี่ยนแปลงในยุคกระแส โลกาภิวัตน์ และสภาพการแข่งขันที่มีความรุนแรงทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นและ ขณะเดียวกันสามารถมองเห็นโอกาสที่ดีขึ้น ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้ทุกองค์กรจะต้องมีการปรับตัว และสร้างภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลง โดยการมองหาแนวทางในการพัฒนาที่จะสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ใน ปัจจุบันการบริหารจัดการภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” (Human Capital) เพราะมนุษย์ เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดาทรัพยากรในกระบวนการผลิต เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรที่ไปควบคุมและใช้ ทรัพยากรตัวอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์ต้องได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานให้เกิดความเชี่ยวชาญและต่อเนื่อง ส่งผลให้ องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเรียกคุณลักษณะที่เหมาะสมว่าสมรรถนะ (Competency) องค์กรใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และสามารถพัฒนาสมรรถนะให้ได้ผล งานที่โดดเด่น ย่อมทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติงาน บรรลุวัตถุประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จึงได้ปรับปรุงระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทน ใหม่ แล้วจัดตำแหน่งต่าง ๆ รวมเป็นกลุ่มงาน แล้วกำหนดคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม (สมรรถนะ) ประจำกลุ่มงานต่าง ๆ เพื่อใช้ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม (สมรรถนะ) ในการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำกลุ่มงาน (Functional Competency) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ข้าราชการ

ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น จึงทำให้สมรรถนะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลในระบบราชการมากขึ้น (สุมาลี แสงสว่าง, 2550) นอกจากนี้การพัฒนาศักยภาพ จะต้องคำนึงถึงกรอบพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 72 ที่บัญญัติไว้ว่า “ให้ส่วนราชการมีหน้าที่ดำเนินการให้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิต มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติราชการให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนดเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องพัฒนาศักยภาพ ให้มีคุณภาพและศักยภาพ ให้ทันต่อสถานการณ์ของ” ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา, 2556)

ข้อมูลจากแผนพัฒนาศักยภาพ ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2555-2559 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรและการประเมินคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารบุคลากร พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมี จุดอ่อน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่เหมาะสมหรือสมรรถนะ (Competency) ขึ้นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน คือ ความรู้ ทักษะและความสามารถ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวเป็นสมรรถนะพื้นฐานของทุกกลุ่มงาน ดังจะเห็นได้จาก การเสนอแนะให้มีการพัฒนาทักษะ และความเข้าใจในการจัดทำแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล และการวางแผนในการพัฒนาดตนเอง ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสำคัญการนำผลการปฏิบัติงาน มาใช้ในการประเมินผลเท่าที่ควร ทำให้บุคลากรไม่ให้ความสำคัญ จึงเป็นสาเหตุทำให้ไม่เข้าใจระบบประเมิน แนวทางส่งเสริมและแผนพัฒนาศักยภาพ ในระดับคณะและหน่วยงาน ทิศทางยังไม่ชัดเจนและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพให้ตรงตามคุณลักษณะงาน และการรองรับการเปลี่ยนแปลง ขาดทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดทักษะและความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น (กองบริหารงานบุคคล, 2556)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ส่งผลให้บุคลากรสายสนับสนุนจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และปรับปรุงกระบวนการทำงาน ตลอดจน การพัฒนาองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในการสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้ง เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้มีข้อมูลรูปแบบพัฒนาสมรรถนะของสายสนับสนุนให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อการสำรวจลำดับของความ ต้องการได้รับการพัฒนาจากบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. เพื่อจัดอบรมสายสนับสนุนตามหลักสูตรฝึกอบรม เพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาติดตามและประเมินผลตามหลักสูตรฝึกอบรมการเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 หลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน สังกัดคณะ สำนัก สถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม 22 หน่วยงาน 261 คน ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์กับโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา และการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978) ได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.977 และการวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยจำแนกผลการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน และอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริการ ($\bar{x}=4.28$) ด้านการปฏิบัติการ ($\bar{x}=4.25$) ด้านการคิดวิเคราะห์ ($\bar{x}=4.24$) ด้านการประสานงาน ($\bar{x}=4.21$) ด้านการวางแผนงาน ($\bar{x}=4.13$) และ ด้านงานวิจัย ($\bar{x}=3.73$) ตามลำดับ

2. เพื่อการสำรวจลำดับของความต้องการได้รับการพัฒนาจากบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับของสมรรถนะที่สมควรได้รับการพัฒนาพร้อมกับลำดับของความต้องการได้รับการพัฒนา ดังนี้

2.1 ด้านงานวิจัย ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจระเบียบวิธีวิจัยโดยกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยได้ ($\bar{x}=6.20$) การพัฒนาความรู้ที่เกิดจากการวิจัยมาพัฒนาองค์กร ($\bar{x}=5.32$) การดำเนินการวิจัยได้ตามหลักวิชาการ ($\bar{x}=5.30$) การนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการทำงานในองค์กร ($\bar{x}=4.53$) การถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการวิจัยให้ผู้อื่นได้ ($\bar{x}=4.49$) การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ($\bar{x}=4.08$) การพัฒนาผลการวิจัยได้รับการอ้างอิงในฐานะข้อมูลระดับชาติหรือนานาชาติ ($\bar{x}=3.62$) การพัฒนางานวิจัย จนเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่จนได้รับรางวัล ($\bar{x}=2.93$)

2.2 ด้านการวางแผนงาน ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน ($\bar{x}=5.94$) การใช้ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ($\bar{x}=5.34$) การวางแผนเชิงกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=5.22$) การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น ($\bar{x}=5.10$) การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย ($\bar{x}=4.70$) การพัฒนาระบบการติดตามผลการปฏิบัติงานให้ทั่วถึง ($\bar{x}=4.30$) การถ่ายทอดความรู้/ทักษะการบริหารจัดการองค์กรไปสู่ผู้อื่นได้ ($\bar{x}=3.37$) การเป็นแบบอย่างของการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}=2.82$)

2.3 ด้านการประสานงาน ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}=6.16$) ความเข้าใจถึงข้อมูลประเด็นปัญหาการประสานงาน ($\bar{x}=5.93$) การกระตุ้นส่งเสริมระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=5.38$) ความสามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน ($\bar{x}=4.25$) การปรับเปลี่ยนวิธีการประสานงานได้อย่างเหมาะสมจนเกิดผลดีกับทุกฝ่าย ($\bar{x}=4.15$) การติดตามผลการสื่อสารภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ($\bar{x}=3.90$) ความยืดหยุ่นผ่อนปรนในการประสานงาน ($\bar{x}=3.82$) การถ่ายทอดหรือเป็นแบบอย่างการประสานงานได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}=3.28$)

2.4 ด้านการคิดวิเคราะห์ ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=4.66$) การวิเคราะห์สืบเสาะหาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}=4.65$) การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบงานที่ติดต้ององค์กร ($\bar{x}=4.56$) การริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่รับผิดชอบ ($\bar{x}=4.48$) แนวทางนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนางานของตนเองหรือหน่วยงานให้ดีขึ้น ($\bar{x}=4.01$) การพัฒนาระบบการวิเคราะห์/การสืบเสาะหาข้อมูลจนเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย ($\bar{x}=3.37$) การให้คำแนะนำหรือถ่ายทอดทักษะการวิเคราะห์ให้ผู้ร่วมงานได้ ($\bar{x}=3.80$)

2.5 ด้านการปฏิบัติการ ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบบงานขององค์กร ($\bar{x}=4.94$) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.54$) การพัฒนาระบบงานเพื่อเปลี่ยนแปลงแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x}=4.31$) การนำวิทยาการสมัยใหม่มาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.24$) การปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบจนเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในหน่วยงาน การคิดค้นนวัตกรรมเพื่อเปลี่ยนระบบงานของมหาวิทยาลัย ($\bar{x}=3.53$) การเป็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x}=2.93$)

2.6 ด้านการบริการ ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ การให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพจนผู้รับบริการมีความพึงพอใจ ($\bar{x}=5.22$) ความรู้/ความเข้าใจในบทบาทที่ครบทุกเป็นอย่างดี ($\bar{x}=5.19$) การใช้ศิลปะและทักษะการติดต่อสื่อสารอย่างดี ($\bar{x}=4.22$) การคิดพัฒนารูปแบบการบริการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ ($\bar{x}=4.13$) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการให้บริการให้ดีขึ้น ($\bar{x}=3.54$) การถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการให้บริการแก่ผู้อื่นได้ ($\bar{x}=3.33$) การนำพาหน่วยงานไปสู่การเป็นตัวอย่างด้านบริการที่เป็นเลิศระดับมหาวิทยาลัย ($\bar{x}=2.92$)

3. เพื่อจัดอบรมสายสนับสนุนตามหลักสูตรฝึกอบรม เพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรฝึกอบรมที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยแบบ R to R (Routine to research) 2) หลักสูตรฝึกอบรมที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ และ 3) หลักสูตรฝึกอบรมที่ 3 การพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา

4. เพื่อศึกษาติดตามและประเมินผลตามหลักสูตรฝึกอบรมการเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 หลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย

4.1 การพัฒนางานประจำสายสนับสนุนวิชาการ สูงงานวิจัย โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.29$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านคุณภาพหลักสูตร ($\bar{x}=4.45$) ด้านวิทยากร ($\bar{x}=4.44$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{x}=4.30$) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{x}=4.27$) สถานที่ฝึกอบรม ($\bar{x}=4.16$) และด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{x}=4.15$) ตามลำดับ

4.2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 5 ด้าน และระดับมาก จำนวน 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านวิทยาการ ($\bar{x}=4.58$) ด้านคุณภาพหลักสูตร ($\bar{x}=4.47$) ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{x}=4.36$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{x}=4.35$) ด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{x}=4.25$) และด้านสถานที่ฝึกอบรม ($\bar{x}=4.17$) ตามลำดับ

4.3 การพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.48$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านคุณภาพหลักสูตร ($\bar{x}=4.58$) ด้านวิทยาการ ($\bar{x}=4.57$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{x}=4.48$) ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{x}=4.45$) ด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{x}=4.44$) ด้านสถานที่ฝึกอบรม ($\bar{x}=4.34$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า สมรรถนะของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน และอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริการ ($\bar{x}=4.28$) ด้านการปฏิบัติการ ($\bar{x}=4.25$) ด้านการคิดวิเคราะห์ ($\bar{x}=4.24$) ด้านการประสานงาน ($\bar{x}=4.21$) ด้านการวางแผนงาน ($\bar{x}=4.13$) และ ด้านงานวิจัย ($\bar{x}=3.73$) ตามลำดับ

2. เพื่อการสำรวจลำดับของความต้องการได้รับการพัฒนาจากบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับของสมรรถนะที่สมควรได้รับการพัฒนาพร้อมกับลำดับของความต้องการได้รับการพัฒนา ได้แก่ 2.1 ด้านงานวิจัย ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจระเบียบวิธีวิจัยโดยกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยได้ ($\bar{x}=6.20$) การพัฒนาความรู้ที่เกิดจากการวิจัยมาพัฒนาองค์กร ($\bar{x}=5.32$) การดำเนินการวิจัยได้ตามหลักวิชาการ ($\bar{x}=5.30$) การนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการทำงานในองค์กร ($\bar{x}=4.53$) การถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการวิจัยให้ผู้อื่นได้ ($\bar{x}=4.49$) การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ($\bar{x}=4.08$) การพัฒนาผลการวิจัยได้รับการอ้างอิงในฐานะข้อมูลระดับชาติหรือนานาชาติ ($\bar{x}=3.62$) การพัฒนางานวิจัย จนเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่จนได้รับรางวัล ($\bar{x}=2.93$) 2.2 ด้านการวางแผนงาน ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน ($\bar{x}=5.94$) การใช้ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ($\bar{x}=5.34$) การวางแผนเชิงกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=5.22$) การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น ($\bar{x}=5.10$) การออกแบบระบบการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย ($\bar{x}=4.70$) การพัฒนาระบบการติดตามผลการปฏิบัติงานให้ทั่วถึง ($\bar{x}=4.30$) การถ่ายทอดความรู้/ทักษะการบริหารจัดการองค์กรไปสู่ผู้อื่นได้ ($\bar{x}=3.37$) การเป็นแบบอย่างของการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}=2.82$) 2.3 ด้านการประสานงาน ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}=6.16$) ความเข้าใจถึงข้อมูลประเด็นปัญหาการประสานงาน ($\bar{x}=5.93$) การกระตุ้นส่งเสริมระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=5.38$) ความสามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน ($\bar{x}=4.25$) การปรับเปลี่ยนวิธีการประสานงานได้อย่างเหมาะสมจนเกิดผลดีกับทุกฝ่าย ($\bar{x}=4.15$) การติดตามผลการสื่อสารภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ($\bar{x}=3.90$) ความยืดหยุ่นผ่อนปรนในการประสานงาน ($\bar{x}=3.82$) การถ่ายทอดหรือเป็นแบบอย่างการประสานงานได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}=3.28$) 2.4 ด้านการคิดวิเคราะห์ ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน

($\bar{x}=4.66$) การวิเคราะห์สืบเสาะหาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}=4.65$) การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบงานที่ดีต้องคร่ำ ($\bar{x}=4.56$) การริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่รับผิดชอบ ($\bar{x}=4.48$) แนวทางนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนางานของตนเองหรือหน่วยงานให้ดีขึ้น ($\bar{x}=4.01$) การพัฒนาระบบการวิเคราะห์/การสืบเสาะหาข้อมูลจนเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย ($\bar{x}=3.37$) การให้คำแนะนำหรือถ่ายทอดทอดทักษะการวิเคราะห์ให้ผู้ร่วมงานได้ ($\bar{x}=3.80$) 2.5 ด้านการปฏิบัติการ ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบบงานขององค์กร ($\bar{x}=4.94$) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.54$) การพัฒนาระบบงานเพื่อเปลี่ยนแปลงแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x}=4.31$) การนำวิทยาการสมัยใหม่มาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.24$) การปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบจนเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในหน่วยงาน การคิดค้นนวัตกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบงานของมหาวิทยาลัย ($\bar{x}=3.53$) การเป็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x}=2.93$) และ 2.6 ด้านการบริการ ลำดับของความต้องการพัฒนา ได้แก่ การให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพจนผู้รับบริการมีความพึงพอใจ ($\bar{x}=5.22$) ความรู้/ความเข้าใจในบทบาทที่ครบทุกเป็นอย่างดี ($\bar{x}=5.19$) การใช้ศิลปะและทักษะการติดต่อสื่อสารอย่างดี ($\bar{x}=4.22$) การคิดพัฒนารูปแบบการบริการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ ($\bar{x}=4.13$) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการให้บริการให้ดีขึ้น ($\bar{x}=3.54$) การถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการให้บริการแก่ผู้อื่นได้ ($\bar{x}=3.33$) การนำพาหน่วยงานไปสู่การเป็นตัวอย่างด้านบริการที่เป็นเลิศระดับมหาวิทยาลัย ($\bar{x}=2.92$)

3. เพื่อจัดอบรมสายสนับสนุนตามหลักสูตรฝึกอบรม เพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรฝึกอบรมที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยแบบ R to R (Routine to research) 2) หลักสูตรฝึกอบรมที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ และ 3) หลักสูตรฝึกอบรมที่ 3 การพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา

4. เพื่อศึกษาติดตามและประเมินผลตามหลักสูตรฝึกอบรมการเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 หลักสูตร พบว่า ประกอบด้วย 4.1 การพัฒนางานประจำสายสนับสนุนวิชาการสู่งานวิจัย โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.29$) 4.2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.36$) 4.3 การพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.48$)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยแบบ R to R (Routine to research) ทั้งนี้ R2R (Routine to Research – Research to Routine) 2R ชื่อเต็ม คือ “Routine to Research” R2R คือ “การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย” ผลลัพธ์ของ R2R ไม่ได้มุ่งหวังเพียงแค่ได้ผลงานวิจัยเท่านั้น แต่มีเป้าหมายที่จะนำผลงานวิจัย R2R ไปใช้พัฒนางานประจำนั้น ๆ ด้วย เช่น (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2556) พัฒนางานประจำที่ทำทุกวันให้เป็นผลงานวิจัย เปลี่ยนปัญหาหน้างาน ให้เป็นผลงานวิจัย R2R จึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน เพื่อพัฒนางานขับเคลื่อนองค์กร สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดย R2R มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 อย่าง คือ (1) โจทย์วิจัย R2R: ต้องมาจากปัญหาหน้างาน มาจากงานประจำที่ทำกันอยู่และต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น (2) ผู้วิจัย: ต้องเป็นผู้ทำงานประจำนั่นเอง และต้องทำหน้าที่ หลักในการวิจัยด้วย (3) ผลลัพธ์ของงานวิจัย: ต้องวัดผลได้จากตัวผู้รับบริการจากเรา หรือผู้ช่วยโดยตรง เช่น ด้านการทำงานบริการ จะช่วยลด

ขั้นตอนการทำงาน, การบริการดีขึ้น, แก้ปัญหาภาระงานที่ทำอยู่ได้ ส่วนด้านการดูแลผู้ป่วย ผลการรักษาจะดีขึ้น, ภาวะแทรกซ้อนหรือระยะเวลาในการรักษาตัวที่โรงพยาบาลลดลง เป็นต้น (4) การนำผลการวิจัยไปใช้: สามารถนำไปปรับปรุงการทำงานและการบริการให้ดีขึ้นในบริบทของแต่ละองค์กร

2. หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์นี้มีส่วนเป็นอย่างมากต่อการสร้างความเป็นผู้นำ (Leadership) หรือในการสร้างภาพลักษณ์ (Image) ที่แสดงถึงจุดเด่นของหน่วยงาน ขององค์กรหรือของธุรกิจในการวางแผนกลยุทธ์นั้น จะมีการกำหนดเป้าหมายรวมขององค์กร สำหรับการดำเนินในอนาคต ที่เรียกว่า วิสัยทัศน์ มีการคิดในเชิงรุก มุ่งเอาดี เอาเด่น เอาก้าวหน้า ก้าวไกล มุ่งเอาชนะ เอาความยิ่งใหญ่ เน้นคุณภาพ เอาความเป็นเลิศ ทั้งนี้เพราะการวางแผน (Planning) หมายถึงกระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจ ของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเอาข้อมูลข่าวสาร (Information) ในอดีตมากำหนดหรือพยากรณ์อนาคต ดังนั้นแนวคิดของการวางแผนจึงมีลักษณะเป็น “ศาสตร์” ที่ต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Information) ที่มีความแม่นยำ และเชื่อถือได้ และจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่ชัดเจน และมีความต่อเนื่องกันตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้แผน มีความรู้ และความเข้าใจที่จะสามารถนำไปปฏิบัติ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2540, น.48) ทั้งนี้การวางแผนเชิงกลยุทธ์มีประโยชน์ทุกระดับทั้งต่อผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติดังนี้ (1) ป้องกันมิให้เกิดปัญหาและความผิดพลาด หรือลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในอนาคต (2) ทำให้องค์การมีกรอบหรือทิศทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และใครทำ ทำให้นักบริหารมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ง่าย (3) ช่วยให้เกิดการประหยัดทรัพยากรทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ (4) ช่วยให้การปฏิบัติงานรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เพราะมีแผนเป็นแนวทาง “เปรียบเสมือนเรือที่มีหางเสือ” และ (5) ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ นักบริหารสามารถควบคุม ติดตามการปฏิบัติงานได้ง่าย

3. หลักสูตรการพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา ทั้งนี้ทักษะในการเป็นผู้จัดการ หรือหัวหน้างานที่สำคัญที่สุดคือ การบริหารคน เดิมทีในการให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารคนนั้น เรามักแต่คิดถึงเรื่องการบริหารลูกน้องหรือทีมงานเราเป็นสำคัญ แต่แท้จริงแล้ว ในฐานะที่เราเป็นผู้บริหารระดับต้นหรือระดับกลางในองค์กร เราจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนในทุก ๆ ระดับขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้างานเราหรือผู้บริหารในระดับที่สูงกว่าที่เราจะต้องรู้จักการวางตัวการทำงานให้ได้ตามนโยบาย อีกส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารในระดับเดียวกันที่เราจะต้องเรียนรู้ว่าจะทำงานประสานงานกับเขาอย่างไร เพื่อจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่งานของเราให้ได้มากที่สุด ซึ่งหลักสูตรนี้จะได้อธิบายครอบคลุมในการบริหารคนในทุก ๆ ทิศทางดังกล่าวซึ่งจะทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้เพิ่มพูนทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารคน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการการวิจัยครั้งนี้

จากการดำเนินการทั้งสามหลักสูตรการอบรม ได้แก่ หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยแบบ R to R (Routine to Research) หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์และหลักสูตรการพัฒนาศิลปะการประสานงานแบบสามร้อยหกสิบองศา แต่ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนยังจำเป็นต้องพัฒนาอีกหลายประการ ได้แก่ ด้านงานวิจัย ด้านการวางแผนงาน ด้านการประสานงาน ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการบริการ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควร มีการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ควร มีการศึกษาการสร้างกรอบแนวคิดสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน โดยมุ่งเน้นการศึกษาสมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารงานบุคคล. (2556). *แผนพัฒนาบุคลากร ระยะ 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร และณัฐวุฒิ โรจน์นริตติกุล. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาและสังคม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
- นิสดารักษ์ เวชยานนท์. (2549). *Competency - Based Approach*. กรุงเทพฯ: กราฟิโก ซิสเต็มส์
- พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2556). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนเครือข่ายบริการสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม*. กลุ่มงานบริหารทั่วไป โรงพยาบาลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปฏิบัติงานหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2556). *R2R Newsletter*. ฉบับปฐมฤกษ์: โครงการสนับสนุนการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยระดับประเทศ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2540). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และการระบวนการ*. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค
- สุมาลี แสงสว่าง. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับสมรรถนะหลักของบุคลากรในกรมราชทัณฑ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill Book Company

The Effect of Classroom Management Practices on Managing School Facilities in Vientiane City, Lao PDR.

Yingsan Hapha¹, Suphanee Sae Cha², Vathanavanh Sayasane³, Agung Purwa Widiyan⁴,

Kampon Khantawong⁵, Hataikan Soyngam⁶, Tevarit Sittinok⁷, Nitas Masalee⁸, and Prakittiya Tuksino⁹

^{1,2,3,4,5,6,7,8} Doctoral Student of Philosophy Program in Educational Administration, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

⁹ Instructor in Educational Measurement and Evaluation, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

Corresponding Author Email: Utcharaporn26@gmail.com

Received: 14 July 2020

Revised: 19 July 2020

Accepted: 24 July 2020

Abstract

This research aimed at exploring the effect of the classroom management of teachers on school facilities. A survey was administered to 317 teachers who work at elementary school in Vientiane city, Lao PDR. Taro Yamane's calculation was applied to determine sample size and using the Stratified Random Sampling method. The 5-rating scale was distributed to the sample. To examine the relationships between the variables, inferential statistics (Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression) were used in this research. The results found that The highest mean score of independent variables of classroom management was namely setting up rules and procedures ($\bar{x}=4.12$) followed by managing instruction ($\bar{x}=4.10$) building a positive interrelationship ($\bar{x}=4.09$) and organizing physical environment ($\bar{x}=4.05$). The lowest mean score was namely managing behaviors ($\bar{x}=4.04$). The overall mean score for classroom management was at a high average ($\bar{x}=4.08$). Meanwhile, the highest mean score of the component of school facilities was namely related to student learning ($\bar{x}=4.13$), followed by the quality is a conducive environment to student behaviors ($\bar{x}=4.07$), Facilities are maintained is related to student performance ($\bar{x}=4.02$), and The quality of school facilities is related to teacher motivation to teach ($\bar{x}=4.01$). The overall mean score for school facilities was high ($\bar{x}=4.05$). The Effect of Classroom Management Practice on Managing School Facilities in Vientiane City, Lao PDR was at a strong and positive correlation with statistically significant at the level of .01 with a very strong correlation ($r=.85$). In the context, the Setting up rules and procedures ($\beta=.46$) was the most important predictor, followed by Building a positive interrelationship ($\beta=.29$), Managing instruction ($\beta=.13$), and Managing behaviors ($\beta=.10$), respectively. The summary statistics of the estimated regression equation showed the variables for which the coefficients are statistically significant. These four independent variables of classroom management practice were successfully contributing 79.6 percent of the variance towards school facilities.

Keywords: Classroom Management, School Facilities, Multiple Regression

Introduction

Although a variety of factors influence student success in school, teachers still have a major impact on the probability of that success (Stronge, Ward, & Grant, 2011). However, the teachers nowadays are

facing different challenges with what they used to heading since the emerging of smartphone connected to the internet massively (Wagner, 2008). For instance, reveals that the matter most is currently what student can do with what they know is more important. This can be identified that teaching competency of teachers needs to be developed from time to time as students require more adequate approach to learn. It is not relevant to teach them by implementing one-way learning process in where students just listen to the teachers' instruction and memorize only to the text. In other words, teacher-centered against the opportunity for students to learn something individually.

Teaching and learning process that is very conducive for student to do is closely to the teacher's competency in managing classroom. According to Pitsoe & Letseka (2013), classroom management refers to the methods or system used to organize classroom activities, instruction, physical structure and other features time, to create a conducive and productive environment, and to minimize the behavioral problems and disruption to maximize effective teaching and learning. According to Sieberer-Nagler (2016) classroom management is intended to provide students with opportunities to learn all the things that a teacher does to organize students, space, time, and materials so that students' learning can take place. Students should be able to carry out their maximum potential, which allows students to develop appropriate behavior patterns. Teachers must deal with unexpected moment occurring during instructional time and can control student behavior, using effective classroom management strategies. That crucial moment requires classroom management skills. The Effective classroom management and positive classroom climate construction are essential goals for all teachers. Teachers are supposed to be having such a professional teaching. In the ASEAN educational context, since early 2000s, each member countries started to develop professional teacher. Including Lao PDR found out itself into two reform policies that relate to teaching competencies: First, The Teacher Education Strategy for 2006-2015 and the second, an action plan called Teacher Education Strategy and Action Plan (TESAP) that included teachers' teaching competence in managing classroom. As Keoviphone & Wibowo (2015) studied, instructional issue was based on teaching method which emphasis on memorization was heavily applied. Teachers tended to give lecturing on the content rather than the active participation from students. Child-centered approach was not well-organized among teachers. Accordingly, Students were found limited ability in problem solving skills, analytical thinking, and synthetic skills (Keoviphone et al., 2015). It was concluded that the quality of learning outcome is involved with the quality of teachers who are managing learning process in classroom (Sulisworo, Sulistyo, & Akhsan, 2017)

It is important that teachers have an in-depth understanding of the subjects that they teach. But the knowledge of subject matter alone is not sufficient to ensure that teachers will be significantly influencing and that students succeed in their learning. To be effective, teachers also must understand their students' interests and styles of learning. The knowledge base of motivation is so extensive that the crucial factor is making the best choice for a problem (Alderman, 2013). All those agenda are immediately inside the competence that is in managing classroom. As it covers elements that influence student achievement and

vice versa as teachers' performance. In addition, R. J. Marzano & Pickering (2010) mentioned that instructional roles, curriculum and classroom management as the three roles of effective and highlights that no single role by itself is sufficient to guarantee student learning. However, R. J. Marzano & Pickering (2010) pointed out that good teaching refers to a blending of classroom management strategies and interesting teaching approaches that can function and motivate students to enhance the achievement of teaching objectives.

The against background, it was a student-centered, students do not depend on their teacher all the time, the students become active participants in the learning process and the teachers must guide students, manage their activities, and direct their learning. To support that R. Marzano (2006) exclaims that effective teaching and learning cannot take place in a poorly managed classroom. Therefore, it is needed to understand that by having school facilities, teachers' classroom management determined quality of teaching and learning. This research is intended to find out the effect of classroom management on school facilities in Lao PDR.

Purposes

The main aim of this research was to explore the effect of Classroom management of teachers on school facilities In Vientiane. More specifically the research sought:

To identify the perceptions of classroom management practice and school facilities level.

To study the relationship between the perceptions of classroom management practice and school facilities level.

Research Methodology

The researchers utilized a survey questionnaire as a method to collect quantitative data. The target group was 1528 elementary teachers who worked in elementary schools in Laos. According to Taro Yamane calculation at the 95 percent confident level, the sample size was 317 elementary school teachers in Vientiane city, Laos. The samples were randomly selected as a stratified random sampling was administered to select samples size.

Survey questions in the form of a questionnaire were distributed to the 317 teachers to collect information on their perceptions on classroom management and school facilities. This method benefits in terms of describing phenomena, objects, beings, and various fields (Kaptan, 1998). Hence, it is easier to comprehend and associate concepts by dividing them into groups. Survey model is ideal for studies aiming to describe phenomena as they are (Karasar, 2007). Moreover, providing an excellent means of measuring attitudes and orientations in a large population which can, therefore, be generalized to a larger population (De Lisle, 2011).

The survey questionnaire instrument was administered in Lao language to ensure that the respondents were clear about the statements. There were 77 questions in three sections in this instrument.

Section A of the questionnaire was intended to gather information regarding demographic factors of the respondents which included information pertaining to their personal background such as age, gender, level of education, and working experience.

Section B was particularly designed by the researchers to assess the frequency of the classroom management practice. There were five components of classroom management, namely Setting up rules and procedures (8 items), building a positive interrelationship (7 items), organizing physical environment (10 items), managing instruction (8 items), and managing behaviors (12 items), giving a total of 45 items. To measure the respondents' responses toward classroom management practice, a five-point Likert scale was applied.

Section C of the instrument was used to gain information about school facilities. Four criteria of school facilities were assessed, giving a total of 32 items in Section C. This section was used to measure the conditions of school facilities such as school facilities are related to student learning, (8 items), the quality of school facilities creates an atmosphere that is related to student behavior (8 items) facilities are maintained is related to student performance (10 items), and quality of school facilities is related to teacher motivation to teach (6 items). Section C was scored using a five-point Likert scale.

This questionnaire was evaluated by several experts for comment and feedback for validation contents. The experts were selected using the criteria based on their expertise. The five experts were a professor in educational administration, two excellent teachers from elementary schools. The feedback gathered by the experts concluded that some modifications were made to the original instrument.

Pilot testing of the instrument was conducted using 25 teachers, but they were not included as part of the actual study. They were elective so that their structure and population representation were the same as in the actual study. To improve the quality of the items in the instrument, they were also asked to give suggestions and comments on the items in the instrument. Revisions were made based on the suggestions and feedback from the 25 participants. It could be concluded that the instruments were reliable and valid to use as the Cronbach alpha values indicated that all the research variables had high values ranging from .87 for classroom management and to .89 school facilities, respectively.

Descriptive statistics were determined based on the mean score and standard deviation. Furthermore, inferential statistics (Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis) were used to explain the relationships between classroom management practice and the school facilities.

Results

The perceptions of classroom management practice and school facilities level Table 1 shows the mean scores and standard deviations of the components of classroom management including setting up rules and procedures, building a positive interrelationship, organizing physical environment, managing instruction, and managing behaviors. As indicated in Table 1, the mean score for the five components of classroom management ranged from 4.08 to 4.32. The identification of the level of variables based on mean score

used the interpretation criteria proposed by Srisa-ard (2003) 4.51 to 5.00 refers to the highest level, 3.51 to 4.50 refers to the high level, 2.51 to 3.50 refers to the medium level, 1.51 to 2.50 refers to the low level, and 1.00 to 1.50 refers to lowest level.

Table 1 Mean and Standard Deviation of Independent variables (Classroom Management Practices)

No.	Independent Variables (Classroom Management Practices)	Descriptive		No.	Dependent Variable (School Facilities)	Descriptive	
		$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.
	Setting up rules and procedures	4.12	.62	1.	related to student learning	4.13	.60
	Building a positive interrelationship	4.09	.67	2.	conducive environment to student behavior	4.07	.59
	Organizing physical environment	4.05	.56	3.	related to student performance	4.02	.53
	Managing instruction	4.10	.58	4.	related to teacher motivation to teach	4.01	.52
	Managing behaviors	4.04	.70		Overall	4.05	.56
	Overall	4.08	.63				

The results of the study revealed that all the components of classroom management were at high level. Considering the first three orders, the highest was setting up rules and procedures ($\bar{x}=4.12$) The second order was managing instruction ($\bar{x}=4.10$) followed by building a positive interrelationship ($\bar{x}=4.09$) and organizing physical environment ($\bar{x}=4.05$) The lowest mean score was managing behaviors ($\bar{x}=4.04$, $SD=.70$). The overall mean score for classroom management was high ($\bar{x}=4.08$) Furthermore, the overall average mean score of school facilities was high. Considering each component of school facilities, the ranking in order from high to low was school facilities were namely related to student learning ($\bar{x}=4.13$) followed by conducive environment to student behavior ($\bar{x}=4.07$) related to student performance ($\bar{x}=4.02$), and related to teacher motivation to teach ($\bar{x}=4.01$) The mean scores ranged from 4.01 to 4.13, indicating that all four components were highly practiced. The overall mean score of school facilities was high ($\bar{x}=4.05$). The Relationship between the perceptions of classroom management practice and school facilities level.

Based the interpretation of correlation coefficients by De Vaus (2002), he suggested for the absolute value of $r = .00-.19$ referred to relationship between classroom management and school facilities was “very weak”, $.20-.39$ “weak”, $.40-.59$ “moderate”, $.60-.79$ “strong”, $.80-1.0$ “very strong”. The Pearson’s correlation coefficients between the five independents variables of classroom management and school facilities showed a significant relationship at the .01 level, with the association being strong and positive. Considering the strength of the correlation results, the ranking in order from high to low was managing instruction, setting up rules and procedures, organizing physical environment, managing behaviors, and building a positive interrelationship. The following table shows the r value and p .

Table 2 Correlation coefficient between classroom management with school facilities

No.	Independent Variables of Classroom Management Practice	<i>r value</i>	<i>p</i>
1.	Setting up rules and procedures (X_5)	0.82	.00
2.	Building a positive interrelationship (X_4)	0.68	.00
3.	Organizing physical environment (X_3)	0.74	.03
4.	Managing instruction (X_2)	0.85	.00
5.	Managing behaviors (X_1)	0.71	.01

As indicated in Table 2, the independent variables of classroom management were significant, positive, and very strongly correlated with all components of school facilities. The strongest strength was managing instruction ($r=0.85$; $p<.00$), followed by setting up rules and procedures ($r=0.82$; $p<.00$), organizing physical environment ($r=0.74$; $p<.03$), Managing behaviors ($r=0.71$; $p<.01$), respectively. The only variable of building a positive interrelationship with the weakest association strength ($r=0.68$; $p<.00$), but it still had a moderate correlation. To identify the significant predictor for school facilities, Multiple Regression Analysis was calculated. In this analysis, the five components of classroom management were treated as predictor variables, while school facilities were treated as the dependent variable. The result of ANOVA calculation was significant with the sig value .00 as know that $.00<.05$ interpreted as significant. Based on SPSS 24, the score of R^2 was .796. This indicated that the independent variables of classroom management practice were 79% influencing on managing school facilities. The purpose of calculating multiple regression was to identify the independent variables of classroom management practice that have a significant impact on managing school facilities, that is, the components which constitute the predictors for school facilities. The estimated regression equation was significant at .01 ($p<.01$), implying that from the five predictor variables, four variables (Setting up rules and procedures, Building a positive interrelationship, Managing instruction, and Managing behaviors) had an impact on school facilities, thereby qualifying these to be the predictors for the latter. In light, these four variables had a linear relationship with school facilities. The adjusted R^2 of .796 shows that the impact of the four significant predictors accounted for 79.6 percent of variation in the dependent variable. The adjusted R^2 of .796 in Table 3 shows that the impact of Setting up rules and procedures was 74.9 percent, building a positive interrelationship was 3.4 percent, managing instruction was 1.0 percent, and the managing behaviors was 0.3 percent. In conclusion, the four variables accounted for 79.6 percent of variation in the dependent variable.

In this analysis, the size of the standardized coefficient (β) directly indicated the importance of these predictors relative to one another. In this context, the Setting up rules and procedures ($\beta=.46$) was the most important predictor, followed by Building a positive interrelationship ($\beta=.29$), Managing instruction ($\beta=.13$), and Managing behaviors ($\beta=.10$), respectively. As shown in Table 3, the summary statistics of the estimated regression equation showed the variables for which the coefficients are statistically significant

Table 3 Multiple Regression analysis results of classroom management on school facilities

No.	Independent variables of Classroom Management Practice	B	β	t	R ²	Change in R ²	p
	constant	1.103	-	11.960	-	-	-
1.	Setting up rules and procedures (X ₅)	0.43	0.46	8.35	.749	-	.00
2.	Building a positive interrelationship (X ₄)	0.26	0.29	6.40	.783	.040	.00
3.	Managing instruction (X ₂)	0.10	0.13	2.84	.793	.010	.00
4.	Managing behaviors (X ₁)	0.08	0.10	2.45	.796	.007	.01

For the independent variables of classroom management practices, the results of data analysis showed that only four out of five predictor variables were significantly correlated ($p < .01$) and thus included in the regression model. This means that only four of these predictor variables are the factors of school facilitators. Table 3 shows the regression analysis results obtained. In conclusion, the four variables accounted for 79.6 percent of variation in the dependent variable. The following multivariate linear regression model shows the relationship between the predictor variables on the dependent variable. The following multiple linear regression model shows the relationship between the predictor variables on the dependent variable. Unstandardized score: $\hat{Y} = 1.103 + 0.43(X_5) + 0.26(X_4) + 0.10(X_2) + 0.08(X_1)$
Standardized score: $\hat{Y} = 0.46(X_5) + 0.29(X_4) + 0.13(X_2) + 0.10(X_1)$

Discussion

This study was conducted to examine teachers' practice of classroom management. The result revealed that the teachers were rated high in the frequency of implementation of the five components of classroom management. Thus, the results indicated that the highest level of average value was setting up rules and procedures which means that the school administrators and teachers were emphasized on setting up regulation for conducting conducive to teaching and learning (Emmer et al., 2003). Furthermore, the results indicated that the components of school facilities were high especially the School facilities are related to student learning. This finding was in line with the result of research conducted by Sulisworo et al. (2017). This research showed that managing behavior is the key to creating conducive place to teaching and learning. As the learning climate occurring, the meaningful learning will take place during the students and teachers agree to add and replace knowledge and information.

The results of the present study indicated that the correlation between school facilities and all five components of classroom management was significant, positive, and strong. The evidence from this study shows that teachers' performance is related to their mindset to present and provide students with meaningful learning process. Similarly, the positive relationship between school facilities and all five components of classroom management emphasize the importance of teachers' creative thinking practice to their competencies in managing classroom. Among the five components of classroom management, setting up rules and procedures was found to be the strongest related to school facilities. This result was in line with Merchant et al. (2014) who found that teachers' ability to obey procedure and rules needed to

be included in teacher competence as well as being an important skills of the teaching and learning process in order to promote and support teachers development.

In addition, the findings of this study indicated that setting up rules and procedures, building a positive interrelationship, organizing physical environment, managing behaviors were the four significant predictors for classroom management in managing school facilities.

Conclusions

This study concluded that all the components of classroom management and the overall average mean score of school facilities were at high level. This indicated that the gap between what teachers can do with all school facilities required a new development. This means that teachers needed to be upgraded regarding perception that learning process does not need all learning equipment provided to take place. It is rather to be more aware of that teachers are challenged to present creative ways to provide students with the best quality of learning even though environment is less than effectiveness. Therefore, teachers must be provided with professional development that is stimulating teachers to open up mindset and becoming more creative. The independent variables of classroom management were significant, positive, and very strongly correlated with all components of school facilities. The strongest strength was managing instruction ($r=0.85$; $p<.00$), followed by setting up rules and procedures ($r=0.82$; $p<.00$), organizing physical environment ($r=0.74$; $p<.03$), Managing behaviors ($r=0.71$; $p<.01$), respectively. The only variable of building a positive interrelationship with the weakest association strength ($r=0.68$; $p<.00$), but it still had a moderate correlation. This means that instruction process was the most important that teacher must put a lot of effort. However, the instruction nowadays is most likely shifting the role of teacher to become facilitator in which guide students to develop their own potential and intellectual. In addition, the size of the standardized coefficient (β) directly indicated the importance of these predictors relative to one another. In this context, the Setting up rules and procedures ($\beta=.46$) was the most important predictor, followed by Building a positive interrelationship ($\beta=.29$), Managing instruction ($\beta=.13$), and Managing behaviors ($\beta=.10$), respectively. This means that the mindset of teachers tend to choose that setting up rules and procedures will affect the learning process. One of teaching beliefs that they have is too conservative in which wishing for the adequate and complete school facilities can be happened with the setting up rules and procedures.

Recommendations

From the findings of this study, the researchers recommend that teachers' performance and beliefs should affirm on the four significant predictors— setting up rules and procedures, building a positive interrelationship, organizing physical environment, managing behaviors — so that teachers will be able to manage classroom in an innovative way using proper school facilities. Therefore, teachers should apply classroom management effectively and provide student with learning material and tools that are present already in school not to ask for the best quality and complete one. Additionally, school administrators

should recognize all the five components of classroom management appropriately which would result in its student learning effectiveness. Hence, school administrator must have intention for teachers to open up about learning process by providing them with professional development that stimulates teachers to upgrade instruction and mindset.

References

- Alderman, M. K. (2013). *Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning*: Routledge
- Danielson, C. (2007). *Enhancing professional practice: A framework for teaching*: ASCD.
- Davies, J., & Merchant, G. (2014). *14 Digital literacy and teacher education*. Popular culture, pedagogy and teacher education: International perspectives, 155.
- De Lisle, J. (2011). *The benefits and challenges of mixing methods and methodologies*. Lessons learnt from implementing qualitatively led mixed methods research designs in Trinidad and Tobago.
- De Vaus, D. (2002). *Analyzing social science data: 50 key problems in data analysis*: Sage.
- Emmer, E. T., Evertson, C. M., & Worsham, M. E. (2003). *Classroom management for elementary teachers*: Allyn and Bacon.
- Innotech, S. (2010). *Teaching competency standards in southeast Asian countries: Eleven Country Audit*. Manila: SEAMEO Innotech.
- Kaptan, S. (1998). *Scientific research and statistical techniques*. Tekişik Ofset, Ankara.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (17. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti. Ankara.
- Keoviphone, C., & Wibowo, U. B. (2015). *Factors discouraging students from schooling: A case study at Junior Secondary School in Laos*. REiD (Research and Evaluation in Education), 1(1), 1-12.
- Keoviphone, C., Wibowo, U. B., Felestin, M. B. T., Patwary, M. A. H., Surjono, H. D., Retnawati, H., . . . Ofianto, S. (2015). *Research and Evaluation In Education*.
- Marzano, R. (2006). *What works in schools*. Paper presented at the School Improvement Conference. Michigan Department of Education.
- Marzano, R. J., & Marzano, J. S. (2003). *The key to classroom management*. In.
- Marzano, R. J., & Pickering, D. J. (2010). *The highly engaged classroom*: Solution Tree Press.
- McLeod, J., Fisher, J., & Hoover, G. (2003). *The key elements of classroom management: Managing time and space, student behavior, and instructional strategies*: ASCD.
- Pitsoe, V., & Letseka, M. (2013). Foucault's discourse and power: Implications for instructionist classroom management. *Open Journal of Philosophy*, 3(01), 23.
- Postlethwaite, T. N., & Thomas, R. M. (2014). *Schooling in the ASEAN region: Primary and secondary education in Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore, and Thailand*: Elsevier.
- Sieberer-Nagler, K. (2016). *Effective Classroom-Management & Positive Teaching*. English Language Teaching, 9(1), 163-172.
- Srisa-ard, B. (2003). *Preliminary research*. The 8th Edition: Suwiryasan Printing. Bangkok.

- Stronge, J. H., Ward, T. J., & Grant, L. W. (2011). What makes good teachers good? A cross-case analysis of the connection between teacher effectiveness and student achievement. *Journal of teacher Education*, 62(4), 339-355.
- Sulisworo, D., Sulisty, E. N., & Akhsan, R. N. (2017). *The Motivation Impact of Open Educational Resources Utilization on Physics Learning Using Quipper School App*. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 18(4), 120-128.
- Wagner, T. (2008). *Even our "best" schools are failing to prepare students for 21st-century careers and citizenship*. *Educational leadership*, 66(2), 20-25.
- Zhou, W., & Li, G. (2015). *Chinese language teachers' expectations and perceptions of American students' behavior: Exploring the nexus of cultural differences and classroom management*. *System*, 49, 17-27.

Effects of Task Sequencing in the SSARC Model on EFL Student Lexical Complexity in Written Output Production.

Suwitchan Un-udom¹ and Chomraj Patanasorn²

Doctoral Student of Applied Linguistics Program The Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kean University

Corresponding Author Email: Aodac269@gmail.com

Received: 14 July 2020

Revised: 21 July 2020

Accepted: 31 July 2020

Abstract

The purposes of the current study were 1) to investigate the effects of task sequencing in the SSARC model on EFL students' lexical diversity and 2) to investigate the effects of task sequencing in the SSARC model on EFL students' lexical sophistication. The participants were 90 English majored students in a university in Thailand selected by the purposive sampling method. The participants were divided into 3 groups – the experimental group 1 performing tasks in the SSARC model, the experimental group 2 performing tasks in the reverse SSARC model, and a control group. The instruments were a set of writing tests, tasks designed in the SSARC model, and a lexical complexity evaluation form. The statistics used in data analysis were mean score, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The results of the study indicated that task sequencing could develop learners' lexical complexity in written output production in the lexical sophistication indicator while there is no significant difference between learners' lexical diversity before and after performing tasks in the SSARC model. The results of the study could be beneficial for course designers in terms of task designing that could drive a more complex lexical output in learners' written output production.

Keywords: Writtnen output production, Lexical complexity, SSARC Simple

Introduction

Lexical complexity is one of the components contributing to the quality of output production. Learners with the capability to write and speak English using a variety of complex lexical units could be considered to be at a high level of proficiency (Norris & Orterga, 2009). Moreover, the uses of lexical complexity in language production are also a sign of language acquisition. Comparing to the processes of L1 language acquisition, a child starts from acquiring basic words and develop their uses of lexical units throughout the ages of their life. Eventually, an adult L1 could speak and write with more complex and sophisticated vocabulary (Bui & Skehan, 2018). In other words, lexical diversity and lexical sophistication are two main components leading to the state of lexical complexity (Malvern et'al, 2004). To explain learners need to create output using diverse lexical units to increase their lexical complexity. For example, repetition of vocabulary in a writing composition makes it tedious; therefore, the uses of synonyms, pronouns, and replacing words would show vocabulary knowledge of writers and create cohesion in the composition (Norris & Orterga, 2009). Moreover, the depth of vocabulary uses could also contribute to lexical complexity. Nation (2001) classified vocabulary into 4 leagues according to the frequency of the words to be used in

the real world. According to Morris and Cobb (2004), K1 and K2 refer to first and second one thousand words in the General Service List (West, 1953). Another group consists of words in the Academic Word List (AWL) (Coxhead, 2000), and the last category is words that do not belong to the three mentioned groups. At this point, a piece of writing that has a greater proportion of K2 and AWL would be considered more lexically sophisticated. It seems that lexical diversity and lexical sophistication could indicate both linguistic ability and stage of language acquisition of an individual. However, these qualifications could not be simply developed. Especially in the EFL context where learners face difficulties in learning English. According to Webb (2007), learners need times and constant exposure to develop vocabulary knowledge. However, EFL learners including those in Thailand seem not to be in a supportive environment as they rarely expose to English outside classrooms (Kweon & Spolsky, 2019). Together with questionable teaching methods practiced in the country (Kweon & Spolsky, 2019), it is not a surprise that EFL learners in Thailand have problems in vocabulary knowledge in terms of both quality and quantity. One of the approaches in solving problems in English language teaching is using tasks to generate an inductive learning environment and assist learners to pass through authentic processes of language acquisition (Skehan, 2003). Task-based Language Teaching (TBLT) was originated from such an idea, and it has played an important role in language learning and teaching. One of the issues discussed in the area is how to benefit learners' language skills using task sequencing. According to Eliis (2003), task sequences should be designed to have tasks that are sequenced in order of complexity. To explain, learners should start from the simplest task then move to a task that is neither too easy nor too difficult than the previous one. By this principle, learners could use the knowledge used in performing the first task, learn while performing the subsequent task, and eventually develop their language skills. The idea of task sequencing led to solutions in solving language learning problems including the use of vocabulary in language production.

Cognition hypothesis (Robinson, 2001a, 2001b, 2005, 2008, Robinson & Gilabert, 2007) is an idea of task sequencing that impacts the area of TBLT. According to Robinson putting learners to pass through a sequence of tasks at different levels of cognitive demand could drive learners to produce output that is more complex in terms of both grammar and vocabulary. The author introduced the Triadic Componential Framework (TCF) to be a guideline for choosing task conditions to form task sequences consisting of tasks with different cognitive demands. Robinson later introduced the SSARC model using the conditions in TCF to form a sequence that could develop learners' language skills. The current study utilized the principle of the SSARC model in task sequencing design to develop Thai EFL learners' lexical complexity in terms of both lexical diversity and lexical sophistication. The purposes of the study were 1) to investigate the effects of task sequencing in the SSARC model on EFL students' lexical diversity and 2) to investigate the effects of task sequencing in the SSARC model on EFL students' lexical sophistication.

Literature Review

Lexical Diversity and Lexical Sophistication in Written Output Production Lexical diversity and Lexical Sophistication are two main components making the written output more complex. According to McNamara et al (2010) and Skehan (2009), learners showing the uses of diverse and sophisticated vocabulary could be considered to be in the more advanced stage of the language his/her is learning. In detail, lexical diversity refers to the ability to create written output that consists of a variety of word choices (Yu, 2008). Lexical diversity could be created by the uses of synonyms, substituted words, and pronouns. The quality could be assessed by calculating the type/token ratio (TTR) and D-value which are the assessment that could illustrate how diverse the learners select vocabulary to produce written output (Skehan, 2009). Meanwhile, learners also need to create written output using the vocabulary in the more sophisticated league to illustrate how well he/she learns the skill (Norris & Orterga, 2009). The greater proportion of K2 and AWL vocabulary could be an indicator showing that learners have rich vocabulary knowledge and could use it to express their ideas in writing. The lexical sophistication could be measured by calculating the proportion of K1, K2, AWL, and off-list vocabulary (West, 1953; Coxhead, 2000). Cognition Hypothesis and Lexical Diversity and Lexical Sophistication in Writing

Cognition Hypothesis (Robinson, 2001a, 2001b, 2005, 2008, Robinson & Gilabert, 2007) was presented as a task designing principle that utilizes the benefits of task cognitive demand to develop learners' language skills. According to the authors, the cognitive demand of tasks would drive learners to generate more working memory in the processes of output production. By this principle, the learners would focus more attention on the knowledge in the long term memory and create more accurate and complex written output. Robison also presented the Triadic Componential Framework (TCF) as the guideline for task design. The task conditions that could be used in the task design could be seen below.

<i>Task Complexity (Cognitive factors)</i>	<i>Task Condition (Interactive factors)</i>	<i>Task Difficulty (Learner factors)</i>
(Classification criteria: cognitive demands) (Classification procedure: information-theoretic analyses)	(Classification criteria: interactional demands) (Classification procedure: behavior-descriptive analyses)	(Classification criteria: ability requirements) (Classification procedure: ability assessment analyses)
<i>(a) Resource-directing variables making cognitive/conceptual demands</i>	<i>(a) Participation variables making interactional demands</i>	<i>(a) Ability variables and task-relevant resource differentials</i>
+/- here and now +/- few elements -/+ spatial reasoning -/+ causal reasoning -/+ intentional reasoning -/+ perspective-taking	+/- open solution +/- one-way flow +/- convergent solution +/- few participants +/- few contributions needed +/- negotiation not needed	h/l working memory h/l reasoning h/l task-switching h/l aptitude h/l field independence h/l mind/intention-reading
<i>(b) Resource-dispersing variables making performative/procedural demands</i>	<i>(b) Participant variables making interactant demands</i>	<i>(b) Affective variables and task-relevant state-trait differentials</i>
+/- planning time +/- single task +/- task structure +/- few steps +/- independency of steps +/- prior knowledge	+/- same proficiency +/- same gender +/- familiar +/- shared content knowledge +/- equal status and role +/- shared cultural knowledge	h/l openness to experience h/l control of emotion h/l task motivation h/l processing anxiety h/l willingness to communicate h/l self-efficacy

Figure 1 Triadic Componential Framework (Robinson & Gilabert, 2007)

According to the figure, task conditions in the cognitive factor utilize the benefit of task cognitive demand in learners' skill development. Task conditions in the resource directing dimension are designed to put learners through a sequence that starts from the less cognitive demanding one (e.g. – causal reasoning) to one that is more cognitive demanding (e.g. + causal reasoning). On the other hand, tasks in resource dispersing dimension focus on the procedural factor of tasks (e.g. +/- planing time). According to Robinson, task conditions in the resource directing dimension could drive learners to create more complex output in terms of both grammar and vocabulary. The author later introduced the SSARC model as the guideline for using task conditions in both dimensions to form a sequence that could develop learners to create more accurate, complex, and fluent output.

Previous studies

Cognition Hypothesis (Robinson, 2001a, 2001b, 2005, 2008, Robinson & Gilabert, 2007) has played an important role in the area of the TBLT. Scholars in the area adopt Robinson's principle to design tasks in their studies (E.G., Frear, & Bitchener; 2015, Kuiken & Vedder; 2008; Shajeri & Izadpanah, 2016; Kuiken & Vedder, 2007; Révész, Kourtali, & Mazgutova, 2016). The results of the previous studies indicated the positive effects of the SSARC model on learners' lexical complexity in writing. For example, Frear & Bitchener (2015) studied the effects of the cognition hypothesis on 34 L2 writers in New Zealand. The causal reasoning condition in the resource directing dimension was selected. The result of the study indicated that the participants created more complex written output in terms of lexical complexity performing the complex task in the sequence. Likewise, Révész, Kourtali, & Mazgutova (2017) used the task structure condition in resource dispersing dimension with 72 L2 students with different L1 backgrounds. The result of the study indicated the significant difference between students performing different versions of tasks in the sequence. Consequently, the Cognition hypothesis is a principle of task design that is promising in terms of developing learners' lexical complexity in written output production. The current study aimed to utilize the SSARC model – a task designing principle in the cognition hypothesis to design a task sequence leading to the development of Thai EFL learners' lexical complexity in written output production. The research questions were “what are the effects of task sequencing in the SSRAC model on EFL learners' lexical diversity in written output production?” and “what are the effects of task sequencing in the SSRAC model on EFL learners' lexical sophistication in written output production?”.

Methodology

The participants were 90 English majored students in a university in Thailand selected by the purposive sampling method. They passed through stages of English learning in the general EFL context in Thailand which means none of the participants were in bilingual schools or international programs. Therefore, despite the fact that the sample size seemed small, the participants faced the common difficulties and should represent the population of EFL learners. The participants were divided into 3 groups (30 each) - the

experimental group 1 performing tasks in the SSARC model, the experimental group 2 performing tasks in reverse the SSARC model, and the control group. The participants were treated anonymously.

Research instruments

Writing tests: Three writing tests were employed to assess the development of learners' lexical complexity in written output production. The writing test topics were "Reasons to Visit Thailand" for pretest, "Best Tourist Attractions" for posttest, and "Best Tourist Attractions in Isan Region" for delayed posttest.

Tasks: The task sequence used in the current study was designed by the SSARC model. Therefore, 3 tasks were included in the sequence, and the conditions in the TCF were used to design each task. The summary of task sequencing design could be seen below.

Table 1 The Design of Task Sequence in the SSARC Model

Task 1 Simple (S) Stable (S)	Task 2 Automatization (A)	Task3 Restructuring (R) Complexity (C)
+ Resource dispersing (task structure) (Paragraph structure and guideline were given) -Resource directing (causal reasoning) (No reasoning demand was needed)	- Resource dispersing (task structure) (Paragraph structure and guideline were not given) - Resource directing (causal reasoning) (No reasoning demand was needed)	- Resource dispersing (task structure) (Paragraph structure and guideline were not given) + Resource directing (causal reasoning) (Reasoning demand was needed)

According to the table, -/+ causal reasoning in resource directing dimension and +/- task structures in resource dispersing dimension were selected. Task 1 was designed to be the simplest one. Therefore, + task structure and – causal reasoning were selected. The participants were asked to describe a picture of a beautiful garden in this task, and they were given a guideline to complete the task. In task 2, the participants still needed to describe a picture. A beautiful beach picture was given to the learners; however, this time they had to describe it without task guidelines. In task 3, the participants were asked to write a persuasive composition to convince people to visit Thailand. They were not given the task structure in this task.

The lexical complexity evaluation form: The lexical complexity evaluation form was used to assess the participants' lexical diversity and lexical sophistication. The lexical diversity was calculated by the type per token ratio. The lexical sophistication (LPF) was calculated by the proportion of K1, K2, AWL, and off-list vocabulary. The measurements were used in the studies in the TLBT area (e.g., Vasylets, Gilabert, & Manchon, 2017). The formula used in calculating LPF could be seen below.

Data analysis

The data were analyzed using mean score, standard deviation, t-test for dependent sample, and one-way ANOVA. 30 percent of the data were also checked by a co-rater. Cronbach alpha coefficient was employed to provide the reliability of the data.

Results

The effects of task sequencing in the SSARC model on EFL learners' lexical diversity in written output production

The data were gathered from the test scores prior, after, and 2 weeks after the participants perform tasks. Learners' lexical diversity in written output production was indicated by the ratio of types per tokens of the written text. The result of the study could be seen below.

Table 2 Descriptive statistic of learners' lexical diversity

	Experimental group 1 ($\bar{x}$, S.D)	Experimental group 2 ($\bar{x}$, S.D)	Control group ($\bar{x}$, S.D)
Pretest	0.556, 0.116	0.562, 0.137	0.566, 0.120
Posttest	0.566, 0.072	0.565, 0.096	0.568, 0.125
Delayed posttest	0.568, 0.053	0.564, 0.058	0.559, 0.119

The results of the study showed that none of the students seemed to improve much quality of written output production in terms of lexical diversity. The experimental group 1 students' scores were 0.556 (S.D = 0.116) in pretest, 0.566 (S.D = 0.072) in posttest, and 0.568 (S.D = 0.053) in delayed posttest. Similarly, the experimental group 2 students' scores were 0.562 (S.D = 0.137) in pretest, 0.565 (S.D = 0.096) in posttest, and 0.564 (S.D = 0.058) in delayed posttest. Lastly, the control group 2 students' scores were 0.566 (S.D = 0.120) in pretest, 0.568 (S.D = 0.125) in posttest, and 0.559 (S.D = 0.119) in delayed posttest.

Table 3 comparative statistic of learners' lexical diversity

	Pretest-Posttest (p)	Pretest-Delayed Posttest (p)
Experimental group 1	0.318	0.296
Experimental group 2	0.466	0.465
Control group	0.280	0.127

According to the table, there was no significant difference found between the participants' performances in the pretest and posttest in experimental group 1 ($p=0.318$), experimental group 2 ($p=0.466$), and control group ($p=0.280$). Likewise, there was also no significant difference found between the participants' performances in the pretest and delayed posttest in experimental group 1 ($p=0.296$), experimental group 2 ($p=0.465$), and control group ($p=0.127$). It could be concluded that the task sequence in the SSARC model did not affect the participants' lexical complexity in written output production. The

effects of task sequencing in the SSARC model on EFL learners' lexical sophistication in written output production. Learners' lexical sophistication in written output production was indicated by the LPF of the written text. The LPF was calculated by the proportion of K1, K2 AWL, and off-list vocabulary. The result of the study could be seen below.

Table 4 Descriptive statistic of learners' lexical sophistication

	Experimental group 1 ($\bar{x}$, $S.D$)	Experimental group 2 ($\bar{x}$, $S.D$)	Control group ($\bar{x}$, $S.D$)
Pretest	1.316, 0.153	1.328, 0.125	1.320, 0.153
Posttest	1.416, 0.141	1.336, 0.123	1.318, 0.152
Delayed posttest	1.534, 0.153	1.332, 0.142	1.309, 0.153

The result of the study seemed to contradict to the performances of the participants in terms of lexical diversity. The experimental group 1 students' scores were 1.316 ($S.D = 0.153$) in pretest, 1.416 ($S.D = 0.141$) in posttest, and 1.534 ($S.D = 0.153$) in delayed posttest. The experimental group 2 students' scores were 1.328 ($S.D = 0.125$) in pretest, 1.336 ($S.D = 0.123$) in posttest, and 1.332 ($S.D = 0.142$) in delayed posttest. Lastly, the control group 2 students' scores were 1.3201 ($S.D = 0.153$) in pretest, 1.318 ($S.D = 0.152$) in posttest, and 1.309 ($S.D = 0.153$) in delayed posttest.

Table 5 Comparative statistic of learners' lexical sophistication

	Pretest-Posttest (p)	Pretest-Delayed Posttest (p)	Between-group Comparison (one-way ANOVA)
Experimental group 1	0.0005*	0.000*	Pretest = 0.994
Experimental group 2	0.269	0.387	Posttest = 0.017*
Control group	0.047*	0.033*	Delayed posttest = 0.00*

*= $p < 0.05$

The result of the study indicated the improvement of lexical sophistication in written output production of the participants in the experimental group 1 who performed a task sequence in the SSARC model. Comparing to the pretest, there were significant differences between the participants' performances both in the posttest ($p = 0.0005$) and in the delayed posttest ($p = 0.000$). Meanwhile, there was no significant difference between the participants' performances in pretest and posttest ($p = 0.269$) and delayed posttest ($p = 0.387$). In the control group, there were significant differences between the participants' performances in pretest and posttest ($p = 0.047$), and pretest and delayed posttest ($p = 0.033$). However, the students' average scores reduced. Therefore, it could be summarized that only the task sequence in the SSARC model positively affected the participants' performances while the reverse SSARC model did not affect the participants' performances, and not doing any tasks negatively affected the participants' performances.

Moreover, comparative statistics between groups also indicated the positive effects of tasks in the SSARC model on the improvement of lexical sophistication in written output production. In the pretest, the participants started from the comparative ability as there was no significant difference between the students' performances. However, there were significant differences between the participants' lexical sophistication in written output production in the posttest ($p=0.017$) and delayed posttest ($p=0.00$). It could be concluded that the participants in the experimental group 1 outperformed those in the experimental group 2 and the control group.

Discussions & Conclusions

The results of the study indicated the different effects of the task sequencing in the SSARC model on the participants' lexical complexity in written output production. The model seemed to drive learners to create more sophisticated lexical units in written output production while lexical diversity seemed not to be affected. The results of the study led to the following discussion.

The effects of task sequencing in the SSARC model on learners' lexical diversity

The study used types per tokens ratio (TTR) to be the indicator of lexical diversity. Therefore, learners need to avoid using repeated vocabulary in order to boost up their TTR. The results of the study indicated that the TTR of the participants' written texts did not increase in any groups. It could be explained that even though the participants were driven to create more diverse lexical units to complete the tasks, they have limited vocabulary knowledge and could not use them. Therefore, the participants kept repeatedly using words in their vocabulary sizes. According to Gonzalez (2013), vocabulary size is a major factor that could indicate learners' lexical diversity. Consequently, it could explain why the SSARC model failed to drive learners to develop their lexical diversity in written output production. The results of the study went along with the studies of Shajeri & Izadpanah (2016) Ishikawa, (2007), and Kuiken, Mos & Vedder (2005) which also indicated non-significant differences between learners' performances before and after performing tasks in the cognition hypothesis.

The effects of task sequencing in the SSARC model on learners' lexical sophistication

On the other hand, it seemed that the SSARC model could drive learners to create written output with more lexical sophistication as there were significant differences between the participants' LFP in pretest, posttest, and delayed posttest. Even though the participants did create more diverse output, task conditions in the SSARC model could drive them to use more sophisticated groups of lexical units. The results of the studies were related to Vasylets, Gilabert, & Manchón (2017), Frear, & Bitchener (2015), and Kuiken & Vedder (2008) who found the benefit of task conditions in the cognition hypothesis in developing learners' choices of words in written output production.

In conclusion, the SSARC model is a principle of task sequencing design in the cognition hypothesis (Robinson, 2001a, 2001b, 2005, 2008, Robinson & Gilabert, 2007) utilizing the cognitive demand of tasks to benefit language learning. It was claimed that putting learners to task sequencing in the SSARC model could

result in the development of lexical complexity in written output production. The results of the current study partially supported Robinson's idea of task sequencing as the SSARC model seemed to improve only participants' lexical sophistication, a component of lexical complexity. The results of the study could be implicated in the pedagogical context as instructors should sequence tasks to be in an order of complexity to let learners develop uses of vocabulary in their writing. However, there should also be prompts in classes such as dictionaries or other vocabulary learning activities to help students with limited vocabulary size develop their lexical diversity. The study could also be used in the academic area as it provided evidence of the effects of the SSARC model in the processes of EFL learners' writing development.

References

- Bui, Gavin, and Peter Skehan. (2018). *Complexity, Accuracy, Fluency*. Pp. 1–7 in The TESOL encyclopedia of English language teaching. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Coxhead, A. (2000). "A New Academic Word List." *TESOL Quarterly* 34(2):213–38.
- Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Frear, Mark Wain, and John Bitchener.(2015).The Effects of Cognitive Task Complexity on Writing Complexity. *Journal of Second Language Writing* 30:45–57.
- Gonzalez, M. (2013). *The Intricate Relationship between Measures of Vocabulary Size and Lexical Diversity as Evidenced in Non-Native and Native Speaker Academic Compositions*. University of Central Florida, Florida, USA.
- Ishikawa, T. (2007). *The Effect of Manipulating Task Complexity along the (± Here-and-Now) Dimension on L2 Written Narrative Discourse*. Pp. 136–56 in Investigating tasks in formal language learning. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Kuiken, F., & Vedder, I. (2008). Cognitive Task Complexity and Written Output in Italian and French as a Foreign Language. *Journal of Second Language Writing* 1,(7), 48–60.
- Kuiken, F, Mos, M., and Vedder, I. (2005). *Cognitive Task Complexity and Second Language Writing Performance*. " Pp. 195–222 in. Amsterdam: John Benjamins.
- Kuiken, F, and Vedder, I. 2007. Task Complexity and Measures of Linguistic Performance in L2 Writing. *International Review of Applied Linguistics* 45:261–84.
- Kweon, S. & Spolsky, B. (2019). *The Asian EFL Classroom, Issues, Challenges and Future Expectations*. New York: Routledge.
- Macnamara, D., Crossley, S., and McCarthy, P. (2010). "Linguistic Features of Writing Quality." *Written Communication* 27(1):57–86.
- Malvern, D., Richards, B., Chipere, N., and Durán, P. (2004). *Lexical Diversity and Lexical Sophistication in First Language Writing*. in Lexical diversity and language development. New York: Palgrave Macmillan.

- Morris, L. & Cobb, T. (2004). *Vocabulary Profiles as Predictors of the Academic Performance of Teaching English as a Second Language Trainees*. *System* 32:75–87.
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, J., M., and Ortega, L. (2009). Towards an Organic Approach to Investigating CAF in Instructed SLA: The Case of Complexity. *Applied Linguistics* 30(4):557–78.
- Révész, Andrea, Nektaria-Efstathia Kourtali, and Diana Mazgutova. (2016). *Effects of Task Complexity on L2 Writing Behaviors and Linguistic Complexity*. *Language Learning* n/a-n/a.
- Robinson, P. 2001. *Task Complexity, Task Difficulty, and Task Production: Exploring Interactions in a Componential Framework*. *Applied Linguistics* 22:27–57.
- Robinson, P. (2003). *The Cognition Hypothesis, Task Design, and Adult Task-Based Language Learning*. *Second Language Studies* 21:45–105.
- Robinson, P. (2005). Cognitive Complexity and Task Sequencing: A Review of Studies in a Componential Framework for Second Language Task Design. *International Review of Applied Linguistics* 43(1):1–32.
- Shajeri, E, and Izadpanah, S. (2016). The Impact of Task Complexity along Single Task Dimension on Iranian EFL Learners' Writing Production. *Theory and Practice in Language Studies* 6(5):935–45.
- Skehan, P. (2003). "Task-Based Instruction." *Language Learning* (36):1–14.
- Skehan, P. 2009. Modelling Second Language Performance: Integrating Complexity, Accuracy, Fluency, and Lexis. *Applied Linguistics* 30(4):510–32.
- Vasylets, O., Gilabert, R., and Manchón, M. 2017. The Effects of Mode and Task Complexity on Second Language Production. *Language Learning* 67(2):394–430.
- Webb, S. (2007). The Effects of Repetition on Vocabulary Knowledge. *Applied Linguistics* 28(1):46–65.
- West, M. 1953. *A General Service List of English Words*. London: Longman.
- Yule, G. 2008. *The Study of Language*. New Delhi: CUP.

The Development of English Reading Comprehension Ability by Using Task-based Learning Activities of Matthayomsueksa 3 (9th Grade) Students.

Sirinthorn Pimdee¹, Mayureesirin Siriwan², and Sangrawee Donkeawbua³

¹Master of Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author Email: untramanenator88@gmail.com

Received: 8 July 2020

Revised: 22 July 2020

Accepted: 5 August 2020

Abstract

The purposes of this study were to: 1) study the effectiveness index (E.I.) of task-based learning (TBL) activities for developing English reading comprehension abilities of Matthayomsueksa 3 (9th grade) students 2) compare the English reading comprehension abilities before and after learning by using task-based learning activities 3) study the retention of Matthayomsueksa 3 students after learning by using task-based learning activities. The target group is Matthayomsueksa 3 students at Rongkhamwittayanukul School, under Roi Et Primary Educational Service Area Office 1, obtained through the purposive sampling technique, The research instruments were: 1) English lesson plans; 2) English reading comprehension exercises; and 3) pretest and posttest. The results reveal that: 1) the effectiveness index (E.I.) of using task-based learning activities was positive interprets as the students developed at 0.51 or 51 percent, 2) the posttest score of English reading comprehension was higher than pretest scores at the 0.05 level of significance; and 3) the result of testing the retention after two weeks of learning was higher at the .05 level of significance.

Keywords: Reading ability, English reading comprehension, Task-based learning (TBL)

Introduction

English is regarded as universal language and as a key tool accessing information to all people around the world. Besides, currently world society is in the information age and technology is changing, including education, economy, industry, science, and technology; thus, it becomes important to Thai society. As a result, people have to use English language for constructing good relationship to all people in the other countries in various ways. As known, The Thai Basic Education Core Curriculum A.D.2008 (B.E. 2551) requires learners to have a good attitude to the English language, and be able to use English to communicate in such situations as finding advanced knowledge for careers and having knowledge and understanding about the diverse cultures of the world community, and being able to transfer the thought of Thai culture into world society creatively (Ministry of Education 2008, p.221). Therefore, the approach to teaching management should be consistent with the course objectives. Students should be able to use listening, speaking, reading and writing, the four basic skills of English in real situations. The skills of reading and writing are strongly related to each other. They are tools for achieving an effective written communication. However, the reading skill is most important and is absolutely necessary for education. Reading can develop life with fun and enjoyment and promote creativity. Besides, reading helps to develop various thinking skills

(Phatip, 2006). Even though the reading skill is important, research studies related to reading English have found that students' reading achievement is very poor, and students still have reading problems (Visa, 2000). As for the teachers, many still teach reading using translation techniques and they are not using teaching equipment or interesting materials in the process of reading. Students will take turns reading and answering questions at the end of the chapter making them unable to comprehend or analyze readable stories (Phachongkan (1997, p. 8). Moreover, most Thai learners are uninterested in reading English and lack the motivation to study English. According to reading background and significance of learning English problem as the mentioned earlier, there are many ways to solve reading comprehension problems, e.g. Jigsaw cooperative learning, SQ4R technique, KWL Plus, and content-based instruction (Department of Academic Affairs, 2002). However, Task-based learning is seen as one of the techniques to solve, or develop reading problems. It is a teaching method in which learners learn English from actual practice and the language use is close to real situations and also focuses on the meaning in the reading comprehension rather than language form. When learning by using task-based learning (TBL) activities; learners 1) learn to use language, 2) are more confident in practice which is related to real-life situations, 3) use language forms correctly and also participate more in learning activities, and 4) use analytical thinking and the problem solving from their practice that follows the teacher's guidance (Ellis, 2003). Rongkhamwittayanukul School, which is located in Ban Rongkham, Pa-Sang sub- district, Chaturaphakphiman District, Roi Et Province, students under Rongkhamwittayanukul School have been studied English from Pratomsueksa 1 to Matthayomsueksa 3. According to the report of Ordinary National Educational Test (O- NET) , Matthayomsueksa 3 students at Rongkhamwittayanukul School had a low reading ability when considering mean score and standard deviation (S.D.) level and was lower than the Roi Et Educational Area Office 1 level and national level. It was found that in the 2018 academic year in the 2017 academic year 24.66 and in the 2016 academic year (National Institute of Educational Testing Service, 2019). Similarly, in the school context, mean score and the standard deviation of the learners' learning achievement of foreign language was low as well (SAR 2019). The results of the two tests indicated that the students' reading ability needed to improve as well. Taking into account the related literature, school context, student reading problems and the benefits of task-based learning, the researcher for the present study considers that task-based learning activities will help students to improve reading comprehension abilities and the students will be more confident in communicating with others. Moreover students will have fun and be challenged in the learning process in the further.

Research Objectives

1. To study the effectiveness index (E.I.) of task-based learning activities (TBL) for developing English reading comprehension abilities of Matthayomsueksa 3 (9th grade) students.
2. To compare the English reading comprehension abilities before and after using task-based learning activities.

3. To study the retention of Matthayomsueksa 3 students after learning by using task-based learning activities.

Scope of the study

1. Research Target Group

1.1 The target group was the students for trying out of the research instruments to evaluate the efficiency of using TBL via students' English reading comprehension. The target group for trying out research instruments was 13 Matthayomsueksa 3 (9th grade) students at Bandongklang School, under Roi Et Primary Educational Service Area Office 1, in the 1st semester of academic year 2019.

1.2 The target group in the experiment to determine the efficiency of using TBL via students' English reading comprehension. The target group in this study consisted of 18 Matthayomsueksa 3 (9th grade) students at Rongkhamwitthayanukul School, under Roi Et Primary Educational Service Area Office 1, who are studying in the 1st semester of academic year 2019, obtain through the purposive sampling technique.

2. Variables of the Study

Two main issues of variables in this study included: independent variable which was TBL; and dependent variables which are English reading comprehension and the students' retention after learning by using TBL after two weeks.

3. Contents of the Study

The contents in this study were selected from various media based on interest and need. They included: City life – country life, Brain drain, Tsunami- True story, Safe surfing and The Flying Dutchman.

4. Research Instruments

4.1 English reading texts The English reading texts which were selected from student's books and various media based on students' interest and needs. The contents are suitable for students' age which related to the basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). The content consists of the specified in English course E31101 of Matthayomsueksa 3 students which include; City life - Country life, Brain drain, Tsunami-True story, Safe surfing, and The Flying Dutchman.

4.2 Lesson Plans The lesson plans containing five lessons plans were displayed the processes of reading skill instruction together with using TBL which were constructed by the researcher then presented to the specialists in the field of English Language, Teaching English as Foreign Language related to Core curriculum and instruction to examine and measure their correctness, appropriateness and relevance.

4.3 Pretest and Posttest The pretest and the posttest containing the 35 test items were constructed for the students; English reading comprehension measurement and evaluation both before and after learning by using TBL. The specialists in the field of English Language, Teaching English as Foreign Language proved and examined the correctness, appropriateness, and relevance. After two weeks, the posttest has been administered to define the students' retention.

5. Data Collection

5.1 The pretest step, the researcher measured the students' English reading for comprehension by using the pretest which was based on the researcher constructed test. The duration for doing pretest lasted for sixty minutes. After that, the students had completed doing the pretest; students corrected and took note their scores.

5.2 The experiment step, the researcher instructed the students who took the fundamental English subject (E 32101) in the first semester of academic year 2019 she used the English reading texts which were based on the theme of the five topics in total; one topic was instructed for fifty minutes, lasting for three periods per week. The learning processes were organized based on the lesson plans. The learning processes were divided into three stages:

5.3 The posttest step, the researcher measured and evaluated the students' English reading for comprehension by using TBL based on the research constructed test. The duration for doing posttest lasted for sixty minutes. Then, the students completed the posttest, the researcher corrected and took note their scores. The students' pretest and posttest scores were compared for finding the differences of the students' learning efficiency before and after learning by using TBL via English reading for comprehension.

5.4 The retention step, the researcher measured and evaluated English reading comprehension ability improvement by using TBL. The students did the posttest over again after two weeks. The retention in learning is based on 70 percent criteria.

Conclusion

The study of the development of English reading comprehension ability by using TBL activity, it can be concluded as follows: 1. The result of effectiveness index (E.I.) was positive interprets as the student developed at 0.51 or 51 percentage. 2. The result of the students' posttest scores when they have learnt by using TBL and the improved scores after the exam were at the .05 level of significance 3. The result of testing the retention after two weeks of learning was higher at the .05 level of significance.

Discussion

1. The effectiveness index (E.I.) of using task-based learning activities was positive interprets as the students developed at 0.51 or 51 percent. This indicates that the effectiveness of students' reading comprehension after studied by using task-based learning (TBL) activities was higher because it helps to enhance students' reading comprehension ability according to the hypothesis. The results are as follows:

1.1 Task-based learning (TBL) activities help learners to develop reading comprehension ability, solving problems, practice thinking systematically and work together with an emphasis on learners.

1.2 The research instruments were based on theories of related literature review and they were presented to the advisors, and the specialists in the related field also improve the weak points of the pretest and posttest for trying out with the tryout of research instrument group and the target group.

2. English reading texts were selected based on the scholars' theories and the Basic Educational Core

Curriculum B.E.2551 (A.D. 2008).TBL focused on cooperative language learning, since it is an instructional method gives the students' chances to have meaningful interaction and they can also learn social skill through cooperative learning (Richard and Rodgers, 2001). This is consistent with Wanpen, (2006) who has studied the use of task-based learning to develop English writing ability of Mattayomsuksa 1 students at Benchama Rach Rungsarit 4th School in Chachoengsao Province and the results of her study indicated that the English writing ability of Mattayomsuksa 1 students through task-based learning after the experiment was significantly higher at the .01 level. Likewise, Suphannee (2014) has studies improving English reading achievement through task-based reading activities model. The result of the research found that; 1) The average score of formative test of the five lesson plans and the supplementary reading activities is 77.17 percent and the average score of summative test is 73.04 percent (77.17/73.04) which is higher than the expected criterion; 2)The effectiveness of students' reading ability after doing the activities is significantly higher than that before studying the supplementary at the 0.05 level of significance, and 3) The students retention on reading comprehension that were 70 percent. Similarly, Atchara and Thanachart (2017) studied task-based learning focusing on daily news to promote English reading comprehension of eleventh grade students and the findings of their studied revealed that the students' English reading comprehension post-test mean score was higher than the pre-test mean score at the 0.05 level of significance. The students' English reading comprehension post-test mean score was higher than the criterion score of 60% at the 0.05 level of significance, and the students' opinion towards learning English through task-based learning focusing on daily news, as a whole, was agreed with this instruction.

3. The English reading texts were about the situation in the city and the countries' daily life, brain drain, Tsunami the natural disaster, how to surfing safely and the mystery of The flying Dutchman. The variety of the activities types involve social science, technology, history helps students to have opportunity to learn what they are interested and needs. Also, the students capitalize their previous knowledge about the selected themes.

Recommendations

1.1 The target group consisted of Matthayomsueksa 3 (9th grade) students who had different knowledge background as a result, they are not familiar with reading texts so this is hard for them to comprehend.

1.2 The present study was conducted in the first semester of the academic year 2019, and there were many school activities in the duration of the data collection.

Acknowledgements

The thesis would not have been successfully completed without great and kind advice as well as support of Asst. Prof. Dr.Mayureesirin Siriwan who was a major advisor and Asst. Prof. Dr.Sangrawee Donkeawbua, a co- advisor. I would like to express my gratefulness to them for all assistance, recommendation, as well as direction for my thesis. I would like to gratefully express my special appreciation to Assoc. Prof. Dr.Narongrit Sopa who was the examiner chairperson, and Dr.Thanaporn

Pantawee, the external examiner. It was them who acted as the excellent examiner committee for their comments, also their recommendation for improving this completed thesis. Lastly, I would like to express my heartfelt thanks and appreciation to my beloved parents and my son who were my first instructors and have been the highest inspirations, and Pol. Lt. Col. Sompong Wonginta for his active encouragement, educational supporter and all assistance to complete my thesis.

Reference

- Chatiwat, Visa (2000). *Teaching English Reading 2nd Edition*. Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Department of Academic Affairs, Ministry of Education. (2003). *Basic Education Curriculum B.E. 2542 and Additional Amendments (Issue 2) B.E. 2545*. Bangkok: Transportation and Warehousing Organization.
- Department of Academic Affairs, Ministry of Education. (2002). *Document for Basic Education Curriculum B.E. 2544 (2001) Handbook of Learning Management for Foreign Language Learning*. Bangkok: Ministry of Education.
- Ellis, Rod. (2003). *Task-based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Curriculum 2008*. Bangkok: Kurusapa Ladprao.
- Phuvipadawat, Phachongkan. (1997). *Techniques for Teaching English Reading at The Secondary Level*. Teaching materials for course 058455 Faculty of Education Chiang Mai University.
- Richards, Jack C. and Theodore S. Rodgers. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching (Cambridge Language Teaching Library)*. Cambridge university Press; 3 edition (June 16, 2014).
- Richards, Jack C. and Richardson , V. (1994). *Constructivist Teaching: Theory and Practice, Teaching Thinking and Problem Solving*. 16 (December 1994).
- Richards, J. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J., Platt, J. and Weber, H. (1985). *Longman Dictionary of Applied Linguistics*. London: Longman.
- Rongkhamwittayanulul School. (2019). *Self - Assessment Report (SAR)*. Roi Et: Researcher.
- Ruengrat, Wanpen. (2006). *The Use of Task-based Learning to Develop English Writing Ability of Mattayomsuksa 1 Students at Benchama Rach Rungsarit 4th School in Chachoengsao Province*. Master' s Project, M. A. (Teaching English as a Foreign Language). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

The Early Risk Warning System of The International Capacity Cooperation.

Phoummasack Rithikone¹, Huang Dechun², and Zhang Changzheng³

¹Doctoral Student from Laos PDR. Business School of Hohai University

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Business School Hohai University

Nanjing People's Republic of China

Corresponding Author Email: Rithikone@Gmail.com

Received: 18 July 2020

Revised: 29 July 2020

Accepted: 15 August 2020

Abstract

The early risk warning system, including three subsystems: risk identification, early risk warning and risk response, is considered as an efficient approach to identify, prevent, and resolve any risks found in the International Capacity Cooperation (ICC) project. Based on the identification and possibilities of risk factors in the ICC project, this paper developed an early risk warning indicator and an evaluation model for the ICC project. As seen in the Xelanong 2 hydropower station in Laos, the country carried out early risk warning system and put forward risk response measures according to the early warning results.

Keyword: The International Capacity Cooperation (ICC), risk identification, the Belt and Road initiative

Introduction

Each country involved in the BRI has distinctive environments, regulations, and conditions. These factors tend to influence the international capacity cooperation. The risk factors that affect the ICC were the followings: political risk, economic risk, cultural risk, and environmental risk (Farzin, 1998). The quantitative data for developing risk indicator derived from the present study's findings. The gathered data were reviewed by specialists, some of whom were from different disciplines, to verify if the data were reliable. The obtained quantitative data were calculated to find an expected range where all risks can be found (Xiao Limin, 2006). The risk indicator illustrated each risk factors, found in the ICC, and described the degree levels of each in detail. Eventually, an early risk warning system was determined from the risk-indicating system below. (Yang Wu, 2018). After the risk factors were found, they needed to be evaluated each. Therefore, fuzzy mathematics was an essential mathematical tool for risk evaluation in the ICC (Song Lin, 2017). This paper constructed a comprehensive risk evaluation model using the multi-objective decision-making method. Risk indicator weights determination Because of the vagueness and complexity of the ICC, the main factors analyzing method and the expert scoring method are combined to obtain the early risk warning weight. First, use the expert scoring method to obtain the necessary range of weights, and secondly, use the entropy weight method (EWM) to determine the final indicator weights. (1) The Expert scoring Experts, related to the risk assessment and prediction in the ICC projects, were formed to conduct a study to examine the relative importance of each risk factor in the ICC. (2) Entropy Weight Method (EWM) The Entropy Weight Method is a method to give weight to indicators in an objective way. Using the entropy weight method can avoid the deviation caused by subjective factors to a certain extent. There

were six steps to determine the weights of risk indicators as follows: Construct a judgment matrix for each expert and each risk category. If there were experts and b risk categories, the original matrix would be

$$A = (a_{ij})_{n \times n}$$

The data needs to be standardized to eliminate the dimension relationship between dimensions. For this reason, this article uses the power function to normalize the data. The power function calculation formula was as follows:

$$a_{ij} = \frac{a_{ij}^n - a_{ji}^n}{a_{ij}^n + a_{ji}^n}$$

The result was $A = (a_{ij})_{n \times n}$

The ratio a_{ij} of the calculation of the index i and j :

$$a_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sum_{j=1}^n a_{ij}}$$

The information entropy E_i of the calculation of i :

$$E_i = -\frac{1}{\ln n} \sum_{j=1}^n (a_{ij} \ln a_{ij})$$

The coefficient of variance C_i of the calculation of i :

$$C_i = 1 - E_i$$

Amongst these findings, it is found that the minimum the differences between indicators, the minimal the coefficient of variance.

The weights of the index w_i of the calculation of i :

$$w_i = \frac{C_i}{\sum_{i=1}^n C_i}$$

The weights of each type of projects in the ICC

The International Capacity Cooperation projects can be divided into domestic foreign-funded projects, overseas aid projects, overseas investment projects, and overseas contracted projects. The aims of this present study were mainly the latter three. Overseas aid projects, overseas investment projects, and overseas contracted projects had all the risk factors listed above to a certain extent, but the weights of risk factors in different projects were different. The government paid the price of overseas assistance projects in a home country. When compared with the other projects, the economic risk was lower. The relatively essential risk factor was the project management risk, while the overseas investment projects and overseas contracted projects faced more of political risks, economic risks, and project financing risks (Guo Jianluan, 2017), so the weight of systemic risks of these projects should be set relatively high.

The Xelanong 2 hydropower station analysis

The overview of the Xelanong 2 Hydropower Project

In August 2016, China Gezhouba Group Co., Ltd., and the Lao government formally signed the construction agreement of the Xelanong 2 hydropower station project. This is the first hydropower project invested by Gezhouba Group in Laos. The Xelanong 2 Hydropower Station is located in the upper reaches of the Xelanong River, a secondary tributary of the Mekong River. This 55-meter-high dam is foreseen to generate 35 megawatts of power or 140,700 of electricity annually. It took 41 months in construction with the cost up to 70 million US dollars. The project is a hydroelectric power station focusing on power generation. After the project is completed, it will provide irrigation guarantee for residents on both sides of the river and bring social and economic benefits to the local government and people.

Risk identification in the Xelanong 2 Hydropower Project

1. Political risk

Laos is a socialist country with low-security risks, social stability, and political stability. The main political risk lies in the approval procedures during the construction of hydropower station; the approval process took longer than expected. The low administrative efficiency of the Lao government combined with creeping approval process increases the cost of foreign investment and project risks. The legal system of Laos function tardily and is relatively imperfect. Therefore, It is difficult for the project to be exempted or approved by the government.

2. Interest rate risk

The Lao Kip is considered to be a soft currency, and its circulation has certain limitations. In recent years, due to the US dollar depreciation, the exchange rate of the Kip against the US dollar has shown an upward trend. From a long-term perspective, the exchange rate risk of the Kip is relatively high; China implements a floating exchange rate for the RMB. The exchange rate of the RMB against the US dollar is in a moderate upward trend. It is believed that there is a more significant pressure for the RMB to appreciate. Therefore, this project faces the risk of financial loss caused by currency exchange due to exchange rate changes.

3. Operational risk

On the one hand, the impact of climate change causes Laos to face severe droughts, which affect hydropower and other projects. Additionally, Laos also has to deal with an insufficient power generation and a considerable project cost. This will reduce the Lao government's fiscal revenue and increase the Lao government's default risk in debt funds. On the other hand, hydropower productivity has increased year by year due to the accelerated development of hydropower resources. Even though there are high in the number of electricity production, Laos lacks high-electricity-consuming industries. This results in short-term imbalances in Laos' power supply, and of the mid-term, Laos faces risks in the marketing field.

4. Project management risk

The employees hired for the Xelanong 2 Hydropower project are from two countries; that is to say, there are differences in labor cost, cultures, and whatnots. Besides, a communication problem between

the government, the Laos government, and the Chinese investor will cause the two parties to face huge management risks. This leads to an irreparable loss of the China-Laos capacity cooperation.

6. Environmental risks

An environmental-friendly operation plays a crucial role in international cooperation. In establishing a hydropower station, it needs quite several workforce and material resources. At the same time, the Lao government also places importance on environment protection. Once the investor fails to meet the environmental conservation standard, the project will be suspended on the spot.

The early risk warning system of the Xelanong 2 hydropower station

The Xelanong 2 hydropower station showed a different level of each risk, and the Entropy Weight Method was employed to calculate the weights of each index, as seen in Table 2 below:

Table 2: Early risk warning system of Xelanong 2 Hydropower Station

7. Data collection

The data was collected from the Xelanong 2 Hydropower Station based on the early risk warning system of the project. The risk-rating data was issued by official agencies and relevant departments, institutions in China and Laos. The data taken into consideration were Laos' politics, economy, ecology, social and cultural environment, and economic environment as well as climate condition and corporate cultures. The researcher analyzed changes and development of each factor during the investigation. The adverse effects were predicted if the hydropower projects were studied using the Build–Operate–Transfer (BOT) and the Engineering-Procurement-Construction (EPC) models, or other methods.

8. Early risk warning system analysis

The data collected from the Xelanong 2 hydropower project was used as a concept in developing an early risk warning system. The numerical data were accurately calculated, and the before-and-after comparison of the project was drawn to see the differences and development in the project.

9. Risk warning system

The Chinese investor set up risk response measures and responsive management based on various signals reflected by risk warning indexes. Responsive measures include four categories: organizational measures, technical measures, economic measures, and contract measures. The warning signals issued by the risk warning indexes are controlled accordingly to reduce risks occurred in the project. An effective organizational measure is an important means for companies to respond to early warning signals actively. The investor can divide the risk-responding measures by formulating hierarchical measures. Responsive measures can be divided into: If the early risk warning index has exceeded and reached a higher level for three years, the project management department will propose a preliminary response plan to superiors. The plan will be verified to see whether the plan should be formed. If the early risk warning index has exceeded and reached a higher level for two years, the project management department will adjust a plan to solve the corresponding risks.

If the early risk warning index has exceeded and reached a higher level for one year, the project management department has the authority to formulate a reparation plan. That is, eliminating risks, monitoring the risks, and updating the data for better risk protection in the future.

Conclusion and Limitation

Nowadays, Chinese companies actively participate in the Belt and Road initiative and carry out international cooperation in countries involved in the BRI, focusing on investing and infrastructure contracting projects. Risks can inevitably occur anytime in international capacity cooperation. However, it is possible to avoid risks through a risk indicating system, or an early risk warning system. This paper developed a risk-indicating system and a risk evaluation model for the ICC projects, using the Xelanong 2 Hydropower Station as an example. The limitation of this study was that the risks are different among different countries. Further studies need to discuss different risks in a specific country. Besides, the early risk warning system developed in this study mainly identifies some universal risk factors. The specific risk factors faced in other projects have not been included and need to be accurately analyzed.

Acknowledgments

We specially acknowledge the research fund from National Social Science Foundation (16ZDA046) and the Innovative Team of Philosophy and Social Sciences in Jiangsu Higher Learning Institutions (Lancang-Mekong Cooperation Innovation and Risk Management under "the Belt and Road" 2017ZSTD002).

References

- Dong Qianli, Yan Bairui. (2019). The risk of network chain moving towards global value chain - crisis integrated response [J]. China Circulation Economy, 33(06): 74-86.
- Guo Jianluan, Yan Dong. (2017). Research on the risks and countermeasures of international capacity cooperation under the "One Belt and One Road " Initiative [J]. International Trade, (04): 19-25.
- Huang Lingfei. (2019). Research on Foreign Investment Risk and Control Based on Supply-side Reform [J]. Management Observation, (25): 172-173.
- Lu Shan. Analysis of cross-cultural risk management countermeasures for international cooperation projects [J]. Economic and Trade Practice, 2017(04): 67.
- Song Lin. (2017). Research on Risk Assessment of P2P Online Loan Industry Based on Fuzzy Analytic Hierarchy Process [J]. Dongyue Cong, 38(10): 96-101.
- Song Yujie. (2018). Research on China's Foreign Direct Investment Risk Early Warning Mechanism and Prevention [D]. Shandong Normal University.
- Sun Mengran. (2019). Risk management analysis of international engineering contracting projects [D]. Beijing Jiaotong University.

English Language Learning Style of Undergraduate Students, Rajapruk University.

Ladawan Wattanaboot

Lecturer from Rajapruk University

Corresponding Author Email: ta1ladaw@yahoo.com

Received: 12 July 2020

Revised: 30 July 2020

Accepted: 15 August 2020

Abstract

This research aimed to study the English language learning style level of undergraduate students at Rajapruk University and compare the English language learning style level of undergraduate students at Rajapruk University. The sample used in the research consisted of Rajapruk University students of the 2019 academic year under six faculties, selected through G*Power 3.1.9.2 sample size calculation program totally 120 students. The instrument used in the research was a quantitative research questionnaire and data were analyzed by statistical method using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multivariate Analysis of Variance (one-way MANOVA). The results of the research were as follows: The English language learning style level of undergraduate students at Rajapruk University was rated at a high level ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .90) as a whole and when defined by English language learning styles, the results indicated that all six styles were rated at a high level. The comparison of English language learning style level of undergraduate students at Rajapruk University, classified by personal factors which was found that undergraduate students with different faculties and university year levels, had overall statistical English language learning style difference with significant level at .01 which undergraduate students in the Law Faculty and the fourth year level had higher level usage of English language learning style as a whole and in all styles than students in other groups.

Keywords: English Language Learning Style, English Instruction, Undergraduate Students, Rajapruk University

Introduction

English is an internationally and officially communicative language in today's world society, learning a foreign language is a paramount importance and need in everyday life of developing person to enhance the ability and with a better vision of life and can also be in developing the country in terms of economy, society, politics, technology, and education. As well as the opportunities that benefits those who can communicate competently in English given that the use of English has become a prerequisite to achieve educational, professional as well as target goals. (Komartat and Dechawong, 2016) Past educational researches had found that the skills and capabilities of students were achieved only in quantitative results rather than qualitatively achieved by the skills and abilities of students. The English proficiency level is still low and problematic, based on the ability assessment in using English, whether in speaking, reading and writing which the average of Thais was ranked at 53th of 80 countries around the world. (National Educational Testing Institute, 2018).

Thailand has therefore defined both government policy, the National 20 years Strategic Framework (2017-2036) and the National Security Policy (2015-2021). The direction of the 12th National Economic, the Social Development Plan (2017-2021) and the National Education Plan Direction (2017-2031) (Office of the National Economic and Social Development Board: 2018) in focusing on improving the quality of education's policies to teach English by raising the level of English under various projects which are supported by the government and agencies such as English boot camp, English for many projects in both public and private training programs so that students can communicate using all four macro skills: listening, speaking, reading and writing English effectively at all levels (Ministry of Education, 2017) for the preparation of English in higher education or university, many strategies were aimed in studying to develop numbers of foreign language teaching styles, especially English, by focusing on the development of curriculum issues, content, educational environment and the use of technology media computer-assisted instruction in accordance with Thailand policy 4.0 but the main point for the English learning process is developing learners to participate and an outstanding role in the development of their own language. This important issue must lead to practice during English language teaching. Teachers therefore have to constantly improvise techniques and experiment teaching methods that have not been scientifically proven to yield positive results. It can be said that the development of teaching and learning English and foreign language needs to change the development directions by focusing more on students themselves (Munsakorn, 2010).

In addition, the past operations of Rajabruk University, there are still needs for systematic research on English learning styles of undergraduate students in order to explain the English learning styles that are suitable for university students. In this regard, the researcher believes that in the development of English teaching to meet the students' ability and potential. This should focus on the learners' English learning process (Cohen, 1990) or learning styles of learners before by studying the English language learning styles which allow teachers to know and understand the characteristics and learners' English learning styles. It is to be able to use educational results to improve and develop classroom activities, teaching techniques, teaching materials assignments, the atmosphere, the environment, the media, as well as the change of teaching methods in accordance with the learning style of the learners who were able to enhance the effectiveness of learning English by considering the differences among individuals which make learners have the ability of self-learning improvement and increase their capacity in their careers and entry into the ASEAN community at present (Arunruangwina, Sanguanphong and Wichiranon, 2013).

There are also scholars who studied learning strategies of students in order to succeed in learning in various ways. As Block (1986) stated that students who choose the learning style that is right for themselves tend to experience language learning success. Therefore, learning a language will be successful, learners must have a learning style and a use of the learning style appropriately and consistently from the concept of Oxford (1990) who stated that good learning styles and met their own needs. There was a correlation between learning achievement in a second language, according to Oxford's research (1989), stated that language learning styles are a tool to encourage learners to be responsible for their own learning and to

use different learning strategies and also Felder (1993) found that learning styles referred to the characteristics and methods that each learner uses in learning, thinking, and problem solving. Each person's learning style is different so learning is not the same. The study of the learning styles helps the instructors to understand the differences of each learner, to learn the learning styles that each learner likes and has the aptitude for using language which will enable foreign language teachers to organize activities to suit the needs of the learners to make the student successful in their studies and lead to future careers upon graduation (Phosuk, 2009). Rajapruk University is a higher education institution, established as a private higher education institution. It is a new-age higher education institution that is committed to producing talented graduates with knowledge, skills and expertise in each program. The university is producing good people, morality and ethics and being able to live in the society happily. However, based on the past research indicated that the majority of English student's proficiency has remained low grade (C level). (Sitanont, 2010). It was also indicated that systematic research into the learning style of undergraduate English classes was needed to describe the appropriate English learning style for the university's students. For decades now, it has been a challenge for developing English teaching to meet the skills and potential of the learners and should focus on the learners' English learning process (Cohen, 1990). The English learning styles should be emphasized as an interesting way to understand the characteristics and styles of English learning. The results of the study can be used to improve and develop classroom activities, teaching techniques, teaching materials assignments, working atmosphere, learning environment and adaptation of teaching methods in line with the learning style of the learners which is believed to be able to enhance the effectiveness of learning English by considering the differences between individuals in making learners to have the ability to improve self-learning and increase their capacity to pursue careers and entry the ASEAN (Association of South East Asian Nations). English language is used to communicate today. (Arunruangwina, Sanguanphong and Wichiranon, 2013)

Based on the aforementioned above, the researcher, as an English teacher, deems that it is necessary to conduct research studies on English learning styles of undergraduate students in Rajapruk University in order to analyze the learning styles in English and compare the level of differences in gender, faculties and university year levels in learning English which will lead to basic information on developing an appropriate English learning style and it is a guideline for English language preparation of Rajapruk University in achieving better results further.

Research Objectives

1. To study the English language learning style level of undergraduate students at Rajapruk University.
2. To compare the English language learning style level of undergraduate students at Rajapruk University.

Research Methodology

This research was conducted through a quantitative research which research methods were as follows.

1. Population and Sample Groups. The population in this research were students at Rajapruk University, Nonthaburi, in 2019 of academic year. The student status consisted of six faculties: 1) Faculty of Business Administration, 2) Faculty of Accounting, 3) Faculty of Law, 4) Faculty of Communication Arts, 5) Faculty of Science and Public Health and 6) Faculty of Liberal Arts, totally 2,231 students. The sample group in this study were students of Rajapruk University, Nonthaburi, in the academic year 2019, having student status of six faculties, totally 120 students which was calculated by the G * Power sample calculation program by assigning; Number of groups = 4, Response variables = 6, Effect size = .068 and the tolerance is equal to .05 at the 95% confidence level (Faul, Erdfelder, Lang and Buchner, 2009)

2. Research Instrument.

2.1 Research General Characteristic. The general characteristic of the research instrument was a quantitative questionnaire which was divided into 2 parts with the details of each part as follows.

Part 1, it was a questionnaire about general information of the respondents, consisted of three items: 1) gender 2) faculty and 3) year level which was a check-list questionnaire.

Part 2, it was a wide range questionnaire about six of English learning styles of undergraduate students at Rajapruk University, Nonthaburi: 1) competitive learning style 2) collaborative learning style, 3) avoidant learning style, 4) participative learning style, 5) dependent learning style and 6) independent learning style by using Likert's 5 rating scale questionnaire.

2.2 Instrument Processes. The instrument processes were; 1) studying relevant concepts and theories, 2) synthesize definitions and meanings, 3) synthesize measurement components and 4) perform integrations of definitions and questions.

2.3 Instrument Quality Method. Instrument quality method was carried out in two steps as follows:

1) Assessing the consistency of the question items by having five experts in checking the consistency of the question items.

2) Experiment the instrument to analyze the sentiment of the entire research instrument with alpha coefficient by accepting overall confidence value of 0.80 or more and accepting an item confidence value of 0.20 or more. The confidence value of this instrument was found of .99.

2.4 Data collection. The researcher appointed one research assistant to collect and analyze the data. The research assistant collected the data from the research samples by himself.

2.5 Data Analysis and Statistics Used. The research data were analyzed by using computer programs for data processing and analysis which are statistical packages for social science research and data analyzing procedure were: 1) the researcher divides the grade level from the number of layers into five layers (scores from 1 to 5) in which each grade of the inter-level grade is equal to .80, as the criterion in dividing each grade level scores.

Results

1. The level of using English learning styles of undergraduate students at Rajapruk University were analyzed and classified in all six aspects of English learning styles which can be concluded that student's English learning style was rated at a high level with an average of 3.84 as a whole. Considering in each aspect, it was shown that all six aspects were rated at a high level difference from high to low: independent learning style with an average of 3.89, followed by competitive learning style with an average of 3.88, participative learning style with an average of 3.87, avoidant learning style with an average of 3.83, collaborative learning style with an average of 3.82 and independent learning style with an average of 3.76 as shown in Table 3 as follows:

Table 1 Data Analysis Results of English Learning Styles of Undergraduate Students in Overall and Classified in Aspects.

English Learning Styles of Undergraduate Students	No.	$\bar{X}$	S.D.	Level
1) Competitive Learning Style	2	3.88	.86	High
2) Collaborative Learning Style	5	3.82	.86	High
3) Avoidant Learning Style	4	3.83	.85	High
4) Participative Learning Style	3	3.87	1.01	High
5) Dependent Learning Style	1	3.89	1.04	High
6) Independent Learning Style	6	3.76	1.06	High
Overall English Learning Style Mean		3.84	.90	High

The results from this analysis of the English learning style indicated that the highest mean score was dependent learning style and the lowest was independent learning style.

2. The comparison of English learning style classified by personal factors of undergraduate students at Rajapruk University can be summarized as follows:

2.1 The comparison of English learning style classified by gender indicated that undergraduate students at Rajapruk University with different gender was not statistically significant difference at .05 level in overall and in all aspects as shown in Table 4 below.

Table 2 The Comparison of English Learning Style Classified by Student's Gender.

Tests of Between-Subjects Effects

Source	Dependent Variable	Sum Squares	of df	Mean Square	F	Sig.
Gender	Y1 Competitive Learning Style	.23	1	.23	.30	.58
	Y2 Collaborative Learning Style	.33	1	.33	.44	.51
	Y3 Avoidant Learning Style	.21	1	.21	.29	.59
	Y4 Participative Learning Style	.00	1	.00	.00	.97
	Y5 Dependent Learning Style	.03	1	.03	.03	.87
	Y6 Independent Learning Style	.04	1	.04	.04	.85

Overall Language Learning Style	.09	1	.09	.11	.74
---------------------------------	-----	---	-----	-----	-----

Note: Y = Dependent Variable: Student's English Learning Styles

2.2 The comparison of English learning style classified by faculties indicated that undergraduate students at Rajapruk University with different faculties was significant difference at .01 level. The students in Faculty of Law had overall English learning style usage higher than students in Faculty of Accounting, Faculty of Business Administration, Faculty of Communication Arts. Faculty of Science and Public Health, and Faculty of Liberal Arts with statistically significant difference at .01 level as shown in Table 5 below.

Table 3 The Comparison of English Learning Style Classified by Student's Faculties

Tests of Between-Subjects Effects

Source	Dependent Variable	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Faculties	Y1 Competitive Learning Style	35.81	5.00	7.16	15.43	.00**
	Y2 Cooperative Learning Style	38.51	5.00	7.70	17.60	.00**
	Y3 Avoidant Learning Style	40.23	5.00	8.05	20.03	.00**
	Y4 Participatory Learning Style	65.56	5.00	13.11	27.21	.00**
	Y5 Dependent Learning Style	65.67	5.00	13.13	23.81	.00**
	Y6 Independent Learning Style	71.75	5.00	14.35	26.70	.00**
	Overall Lang. Learning Style	51.40	5.00	10.28	25.57	.00**

Note: ** Significant difference at .01 level

2.3 The comparison of English learning style classified by university year levels indicated that undergraduate students with different university year levels was statistically significant difference at .01 level. Considering in each aspect, it was indicated that students with different university year levels was significant difference in the competitive learning style and in the collaborative learning style at .01 level. The fourth year students were statistical higher English learning style usage than the second year students at the level of .01. However, there were no statistical differences found in the avoidant, participative, dependent and independent learning styles as in Table 6 below:

Table 5 The Comparison of English Learning Style Classified by Student's Grade level

Tests of Between-Subjects Effects

Source	Dependent Variable	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
University year levels	Y1 Competitive Learning Style	14.82	3.00	4.94	7.75	.00**
	Y2 Collaborative Learning Style	16.49	3.00	5.50	8.87	.00**
	Y3 Avoidant Learning Style	.00	1.00	.00	.00	.97
	Y4 Participatory Learning Style	.03	1.00	.03	.03	.87
	Y5 Dependent Learning Style	.09	1.00	.09	.11	.74
	Y6 Independent Learning Style	.23	1.00	.23	.30	.58
Overall Lang. Learning Style		20.22	3.00	6.74	10.15	.00**

Note: ** Significant difference at .01 level

Discussion

From the results of the research, it was indicated that the level of English learning styles of undergraduate students at Rajapruk University was rated at a high level as a whole and classified according to English learning styles of all six types of students' usage, the average value was also rated at a high level. This is because undergraduate students at Rajapruk University used English each learning style is diverse by ensuring that they are able to study the content in important subjects and satisfied to listen and follow their friends. They like to share opinions as a small group activity with other students, including trying to attend as much as possible due to the belief that studying English is still important to compete with others. However, students themselves believe that the teachers should determine what they want from students due to the opinion that the teachers can decide the students to choose what they should study the best which the results of English learning styles usage of undergraduate students at Rajapruk University and in all aspects were rated at a high level. The research results were found in line with the findings of Wandee Wongratana and Kulrudee Jittayabant (Wongrattana and Jittayanun, 2019) which found that students can learn English in which teachers give teaching points clearly and summarize the teaching content like attending class, working and classroom activities with friends as a group rather than working alone. The students would like to cooperate with teachers, but they rarely show their knowledge and skills fully like working and classroom activities with friends as a group rather than working alone.

Based on the findings, it revealed that the undergraduate students at Rajapruk University were different faculties, the use of English language learning style was statistically significant difference at .01 level. It may be due to the fact that the faculties of the undergraduate students of Rajapruk University have different plans and guidelines of the English language learning for the students in each program. It was in line with the findings of Natthaninuch Munsakorn (Munsakorn, 2010) who researched different backgrounds of students and styles of English learning from Bangkok University students, the results showed that students with different faculties were statistically significant difference in English learning styles at .05 level.

According to the research: students who were different university year levels, English learning style usage had statistically significant differences at .01 level as a whole. This was because the students with upper university year levels were enthusiastic to learn and self-thinking including participation in building confidence in the ability to work more independently and noticed the needs for learning English in leading to the creation of success in the future career after graduation. This was different from lower levels students who lack awareness and foresee the necessity of studying English that will affect themselves after graduation. The results of the students with different university year levels had English learning style differences at .01 level as a whole. The findings were consistent with the research results of Arunee Arunruang, Wina Sanguapong and Songsiri Wichiranon, Arunruangwina, Sanguanphong and Wichiranon, (2013) who researched the learning styles of English students of the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon which found that undergraduate students with different university year levels had significant difference of English learning styles usage.

Suggestions

The research revealed that the independent English learning styles had the lowest mean scores which indicated that undergraduate students with different faculties and different university year levels was statistically significant difference. Therefore, Rajapruk University should learn the needs of the learners in order to choose a suitable learning style in order to meet the needs of learners with different faculties and university year levels of study. The learners who are affiliated with different faculties and university year levels will inevitably have different needs for learning English. Rajapruk University should select a dependent learning style to apply in teaching in order to meet the students' needs. The participative learning style which students can interact with friends and instructors with active learning by emphasizing that the instructor must conduct teaching-oriented learning, active in teaching and learning in the form of discussion activities that encourage learners to use language in all skills for students in order to be successful in learning English. The students' expectation from university can be able to communicate in English effectively and will lead to further development of students in English learning styles in the future.

References

- Arunruangwina, A., Sanguanphong, W. and Wichiranon, S. (2013). English learning styles of students in the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. (Research report). Bangkok: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Cohen, A., D. (1990). Strategies in Learning and Using a Second Language. NY: Addison Wesley Longman.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. and Buchner, A. (2009). G * Power 3: A Flexible Statistical Power Analysis Program for the Social. Behavioral and Biomedical Sciences Behavior Research Methods, 39(2), 175-191.
- Komartat, S and Dechawong, S. (2016). Foreign Language Learning Styles for Undergraduate Students in Thailand. (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.
- Ministry of Education (2017). National Education Plan (2017-2031). Bangkok: Ministry of Education.
- Munsakorn, N. (2010). Different Backgrounds and Styles of English Learning of Students. (Research report). Bangkok: Bangkok University.
- National Educational Testing Institute. (2018). National Student Quality Assessment Results of 2017 Academic Year. Bangkok: National Educational Testing Institute.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). National Economic and Social Development Plan 12. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Sitanont, T. (2010). Achievement in English for students in Marketing, Faculty of Business Administration. Rajapruk College. (Research Report). Nonthaburi: Rajapruk University.
- Wongrattana, W. and Jittayanun, K. (2019). The Study Style of the Graduate Nursing Program Students. (Research Report). Nakhon Ratchasima: Boromratchachonnani Chakkarirat College of Nursing.

บทความวิชาการ

การต่อสู้ การก้าวถอยหลัง และความท้าทายใหม่ในการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศ
ของเพศหญิงในยุคปัจจุบัน

A fight, a backward step, and new challenges of the fight for women's
gender equality in present days

ประดิษฐ์ ชินอุดมทรัพย์¹ และธนิกุล จันทรา²

Pradit Chinudomsut¹ and Thanikun Chanttra²

¹อาจารย์ ประจำสาขาวิชาการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

²อาจารย์ ประจำสำนักวิชานวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

¹ Lecturer from the Faculty of Political Science Mae Jo University Chumphon Campus

² Lecturer from the Faculty of Social Innovation Mae Fah Luang University

Corresponding Author Email: chinudomsut@hotmail.com

Received: 6 July 2020

Revised: 19 July 2020

Accepted: 31 July 2020

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีขึ้นเพื่ออธิบายและแสดงให้เห็นถึงปัญหาและความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นกับกระบวนการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศของเพศหญิงในปัจจุบัน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วนคือ 1) แนวคิดทางสังคมและการปกครองที่เพศชายเป็นใหญ่ 2) ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีและข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และ 3) ความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นต่อเพศหญิง บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงวิวัฒนาการของกระบวนการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมของเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่ามกลางรูปแบบทางสังคมแบบปิตาธิปไตย หรือสังคมที่เพศชายเป็นใหญ่ และแม้ในปัจจุบันความเท่าเทียมของเพศหญิงจะได้รับการยอมรับมากขึ้น เมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมของเพศหญิงนั้น แม้ในด้านหนึ่งจะดูเหมือนว่ามีพลังมากพอที่จะสามารถนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ แต่ก็ยังได้รับการวิพากษ์ว่า กระบวนการต่อสู้หรือขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรี ได้เพิ่มช่องว่างทางสังคมและความแตกต่างทางเพศ ดังนั้น กระบวนการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมของเพศหญิง จึงต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดหน้ากลับกลายเป็นการก้าวถอยหลังนั่นเอง

คำสำคัญ: ความเท่าเทียมทางเพศ, ปิตาธิปไตย, สิทธิสตรี

Abstract

The article aims to explain and demonstrate problems and new challenges of the fight for women's gender equality in present days by dividing into 3 parts; 1) social and political thought on Patriarchy 2) women's rights movement and its criticisms and 3) new challenges on women's gender equality. The main objective of this article is to illustrate the social evolution of the fight for women's gender equality, especially under the patriarchy system of the society, where male is the superior gender. Even though women's equality has been increasingly accepted, the fight for women's gender equality in present days still faces some difficulties. On the one hand, women's power seems to be strong enough to bring about positive change in a society. On the other hand, women's rights movements are criticized that the movements may widen and intensify gender inequality. So, the article expresses a concern on the fight for

women's gender equality in order to be certain that their movements are moving forward, not backwardness.

Keyword: Gender equality, Patriarchy, Women's rights

บทนำ

ในตำรา บทเรียน บทความทางประวัติศาสตร์ สารคดี ภาพยนตร์ การ์ตูนสำหรับเด็ก หรือละครสำหรับผู้ใหญ่ เราจะสามารถพบเห็น ชิมซบ และรับรู้ได้เป็นการทั่วไป (ไม่ว่าเราจะสังเกตหรือรู้สึกหรือไม่ก็ตาม) ว่าในสังคมมนุษย์นั้นเพศชายมักจะเป็นใหญ่ (หรือแสดงออกว่าเป็นใหญ่) กว่าเพศอื่นเสมอ ซึ่งความเป็นใหญ่เหล่านั้นสามารถรับรู้ได้ผ่านตำแหน่ง หน้าที่ หรือบทบาททางสังคมที่เพศชายได้รับ (หรือช่วงชิงมา) ในช่วงเวลาส่วนใหญ่ในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าชนเผ่า ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ กษัตริย์ ผู้นำกองทัพ ผู้นำพรรค ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้ที่คอยปกป้องคุ้มครองเพศหญิงหรือครอบครัว ผู้ที่แข็งแกร่งกว่า รวมถึงผู้นำในระบอบประชาธิปไตย ที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นเพศชาย ในทางตรงกันข้ามเพศหญิงจะถูกถ่ายทอดให้เห็นในลักษณะของแม่ ภรรยา แม่บ้าน ผู้ทำอาหาร ผู้ที่อ่อนแอกว่า ผู้ที่ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากเพศชาย หรือเหยื่อที่ถูกกระทำจากเพศชายเสียเป็นส่วนใหญ่ คำถามที่น่าสนใจคำถามหนึ่งก็คือ มีนิทาน เรื่องเล่าหรือภาพยนตร์จำนวนกี่เรื่องที่เพศหญิงเป็นผู้ที่เข้าไปช่วยเพศชายจากการถูกคุมขังหรือจากอสูรร้าย สิ่งเหล่านี้มีทั้งที่เกิดขึ้นจริงตามประวัติศาสตร์ หรือเป็นเรื่องราวที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งสะท้อนไม่เพียงแต่ความคิดและทัศนคติของผู้แต่ง ผู้เขียน หรือผู้บันทึกประวัติศาสตร์ ที่มองว่าเพศชายเป็นเพศที่เหมาะสมสำหรับการปกครอง มีความแข็งแกร่งมากกว่า และมีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่า (จึงเป็นผู้ที่ปกป้องเพศที่อ่อนแอกว่าอย่างเพศหญิง) ในขณะที่เพศหญิงมักจะถูกมองอย่างมีอคติ (Bias) และแสดงภาพว่าเป็นผู้อ่อนแอ ไม่มีความสามารถในการตัดสินใจ ไม่เข้มแข็งและไม่เหมาะสมจะเป็นผู้นำ (จึงเป็นเพศที่ต้องมีผู้ปกป้องอย่างเพศชาย) แต่ภาพเหล่านี้ยังสะท้อนสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ว่าเพศชายมักจะมีบทบาทในสังคมเสมอมา ถึงแม้ในความเป็นจริงแล้ว เพศหญิงไม่ใช่เพศที่อ่อนแอและไม่เหมาะสมจะเป็นผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้ บทความชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงวิวัฒนาการของกระบวนการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมของเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่ามกลางรูปแบบทางสังคมแบบปิตาธิปไตย หรือสังคมที่เพศชายเป็นใหญ่ รวมถึงความท้าทายต่างๆ ในกระบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิเท่าเทียมทางเพศที่ผู้ต่อสู้ต้องเผชิญ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผ่านกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร บทความวิชาการ หนังสือ รวมถึงข่าว และบทวิพากษ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงวิวัฒนาการของกระบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิเท่าเทียมของเพศหญิงจากอดีตถึงปัจจุบัน

บทวิเคราะห์

1. สังคมและการปกครองที่เพศชายเป็นใหญ่

รูปแบบความคิดและสังคมที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า ปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือระบบสังคมที่พ่อ (เพศชาย) ทำหน้าที่หลักในการควบคุมสั่งการ และเป็นตัวแทนของคนในชุมชน ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณว่า Patria ซึ่งหมายถึง ผู้เป็นพ่อ และ Arche ซึ่งหมายถึง การปกครองหรือกฎเกณฑ์ เกือบทุกยุคทุกสมัยนับตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน เราจะสามารถพบเห็นหลักฐานถึงรูปแบบการปกครองและรูปแบบสังคมที่เพศชายเป็นใหญ่อยู่เสมอ ซึ่งเกอร์ดา เลอเนอร์ (Gerda Lerner) วิเคราะห์เอาไว้ว่าระบบความเชื่อแบบปิตาธิปไตยนั้น ได้ถูกส่งผ่านมาจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งสร้างให้เกิดความเชื่อว่าเพศชายเหนือกว่าเพศหญิง และเด็กรุ่นใหม่ก็ถูกสอนให้เชื่อตามแนวทางดังกล่าวและปฏิบัติเช่นเดียวกันสืบต่อมา (Lerner, 1986) ซึ่งวงจรของปิตาธิปไตยนี้ได้ถูกถ่ายทอดไปยังยุคสมัยต่าง ๆ นับแต่สมัยกรีกโบราณ ซึ่งในสมัยดังกล่าวได้มีการบันทึกไว้ถึงความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศหญิงถือว่าเป็นสมบัติของเพศชาย หน้าที่ของเพศหญิงคือการขยายเผ่าพันธุ์ ทำงานบ้าน

และการถูกควบคุมครอบงำโดยเพศชายถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรมและเป็นเรื่องธรรมชาติ (Fishbein, 2002) ประเทศจีนในสมัยโบราณก็ได้มีการสั่งสอนให้เพศหญิงรู้จักสถานะของตนในสังคมที่มีเพศชายเป็นใหญ่ กล่าวคือก่อนแต่งงานเพศหญิงจะต้องเชื่อฟังพ่อ หลังแต่งงานเพศหญิงจะต้องเชื่อฟังสามี และเมื่อเป็นม่ายเพศหญิงจะต้องเชื่อฟังบุตรชายคนโต นอกจากนั้นเพศหญิงยังมีหน้าที่ในเรื่องทางเพศอย่างเหมาะสม พุดจาและแต่งตัวอย่างถูกกาลเทศะ และทำงานหนัก (Waltner, 1981)

สังคมที่เพศชายเป็นใหญ่ไม่ได้มีที่มาจากวัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมของแต่ละสังคมเท่านั้น บ่อยครั้งที่หลักการทางศาสนาเข้ามามีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การครอบงำทางเพศ ดังที่ โรเบิร์ต ฟิล์มเมอร์ (Sir Robert Filmer) อธิบายไว้ว่าอำนาจของกษัตริย์ (เพศชาย) นั้น มีความชอบธรรมเนื่องจากเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากอดัม (Adam) หรือผู้ชายคนแรกตามหลักการของศาสนาคริสต์ (Gordon, 2020) หรือการห้ามไม่ให้เพศหญิงเป็นนักบวช (หากมีการอนุญาตก็มักจะมีศักดิ์ที่ด้อยกว่าเพศชาย) อย่างไรก็ตาม แนวคิดปิตาธิปไตยนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของเพศอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งส่งผลให้เพศหญิงบางส่วนไม่คิดที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะของตนเองและยอมรับกับสภาพเช่นนั้น เพศหญิงจำนวนไม่น้อยถูกกล่อมเกล่าให้คิดว่าตนเองไม่สามารถทำงานที่เหนือกว่าหรือมีลักษณะเดียวกันกับผู้ชายได้ ถูกกล่อมเกล่าให้จำกัดตนเองไว้ที่งานบ้านหรือการดูแลครอบครัว ในทางตรงกันข้ามเพศชายจะถูกคาดหวังและสั่งสอนให้เป็นช้างเท้าหน้า หัวหน้าครอบครัว ทำงานที่ใช้กำลัง เป็นทหารหรือตำรวจ หรือทำหน้าที่สืบทอดวงศ์ตระกูล (ผ่านการแต่งงานและมีบุตร) ในส่วนของการเมืองและการปกครอง อาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ เองก็ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิของเพศหญิงไว้ตั้งแต่ต้น แม้แต่ในกรุงเอเธนส์ (Athens) สมัยโบราณ ที่ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นต้นกำเนิดประชาธิปไตยของโลก ก็ไม่ได้ให้สิทธิในการเลือกตั้งกับเพศหญิง (Robinson, 2004) จึงไม่น่าแปลกใจที่การพัฒนารูปแบบการปกครองแบบต่าง ๆ รวมถึงการปกครองแบบประชาธิปไตยจะถูกชี้นำโดยเพศชายเสมอมา ถึงแม้ในบางช่วงของประวัติศาสตร์ เราสามารถที่จะพบสังคมที่มีเพศหญิงเป็นผู้นำในสังคม (มาตาธิปไตย หรือ Matriarchy) แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงแค่ส่วนน้อยในประวัติศาสตร์มนุษย์ที่เราเรารู้จัก และในบางครั้งการที่เพศหญิงขึ้นมามีบทบาทนำ หรือแสดงถึงความสามารถของตนเองกลับกลายเป็นการสร้างอันตรายให้แก่เพศหญิงเองเสียด้วยซ้ำ ยกตัวอย่างเช่น กรณีของ โจนออฟอาร์ค (ฌาน ดาร์ก หรือ Jeanne d'Arc) นักรบหญิงผู้มีส่วนสำคัญและมีบทบาทนำในการต่อสู้ของกองทัพฝรั่งเศสในสงครามร้อยปีกับประเทศอังกฤษ แต่ต่อมาในภายหลังกลับถูกเผาทั้งเป็นในข้อหาว่าเป็นพวกนอกรีตหรือ กรณีการล่าแม่มดอีกมากมายในยุคกลาง ที่เพศหญิงที่มีความสามารถหรือแสดงออกถึงความสามารถของตน ไม่ว่าจะเป็นด้านดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือแพทยศาสตร์ มักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นแม่มดและต้องจบชีวิตลงด้วยการเผาทั้งเป็น (Ehrenreich and English, 2004) สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมในบางยุคสมัยไม่ยอมรับการมีบทบาทนำเพศชายของเพศหญิงและถือว่าเพศหญิงเหล่านั้นเป็น “ภัยคุกคาม” ต่อทั้งเพศชาย และระบบสังคมที่ดำเนินอยู่ในขณะนั้น ๆ ซึ่งเป็นที่น่าเสียใจว่าแม้กระทั่งปัจจุบัน “การกดขี่” และการมองเพศหญิงเป็น “ภัยคุกคาม” นั้นยังคงมีอยู่ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าความไม่เท่าเทียมในสังคมและการเมืองการปกครองอันเกิดมาจากความแตกต่างทางเพศสภาพนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ ประเทศอย่างซาอุดีอาระเบียเพิ่งจะอนุญาตให้ผู้หญิงได้รับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งส่วนท้องถิ่น หรือลงสมัครรับเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นได้เมื่อปี พ.ศ. 2558 และเพิ่งจะอนุญาตให้ขับรถได้เมื่อปี พ.ศ. 2561 (Bleiker, 2019) แต่อย่างไรก็ตาม เพศหญิงยังคงไม่มีสิทธิเท่าเทียมเพศชาย ประเทศซาอุดีอาระเบียมีระบบที่เรียกว่า “ระบบผู้พิทักษ์ชาย” (Human Right Watch, 2017) ซึ่งให้อำนาจเพศชายในครอบครัว เช่น พ่อ สามี พี่ชาย หรือแม้กระทั่งลูกชาย มีอำนาจเหนือเพศหญิง โดยที่เพศหญิงต้องได้รับคำอนุญาตจากผู้พิทักษ์ตามที่กำหนด ก่อนที่จะมีสิทธิได้รับพาสปอร์ต เดินทางออกนอกประเทศ แต่งงาน หรือแม้กระทั่งออกจากเรือนจำ แม้กระทั่งในระบอบประชาธิปไตยเองที่หลักการสำคัญประการหนึ่งอย่างการเลือกตั้งนั้นก็เชื่อว่าจะดำเนินไปอย่างเท่าเทียมและเคารพซึ่งความแตกต่างทางเพศ จะเห็นได้ว่าเพศหญิงนั้นได้รับสิทธิในการเลือกตั้งช้ากว่าเพศชาย ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอย่างนิวซีแลนด์ได้รับการบันทึกว่า เป็นประเทศแรกที่ย้อนุญาตให้เพศหญิงออกเสียงเลือกตั้งได้ในปี พ.ศ. 2436 ในขณะที่ประเทศอย่างสวิตเซอร์แลนด์เพิ่งจะให้สิทธิเพศหญิงในการเลือกตั้งระดับชาติเมื่อปี พ.ศ. 2514 (Gatten, 2015) ซึ่งในกรณี

ของประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ มีระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรง ดังนั้น เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นมีแต่ผู้ชายจึงไม่มีใครยอมลงคะแนนให้ผู้หญิงมีสิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่ไม่ได้มีตัวแทนอย่างชัดเจนของกลุ่มตนอยู่ในการเมือง สิทธิต่าง ๆ ของกลุ่มนั้น ๆ อาจถูกกลืนรองลง

2. ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีและข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ถึงแม้การเรียกร้องความเท่าเทียมและสิทธิของเพศหญิง จะมีมาโดยตลอดเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงช่วงแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่การเรียกร้องสิทธิและสิทธิในการเลือกตั้งของเพศหญิง เป็นที่แพร่หลายและได้รับความสนใจจากสังคมเป็นวงกว้าง ดังที่ มาร์ธา แรมป์ตัน (Martha Rampton) เชื่อว่าช่วงระยะเวลาดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสสิทธิสตรีนิยม (Waves of Feminism) ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 4 ช่วงสมัย (Rampton, 2015) (อย่างไรก็ดี การแบ่งแต่ละช่วงสมัยมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าไม่มีช่วงเวลาที่เหมาะสมของแต่ละช่วงสมัย หรือแม้กระทั่งจำนวนช่วงสมัยเอง นักวิชาการบางท่านได้แบ่งกระแสสิทธิสตรีนิยมออกเป็น 3 ช่วงสมัย (Bailey, 1997) แต่เนื้อหาของ 3 ช่วงสมัยแรกจะมีความคล้ายคลึงกัน)

ช่วงสมัยแรก (First-wave Feminism) เกิดขึ้นในช่วงประมาณปี ค.ศ. 1940 โดยเน้นไปที่สิทธิในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการลงสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิเหนือทรัพย์สิน

ช่วงสมัยที่สอง (Second-wave Feminism) เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1960 – 1990 เน้นไปที่ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ ในประเด็นต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากสิทธิในการเลือกตั้ง เช่น ความเท่าเทียมภายใต้กฎหมาย เป็นต้น โดยอาจกล่าวได้ว่าช่วงสมัยนี้เป็นช่วงสมัยเดียวกันกับการเคลื่อนไหวต่อต้านสงคราม

ช่วงสมัยที่สาม (Third-wave Feminism) เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1990 โดยเน้นไปที่ความหลากหลาย ความเป็นปัจเจกนิยม (Individualism) และความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางลบที่มีต่อเพศหญิง นอกจากนั้น ยังเป็นช่วงที่กลุ่มสิทธิสตรีนิยมให้ความสำคัญกับบุคคลเพศที่สาม

ช่วงสมัยที่สี่ (Fourth-wave Feminism) เกิดขึ้นในช่วงปีใดไม่แน่ชัด (และบางครั้งไม่ได้แยกออกจากช่วงสมัยที่สาม) โดยเน้นไปยังการต่อสู้กับการคุกคามทางเพศเป็นสำคัญ (Sheber, 2017)

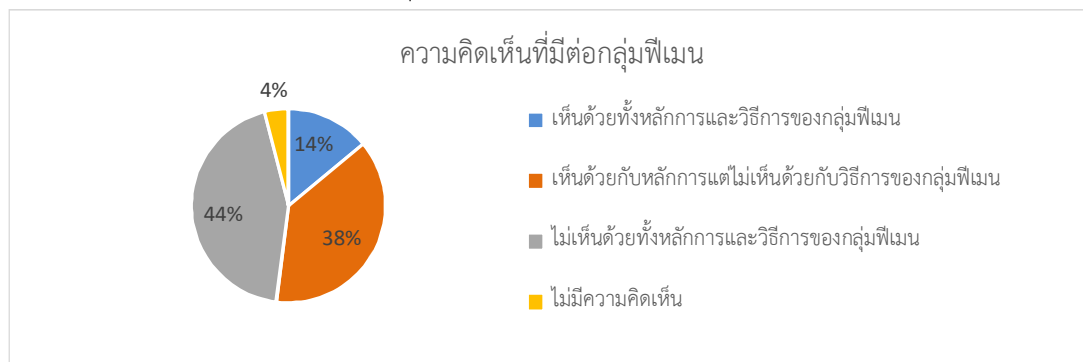
อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ของเพศหญิงเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างเพศในช่วงหลังกลับก่อให้เกิดข้อถกเถียงถึงความเหมาะสม วิธีการ และคำถามว่าการกระทำเหล่านั้นจะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศได้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อสื่อสารที่ก้าวหน้า ทำให้ข่าวสารสามารถไหลไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลกได้ง่ายยิ่งขึ้น ทำให้กระบวนการเรียกร้องสามารถสร้างความสนใจและส่งผลกระทบต่อคนและสังคมวงกว้างมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็นำไปสู่การก่อให้เกิดคำถามและข้อถกเถียงมากขึ้นด้วยเช่นกัน

3. กลุ่มพีเมน (FEMEN)

เป็นองค์กรที่ถือว่าตนเองเป็น ‘กลุ่มสิทธิสตรีหัวรุนแรง’ (Radical Feminist) โดยมีเป้าหมายเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมของเพศหญิง โดยอธิบายว่า กลุ่มของตนเองต่อสู้กับแนวคิดปิตาธิปไตยโดยเน้นไปที่ประเด็นการใช้ประโยชน์ทางเพศ (หญิง) เมตติการ และศาสนา (Zychowicz, 2015) อย่างไรก็ตาม ชื่อเสียงหรือการเป็นที่รู้จักของกลุ่มนี้ เกิดขึ้นจากการประท้วงประเด็นต่าง ๆ โดยใช้สตรีที่ไม่ใส่เสื้อผ้า เสื้อชั้นในหรือเปลือยอกเป็นผู้ประท้วง และในบางครั้งใช้การ ‘บุกรุก’ เข้าไปในขณะที่บุคคลสำคัญต่าง ๆ กำลังประชุมหรือให้สัมภาษณ์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวยังส่งผลให้กลุ่มพีเมนได้รับคำวิจารณ์ในเชิงลบค่อนข้างมาก เนื่องจากวิธีการเรียกร้องความสนใจที่รุนแรงและการใช้ร่างกายของสตรีเพื่อเรียกร้องความสนใจนั้น ถูกมองว่าเป็นการใช้ร่างกายของเพศหญิงเป็นเครื่องมือ ซึ่งไม่ต่างกับหนึ่งในข้อเรียกร้องหรือประเด็นที่กลุ่มเองต้องการต่อสู้ โดยสำหรับกลุ่มเรียกร้องสิทธิสตรีหลายกลุ่มและกลุ่มพีเมนเอง ถือว่าการใช้สรีระของเพศหญิงเป็นเครื่องมือทางการตลาด ทางการค้า หรือทางเพศ ถูกมองว่าเป็นการลดทอนคุณค่าหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิง ซึ่งทำให้การแสดงออกหรือการ

เรียกร้องของกลุ่มพีเมนนั้น บ่อยครั้งไม่ได้รับการยอมรับจากเพศหญิงบางส่วนเอง ซึ่งมองว่ากลุ่มพีเมนสร้างภาพลักษณ์เชิงลบให้กับเพศหญิง มากกว่าที่จะช่วยให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศอย่างแท้จริง

มีสถิติที่น่าสนใจชิ้นหนึ่งที่เกิดจากการสอบถามประชาชนในประเทศฝรั่งเศส ถึงความคิดเห็นที่มีต่อกลุ่มพีเมนเมื่อปี พ.ศ. 2556 โดยในการสอบถามถึงความคิดเห็นที่มีต่อหลักการของกลุ่มพีเมนและวิธีการเรียกร้องของกลุ่มพีเมน โดยมีการแบ่งคำตอบออกเป็น 4 ประเภท คือ เห็นด้วยทั้งหลักการและวิธีการของกลุ่มพีเมน เห็นด้วยกับหลักการแต่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการของกลุ่มพีเมน ไม่เห็นด้วยทั้งหลักการและวิธีการของกลุ่มพีเมน และไม่มีความคิดเห็น

รูปภาพที่ 1 ผลสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อกลุ่มพีเมนในประเทศฝรั่งเศส พ.ศ. 2556

จะเห็นว่าผลลัพธ์จากการสอบถามความคิดเห็นข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความไม่เห็นด้วยกับกลุ่มพีเมนเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการเรียกร้องสิทธิสตรีของกลุ่มดังกล่าวที่มากถึงร้อยละ 82 ของผู้แสดงความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยกับวิธีการเรียกร้อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนของประชาชนทั่วไปที่มีต่อกลุ่มดังกล่าวมีปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประชาชนที่ต่อต้าน อย่างไรก็ตาม ประเด็นหนึ่งที่กลุ่มสิทธิสตรีหลายๆ กลุ่ม (รวมทั้งกลุ่มพีเมน) ได้จุดประเด็นขึ้นก็คือ การสร้างให้เกิดประเด็นการถกเถียงถึงสิทธิในร่างกายของเพศหญิงที่ถูกมองว่าไม่เท่าเทียมกับเพศชาย ยกตัวอย่างเช่น กรณีของการเปลือยอก (ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งของการเปลือยอกเรียกร้องของกลุ่มพีเมน) ที่หลายๆ สังคมเห็นว่าการเปลือยอก (หรือเผยให้เห็นหัวนม) ของเพศหญิงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและไม่สมควรกระทำในที่สาธารณะ (Kolsy, 2013) แต่ในทางตรงกันข้าม การเปลือยอกของเพศชายจะเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในทุกสังคม ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวมีทั้งมาจากเพศชายและเพศหญิงเองที่อาจจะมาจากการกล่อมเกลாதาสังคมในสังคมใดสังคมหนึ่ง ที่แนวคิดปิตาธิปไตยถูกสั่งสอนและถ่ายทอด ทำให้การเปิดเผยหัวนมเป็นสิ่งที่ “ผิด” ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วมีหลายสังคมที่การเปลือยอกของทุกเพศเป็นเรื่องปกติและได้รับการยอมรับ เช่น เผ่าต่าง ๆ ในทวีปแอฟริกา หรือ อเมริกาใต้

4. ขบวนการเคลื่อนไหวมีทู (Me Too หรือ #metoo)

ขบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นในยุคหลังๆ มักจะเติบโตไปพร้อมกับสื่อทางสังคมออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ ขบวนการมีทูก็เช่นกันที่เติบโตขึ้นไปพร้อม ๆ กันกับความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของสื่อทางสังคมออนไลน์ โดยมีเป้าหมายคือการช่วยเหลือเพศหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการล่วงละเมิดหรือความรุนแรงทางเพศ ความสำเร็จของขบวนการนี้ส่งผลให้ผู้หญิงจำนวนมากออกมาเล่าเรื่องราว แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแสวงหาความยุติธรรมให้กับตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการถูกล่วงละเมิดหรือความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้ว เนื่องจากการเปิดเผยเรื่องเหล่านั้นในสมัยก่อนนับว่าเป็นสิ่งที่น่าอายสำหรับเพศหญิง และการเรียกร้องในสมัยก่อนก็ไม่มีอะไรที่จะรับประกันว่าความยุติธรรมจะเกิดขึ้น แม้ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าไม่ได้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นเสียเท่าไร ตัวอย่างที่โด่งดังของการเรียกร้องความยุติธรรมของเพศหญิง ที่ได้รับการสนับสนุนหรือมีแรงบันดาลใจมาจากกลุ่มมีทู ก็คือกรณีของผู้กำกับภาพยนตร์ฮอลลีวูดชื่อดังและนักธุรกิจคนในอุตสาหกรรมบันเทิงอย่าง ฮาร์วีย์ ไวน์สไตน์ (Harvey Weinstein) ที่ในปี พ.ศ. 2560 ถูกกล่าวหาว่าล่วงละเมิดทางเพศต่อ

ผู้หญิงในวงการบันเทิงหลายสิบราย (BBC News, 12 May 2020) ในช่วงเวลาสามสิบปีที่ผ่านมาและถูกตัดสินว่ามีความผิดสองคดีและถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลา 23 ปี (The New York Times, 12 March 2020) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ขบวนการนี้จะมีส่วนช่วยลดการล่วงละเมิดหรือความรุนแรงทางเพศ และนำความยุติธรรมมาสู่เพศหญิงจำนวนมาก แต่ขบวนการนี้ก็เต็มไปด้วยข้อถกเถียงเช่นกัน ประเด็นแรกก็คือ การเปิดเผย (หรือกล่าวหา) ในเรื่องที่เกิดขึ้นมานานซึ่งหลายๆ ครั้งไม่มีหลักฐานหลงเหลืออยู่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานทางกายภาพ ดังนั้นหลักฐานที่มีก็คือคำเปิดเผยของผู้ถูกระทำหรือผู้ถูกล่วงละเมิด (โดยมากเป็นเพศหญิง) ที่มีต่อผู้กระทำหรือผู้ล่วงละเมิด (โดยมากเป็นเพศชาย) เท่านั้น หรือพยานบุคคลที่ให้ข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว (หลายสิบปีในบางกรณี) ซึ่งนำไปสู่คำถามที่สำคัญก็คือ การเปิดเผยหรือคำกล่าวหาเหล่านั้นจะมีความน่าเชื่อถือมากหรือน้อยขนาดไหนในเชิงกฎหมาย (BBC News, 12 May 2020) ประเด็นที่สอง ก็คือ การถูกตราหน้าว่าผิดทั้งที่ยังไม่มีการตัดสิน (Prejudgment) โดยสังคม ในหลายๆ ครั้งการออกมาเปิดเผยของเพศหญิงว่าถูกล่วงละเมิดทางเพศในอดีต กลับกลายเป็นการกล่าวหาและเกิดการตัดสินว่าผิดโดยสังคม ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่ได้รับการไต่สวนที่ยุติธรรม เป็นที่แน่นอนว่าความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศนั้น เป็นความผิดและผู้กระทำผิดสมควรได้รับโทษไม่ว่าจะผ่านพ้นเวลาที่กระทำความผิดมานานเพียงใด แต่อย่างไรก็ตาม การตัดสินว่าการกระทำเหล่านั้นได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่นั้นเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ต่างกับการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติที่ยึดถือเป็นหลัก ว่าผู้ถูกกล่าวหา ยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิด (Presumption of Innocence) แต่กระบวนการตัดสินโดยสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีความรวดเร็วเกินไปด้วยอคติ และบ่อยครั้งที่ไม่สนใจถึงกระบวนการพิสูจน์ความผิด ประเด็นที่สาม ก็คือ ขบวนการเคลื่อนไหวถูกทำให้เป็นเครื่องมือทางการเมือง (Politicalized) เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องมาจากประเด็นก่อนหน้านี้ซึ่งก็คือ การตราหน้าว่าผิดก่อนที่จะมีการตัดสิน กระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้ถูกกล่าวหาจำนวนหนึ่งถูกให้ออกจากงานประจำที่ทำอยู่ ทำให้ไม่ได้รับเข้าทำงาน ทำให้เสียชื่อเสียง ทำให้ถูกรังเกียจจากสังคมและคนรอบข้าง ทำให้เสียคะแนนเสียง และหลายครั้งทำให้หมดอนาคตทางการเมือง เพราะความรวดเร็วของสื่อทางสังคมออนไลน์ที่ทำให้การกล่าวหาเหล่านั้นถูกตัดสินโดยสังคมในเวลาอันรวดเร็ว และเกิดเสียงเรียกร้องให้เกิดการลงโทษ หรือตัดสินให้เข้าไปสู่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ยกตัวอย่างเช่น กรณีของ เบรนท์ คาวานอ ที่ถูกเสนอชื่อให้เป็นผู้พิพากษาของศาลสูงแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ถูกกล่าวหาว่าล่วงละเมิดทางเพศสตรีในสมัยมัธยมปลาย และกลายเป็นข้อกล่าวหาถึงความเหมาะสมของการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง (BBC News, 17 September 2018) จนมีการเรียกร้องไม่ให้มีการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจากสังคม ผู้สนับสนุนพรรคเดโมแครต และผู้ที่ไม่สนับสนุนประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) แต่อย่างไรก็ตาม โดยคนส่วนหนึ่งมองว่าเป็นความพยายามที่จะทำลายชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Waldman, 2018) ผ่านทางการนำข้อกล่าวหาดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง สิ่งเหล่านี้ทำให้กระบวนการในการต่อสู้ของเพศหญิง ถูกลดทอนความน่าเชื่อถือลงและกลับกลายเป็นการส่งผลร้าย (backfire) แก่เพศหญิงเองด้วยซ้ำ และเกิดข้อถกเถียงของการใช้กระบวนการต่อสู้ทั้งหลาย เป็นเพียงเครื่องมือในการหาประโยชน์ทางการเมืองหรือแก่คนบางกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้ความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและชายถูกลดทอนลงจนเสมือนเป็นการก้าวถอยหลัง

5. ความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นต่อเพศหญิง

ถึงแม้การเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมของเพศหญิง จะมีมาอย่างยาวนาน แต่จะเห็นได้ว่าเพศหญิงจำนวนไม่น้อย ยังคงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศจากเพศชายในปัจจุบัน ทำให้ปลายทางของการต่อสู้ของเพศหญิงนั้นยังอีกยาวไกลยิ่งนัก นอกเหนือจากการเคลื่อนไหวที่สร้างคำถามและข้อถกเถียงของกลุ่มเรียกร้องสิทธิสตรีบางกลุ่ม ที่ทำให้กระบวนการเรียกร้องความเท่าเทียมระหว่างเพศต้องดูเหมือนเป็นการก้าวถอยหลัง เพศหญิงในปัจจุบันยังต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากเพศชายหรือเพศหญิงเองแต่กลับมาจากเพศที่สามบางส่วน

ในปัจจุบันกลับกลายเป็นว่า การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศได้ก้าวข้ามความเป็นคู่ขัดแย้งระหว่างเพศชายและเพศหญิงไปเสียแล้ว โดยความขัดแย้งนั้นไม่ได้ลดลงแต่กลับเพิ่มมากขึ้นและคู่ขัดแย้งได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย จนกลายเป็นการต่อสู้กันระหว่างเพศชาย เพศหญิง และเพศอื่น ๆ ซึ่งทั้งสามกลุ่มเกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน จนไม่สามารถจับคู่ของความขัดแย้งที่แท้จริงระหว่างเพศได้อีกต่อไป ในทางหนึ่งการต่อสู้ของเพศหญิงเพื่อสิทธิและความเสมอภาคยังคงดำเนินต่อไป แต่อีกทางหนึ่งเพศอื่น ๆ หรือเพศที่สามถึงแม้จะมีการร่วมมือกันเพื่อต่อสู้ถึงสิทธิและความเท่าเทียม ก็กลับกลายเป็นภัยคุกคามต่อเพศหญิงในหลายๆ ประเด็นเสียเอง และเป็นที่แน่นอนว่าเพศชายยังคงความได้เปรียบในฐานะที่ครอบงำสังคมมาเป็นเวลานาน ข้อเรียกร้องประการหนึ่งของเพศที่สาม ก็คือต้องการได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับเพศอื่น ในขณะที่บางส่วนต้องการการยอมรับและปฏิบัติเสมือนว่าตนเองเป็นเพศชายหรือเพศหญิง

6. ประเด็นเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬา

มีการเรียกร้องและอนุญาตให้นักกีฬาข้ามเพศ หรือ บุคคลเพศชายที่ทำการแปลงเพศหรือรับฮอร์โมนเพศหญิงถึงปริมาณที่กำหนด (เพื่อความเฉพาะเจาะจง) สามารถเข้าแข่งขันกีฬาในฐานะเพศหญิงได้ในการจัดแข่งกีฬาบางรายการ (Sykes, 2006) ซึ่งเป็นที่คาดหมายได้ไม่ยากนักว่าการข้ามเพศเหล่านั้น ส่วนใหญ่จะได้รับชัยชนะเหนือนักกีฬาเพศหญิง และบางครั้งสร้างความไม่พอใจให้กับนักกีฬาเพศหญิงเองที่คิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรมที่ตนเองต้องแข่งขันกับนักกีฬาที่มีร่างกายเป็นผู้ชาย (Jones, 2019) ในขณะเดียวกัน นักกีฬาเพศหญิงบางส่วนก็ออกมายอมรับและไม่ปฏิเสธที่จะแข่งขันกับนักกีฬาข้ามเพศเหล่านั้น โดยมองว่าเป็นสิ่งที่ดีและยอมรับได้ (Bianchi, 2017) เราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนว่า ทำไมถึงต้องมีการแบ่งเพศในการแข่งขันกีฬา คำตอบหนึ่งก็คือความแตกต่างเชิงสรีระระหว่างเพศชายและเพศหญิง (Reeser, 2005) โดยที่ความแตกต่างดังกล่าวไม่ได้เกิดมาจากความแตกต่างในการฝึกฝนหรือความพยายามของแต่ละบุคคล หากแต่เป็นเรื่องทางกายภาพที่ทำให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการแข่งขันกีฬาระหว่างเพศ ดังนั้นการให้ทั้งสองเพศแข่งขันกีฬาร่วมกันย่อมจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องความเป็นธรรม อย่างไรก็ตามในฝั่งของนักเคลื่อนไหวสิทธิสตรีบางรายเห็นว่าการแบ่งเพศในการแข่งขันกีฬานั้นสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติแง่ลบที่มีต่อเพศหญิงว่าเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า และไม่สามารถแข่งขันกับผู้ชายได้ โดยนักสิทธิสตรีบางท่านได้เรียกร้องให้การแข่งขันกีฬาต่าง ๆ เช่น โอลิมปิก ควรจะยกเลิกการแบ่งผู้เข้าแข่งขันตามเพศ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการลิดรอนสิทธิของสตรีและกีดกันไม่ให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม ทั้ง ๆ ที่นักกีฬาเพศหญิงแสดงความสามารถได้ดีกว่านักกีฬาเพศชายในกีฬาบางชนิดด้วยซ้ำ (The New York Times, 2019) อย่างไรก็ตาม การแบ่งเพศในการแข่งขันกีฬากลับก่อให้เกิดการปลอมแปลงเพศตนเองของนักกีฬา เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอยู่บ่อยครั้งจนทำให้การตรวจสอบเพศของนักกีฬานั้น จำเป็นต้องมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้นและใช้วิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้นกว่าการตรวจสอบทางกายภาพ เช่น การตรวจสอบการเย็บช่องปาก (จินตนา, 2553) เป็นต้น แต่วิธีการเหล่านั้นกลับส่งผลย้อนกลับในเชิงลบเพราะทำให้นักกีฬาที่มีสรีระของเพศชาย ที่สามารถตรวจผ่านว่าเป็นเพศหญิงมีสิทธิที่จะแข่งขันกับเพศหญิงได้ โดยมีกรณีตัวอย่างที่มีนักกีฬาแปลงเพศจากชายเป็นหญิงและเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในฐานะเพศหญิงและแข่งขันกับนักกีฬาเพศหญิงคนอื่น ๆ ซึ่งผลการแข่งขันปรากฏว่า นักกีฬาแปลงเพศได้รางวัลที่หนึ่งและนักกีฬาเพศหญิงได้รางวัลรองลงมา ภายหลังจากการแข่งขันมีนักกีฬาเพศหญิงจำนวนหนึ่งออกมาแสดงความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย และคิดว่าไม่ยุติธรรมสำหรับนักกีฬาเพศหญิงที่ต้องแข่งขันกับนักกีฬาแปลงเพศ (BBC News, 18 December 2018) ถึงแม้จะมีการเสนอให้เกิดการแบ่งเพศในการแข่งขันกีฬาใหม่แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับทั้งจากฝ่ายจัดการแข่งขันและนักกีฬาข้ามเพศเอง อีกทั้งคำถามที่จะตามมาก็คือจะมีการกำหนดอย่างไรว่าใครเป็นเพศไหน ประเด็นเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งในตัวเอง ของประเด็นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศที่ยังคงตั้งอยู่บนความแตกต่าง และเป็นการเน้นย้ำว่าไม่ใช่เพศชายทุกคนจะต่อต้านความเท่าเทียมทางเพศในทุกประเด็น ไม่ใช่เพศหญิงทุกคนจะเห็นด้วยกับความเท่าเทียมทางเพศในทุกประเด็น และไม่ใช่เพศที่สามทุกคนจะใช้สิทธิของตนเองอย่างยุติธรรม ในกรณีเช่นนี้ยังสร้างคำถามถึงขอบเขตของความเท่าเทียมอันตั้งอยู่บนความหลากหลายทางเพศด้วยเช่นกัน

บทสรุป

จะเห็นได้ว่า เพศหญิงได้มีการต่อสู้เรียกร้องความเท่าเทียมและสิทธิของตนมาโดยตลอดซึ่งประสบความสำเร็จบ้างไม่ประสบความสำเร็จบ้าง แต่อย่างไรก็ดีการเดินทางไปสู่เป้าหมายทางความเท่าเทียมของเพศหญิงนั้น อาจกล่าวได้ว่ายังมีหนทางอีกยาวไกล อีกทั้งในปัจจุบันการต่อสู้เรียกร้องของเพศหญิงในบางครั้งบางโอกาสกลับทำให้เป็นเสมือนการก้าวถอยหลัง และทำให้เกิดคำถามหรือข้อถกเถียงถึงประเด็นเรื่องความเท่าเทียมและสิทธิ นอกจากนี้ยังเกิดความท้าทายใหม่ๆ สำหรับเพศหญิงซึ่งทำให้การเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคมีความยุ่งยากมากขึ้นไปอีก อย่างไรก็ตาม การต่อสู้เรียกร้องในปัจจุบันนี้มีองค์ประกอบหลายประการที่เกื้อหนุนความสำเร็จของการเรียกร้องดังกล่าวของเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมต่อกันของคนทั้งโลกผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้หลักการของการต่อสู้แพร่กระจาย และสามารถสร้างความเข้าใจให้กับทุกเพศทั่วทุกมุมโลกได้โดยใช้เพียงปลายนิ้วสัมผัส กระบวนการหรือวิธีการเรียกร้องสามารถเชื่อมต่อเพศหญิงและผู้สนับสนุนจากประเทศหรือทวีปอื่น ๆ ที่จะเข้าร่วมแสดงออกได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสั่นไหวของข้อมูลข่าวสารส่งผลให้การปิดกั้นการปกปิด และการซุกซ่อนความผิดเป็นไปได้อย่างยาก ซึ่งส่งผลให้การตรวจสอบและการได้รับความยุติธรรมของเพศหญิงมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้กระแสสังคมยังเป็นอาวุธชั้นดีในการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกระแสสังคมนั้นไม่ได้จำกัดแต่เพียงสังคมใดสังคมหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่สามารถสร้างกระแส (Viral) ไปได้ทั่วทั้งโลก ดังนั้นการต่อสู้เรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมของเพศหญิงในยุคปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวย และมีความสำคัญของการต่อเพศหญิงเป็นอย่างมาก หากแต่การต่อสู้เหล่านั้นจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการระมัดระวังไม่ให้เกิดการเดินหน้ากลับกลายเป็นการก้าวถอยหลังนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ศิรินาวิน. (2553). การตรวจเพศนักกีฬาหญิง เอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13. *Siriraj online*, สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=135.
- Bailey, C. (1997). Making waves and drawing lines: The politics of defining the vicissitudes of feminism. *Hypatia*, 12(3), 17-28.
- BBC News. (2018). 'Sexual assault victim' speaks out. *BBC News*, September 17, 2018, Retrieved 25 May 2020, from <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45542415>.
- Bianchi, A. (2017). Transgender women in sport. *Journal of the Philosophy of Sport*, 44(2), 229-242.
- Bleiker, C. (2019). Women's rights in Saudi Arabia: a timeline. *DW website*. Retrieved 11 April 2020, from <https://www.dw.com/en/womens-rights-in-saudi-arabia-a-timeline/g-40709135>.
- Ehrenreich, B., & English, D. (2010). *Witches, midwives, & nurses: A history of women healers* (Second Edition). New York: Feminist Press.
- Fishbein, H. D. (2002). *Peer prejudice and discrimination: The origin of prejudice* (Second Edition). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gatten, E. (2015). Swiss suffragettes were still fighting for the right to vote in 1971. *Independent*, Retrieved 25 September 2019 from <https://www.independent.co.uk/news/world/politics/swiss-suffragettes-were-still-fighting-for-the-right-to-vote-in-1971-10514445.html>

การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของการขับพวนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

Adjustment of Music Phuan Singing of Thai Phuan Ethnic Group in Ban Phue District Udon Thani Province.

อุทุมพร รอดขันเมือง

Utumporn Rodkhanmuang

นักศึกษา ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master Student of Fine and Applied Arts Program in Music Faculty of Fine and Applied Arts

Khon Kaen University

Corresponding Author Email: pugpao1985@gmail.com

Received: 1 July 2020

Revised: 26 July 2020

Accepted: 5 August 2020

บทคัดย่อ

ผลวิจัยพบว่า ในการขับพวนของไทพวนบ้านผือนั้น ใช้ภาษาพวนในการขับจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ขับพวนช้า และ ขับพวนเร็ว ในการขับพวนทั้งที่เป็นขับพวนช้า และขับพวนเร็ว มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการขับพวน ได้แก่ คนขับพวน กลอนที่ใช้ในการขับพวน นักดนตรี และเครื่องดนตรี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการขับพวนของไทพวนบ้านผือ จำใช้แสดงในโอกาสต่าง ๆ เช่น การแสดงพิธีเปิดงานต่าง ๆ การแสดงในงานเผยแผ่วัฒนธรรมชนเผ่า งานสงกรานต์ เนื้อหาในการขับพวนช้า จะเป็น การเกริ่น ในทางภาษาดนตรีเรียกว่า “ลำลอง” โดยจะเล่าถึงประวัติความเป็นมา การอพยพย้ายถิ่นฐาน ลักษณะของภาษาพวนของชาวไทพวน การปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตอนท้ายจะเป็นการกล่าวขอพร จากพระพุทธ พระธรรม ให้กับชาวพี่น้องไทพวน และกล่าวอวยพรให้กับคนที่มาร่วมชมรับฟังการขับพวน นอกจากนั้นเนื้อหาในการขับพวนเร็ว จะเป็นการพูดถึงการย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในที่แห่งใหม่ แต่ยังมีรักษาไว้ซึ่ง ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ วิถีชีวิตของชาวพวน นอกจากนี้การขับพวนเร็วยังใช้เป็นการเกี่ยวพาราสีหญิงสาว ซึ่งจะเป็นการเปรียบธรรมชาติกับหญิงสาวที่รัก ความรัก ความผิดหวัง การเปลี่ยนแปลงของการขับพวนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ ได้ปรับให้เข้ากับสภาพสังคม และการพัฒนาทางเทคโนโลยี เพื่อให้การขับพวน อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวนบ้านผือ สามารถคงอยู่คู่กับการดำรงวิถีชีวิตของชาวไทพวนในปัจจุบันได้สืบต่อไป

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี, การขับพวน, กลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน

ABSTRACT

The study results were found that there are two styles of Thai Phuan singing in Ban Phue; slow singing and fast singing style. In both styles consisted of singer, lyrics, music player, and music instrument which are characteristics of Phuan singing. Phuan singing usually appeared in various occasions such as open ceremonies, ethnic and cultural exhibition, and Songkran festival. For the Phuan slow style was about the introduction in musical way called “Lam Long” to illustrated historical background, immigration, characteristic of Phuan language, and traditions succeeding from then and now. At the end, was about benediction from Triratna for Thai Phuan and people who attend the ceremony. For the Phuan fast style was about immigration to the new place but the living, culture, and lifestyle were still remained as the same. Furthermore, Phuan fast style was used in flirting women by describing about nature and the beloved

one, romantic love, and disappointment. The changes in Phuan singing of Thai Phuan ethnic group in Ban Phue was the adjustment of Phuan singing in order to get along with the society and technology which have been developed all the time. Thus, Phuan singing was their unique characteristics and would always be lifelong with Thai Phuan people

Keywords: Adjustment of Music, Phuan singing, Thai Phuan ethnic group

บทนำ

ภายใต้สังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านต่าง ๆ ทั้งช่วงสงครามโลก ปัญหาเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยี ระบบทุนนิยม ฯลฯ ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ในประเทศใด ภูมิภาคไหน ทวีปอะไร มนุษยชาติย่อมอยู่ภายใต้โลกเดียวกัน ปรากฏการณ์ต่าง ๆ อะไรก็แล้วแต่ที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้ก็ย่อมส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทุก ๆ ชีวิตในโลกใบนี้ คนตรึงรวมถึงศิลปะทุก ๆ แขนงย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นกัน การขับพวนของชาวกุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากแขวงขวาง ประเทศลาว โดยมีแคนเป็นเครื่องหลักในการแสดง ซึ่งเนื้อหาของเพลงขับพวนจะเป็นไปในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน และการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างชายหญิง ซึ่งจะมีอัตราจังหวะของการบรรเลงที่ช้า ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากปัจจัยต่าง ๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบางกลุ่มได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทยในที่ต่าง ๆ รวมถึงบางกลุ่มที่ได้เข้ามาอาศัยในบริเวณบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์จึงทำให้เกิดปัจจัยต่าง ๆ ที่ยึดโยงกับบริบททางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ จึงเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้การขับพวนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านรูปแบบทางดนตรี และองค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีในการบรรเลง รวมทั้งการแสดงการขับพวน การขับพวนของชาวกุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ จะมีลักษณะ 2 ลักษณะ คือ ขับพวนช้าและขับพวนเร็ว โดยแต่เดิมจะมีเพียงแคนเท่านั้นที่ใช้ประกอบการขับพวน ซึ่งจะใช้แคนพวน (แคนเจ็ด) แต่ในปัจจุบันจะพบว่าการขับพวนบ้านผือได้มีการใช้แคนแปดบรรเลงแทน อีกทั้งยังพบว่ามีเครื่องดนตรีพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ เข้ามาในการบรรเลง เช่น พิณ กัปแก็ป ฉิ่ง ฉาบ และเครื่องดนตรีประเภทเคาะต่าง ๆ เป็นต้น โดยการเพิ่มเครื่องดนตรีเหล่านี้เข้ามาจะทำให้การขับพวนมีความสนุกสนาน หรือการขับพวนจะมีอัตราจังหวะที่เร็ว ตื่นเต้น สนุกสนานมากขึ้น โดยชมรมไทพวนบ้านผือ ได้อธิบายไว้ว่าท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การขับพวนเริ่มได้รับความนิยมน้อยลง ทำให้ทางชมรมต้องหาวิธีการในการสร้างความสนใจขึ้นมา จึงได้มีการพัฒนาการขับพวนรูปแบบเดิมเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์การขับพวนให้คงอยู่สืบไป

บทวิเคราะห์

บทความฉบับนี้ผู้เขียนใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างดนตรีกับบริบทสังคมที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ดนตรีเป็นศิลปะการเรียบเรียงเสียงที่เกิดจากมนุษย์ โดยที่รูปแบบทางดนตรี เนื้อหาของเพลงย่อมได้รับอิทธิพลมาจากวิถีชีวิตของมนุษย์ ในการศึกษาดนตรีต้องศึกษาองค์ประกอบทางสังคมที่ดนตรีได้เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน เพื่อให้เข้าใจถึงดนตรีมากยิ่งขึ้น สรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของโลก ล้วนไม่อาจจะดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง ดนตรีเป็นผลผลิตที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ผลงานดนตรีจะมีลักษณะรูปแบบเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับฝีมือ รสนิยม และจินตนาการของมนุษย์ โดยรสนิยมและจินตนาการของมนุษย์ล้วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับบริบทของสังคม ทั้งในด้านเวลา สถานที่และสถานการณ์ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560, น.1-2) ดังนั้นเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา มนุษย์ก็เปลี่ยนเช่นเดียวกันกับดนตรีก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป การจะศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดต่าง ๆ ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมจะส่งผลให้ผู้ศึกษาเข้าใจดนตรีมากยิ่งขึ้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน

บ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาอย่างยาวนาน ทั้งทางด้านการย้ายถิ่นฐาน การรับเอาวัฒนธรรม กระแสหลักในช่วงเวลานั้น ๆ เข้ามาจึงทำให้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน บ้านผือ จังหวัดอุดรธานีได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการขับไทพวนของกลุ่มไทพวนบ้านผือก็ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

1. กลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ

“ชาวพวน” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่ปัจจุบันกระจายอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย คนพวนเป็นชนกลุ่มที่มีภาษาพูด ภาษาเขียน วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม รวมไปถึงการละเล่นพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง (วีระพงศ์ มีสถาน, 2539, น.7-29) ชาวพวนก่อนที่จะอพยพเข้ามาในประเทศไทยได้เคยตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบสูงของเชียงขวางหรือตรินันซ์ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของหลวงพระบาง ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงจันทน์ ซึ่งอยู่ตอนเหนือของลาวในปัจจุบัน (สุเทพ พรหมศิลป์, 2536, น.1) ชาวพวนบางกลุ่มได้เข้ามาจากการถูกกวาดต้อนในฐานะเชลยศึก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในยุคของสงครามที่สยามได้ยกทัพไปทำสงครามกับเจ้าอนุวงศ์ เชลยศึกจากเหตุการณ์ทำสงครามครั้งนี้ได้ถูกกวาดต้อนมาอยู่ในแถบเมืองลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี และนครไชยศรี (กาญจนรัตน์ แปลกวงศ์, 2554, น.2-3) การละเล่นพื้นบ้านของชาวพวนส่วนใหญ่จะเล่นในประเพณีวันสำคัญของชาวพวน เช่น วันสงกรานต์ วันงานกำฟ้า เป็นต้น การละเล่นมีทั้งที่มีเพลงประกอบเรียกว่า การเซิ้ง เช่น เซิ้งนางงวัก การเล็งกลอง เป็นต้น มีการละเล่นที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันของไทพวน ได้แก่ การเล็งกลอง การเตะหม่าเบ๊ย การเล่นนางงวัก การลำพวน เป็นต้น (ตา จันทโชติ, 2548, น.61) อำเภอบ้านผือ หรือที่ชาวอำเภอบ้านผือจะมีสำเนียงภาษาท้องถิ่นที่เรียกกันว่าบ้านปรือ ชาวบ้านปรือจะอาศัยอยู่ที่บริเวณหนองน้ำที่มีชื่อว่า “หนองปรือ” ซึ่งแต่เดิมจะเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ในปัจจุบันหนองปรือก็ยังคงอยู่ แต่พบว่ามีขนาดเล็กลง โดยที่สำเนียงพูดจากหนองปรือได้เริ่มผิดเพี้ยนต่อมาจึงกลายเป็นคำว่า “บ้านผือ” ในปัจจุบัน ลักษณะภูมิประเทศในแถบบ้านผือมีลักษณะเป็นที่ราบสูงในบริเวณเชิงเขาภูพาน ประกอบไปด้วย หุ่นา ป่าไม้ ภูเขา ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม มีลำน้ำสำคัญในการหล่อเลี้ยงชีวิตอย่างเช่น ห้วยน้ำโมง ลำน้ำาว ลำน้ำฟ้า ห้วยคุก ลำน้ำซัด เป็นต้น ในปัจจุบันที่ตั้งของอำเภอบ้านผือ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี ชาวกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อที่ยึดมั่นในพุทธศาสนา มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และเข้าร่วมวันสำคัญ โอกาสต่าง ๆ ที่สำคัญทางพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ตามแบบอย่างที่ยึดถือปฏิบัติมา นอกจากนั้นยังมีความเชื่อในการนับถือผี คล้ายกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น ผีปู่ย่า ผีเสียวบ้าน เป็นต้น

2. การขับพวนกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ลำพวนเป็นวัฒนธรรมการละเล่นที่เกิดจากภูมิปัญญาด้านภาษาที่ใช้สื่อสารกันในหมู่คนพวนในอดีต โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบและประสบการณ์ ผู้ร้อยถ้อยคำ พูดจาโต้ตอบกันในลักษณะคำคมหรือผญา สุภาษิต คำพังเพยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะในระหว่างหนุ่มสาว ซึ่งเป็นเรื่องปกติของชาวพวนในยุคนั้น หากไม่มีเสียงดนตรีประกอบก็จะเป็นเพียงการพูดคุยกันธรรมดา ต่อมาได้นำเอาอารมณ์ความรู้สึกจากเหตุการณ์ต่าง ๆ มาบรรยายประกอบเสียงแคนตลอดจนการเล่าเรื่อง ลำานิทาน จนเป็นที่นิยมเรียกกันว่า การลำานของพวน ต่อมาจึงเหลือเพียง “ลำพวน” (กาญจนรัตน์ แปลกวงศ์, 2554, น.103) ลำพวน เป็นการละเล่นพื้นบ้านรูปแบบหนึ่งของชาวพวน เป็นการแสดงศิลปะการขับร้อง ทำนองขับขานหรือที่เรียกว่า “ลำ” เป็นภาษาพวน ลำพวนมีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลักในการแสดง การขับพวนของไทพวนบ้านผือ ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากเชียงขวาง ประเทศลาว โดยมีเครื่องดนตรีที่ใช้เป็นวัสดุที่ทำได้จากท้องถิ่น มาจนถึงลูกหลานในปัจจุบันการขับพวนตั้งแต่สมัยก่อนนั้น จะเป็นการนั่งขับพวนโดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลักประกอบการแสดง มีจังหวะค่อนข้างช้า ใช้เกี้ยวพาราสีโต้ตอบกัน ต่อมาเมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวพวน จึงทำให้เกิดการเพิ่มเนื้อหาที่เป็นการบอกเล่าความเป็นมา และนิทานของชาวพวน นอกจากนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในบริบทต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการพัฒนาารูปแบบการบรรเลง ทำให้เกิดจังหวะที่มีลักษณะเร็วขึ้น เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน นอกจากนั้นยังได้นำเครื่องดนตรีต่าง ๆ เข้ามาเพิ่มสีสันของเสียง อาทิ

ก๊ปปก๊ปป เข้ามาบรรเลงเพื่อให้มีจังหวะเร็วขึ้น เป็นต้น สำหรับการขับพวนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จะมีลักษณะอยู่ 2 ลักษณะ คือ ขับพวนช้า และขับพวนเร็ว

1.1 การขับพวนช้า ในด้านของเนื้อหาของการขับพวนช้านั้นจะเป็นการเกริ่น หรือที่เรียกว่า “ลาล่อง” โดยเป็นการเล่าถึงประวัติความเป็นมา การอพยพย้ายถิ่นฐาน วิถีชีวิตต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของชาวพวนจากอดีตสู่ปัจจุบัน จากนั้นในตอนท้ายของการลาล่องจะเป็นการกล่าวขอพรจากพระพุทธรูป พระธรรมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้กับชาวพื้นเมืองไทพวน พร้อมทั้งกล่าวอวยพรให้กับคนที่มารับชมรับฟังการขับพวน การขับพวนช้าจะมีเพียงแคนเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการขับพวนเท่านั้น ทำนองแคนในการเป่าเรียกว่า “ลาล่อง” นักดนตรีแคน (หมอแคน) จะบรรเลงวนไปเรื่อย ๆ ในทำนองหลักจนกว่าผู้ขับพวนจะขับเนื้อหาจบ ในตอนท้ายตอนจบโน้ตตัวรองสุดท้ายหมอแคนจะทำการสุดลมเข้าแล้วเป่าเสียงที่มีการลากโน้ตยาวออกมา การขับพวนช้ามีเนื้อร้องตัวอย่างดังนี้ (1) โอ โอ โอ้ยน้อย คันแมนโอจังซี่ กะแมนโอลำพวนพื้น้องเอ้ย มาแต่เมืองเชียงขวาง ประเทศลาวพวยพุ่น ฮุ่นปู่ทวดตาหวด หนีภัยลงใต้ต่อพวยพ่น้ำ ขอเฮาสู้ถิ่นไทย พื้น้องเอ้ย (2) โอ โอ โอ้ยน้อย อันว่าโตเฮานี้ กะสายเลือดไทพวน พื้น้องเอ้ย เขาอยู่เมืองอุดร อำเภอบ้านผือมาโดนแล้ว แนวชนเชื้อเป็นพวนทุกสิ่งทุกอย่างท่าทางปะเว้า เฮานี้กะแมนพวนพื้น้องเอ้ย (3) โอ โอ โอ้ยน้อย เว้ามาฮอดท้ายนี้ นางขอกล่าวอวยพร ขอวิงวอนองค์พุทธรูป พระธรรมนำเจ้า ขอให้นานาเข้าบรรดาผู้ส่ง ทุกเผ่าพวนพื้น้องยืมมันหมื่นปี เว้ามาฮอดท้ายนี้ เรียมขอกล่าวอวยชัย ขอขอบคุณพงษา หมูลุงอาวอาป้า ที่ได้อุตสาหะเขียนพินางกล่ากล่าหวังว่าคราวหน้าพุ่น คงสิพ้อพบนกันพื้น้องเอ้ย ทำนองขับพวนช้าลักษณะของดนตรีในตอนขับพวนช้านั้น เป็นการเกริ่นนำก่อนที่จะเข้าทำนองขับพวนช้า ในภาษาทางดนตรีพื้นบ้านเรียกว่า “ลาล่อง”

1.2 การขับพวนเร็ว ในด้านเนื้อหานี้การขับพวนเร็วจะมีลักษณะเนื้อหาที่พูดถึงการย้ายถิ่นฐาน ประเพณีวัฒนธรรม บริบทสังคมต่าง ๆ และการเกี่ยวพาราสีคล้ายกับการขับพวนช้า แต่จะต่างในลักษณะของการบรรเลงดนตรี โดยจะมีการใช้แคน ฉิ่ง ฉาบ ก๊ปปก๊ปป กลองมาบรรเลงร่วมด้วย จะเป็นการบรรเลงในทำนองลำเพลิน หรือลำเซ็ง บรรเลงวนไปเรื่อย ๆ จนผู้ขับพวนจะขับจบแล้วดนตรีจะบรรเลงต่อไปเล็กน้อยโดยการบรรเลงจะค่อย ๆ ช้าลงจนจบ โน้ตสุดท้ายหมอแคนจะลากยาวเช่นเดียวกับการขับพวนช้า การขับพวนเร็วมีเนื้อร้องตัวอย่างดังนี้ (1) โอนอ สาวเมืองพวน ชวนยิ้ม ยามมายาม โอ้ย มาแควคิดถึงแต่น้ำอ้าย ฮอมฮ่อม ผู้อยู่ไกล สาวฮ้องไห้ คนนี้ ถ้านั่งทุกเช้าค่ำ ยามลมหนาว พัดต้อง ใจน้องทวงหา แต่ใด พี่ชายเอ๋ย (2) โอนอ น้องได้จากเมืองเชียงมาอยู่เวียงโดนแล้ว หลายปีกพันผ่าน ย้ายถิ่นฐานจากเจ้าคนเว้าแมนต่อกัน ยังผูกพันลุ่มป่าอาวอาและเพื่อหมู่ ยังคอยอยู่สืบสร้าง เมืองบ้านแมนถิ่นเดิมมา บ่ได้น้อ (3) โอนอ คันอ้ายยังคิดพ้อ ให้ฟ้าอวยมาขอ พ้อแม่น้องยังรอมาขอไฉ่ อ้ายอย่าให้กายป็นี คนดีให้มาแต่ง ใจน้องคอยทาแป้ง รอตอ้ายแต่ผู้เดียว เด้ออ้ายเอ๋ย ส่วนของทำนองเร็วนี้ พบว่ามีลักษณะการบรรเลงทำนองลำเพลิน หรือลำเซ็ง จะบรรเลงวนไปเรื่อย ๆ จนกว่าผู้ขับพวนจะลงจบ เนื่องจากการเกิดขึ้นของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากกระบวนการเรียนรู้ คติความเชื่อและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดรูปแบบของดนตรีที่หลากหลาย โดยรูปแบบที่หลากหลายเหล่านั้นได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองภารกิจใดภารกิจหนึ่ง เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปกระบวนการเรียนรู้ คติความเชื่อและบทบาทที่เป็นสภาพที่เคยดำรงอยู่ในอดีต ย่อมถูกตัดลดขั้นตอนหรือเพิ่ม ปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลา เป็นสาเหตุที่ทำให้ดนตรีจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560, น.4-5) เมื่อบริบทของสังคม ทั้งคติความเชื่อบทบาทหน้าที่ได้เปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลต่อดนตรีดนตรีพื้นบ้านจะเกิดขึ้นและพัฒนาในสังคมเกษตรกรรมที่มีลักษณะเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองได้ (self-sufficiency) สภาพสังคม จะไม่ใช่สังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือแยกออกจากสังคมอื่น ขบวนการถ่ายทอดศิลปะ ดนตรี จะอาศัยการบอกด้วยปากและจดจำเป็นหลัก ลักษณะที่กล่าวมาแล้วเป็นเพียงการสะท้อน ภาพของดนตรีพื้นบ้านโดยอาศัยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2561, น.148-149) ดนตรีพื้นบ้านแต่เดิมเป็นลักษณะดนตรีที่เรียบง่าย มุ่งเน้นไปที่ความสนุกสนาน มิได้มุ่งเน้นไปที่ความซับซ้อนทางดนตรี ประกอบกับรูปแบบการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ ไม่ได้มีการจดบันทึกแบบ

เป็นเอกสาร ดังนั้นจึงส่งผลให้เพลงพื้นบ้านมีลักษณะที่ไม่ยาวมากหนัก มีลักษณะที่สั้น วนไปวนมา โดยในลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้ง่ายในการร้องตาม เข้าใจ ตลอดจนสามารถบรรเลงตามได้ง่าย ทำให้ดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่สามารถทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมได้มากกว่าดนตรีที่มีรูปแบบซับซ้อน กล่าวได้ว่าลักษณะเด่นของดนตรีพื้นบ้านนั้นจะพบได้ว่าเมื่อมีการแสดงหรือบรรเลงต่อสาธารณชนแล้วจะพบว่าผู้ฟังนั้นสามารถมีส่วนร่วมได้ง่าย เช่น การขยับร่างกายตามจังหวะ ร้องตาม หรือแม้กระทั่งอาจเข้าร่วมบรรเลงได้ ลำพวนเป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งของชาวพวน เป็นการแสดงศิลปะการขับร้อง ทำนองซับซ้อนหรือที่เรียกว่า ลำ เป็นภาษาพวน ลำพวนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์มาผสมผสานกันให้คล้องจองเป็นทำนองและเสียงที่น่าฟัง มีเสียงแคนเป็นดนตรีประกอบทั้งทำนองและลีลาการขับร้อง (สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี, 2549, น.3) ลำพวนเป็นศิลปะและวรรณคดีพื้นบ้านที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวพวนแต่บรรพกาล เช่นเดียวกับที่ภาคใต้มี มโนราห์ หนังตะลุง ภาคกลางมี ลิเก ลำตัด ภาคเหนือมี ฟ้อนเล็บ และภาคอีสานมี หมอลำ เป็นต้น การขับลำพวนมีทำนองคร่ำควญอดอ่อน นุ่มนวลและอ่อนหวานน่าฟัง เสียงคนและแคนจะหยุดหายไปเมื่อสิ้นสุดในแต่ละวรรค การแสดงลำพวนสามารถแสดงได้เกือบทุกโอกาส ทุกงาน หากเป็นงานบุญต่าง ๆ ในเทศกาลต่าง ๆ คำร้องหรือเนื้อหาของลำพวนจะมีเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี จึงทำให้สามารถเรียกเสียงครึกครื้นเฮฮา เป็นที่สนุกสนานครื้นเครง เป็นการลำร้องโต้ตอบกัน (กาญจนารัตน์ แผลกวงศ์, 2554, น.4) จะเห็นได้ว่าลำพวนนั้นถือได้ว่าเป็นการละเล่นพื้นบ้านรูปแบบหนึ่ง ซึ่งได้เกิดขึ้นท่ามกลางสังคมเกษตรกรรม นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงไปในถิ่นที่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ก็จะพบว่า เป็นสังคมเกษตรกรรมเช่นกัน โดยในบริบทโดยรอบของบ้านผือ เป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินแหล่งน้ำ ด้วยความเป็นสังคมเกษตรกรรมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมเกษตรกรรมที่ผลิตเพื่อใช้ เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของกันในการดำรงชีวิต ต่อมาเมื่อสังคมอุตสาหกรรมเข้ามายังประเทศไทย ส่งผลให้สภาพสังคมในประเทศเปลี่ยนแปลงไป การจ้างงานในลักษณะสังคมทุนนิยมได้เข้ามายังสังคมไทย ทำให้ความต้องการในการบริโภคได้เริ่มเข้ามาเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตอยู่ของผู้คนในสังคม ไม่เว้นแม้แต่ในกลุ่มชาวบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี การเข้ามาของระบบทุนนิยม ไม่ได้เพียงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในด้านการทำงาน การดำรงชีวิตอยู่ การใช้อัตราการแลกเปลี่ยนด้วยเงินเท่านั้น ยังส่งผลให้เกิดการรับเข้ามาของเทคโนโลยีต่าง ๆ จากชาติมหาอำนาจทางเศรษฐกิจต่าง ๆ จึงส่งผลให้วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการละเล่นพื้นบ้านได้รับผลกระทบทั้งหมด ลำพวนนับได้ว่าคงรูปแบบเดิมไว้จากการที่ลำในหมู่ชาวพวนด้วยตนเอง ไม่ได้นำออกเผยแพร่ในรูปแบบของการแสดงสู่สาธารณชน อีกประการหนึ่งภาษาที่ใช้ลำนั้นฟังยากเพราะต้องประสมอิงเข้ากับทำนองลำ ทำให้ผู้ฟังที่ไม่เข้าใจภาษาพวน เมื่อไม่ทราบความหมายในภาษา และเมื่อไม่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อจะสื่อความหมายต่อคนในสังคมด้วยภาษาอื่น ๆ จึงทำให้ผู้ที่สืบทอดและสืบทอดน้อยลงเป็นลำดับ จากการสอบถามข้อมูลในหลายภาคที่มีกลุ่มชาติพันธุ์พวนอาศัยอยู่ ปรากฏว่าไม่มีแหล่งการสอนลำพวน หรือการถ่ายทอดขับพวนเลย (วีระพงศ์ มีสถาน, 2536: 29) ในขณะเดียวกันวงหมอลำของภาคอีสานได้ขยายตัวและพัฒนารูปแบบการแสดงอยู่ตลอด ส่งผลให้รูปแบบการแสดงได้พัฒนาและเพิ่มความน่าสนใจ ทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้นแม้ผู้ที่รับฟังรับชมการแสดงจะไม่เข้าใจในภาษา แต่ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่สร้างความสนใจทั้งเนื้อหาและรูปแบบการแสดงที่ร่วมสมัยยิ่งขึ้น จึงทำให้หมอลำซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่คล้ายกับการลำพวนได้รับความนิยมมาก จนทำให้หมอลำรูปแบบต่าง ๆ ได้เข้ามาแทนที่การลำพวน จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ชมรมไทพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่าชาวบ้านเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การขับพวนมีการเปลี่ยนแปลง สภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ทำให้บุคคลมีส่วนให้รูปแบบของการขับพวนเปลี่ยนแปลงไป โดยเมื่อมีการขับพวนขึ้น ด้วยลักษณะของการขับพวนที่ค่อยข้างช้า ไม่ตื่นเต้น ทำให้ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้ชมทั่วไปที่ต่างวัฒนธรรม อีกทั้งเมื่อมีการแสดงการขับพวนผ่านไปก็อาจทำให้มีการเริ่มเบื่อ หรือง่วงนอน ต่อมาผู้แสดงจึงได้นำก็๊ปก็๊ป กลองและอุปกรณ์อื่น ๆ เข้ามาร่วมในการบรรเลง เพื่อให้จังหวะเร็ว กระชับ น่าสนใจยิ่งขึ้น เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปก็ย่อมทำให้ เด็ก เยาวชน ชาวพวนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสนใจ กลับหันไปสนใจในวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัยรูปแบบต่าง ๆ ที่กำลังได้รับความนิยม อีกทั้งเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปการบันทึก สืบทอดย่อมจางหายไปเพราะเนื่องจากการขับ

พจนไม่ได้มีการบันทึกในลักษณะลายลักษณ์อักษรเพื่อสืบทอด เป็นปัญหาเช่นเดียวกันกับดนตรีพื้นบ้านทั่วไป ดังนั้นเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป บริบทสังคมเปลี่ยนไป ดนตรีก็ย่อมเปลี่ยนไป อีกทั้งเมื่อเกิดวัฒนธรรมที่อ่อนแอลดน้อยลง ก็ย่อมถูกแทนที่จากวัฒนธรรมกระแสหลัก จนสุดท้ายวัฒนธรรมนั้น ๆ ที่อ่อนแอก็ค่อย ๆ หายไป

บทสรุป

ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสังคมโลกส่งผลต่อสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งเมื่อสังคมไทยได้เข้าสู่ภายใต้ระบบทุนนิยม ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ระบบการศึกษา เป็นต้น ทำให้ดนตรีพื้นบ้านเองก็ย่อมต้องมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงรูปแบบของดนตรี นอกจากการจัดการประกวดแล้วเมื่อสังคมในระบบทุนนิยมที่ทำให้เกิดสังคมแรงงาน และการจ้างงาน ส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป และได้กระทบต่อวัฒนธรรมของดนตรีพื้นบ้านด้วย จากเดิมที่การบรรเลงดนตรีเพื่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แต่ด้วยระบบทุนนิยมทำให้คนในสังคมต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ส่งผลให้แม้กระทั่งปัจจัยต่าง ๆ ของดนตรีย่อมเกิดค่าใช้จ่าย ดังนั้นทำให้การรักษาสถานะของวงดนตรีให้อยู่รอดจำเป็นต้องสร้างอัตลักษณ์ของขึ้นมา ทั้งทางด้านการพัฒนาฝีมือด้านดนตรี และพัฒนารูปแบบการแสดงให้ออกมาดึงดูดและเพื่อให้ได้รับความนิยม การเปลี่ยนแปลงของการขับพวนของชาติพันธุ์ไทพวนบ้านผือจากผู้เขียนได้ลงพื้นดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกไทพวนบ้านผือและผู้รู้เกี่ยวข้อง ในการขับพวนแบบดั้งเดิมจะเป็นการขับพวนประกอบกับการบรรเลงแคนเจ็ด และปัจจุบันเป็นการขับพวนประกอบกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น แคนแปด พิณ กั๊ป แก๊บ ฉิ่ง ฉาบ เครื่องดนตรีประเภทเคาะจังหวะที่ทำจากไม้ไผ่ เลยเป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งในการปรับเปลี่ยนการขับพวน เพื่อให้ดำรงอยู่และเข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน สาเหตุอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการขับพวน จากสภาพสังคม ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทำให้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลงไปตาม เมื่อชุมชนเปิดรับสิ่งใหม่เข้ามาทำให้กลุ่มเยาวชนที่มีเชื้อสายไทพวน ไม่ค่อยให้ความสนใจในการขับพวน ส่งผลให้การขับพวนนี้เริ่มจะเลือนหายไป จึงทำให้ชาวไทพวนบ้านผือนั้น มีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อไม่ให้สิ่งต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เหล่านี้สูญหายไป นอกจากนั้นเมื่อพัฒนาทางเทคโนโลยี จากสภาพสังคมที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ นั้น เทคโนโลยีก็มีการพัฒนาไปเรื่อยๆ เช่นกัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มนุษย์สามารถนำมาปรับเข้าใช้กับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น การทำงาน การสื่อสาร การจดบันทึกข้อมูล ฯลฯ และเทคโนโลยีสามารถทำให้มนุษย์รับข่าวสารด้านต่างๆ ได้ทั่วโลก เช่น วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี การเมือง เป็นต้น ในขณะเดียวกันนั้น เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้รับพัฒนามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวาง หรือรับฟังข่าวสารจากที่อื่นๆ จากทั่วโลกได้เป็นอย่างดี เกิดการรับเอาวัฒนธรรมจากชาติอื่นๆ คนจึงหันไปนิยมวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ แล้วนำเอาวัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ส่งผลให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นเริ่มเลือนหายไปตามเวลา อาจกล่าวได้ว่า สภาพสังคม และการพัฒนาทางเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการขับพวน ดังนั้นชาวไทพวนบ้านผือ จึงได้มีการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง ทางด้านความเป็นอยู่ อาชีพ ให้ทันกับยุคสมัยปัจจุบัน จึงได้มีการก่อตั้งชมรมไทพวนบ้านผือขึ้น เพื่อสืบสาน อนุรักษ์ เผยแพร่ ประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวน ไม่ให้สูญหายโดยการเผยแพร่ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น และการแสดงในงานเทศกาลต่างๆ มีการปรับการแสดงให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อไม่ให้ผู้ชมเกิดอาการเบื่อ เพื่อสามารถให้คงอยู่กับวิถีชีวิต อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวนบ้านผือสืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์ นักวิชาการ ที่ได้ให้คำแนะนำคำปรึกษา จนทำให้ผู้เขียนสามารถผลิตงานบทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนกราบขอบพระคุณบุคลากรทั้งสองท่านที่ได้ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนารัตน์ แผลกวงศ์. (2554). *ลำพวน: กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวพวน ตำบลบ้านทราย อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัด ลพบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต) สาขามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- วีระพงษ์ มีสถาน. (2539). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: พวน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเพื่อพัฒนา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. (2549). *การแสดงหมอลำพวน ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*. เอกสารอัดสำเนา.
- สุเทพ พรหมศิลป์. (2536). *ไทยพวนบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*. ลพบุรี: โรงเรียนบ้านหมี่วิทยา.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระครูจันทโชตยาทร (ตา จันทโชติ). (2548). ลพบุรี: กรุไทยการพิมพ์.

ปัญหาทางกฎหมายการบังคับพระภิกษุให้ละสมณเพศ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาและ
พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว

The Enforcing Monks to Quit from Monkhood in Case Buddhist Monks Are Alleged of
Committing Criminal offence and the investigator or Public Prosecutor do not allow to
Provisional Release.

พระสิทธินิติธาดา¹ และประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล²

PhraSittithada¹ and Pramarnlert Archariyapanyakul²

^{1,2}อาจารย์ ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2}Lecturer from the Faculty of Department of Law Faculty of Social Sciences

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: pramarnlert2497@gmail.com

Received: 2 July 2020

Revised: 22 July 2020

Accepted: 7 August 2020

บทคัดย่อ

การปฏิบัติตนของพระภิกษุสงฆ์มีกฎเกณฑ์ที่พิเศษและมากกว่าบุคคลธรรมดา โดยต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของบ้านเมืองด้วย ในกรณีที่พระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีกระบวนการสำคัญที่แตกต่างจากผู้ต้องหาหรือจำเลยทั่วไปคือ การไม่นำพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเข้าห้องขังหรือเรือนจำในขณะที่ยังครองสมณเพศหรือห่มจีวรอยู่ ดังนั้นในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการดำเนินการให้พระภิกษุผู้ถูกจับข้อหาว่ากระทำความผิดอาญาให้ละสมณเพศได้ แม้พระภิกษุเพียงแต่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นยังไม่มีคำพิพากษาทั้งจากศาลยุติธรรม และคำวินิจฉัยจากคณะสงฆ์ผู้ปกครอง จึงต้องถือว่าพระภิกษุรูปนั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ การที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ มีอำนาจจัดการให้พระภิกษุนั้นละสมณเพศได้ก็เท่ากับได้ตัดสินว่าพระภิกษุรูปนั้นกระทำความผิดจริงดังกล่าวนั้นว่าเป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อพระภิกษุซึ่งปฏิบัติ ปฏิบัติชอบอย่างร้ายแรงทั้งยังเป็นการขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้บัญญัติคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ว่าต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นยังไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษานั้นถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เมื่อเปรียบเทียบการกระทำความผิดตามพระธรรมวินัยพบว่า ลักษณะของความร้ายแรงการกระทำความผิดสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) ความผิดที่ต้องอาบัติปาราชิกและ 2) ความผิดที่ไม่ต้องอาบัติปาราชิก การต้องอาบัติปาราชิกนั้น ถือเป็นความผิดที่ร้ายแรงตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งถ้าพระภิกษุรูปใดละเมิดปาราชิกสิกขาบทดังกล่าว ก็จะขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรา 29 โดยให้เพิ่มเติมรายละเอียดที่ชัดเจนและสอดคล้องกับพระธรรมวินัย ในการให้อำนาจพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการบังคับพระภิกษุให้ละสมณเพศรวมถึงให้ความรู้เพิ่มเติมในด้านพระธรรมวินัยแก่พนักงานสอบสวนและอัยการหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความสนใจในการปฏิบัติต่อพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: มาตรา 29, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, ละสมณเพศ, พระพุทธศาสนา, พระภิกษุกระทำความผิดอาญา

Abstract

The Buddhist monks have special rules which have more provisions than the rules used with ordinary persons. Buddhist monks shall comply with the Doctrine and the Discipline. Furthermore, Buddhist monks shall be under the country laws. In case Buddhist monks are alleged that they commit criminal offence, they

will be under important process which is different from alleged offenders or general accused person, as Buddhist monks who are alleged of committing offence will not be brought to be put in jail or prison while the Buddhist monk is still in monkhood or wears yellow robe. Therefore, in section 29 of Sangha Act B.E. 2505, amended by the Sangha Act (No 2) B.E. 2535, investigator is given with authority to manage for Buddhist monks who are arrested because of allegation of committing criminal offense to quit from monkhood. However, in this case, such Buddhist monk is only alleged committing offence, there is no appearance of judgment of justice court and decision of the ruling Sangha, then such Buddhist monk is deemed that he is still an innocent person. The fact that the investigator or public prosecutor has authority to manage for that monk to quit from monkhood is equal to decision that such monk commits offence actually as alleged. The step is considered as practice that is severely not fair to Buddhist monk who practices well correctly. It is also contrary to the Constitution of The kingdom of Thailand which prescribed and that it would protect alleged offender, or accused person in criminal cases that there should be presumption that the person does not have offence. Before the court judged that the case came to the end, that person would not be treated as if he committed offence. When compared committing offence against the Discipline, found that severity of offence committing could be divided into two types, including offence of grave sin and offence which is not grave sin. Offence of grave sin is considered as severe offence as per Buddhism. If any Buddhist monk breaches such provisions, he shall quit from monkhood immediately. Therefore, the researcher recommended for improving and modifying Section 29, by adding clear criteria and detail and corresponding to the Discipline on granting of authority to investigators and public prosecutors to enforce Buddhist monks to quit from monkhood. The writer recommended that investigators and public prosecutors or other relevant officers should be given with additional knowledge in the Discipline so that they had correct and proper understanding about treatment towards Buddhist monks who were alleged that they committed criminal offence.

Keywords: Section 29, Sangha Act, enforcing monks, Buddhism. Criminal.

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนชาติไทยมาเป็นเวลาช้านาน ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธลัทธิเถรวาทวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ผูกพันกับประเพณีมีพื้นฐานจากศาสนาพุทธเช่นงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ อีกทั้งสังคมไทยยังให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยถือเป็นวันหยุดของทางราชการและภาคเอกชนเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา เช่นวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชาและวันอาสาฬหบูชา เป็นต้น พระภิกษุสงฆ์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า พระรัตนตรัย ประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์อยู่ในสถานะอันเป็นที่เคารพกราบไหว้ เชื้อถือศรัทธา เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน พระภิกษุสงฆ์ที่มีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดมักจะได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคมอย่างยิ่ง พระภิกษุสงฆ์มีฐานะและความเป็นอยู่ที่ต่างออกไปจากประชาชนโดยทั่วไป มีวัตถุประสงค์ในการดำรงเพศบรรพชิตโดยสมณสาโรปลาปะ มีระเบียบวินัยสำหรับกำหนดความเป็นอยู่ต่างออกไป เรียกได้ว่าเป็นอีกสังคมหนึ่งต่างหากทำให้การปฏิบัติต่อพระภิกษุในเรื่องต่าง ๆ มีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป แม้แต่ถ้อยคำที่ใช้ก็เป็น

คำเฉพาะเช่นคำว่ารับประทานอาหาร สำหรับพระภิกษุใช้คำว่า “ฉันภัตตาหาร” รวมถึงการประพัตินของพระภิกษุก็มีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดา เพราะพระภิกษุมีศีลเป็นอาภรณ์ถึง 227 ข้อ ต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยพระธรรมวินัยนั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์และข้อห้ามต่าง ๆ ว่าสิ่งใดที่สมควรปฏิบัติหรือสิ่งใดไม่สมควรปฏิบัติ โดยมีบัญญัติและวิธีระงับอธิกรณ์เมื่อมีการทำละเมิดพระธรรมวินัยเป็นขั้นตอนฝ่ายสงฆ์โดยเฉพาะสถาบันสงฆ์จึงอยู่ในสถานะอันสำคัญของชาติไทย โดยรัฐได้บัญญัติกฎหมายยอมรับและรับรองสถานะของสงฆ์และรับรองอุปถัมภ์หลักพระธรรมวินัยหลายประการเช่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 106/1 มีหลักว่าห้ามมิให้ออกหมายเรียกพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาไปเป็นพยานศาลโดยให้ออกเป็นคำบอกกล่าวแทน ซึ่งพระภิกษุและสามเณรนั้นไม่จำเป็นต้องไปศาล มาตรา 112 วางหลักยกเว้นแก่พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาไม่ต้องสาบานตนก่อนเบิกความ เนื่องจากเชื่อว่าพระภิกษุและสามเณรมีศีลไม่พุดเท็จ ในมาตรา 115 วางหลักว่า พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาแม้จะมาเป็นพยานศาลจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใดๆ ก็ได้เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยได้ยอมรับว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นเพศที่บริสุทธิ์ปราศจากการเบียดเบียน กฎหมายได้แยกการปกครองของคณะสงฆ์ออกมาต่างหากจากฝ่ายอาณาจักร ในปัจจุบันกฎหมายปกครองคณะสงฆ์ที่ใช้บังคับคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันพระภิกษุสงฆ์ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนิติสัมพันธ์ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่นๆ ทำให้มีโอกาสที่จะเกิดปัญหาข้อขัดแย้งหรือกระทำความผิดทางอาญาได้ เช่นความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินความผิดอันเกิดจากการใช้เชือก เป็นต้น โดยเมื่อพระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาแล้วกระบวนการยุติธรรมของรัฐก็จำเป็นต้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาดังกล่าวเช่นประชาชนทั่วไป แต่ในคดีใดพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีความเห็นไม่สมควรปล่อยตัวพระภิกษุที่ต้องหาหนั้นชั่วคราวในคดีอาญาใด ๆ การจะนำพระภิกษุนั้นเข้าที่คุมขังทั้งที่ยังครองจีวรก็เป็นเรื่องที่ไม่สมควรอาจก่อให้เกิดความมัวหมองในพระพุทธศาสนาและเกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไป พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 29 ได้วางหลักให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุที่ถูกกล่าวหาทำผิดคดีอาญารูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ หากไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว

บทวิเคราะห์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 29 วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดยังไม่ได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29 นั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะถ้าพิจารณาตามรัฐธรรมนูญพระภิกษุผู้กระทำความผิดอาญาแต่ศาลยังไม่ตัดสินคดีย่อมต้องได้รับการคุ้มครองยังไม่ต้องสึก และควรเป็นหน้าที่ของรัฐในการแยกดูแลพระภิกษุนั้นให้มาศาลตามนัดโดยไม่จำเป็นต้องคุมขังปนกับบุคคลธรรมดาก็ได้ แต่การให้สึกจากสถานภาพความเป็นพระภิกษุสงฆ์โดนลงโทษไปก่อนแล้วนับเป็นความไม่ยุติธรรมต่อพระภิกษุเป็นอย่างยิ่งและเกิดความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์โดยรวมอีกด้วย จึงควรศึกษาปัญหาที่เกิดตามมาตรา 29 ดังกล่าวแล้วแล้ว มาตราการลงโทษพระภิกษุสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 การลงโทษตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การลงโทษตามพระธรรมวินัยหรือนิคหกรรม และการลงโทษตามกฎหมายบ้านเมืองเป็นบทบัญญัติสภาแห่งรัฐนอกเหนือพระธรรมวินัย

1. การลงโทษตามพระธรรมวินัย หรือการลงนิคหกรรม

ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 นี้ ได้มีการออกกฎหมายหาเถรสมาคมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการทางวินัย คือกฎหมายหาเถรสมาคมฉบับที่ 11 (พ.ศ.2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม ซึ่งกำหนดวิธีการใน

การพิจารณาและวินิจฉัยในเรื่องการกระทำผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ “นิคหกรรม” หมายถึงการลงโทษตามพระธรรมวินัย สังฆกรรมประเภทลงโทษผู้ทำความผิด โทษตามที่พระพุทธองค์บัญญัติทรงกำหนดให้ลงแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิด คือล่วงละเมิดพระธรรมวินัยซึ่งเรียกว่า “อาบัติ” เป็นสังฆกรรมอย่างหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา เป็นสังฆกรรมประเภทที่สงฆ์ใช้ลงโทษพระภิกษุที่ประพฤติผิดพระธรรมวินัยหรือประพฤติน่าสงสัยไม่สมควรแก่สมณสาธูป นิคหกรรมสามารถแบ่งเป็น 3 สถานคือ (1) โทษอย่างหนัก ได้แก่อาบัติปาราชิก พระภิกษุต้องอาบัตินี้จะขาดจากความเป็นพระภิกษุสงฆ์ทันที (2) โทษอย่างกลาง ได้แก่อาบัติสังฆาทิเสส พระภิกษุที่ต้องอาบัตินี้ต้องอยู่กรรม คือประพฤติวัตรอย่างหนึ่งเพื่อทรมานตน โดยเข้าปริวาสกรรมประพฤตินานัดและสวดอัมมภาณจึงจะพ้นอาบัติ (3) โทษอย่างเบา ได้แก่อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตติยะ ปฏิเทสนียะ ทุกกฎ และทุกภาสิต พระภิกษุต้องอาบัตินี้ต้องแสดงอาบัติประจานตนต่อหน้าพระภิกษุด้วยกันจึงจะพ้นโทษ

2. การลงโทษตามกฎหมายบัญญัติ นอกเหนือจากพระธรรมวินัย

พระพุทธเจ้าทรงทรงอนุญาตให้การปกครองคณะสงฆ์อนุวัตรตามการปกครองและกฎหมายแห่งรัฐหรือแต่ละประเทศด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทาธรรม ดังสุภาษิตว่า อนุชามิ ภิกขเว ราชนํ อนุตตติ แปลว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้คล้อยตามพระราชทำให้พระภิกษุสงฆ์ในประเทศใดต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศนั้นด้วย สำหรับกรณีที่พระภิกษุได้ละเมิดพระธรรมเล็กน้อย กฎหมายจึงได้วางหลักคุ้มครองสงฆ์ไว้ โดยให้เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคมในการจำกัดภิกษุที่ไม่พึงปรารถนาออกจากคณะสงฆ์ซึ่งมิใช่การลงโทษตามพระธรรมวินัยได้แก่ตามมาตรา 27 กรณีที่พระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยลงนิคหกรรมไม่ถึงสิกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น หรือประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญา หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง หรือไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ต้องสละสมณเพศภายในสามวันนับตั้งแต่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น มาตรา 28 มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนไว้ กล่าวคือในทางกฎหมายไม่มีบทมาตราใดที่ห้ามพระภิกษุทำนิติกรรม แต่ภายหลังจากถูกฟ้องเป็นคดีล้มละลาย และศาลได้พิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย จะทำให้ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์เสื่อมเสีย หรือจะทำให้ศาสนาเป็นที่อาศัยของผู้ที่มีหนี้สินพันตัว กฎหมายจึงบัญญัติเชิงจำกัดบุคคลอื่นไม่พึงปรารถนามิให้อยู่ในคณะสงฆ์ เป็นหนึ่งในอันตรายิกรรมที่ต้องห้ามบวชเพราะมีหนี้สิน “อะนะโณสิ” ซึ่งหากพ้นจากการมีหนี้สินแล้วก็กลับมาบวชได้ แต่มีพระภิกษุได้แต่งกายเลียนแบบสงฆ์ขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา มา 208 เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจคือ ฎีกาที่ 6782/2543 พนักงานสอบสวนจัดให้จำเลยลาสิกขาบทต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีตำรวจจำเลยยอมเข้าใจว่าจำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ เนื่องจากจำเลยมาไม่ได้สมัครใจลาสิกขาบทและการดำเนินการจัดให้จำเลยสละสมณเพศกระทำโดยพลการของเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อจำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเมื่อพ้นจากการคุมขังโดยไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วถือว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 208 และฎีกาที่ 1798/2542 การที่จำเลยยินยอมเปลี่ยนจิวรออกเพื่อต่อสู้คดียอมไม่เป็นเหตุให้จำเลยกลับมาเป็นพระภิกษุอีก ดังนั้นการที่ต่อมาจำเลยกลับมาแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุจึงเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208 นอกจากนี้ยังมีความรับผิดชอบเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา กฎหมายจึงมีเจตนาที่รักษาภาพลักษณ์ของพระภิกษุ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 การให้พระภิกษุสละสมณเพศเพราะถูกจับในคดีอาญา และมาตรา 30 การให้พระภิกษุสละสมณเพศเพราะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้จำคุก กักขังหรือขังจะสังเกตได้ในกรณีตามมาตรา 30 เป็นกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้ว แต่ในกรณีตามมาตรา 29 นี้ ยังมีข้อกังขาว่า พระภิกษุเพียงแต่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาเท่านั้น ยังไม่ปรากฏคำพิพากษาทั้งจากศาลยุติธรรม และคำวินิจฉัยจากคณะสงฆ์ผู้ปกครอง จึงต้องถือว่าพระภิกษุรูปนั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ การที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจจัดการให้พระภิกษุนั้นสละสมณเพศได้นั้น ก็เท่ากับว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเป็นผู้ตัดสินแล้วว่า พระภิกษุรูปนั้นกระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหาซึ่งหากพระภิกษุรูปนั้นถูกใส่ร้ายป้ายสีโดยที่มิได้กระทำความผิดจริงก็นับว่าเป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ยุติธรรมต่อพระภิกษุซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอย่างร้ายแรง

3. การสละสมณเพศตามแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505

คำว่า "สละสมณเพศ" หมายถึงการเปลื้องเครื่องนุ่งห่มของพระภิกษุออก (สบง จีวร อังสะ สังฆาฏิ รัตประคต) ใช้กับกรณีที่ไม่นิยมเพราะมิใช่อาบัติปาราชิกหรือมิใช่กรณีขาดคุณสมบัติหรือต้องห้ามบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ แต่เป็นการบังคับฝืนใจ จึงใช้คำว่า "ให้สละสมณเพศ" ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 27 กรณีมิใช่อาบัติปาราชิกพระภิกษุที่ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามมาตรานี้ ต้องสละสมณเพศภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น การสละสมณเพศตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 29 บัญญัติว่า "พระภิกษุรูปใด ถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวันหนึ่งให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดการดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้" บทบัญญัติตามมาตรานี้ได้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดดำเนินการให้พระภิกษุผู้ถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาให้สละสมณเพศได้ทั้งนี้เนื่องจากในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายในบางคดี มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย หากจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ทั้งที่ยังอยู่ในสมณเพศ ย่อมเสียหายแก่คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา หากจะปล่อยชั่วคราวไปก็อาจเกิดไปยุ่งเหยิงกับพยานเกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดี จึงจำต้องให้พระภิกษุนั้นสละสมณเพศ หลักเกณฑ์การสละสมณเพศตามมาตรา 29 มีข้อพิจารณา (1) พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม(2)พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม (3)พระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวันหนึ่ง ส่วนกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องให้สละสมณเพศ กรณีที่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่อย่างไรนั้นโดยทั่วไปก็ใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักเกณฑ์การวินิจฉัยทั้งนี้ย่อมเป็นสิทธิของผู้ต้องหาจะยื่นขอประกันตัวชั่วคราวด้วย เจ้าพนักงานต้องพิจารณา คือ (1)ความหนักเบาแห่งข้อหา(2)พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด (3)พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร(4)เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด (5)ผู้ต้องหา หรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่(6)ภัยอันตราย หรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยตัวชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่(7)ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหายแล้วแต่กรณี ศาลพึงรับฟังประกอบการวินิจฉัยได้ การต้องสละสมณเพศเพราะถูกจับโดยต้องหาในคดีอาญาตามมาตรา 29 นี้เป็นกรณีที่บัญญัติขึ้นใหม่ และยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะการถอดสมณศักดิ์ที่พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องหาผิดอาญาในระหว่างการดำเนินคดีอาจส่งผลกระทบต่อสถานภาพความเป็นพระภิกษุสงฆ์หรือสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานมา ดังนั้นการให้สละสมณเพศพระภิกษุสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา เพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับพระธรรมวินัยและถูกต้องตามหลักของกระบวนการยุติธรรม

4. ความผิดตามพระธรรมวินัยกับความผิดทางอาญา

4.1 กรณีพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดนั้นต้องลักษณะปาราชิก ส่วนใหญ่จะเป็นความผิดทางอาญาด้วยเรียกภาษาลาตินว่า "Mala in See" "ปาราชิก" เป็นชื่ออาบัติหนักที่ภิกษุต้องเข้าแล้วขาดจากความเป็นภิกษุ แปลว่า บุคคลผู้ใดพ่ายแพ้ต่ออุดมการณ์ทางศาสนา เป็นความผิดที่ร้ายแรงอย่างยิ่งตามพระธรรมวินัย โดยการประพฤติผิดตามพระธรรมวินัยที่ต้องอาบัติปาราชิกมี 4 ประการคือ ปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ภิกษุเสพเมถุน คือการร่วมประภोगกิจกรรมทางเพศไม่ว่าจะกระทำกับผู้หญิงหรือผู้ชายหรือกระทำกับสัตว์ก็ตาม ปาราชิกสิกขาบทที่ 2 ภิกษุถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ราคา 5 มาส คือการลักทรัพย์ การนำทรัพย์ของผู้อื่นไปเป็นของตนโดยเจตนา ปาราชิกสิกขาบทที่ 3 ภิกษุแก่งล้างามนุษย์ให้ตาย หรือการเจตนาทำให้นุษย์

ถึงแก่ความตายไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ ไม่ว่าจะลงมือฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่นฆ่าให้ก็ตาม ปาราชิกสิกขาบทที่ 4 ภิกษุอาวตฺตฺริมนุสฺสรณ คือการพูดอวดผู้อื่นว่าตนได้บรรลุธรรมระดับสูงเช่นบรรลุโสดาบัน บรรลุอรหัตต์ เป็นต้น

4.2 กรณีความผิดอาญาที่พระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดนั้นไม่ต้องลักษณะปาราชิก ในกรณีที่พระภิกษุกระทำความผิดที่เป็นความผิดตามพระธรรมวินัยแต่ไม่เข้าขั้นอาบัติปาราชิกนั้น ก็จะต้องมีมาตรการลงโทษ หรือการลงนิคหกรรมตามหลักของสงฆ์ในลักษณะความผิดต่าง ๆ ตามความหนักเบาของอาบัตินั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทษอย่างกลาง ได้แก่อาบัติสังฆาติเสส พระภิกษุที่ต้องอาบัตินี้ต้องอยู่กรรม คือประพฤติตัวอย่างหนึ่งเพื่อทรมานตนจึงจะพ้นอาบัติ ส่วนโทษอย่างเบาได้แก่อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตติยะ ทุกกฏ และทุพภาสิต พระภิกษุต้องอาบัตินี้ต้องแสดงอาบัติประจานตนเองต่อหน้าพระภิกษุด้วยกันจึงจะพ้นโทษ การกระทำความผิดตามพระธรรมวินัยที่ไม่ต้องลักษณะปาราชิกนั้น ในบางกรณีอาจเป็นความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาได้ เช่นตามอาบัติสังฆาติเสสบทที่ 2 ภิกษุเคล้ากลิ้ง จับมือ จับข้อมผม ลูบคลำจับต้องอวัยวะอันใดก็ตามของสตรีเพศ ก็จะเป็ความผิดฐานอนาจาร ซึ่งความผิดตามสังฆาติเสสบทนี้ มุ่งคุ้มครองบุคคลที่ถูกกระทำที่เป็นสตรีเพศหรือผู้หญิงเท่านั้น ในขณะที่ความผิดฐานอนาจารผู้ถูกกระทำอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้ หรืออาบัติสังฆาติเสสบทที่ 8 ภิกษุแก่งใส่ความภิกษุอื่นว่าต้องอาบัติด้วยปาราชิกโดยไม่มิมูล หรืออาบัติสังฆาติเสสบทที่ 9 ภิกษุแก่งแต่งเรื่องสมมติแล้วใส่ความภิกษุอื่นว่าต้องอาบัติปาราชิกซึ่งความผิดดังกล่าวเปรียบได้กับความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือบางกรณีก็เป็นความผิดอย่างเบาตามพระธรรมวินัยในข้อปาจิตติยะ แต่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาที่ร้ายแรงคือกรณีพระภิกษุสงฆ์ทำร้ายร่างกายกันไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายซึ่งทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือทำร้ายจนเป็นอันตรายสาหัส หรือใช้กำลังทำร้ายโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจ เป็นต้น ในขณะที่ความผิดบางฐานตามกฎหมายอาญานั้น ถือเป็นความผิดที่สำคัญและมีอัตราโทษตามกฎหมายถึงขั้นจำคุก แต่ตามพระธรรมวินัยมิได้บัญญัติเอาไว้ว่าเป็นความผิดแต่อย่างใดเช่นความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดเกี่ยวกับเชืค เป็นต้น

บทสรุป

มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 บัญญัติไว้ว่า พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 โดยให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการดำเนินการให้พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาให้สละสมณเพศได้ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นไม่สมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว แต่กรณีตามมาตรา 29 นี้พระภิกษุเพียงแต่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาเท่านั้น ยังไม่ปรากฏคำพิพากษาทั้งจากศาลยุติธรรม และคำวินิจฉัยจากคณะสงฆ์ผู้ปกครอง จึงต้องถือว่าพระภิกษุนั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ การที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจจัดการให้พระภิกษุนั้นสละสมณเพศได้นั้นก็เท่ากับว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเป็นผู้ตัดสินแล้วว่า พระภิกษุรูปนั้นได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกล่าว่าหา เพราะการที่พระภิกษุถูกให้สละสมณเพศนั้นเปรียบได้เสมือนกับการประหารชีวิตจากสถานภาพความเป็นพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งหากพระภิกษุรูปนั้นถูกใส่ร้ายป้ายสีโดยที่มีได้กระทำความผิดจริงก็เป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ยุติธรรมต่อพระภิกษุซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอย่างร้ายแรง อีกทั้งยังเป็นการขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้บัญญัติว่า ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การที่พระภิกษุกระทำความผิดนั้นเมื่อพิจารณาจากลักษณะของความร้ายแรงของการกระทำความผิด สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภทคือ ความผิดที่ต้องอาบัติปาราชิก และความผิดที่ไม่ต้องอาบัติปาราชิก สำหรับความผิดที่ต้องอาบัติ

ปาราชิกนั้น เป็นความผิดร้ายแรงตามพระพุทธศาสนา โดยการประทุพัตติตามพระธรรมวินัยที่ต้องอาบัติปาราชิกมี 4 ประการคือ ปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ภิกษุเสพเมถุน ปาราชิกสิกขาบทที่ 2 ภิกษุลักทรัพย์ปาราชิกสิกขาบทที่ 3 ภิกษุแก่งฆ่ามนุษย์ให้ตายและปาราชิกสิกขาบทที่ 4 ภิกษุขออุตตริมนุสสรณ ในกรณีความผิดอาญาที่พระภิกษุกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น หากเป็นความผิดตามพระธรรมวินัยที่ต้องลักษณะปาราชิกหากถูกจับกุมได้ในขณะที่กระทำความผิดชัดเจน ตามหลักพระธรรมวินัยถือว่า ชาติจากความผิดพระสงฆ์นั้นโดยไม่จำเป็นต้องมีการลาสิกขาแต่อย่างใด ดังนั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจึงสามารถดำเนินการให้พระภิกษุสงฆ์นั้นสละการครองจีวรได้โดยไม่ต้องทำพิธีใด ๆ ตามมาตรา 29 เพราะถือว่าได้ขาดจากการเป็นพระภิกษุสงฆ์แล้ว แต่หากการกระทำความผิดอาญาของพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดที่ไม่ถึงขั้นอาบัติปาราชิก หรือพระธรรมวินัยมิได้บัญญัติเอาไว้ว่าเป็นความผิด ต้องถือว่าพระภิกษุสงฆ์ที่กระทำความผิดนั้นยังไม่ขาดจากความผิดพระภิกษุ จนกว่าจะมีการพิจารณาลงโทษกรรมตามกฎหมายอาญาตามฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงโทษกรรม ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีความเห็นไม่สมควรปล่อยตัวชั่วคราว โดยจะควบคุมตัวเอาไว้ในห้องควบคุมการจะใช้อำนาจบังคับให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามมาตรา 29 นั้น ก็ควรจะกระทำให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยด้วยการลาสิกขาบทหรือสละสมณเพศนั้นตามพระธรรมวินัยถือเอาความสมัครใจของพระภิกษุเป็นที่ตั้ง โดยการปฏิญาณตนเป็นคฤหัสถ์ การกล่าวคำปฏิญาณนั้นต้องเด็ดขาดมีความชัดเจนในคำพูดที่แสดงถึงความประสงค์ที่จะลาออกจากสมณเพศ และการปฏิญาณตนนั้นเพียงแต่ทำต่อหน้าบุคคลใดก็ได้ เพียงแต่ขอให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์เข้าใจถึงความหมายที่ทำการปฏิญาณก็เพียงพอ โดยอาจกล่าวเป็นภาษาไทยที่เขาก็นึกได้ ทั้งนี้เพื่อจะให้มิพยานรู้เห็นแล้วรับรู้ถึงการสละสมณเพศดังกล่าวได้

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ณ นคร. (2545). *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ป्लीม โขติษฐยงกูร (2550). *คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธัมมจิตฺโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- สุขพญญาภาพ (2537). *พระไตรปิฎกฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- หยุด แสงอุทัย. (2520). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงพุทธ
Buddhist Culture Tourist Attraction.

Received: 5 July 2020

Revised: 28 July 2020

Accepted: 9 August 2020

พระมหาธนาวุฒิ จตุตมโล (सानากุลชัย)¹ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร²

Phramaha Thanawut Chathamalo (Sanakulchai)¹ and Soawalak Kosolkittiamporn²

¹นักศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of Public Administration Rajabhat Mahasarakham University

²Lecturer from the Faculty of Political Sciences and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: wut3407@gmail.com

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และศึกษารอยรอยทางประวัติศาสตร์ ทางศาสนาที่ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น โบราณสถาน โบสถ์ (สิม) พิพิธภัณฑ์สถานต่างๆ สถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิมในภูมิภาคของท้องถิ่นนั้นๆ การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงพุทธแบ่ง ออกเป็น 6 ประเภทดังนี้ 1) ประเภทประวัติศาสตร์ คือโบราณสถาน ปราสาท เจดีย์ ปราสาท พระพุทธรูปโบราณ 2) ประเภทสถาปัตยกรรม คือ การศึกษาเกี่ยวกับ วัด โบสถ์ วิหาร สร้างเก่าและใหม่ตามที่ปรากฏในภูมิศาสตร์ 3) ประเภทความเชื่อ คือความเชื่อในเรื่องประเพณี ขนบธรรมเนียมพิธีกรรมต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ชุมชน 4) ประเภทวิถีชีวิต คือ การเป็นอยู่หรือมีวิถีชีวิตของชนเผ่าพันธุ์หรือชาติพันธุ์ที่ยังคงเอกลักษณ์มาตั้งแต่ดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน 5) ประเภทศิลปะการแสดง คือการแสดงศิลปะภาพวาด จิตรกรรมบนฝาผนัง การแสดงบนเวที การฟ้อนรำ และ 6) ประเภทหัตถกรรม คือลวดลายต่างๆ ของผ้าที่ทักและทอด้วยมือ ภูมิปัญญาของชุมชนพื้นบ้าน

คำสำคัญ: แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงพุทธ

Abstract

Buddhist cultural tourism It is a journey to learn history. And study the trace of religious history that still appears in the present, such as the Ancient Church (Sim) museum, various places Architecture that is pristine in the local region. The Buddhist cultural tourist attractions are divided into 6 categories as follows: 1) Historical types which are Prasat Chedi Prang Ku Ancient Buddha Statue 2) Architecture type is the study of temples, churches, old and new temples as they appear in the geography. 3) Belief types Is the belief in tradition Customs and rituals 4) The way of life is the existence or existence of ethnic groups or ethnic groups that have remained unique from the present to the present. 5) Performing arts category Is the art of drawing Karma on the wall Dance performances and 6) handicrafts Are various patterns Of the fabric that is sewn and woven by hand Folk wisdom

Keywords: Tourist spots in Buddhist culture

บทวิเคราะห์

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และรอยรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่างๆ สถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นรวมถึงสิ่งปลูกสร้าง วัด พระอุโบสถ วิหาร ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง ความเชื่อในเรื่องพญานาคลุ่มแม่น้ำโขง วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ที่อยู่อาศัยของเผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม และศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและการแสดงในเทศกาลต่างๆ (บุญเลิศ จิตต์ตั้งวัฒนา, 2548) กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน และการเคารพวัฒนธรรม องค์ประกอบในการยกระดับแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงพุทธมี ดังนี้

1. ประเภทประวัติศาสตร์ (Historical Attraction)

ความหมาย การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานหรือสถานที่ที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดี เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและทรงคุณค่าเชิงพุทธทางพระพุทธศาสนา โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ตามที่ปรากฏในปัจจุบัน เมื่อมีเมืองอยู่ที่ใดก็จะมีวัดอยู่ที่นั่นด้วยรวมทั้ง สิม (โบสถ์) พระธาตุ เสมา เจดีย์ ปราสาท (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์, 2551) ซึ่งบางแห่งบางแห่งที่มีหลักฐานพอจะสืบหาอายุได้ว่าอยู่ในสมัยใด แต่บางแห่งก็ไม่ปรากฏหลักฐานใดๆ มีเพียงซากปรักหักพังให้พอมองเห็นว่าเคยเป็นธาตุหรือสีมามาก่อน ตามที่ปรากฏหลักฐานอยู่และเป็นโบราณสถานสำคัญ มีดังนี้ ลักษณะโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีที่โดดเด่น ปรากฏในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครพนมคือ พระธาตุพนมมีลักษณะเป็นเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมก่อสร้างด้วยอิฐ ซึ่งสกลวดลายแบบโบราณคล้ายรูปแบบของศิลปะทวารวดี องค์พระธาตุแบ่งเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 ฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 16 เมตร ฐานสูงจากพื้นดินถึงบัวล่าง 8 เมตร ประดับด้วยแผ่นอิฐสีแดง จำหลักลวดลายวิจิตรงดงามทั้ง 4 ด้าน เป็นรูปกษัตริย์สมัยโบราณ รูปสัตว์และกนกลายก้านขด ลายใบผักกูด ตรงกลางจำหลักประติมากรรม ช่วงที่ 2 นับตั้งแต่บัวล่างขึ้นไปถึงบน ระยะเวลาสูง 12 เมตร ประดับด้วยกระเบื้องถ้วยชามเป็นดอกดวงและมีร่องรอยลวดลายเดิมให้เห็นอยู่บ้าง ช่วงที่ 3 นับตั้งแต่บัวบนเป็นองค์ระฆังสี่เหลี่ยมขึ้นไปถึงยอด ระยะเวลาสูง 23 เมตร เป็นบัวคว่ำและบัวปากระฆังหัวบัวเป็นทรงขวิดแก้ว องค์ระฆังเรียวยาวขึ้นไปตามลำดับรูปทรงสี่เหลี่ยมส่วนยอดใหม่ที่กรมศิลปากรเพิ่มเติมอีก 10 เมตร เป็นทรงเรียวยาวเหมือนขวิดแก้วสวมอยู่ภายนอกประดับลวดลายพุ่มข้าวบิณฑ์เป็นช่อ ลดหลั่นจนถึงยอดส่วนยอดหุ้มด้วยทองคำประดับพลอย เหนือสุดเป็นฉัตรทองคำสวมยอดไว้ ความสูงของฉัตร 4.5 เมตร รวม ความสูงตลอดองค์พระธาตุพนม 57.50 เมตร องค์พระธาตุพนมได้รับการบูรณะ และก่อสร้างเพิ่มเติมให้มีสภาพมั่นคงแข็งแรงมาโดยตลอดหลายครั้ง จนกระทั่ง มีลักษณะเป็นต้นแบบของพระธาตุในภาคอีสานที่สร้างขึ้นในภายหลังหลายองค์ เช่นพระธาตุเรณู จังหวัดนครพนมและพุทธบาทบัวบก จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

2. ประเภทสถาปัตยกรรม (Architecture type)

ความหมาย สิ่งก่อสร้างถาวรวัตถุ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงสถานภาพของสังคมและชุมชน สถาปัตยกรรมบางแห่งมีลักษณะโดดเด่นสวยงาม สถาปัตยกรรมเชิงพุทธทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในภูมิภาคต่างๆ ประกอบด้วย วัด โบสถ์ (สิม) กุฏิ วิหาร และศาลาการเปรียญ ลักษณะสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือวัดโพธิ์ชัย เป็นสิมที่บ่งบอกอิทธิพล ฐานเตี้ยหันหน้าไปทางทิศตะวันออกหลังคาทรงจั่ว เดิมมุงด้วยกระเบื้องไม้ ปัจจุบันมุงด้วยสังกะสี มีมุขยื่นด้านหน้า หน้าบันทั้งด้านหน้าด้านหลังและผนังรอบนอกมีการตกแต่งลวดลายต่างๆ ชุ่มมุขเป็นรูปวงโค้ง มีชานยื่นออก เป็นบันไดขึ้นด้านหน้า 2 ข้าง ราวบันไดเป็นปูนปั้นรูปพญานาค หน้าต่างด้านข้างด้านละ 2 ช่องสภาพอุโบสถได้รับการซ่อมแซมใหม่เมื่อไม่นานมานี้ วัดศรีบุญเรือง สิมรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ก่ออิฐสอปูน และฉาบด้วยปูนชะยาโบราณบริเวณฐานเอนชานส่วนที่เป็นโถกคว่ำ-โถกหาย ใช้ปูนฉาให้ได้รับตามความต้องการขณะที่อิฐยังดิบอยู่ สัดส่วนของฐานได้จังหวะจะโคนสมบูรณ์ครบถ้วนในคุณค่าศิลปะอีสานพื้นถิ่น มีสิ่งพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ เหนือแอ่งขันตรงส่วนผนังหุ้มทั้งสี่มุมข้างบันไดเป็นกระงะงาอ้อยหักฉาบประดับไว้ โครงสร้างหลังคาใช้ไม้เนื้อแข็งมุงด้วยแป้นเกล็ด แล้วต่อมาเปลี่ยนเป็นสังกะสี บานประตูแกะไม้เป็นลาย

พญานาคลำตัวสะดุ้งโค้งออกหันหัวตะก้น โดยหันหน้าออกเป็นคู่ๆ ลักษณะโค้งเป็นรูปไข่ทั้งสองบานลายเป็นลายตื้นๆ หยิบๆ หน้าตาก็มีด้านละ 2 บาน แทนพระประธานก่อยาวตลอดความกว้างของสิม ส่วนที่ช่วงพื้นบ้านรุ่นใหม่ต่อเติมขึ้นคือ มุขหน้ายื่นออกมา 4 เมตร ใช้เสา 8 ต้น ลดมุขเลียนหลังคา จั่วเดิมหน้าจั่วตีไม้ทับแนวทงนอนหยับๆ เป็นการต่อเติม เพื่อการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีการอุปสมบท ลักษณะทางโครงสร้างไม่ประสานกลมกลืนกับตัวสิมเก่าอาจทำขึ้นตอนรื้อหลังคา เปลี่ยนจากแป้นเกล็ดเป็นสังกะสีก็อาจเป็นไปได้

3. ประเภทความเชื่อ (Belief type)

ความหมาย ความเชื่อในพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีผลต่อสภาพจิตใจและมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรม การกระทำต่างๆ ในทิศทางของความเชื่อนั้น เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มคน และในกลุ่มพื้นที่ (Meebua, S., Uejitmet, W. and Subsin, W., 2017) กลุ่มเชื้อชาติ ภาษาและชนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อจึงมักผูกกับสภาพธรรมชาติที่ถ่ายทอดกันมา อิงตำนาน (Barry B. Powell, 2003) ความเชื่อจะเป็นจุดเริ่มต้นของภูมิปัญญาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ปรากฏในพื้นที่ ภูมิศาสตร์ มีการจัดการ มีระบบ พัฒนากลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อที่ถือปฏิบัติทั้งประเทศในทางพุทธศาสนา สืบสาน ประเพณี พิธีกรรมที่สำคัญของคนในท้องถิ่นนั้นๆ (Lertkrai, W., Monliang, J., and Jitkra, S., 2016) ลักษณะพญาศรีสัตตนาคราช แลนด์มาร์คแห่งใหม่ของ จ.นครพนม ประดิษฐานบน ริมฝั่งแม่น้ำโขง บนลานศรีสัตตนาคราช หน้าสำนักงาน ป่าไม้ ถนนสุนทรวิจิตร ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม เป็นองค์พญานาคทองเหลืองที่ใหญ่ที่สุดของภาคอีสาน มีความสวยงามโดดเด่น องค์พญาศรีสัตตนาคราช หล่อด้วยทองเหลือง มีน้ำหนักรวม 9,000 กก. เป็นรูปพญานาคขดหาง 7 เศียร ประดิษฐานบนแท่นฐานแปดเหลี่ยม กว้าง 6 เมตร ความสูงทั้งหมดรวมฐาน 15 เมตร สามารถพ่นน้ำได้ ตามที่ทราบกันว่าพี่น้องชาวไทย-ลาว มีความเชื่อผูกพัน อยู่กับองค์พญานาค เช่นเดียวกับความผูกพันในลำน้ำโขง ตั้งแต่รุ่นปู่ย่าล้นครุฑาในความศักดิ์สิทธิ์ของพญานาค ในฐานะที่เป็น ผู้ดูแลปกป้องรักษาแถบลุ่มน้ำโขง รักษาพุทธศาสนา รวมถึงองค์พระธาตุพนม วัดอุประสงค์การก่อสร้างครั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อเกี่ยวต่อเรื่องพญานาคของชาวไทย และชาวลาวที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง อีกทั้งยังต้องการยกระดับ แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งสถานที่แห่งนี้จะกลายเป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่อีกจุดหนึ่งของภูมิภาค

4. ประเภทวิถีชีวิต (Lifestyle type)

ความหมาย วิถีชีวิตวัฒนธรรมเชิงพุทธแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย รวมถึงปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค นอกจากนี้วิถีชีวิตยังหมายถึงความรู้เรื่องสังคมวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การประพฤติปฏิบัติการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) “ชาติไทยเรานั้นได้มีเอกราช มีภาษา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองมานานหลายศตวรรษแล้วทั้งนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราได้เสียสละอุทิศชีวิตกำลังกายและใจ สละสิ่งเหล่านี้ไว้ให้พวกเรา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรักษาสืบเหล่านีไว้ให้คงทนถาวรเป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย วันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2507) (คำปรารภ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี, 2558) ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราชที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาอย่างยาวนาน เรามีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้อย่างมีแบบแผนและงดงาม โดยศิลปวัฒนธรรมของไทยนี้มีความหลากหลายและแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกายอาหาร วิถีชีวิตและความเชื่อ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกถึงค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนสภาพแวดล้อมของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น และมีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองไพบูรณ์ทางวัฒนธรรมที่แผ่ไปด้วยภูมิปัญญา และความเชื่อเป็นชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่มาช้านาน จนกลายเป็นรากฐานขององค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในด้านต่างๆ ที่มีคุณค่ายิ่งของชนชาติไทยและเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันงดงามของชาติโดยเฉพาะเมื่อ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ที่รัฐบาลผลักดันให้ดำเนินการได้มีผลบังคับใช้แล้วก็จะเป็เครื่องมือสำคัญในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาเหล่านี้ นอกเหนือจากการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในชาติแล้วยังสามารถนำไปต่อยอดให้เกิดมูลค่าเพิ่มทั้งด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสินค้าและบริการได้อีกด้วย (วัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา, 2558)

5. ประเภทศิลปะการแสดง (Acting type)

ความหมายศิลปะการแสดง หมายถึง การแสดงละคร เต้น รำ และดนตรีที่แสดงเป็นเรื่องราว ทั้งที่เป็นการแสดงตามขนบแบบแผน และ/หรือมีการประยุกต์เปลี่ยนแปลง การแสดงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการแสดงต่อหน้าผู้ชมและมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงาม ความบันเทิง หรือเป็นการแสดงที่ก่อให้เกิดการคิด วิพากษ์จนนำไปสู่ 'การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม' ซึ่งเป็นได้ทั้งแบบดั้งเดิม หรือประยุกต์ได้แก่ การละคร การดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน (วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา, 2558) ศิลปะการแสดงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ "ประเภทดนตรีและเพลงร้อง" หมายถึง เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีและการขับร้องที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์ต่างๆ โดยมีบทบาทหน้าที่เพื่อบรรเลงขับกล่อมให้ความบันเทิงประกอบการแสดงและประกอบพิธีกรรม ส่วนดนตรีแบ่งออกเป็นดนตรีในการแสดงและดนตรีในพิธีกรรม เช่น การตีพิณ เป่าแคน ตีระนาด เป่าขลุ่ยสี่ซอ และการร้องเพลงกล่อมเด็ก "ประเภทนาฏศิลป์และการละคร" หมายถึง การแสดงออกทางร่างกายท่วงท่าการเคลื่อนไหว ท่าเต้น ท่ารำ การเชิด การพากย์การใช้เสียง การขับร้องการใช้บท การใช้อุปกรณ์ ฯลฯ ซึ่งสื่อถึงเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก อาจแสดงร่วมกับดนตรีและการขับร้องหรือไม่ก็ได้การแสดงแบ่งออกเป็นการแสดงในพิธีกรรม การแสดงที่เป็นเรื่องราวและไม่เป็นเรื่องราวเช่น ละครใน ลิเก โขน

ลำตัด หมอลำ มโนราห์ร้องเงืง ฟ้อนรำ เป็นต้น

6. ประเภทศิลปหัตถกรรม (Craft type)

ความหมาย การทอผ้าไหมพื้นเมืองของชาวชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การทอผ้าไหมส่วนมากจะเรียนการทอผ้ามาจากแม่ ซึ่งทอผ้าไหมเป็นอาชีพมาตั้งแต่ยังสาว เพราะในตระกูลนี้ทำการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ก็มีชาวบ้านมาขอเรียนด้วยเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้อาชีพการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย แพร่หลายมากขึ้น เช่นการทอผ้าไหมพื้นเมืองของชาวบ้านกุดบง ตำบลกุดบง อำเภอนาคูพิสัย จังหวัดหนองคาย ลักษณะ วัสดุที่ใช้ ได้แก่ เส้นไหม ด้าย สี ย้อมผ้า เหลือง เขียว ขาว เป็นต้น

บทสรุป

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ หลักของพระพุทธศาสนาเป็นแก่นและแกน วัฒนธรรมไทยทุกสาขา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดศีลธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมและ ประเพณีต่างๆ ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่น การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และร้อยรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่างๆ สถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นรวมถึงสิ่งปลูกสร้าง วัด พระอุโบสถ วิหาร ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง ความเชื่อในเรื่องภูยานาคลุ่มแม่น้ำโขง วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ที่อยู่อาศัยของเผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม และศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและการแสดงในเทศกาลต่างๆ มีการพัฒนาและเกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงพุทธประเภทต่างๆ ตามลักษณะท้องถิ่นในภูมิภาคประเทศไทยซึ่งสามารถแยกประเภทออกเป็น 6 หมวดได้ดังนี้ ประเภทประวัติศาสตร์, ประเภทสถาปัตยกรรม, ประเภทความเชื่อ, ประเภทวิถีชีวิต, ประเภทศิลปะการแสดง, ประเภทหัตถกรรม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความเมตตา จาก รศ.ดร. สัณญา เคนาภูมิ และ รศ.ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ประจำหลักสูตรคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ขอเจริญพร ขอบคุณ อาจารย์ประจำหลักสูตรคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประโยชน์และคุณค่าจากบทความวิชาการนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดา-มารดา ครู-อาจารย์ ที่มีส่วนให้ชีวิตและปัญญาแก่ผู้ศึกษาจนประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 7 ขอนแก่น .(2545). *โบราณสถานชั้นทะเลเปียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมพันธ์ จำกัด.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ 1977 จำกัด.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การจัดการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ประชิด สกฤษณ์พัฒน์. (2551). *มรดกทางวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ราณี อธิชัยกุล. (2552). *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (INTRODUCTION TO TOURISM INDUSTRY)*. (หน่วยที่ 8-15) นนทบุรี: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ.
- วรรณ วรชวานิช. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2560). *นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจุมเบ็ญ: บุญเดือนสิบวิถีถิ่นเลียมเรียบแห่งความกตัญญู

Pham Chuben: Boon Duen Sibhee Ten Way of Siem Reap of Gratitude.

ณัฐวดี รอดภัย¹, รสสุคนธ์ เพ็ญเนตร², อนรรักษ์ จันทสุวรรณ³, นิภา อาจริยาภิบาล⁴, พระครูปัญญามัชฌิมานุกูล⁵, ชมนาด แปลงมาลัย⁶,
สิปปิย ชาญสาสนี จันทร์ดอน⁷,

Nattawadee Rodpai¹, Rossukon Penneth², Anurak Jantasuwana³, Nipa Archariyapipan⁴, Phrakhrupayamutchimanukul⁵,
Chommanat Plaengmal⁶, and sippi Chayanusasani Chandon⁷

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3,4,5,6,7}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Doctoral Student Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: yu_yawapee@hotmail.com

บทคัดย่อ

ประเพณีทำบุญเดือนสิบ มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ภาคเหนือ เรียก "งานทานสลากภัต" หรือ "ตานก๋วยสลาก" ภาคอีสาน เรียก "ทำบุญข้าวสาก" ภาคกลาง เรียกว่า "สารทไทย" ภาคใต้ เรียก "งานบุญเดือนสิบ" หรือ "ประเพณีชิงเปรต" ชาวไทยเชื้อสายเขมร เรียกว่า "แซนโชนตา" ซึ่งเป็นการเซ่นสรวงอุทิศส่วนบุญกุศลให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ที่ล่วงลับ อธิฐานให้ดวงวิญญาณของผู้มีพระคุณได้อยู่ในภพภูมิที่ดี ค้ำครองให้ลูกหลานสุขภาพแข็งแรง ทำมาค้าขึ้น มีความสามัคคีในครอบครัวชุมชน โดยมีความเชื่อในช่วงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ประตูนรกจะถูกเปิดออก ยมบาลจะปลดปล่อยให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อมารับส่วนบุญที่ญาติพี่น้องอุทิศให้ บุญเดือนสิบที่ถือปฏิบัติมาแต่โบราณ เป็นการรักษาไว้ซึ่งประเพณีที่สำคัญ ที่ยังคงปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นคุณค่าในการส่งเสริมความผูกพันระหว่างครอบครัวและญาติพี่น้อง และยังเป็นการรำลึกถึงบุญคุณของบุพการี แม้จะล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อกัน พิธีกรรมที่ปรากฏขึ้นเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถเห็นได้ทุก ๆ ปีในช่วงเดือนสิบ เช่นเดียวกับคนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราช โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับ ไม่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้นที่มีการทำบุญเดือนสิบ กัมพูชาซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านก็มีประเพณีการทำบุญในเดือนสิบเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษเช่นเดียวกัน เรียกว่า พิธีพจุมเบ็ญ

คำสำคัญ: พจุมเบ็ญ, บุญเดือนสิบ, วิถีถิ่นเลียมเรียบแห่งความกตัญญู

Abstract

There are different names for the Festival of the Tenth Lunar Month. In the northern region of Thailand is called "Lottery Eating Fair" or "Tan Kwai Lottery", "Boon Kwaw Sak" in the northeastern region, "Thai Sart" in the central region and "Ching Pred" in the South. For Thai-Kmer people, this festival is called "San Nonta" which is a sacrifice for their ancestors. It also shows their gratitude and wishes for their health and wealth and the harmony in the family and community. They believe that the first day of the tenth waning moon to the 15th day of the tenth waning moon, the Hell Gate would be opened. Their ancestor spirits would be released by the Prince of Devils in order to receive the merit their family have made for them.

The Festival of the Tenth Lunar Month has been followed since ancient time. It is the important festival to keep. Moreover, this festival encourages the relationship and the gratitude in the family. This festival is occurred in tenth month of Thai calendar every year. This festival can also be seen in the South of Thailand especially in Nakhon Si Thammarat province. Furthermore, this festival is celebrated in Cambodia and known as Phum Chuben in order to show their gratitude toward their ancestors.

Keywords: Pham Chuben, Boon Duen Sibhee, Ten Way of Siem Reap of gratitude

บทนำ

การถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแห่งการดำรงชีวิต ซึ่งบรรพบุรุษได้สั่งสมความรู้และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิตมาโดยตลอด การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจะมีวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ในเรื่องของวิถีชีวิต ประเพณี ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อเรื่องการนับถือบรรพบุรุษเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดหรือใช้พิธีกรรมซึ่งเป็นรูปธรรมมาเป็นสัญลักษณ์แทนแนวความคิดที่เป็นนามธรรม เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น พิธีกรรมเป็นองค์ประกอบทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่คนในสังคมสร้างขึ้นเพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นกลวิธีที่มนุษย์คิดขึ้นตามความเชื่อ เช่น ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณ เทวดา และความเชื่อทางศาสนา กล่าวคือมนุษย์เชื่อว่าถ้าประกอบพิธีกรรมเช่นสรงบูชาสิ่งที่มีอำนาจหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ นั้นย่อมจะบันดาลหรือช่วยให้มนุษย์บรรลุผลหรือวัตถุประสงค์ตามความเชื่อและความต้องการที่ตั้งเอาไว้ พิธีกรรมจึงเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของประเพณีที่คนในสังคมสร้างขึ้น เพื่อเป็นหลักความมั่นคงทางจิตใจ เมื่อประกอบพิธีกรรมใดพิธีกรรมหนึ่งไปแล้ว ผู้ทำพิธีกรรมนั้นย่อมมีความสุขและมีความหวังในชีวิต เพราะเชื่อว่าพิธีกรรมต้องนำไปสู่ผลที่คาดหวังไว้ กิจกรรมหรือพิธีกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนยังมีความเชื่อ ซึ่งเป็นรากเหง้าของความรู้สึกนึกคิด และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างโดยอ้อมอย่างหนึ่งเสมอ เมื่อความเชื่อของมนุษย์แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์รวมกันได้ จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมตามความเชื่อเหล่านั้น สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2536) กล่าวว่าความเชื่อเกิดจากพลังอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น เชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ อำนาจของดินฟ้าอากาศ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดย ไม่ทราบสาเหตุ เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น ก็มีการอ้อนวอน ขอความช่วยเหลือต่อสิ่งที่เร้นลับที่คิดว่า จะช่วยได้ เมื่อสิ่งที่อ้อนวอนขอสัมฤทธิ์ผลก็เกิดความกลัวในพลังอำนาจเหล่านั้นจึงเป็นบ่อเกิดแห่งพิธีกรรม เพื่อเป็นการสร้างพลังแห่งศรัทธา และขจัดความกลัวให้พ้นไปและคนไทยดั้งเดิมส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีว่า ผีแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ผีดีหรือผีให้คุณ เช่น ผีบรรพบุรุษ เทวดา อารักษ์ ฯลฯ กับผีร้ายหรือผีให้โทษ เช่น ผีปอบ ผีเปรต ผีกระสือ ฯลฯ ดังนั้นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผีจึงปรากฏอยู่ในท้องถิ่นทุกกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น พระราชพิธีเซ่นสรวงพระหลักเมือง การบวชบวชศาลกล่าว การไล่ผี การปัดรังควานสิ่งชั่วร้าย เป็นต้น การบูชาหรือการเซ่นสรวงวิญญาณของผีบรรพบุรุษถือเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ทุกคนได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอด จึงทำให้เกิดพิธีกรรมเช่นไหว้ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ในเดือนต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิบ มีการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติ ผู้ล่วงลับไปของชาวไทยทุกกลุ่มชาติพันธุ์เป็นประจำทุกปี พระอริยานุวัตร อารีย์ เขมจารี (2528) ได้กล่าวไว้ว่า ในเดือนสิบของทุกปีจะมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลเพื่อเซ่นไหว้วิญญาณผีบรรพบุรุษ แต่จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาคหรือตามกลุ่มชาติพันธุ์ ดังมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคเหนือ เรียกพิธีนี้ว่าพิธีกินกล้วยสลาก ภาคใต้เรียกว่าพิธีส่งตายายหรือพิธีชิงเปรต ภาคกลาง เรียกว่า วันสารทไทย ภาคอีสานกลุ่มไทย-ลาว เรียกว่า บุญข้าวสาก และอีสานกลุ่มไทย-เขมร เรียกว่า แขนงโนนตา ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และวิญญาณของผู้ตายที่ไม่ใช่ญาติ สุขุมธ เมธาวิทยากุล (2532) กล่าวว่า ความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับวันสารทนี้เป็นคติและความเชื่อต่อกันมา ญาติที่ล่วงลับแล้วจะมีโอกาสได้มารับส่วนบุญกุศลจากญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า กัมพูชา

ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีประเพณีการทำบุญเดือนสิบ เช่นเดียวกันกับคนไทยที่เรียกว่า พุมเบ็ญ โดยชาวกัมพูชาได้ประกอบพิธีกรรมที่มีอัตลักษณ์ที่น่าสนใจ

บทวิเคราะห์

1. ความหมายของพิธีพุมเบ็ญ

พุมเบ็ญ (Pchum Ben) หรือ ภุมบิณท์ หรือ ประชุมแบน หรือ ประชุมบรรดา หรือ แชนโฆนตา หรือ บ็อนจุมเบ็ญท์ ถือเป็นงานบุญใหญ่ของชาวกัมพูชา ทั้งนี้ แชนโฆนตา เป็นภาษาเขมร แชน หมายถึง การเซ่นไหว้ ส่วนโฆนตา หมายถึง บรรพบุรุษ ดังนั้นประเพณีดังกล่าวจึงเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ซึ่งมีระยะเวลาการจัดงานถึง 15 วัน ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 จนถึง วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 แบ่งเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 เรียกว่า เบ็นตุง หรือ สารทเล็ก ส่วนระยะที่ 2 เรียกว่า เบ็นโทม์ หรือ สารทใหญ่ ในส่วนของเบ็นตุง คือการนำอาหารไปทำบุญที่วัด แต่ที่สำคัญที่สุด คือ เบ็นโทม์ หรือ สารทใหญ่ เป็นช่วงเวลาที่สมาชิกในครอบครัวทุกคนต้องกลับมารวมตัวกันยังบ้านเกิดเพื่อร่วมกันทำบุญอุทิศกุศลให้แก่บรรพบุรุษ โดยการที่สมาชิกในครอบครัวจะผลัดเปลี่ยนกันนำอาหารไปทำบุญที่วัดทุกวันตลอดระยะเวลา 14 วัน เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นช่วงที่วิญญานของบรรพบุรุษกลับมาสู่โลกมนุษย์อีกครั้ง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดพิธีกันสงฆ์ หรือ กันซ็อง ขึ้น คำว่า “กัน” ในภาษาเขมรแปลว่า “ถือ” คำว่า “เบ็ญ” (บิณท์) ตามสำเนียงในภาษาเขมรแปลว่า “ก่อนข้าว” เมื่อรวมทั้ง 2 คำ เป็น “กันเบ็ญ” จึงหมายถึง “ถือก่อนข้าว” คำว่า “พุมเบ็ญ” มาจากคำว่า “พจุม” หมายความว่า ทำให้ชุ่ม ให้ชุ่มฉ่ำกัน ให้ประชุมกัน ส่วนคำว่า “เบ็ญ” เป็นสำเนียงตามภาษาเขมร หมายถึง “บิณฑหรือบิณท์” ในภาษาบาลี แปลว่า การทำให้กลม หรือเป็นก้อน ก้อน เมื่อรวมทั้ง 2 คำเข้าด้วยกันได้เป็น “พจุมเบ็ญ” มีความหมายอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ 1) รวมก่อนข้าว หรือรวมข้าวบิณท์ หมายความว่า ทายกทายิกานำก่อนข้าวมารวมกันเป็นจำนวนมากเพื่อถวายพระสงฆ์ และไม่ได้หมายถึงก่อนข้าวอย่างเดียว แต่หมายรวมของคาว ของหวาน ทุกอย่างที่จะจัดเตรียมมาเพื่อถวายแก่พระสงฆ์ 2) การรวมตัวกันของผู้คน หมายความว่า การรวมตัวกันของพุทธบริษัท ๓ ที่ใดที่หนึ่งที่เป็นศูนย์รวมของชาวพุทธ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เพื่อทำนุบำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัยสี่ อีกนัยหนึ่ง การรวมตัวกันแห่งบุญญาภิสิทธิ์ ชื่อว่า พจุมเบ็ญ เช่นเดียวกับการรวมกันแห่งก่อนข้าว (ภัตตาหารที่ทายกทายิกานำมาเพื่อถวายพระสงฆ์เป็นจำนวนมาก) วันแรม 15 ค่ำ เดือนภัทรบท (Phutrobot) เรียกว่า “พจุมเบ็ญ” หรือ “ถิงพจุมเบ็ญ” บ้างก็เรียกเต็มคำว่า “บุญพจุมเบ็ญ”

2. พิธีพุมเบ็ญ

ครอบครัวชาวกัมพูชาจะไปแสดงความเคารพญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วในช่วง 15 วันของเทศกาลพุมเบ็ญ เริ่มในวันแรมเดือน 10 หรือเดือนภัทรบท (Phutrobot) ตามปฏิทินทางศาสนาเขมรซึ่งมักจะอยู่ในระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของปฏิทินเกรโกเรียน (Gregorian calendar) โดย 14 วันแรกเรียกว่าเป็นวันกันเบ็ญ หรือถือบิณท์ (Kan Ban) ส่วนวันที่ 15 วันสุดท้าย คือการเฉลิมฉลองที่ใหญ่ที่สุดเรียกว่า วันพจุมเบ็ญ “พิธีกันเบ็ญ” (ถือบิณท์) จะจัดติดต่อกันตลอดเวลา 14 วัน เริ่มตั้งแต่แรม 1 ค่ำ ถึงวันแรม 14 ค่ำ พอถึงวันที่ 15 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายแรม 15 ค่ำ เรียกว่า “วันพจุมเบ็ญ” ชาวบ้านในท้องถิ่นทุกคนจะมาร่วมพิธีกรรมระลึกถึงบรรพบุรุษและจัดเลี้ยงอาหารจำนวนมาก ดังนั้น ในช่วงเทศกาลนี้ชาวกัมพูชาจำนวนมากจึงพากันเดินทางกลับบ้านเกิดของตนเองไปร่วมงานทำบุญใหญ่ โดยตื่นกันตั้งแต่เช้ามืดเพื่อประกอบอาหาร ขนมหวาน จัดแต่งผลไม้อย่างสวยงามนำไปถวายแก่พระสงฆ์ตามวัดใกล้บ้าน ทุกคนแต่งตัวงดงามด้วยชุดประจำชาติที่ทำจากผ้าไหมไปฟังธรรมและสวดมนต์ในตอนกลางคืน เมื่อถึงวันสุดท้ายของเทศกาลพจุมเบ็ญ ชาวบ้านจะทำข้าวปั้นห่อด้วยใบตองที่มีลักษณะคล้ายข้าวต้มมัดของไทยวางไว้รอบวัด เป็นการทำบุญให้กับวิญญานเร่ร่อนที่ไม่มีญาติถือเป็นอาหารพิเศษที่จะหากินได้ในเทศกาลพุมเบ็ญเท่านั้น วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันสุดท้ายของเทศกาลพจุมเบ็ญชาวบ้านในท้องถิ่นทุกคนจะมาร่วมพิธีกรรมระลึกถึงบรรพบุรุษและจัดเลี้ยงอาหารจำนวนมาก ซึ่งวันนี้ถือว่ามีความสำคัญมากเป็นพิเศษเพราะถ้าเหล่าดวง

วิญญาณของบรรพบุรุษโชคร้ายได้รับไปส่วนบุญส่วนกุศลไม่เพียงพอ พวกเขาเหล่านั้นจะต้องกลายเป็น "เปรต" มันจึงเป็นเพียงวันเดียวที่ดวงวิญญาณทั้งหลายจะได้รับอาหารและผลบุญจากญาติๆ โดยจะสามารถรวมตัวกับบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ เฉพาะในวันพืชมงคลในคืนเดือนมืดข้างแรมเท่านั้น การเข้าร่วมเทศกาล พืชมงคลเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับวัฒนธรรมของกัมพูชา เป็นช่วงเวลาแห่งการพบปะและเฉลิมฉลองร่วมกัน เป็นช่วงเวลาสำหรับแสดงความรักและความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การถวายอาหารและอุทิศส่วนกุศลสามารถช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของบรรพบุรุษ และนำทางสู่การกลับไปเกิดใหม่อีกครั้ง ในส่วนของเครื่องเซ่นไหว้และขั้นตอนของการเซ่นไหว้สำหรับบรรพบุรุษ มีดังนี้

- 1) ข้าวต้มมัด จะมีทั้งข้าวต้มมัดมะพร้าว ข้าวต้มมัดกล้วย และข้าวต้มมัดตั้งหรือข้าวต้มมัดจิ้ม
- 2) ผลไม้ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลไม้รสเปรี้ยว ได้แก่ ส้ม (ใช้ได้ทั้งส้มโอหรือส้มเขียวหวานหรือส้มขี้ม้า) มะขาม มะขามป้อม หงอน/ก้านเหลือง มะยม สมอ ฝรั่ง กล้วย ส่วนผลไม้มงคล ได้แก่ อ้อย ชิง ต้นสาकु มะพร้าว พักทอง พักเขียว และดอกไม้บูชา (อาจจะใช้ดอกบัวก็ได้)
- 3) ขนมหวานต่างๆ ได้แก่ขนมชั้น ขนมกง ขนมนางเล็ด กระจ่างสารท ขนมผักบัว ขนมเทียน
- 4) หมาก พลู บุหรี่ ยาสูบ รูป เทียนจัดเป็นสำหรับ และเงิน เขียนหมาก และด้ายสำหรับผูกข้อมือ
- 5) กระเชอสำหรับบรรพบุรุษ สำหรับหรือภาชนะอย่างอื่นก็ได้ที่มีลักษณะคล้ายกัน
- 6) หมอน เสื้อ ผ้าโสร่ง ผ้าสไบ ผ้าถุงสตรี เสื้อเชิ้ต (ผ้าต่างๆนี้พับจัดในชั้นหรือวางบนถาด)
- 7) ก้อนข้าวบิณฑ์ ข้าวบิณฑ์ทำจากข้าวเหนียวนึ่งสุกแล้ว ปรงด้วยกะทิและคลุกเคล้าด้วยงาปั่นเป็นก้อนๆวางบนถาดหรือจาน เนื่องจากใส่ข้าวคั่วลงไปด้วย) และ ผักตบถ มีแตงกวา ถั่วงอก พริกสด และดอกโสน เป็นต้น
- 8) สำหรับกับข้าว ประกอบด้วยข้าว หมูต้ม ไก่ต้ม ปลาทอด ไก่ทอด หมูทอด ผัดหน่อไม้ ลาบหมู แกงผักใส่เห็ดหอม ต้มยำไก่ เกาเหลาหมู
- 9) เหล้าขาว น้ำหวาน น้ำ เปียร์
- 10) ภาชนะอุปกรณ์ ได้แก่ แก้ว จาน ถาด ชันน้ำ พาน
- 11) ใบตองนำมาทำเป็นกรวยฝาสีสูง เรียกว่ากรวยกระทรงดาร หมายถึงเครื่องบูชากรวยกระทรงดาร ใช้สัญลักษณ์แสดงการเฉลิมฉลองการผ่านวันสุดท้ายของพิธีพืชมงคลและเครื่องบูชานี้เป็นเครื่องพลีกรรมอุทิศและกวาดคว่ำเมื่อเสร็จงานกรวยนี้จะวางตรงกลางชั้นเงิน ข้างในกรวยใส่ข้าวพลีอุทิศ ข้างนอกกรวยใส่พืชมงคลพลีอุทิศ ยอดกรวยมีไม้แหลมเสียบเงินธนบัตร และยอดไม้ประดับด้วยลูกหมากอ่อนและเป็นดอกไม้ เรียกว่าดอกข้าวบิณฑ์ เมื่อเตรียมของครบแล้ว จึงจัดวางสิ่งของไว้บนเสื่อผืนใหญ่ที่ปูเตรียมไว้ ณ บริเวณที่จะประกอบพิธี อาจปูรองด้วยผ้าขาวอีกทีเพื่อความสวยงาม บนหัวเสื่อจะวางหมอนจัดวางเสื่อผ้าและผ้าถุงห่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของเก่าของบุคคลที่ล่วงลับไปแล้วหรือจะเป็นของใหม่ก็ได้เพื่อเป็นการอุทิศให้สืบบรรพบุรุษนำไปใช้ การจัดเรียงข้าวของมิได้มีการกำหนดตำแหน่งของสิ่งของแต่อย่างใด โดยจะจัดวางให้สวยงามและหัวเสื่อจะต้องหันไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ ซึ่งถือกันว่าเป็นทิศมงคลเสมอ บางบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีสวดมนต์ก่อนทำการแห่ธูปเทียนพร้อมกับบังสุกุลแล้วถวายปัจจัยไทยทาน เมื่อเสร็จแล้วพระสงฆ์จะกลับหรืออยู่ต่อก็ได้โดยจะทำพิธีเซ่นไหว้สืบบรรพบุรุษต่อ ซึ่งพิธีการจะเริ่มด้วยการจุดธูปเทียนหน้าของที่วางกองนั้น ผู้อาวุโสสูงสุดของบ้านจะเป็นประธานในพิธี จะกล่าวนำการเซ่นไหว้สืบบรรพบุรุษ โดยร้องเรียกเชิญด้วยเสียงดังว่า โขนตา “ยาย-ตาบรรพบุรุษ” ญาติพี่น้องที่นั่งรายรอบจะขานรับ “มาเน้อ ยาย-ตา” ผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะขานอีกว่า “ลูกหลานเอาข้าวปลาอาหารมาส่งให้กิน” ในการร้องเรียกนี้อาจเป็นข้อความอื่น ๆ แต่มีนัยความหมายเช่นเดียวกัน มีการรินสุราหรือน้ำไปพร้อมๆ กับการเรียกชื่อของบุคคลผู้ล่วงลับไปแล้วให้มาดื่มกินเครื่องสังเวยโดยการเรียกชื่อนั้น ญาติพี่น้องที่ รายนามอยู่จะช่วยกันเรียกขานชื่อญาติพี่น้องและบรรพบุรุษของตนที่ล่วงลับไปแล้วหรือที่รู้จักมักคุ้นสมัยที่ยังมีชีวิตให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ที่ลูกหลานได้บรรจุแต่งตั้งใส่สำหรับใส่ถาด ใส่กระเชอหรือภาชนะอื่นๆเพื่อมาเซ่นไหว้นี้ การดื่มกินของผีจะใช้เวลาพอประมาณโดยผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะคาดคะเนจากรูปที่

จุดใกล้หมดดอกและจะรินเหล้ารินน้ำลงแก้วแล้วเทรดตามพื้นรอบๆ เครื่องเซ่นไหว้ไปสองหรือสามรอบก็ได้ เป็นการรินน้ำรินเหล้าให้ผีบรรพบุรุษจะว่าพอผีบรรพบุรุษอิ่มแล้วก็จะจุดบู่หรือยาสูบใบตองให้กับผี คล้ายกับว่าเมื่อกินอิ่มแล้วก็สูบบุหรี่สูบยาสูบเหมือนกับคน และถือว่าเป็นอันเสร็จการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เมื่อเสร็จพิธี ผู้อาวุโสจะแบ่งข้าวปลา อาหาร หมากพลู บุหรี่อย่างละเล็กน้อยใส่ใบตองแล้วนำไปวางหรือโยนทิ้งไว้รอบๆ บ้านหรือตามทางเดินเท้ารอบๆ บ้าน เป็นการให้ผีบรรพบุรุษนำไปกินระหว่างเดินทางกลับหรือนำไปฝากผีตนอื่นที่ไม่ได้รับเครื่องเซ่นไหว้ครั้งนี้ หลังจากการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษเสร็จสิ้นลง จะมีการแบ่งข้าวปลาอาหารส่วนหนึ่งนำมาเลี้ยงกันและมีการพูดคุยต่างๆ นานา ได้ถามสารทุกข์สุกดิบพร้อมกันนั้นคนเฒ่าคนแก่จะอวยพรให้ลูกหลานที่มาร่วมงานพอสมควรแก่เวลาแล้วก็แยกย้ายกันกลับบ้าน กิจกรรมสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ชาวกำพูชาทำในเทศกาลพุมเบ็ญ คือ “เบาะบาย” คำว่า เบาะ หมายถึง ทิ้ง, ขว้าง, วาง, ปล่อยลงไป ส่วนคำว่า บาย หมายถึง ข้าว รวมความแล้วก็คือ ทิ้งข้าว หรือวางข้าวไว้ ถือเป็นการทำบุญให้กับคนที่ล่วงลับไปแล้ว วิธีการคือ นำข้าวไปวางไว้ให้ผู้ล่วงลับ การวางข้าวนั้นทำในช่วงเทศกาลพุมเบ็ญ เราเอาข้าว กับข้าวเหล่านั้นไปวางไว้ตามต้นไม้ หรือที่ไหนก็ได้ กิจกรรมนี้ชาวบ้านมักพากันไปเวียนเทียนที่วัด วนรอบพระอุโบสถก่อน แล้วก็วางข้าวที่เตรียมไว้ 4 มุมของโบสถ์ ทำแบบนี้ 15 วัน

3. พิธีกรรมเกี่ยวกับพิธีพุมเบ็ญ

แม้ว่าไทยและกำพูชาจะมีศาสนาเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกันมากทางศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี แต่เทศกาลพุมเบ็ญนี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของประเทศกำพูชา และมีการเฉลิมฉลองประจำปีอย่างสม่ำเสมอ นับแต่โบราณกาล ชาวกำพูชาเชื่อว่า เมื่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลายตายแล้วย่อมต้องกลับมาเกิดใหม่เพื่อชดใช้กรรมชั่วที่ได้เคยทำไว้ แต่ยังมีวิญญาณบางดวงที่วนเวียนอยู่ในโลกแห่งวิญญาณเป็น “เปรต” (Pret) ดังนั้นในแต่ละปี ดวงวิญญาณเหล่านี้จะถูกปลดปล่อยให้ออกไปเป็นระยะเวลา 15 วัน เพื่อไปหาญาติมิตรที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะเดียวกัน คนบนโลกมนุษย์ก็จะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวระลึกถึงบรรพบุรุษ และส่งมอบอาหารให้แก่ดวงวิญญาณที่ยังไม่ได้ผุดได้เกิด นอกจากนั้น ยังเป็นโอกาสสำหรับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่จะช่วยเหลืออุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วด้วย เพื่อที่บรรพบุรุษจะได้ไปเกิดใหม่ และหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน และความหดหู่ของโลกแห่งภูตผี พุมเบ็ญ ของชาวกำพูชา มีความเชื่อกันว่า คนที่เคยทำบาปในระหว่างที่ยังมีชีวิต เมื่อตายแล้วจะถูกขังและถูกทรมานในนรก อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลา 15 วันที่ดวงจันทร์มืดที่สุด ผู้พิทักษ์ประตูนรกจะอนุญาตให้วิญญาณออกไปรอที่วัด เพื่อรับอาหารจากญาติพี่น้องของตนก่อนจะกลับไปสู่นรก ด้วยเหตุนี้ในช่วง 15 วันของเทศกาลพุมเบ็ญ ชาวกำพูชาจะถวายอาหารแก่พระภิกษุที่วัดหลายแห่ง โดยความหวังว่าผีบรรพบุรุษของพวกเขาจะได้รับบุญ ซึ่งจะช่วยลดบาปของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ถ้าดวงวิญญาณของบรรพบุรุษได้รับส่วนบุญ ส่วนกุศลไม่เพียงพอ พวกเขาเหล่านั้นจะต้องกลายเป็นเปรตหรือหากไม่ทำบุญให้กับบรรพบุรุษในช่วงพุมเบ็ญ ก็จะเกิดโชคร้าย และจะโดนวิญญาณหลอกหลอน ไปตลอดทั้งปี ดังนั้น ในแต่ละปีดวงวิญญาณเหล่านี้จะถูกปลดปล่อยให้ออกไปเป็นระยะเวลา 15 วัน เพื่อไปหาญาติมิตรที่ยังมีชีวิตอยู่ นับว่าพุมเบ็ญเป็นอีกเทศกาลหนึ่งที่มีชีวิตชีวาและมีความหมายอย่างมากต่อสังคมครอบครัว ในประเทศกำพูชาอาหารที่ขาดไม่ได้สำหรับเทศกาลบุญนี้คือ ส้อมลอร์มีซัว (หมีเส้นเล็กๆ ต้ม) เมื่อญาติหรือเจ้ากรรมนายเวรเกิดเป็นเปรต จะได้กินอาหารที่เราทำบุญไปได้ นอกจากเส้นหมีส้อมลอร์มีซัว แล้ว มีอาหารที่สำคัญอีก 2 อย่าง คือ อ่อนซ็อม และ บายเบ็นท์ ในส่วนของอ่อนซ็อม นั้นทำจากข้าวเหนียวห่อไส้หมูหรือไส้ไก่ล้วน ขณะที่ บายเบ็นท์ คือก้อนข้าว ทำขึ้นเพื่ออุทิศให้แก่ผีไร้ญาติ หากพิจารณาตามความเชื่อของชาวกำพูชาในจังหวัดสุรินทร์นั้นจะพบว่า บายเบ็นท์ มีความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ในเรื่องของจำนวนก้อนข้าวที่ใช้ในพิธีกรรม ซึ่งใช้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 49 ก้อน ตามจำนวนก้อนข้าวที่พระพุทธเจ้าหยิบเสวยเมื่อได้รับการถวายจากนางวิสาขา ชาวกำพูชาจึงยึดจำนวนตามนี้มาจวบจนกระทั่งปัจจุบัน นอกจากอาหารที่สำคัญในพิธีแล้ว ยังมีอาหารคาวที่ใช้ในพิธี ได้แก่ ส้อมลอมจูเกรือง (คล้ายๆ แกงส้มของไทย แต่รสชาติไม่เข้มข้นเหมือน) ส้อมลอกโก (กลิ่นคล้ายๆ แกงเลียงของไทย แต่น้ำแกงข้นกว่ามาก

4. สถานที่ในการจัดพิธีจุมเบญญ

ชาวบ้านจะไปร่วมพิธีกรรม ณ วัดประจำท้องถิ่น โดยช่วง 14 วันก่อนหน้านั้น แต่ละครอบครัวในหมู่บ้านจะผลัดกันไปเป็นเจ้าภาพทำบุญที่วัด ซึ่งในระยะนี้รู้จักกันว่า “กันเบญญ” (Kann Ben) หรือ มีความหมายว่าการจัดเครื่องเซ่น ของถวาย บรรดาญาติมิตรก็จะมาร่วมกันจัดเตรียมงานที่วัดนำโกศที่เก็บเถ้าอัฐิของบรรพบุรุษ มาเช็ดดูทำความสะอาดและนำมาไว้ที่โบสถ์วิหารของวัด

บทสรุป

ดังที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าพิธีจุมเบญญและพิธีชิงเปรต นอกจากจะเป็นงานบุญใหญ่แล้วยังสะท้อนให้เห็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อในวิญญาณ บรรพบุรุษกับพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นพิธีกรรมที่ได้แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ถือเป็นการส่งเสริมสายใยความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่จะได้กลับมาพบกัน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในช่วงที่มีงานประเพณีดังกล่าว ความเชื่อเรื่องบุญสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่วิวัฒนาการมาจาก ประเพณี "เปตพลี" ของศาสนาพราหมณ์ อันเป็นประเพณีที่จัดทำขึ้นเพื่ออุทิศ ส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ปฏิบัติต่อเนื่องมาในอินเดียก่อนสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์เห็นว่าเป็นประเพณีที่ตึงงาม จึงอนุญาตให้พุทธบริษัทปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา จึงก่อเกิดประเพณีและพิธีกรรม เพื่อให้มีพิธีการปฏิบัติเป็นแบบ ยึดถือตามวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเชื่อเรื่องบุญสารทเดือนสิบ จึงเป็นสื่อให้เกิดการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ ผู้ล่วงลับไปแล้ว ด้วยความเชื่อเกี่ยวกับจิตวิญญาณหลังจากที่ตายไป เชื่อว่าผู้ทำกรรมโดยอ้อมได้รับกรรมนั้น ทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วตกนรก เป็นเปรต ต้องทนทุกข์ทรมานเพราะผลแห่งบาปที่ทำไว้และ ดำรงชีพอยู่ด้วยการอาศัยส่วนบุญจากการ การอุปการะของญาติพี่น้องหรือผู้อื่นที่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ส่วนเดียว จึงจะมีความเป็นอยู่พออยู่ได้ ถ้าไม่มีใครอุทิศไปให้ก็ไม่ได้รับบุญ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโลกจะวิวัฒนาการไป แต่ในขณะเดียวกันงานพิธีจุมเบญญ และพิธีชิงเปรต ยังได้รับการรักษาและมีการปฏิบัติตามประเพณีอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเหตุผลในทางหนึ่งอาจเป็นเพราะความหวาดหวั่นว่าผีบรรพบุรุษจะสาปแช่ง หากลูกหลานในสายตระกูลละเลยที่จะปฏิบัติตามประเพณีดังกล่าว แต่หากมีเหตุผลอีกด้านหนึ่งที่บอวลไปด้วยความรู้สึกอบอุ่นที่ทุกคนในบ้านจะได้กลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ได้สร้างบุญกุศลได้รับประทานอาหารร่วมกัน น่าจะเป็นช่วงเวลาแห่งความสุขที่ทุกคนอยากจะทำและละเลยและละความสำคัญไปได้

เอกสารอ้างอิง

- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. (2536). *ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สมธ ธรวิทยกุล. (2532). *สังกัปปพิธีกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศิริพร สุมธรัตน์. (2553). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสุรินทร์*. สุรินทร์: โรงพิมพ์ ส.พันธุ์เพ็ญ.
- Ammaphan Somphat. (1993). *Traditions and rituals in Thai literature*. Bangkok: Odean Store Press
- Benja Pha Kraierk. (29 July 1997). *Nau Khmer, in Khmer Region 2*. Matichon Weekend, 17 (884), 42-43.
- Lorhitkun Thirapap. (2015). "Bon Om Took" - *Bun Bucha Mahanatee*. Isaan, 4 (42), 152-155.
- Methawittayakul Sumeth. (1989). *Sangkon Ritual*. Bangkok: Odean Store Press.
- Sri Phanom. Kraisak (October 2011). 'Jamben-SanDonta' *Khmer Paying Ceremony for Cambodian ancestors*. Ancient Town, 37 (3), 104-113.
- Sumetharat Siriporn. (2010). *Local history of Surin*. Surin: S. Panphen Printing House.

**แบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ Skilbeck สู่แนวทางการวางแผนและออกแบบหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

**From Skilbeck's Model of School-based Curriculum Development to Approach in
School-based Curriculum Planning and Design for Basic Education School.**

วชิระ ดวงใจดี

Wachira Duangjaidee

อาจารย์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Lecturer from the Faculty of Education Prince of Songkla University Pattani Campus

Corresponding Author Email: wachira23@outlook.com

Received: 15 July 2020

Revised: 2 August 2020

Accepted: 17 August 2020

บทคัดย่อ

หลักสูตรสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีการนำเสนอการใช้สมรรถนะและรูปแบบการใช้ฐานสมรรถนะเพื่อมาพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ ในการดำรงชีวิตและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ในการเขียนบทความครั้งนี้ เพื่อนำเสนอ การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่นำไปสู่แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนสู่ฐานสมรรถนะ สมรรถนะที่นำเสนอจากคณะกรรมการปฏิรูป แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลองหลักสูตรสถานศึกษาของ Skilbeck และนำเสนอรูปแบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยใช้แบบจำลองสถานศึกษาของ Skilbeck ประกอบด้วย 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การวางแผนพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

คำสำคัญ: แบบจำลอง, หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ, การวางแผนและออกแบบหลักสูตร

Abstract

The Basic Education Academy in Thailand curriculum offers the use of competencies and the use of competency bases in order to develop learners with skills in the 21st century that emphasize knowledge, abilities and attitudes in life and Work efficiently The purpose of this paper is to present the social change that leads to the concept of developing learners to base on competency. Competencies proposed by the Reform Commission The concept of the Skilbeck School Curriculum Model and the planning and design of the Skilbeck Academy Curriculum Model based on the Skilbeck School Curriculum Model. It consists of 2 phases: Phase 1 Curriculum Development Planning Phase 2, Building Program Curriculum Performance Base Academy

Keywords: model, curriculum, competency-based institution, curriculum planning and design

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-based Curriculum) เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ

, 2553) ต่อมาเมื่อมีการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ก็ได้มีการประเมินการใช้หลักสูตรดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 258จ. ด้านการศึกษาบัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและมาตรา 261บัญญัติให้การปฏิรูปตามมาตรา 258จ. ด้านการศึกษามีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมาย โดยคณะอนุกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอน ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาให้ดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งครอบคลุมประเด็นการปฏิรูปด้านหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผล ผลการศึกษาและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศรวมทั้งการศึกษาดูงานในโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ มีประเด็นปัญหาสำคัญส่วนหนึ่งที่ต้องมีการดำเนินการดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร พบว่ามี 8 กลุ่มสาระซึ่งมีจำนวนเยอะมากสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น ป.1-3 ควรปรับให้มีความยืดหยุ่น 2) ด้านการเรียนการสอน ครูยังเน้นเนื้อหาความรู้เป็นหลัก และ 3) ด้านการวัดการประเมินผล ทำให้ครูต้องเร่งสอน ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและขาดความสุขในการเรียน รวมทั้งการประเมินโรงเรียนด้วย เครื่องมือและมาตรฐานเดียวกันหมด ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะกับโรงเรียนที่มีบริบทและปัจจัยสนับสนุนที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562.)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวจึงร่วมกับคณะทำงานและคณะวิจัยซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เพื่อนำเสนอแนะทางการนำ 10 สมรรถนะของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีแนวทางในการปรับใช้ให้ศึกษา ซึ่งประเด็นในการปรับใช้นั้นขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละที่นำไปปรับใช้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ Skilbeck (1984) ได้กล่าวว่า "คือการวางแผนการออกแบบการใช้งานและการประเมินผลโปรแกรมหลังนักเรียนในสถานศึกษาได้เรียนรู้" และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหนึ่งในมาตรฐานทางความรู้ในวิชาชีพครูและเป็นบทบาทหน้าที่ของ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยใช้แบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ Skilbeck ในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาสู่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนและออกแบบหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

บทวิเคราะห์

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ

วชิระ ดวงใจดี (2559) กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: ศึกษาแนวคิดยุคสมัยสังคมและปรัชญา 2) ด้านจิตวิทยา: ศึกษาแนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้ 3) แนวโน้มใหม่ ๆ ของโลก: ศึกษาจากความรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สาขาวิชา 4) ความต้องการของสังคม: ศึกษาจากแนวคิดมนุษยนิยม คุณธรรม จริยธรรมประวัติศาสตร์ชุมชน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือการเปลี่ยนแปลงของสังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง เนื้อหาของหลักสูตรจึงไม่ใช่สิ่งที่ถ่ายทอดแนวคิดหรือปลูกฝังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่หลักสูตรเป็นผลิตผลจากวาทกรรมที่ได้รับการคิดค้นและนำเสนอเพื่อเผยแพร่ในสังคมเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและอุดมการณ์ทางการเมืองของคนเฉพาะกลุ่ม (Weis, McCarthy & Dimitriadis, 2006; อ้างถึงในอมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนธรร, 2557, น.161) นอกจากนั้นหลักสูตรยังเป็นผลิตผลของกระแสที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) จากภาวะเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายผู้คน วัฒนธรรม ข้อมูล ข่าวสารและการลงทุนข้ามชาติของต่างชาติ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สร้างผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมไปทั่วโลก และได้เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนความเชื่อความจริงที่เคยรับรู้ เปลี่ยนแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงแบบแผนวัฒนธรรมประเพณีที่แต่ละ ชุมชนท้องถิ่นได้สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ด้วยการ

เปลี่ยนแปลงนี้เองจึงส่งผลต่อการกำหนดองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สำหรับผลิตพลเมืองสู่ศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงหลักสูตรเป็นหนึ่งในนโยบายที่ทรงพลังที่จะเปลี่ยนประสิทธิภาพของนักเรียนประสบการณ์ในโรงเรียนและความสัมพันธ์กับโลกภายนอกในระหว่างและหลังจากใช้เวลาที่โรงเรียน ดังนั้นประเทศต่างๆจึงมีการปฏิรูปหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบเพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียนรวมถึงโลกภายนอกโรงเรียนในขณะที่รัฐจัดการเปลี่ยนแปลงนั้นแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศจาก 6 ปีถึง 10 ปี ประมาณปี 2015 ประเทศต่างๆเริ่มที่จะทบทวนคำถามเช่นความสามารถประเภทใดในปัจจุบันที่นักเรียนต้องการเพื่อพัฒนาอนาคตของโลกเมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นและความสามารถดังกล่าวจะสามารถเสริมสร้างผ่านหลักสูตรได้อย่างไร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

2. แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคหลังสมัยใหม่ เริ่มมีคำถามกับเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน ว่าแท้จริงแล้วเราต้องการผู้เรียนลักษณะอย่างไร ความรู้ในการท่องจำจำเป็นอีกหรือไม่ในยุคสังคมฐานความรู้ที่มีอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ต เพราะเนื้อหาสามารถเข้าถึงได้ง่ายอีกทั้งเนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงเร็ว แต่สิ่งที่ต้องการคือสามารถนำความรู้บวกกับความสามารถที่เรียกว่าทักษะไปใช้ประโยชน์ได้จริงๆ และสามารถทำมูลค่าเพิ่มแก่สังคมและชีวิตของตน จึงนำไปสู่ความสนใจเรื่องสมรรถนะที่เป็น “ความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะ แสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จใน การทำงาน” (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562) ในความคิดเกี่ยวกับการนำสมรรถนะมาจัดทำหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะโดยมีนักการศึกษา อารัง บัวศรี (2535) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะความว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก การออกแบบหลักสูตรตามแนวคิดนี้จะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ หลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรเกณฑ์ความสามารถจัดทำขึ้นเพื่อประกันว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่อง ความรู้หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีความ เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่จะมุ่งพัฒนา ในด้านทักษะความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และอนาคตของผู้เรียนในอนาคต หลักสูตรนี้มีโครงสร้างให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถใน ด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละระดับการศึกษา และในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและ ความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐานสำหรับเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในการ ระดับต่อไป และ Kenya Institute of Curriculum development (2017) ให้คำนิยามไว้ว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และต้องประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และ เจตคติในการแก้ไขสถานการณ์ที่ผู้เรียนได้เผชิญในชีวิตประจำวันได้ตามสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ในการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ Taguma Miho, (2018) ชี้ให้เห็นแนวคิด 6 ข้อเกี่ยวกับหลักสูตรสมรรถนะ ดังนี้

แนวคิดที่ 1 มีวิสัยทัศน์แบบองค์รวม หมายถึง ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลและส่วนรวม กำหนดความชัดเจนของ “วิสัยทัศน์” หรือเป้าหมายของการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในกรอบหลักสูตรในลักษณะองค์รวม ความรู้ความสามารถอย่างเชี่ยวชาญ วิสัยทัศน์องค์รวมนี้ถูกกำหนดไว้เป็นการตอบสนองทางการศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายในยุคศตวรรษที่ 21

แนวคิดที่ 2 เปลี่ยนจาก “การมุ่งเน้นเนื้อหา” เป็น “มุ่งเน้นความสามารถ” และออกแบบหลักสูตร ใหม่เป็น “รวมเนื้อหาและความสามารถเข้าด้วยกัน” สมรรถนะคือสิ่งที่เชื่อมโยงคุณลักษณะของแต่ละบุคคล (เช่นความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม) กับความต้องการและความท้าทายที่แต่ละคนเผชิญในบริบทของการทำงานและในชีวิต ดังนั้นความสามารถที่สำคัญไม่ควรถูก

เข้าใจว่าแยกหรือแตกต่างจากความรู้วิชาหรือสาขาการเรียนรู้ ควรเข้าใจว่าเป็นแนวคิดแบบองค์รวมเช่นความสามารถในการตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนโดยการผสมผสานความรู้ทักษะทัศนคติและค่านิยมในบริบทที่กำหนด

แนวคิดที่ 3 “ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด” ซึ่งนำไปสู่รูปแบบ “เน้นแนวคิดรวบยอดและความสามารถในการแข่งขัน” “แนวคิดหลัก” หรือ “แนวคิดใหญ่” จากสาขาวิชาเฉพาะของหลักสูตรจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยที่แนวคิดหลักคือแนวคิดและความเข้าใจที่จะยังคงอยู่กับนักเรียนไปตลอดหลังจากที่พวกเขาออกจากโรงเรียน ในส่วนที่เป็นรายละเอียดนั้นนักเรียนอาจจะลืม แต่แนวคิดหลักจะไม่มีวันเปลี่ยนแปลง นักเรียนต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจแนวคิดหลักเพื่อทำการเรียนรู้

แนวคิดที่ 4 ความต้องการที่มากขึ้นเกี่ยวกับความสามารถแบบสหวิทยาการ มีความต้องการที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความสามารถในการตอบสนองต่อประเด็นทางสหวิทยาการเช่นความรู้ด้านไอซีทีความสามารถระดับโลกนวัตกรรมการและความเป็นผู้ประกอบการ เมื่อแนวคิดถูกนำไปใช้ในบริบทของการศึกษาจุดเน้นของการออกแบบหลักสูตรจะถูกวางลงบนประเภทของสมรรถนะ ในการใช้ความรู้ทักษะทัศนคติและคุณค่าของสถานการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงและเพื่อแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ กำลังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

แนวคิดที่ 5 ความต้องการสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และประเมินนักเรียนจากทักษะและทัศนคติ ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต” นั้นต้องมีความชัดเจนมากขึ้นในกรอบหลักสูตร ที่วางหลักสูตรให้สอดคล้องกับช่วงอายุตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา เช่น หลักสูตรของนิวซีแลนด์ประกอบด้วยในวิสัยทัศน์ของพวกเขาว่าพวกเขาคาดหวังว่าเด็กและนักเรียนของพวกเขาจะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีรายละเอียดคือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงอายุเท่าไรคือ “ผู้รู้และคิดเลข”, “นักคิดเชิงสร้างสรรค์ และผู้สร้างความรู้” และ “ผู้มีอำนาจตัดสินใจอย่างชาญฉลาด” อีกทั้งยังกระชับกับกรอบหลักสูตรโดยรวมพวกเขาจัดความสามารถที่สำคัญจากปีแรกโรงเรียนและการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับอายุ โดยเน้นความสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไปหรือความสมรรถนะด้านหลักสูตรซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะทักษะอภิปัญญาเช่น นักเรียนกำหนดจัดการและสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายการเรียนรู้และกระบวนการ (อภิปัญญา) ผ่านวารสารการเรียนรู้ออนไลน์ นักเรียนนำการสนทนากับผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับการรายงานความคืบหน้า (การประชุม 3 ทาง) และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียนและห้องเรียนเช่น บริบทสำหรับการเรียนรู้

แนวคิดที่ 6 หลักสูตรการสอนและการประเมินผล ติดตามผลกระทบของการใช้หลักสูตรไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ของนักเรียนแต่ยังรวมถึงครูโรงเรียนหรือระบบ เช่น หลักสูตรนิวซีแลนด์เป็นตัวอย่างที่ดีที่ช่วยให้แน่ใจว่าหลักสูตรได้วางแผนกำหนดทิศทางสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการออกแบบหลักสูตรและการทบทวนหลักสูตรที่ดี ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะมีผลกระทบต่อนักเรียนอย่างมาก ต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่อง วิธีการสอนและทิศทางของการเรียนรู้โดยมีการแนะนำสื่อการเรียนการสอนสำหรับครูเพื่อให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดรวมถึงเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและผลลัพธ์ของนักเรียนในด้านการเรียนรู้เฉพาะลักษณะของหลักสูตรฐานสมรรถนะ สุจิตรา ปทุมลังการ (2009:2) กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรฐานสมรรถนะพบว่ามีข้อดีดังนี้ 1) กำหนดผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เมื่อจบหลักสูตร (Course Outcomes / Performance Outcomes) 2) ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา วางแผน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ทำให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผล และการรับรองคุณวุฒิ 3) มีเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) เพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่แน่นอน มาตรฐานสมรรถนะ เป็นข้อกำหนดความรู้ และทักษะ และนำความรู้และทักษะนั้นๆ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานโดยปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2562:2) ได้กล่าวถึง หลักสูตรฐานสมรรถนะนั้นจะกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standards) ขึ้นเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นสมรรถนะที่กำหนดให้ผู้เรียน โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะ คือ

1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) มีลักษณะเป็นสมรรถนะข้ามวิชาหรือคร่อมวิชา คือเป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายหรือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่างๆ ได้ดีขึ้น สักซึ่งขั้นสมรรถนะในลักษณะนี้กล่าวได้ว่าเป็นสมรรถนะที่มีลักษณะ “content – free” คือ ไม่เกาะติดเนื้อหาหรือไม่ขึ้นกับเนื้อหา ตัวอย่างสมรรถนะประเภทนี้ เช่น สมรรถนะการคิดขั้นสูงสมรรถนะการทำงานแบบรวมพลัง สมรรถนะทักษะชีวิต ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้ สามารถใช้เนื้อหาสาระใดๆ ก็ได้ในการพัฒนา เพียงแต่ว่าสมรรถนะบางสมรรถนะ อาจพัฒนาได้ดีกว่าในเนื้อหาบางเนื้อหา

2) สมรรถนะเฉพาะ (Specific Competency) เป็นสมรรถนะเฉพาะวิชา/สาขาวิชา ซึ่งจำเป็นสำหรับวิชานั้นๆ เช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะมีสมรรถนะเฉพาะของวิชา เช่น สมรรถนะด้านการพูดในโอกาสต่างๆ สมรรถนะ ด้านการประพันธ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ก็มีสมรรถนะด้านการวาดภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ สาระวิชาต่างๆ จะมีสมรรถนะเฉพาะวิชาของตน ซึ่งมีลักษณะเป็น “ทักษะ” (Skill) หากผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะจนสามารถใช้งานได้ และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้น

4. สมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในปี 2561 คณะทำงานวางแผนจัดทำกรอบสมรรถนะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการการจัดการเรียนการสอนในคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2561) ได้ได้ดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและพัฒนารอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น การดำเนินการข้างต้นได้สมรรถนะหลัก 10 สมรรถนะ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) คนไทยฉลาดรู้ (LiterateThais)มี 4 สมรรถนะหลักคือ (1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (ThaiLanguage for Communication) (2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life) (3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind) (4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication) 2) คนไทย อยู่ดี มีสุข (Happy Thais) มี 2 สมรรถนะหลัก คือ (1) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) (2) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship) 3) คนไทยสามารถสูง (Smart Thais) มี 2 สมรรถนะหลัก คือ (1) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher Order Thinking Skills and Innovation) (2) การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy : MIDL) 4) พลเมืองไทย ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizens) มี 2 สมรรถนะหลัก คือ (1) การทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) (2) การเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizens with Global Mindedness)

5. แนวทางการนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียน

การนำกรอบสมรรถนะหลักมาสู่การพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนและในโรงเรียนทำได้หลายทาง ในที่นี้ขอเสนอแนะ 6 แนวทางสามารถเลือก ใช้ตามความพร้อมและบริบทโรงเรียนและความถนัดของตนดังนี้

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับ บทเรียนนั้นเข้าไป และคิดกิจกรรมเสริม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้นเพิ่มขึ้นเป็นการช่วยเพิ่มการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้มข้นมีความหมาย และเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต่อยอด เพิ่มเติมจากงานเดิม ให้ต่อเนื่องไปถึงขั้นการฝึกฝนการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้เรียนรู้แล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนรู้นั้น

แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกันและเพิ่มเติมนกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย

แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อมๆกันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ

แนวทางที่ 5 บูรณาการ ผสานหลายสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้ง และวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องแล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็น องค์กร โดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิต ในกิจวัตรประจำวัน การสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้นเป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้วเป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการแล้วยังช่วยทำให้การทำกิจวัตรประจำวันของผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

6. ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์

Skilbeck (1984) อธิบายขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน เพื่อความสะดวกเราจะต้องจัดการกับการวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอกเป็นอันดับแรก Skilbeck อธิบายสิ่งนี้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงและความคาดหวังทางวัฒนธรรมและสังคมรวมถึงความคาดหวังของผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ
- 2) ชุมชนและค่านิยมการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ (เช่นระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก) และอุดมการณ์
- 3) ข้อกำหนดและแนวทางของระบบการศึกษา เช่น ข้อความนโยบาย, ความคาดหวังของหน่วยงานท้องถิ่นหรือความต้องการ ผลของโครงการวิจัยทางการศึกษา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาที่จะสอน
- 4) ศักยภาพของระบบสนับสนุนครู เช่น มหาวิทยาลัยที่ฝึกอบรมครู สถาบันวิจัย ฯลฯ
- 5) ปัจจัยของทรัพยากรที่สนับสนุนในโรงเรียน

เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์ของปัจจัยภายในโรงเรียน Skilbeck สนับสนุนการวิเคราะห์ในพื้นที่ต่อไปนี้
พื้นฐานนักเรียน: ความถนัด, ความสามารถและความต้องการด้านการศึกษาที่กำหนด

ครู: ค่านิยม ทศนคติ ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการสอน

บทบาทโรงเรียนกับโครงสร้างทางการบริหาร : เป้าหมายของโรงเรียนรวมถึงโครงสร้างทางการบริหารความสัมพันธ์ของครูและผู้บริหารและการจัดการอุปสรรคปัญหา รวมถึงปัจจัยต่างๆไม่ว่าจะเป็นวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ การรับรู้ถึงปัญหาและข้อบกพร่องในหลักสูตรที่มีอยู่

6.1 ขั้นการกำหนดเป้าหมาย นำผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาทำการกำหนดเป้าหมายระยะยาวและระยะสั้น รวมถึงวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับค่านิยม ทิศทางที่กำหนดเป้าหมายนั้นควรเขียนในลักษณะความรู้ที่คาดหวังจากนักเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมายจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ทั่วไปกับวัตถุประสงค์เฉพาะ ในการกำหนดวัตถุประสงค์ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักวิชาการ แต่ในขั้นปฏิบัติการ Skilbeck ไม่ได้ระบุระดับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่

โรงเรียนในระดับต่าง ๆ ในองค์กรของโรงเรียนอย่างแน่นชัด แต่ได้ชี้ให้เห็นว่าครูควรมียุทธศาสตร์สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาวัตถุประสงค์เพราะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และมอบหมายบทบาทการตัดสินใจให้กับครู, อาจารย์ หัวหน้ากลุ่มสาระ และผู้บริหารในการกำหนดเป้าหมายสำหรับหลักสูตรของโรงเรียน และเสนอว่าควรใช้จำนวนของทีมงานที่เป็นตัวแทนของทีมครู / ฝ่ายบริหาร ประกอบกับนำผลจากการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นสิ่งสนับสนุน โดยที่หลักฐานสำหรับมุมมองนี้มาจากที่ Skilbeck ระบุหลักสูตรควรเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าซึ่งได้รับการพัฒนาโดยครูและนักเรียนด้วยกันจากการประเมินอย่างใกล้ชิดและเข้าใจต่อความต้องการและคุณลักษณะของนักเรียน

6.2 ขั้นการสร้างโปรแกรม ในการออกแบบ Skilbeck สนับสนุนการออกแบบของครู ผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร โดยให้นิยามถึงปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็น วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ฯลฯ การสร้างโปรแกรมประกอบด้วย 1) การคัดเลือกเนื้อหาวิชาเพื่อการเรียนรู้และการจัดเรียงลำดับ, 2) การออกแบบการเรียนการสอน, 3) มอบหมายการสอนให้กับครูและการเลือกสื่อที่เหมาะสมและสื่อที่มีการแนะนำให้ใช้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน, 4) การออกแบบหลักสูตรรายวิชาที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับการแก้ไขและตรวจสอบ และ 5) การจัดทำแผนงานตารางในการปฏิบัติงาน การวางแผนและออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะตามแนวคิด Skilbeck การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดที่สำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีความเข้าใจในฐานสมรรถนะและการเลือกใช้สมรรถนะที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและนักเรียนในแต่ละพื้นที่ มีขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การวางแผนพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย กำหนดผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา หลักสูตรฐานสมรรถนะในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตร (ในกรณีที่เป็นตัวแทนครูเฉพาะตัวแทนครูควรมีการคัดเลือก)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา 2.1) จัดประชุมและวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและวิเคราะห์กรอบโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะ และเลือกรูปแบบสมรรถนะมาใช้งานให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา โดยวิเคราะห์จากปัจจัยภายในเป็นหลัก 2.2) ร่วมวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาจากมาตรฐานสมรรถนะรวมถึงศึกษาจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ

ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 1 ออกแบบและสร้าง 1.1) ประชุมเพื่อออกแบบกิจกรรมประสบการณ์เรียนรู้และการวัดการประเมินผลตามรูปแบบการนำสมรรถนะมาใช้ในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์สมรรถนะและออกแบบแผนจัดการศึกษาตามข้อกำหนดของแต่ละระดับการศึกษา ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 1.2) จัดทำหน่วยประสบการณ์ตามรูปแบบการนำสมรรถนะมาใช้ในสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีวัดประเมินผลที่เหมาะสมกับปัจจัยภายในของสถานศึกษา เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร ความสามารถของครู

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 1.1) ประเมินหลักร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากผู้เชี่ยวชาญการสอน/นักพัฒนาหลักสูตร/นักวัดผลประเมินผล 1.2) ดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนนำไปใช้จริง

บทสรุป

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในขั้นตอนการวางแผนและออกแบบหลักสูตรซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร จึงมีความจำเป็นต้องมีหลักการแนวคิดมาสนับสนุนเพื่อเกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการนำแบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ Skilbeck มาปรับใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท

สถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ในการนำสมรรถนะไปปรับใช้ตามรูปแบบของคณะกรรมการวางแผนจัดทำกรอบสมรรถนะหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของ คณะอนุกรรมการจัดการจัดการเรียนการสอนในคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การวางแผนหลักสูตร ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ตั้งคณะกรรมการ ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ออกแบบและสร้าง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เมื่อ สถานศึกษานำไปใช้วางแผนและออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของตนเองจะได้มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติและ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แต่ละสถานศึกษาได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.vajiravudh.ac.th/KM/Vichakarn-Documents/culiculumdoc/Year2552 / culiculum-way.pdf>
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). *แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อชีวิต*. สืบค้น เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561 จาก https://www.thaiedreform.org/wp-content/uploads/2019/08/Core_competency_09.pdf
- วชิระ ดวงใจดี. (2559). ผลการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงระบบ. *วารสารวิชาการ หลักสูตรและการสอน*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 23 (กันยายน-ธันวาคม): 83-90.
- จำรง บัวศรี. (2535). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- สุจิตรา ปทุมลังการ. (2009). *ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมิน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2662 จาก <http://www.atsn.ac.th/images/Upload/file/CBCApplications.pdf>
- อมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร. (2557). ศาสตร์ด้านหลักสูตร:การบรรจบกันของโลกาภิวัตน์อุดมการณ์ทางการศึกษา และสหวิทยาการทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.*วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่16 ฉบับที่1* (มกราคม-มีนาคม): 158-171.
- Skilbeck, M. (1984). *School Based Curriculum Development*. London: Harper & Row.